সৃষ্টি

বার্ষিক ত্রিভাষিক আলোচনী
চতুর্দ্দশ সংখ্যা
২০২৫-২৬ বর্ষ

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা

CENTURYPLY®

CENTURYPLY®

CENTURYLAMINATES®
CENTURYVENEERS®

CENTURYMDF®
CENTURYPRELAM®

For any queries, **SMS 'PLY'** to **54646** or call us on **1800-2000-440** or give a missed call on **080-1000-5555**
E-mail: **kolkata@centuryply.com** | CenturyPlyOfficial | CenturyPlyIndia | centuryplyindia | Visit us: **www.centuryply.com**

চতুৰ্দ্দশ সংখ্যা, ২০২৫-২৬

সম্পাদক

ড° জ্যোতিষ পায়েং

সহঃ সম্পাদক

ডেনী গাম

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা
কলকাতা

সৃষ্টি ঃ চতুৰ্দ্দশ সংখ্যা, ২০২৫-২৬

বাৰ্ষিক ত্ৰিভাষিক আলোচনী
চতুৰ্দ্দশ সংখ্যা
২০২৫-২৬ বৰ্ষ
কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা

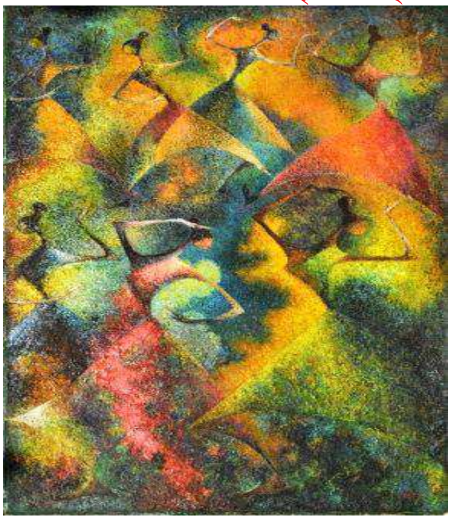

প্ৰচ্ছদঃ চিত্ৰশিল্পী হেমন্ত মিশ্ৰ (১৯১৭-২০০৯) ৰ ‘স্প্ৰিং ডান্সাৰ্চ’ শীৰ্ষক চিত্ৰকলা। অসমৰ শিৱসাগৰত জন্ম গ্ৰহণ কৰা এবস্ট্ৰেক্ট চিত্ৰশিল্পৰ ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় খ্যাতিসম্পন্ন চিত্ৰশিল্পী।

উৎসঃ হেমন্ত মিশ্ৰ ট্ৰাষ্ট, গুৱাহাটী

প্ৰচ্ছদসজ্জাঃ
উদিত নাৰায়ণ মেছ

অক্ষৰ বিন্যাসঃ
হাচান আলী

মুদ্ৰণ সহযোগী
আলোক হাজৰিকা
নিউ টাউন, কলকাতা

বৰঙণিঃ **২০০-** টকা

প্ৰকাশক ঃ
কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা
ৱি-১, সপ্তনীড় এপাৰ্টমেন্ট
৪৭৫ পূৰ্বলোক, নিতাই নগৰ,
মুকুন্দপুৰ, কলকাতা-৯৯

kaca2008wb@gmail.com

সম্পাদনা সমিতি

উপদেষ্টা
ড° সংগীতা শইকীয়া

সম্পাদক
ড° জ্যোতিষ পায়েং

সহঃ সম্পাদক
ডেনী গাম

সদস্য
দেৱ কুমাৰ ঘোষাল
দেবাংগ ভূষণ হাজৰিকা
শ্ৰীমতী সমাগ্নী বৰুৱা
আলোক হাজৰিকা

SRISTI : 14th Edition 2025-26 An annual Trilingual Magazine; Editor: Dr. Jyotish Payeng, Associate Editor: Danny Gam. Published and owned by Kolkata Assamese Cultural Association, Kolkata

সৃষ্টিৰ ৰামধেনু

আহ সমনীয়া কান্ধে কান্ধে ধৰি লৈ,
আগবাঢ়ি যাওঁ সমদলে....
আকাশে উৰুৱাই, অসমীৰে জয় গান
সৃষ্টিৰ ৰামধেনুৰ তলে....

ৰামধেনুৰ ৰং আনিলো ধৰালৈ,
আঁকিলো জীৱনৰ ৰঙীন ছবি...
দুহাতে কৃষ্টিৰ সোপান সাবটি,
ক্লান্ত সৃষ্টিৰ জীপাল পৃথিৰী...

তথাপি হেঁপাহৰ পাৰ নাভাগে,
ক্ষতি নহয় মনৰ পখী....
সৃষ্টিৰ ৰামধেনু, যাত্ৰা অবিৰত
নৰ'বা থমকি....

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থাৰ শীৰ্ষ গীত

কথাঃ অঞ্জীৱ ৰাজখোৱা

সুৰঃ অঞ্জীব ৰাজখোৱা, নীলাভ্ৰ প্ৰতিম বৰা

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা
কলকাতা

ঃ উছৰ্গা ঃ

ড° ভূপেন হাজৰিকালৈ

৮ ছেপ্টেম্বৰ, ২০২৫
জন্ম শতবাৰ্ষিকীৰ প্ৰাকক্ষণত

ভূপেনদা! তুমি আছা, চিৰযুগমীয়া ঢৌ তুলি
হৃদয়ৰ কোঁহে কোঁহে শিপাই...

অসমৰ আকাশে-বতাহে প্ৰতিগৰাকী অসমীয়াৰ হৃদয়ৰ কোঁহে কোঁহে শিপাই থকা ভাৰতীয় সংগীতৰ অন্যতম প্ৰভাৱশালী আৰু চিনাকি ব্যক্তিত্ব ভাৰতৰত্ন ড° ভূপেন হাজৰিকা, যি গৰাকীক আজিও প্ৰতিগৰাকী অসমীয়াই "ভূপেনদা" সম্বোধনেৰে আপোনতা আৰু আত্মীয়তাৰে যতনাই তেখেতৰ প্ৰতি দেহ-মনৰ আবেগ-অনুভূতিৰ লহৰ জীপাল কৰি ৰাখিছে। ভূপেনদাই মানুহৰ, চৰাই চিৰিকটি, গছ-বিৰিখৰ, নদ-নদীৰ লয়লাস, মন, আৱেগ, সংস্কৃতি, সমাজক বিষয়বস্তু হিচাপে লৈ তেওঁৰ ৰচনা সমূহক প্ৰাণ প্ৰদান কৰিছে। তেওঁৰ সৃষ্টিশীলতাই অসমৰ বুকুত শিপাই লৈ, বিশ্বৰ বিভিন্ন সংগীত পৰম্পৰাৰ সৈতে গভীৰভাৱে প্ৰতিফলিত হৈছে। তেওঁৰ সমগ্ৰ সৃষ্টি আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়াই সদায় মানৱ সমাজৰ প্ৰেৰণাস্ৰোত হৈ ৰৈছে।

ভূপেনদা অসমৰ লোককথা, পৰম্পৰাগত সংস্কৃতি, জ্ঞান আৰু এইবোৰৰ সৈতে গভীৰভাৱে জড়িত আছিল। তেওঁ প্ৰায়ে মা, মাটিৰ দশা, সৌন্দৰ্য্য, জনসাধাৰণৰ সংগ্ৰাম, আৰু অনন্য অসমীয়া পৰিচয়ৰ পৰা প্ৰেৰণা লাভ কৰিছে। "বিস্তীৰ্ণ পাৰৰে অসংখ্য জনৰে" আৰু "মই এটি যাযাবৰ" আদি গীতত তেওঁৰ নদী, প্ৰকৃতি, আৰু অসমীয়া মানুহৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ প্ৰতি থকা উচ্চ দৃষ্টিকোন প্ৰতিফলন ঘটিছে।

অসমীয়া, অসম তথা উত্তৰ-পুৱ ভাৰতৰ নানান খিলঞ্জীয়া ভাষা, বাংলা, হিন্দী আৰু ইংৰাজী ভাষাৰ জ্ঞান আৰু দক্ষতা তেখেতৰ আছিল, গীতৰ ৰচনাত ভাষা সমূহক একত্ৰিত কৰাৰ ক্ষমতাই তেওঁৰ সংগীতৰ প্ৰতি ব্যাপক অনুৰাগি দৰ্শক-শ্ৰুতাৰ পৰা সমাদৰ লাভ কৰিছে। কাব্যিক অসমীয়াৰ সাৱলীলতাৰে ভাষা, সমাজ আৰু লোকসংগীতৰ সংমিশ্ৰিত সমাহাৰেৰে তেওঁ বৈচিত্ৰময় শ্ৰোতাৰ বাবে হে যেন গভীৰভাৱে আলোৰিত কৰা গীত সৃজন কৰিবলৈ ভ্ৰমি ফুৰিছেঃ

বোলোঁ... অ মিচিং ডেকাটি
বজালি যে পেম্পাটি
সুৰেৰে সজালি দেখোঁ
দিচাংমুখৰ নিশাটি।

মিবু গালুক চোলাটি
পেৰেৰুম্বং চাদৰখন কিয়নো পিন্ধিলি?
মূৰত দেখো দুমেৰ দি গামোচা আঁটিলি
আৰু তোৰে পুৰুষ দেহাতে ফুটি ফুটি উঠিছে
সেউজ ৰঙৰ জীয়া জীয়া ঐনিতমটি।

বিশ্বভাতৃত্ববোধৰ মানৱীয় বিষয়বস্তুৰে ভূপেনদাৰ সংগীতত প্ৰায়ে প্ৰেম, শান্তি, সামাজিক ন্যায় আৰু মানৱ অধিকাৰৰ সাৰ্বজনীন বাৰ্তা আমি পাওঁ। তেওঁৰ সমগ্ৰ সৃষ্টি আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়া সদায় মানৱ সমাজৰ বাবে আৰু তেওঁ নিজৰ মঞ্চ ব্যৱহাৰ কৰি সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ পোষকতা কৰিছিল। তেওঁ কৈছে- "Gun নহয় গানহে মোৰ অস্ত্ৰ।"

দাৰ্শনিক দৃষ্টিৰে ভূপেনদাই সঘনাই অস্তিত্ববাদী বিষয়বস্তুৰ মাজত গভীৰভাৱে সোমাই মানৱ অৱস্থাক সম্বোধন কৰা গীতৰ কথা লিখিছিল। তেওঁৰ গীতসমূহে মানুহৰ দেহ, মন, জীৱন, সংগ্ৰাম, আজীৱিকা, অস্মিতা আদিৰ সন্ধান কৰিছিল। এই দাৰ্শনিক গভীৰতা তেওঁৰ সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়াৰ অন্যতম চিহ্ন আছিল।

ভূপেনদাৰ সংগীতত বিভিন্ন সংগীত ধাৰাৰ সুন্দৰ মিশ্ৰণ আছিল। তেওঁ ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীতক লোক সংগীত, পৰম্পৰাগত অসমৰ সংগীত আৰু বিশ্ব সংগীতৰ উপাদানসমূহৰ সৈতে নিপুণভাৱে মিহলাই দিছিল। ঢোল আৰু পেঁপা আদি পৰম্পৰাগত অসমীয়া বাদ্যযন্ত্ৰৰ সমান্তৰালভাৱে পশ্চিমীয়া বাদ্যযন্ত্ৰৰ সংযোজনত ইয়াৰ প্ৰতিফলন ঘটিছিল।

আমেৰিকাত কলম্বিয়া বিশ্ববিদ্যালয়ত অধ্যয়ন কৰি হাজৰিকাই পশ্চিমীয়া সংগীতৰ সৈতে পৰিচিত হৈছিল। এই বিশ্বব্যাপী প্ৰকাশে তেওঁক তেওঁৰ ৰচনাসমূহত বিশ্বৰ বিভিন্ন সংগীত পৰম্পৰাক গভীভাৱে প্ৰতিফলন কৰিছে, যাৰ ফলত তেওঁৰ কৰ্মৰাজি ভাৰতীয় সংগীতৰ পৰিৱেশৰ লগতে অন্য ধাৰাকো আকোৱালি লৈছিল। ভাৰতীয় ধ্ৰুপদী ৰাগ আৰু পশ্চিমীয়া সমন্বয় দুয়োটাৰে বিষয়ে থকা তেওঁৰ অনন্য প্ৰজ্ঞানেৰে, তেওঁ পৰিচিত আৰু উদ্ভাৱনীমূলক অনুভৱ প্ৰদান কৰা সংগীতৰ গাঁথনি সৃষ্টি কৰিছে। তেওঁৰ সুৰবোৰ প্ৰায়ে বিস্তৃত আছিল, যাৰ ফলত শক্তিশালী কণ্ঠদানৰ স্থল থাকে, যিটো তেওঁৰ অন্যতম স্বকীয়তা বা ব্ৰাণ্ডমাৰ্ক।

সংগীত ৰচনা প্ৰক্ৰিয়াত শ্ৰোতাৰ মাজত আৱেগিকভাৱে অনুৰণন ঘটোৱা সুৰ সৃষ্টিৰ জন্মগত ক্ষমতাৰ বাবে ভূপেনদা পৰিচিত আছিল। তেওঁৰ প্ৰক্ৰিয়াটো সাধাৰণতে গভীৰ আৱেগিক বা দাৰ্শনিক ধাৰণাৰে আৰম্ভ হৈছিল। তাৰ পিছত তেওঁ সেই ধাৰণাটোক সৰ্বোত্তমভাৱে প্ৰকাশ কৰা এটা সুৰ সৃষ্টি কৰিছিল, প্ৰায়ে বিষয়বস্তুৰ লগত খাপ খুৱাই সৰল আৰু জটিল উপাদানসমূহ মিহলাইছিল।

ভূপেনদাৰ এক অনন্য, গভীৰ, আৰু অনুৰণনশীল স্বকীয় পৰিচিত কণ্ঠ আছিল, যিয়ে তেওঁৰ সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়াত মূল ভূমিকা পালন কৰিছিল। তেওঁৰ কণ্ঠই বিষাদৰ পৰা আনন্দলৈকে বিস্তৃত আৱেগ প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম আছিল, যাৰ ফলত ই গল্প কোৱাৰ কাব্যাত্মক কথাৰ নিৰ্বচনৰ বাহক হৈ পৰিছিল। গীতৰ কথাত নিহিত আৱেগবোৰ প্ৰকাশ কৰিবলৈ তেওঁ প্ৰায়ে কণ্ঠৰ সূক্ষ্মতাৰ সৈতে ইম্প্ৰভাইজড আৰু পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰিছিল।

ভূপেনদাই সংগীতেৰে সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক প্ৰতাৰণাৰ প্ৰতিবাদ কৰিছিল। বিশেষকৈ ১৯৭০-৮০ দশকত অসম আন্দোলনৰ সময়ত সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক বিষয়ৰ প্ৰতিবাদ হিচাপে তেওঁৰ সংগীতক এক প্ৰকাৰৰ প্ৰতিবাদ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। অন্যায় আৰু বৈষম্যৰ বিৰুদ্ধে তেওঁ কণ্ঠস্বৰ দিছিল আৰু তেওঁৰ গীতসমূহে প্ৰায়ে জাতীয়তাবাদ, পৰিচয় আৰু মানৱ অধিকাৰৰ ওপৰত তেওঁৰ চিন্তাধাৰা প্ৰকাশ কৰিছিল।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ, মিছিছিপি, লুইত, কপিলি আদি নদীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি চাহ বাগিচা আৰু পাহাৰলৈকে অসম তথা উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্য্য ভূপেনদাৰ গীতসমূহত স্থান পাইছে। প্ৰকৃতিৰ সৈতে এই গভীৰ সংযোগে তেওঁৰ সংগীতক এক নিশ্চিন্ত আৰু শান্তিপূৰ্ণ গুণ প্ৰদান কৰাৰ লগতে মানৱতা আৰু পৰিৱেশৰ মাজৰ বৃহত্তৰ সম্প্ৰীতিৰ প্ৰতীকও গঢ়িছে।

ভূপেনদাৰ সংগীতত সদায় এটা আধ্যাত্মিক সত্তা বিৰাজমান, যিয়ে মানৱতাৰ স্বৰেৰে তেওঁৰ গীতবোৰে প্ৰায়ে জীৱনৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধা, সম্প্ৰীতি প্ৰতিফলিত কৰিছে আৰু শ্ৰোতাৰ উপাসনা পদ্ধতি যিয়েই নহওক কিয়, সাৰ্বজনীন আধ্যাত্মিক আবেদন স্পৰ্শ কৰিছে। সেয়েহে ভূপেনদাৰ বলিষ্ঠ কলম আৰু কণ্ঠেৰে নিগৰিছেঃ

"মানুহে মানুহৰ বাবে,
যদিহে অকণো নেভাবে,
অকণি সহানুভূতিৰে
ভাবিব কোনেনো কোৱা,
সমনীয়া..."

ভূপেনদা! "সৃষ্টি"ৰ চতুৰ্দ্দশ সংখ্যা তোমাক উচৰ্গিলো।

-ড° জ্যোতিষ পায়েং
সম্পাদক,
সৃষ্টি চতুৰ্দ্দশ সংখ্যা
২০২৫-২৬ বৰ্ষ

মা-দেউতা

প্ৰয়াত কেশৱ চন্দ্ৰ শৰ্মা

আৰু

প্ৰয়াত প্ৰমীলা দেৱীৰ

সশ্ৰদ্ধ সোঁৱৰণ..

ত্ৰিদিৱ শৰ্মা
বনশ্ৰী শৰ্মা
কৃশানু কৌস্তভ কাশ্যপ
টানিশা ৰাগিনী শৰ্মা

ড° হিমন্ত বিশ্ব শৰ্মা
Dr. Himanta Biswa Sarma

सत्यमेव जयते

মুখ্যমন্ত্ৰী, অসম
Chief Minister, Assam

দিছপুৰ
চি এম এছ. ৭/২০২৩/২৭৭০
১৯ চ'ত, ১৪৩১ ভাস্কৰাব্দ
২ এপ্ৰিল, ২০২৫ ইং

শুভেচ্ছাবাণী

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থাৰ উদ্যোগত ৰঙালী বিহু বৰ্ণাঢ্য কাৰ্যসূচীৰে উদ্‌যাপনৰ প্ৰস্তুতি চলোৱা বুলি জানিবলৈ পাই মই আনন্দিত হৈছোঁ। এই ৰঙালী বিহু উদ্‌যাপনৰ লগত সংগতি ৰাখি 'সৃষ্টি' নামৰ এখন ত্ৰিভাষিক আলোচনী প্ৰকাশৰ বাবে লোৱা উদ্যোগ নিতান্তই প্ৰশংসনীয়।

বসন্তৰ অপৰূপ প্ৰাকৃতিক সৌন্দৰ্যই বিশ্বৰ সাংস্কৃতিক জীৱনধাৰাক সঞ্জীৱিত কৰি আহিছে। প্ৰকৃতি আৰু কৰ্মমুখী জীৱনশৈলীৰ বিনন্দীয়া প্ৰকাশ বসন্ত ঋতুৱে দি আহিছে লোককলা আৰু লোক সংস্কৃতিৰ অপূৰ্ব সমল। বসন্ত উৎসৱ মূলতঃ কৃষি উৎসৱ। ই কেৱল বসন্ত কেন্দ্ৰিক সংস্কৃতিৰে প্ৰতিফলন নহয়, ই মানুহৰ জীৱন যাত্ৰা, চিন্তা-ভাৱনা, সমন্বয়ৰ মাধ্যমো। দেশৰ ভিন্ন প্ৰান্তৰ লগতে অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত বিভিন্ন নামেৰে এই বসন্ত উৎসৱ পালন কৰা হয়। নক্তে, টাংছা, টুছা, নগালেণ্ডৰ আও, আঙ্গামী, লঠা, চেমা আদি জনগোষ্ঠীসমূহে কৃষিভিত্তিক বসন্ত উৎসৱ পালন কৰি সংস্কৃতিৰ পথাৰখনক চিৰ সেউজ কৰি ৰাখিছে। অসমৰ বড়োসকলে বৈছাগু বা ৰংজালী, টাই-আহোমসকলে চেংনাং, ৰাভাসকলে বাইখু, তিৱাসকলে বুসু, ডিমাচা-কছাৰীসকলে বুচু-ডিমা, দেউৰীসকলে বুচু আদি বিভিন্ন নামেৰে পালন কৰা বসন্ত উৎসৱে অসমীয়া সংস্কৃতিক উজ্জীৱিত কৰিছে।

বসন্তকালীন উৎসৱ ব'হাগ বিহু লুইতপৰীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰতীক। এই বিহুৰ সৈতে অংগাগীভাৱে জড়িত হুঁচৰি, বিহুনাম, বনঘোষাৰ মাজেৰে অসমৰ অপৰূপ প্ৰকৃতিৰ ছবি, উপলব্ধি, ঐতিহ্য তথা সংস্কৃতিৰ ৰং আৰু সুৰভি প্ৰকাশিত হৈ আহিছে। আদিম সমাজৰ কৰ্ম সংস্কৃতি, ঋতু উৎসৱ ব'হাগত সমুজ্জ্বল হৈছিল। আহোম ৰাজকীয় পৃষ্ঠপোষকতাত প্ৰাণ পাই উঠা বিহু অসমীয়া জাতীয়ত্বৰ প্ৰতীক। সেই বিহু আজি অসমৰ প্ৰাণশক্তিদায়িনী উৎসৱলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। পৰম্পৰাগত লোকাচাৰ, নৃত্য-গীতৰ প্ৰয়োভৱ, প্ৰকৃতিৰ বিনন্দীয় প্ৰকাশ আদিৰে সমৃদ্ধ ব'হাগ বিহু অসমীয়া জাতিৰ আয়ুসৰেখা।

মই ৰঙালী বিহু উদ্‌যাপনৰ সকলো কাৰ্যসূচীৰ সফলতা আন্তৰিকতাৰে কামনা কৰাৰ লগতে প্ৰকাশ পাবলগীয়া আলোচনীখন সৰ্বত্ৰে সমাদৃত হ'ব বুলি আশা কৰিলোঁ।

(ড° হিমন্ত বিশ্ব শৰ্মা)

ড° বসন্ত কুমাৰ গোস্বামী
সভাপতি

অসম সাহিত্য সভা
কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয় ঃ চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন, যোৰহাট-৭৮৫০০১
গুৱাহাটী কাৰ্যালয় ঃ ভগৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱা ভৱন, গুৱাহাটী-৭৮১০০১

আঞ্চলিক কাৰ্যালয়
ৰাংছিনা ভৱন, ডিফু-৭৮২৪৬০
ধুবুৰী আঞ্চলিক কাৰ্যালয়, ধুবুৰী-৭৮৩৩০১
ৰায়বাহাদুৰ ৰামেশ্বৰলাল চহৰীয়া সংহতি ভৱন, ডিব্ৰুগড়-৭৮৬০০৩
শিলচৰ আঞ্চলিক কাৰ্যালয়, শিলচৰ-৭৮৮০০১
উত্তৰ লক্ষীমপুৰ আঞ্চলিক কাৰ্যালয়, উত্তৰ লক্ষীমপুৰ-৭৮৭০০১
কমলাদেৱী তোদী স্মৃতিভৱন, মহীচন্দ্ৰ বৰা পথ, নগাঁও-৭৮২০০১
অচ্যুত নিবেদিতা মেধি সাহিত্য ভৱন, জালাহ-৭৮১৩২৭
সাহিত্য সভা প্ৰকল্প, মঙলদৈ, দৰং-৭৮৪১২৫
১/১৪ বি-সৎসঙ্গ বিহাৰ মাৰ্গ, ব্লক এ, কুটুব ইন্সটিটিউচেনেল এৰিয়া, নতুন দিল্লী, ১১০০৬৭

প্ৰসংগ নং ঃ .... তাৰিখ ঃ ১১/০৪/২০২৫

শুভেচ্ছা বাৰ্তা

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থাৰ উদ্যোগত পূৰ্বৰ বৰ্ষসমূহৰ দৰে এইবছৰো ৰঙালী বিহু উদ্‌যাপনৰ আয়োজন কৰা আৰু ইয়াৰ লগত ৰজিতা খুৱাই ত্ৰিভাষিক আলোচনী **সৃষ্টি**-ৰ চতুৰ্দশ সংখ্যাটি প্ৰকাশৰ দিহা কৰাৰ বতৰাত পৰম সন্তোষ পাইছোঁ।

সৃষ্টি-ৰ এই সংখ্যাৰ মূল বিষয় হৈছে বিহু। অসমীয়া সমাজৰ চিন্তা-চেতনা, বিশ্বাস, পৰম্পৰা আদি দিশসমূহ বিহুৰ মাজত নিহিত হৈ আছে। অসমৰ বাসিন্দা ভিন ভিন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতিৰো বিহুৰ মাজতে সমন্বয় সাধন হৈছে। আধ্যাত্মিকতাৰ বাখৰে তাৰ ৰূপত ৰহণ চৰাইছে। আলোচনীখনে বিহু উৎসৱৰ সৈতে জড়িত গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশসমূহৰ বিদ্যায়তনিক অধ্যয়ন আৰু বিশ্লেষণ সন্নিৱিষ্ট কৰাৰ লগতে সম্প্ৰীতি আৰু সংহতিৰ বাৰ্তাও বহন কৰিব— সেই আশাৰে সকলোলৈকে বিহুৰ শুভেচ্ছা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

(ড° বসন্তকুমাৰ গোস্বামী)
সভাপতি, অসম সাহিত্য সভা

ঘৰৰ ঠিকনা ঃ পোহৰ, সুৰাগপুৰ, চোলাধৰা, তৰুণৰাম ফুকন পথ, যোৰহাট, অসম, ভ্ৰাম্যভাষ ঃ ৮৪৭৩৯০৭১৯৪, ৯৪৩৫২৬৪৫০৯
ই-মেইল ঃ drbkgoswami3@gmail.co

প্ৰস্তাৱনা

সৃষ্টি ত্ৰিভাষিক বাৰ্ষিক আলোচনীৰ চতুৰ্দ্দশ সংখ্যাটোলৈ আপোনাক স্বাগতম, য'ত সাহিত্যই সৃষ্টিশীলতা, প্ৰতিফলন আৰু বৈচিত্ৰময় আখ্যানৰ সূতাৰে বোৱা এক স্পন্দনশীল ৰচনাৰে সংস্কৃতিৰ সৈতে লগ হৈছে। আজি দ্ৰুতগতিত চলি থকা পৃথিৱীখনত লিখিত শব্দৰ গভীৰ প্ৰভাৱ আৰু সম্প্ৰীতিৰ মানৱীয় পৰিচয়ক গঢ় দিয়া আমাৰ চহকী অসমীয়া সাংস্কৃতিক অভিজ্ঞতাৰ শলাগ লোৱাটো অতি প্ৰয়োজনীয়।

এইবাৰ আমি কেৱল সাহিত্যৰ শিল্পকলাকে নহয়, অসমীয়া সংস্কৃতিৰ গতিশীলতালৈ অৰিহণা যোগোৱা কণ্ঠৰ মাহাত্ম্যতাক উদযাপন কৰিছোঁ। জীৱনক প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা উদীয়মান লেখকৰ পৰা আৰম্ভ কৰি মানুহৰ অভিজ্ঞতাৰ জটিলতাক আলোকিত কৰা প্ৰতিষ্ঠিত লেখকলৈকে এই সংখ্যাই ধাৰা, শৈলী আৰু পটভূমিক সামৰি লোৱা প্ৰতিভাৰ এক উল্লেখযোগ্য শৃংখল প্ৰদৰ্শন কৰিছে। এই পৃষ্ঠাবোৰৰ প্ৰতিটো অৱদানেই সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ বিষয়ে আমাৰ বুজাবুজিক সমৃদ্ধ কৰা অনন্য দৃষ্টিভংগী আৰু জীৱন্ত বাস্তৱতাক প্ৰতিফলিত কৰে।

কল্পকাহিনী, কবিতা, ৰচনা আৰু দৃশ্য কলাৰ আন্তঃসংলগ্ন ক্ষেত্ৰসমূহক নঞাৰ্থক কৰি পেলোৱাৰ সময়ত আমি আপোনালোকক উদ্ভাৱনৰ যাত্ৰাত নামিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনাইছোঁ। এই পৃষ্ঠাবোৰৰ ভিতৰত আপুনি পৰিচয়, অন্তৰ্গততা, প্ৰেম আৰু মানৱ অৱস্থাৰ বিষয়বস্তু অন্বেষণ কৰা চিন্তা-উদ্দীপক নিৰ্বচন পাব। আপুনি ভাষা আৰু আখ্যানৰ সৈতে সাহসী পৰীক্ষনৰ সন্মুখীন হ'ব যিয়ে পৰম্পৰাগত গল্প কোৱাৰ সীমাবদ্ধতাৰ পৰা আঁতৰি গৈ গভীৰভাৱে ব্যক্তিগত পৰ্যায়ত অনুৰণিত হোৱা অন্তৰংগ প্ৰতিফলনৰ সন্মুখীন হ'ব। তদুপৰি এই সংস্কৰণত আমাৰ সমসাময়িক পৰিৱেশ গঢ় দিয়া সাংস্কৃতিক আন্দোলন আৰু কলাত্মক উদ্ভাৱনসমূহৰ ওপৰত আলোকপাত কৰা হৈছে। দেশ ভক্তিৰ প্ৰতি আগ্ৰহৰ পুনৰুত্থানৰ পৰা আৰম্ভ কৰি জাতীয় সংস্কৃতি সম্পৰ্কে চলি থকা আলোচনালৈকে আমি সমালোচনাত্মক অন্বেষণ আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰকাশৰ বাবে এক মঞ্চ প্ৰদান কৰাৰ লক্ষ্য ৰাখিছোঁ।

আমালৈ লেখা আগবঢ়োৱা প্ৰতিগৰাকী লেখকলৈ আমি গভীৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ, যিসকলৰ সাহস আৰু সৃষ্টিশীলতাই এই আলোচনীখনক জীৱন্ত কৰি তুলিছে। শিল্প আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰতি আপোনাৰ দায়বদ্ধতাই আমাক সকলোকে অনুপ্ৰাণিত কৰে, গল্প কোৱাৰ শক্তিৰ কথা আমাক সোঁৱৰাই দিয়ে যিয়ে বিভাজনক সংযোগ আৰু সুস্থ মানসিকতালৈ পৰিৱৰ্তীত কৰে।

আপুনি আমাৰ সৃষ্টিৰ চতুৰ্দ্দশ সংখ্যাটো হাতত লৈ গভীৰভাৱে সোমাই পৰাৰ লগে লগে আমি আপোনাক কৌতুহল আৰু মুকলি মনোভাৱেৰে কবিতা, প্ৰৱন্ধ, গল্প, আৰু শিল্পকৰ্মৰ সৈতে কথা পাতিবলৈ উৎসাহিত কৰিব বিচাৰিছোঁ। আমি আশা কৰোঁ যে লেখা আৰু সৃজন খিনিয়ে আপোনালোকক কেৱল মনোৰঞ্জনেই নহয়, আমাৰ জীৱনৰ মাজেৰে বৈ যোৱা চহকী সাংস্কৃতিক আখ্যানসমূহৰ গভীৰ প্ৰজ্ঞান প্ৰদান কৰিব বুলি আশা কৰিছোঁ। সৃষ্টিৰ এই চতুৰ্দ্দশ সংখ্যাৰ সম্পাদক ড. জ্যোতিষ পায়েং, সহঃ সম্পাদক ডেনী গাম, সদস্যগণ দেৱ কুমাৰ ঘোষাল, দেবাংগ ভূষণ হাজৰিকা, আলোক হাজৰিকা, শ্ৰীমতী সমাগ্নী বৰুৱা সম্পাদনা সমিতিৰ সমূহ সদস্য, সংস্থাৰ সাধাৰণ সম্পাদক ইন্দুকল্প শইকীয়া, কাৰ্যকাৰী সদস্যগণ তথা সমূহ সদস্যলৈ অভিনন্দন জনাইছোঁ। সৃষ্টিয়ে পাঠক সমাজৰ সমাদৰ লাভ কৰক আমি তাৰেই কামনা কৰিছোঁ।

ভাষা, সাহিত্য আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰকাশৰ এই উদযাপনত আমাৰ সৈতে সহযোগ কৰাৰ বাবে সকলোলৈকে পুনৰবাৰ কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ।

আন্তৰিক শুভেচ্ছাৰে,

হিতেন হাটখোৱা
কাৰ্যকৰী সভাপতি

ড° খনিন্দ্ৰ পাঠক
সভাপতি

কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা

সম্পাদকীয়

আমাৰ অসমীয়া জাতি আৰু জাতীয় সত্ত্বাৰ অসংখ্য স্বৰ আৰু প্ৰকাশভংগীক উদযাপন কৰা সাহিত্যিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰতিফলনৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সমাৰেশ "সৃষ্টি" আলোচনীৰ চতুৰ্দ্দশ সংখ্যাটোত আপোনাক স্বাগতম জনাইছোঁ। আমি আপোনাসৱক এই সংখ্যাৰ সৃষ্টিশীলতাৰ স্পন্দনশীল ৰচনাসমূহত সোমাই পৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনাইছো, য'ত অ আ ক খ ৰে গঢ়া শব্দবোৰত সুদুৰৰ পৰা ভাহি অহা দবা, শঙ্খ, মৃদং, খোল, তাল, ঢোল, পেঁপা, গগণা, নাচনিৰ মূগা মেখেলাৰ খচ খচনিৰ প্ৰতিধ্বনি আদি শুনা পোৱা গৈছে, এইবোৰে একে সুৰত একক আৰু সাৰ্বজনীন এক সামগ্ৰিক আখ্যানৰ অৰিহণা যোগাইছে। আমি নতুন যুগৰ প্ৰাচীৰত থিয় হোৱাৰ লগে লগে মানৱ অভিজ্ঞতাৰ বিষয়ে আমাৰ বুজাবুজিৰ পৰিধিত সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ গুৰুত্ব স্বীকাৰ কৰাটো ক্ৰমান্বয়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰে। বিগত সময়খিনিত আমাৰ সন্মুখত এনে প্ৰত্যাহ্বান আহিছে যিয়ে আমাৰ অৱস্থিতিক পৰীক্ষা কৰিছে, আত্মনিৰীক্ষণৰ আহ্বান জনাইছে আৰু পৰিচয়, সম্প্ৰদায় আৰু অন্তৰ্গতিতাৰ বিষয়ে আত্মালোচনা জগাই তুলিছে। বহু দিশৰ পৰা পৃথিৱীখনত বিভাজন অনুভৱ কৰা যায়, তথাপিও আমাৰ অসমীয়া সমাজত এই বিভাজনৰ ভিতৰতে ধাৰণা, দৃষ্টিভংগী আৰু কলাত্মক প্ৰকাশৰ সম্প্ৰীতিৰ এক অবিশ্বাস্য স্ৰোত নিহিত হৈ আছে।

"সৃষ্টি"ৰ এই সংখ্যাৰ এটা বৈশিষ্ট্য হৈছে বৈচিত্ৰময় প্ৰতিনিধিত্বৰ প্ৰতি আমাৰ দায়বদ্ধতা। আমি বিভিন্ন পটভূমি, অভিজ্ঞ, পৃষ্ঠভুমিৰ লেখকৰ সংকলন উপস্থাপন কৰিছোঁ। এই সিদ্ধান্ত আমাৰ বিশ্বাসৰ পৰাই উদ্ভৱ হৈছে যে সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিয়ে মানৱ অভিজ্ঞতাৰ বহুমুখী বাস্তৱতাক প্ৰতিফলিত কৰিব লাগে। পৃথিৱীখনৰ বিকাশৰ লগে লগে অসমীয়া জাতিৰ আখ্যানবোৰো বিকশিত হ'ব লাগিব আৰু ঐতিহাসিকভাৱে প্ৰান্তীয়কৃত বা অৱজ্ঞা কৰা স্বৰসমূহক স্থান দিব লাগিব, এই সংখ্যাত সকলোকে সামৰি লোৱাৰ প্ৰয়াসৰ প্ৰতি আমি গৌৰৱ অনুভৱ কৰিছোঁ। "সৃষ্টি"ৰ পৃষ্ঠাবোৰত আপুনি সাংস্কৃতিক দ্বৈততাৰ জটিলতাক উপস্থাপন কৰা আগন্তুক, সমাজৰ আশাৰ সন্মুখীন হোৱা শিল্পী আৰু নিত্য পৰিৱৰ্তিত পৃথিৱীৰ পটভূমিত সাহসেৰে নিজৰ পৰিচয় প্ৰকাশ কৰা ব্যক্তিৰ কৰ্ম আৰু কাহিনীৰ সমল পাব। আমি আশা কৰোঁ যে এই আখ্যানবোৰে আপোনাৰ হৃদয় স্পৰ্শ কৰাই নহয়, আপোনাৰ নিজৰ ধাৰণা আৰু অভিজ্ঞতা পুনৰ বিবেচনা কৰিবলৈও প্ৰত্যাহ্বান জনাব। অসমীয়া সাহিত্য আৰু সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰৰ কেইবাগৰাকীও প্ৰভাৱশালী স্বনামধন্য লেখকৰ কবিতা আৰু প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ কৰি আমি বিশেষভাৱে উৎসাহিত হৈছোঁ। এই লেখকসকলে তেওঁলোকৰ সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়া, প্ৰেৰণা আৰু আজিৰ সমাজত শিল্পই গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান লোৱা বুলি তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰা ভূমিকা সম্পৰ্কে অন্তৰ্দৃষ্টি প্ৰদান কৰিছে। তেওঁলোকৰ প্ৰতিফলনে দ্ৰুতগতিত পৰিৱৰ্তিত সাহিত্যিক-সাংস্কৃতিক পৰিৱেশত শিল্পী-লেখক হিচাপে তেওঁলোকে সন্মুখীন হোৱা প্ৰত্যাহ্বান আৰু ভৱিষ্যতৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ আশাৰ ওপৰত পোহৰ পেলায়। যি সময়ত শিল্পই ক্ষণস্থায়ী আৰু বৈপ্লৱিক দুয়োটা অনুভৱ কৰিব পাৰে, সেই সময়ত এই স্বৰবোৰ অপৰিহাৰ্য, যিয়ে আমাক নানান পৰিৱৰ্তিত পৰিবেশত নিজৰ অস্তিত্ব বজাই ৰখাৰ বাবে সৃষ্টিশীলতাৰ শক্তিৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে।

আমাৰ সময়ক সংজ্ঞায়িত কৰা বহল সাংস্কৃতিক আন্দোলন আৰু কলাত্মক উদ্ভাৱনসমূহৰ বিষয়েও এই সংখ্যাটোত অন্বেষণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছোঁ। দেশভক্তি, জাতীয় বীৰ-বীৰাঙ্গনাৰ প্ৰতি আগ্ৰহৰ পুনৰুত্থান হওক বা শিল্প আৰু সক্ৰিয়তাৰ আন্তঃবিভাজনেই হওক, আমি আমাৰ দেশ আৰু সাংস্কৃতিক পৰিৱেশটোক পুনৰ গঢ় দিয়া লেখাৰে অনুপ্ৰাণিত হোৱাৰ উদ্দেশ্য আগত ৰাখিছোঁ। আমি অসমত বহিৰাগতৰ প্ৰভাৱৰ ওপৰত চিন্তা কৰাৰ সময়ত, শিল্প আৰু সামাজিক ন্যায়ৰ মাজৰ সম্পৰ্ক অন্বেষণ কৰা ৰচনা সংকলিত কৰিছোঁ। আমাৰ সময়ৰ জৰুৰী বিষয়বোৰৰ প্ৰতি লেখক আৰু শিল্পীসকলে কেনে প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ কৰে, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ বাবে সামাজিক, ৰাজনৈতিক তথা স্বকীয় অস্মিতাৰ বিষয়ৰ প্ৰতি সচেতন হোৱাটো কিয় অতি প্ৰয়োজনীয় এই প্ৰশ্নবোৰ আমাৰ সমগ্ৰ বিষয়বস্তুতে প্ৰতিফলিত হৈছে, যিয়ে আমাক শিল্পই সমাজৰ প্ৰতিফলন আৰু পৰিৱৰ্তনৰ অনুঘটক দুয়োটা হিচাপে কাম কৰাৰ সম্ভাৱনাক চিনি পাবলৈ বাধ্য কৰে।

"সৃষ্টি"ৰ এই সংখ্যাটোৱে আমাৰ জাতীয় জীৱন আৰু আমাৰ চৌপাশৰ জগতখনৰ জটিলতাক প্ৰতিফলিত কৰা এক বৈচিত্ৰময় পৰিসৰৰ আখ্যান প্ৰদান কৰিছে। ইতিহাসৰ প্ৰতিধ্বনিৰ পৰা আৰম্ভ কৰি জল্পনা-কল্পনাৰ ভৱিষ্যতৰ প্ৰাঞ্জল কল্পনালৈকে আমাৰ অৱদানকাৰীসকলে আমাক একেলগে বান্ধি ৰখা সূতাবোৰৰ দৰে বান্ধি পেলাইছে। আপুনি জীৱনৰ কঠিন পক্ষক প্ৰত্যাহ্বান

জনোৱা আৰু বাস্তৱক পুনৰ কল্পনা কৰা কল্পকাহিনী, ক্ষন্তেকীয়া মুহূৰ্তৰ ক্ষণস্থায়ী সৌন্দৰ্য্যক ধৰি ৰখা কবিতা আৰু আমাৰ অস্তিত্বক নিৰ্দেশ দিয়া সমাজৰ গাঁথনিসমূহক বিভাজিত কৰা ৰচনা বিচাৰি পাব। এই আলোচনীখনৰ প্ৰতিটো টুকুৰাই হৈছে অনমনীয় মানৱীয় মনোভাৱৰ প্ৰমাণ- বিবিধতাৰ পৰা অৰ্থ সৃষ্টি কৰাৰ আমাৰ শক্তিমত্তাৰ উদযাপন।

লিখিত পাঠৰ উপৰিও এই সংখ্যাই পাঠ আৰু দৃশ্য কলাৰ মাজৰ গতিশীল আন্তঃক্ৰিয়াক আঁকোৱালি লৈছে। আমি সৃষ্টিৰ পৰিপূৰক হিচাপে আমাৰ কণ কণ শিশুসকলে অংকন কৰা চিত্ৰকল্প আৰু পাঠ তথা কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা সম্বন্ধিত ছায়াচিত্ৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছোঁ, যাৰ ফলত আমাৰ পাঠকৰ বাবে এক বহুমাত্ৰিক অভিজ্ঞতা সৃষ্টি হৈছে। শিল্প আৰু সাহিত্য সদায় সহজাতভাৱে সহৰস্থানত বিৰাজমান থাকে, ইটো সিটোক এনেদৰে সমৃদ্ধ কৰে যাতে মানৱ অৱস্থাৰ বিষয়ে আমাৰ বোধগম্যতা গভীৰ হয়। চিত্ৰকল্প আৰু ছায়াচিত্ৰ সমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি আমি কল্পনাশীলতাক আকৰ্ষণীয়া আৰু নান্দনিকতা প্ৰস্তুত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছোঁ।

আমাৰ অভিভাৱক স্বৰূপ মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ে ব্যস্ততম কৰ্মসূচীৰ মাজতো "সৃষ্টি"ৰ এই সংখ্যাৰ সৰ্বাঙ্গীন সাফল্যতা আৰু পাঠক সমাজত সমাদৰ পাবলৈ শুভেচ্ছাবাণীৰে আমাক যি উৎসাহ আৰু সংস্থাৰ ৰঙালী বিহু উদযাপনৰ সকলো কাৰ্যসূচী সফলতাৰ কামনা কৰিছে, তাৰ বাবে মাননীয় মহোদয়লৈ হৃদয়ৰ পৰা ধন্যবাদ আৰু নমস্কাৰ জনাইছোঁ। অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি, অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ পণ্ডিত ড০ বসন্ত কুমাৰ গোস্বামী ডাঙৰীয়াৰ সম্প্ৰীতি আৰু সংহতি বহনৰ হেতু প্ৰেৰিত শুভেচ্ছা বাৰ্তাই সকলোকে অনুপ্ৰাণিত কৰিব, আমি তেখেতকো আন্তৰিক ধন্যবাদ জনাইছোঁ। কেইবাগৰাকীও লেখকৰ পূৰ্বপ্ৰকাশিত লেখা, 'সৃষ্টি'ৰ এই সংখ্যত সংযোজন কৰা হৈছে, তাৰ বাবে সংশ্লিষ্ট লেখক, প্ৰকাশকৰ ওচৰত আমি কৃতজ্ঞ। লেখক-লেখিকা, সম্পাদনা সমিতিৰ সমূহ সদস্য, সংস্থাৰ বিষয়ববীয়া-সদস্য আৰু শুভাকাংক্ষীলৈ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি, সকলোলৈকে ৰঙালীৰ হিয়া ভৰা শুভেচ্ছা আৰু শুভকামনা জনালোঁ।

স্বনামধন্য আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যিক আৰু শিল্পীয়ে তাহানিৰ 'কলকত্তা'ৰ পৰাই অসমীয়া জাতিৰ নিৰ্মাণাৰ্থে চাকি গছি জ্বলাই বিগুলৰ কলৰৱ তুলিছিল, এই কলৰৱ আজিও তল পৰা নাই, আজিৰ কলকাতাতো প্ৰতিগৰাকী অসমীয়াৰ হৃদয়ত এই কলৰৱ বিৰাজমান আছে, আজিও ঝংকাৰ তুলে, "সৃষ্টি" হওক তাৰেই পৰা অনুৰণিত স্বৰঃ

"আমি অসমীয়া, নহওঁ দুখীয়া
কিহৰ দুখীয়া হ'ম?
সকলো আছিল, সকলো আছে,
নুবুজোঁ নলওঁ গম।
শঙ্কৰে দিলে বিশুদ্ধ ধৰম,
লাচিতে বাহুত বল,
সতী জয়মতীৰ সতীত্ব তেজেৰে
অসমী আই প্ৰবল।
বাজক দবা, বাজক শঙ্খ
বাজক মৃদং খোল,
অসম আকৌ উন্নতি-পথত
জয় আই অসম বোল।"

-সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

-সম্পাদক, সৃষ্টি
১ মে', ২০২৫
কলকাতা

jshpayeng@gmail.com
91-9545988866

সূচী-পত্ৰ

- উছৰ্গা ড° ভূপেন হাজৰিকালৈ ৮ ছেপ্টেম্বৰ ২০২৫ শতবাৰ্ষিকী প্ৰাকক্ষণত
- শুভেচ্ছা বাণী || মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰী, অসম
- শুভেচ্ছা বাৰ্তা || সভাপতি, অসম সাহিত্য সভা
- প্ৰস্তাৱনা || সভাপতি **আৰু** কাৰ্যকৰী সভাপতি, কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা
- সম্পাদকীয়

কবিতা-কুসুম

গোলাপ || ৰঘুনাথ চৌধাৰী || ১
কুলি || মিত্ৰদেৰ মহন্ত || ১
জনমভূমি || নলিনীবালা দেৱী || ২
লাচিতৰ আহ্বান || জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা || ২
মোৰ দেশ || হীৰেন ভট্টাচাৰ্য || ৪

জ্ঞান-জ্যোতি

ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰৰ চমু বিশ্লেষণ || তৰণী পাঠক, মনোমতী পাঠক ডাকুৱা || ৫
লোকগীত আৰু কাহিনী গীত || হেমবৰুৱা || ১৬
অসমীয়া জাতি ডাঙৰ জাতি (কৃপাবৰ বৰবৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা) || লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা || ২২
অসমীয়া কৃষ্টি || বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা || ২৬
অসমৰ নৃ-গোষ্ঠী আৰু ভাষাগোষ্ঠীসমূহ || ড° নগেন শইকীয়া || ৩০

প্ৰবন্ধ প্ৰবাহ

বিহু নাচৰ ভঙ্গিমা || ড° অনিল শইকীয়া || ৩৭
বিহুনামত 'ৰহাৰ ৰহেদৈ তিপামৰ ভাদৈ শলগুৰিৰ আঘোণী বাইঃ আঁৰৰ কথাৰ সত্য-অনুসন্ধান || ইছমাইল হোছেইন || ৪৬
বিহুৰ স্বৰূপ || ড° পীতাম্বৰ দেৱগোস্বামী || ৪৮
বিহুৰ মাদকতা তেতিয়াৰ আৰু বৰ্তমানৰ || জোনালী শইকীয়া ডেকা || ৫০
মাজুলী, সত্ৰানুষ্ঠান আৰু সাংস্কৃতিক মঞ্চ (শ্ৰীশ্ৰীউত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ বিশেষ উল্লেখনেৰে) || ড° যাদৱ বৰা || ৫২
অসমৰ অনন্ত বসন্ত || দিগন্ত হাজৰিকা || ৫৭
হেৰ অসমীয়া বিহুৰে বলীয়া || মলয় বৰুৱা || ৫৯
অসমের বিহু উৎসব এবং এই উৎসবের বর্তমান প্রতিচ্ছবি || ইন্দিরা ইন্দু || ৬১
কৈনো কৈ থাকিলে ওৰকে নপৰে || দিলীপ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য || ৬৪
বিহুগীতত অসমৰ সমাজ জীৱন || ৰাকেশ বনিক || ৬৭
ৰঙালী বিহু আৰু অসমীয়া চিনেমা || নিজৰা ৰাজকুমাৰী || ৭৩
দেউৰী বিহু (বিচু)ৰ পৰম্পৰা || ড° অতুল কুমাৰ দেউৰী ভৰালী || ৭৬
বড়োসকলে কেনেদৰে ৰঙালী বিহু উদ্‌যাপন কৰে || ৰত্নেশ্বৰ বসুমতাৰী || ৮১
টাইফাকেসকলৰ বসন্তকালীন উৎসৱ || পেইম থি গোহাঁই || ৮৮

ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ তৰাছিৰা বিহুৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা ইত্যাদি || দিপেন বড়া || ৯০
বাইখো উছৱৰ বতৰাই ৰাভাসকলৰ কৃষি কৰ্মত প্ৰেৰণা যোগায় || মুকুল ৰাভা || ৯৩
ডুমুৰালী কাৰ্বিসকলৰ দ'মাহীঃ এক পৰ্যালোচনা || স্মৃতিৰেখা কাথাৰ || ৯৭
সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকনৃত্যঃ হুগ্ৰা নৃত্যৰ বিশেষ উল্লিখনেৰে || ড° কাকলি সোণোৱাল || ১০০
শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ অংকীয়া নাট আৰু ব্ৰেখটৰ নাট্যশৈলীৰ এটি চমু বিশ্লেষণ || পঞ্চানন দেৱগোস্বামী || ১০৪
ভাৰতীয় ধ্ৰুপদী ভাষা আৰু অসমীয়া || ড° সংগীতা শইকীয়া || ১০৬
অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়া আৰু চাহ জনগোষ্ঠীৰ ভূমিকা || ভাস্কৰজিৎ ফুকন || ১১১
অসম, লোকসংগীত, লোকসংস্কৃতি আৰু গণশিল্পী হেমাঙ্গ বিশ্বাস || ৰেণুকানন্দা হাজৰিকা || ১১৫
মিচিং সমাজত ৰঙালী বিহুৰ পৰম্পৰা || দেৱৰাজ মিলি || ১১৭
Rati Bihu: The Moran Community's Sacred Nocturnal Celebration || Chef Atul Lahkar || ১২২
Bohag ekhoni shristi dolil surjoy joti pua || Emon NC || ১২৪
Bohag Bihu on a Plate: A taste of Assamese Spring || Samagnee Baruah || ১২৬
Wihu- Kuh: An Indigenous Festival || Luman Taina || ১২৮
The Sacred caves || Orgha Goswami || ১৩১

গল্প-চ'ৰা

ফেণ্ট'চমিয়া, লাইফুলৰ মালিতা আৰু এটা ক্লিচ্ছে গল্প || বিপাশা বৰা || ১৩৩
ভাগি যোৱা ডেউকা || দিপালী হাজৰিকা || ১৩৭
শেষৰ আগত || ইলামণি শইকীয়া || ১৩৯
বহাগী || পূজা কপিঞ্জল || ১৪২

ভিন্ন ছন্দ

গগণা বজাব কোনে... || দেবাংগ ভূষণ হাজৰিকা || ১৪৩
কৰ্চন পক্ষী আৰু খিচান গাওঁবাসীৰ মধুৰ সম্পৰ্কৰ কাহিনী || ময়ূৰী ভাগৱতী ভট্টাচাৰ্য || ১৪৫
বানীবদ্ধ অসমীয়া গীতৰ দোকমোকালি পুৱাত || মনোজ কুমাৰ শ্ৰুতিকৰ || ১৪৭
সুখাদ্যৰ মধুৰ স্মৃতি || ড° নৰজিৎ দেউৰী || ১৫০

কবিতা-চ'ৰা

কবিতাৰ বহী আৰু কলম || নীলিম কুমাৰ || ১৫৩
কবিতা || জীৱন নৰহ || ১৫৪
মায়াৱী অৰন্য || সৌৰভ শইকীয়া || ১৫৪
হেমন্তৰ সৰা পাতবোৰ || অনুপমা বসুমতাৰী || ১৫৫
বৰদৈচিলা || গংগামোহন মিলি || ১৫৫
অনুৰাগ অনুবাদ || নীলিমা ঠাকুৰীয়া হক || ১৫৬
তুমি যদি নোশোৱা || প্ৰণৱ কুমাৰ বৰ্মন || ১৫৬
বিহু || অজিৎ গগৈ || ১৫৭
হয়তো অৰণ্য মানুহৰ || মৈত্ৰেয়ী পাটৰ || ১৫৭
মৰমৰ নৈ || লুইত কিৰণ দাস || ১৫৮
ফাগুণ || টম মেদক || ১৫৫৮

বহাগলৈ আৰু নো কিমান দিন || জয়ন্ত দে || ১৫৯
কনেং || ডেনী গাম || ১৫৯
দুৱাৰখন নুখুলিব || অংকুৰজ্যোতি বুঢ়াগোহাঁই || ১৬০
ফাগুন || ডাঃ মৃণাল দাস || ১৬০
সৌ যে মানুহ জন || পাৰ্থপ্ৰতিম শইকীয়া || ১৬১
অৰ্থ-অনৰ্থ || ৰুবি কণা চৌধুৰী || ১৬১
তুমি অহাৰ বাতৰি || সুৰভি বৰপাত্ৰ গোহাঁই || ১৬২
নিৰ্বাক || জেচমিন হুছেইন || ১৬২
চাহ পুৰাণ || অভিষেক কুমাৰ শৰ্মা || ১৬৩
অৰণ্যে || তুষাৰ কান্তি চৌধুৰী || ১৬৩
এটি প্ৰেমৰ কবিতা || মানস জ্যোতি দাস || ১৬৪
To মনোজ, Manchester, England || অবিনাশ কলিতা || ১৬৪
গাহৰি || মৃদুল হালৈ || ১৬৫
অনুভূতি || দীপজ্যোতি শইকীয়া || ১৬৫
লংতৰাই || বৰ্ণালী ভৰালী || ১৬৬
অপেক্ষাৰত || কৰবী লিগিৰা || ১৬৬
বিহুৰ হাতবাউল || মানস প্ৰতিম শৰ্মা || ১৬৭
Seashore Soliloquy || Rajdeep Satta || ১৬৮
জোনাক ৰাতিৰ ৰ'দ || পূৰবী শইকীয়া || ১৬৮

কুঁহিপাত

পিঠাৰ নাম || প্ৰিয়াক্ষী কোঁৱৰ বড়া || ১৬৯
The Journey Of A Nymph || Anaya Bharali || ১৭০

চিত্ৰকল্প

আনৱী ভট্টাচাৰ্য্য || ১৭১
আয়াঞ্জ ৰাজ গাৰ্গ || ১৭১
আচিন জোনাক || ১৭২
অনুকৰ্শ ভট্টাচাৰ্য্য || ১৭২
মৌহিন জ্যোতিষ || ১৭৩
এপাহি আইছেং || ১৭৩
মেজাংকৰি ঙাটে || ১৭৪

'সৃষ্টি'ত প্ৰকাশিত লেখাসমূহৰ বক্তব্য বা তথ্য সংশ্লিষ্ট লেখকসকলৰ নিজা।
ইয়াৰ বাবে সম্পাদনা সমিতি দায়বদ্ধ নহয়।

কবিতা-কুসুম

ৰঘুনাথ চৌধাৰী

গোলাপ

কাৰ পৰশত ফুলিলি বান্ধৈ
অ' মোৰ সাদৰী ফুলাম পাহি?
শ্যামলী পাটৰ ওৰণি গুচাই
কাৰ ফালে চাই মাৰিলি হাঁহি
কোন নন্দনত লগালি চমক,
নাচিছে য'ত পৰী বুলবুল,
অভিশপ্ত হৈ বিলাস কুঞ্জত
প্ৰেম মদিৰাত যেন মচগুল।
হাচনাহানাৰ তীব্ৰ গন্ধত
সপোন বিভোৰ মাধৱী নিশা,
তোৰ পৰশত বিৰহী জোনৰ
পলাল নে প্ৰিয়ে প্ৰাণৰ তৃষা!
আৰব পিয়াৰী বচৰা ৰাণী
গুলবদন পেলালি জুৰ,
ভাহি ফুৰে তোৰ ৰূপ তৰঙ্গত
পাপিয়াৰ স্নিগ্ধ কৰুণ সুৰ!
ফুলিলি যিদিনা মৰু উদ্যানত
উৰিল সৌৰভ জগত জুৰি,
গগন চুম্বী 'কলোচচে' তোৰ
পান কৰিলে ৰূপ মাধুৰী!
আছিলি নে প্ৰিয়ে বেবিলনৰ
গুলবাগানত ফুলৰ ৰাণী,
স্বৰ্গৰ নন্দন সাজিলি শূন্যত
কবিৰ মুখত অমৰ বাণী।
ৰূপ ৰস গন্ধ পৰশ প্ৰেমত
জিনিলি পিয়াৰা হিন্দুস্থান,
বাদছা হেৰেম কৰি গুলজাৰ
দিল দৰিয়াত তুলিলি বান!
তোৰ ই ৰূপ জগত বিভোল
ঢালিলি প্ৰেমৰ বিমল ধাৰা,
দিল্লীৰ বেগম নুৰজাহানৰ
আছিলি নে তয়ে দিলবাহাৰা?
কোন সুন্দৰীৰ নিমজ গালত
ফুটাই তুলিলি চিকণ কাজ,
উঠিল প্ৰেমিক ছাহজাহানৰ
ভুৱন বিজয়ী মৰ্ম্মৰ তাজ!
কত কাব্যগাথা অতীতৰ স্মৃতি
উদাস প্ৰেমৰ মূৰ্ত্ত বিকাশ,
বিজড়িত তোৰ কোমল বুকুত
কত বিৰহীৰ হা-হুতাশ!
ফুলিবি নে মোৰ মানস কুঞ্জত
অ' মোৰ দৰদী ফুলাম পাহি,
উঠিব নে বাজি প্ৰিয়া পাপিয়াৰ
পুলক ভৰা মিলন বাঁহী। ❑

মিত্ৰদেৱ মহন্ত

কুলি

অ' কুলি! অ' কুলি! কুউ-কুউ-কুউ বুলি
আকৌ এবাৰ মাত, কুলি! আকৌ এবাৰ মাত,
নাকত যদি ধৰে লাজে
নাচাওঁ মই পাতৰ মাজে
ঢাকি তই ক'লা গাটি, লৈ কুঁহিপাত।।
কুলি! লৈ কুঁহিপাত।
কোনে ক'লে বিহুৰ কথা- কোনে দিলে জান,
লৈ আহিছ শিঙৰ পেঁপা, মৌ বৰষা গান,
ওচৰ চাপিল চ'তৰ বিহু
বাৰীত ফুলিল ছিঁৱাল-তিহুঁ
মলিয়ালে বাৰীৰ আম কোমল কোমল কুঁহিপাত।।
কুলি! কোমল কোমল পাত।
ৰৈ যা কুলি! মোৰে শপত, আৰু দুমাহ মান
নৈয়ে নৈয়ে উঠক নাচি দোকোল-টকা বান ;
আম পকক্ যাবি লৈ
কঁঠাল পকক্ যাবি লৈ
কোন মুখে ঘূৰি যাবি লৈ শুদা হাত।।
কুলি লৈ শুদা হাত?
কুউ-কুউ-কুউ বুলি আকৌ এবাৰ মাত ❑

নলিনীবালা দেৱী

জনমভূমি

মেলিলোঁ প্ৰথম চকু
তোমাৰ কোলাতে আই,
জনমৰ আদিম পুৱাত,
মুদিম আকৌ চকু
তোমাৰ কোলাতে শুই
জীৱনৰ শেষ সন্ধিয়াত।
মৰাৰ পিছতো যেন
পাঁওহি আকৌ ঠাই
চেনেহৰ শীতলী কোলাত,
ভাগৰুৱা আত্মাই
শেষৰ জিৰণি লয়
জিৰাবহি তোমাৰ ছাঁয়াত।
পখী হৈ আকাশৰ
বুকুত ফুৰিম উৰি
বাহ ল'ম ওখ বিৰিখত,
পুৰতীৰ লগে লগে
জগাম তোমাক নিতে
বনৰীয়া সুৱদী গীতত।
আকাশৰ তৰা হৈ
ৰ' লাগি চাই ৰ'ম
সেউজীয়া শুৱণী জেউতি,
জোনাকত মিল হৈ
বিমান-পথত ৰৈ
ওৰে ৰাতি কৰিম আৰতি।
হিমালয় পৰ্বত
শুকুলা টিঙত গৈ
ফুলি ৰ'ম মানসী বিলত,
মলয়াৰ চোঁৰত
পাৰিজাত ৰেণু সানি
ঢুলাম তোমাৰ চৰণত।
নদী হৈ পখালিম
দুখনি চৰণ নিতে
মাটি হৈ মিলিম বুকুত,
সোনোৱালী মেঘ হৈ
ৰঙা হাঁহি বিৰিঙাম
শেঁতা পৰা দুখনি ওঁঠত।

তোমাৰ ই ধূলি-বালি,
তোমাৰ আকাশ-বায়ু
আই,মোৰ সৰগৰ বাস,
তুমি মোৰ মৰতৰ
পূণ্য মুকুতিৰ ভূমি
তুমি মোৰ তীৰ্থৰ প্ৰভাস।
অ' মোৰ চেনেহী দেশ,
তোমাৰ দুখীয়া পঁজা
ৰচা তাত শান্তিৰ স্বৰগ,
ক'ত পাম এনে প্ৰীতি
সৰল প্ৰাণৰ ভাষা
সেৱাৰ মহিমাময় ত্যাগ।
দুখীয়াৰ ভগা পঁজা
একেখনি তীৰ্থ তাত,
একোখনি পূণ্যৰ আশ্ৰম,
মৰিলে পুণৰ আহি
দুখীয়া দেশতে মোৰ
লওঁ যেন পুণৰ জনম। ❑

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা

লাচিতৰ আহ্বান

সৌৱা- শৰাইঘাট; প্ৰশস্ত নিমাত।
ৰামসিংহ বীৰ বিজয়ৰ গৰৱেৰে উন্নত শিৰ,
পিন্ধি জয়োজ্জ্বল শিৰস্ত্ৰাণ
লৈ আহে দম্ভালি দম্ভালি ভাৰতবিজয়ী অভিযান।
অলৰ-অচৰ মোৰ বজ্ৰপাথৰ অস্থিত
আহি আহি হানিছে আঘাত
প্ৰতিঘাত পাই হতবীৰ্য সিংহ সম যায়
শতমুখে অসমীয়া যুঁজাৰুৰ গৌৰৱ গায়।
সৌৱা- মোৰ নীলাচল সম বুকুৰ পটাত
অস্ত্ৰাঘাত ব্যৰ্থ হ'ল,
সাম্ৰাজ্যৰ দম্ভ ধূলিসাৎ
বিজয়ীবাহিনী উৎখাৎ।
সৌৱা- শৰাইঘাট, প্ৰশস্ত নিমাত।
নিমাত! নিমাত?
নহয় নিমাত,
দেশ ৰাখ, দেশ ৰাখ বুলি উঠে শুন অৰ্বুদ মাত।
প্ৰতিধ্বনি উঠে তাৰ অসমীয়া নবীনৰ তপত হিয়াত,
সিৰাই সিৰাই অগ্নিপাত।
আসুৰীয় বিজ্ঞানৰ ঘৰ্ষণ-গৰ্জন ভেদি আহে
শুন সৌ শৰাইঘাটৰ বজ্ৰভাষী সিংহনাদ,
শতাব্দী সুপ্তিৰ ছিঙভাঙলোহাৰ শৃঙ্খল
এদিনলে' হ উশৃঙ্খল।
লুইততে জহি যাওক জড়-অৱসাদ,
সিংহৰ পোৱালি তই নবীন অসমীয়া
সুঘোষিত কৰ তোৰ অধিকাৰবাদ,
বিপ্লৱী তূৰ্য-নিনাদ।
সৌৱা- শৰাইঘাট, প্ৰশস্ত নিমাত।
লক্ষ লক্ষ অসমীয়া নবীনৰ
বক্ষ ঝৰি ঝৰি ৰঙা তেজ কলিজাৰ নিজৰি নিগৰি
অসমীৰ চৰণ ধুৱাই
শৰাইঘাটৰ সৌ বালি-মাটিতে আছে মিল খাই।
নবীনৰ তেজ-পানী পাই
গজালি সঁজালি আহে
ন-যুঁজাৰুৱে হাঁহে
জীৱন-যুঁজৰ বাৰ্তা পাই শকতিৰ শঙ্খ বজায়।

বুৰঞ্জী বিদাৰি তই মোক চা,
নিজকে চা বান্ধি লৈ সাহ,
যন্ত্ৰযুগৰ নৱ মন্ত্ৰ ফোকাৰি
তই শঙ্কা পেলাই দি আগবাঢ়ি আহ।
নতুন দিনৰ অসমীয়া
যুগে যুগে হবি তই শৰাইঘটীয়া,
তোৰ দেশ ৰাখিবলে'
গঢ়ি গঢ়ি লবি তই নতুন হিলৈ
চিৰজয়ী হবি তই মাভৈ মাভৈ।
মোমাই দুখণ্ড কৰা তৰোৱাল এতিয়াও লই
তহঁতৰ কাযে কাযে ঘূৰি ফুৰি বিৰাজিছোঁ
শকতিৰ সূৰ্য সম মই
নাই ভয়, হ'ব তোৰ জয়।
কোন তই? কোন তই দাসত্বৰ পিন্ধি
স্বৰ্ণময় মোহমণিবন্ধ অৱসাদক্লিষ্ট,
নিৰাশাৰে বুকু ধুনি কুতৰ্কমুগ্ধ,
দেখিও নেদেখি একো হই আছ অন্ধ?
দৈন্য-বিপদ পৰান্মুখ কৰ্মবিমুখ
কোন তই কাপুৰুষ মূৰ্খ দুৰ্মুখ?
শৰাইঘটীয়া সৈন্যদল!
নাই তেন্তে কিয় তোৰ আপোনাৰ বিশ্বাস অটল?
সাৰ কৰি মাথোঁ ভোগ-সুখ
কৰ্তব্যৰ নহলি সন্মুখ,
মোমাইতামুলী গড়ে প্ৰত্যক্ষ কৰিলে
যি জননী ৰক্ষাৰ বাবে ভৈৰৱ শক্তি,
জনা নাই তই জানো
আকৌ তাৰেই হ'ব পুনৰাবৃত্তি?
তেজপিয়া তৰোৱালে
ৰাম তৰোৱালে
একেই তেজকে পিব
ঝলসি শক্তি দিব যুগে কালে কালে,
সন্মুখত থিয় দিব আহি হাঁহি ভালে ভালে।
কোনে ক'লে নাই?
কোনে ক'লে নাই, গদাপাণি নাই?
তই দেখা নাই, সৌৱা তোৰ গদাপাণি
ঘোষিছে বজ্ৰবাণী ভৈয়ামে ভৈয়ামে ফুৰি অনাই বনাই
কৰ্তব্যৰ যজ্ঞ জ্বালি
ত্যাগৰ মহাযোগী ল'ৰা-তিৰোতা সঁপি শক্তিমন্ত্ৰ জপি,
আছে বাট চাই পৰ্বতৰ গুহাত সোমাই,
দেশৰ কল্যাণৰূপী আশা-কল্পনাই
মনৰ ডালিমী হৈ নিৰাশাৰ বন ভেদি
ভৈয়ামলে' বৈ অহা মন-জুৰিটিৰ পাৰে পাৰে
নাচি নাচি সঞ্জীৱনী গায়ত্ৰী শুনায়।
ৰুদ্ধ-বীৰ্য গদাপাণি হ'ব অনিৰুদ্ধ
জয়াৰ শকতিৰে দেশ হ'ব উদ্বুদ্ধ
অত্যাচাৰী লালুকৰ সপোন চূৰ্ণ কৰি
জয় কৰি দিবহি অসমীয়া জীৱনৰ নৱযুগ যুদ্ধ
নবীন জোৱান এক উজলিব অসমত
ৰুদ্ৰসিংহ ৰূপে নিৰ্মল শুদ্ধ
পূৰ্বভাৰত জ্ঞানবৃদ্ধ। ❑

হীৰেন ভট্টাচাৰ্য

মোৰ দেশ

মোৰ প্ৰাণৰো প্ৰাণৰ, মোৰ গানৰো গানৰ মোৰ দেশ।
মোৰ প্ৰতিটো কামে, মোৰ প্ৰতিটো চিন্তাই
এই দেশৰ বুকুত ৰচে শইচ-সোণোৱালী ভৱিষ্যতৰ সপোন।
মোৰ জীৱনৰ আঁহে আঁহে মোৰ যৌৱনৰ কোঁহে কোঁহে
সেই সপোনৰ কলৰোল।
দেশে দেশে দেশ আছে।
এনে বহু দেশৰ অৰঙে-দৰঙে মই ঘূৰিছোঁ।
বহু বন্ধুৰ সতে’ হাতে হাতে হাত ধৰি ফুৰিছোঁ।
কেতিয়াবা সাগৰ পাৰত,
কেতিয়াবা খেজুৰ তলত,
নতুবা পাহাৰতলিত খন্তেক জিৰাইছোঁ।
বন্ধুৰ সতে প্ৰাণ খুলি প্ৰাণৰ কথা পাতিছোঁ।
তাৰ পাছত আকৌ আৰম্ভ কৰিছোঁ নতুন যাত্ৰা।
এনে বহু যাত্ৰাৰ শেষ মোৰ দেশ।
যাৰ বুকুৰ উমে মোক দিছে ভালপোৱাৰ আনন্দ,
যৌৱনৰ প্ৰাচুৰ্য। জীৱনৰ নতুন অৰ্থ।
এই দেশৰ প্ৰতিটো পুৱাই মোলৈ লুকাই আনে
ঐশ্বৰ্যৰ বিপুল সম্ভাৰ
প্ৰতিটো সন্ধিয়াই বৈ আনে স্নিগ্ধ ফুলৰ সুবাস।
প্ৰতিটো ঋতুৱে মোক দি যায় জীৱনৰ আশীৰ্বাদ।
মোৰ দেশৰ বাবে মই জীয়াই আছোঁ।
এই দেশৰ বাবে মই জীয়াই থাকিবলৈ মৰণ-পণ কৰিছোঁ।
ৰণুৱা, বনুৱা, হালোৱা এই সকলোৰে মাজত
মই আছোঁ- মোৰ দেশৰ বাবে।
অনৈক্যৰ মাজত ঐক্য হৈ,
বিৰোধৰ মাজত সংহতিৰ সম্ভাৱনা হৈ মই আছোঁ।
জীৱনে-মৰণে, শয়নে-সপোনে এই দেশৰ আহ্বান মই শুনিছোঁ।
শত্ৰু-মিত্ৰ সকলোকে মই চিনিছোঁ।
সিহঁতৰ অন্তৰ মই বিশ্বাসেৰে জিনিছোঁ।
শান্তিৰ চৰাইযুৰিক আঁজলি ভৰাই মই দিছোঁ-
ভঁৰালৰ এমুঠি ধান, পৰাণৰ একোটি গান।
আৰুতো মোৰ একো নাই!
মোৰ দেশ- মোৰ কল্লোলিত সপোনৰ উত্তাল তৰংগই
মোক লৈ যায় গভীৰৰ পৰা গভীৰতৰলৈ,
আদৰ্শৰ কঠিন পৰ্বত-মূললৈ...❑

জ্ঞান-জ্যোতি

ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰৰ চমু বিশ্লেষণ

তৰণী পাঠক
মনোমতী পাঠক ডাকুৱা

"ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু
নহয় নহয় ব'হাগ এটি মাহ
অসমীয়া জাতিৰ ই আয়ুস ৰেখা
গণ জীৱনৰ ই সাহ"
-ড° ভূপেন হাজৰিকা

মিঠা মিঠা বহাগৰঃ বহাগ আহে- কপৌ-কেতেকী-নাহৰৰ পাহে পাহে, অলিৰ গুণ গুণ গানে গানে; কুলি-কেতেকী মিঠা সুৰে সুৰে। আহঁতৰ কুঁহিপাতে বহাগক আদৰে। নল-খাগৰি-বেতৰ গজালিয়ে মিচিকি হাঁহিৰে বহাগক সম্ভাষণ জনায়। সাজোনে কাচোনে বুঢ়া লুইতখনো পাটগাভৰুজনী হৈ পৰে। ঢোল-পেঁপা-গগনাৰ সুৰে ৰজনজনায়। মাদকতা সনা বহাগৰ এই হেন বতৰে স্বভাৱ শিল্পী ড° ভূপেন হাজৰিকাকো বলীয়া কৰে মিঠা মিঠা ৰজাগৰ গীত ৰচিবলৈ। বহাগৰ এনে এটি পৰিবেশত ইতিমধ্যে এটি সুৰ তেওঁ গুণ গুণায়েই আছিল। পৰতে মাহ-হালধিৰে লুইতত গা ধুই চুচুক চামাকৈ প্ৰেয়সী আহি তেওঁৰ নিচেই কাষতে বহিলহি। প্ৰেয়সীৰ (বহুল অৰ্থৎ অসমৰ জনগণৰ দেহৰ মাহ হালধিৰ সুবাসত তেওঁ মতলীয়া হ'ল। প্ৰেয়সীৰ সান্নিধ্যত আৰু কল্পনা-ভাৱ-ভাষাৰ দোলনিত গীতৰ কলিয়ে অগা ডেৱা লগালে। অনুৰাগেৰে ৰঞ্জিত কিবা এক অনুভূতিয়ে বুকুৰ ভিতৰখনত উখল মাখল লগালে। তেওঁৰ অনুভূতিত ইয়াৰ পূৰ্বৰ বহাগ যেন এফাকি পাহৰি যোৱা বিহুগীতহে আছিল আৰু আজি যেন হঠাতে মনত পৰিছে। প্ৰেয়সীৰ আগমনে সকলো খেলি মেলি লগাই নিলে! 'বহাগ' মাহ যৌৱনৰ প্ৰতীক, মিঠা ৰহাগ বা বসন্ত কাল হ'ল জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠতম সময়। ড° হাজৰিকাদেৰে কয়- "ন বছৰৰ প্ৰথম দিনৰ এটি মিঠা ৰাতিপুৱা সদ্যস্নাতা প্ৰেয়সীক নিচেই কাষতে পোৱাৰ পৱিত্ৰ আনন্দ ডাঙৰ আনন্দ আৰু আছেনে?" তেওঁ শুনিবলৈ পালে কিছু দূৰৈত এজাক বিহুৱতী গাভৰুৰ খিলখিল হাঁহি। এনেতে এজাক বগলী আকাশেৰে গীত গাই গাই বিহুৱা আবেশে তেওঁক জোকাই থৈ গ'ল চৌদিশৰ এনে পৰিবেশত স্থিৰে ৰব নোৱাৰিলে তেওঁ। তেওঁৰ সৃজনীশীল মনটো ৰলিয়াৰ দৰে হ'ল গীত ৰচিবলৈ আৰু ধুমুহাৰ গতিৰে গীত লিখাত ব্ৰতী হ'ল। উল্লেখযোগ্য যে, শিল্পীৰ সৃষ্টিত পৰিবেশ বা বতৰৰ অৰদান অপাৰ। সেই কথাটোকে তেওঁ এই কালজয়ী গীতটিৰে বুজাই দিছে।

মিঠা মিঠা ব'হাগৰ
গীত এটিকে ৰচো বুলি ভাবিলোঁ
এনেতে, চুচুক চামাকৈ কাষ চাপিলা
মই যেন ভাষা পালোঁ।
মিঠা মিঠা ব'হাগৰ

লুইততে তিওৱা তোমাৰে দেহা
মাহ আৰু হালধিৰ সুবাস ঘহাঁ
নিচেই কাষতে পোৱাৰ পিছত
সুৰ যেন হাততে পালোঁ।

মোৰ ব'হাগ যেন
এটি সৰু বিহুগীত
ক'ৰবাত হেৰাই যোৱা
আজি যেন হঠাতে পোৱা।
একজাক গাভৰুৰে হঠাতে হঁহা
একজাক বগলী বলীয়া হোৱা
বিহুৱা আৱেশে আজি মোক জোকোৱাত
মই যেন ধুমুহা হ'লোঁ।

ৰচনাঃ কলিকতা ১৯৬৫

বিহুগীত:

অ' বিহুৰে বিৰিণা অ' আইতা
কথা : ড° ভূপেন হাজৰিকা
অ' বিহুৰে বিৰিণা- অ' আইতা
অ' নাচনীৰ কলাফুল লৰে
বিহুৰেনো বিৰিণা - অ' আইতা
কেৰুমণি থুৰীয়া

পাতে সমনীয়া - অ' আইতা
তুমি আমাৰ যুৰীয়া
বহাগতে পাতি যাওঁ বিয়া - অ' আইতা
কেকমণি গেজেৰা নামাৰিবা কেতেৰা
চায়েনো চাই থাকিবৰ মন- অ' আইতা
চায়েনো চাই থাকিবৰ মন।
সলগুৰি বাগিচাৰ ঘননি অ' বননি
তাতেনো নবহিলে মন।
সোণাপুৰ ঐ নগৰখন
তাতেহে মোৰ বহি গ'লে মনে
এ আইতা নিমাতী ঐ
কেলেই দিছা নিমাতী ঐ
কেলেই দিছা, কেলেই দিছা যৌৱনত ভৰি?
বা বাগিচাৰে চা চাকৰি
নে নেলাগে লা লাহৰী
নেলাগে তলপৰ ধন।
তয়ে ধানে দাবি
ময়ে হালে বামে
সেয়ে হ'ব জীৱনৰ ধন।
অ' আইকণ তোমাৰ ঘৰ সিপাৰত
অ' আইকণ মোৰ ঘৰ ইপাৰত
আকৌ আইকণ দেহি ঐ তুমি যাবা ঘাটলৈ
মই থাকিম বাটলৈ চাই।
এনেনো ভাল লাগে আইতা
এনেনো ভাল লাগে-
মুখলৈনো কিনো চাবা, -পূৰ্ণিমাৰে জোন
এনেনো ভাল লাগে আইতা
এনেনো ভাল লাগে-সগৰে তৰা
এনেনো ভাল লাগে আইতা
এনেনো ভাল লাগে -
অ' দাতলৈনো কিনো চাবা - ডালিমৰে গুটি
এনেনো ভাল লাগে আইতা
এনেনো ভাল লাগে

ৰচনা : গুৱাহাটী, ১৯৬৮ চন।

চ'তৰে বিহুৰে গীতঃ বহাগ বিহুৰ অন্য নাম ৰঙালী বিহু। এই বিহু চ'তৰ শেহৰ দিনাৰে পৰা উদযাপিত হয়। বিহুৰ আগদিনা উৰুকা। বিহুৰ গামোচা, যা-যতন আদি চ'তেতে কৰা হয়। সেয়ে এই বিহুক চ'তৰ বিহুও বোলা হয়। এই বিহুত অসমীয়া মানুহে নতুন বস্ত্ৰ লোৱাৰ উপৰিও নৃত্য-গীত ইয়াৰ মুখ্য আকৰ্ষণ। লোকসংস্কৃতিৰ অমূল্য ভাণ্ডাৰেৰে ভৰ-পূৰ অসম। কিন্তু দেখা যায় লোক-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি যেন অনীহা আজিৰ অসমীয়াৰ বিশেষকৈ কিছুমান কোৱা ভাতুৰীয়া ধৰণৰ লোকৰ। সেই চামে পশ্চিমৰ বাৰে বঙলুৰা সংস্কৃতি আদৰি লোৱাত সেই সংস্কৃতিয়ে আকাশী লতাৰ দৰে ছানি ধৰিছে অসমৰ এই সোণসেৰীয়া সংস্কৃতিক। আমি আমাৰ বাৰেৰহণীয়া সংস্কৃতিক ৰক্ষা কৰিবই লাগিব। সংস্কৃতিৰ পৰিসীমা নাই। পাহাৰৰ পৰা বৈ অহা নৈয়ে নানা ঠাইৰ মাজেদি বৈ আহি সাগৰ পোৱাৰ দৰে সংস্কৃতিয়েও দেশ মহাদেশৰ সীমা ছেৰাই যায়। "কিছু লব লাগে কিছু দিব লাগে" এই নীতিৰে আমি আনৰ ভালটোহে গ্ৰহণ কৰিব লাগে। কিন্তু তাকে কৰিবলৈ গৈ বিজতৰীয়া সংস্কৃতি গ্ৰহণ কৰি স্বকীয়তা হেৰুৱাই আত্ম পৰিচয়হীন হোৱা উচিত নহয়। আধুনিক অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ধ্বজাবাহক ড০ ভূপেন হাজৰিকাদেৱে আমাৰ ডেকা গাভৰু সকলক সচেতন কৰি দি কয় যে নিজস্ব সংস্কৃতি ৰক্ষা কৰাটো যেন তেওঁলোকৰ ব্ৰত হওঁক। ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজন বশতঃ তেওঁলোকে দেওধনী নচাদি নাচক। লুইতক কোনোবাই বালি ভেটা দি ৰোধিব পাৰে জানো? ডেটা ভাঙি বৈ যায়। তেনেদৰে বিজতৰীয়া, পাবত গজা সংস্কৃতিয়ে আৰু "সাহিত্য সঙ্গীতকলাবিহীন সাক্ষাৎ পশু পুচ্ছবিষাণহীনঃ" যেন লোকে আমাৰ হিন্ময়ী সংস্কৃতিক ধ্বংস কৰিব নোৱাৰে।

চ'তৰে বিহুৰে গীত
এই বেলি পীত বান্ধ এই বেলি পীত
চ'তৰে বিহুৰে নাচ
অ'বোলো নাচনী নাচিবি তই কি?
বিহুৰে হুঁচৰি
অ' বোলো বিহুৱা গাৰি তই কি?
চোতালত গজে বন মূৰ দিয়
অ' বোলো নাচনী
নাচিৰি তই কি?
সেন্দুৰী বাটৰ বাধা
ধূলি পৰি যা
দেওধনী তোল আি বতীয়া গা
এ লুইতকে ৰোধে কোনে বালি ভেটা দি
তাঁতৰে বিহুৰে গীত......

ৰচনা : ১৯৭০

এই বিহুৰে উৰুকাৰ নিশাঃ বিহু আদি উৎসৱ অনুষ্ঠানে মানুহৰ মনত ৰঙৰ বোল সানে। কিন্তু যাৰ প্ৰিয়জন দূৰত থাকে বা নোহোৱা হয় তেনেলোকৰ বাবে আশংকা আৰু দুখৰ কাৰকহে হয়। বিহু আৰু বহাগ অসমীয়াৰ যৌগ জীৱনৰ প্ৰতীক। বিহু আৰু বিহুতলীতে ডেকা গাভৰুৰ মাজত হিয়াৰ বিনিময় হয়; দুয়ো এক হোৱাৰ পণ লয়। কিন্তু ধন নহ লৈ মন গ'লেও সংসাৰ পাতিব নোৱাৰি! সেয়ে,

ডেকাজন ওলাই গ'ল চহৰলৈ চাকৰি বিচাৰি। ইফালে ডেকাৰ পৰা চিঠি পত্ৰ এখনো অহা নাই, চাকৰি হ'লনে তাৰো খবৰ নাই, -গাভৰু মনত শংকা কিজানি চহৰৰ ৰূপহী পাই তাইক পাহৰিয়েই গ'ল ! বৰ্তমান যুগত চৰকাৰী চাকৰিয়েই নাই। সেয়ে ডেকাজনে স্থিৰ কৰিলে ব্যৱসায় বা অইন উপায়েৰে নিজেও স্বাৱলম্বী হ'ব আৰু আন নিবনুৱাকো আদৰ্শ দেখুৱাব। তেওঁ গাভৰুক পাহৰা নাই মাথোন সমাজখনহে শুধৰাব। সেয়ে তেওঁ প্ৰেয়সীকে চিঠি এখন পঠাবলৈ অনুৰোধ কৰিছে- চিঠিৰ আখৰৰ উমতে প্ৰেয়সীৰ মৰমৰ উম পাব। প্ৰকৃত প্ৰেমৰ মৰণ নাই আৰু কৰ্তব্য নিষ্ঠাই উন্নতিৰ মূল।

এই বিহুৰে উৰুকা নিশা
মোৰ কলিজা পৰিছে ক'লা
চিঠি দিমে বুলি চিঠিও নিদিল
তুমি পৰদেশী হ'লাঁ।
যোৱাটো বিহুতে কথা যে দিছিলা
হ'বা মোৰ মনৰে দৰা,
পযেকৰ পাছতে গুচি যে গ'লগৈ
মনটো হ'ল মোৰ মৰ
তুমি কিয় যে দূৰলৈ গ'ল ?
চাকৰি বিচাৰি চহৰলে গ'ল
চাকৰি পালাঁ নে নাই?
আমালৈ হ'বলা পাহৰি গ'লাগৈ
চহৰৰ ৰূপহী পাই।

(এই কথাখিনি ১৯৯২ চনত সংযোজন কৰিছে)- কি কথা কৰ তই অ' মোৰ লাহৰী
তোক মই পাহৰা নাই
তোৰে মান ৰূপহী বিচাৰি দেখিলোঁ
কোনো ভাৰস্তুতে নাই
কথা এটা কওঁ শুন মোৰ লাহৰী
তোক মই পাহৰা নাই
গুপুতে গুপুতে ক'লৈ
চাকৰি নোপোৱা সমাজখন শুধৰাম
মৰণ পণকে ল'লোঁ।
মোৰে শপত এখনি চিঠি
দিবাচোন অহাটো ডাকত
তোমাৰু নেপালেওঁ তোমাক লগ পাম
চিঠিৰে আখৰৰ উমত- তুমি কিয় যে নিলিখা হ'ল ?

ৰচনা : ২০ ফেব্ৰুৱাৰী ১৯৭১

(গাঁৱৰ গাভৰুৱে বিনায়- এই বিহুৰে উৰুকাৰ নিশা। যোৱা বছৰতে ডেকা ওলাই গ'ল চিঠি দিম বুলি। আজিও চিঠি নাহিল দেখোন। সি পাহৰি গ'ল নেকি তাইক-চহৰৰ কোনোবা ৰূপহীক দেখি ? নাই নাই-ডেকাই চাকৰি বিচাৰি হাবাথুৰি খাইছে চাগে'। কোন বা ভয়াবহ বেহুত সি সোমাইছে- সমূহৰ বাবে ? কোনে জানে ? আহৰি ক'ত চিঠি লিখা ?)

গাভৰু: এই বিহুৰে উৰুকা নিশা
মোৰ কপৌফুল পৰিলে ঢলি
চিঠি দিম বুলিও চিঠিও নিদিলি
তই পৰদেশী হ'লি। অ'তই পৰদেশী হলি

ডেকা : তোৰ বুকুৰে কান্দোন সপোনত শুনো সোণ
নিঠুৰ নগৰত বহি
চিঠি লিখিবলৈ পোৱা নাই আহৰি
মন মোৰ গৈছে দহি।

গাভৰু: যোৱাটো উৰুকাত কথা দিছিলি
হ'বি মোৰ মনৰে দৰা,
পযেকৰ পাছতে গুচিয়ে গ'লিগৈ
মন মোৰ হ'ল যে মৰা।

ডেকা : চাকৰি বিচাৰি নগৰখন ঘুৰিলোঁ চাকৰি আমালৈ নাই,
উৰণীয়া লোকেহে চাকৰি পায় চোন ফুৰিছোঁ লাথি-চৰ খাই।

গাভৰু: চাকৰি বিচাৰি চহৰলৈ গ'লি
চাকৰি পালিনে নাই,
আমালৈ হ'বলা পাহৰি গ'লিগৈ
চহৰৰ ৰূপহী পাই।

ডেকা: কি কথা কৰ তই শুন মোৰ লাহৰী
তোক মই পাহৰা নাই, তোৰে মান ৰূপহী বিচাৰি দেখিলোঁ
কোনো ভাৰস্তুতে নাই।
কথা এটি কওঁ শুন মোৰ লাহৰী
গুপুতে গুপুতে ক'লোঁ,
চাকৰি নোপোৱা সমাজখন শুধৰাম
মৰণ পণকে ল'লোঁ।

গাভৰু: মোৰে শপত তই এখনি চিঠি
দিবিচোন অহাটো ডাকত
তোক নেপালেওঁ তোকে লগে পামে
চিঠিৰে আখৰৰ উমত; অ' চিঠিৰে আখৰৰ উমত।

(বিঃ দ্ৰঃ এই একেটা গীতকে দুটা কেছেটত দুই ধৰণে ৰাণীবদ্ধ কৰা হৈছে। কেছেডত বিদ্ধ কৰা দুয়োটা ৰূপকে ইয়াত সন্নিবিষ্ট কৰা হ'ল।)

বিহুগীত

চৰাই চিকুণ অ' লীলা ৰহিলা
কথা : ড° ভূপেন হাজৰিকা, ১৯৭৪

চৰাই চিকুণ অ'লীলা ৰহিলা
তেলীয়া সাঙে অ' লীলা ৰহিলা
মাছৰ চিকুণ মালি লীলা ৰহিলা
আকৌ এদিন আহিলা
আহিয়ে গ'লা গৈ
দিলা তামোল এখনি
খালা তামোল এখনি
লগালা লগালা এষাৰি মাত।
ল'ল' লতি লতি তিল, ল' ল' লতি লতি তিল
লতি তিল, লতি তিল, লতি তিল
ইমান ধুনীয়াকৈ কোনে সৰজিলে
সোণ ৰূপৰ বৰণে কৰি
এ আমাক সৰজিলে কণাজন বিধাতাই
গুহাৰ মাটি মিহলি কৰি
হে ধিন্দাওঁ কুৰুলি কোবাওঁ বিহু মাৰিবলৈ যাওঁ
হে ধিন্দাওঁ কুৰুলি কোবাওঁ মথুৰা হাটলৈ যাওঁ?
বৈয়া পাতি দৈয়া চাৰিঙৰ বেঙেনা
ভাতে ৰান্ধি খাই যাওঁ
বৈয়া বৈ নাচিলে নাচনী নাচিলে বৈয়া ৰে
আয়ৈ দেহি কলাফুলৰ গোটে দেখি
ৰাইজাই ৰাইজাই কৰে দেহি
তোমাকনো মই কাহানি পাম?
কেঁচা মৰম চেঁচা নৈ মুখৰ মিঠা এঠা দৈ
মিঠা মিঠা তিলৰ পিঠা দেহাটি মোৰ চেনাই ঐ
অসমীৰে বিহুটি ঐ
বাপতি যে সাহোন ঐ
আমাৰ অতি আপোন ঐ।
হায় ঐ বিহুটিনো আদৰৰ
বিহুটিনো সাদৰৰ
বিহুটিনো অসমৰ মান।
হায় ঐ এনুৰানো বিহুটি এৰিব যে লাগিলে
নাথাকেনো অসমৰ ধন।

মাঘত দেখোঁ উৰুকা নহয়ঃ 'তুমি' শব্দৰ অৰ্থ ব্যাপক। এই সৰ্বনামটো কেতিয়াবা 'ভগৱানক আৰু কেতিয়াবা 'অতি আপোন জনক', কেতিয়াবা বয়স আৰু সন্মানত সৰু জনকে ধৰি বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন ধৰণে ব্যৱহৃত হয়। ড০ হাজৰিকাদেৱৰ মতে- "এই তুমি' কাৰোবাৰ বাবে মনৰ আপোন মানুহ হ'ব পাৰে, কাৰোবাৰ বাবে ভঁৰালত গোট খোৱা সোণালী লখিমী হ'ব পাৰে আৰু কাৰোবাৰ বাবে মেজিৰ মিঠা উত্তাপ লৈ অগ্নিদেৱতাক সাক্ষী কৰি মনে মনে প্ৰকাশ কৰা আধ্যাত্মিকতা হ'ব পাৰে। " সঁচা, পথাৰৰ লখিমী মুঠিৰ বাবেহে সাক্ষত উৰুকা হয়। সেইদৰে বহাগত প্ৰকৃতি দেৱীৰ আয়োজনতহে বিহুঢোল বাজে, বৰ্ষাৰ আকাশত মেঘ জমে আৰু শাৰদী পুৱা কৰা ফুলে। কিন্তু শ্ৰোতা অবিহনে গায়কৰ গীত সুৰীয়া নহয় আৰু মানুহ বিনে প্ৰগতি অসম্ভৱ। প্ৰি বা প্ৰেষনী অবিহনে ব্ৰহ্মাৰ পজাত চাকি নহলে সঙ্গীত প্ৰাণ ৬০ হাজৰিকাদেৱৰ মতে অনে তেওঁৰ জীৱনটো অসাৰ। গীতেৰেই তেওঁ সংগ্ৰাম কৰে শোষিত, বঞ্চিত, অবহেলিত দৰিদ্ৰ নাৰায়ণৰ বাবে। গীতেই তেওঁৰ প্ৰকাশৰ মাধ্যম। গীত বিনে তেওঁ জীৱনত শান্তি নেপায়; বৰং চিৰ শান্তিৰ সলনি মৰণতো ক্লান্তিহে যেন পাব। শেষৰ অন্তৰাত 'গীত'কে তেওঁ তুমি বুলি সম্বোধন কৰিছে।

মাঘত দেখোঁ উৰুকা নহয়
তুমি নহ'লে
ব'হাগ বিহুত বিহু ঢোল নেবাজে
তুমি নহ'লে- তুমি নহ লৈ, তুমি নহ'লে।
শাৰদী পুৱা কহুৱা নুফু
তুমি নহ'লে
এন্ধাৰ পঁজাত চাকি নজ্বলে
তুমি নহলে
প্ৰগতিও দেখো অগতিহে হয়
তুমি নহ'লে
গীত দেখোঁ সুৰীয়া নহয়
তুমি নহলে। - তুমি নহ'লে, তুমি নহ লৈ।
বৰ্ষাৰ আকাশত মেঘ নজমে
তুমি নহ'লে
জীৱন লুইতখনো থমকিহে ৰয়
তুমি নহ'লে
জ্ঞান বিজ্ঞানৰ অৰ্থ নুবুজোঁ
তুমি নহ'লে
পোৱা নোপোৱাৰ সংগ্ৰাম নুবুজোঁ
তুমি নহ'লে। - তুমি নহ'লে. তুমি নহ'লে।
জীৱনতো কোনো শান্তি নেপাম
তুমি নহ লৈ
মৰণতো চাগে ক্লান্তি হে পাম
তুমি নহলে। - তুমি নহ'লে, তুমি নহ'লে।

ৰচনাঃ কলকাত্তা, চেপ্তেম্বৰ, ১৯৭৫

বিহুগীত

মিঠা মিঠা গধূলি

কথা : ড০ ভূপেন হাজৰিকা

চেনাই মোৰ অ’
গুণগুণাই, গুণগুণাই, গুণগুণাই আহিলি
চকু টিপ মাৰিলি
ৰম ৰমাই যায় মোৰ গা
মিঠা মিঠা গধূলি
মোকে কিয় জোকালি
আৰু নোজোকাও বুলি
গা চুই শপতে খা।
ৰৈ ৰৈ ৰৈ ৰৈ মাতে কুলি কেতেকী
ৰৈ ৰৈ ৰৈ ৰৈ মই নাচো হে ৰচকী
সোণ তই ওলালিহি মিঠা বহাগত
খোপাতে কপৌ ফুল কঁপে উলাহত
অ’কপৌ ফুলৰ লগতে
মোৰে কলাফুলতে
মৰম মৰম লগাকৈ
টোৰোৰে নাচিছে চা।
অ’ জান ঐ চকু পিৰিক্ পাৰাক
অ’ জান ঐ হাঁহ মিচিক মাচাক
অ’ জান ঐ নিশাটো ইয়াতে থাক
অ’ জান ঐ চেনেহ মৌচাক
অ’ জান ঐ বুঢ়া লোকেও খেমিব পাপ।
বৈ বৈ বৈ ৰঙা নৈ বৈয়েই আছে
কৈ কৈ কৈ তোৰে কথা লতায়ো নাচে
সোণ তই পুৰিলি গাভৰু মনক
কি সোৱাদ পাৱ, পুৰি আপোন জনক।
মনৰ পথাৰ মুকলি ৰমকে জমক
মোৰে বাহু পাশতে এই বিহুৰ নিশাতে
আকাশৰে তলতে
মৰমতে তই পমি যা।
চেনাই মোৰ অ’ -

বিহুগীত

আহুধান দাবলৈ

কথা : ড০ ভূপেন হাজৰিকা

মনোজ: আহুধান দাবলৈ
লাগে কত বেলি
বাওধান দাবলৈ টান
ভূঃ হাঃ: অঁ, টান
মনোজ : আমাৰে গাৱতে সোণ বুটলিছোঁ
পথাৰত ওপচে ধান
পথাৰত ওপচে ধান নাজীতৰা
পথাৰত ওপচে ধান।
ভূঃ হাঃ মাছ মাৰো মিচাঙত
পানী খাও কলঙত
হে মাছ মাৰো নিচাত
পানী খাওঁ কলঙত
টুলুঙা নাৱতে উঠি।
জীবন লুইতত বিচাৰোঁ তোমাক জান
জীৱন লুইততে বিচাৰোঁ তোমাক জান
আমালৈ নিদিবা পিঠি নাজীতৰা
আমালৈ নিদিবা পিঠি।
একেটি বৰণী বাবা ঐ চেনাইটি
চেঙেলী মাৰিবৰ চিপত
অ’ গাভৰু দেখিলে মিচিকাই হাঁহিবা
আহিব চকুৰে টিপত
অ’ চেঙেলী মাৰিবৰ চিপত।
চকু তিৰেটিৰাই জান ঐ
হৃদয়ে নসহে জান ঐ
শৰালি হাঁহজাক চোঁৰা
আমালৈ নেচায
আকাশ চাই চাই
চিলনী সাঁতোৰ হে দিয়া।
মাকৰি ঐ মিলাটি ঘূৰাব সোণ নেজান
বাগৰি বাগৰি পৰে
অ’ কঁকাল সৰু সৰু গাভৰু আনিমে
উঘানো ঘূৰাদি ঘূৰে।
কথাঃ যাঃ লাজো নেলাগে গাভৰু জোকাব।
নিজ হাতে ৰিহা বৈ লওঁ
বজৰুৱা পটলুং পিন্ধি
মাৰাঁ ফিটাহি
চিঃ কটা লাজত মৰি যাওঁ।
কাপোৰত পাতিলা ঐ জান
ইলাচি বিলাচি ঐ জান
ৰিহাত বাছি ল’লা তেজ
লাগিছা কি গুণে পেচ।
বিহুটি আহিছে টিপতে সুধিছোঁ
সোণে হালধীয়া সৰিয়হ ডৰা ঐ
চালে চকুত ধৰে তাৰ

অ' কিনো আনন্দতে ঢাপলি মেলিছোঁ
কিহৰনো বতৰা পাই।
ৰাজহুৱা ন-খোৱা ঐ ৰাম
গাঁৱে গাঁৱে পাতিছে ঐ ৰাম
গাৱেঁ গাৱেঁ পাতিছে ঐ ৰাম
হিয়াখন নাচিছে ঐ ৰাম
হিয়াখন নাচিছে ঐ ৰাম
গাওঁখন বচাবা ঐ ৰাম
গাওঁখন বচাবা ঐ ৰাম
সকলোৱে মিলিজুলি ঐ ৰাম
সকলোৱে মিলিজুলি ঐ ৰাম
সকলোৱে মিলিজুলি ঐ ৰাম
সকলোৱে মিলিজুলি ঐ ৰাম
সকলোৱে মিলিজুলি ঐ ৰাম
সকলোৱে মিলিজুলি ঐ ৰাম

বিহুগীত

বিহুৰে বিৰিণা হে বৃটিছ ৰজা
কথা : ড০ ভূপেন হাজৰিকা
বিহুৰে বিৰিণা হে বৃটিছ ৰজা উঠি গ'ল
পাতে সমনীয়া দেশৰ নেতা ৰজা হ'ল
কথাঃ তেতিয়া কি হ'ল?
বিহুৰে বিৰিণা পাতে হে
নয়া পইচা ওলাই গ'ল
বিহুৰে বিৰিণা পাতে হে
যোল অনা লুকাই গ'ল
বিহুৰে বিৰিণা পাতে হে
এশ পইচাই এটকা হ'ল।
চেনাই দিয়ে গ'লা মইনা মোৰ কলিজা
চেনেহৰ টোপোলা মইনা মোৰ কলিজা

মইনাজান মইনাজান তোমাৰে ঐ বেজাৰত
মইনাজান মইনাজান জাঁজী নৈত পৰিম গৈ
মইনাজান মইনাজান সোঁতে মোক উটুৱাই নিব
মইনাজান মইনাজান মাংস গেলি যাব
মইনাজান মইনাজান হাড়ও পচি যাব
মইনাজান মইনাজান মাছেনো কুটি কুটি খাব।
কুলি কেতেকী সৰু ভনীটি
তোমালোকৰ ঘৰলৈ
সদায় যাব পাৰোঁ মই
যদি দিয়া মৰমৰ মাত
মই যোৱা দেখিলে
তোমাৰ মাৰ বাপেৰে
দিয়ে মূৰে কপালে হাত।
বাৰীৰে ঢাপৰে
এজাৰ মোৰ চেনাই
বাৰীৰে ঢাপৰে এজাৰ
চেঙেলীয়া কালতে
পীৰিতি এৰিলা
মনত দি গ'লা বেজাৰ।

ৰচনাঃ কলিকতা, ১৯৭৮

ব'হাগৰে প্ৰথম পুৰাঃ অসমীয়া সমাজত কন্যা সন্তান পুষ্পিতা হ'লে তোলনি বিয়া, জাননী বা জাপা খোৱা প্ৰথা আছে। কুৰি শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকমানলৈকে উচ্চ বৰ্ণ হিন্দু সমাজত ছোৱালী পুষ্পিতা (প্ৰথম ৰজস্বলা হোৱাৰ আগতেই আগৰিয়া পতা হৈছিল। পুষ্পিতা হোৱাত ছোৱালী জনীক চন্দ্ৰ-সূৰ্য্য, গৰু-গাই বা পুৰুষৰ মুখ নেদেখাকৈ এন্ধাৰ কোঠাত অনাহাৰে ৰাখি চতুৰ্থ বা সপ্তম দিনা (ঠাই বিশেষে) তোলনী বিয়া বা শান্তি বিয়া পাতে। এই অনুষ্ঠানত কেৱল মহিলা সকলেহে অংশ গ্ৰহণ কৰে। এই অনুষ্ঠান পতাৰ অৰ্থ এয়ে যে ছোৱালীজনী বিবাহোপযোগ্যা হ'ল। গতিকে পাছ বিয়া পাতি শগুৰ পৰিয়ালে তাইক নিবৰ হ'ল। তাইৰ সংসাৰ চত্বালিবৰ হ'ল; সন্তান জন্মদানৰ বাবে সক্ষম হ'ল- তাকে সমাজক অৱগত কৰোৱা হ'ল। কালক্ৰমত বাল্যবিবাহ উঠি গ'ল; কিন্তু এই লোক অনুষ্ঠানটো পৰম্পৰা অনুসৰি আজিও বৰ্তি আছে আৰু জাতি জনজাতি সকলোলৈকে ই সম্প্ৰসাৰিত হৈছে। অতি কম বয়সত বিয়া হোৱা ছোৱালীৰ শাৰীৰিক, মানসিক, বৌদ্ধিক বিকাশ নহয়। নিজৰ অনভিজ্ঞতা, অজ্ঞতা বা বিদ্যা-বুদ্ধিহীনতাৰ বাবে এওঁলোক নিজেও এজনী সুগৃহিণী হোৱাত ব্যৰ্থ হয় আৰু সন্তানকো সুপথৰ নিৰ্দেশনা দিয়াত অসফল হয়। ফলত সমাজৰ দেশৰ অপূৰণীয় ক্ষতি হয়। কম বয়সত বিয়া হোৱা ছোৱালীৰ ৰোগাগ্ৰস্তহৈ সোণকালে স্বাস্থ্য ভাগে; কলত কম বয়সতে অকাল পৌঢ়তাক সাবটি লয়। সেয়েহে ছোৱালী বিদ্যা বৃদ্ধি অৰ্জন কৰি পৈণত বয়সত বিয়া হোৱাহে উচিত। তাকে বুজাবলৈ ড০ হাজৰিকাদেৱে এই গীতটি ৰচে। কাৰণ, আজিৰ দিনত ল'ৰা ছোৱালীৰ মাজত পাৰ্থক্য নাই। সমাজখন সুচাৰুৰূপে পৰিচালিত কৰা আৰু প্ৰগতিৰ পথেৰে আগুৱাই নিয়াত নাৰী-পুৰুষ দুয়োৰে দায়িত্ব আৰু অবদান সমান।

ব'হাগৰে প্ৰথম পুৱা
নকৈ গাভৰু হোৱা

এপাহি কপৌফুলে
কাণে কাণে ভোমোৰাক যেন ক'লে
এ মই ফুলিলোঁ হে
মোৰ পাত গাভৰুৰ মন
কুমলীয়া মই একোকে নাজানো নুশুহিবা মধুকণ।
যোঁৱানা আন ফুলৰ ফালে
সিঁহত আগতে ফুলিলে
কৃষ্ণচূড়াৰ মৌ চুহা না
এজাৰেও বুকু উদঙালে
ফুলি আছে, দেখা নাই জানো ধুনীয়া ফুলনিখন ?
বিহুৱা ঢোলৰ লগতে সৌৰা
নাচনীৰ দেহাৰ লাহ চোৰাঁ
ব'হাগত বলিয়া হোৱা
পাত গাভৰুৰ লাজ চোঁৰা
পাত গাভৰুৰ লেখিয়া মই
এপাহি কপৌফুল হে মই - মোক নকৰাঁ আমনিখন
কুমলীয়া মই একোকে নেজানো নুগুহিৰা মধুকণ।

ৰচনাঃ কলিকতা, ২ মার্চ, ১৯৭৯

ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়ঃ ব'হাগ' যৌৱবৰ প্রতীক-বতৰৰ মানুহৰ আৰু এই ব'হাগতে বসন্তকালীন উৎসৱ বা ঋতু উৎসৱ পতা হয় এই উৎসৱৰ পাৰস্পৰীন মুখ্য উদ্দেশ্য যৌনমূলক নৃত্য গীতৰ মাধ্যমেৰেহে আই বসুমতীৰ প্রজনন শক্তি বৃদ্ধি কৰিব পাৰি বিশতি অবিহনে আই বসুমতীয়ে প্রচুৰ পৰিমাণে শস্য উৎপাদন কৰিব নোৱাৰে। শস্য আৰু সন্তানৰ মাজত বিশেষ পার্থক্য নাই। আদিম মানৰৰ দৃষ্টিত যি প্রক্রিয়াৰ জৰিয়তে মাতৃ সন্তান সম্ভৱা হয় সেই প্রক্রিয়াৰ দ্বাৰাই আই ধৰিত্রী ও শল্য সম্ভবা হয়- এই বিশ্বাসৰ আধাৰতে প্রায় বিলাক কালীন উৎসব উদ্ভব আৰু বিকাশ সম্ভব হৈ ডি অসম তথা উত্তৰ পূর্বাঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ বাবে বহাগ বহু আশাৰ, বহু কামনাৰ বহু হেপাহৰ কতৰে কত যে সপোন ! বহাগতেই আৰম্ভ হয় এটি নতুন বছৰ। ফাগুনৰ পৰো বতাহাতিৰ আৱাহন আহে ধৰাৰ বুকুলৈ। চিপচিপ্রষুণত গছে গছে কুঁহিপাত, ডালে ডালে পল্লবিত মুকুল মুগুৰি উঠে। ফুলে ফুলে ভোমোৰাৰ গুঞ্জন, কুছ কুছ কাকলিৰ কুঁজল ধৰাত যেন সবগী মেলা বহে। চ'তৰ উপৰ ধূলি ধূসৰ ধৰণীত ৰিমঝিম বৰষুণৰ পানী পৰি ওলোৱা মহমহীয়া গোন্ধে মত পুলক জনায়। প্রকৃতি এনেছ্নে মনোসোহা আয়োজনত মানুহৰো দেহ মন ৰাইজাই কৰে। নাচো নাচো লাগে, কমোৰা তুলা হৈ মন উৰা মাৰে। সম্ভবত, এনেদৰেই ৰতৰৰ আহ্বানত অসমৰ জাতীয় উৎসৱ বিহুৰ আৰম্ভণি হৈছিল।

বহাগতে বসন্তকালীন উৎসব বা সে পতা হয় বা সম্পাদন। কী মানুহে বিশ্বাস কৰিছিল যে বিহু বলীয়া, আন্তঃৰাষ্ট্রীয় খ্যাতি সম্পন্ন শিল্পী ড০ ভূপেন হাজৰিকাই কয় যে বহাগ মানে এটি ঋতু এটি মাহ, বা বিহুতলী, বিহুগীত, মাকো বা কুলিৰ মিঠা মাত নহয়। বহাগৰ আছে গভীৰ অর্থ। বছৰৰ তিনিটা বিহুৰ মাজত বহাগ বিহুকেই শ্রেষ্ঠ আসন দিয়া হৈছে। পুৰণি ভাঙি নতুনৰ সৃষ্টিৰ ৰাৰে হি বৰদৈচিলাজনী উৰি আহে অসমীৰ বুকুলৈ। তাৰোপৰি বহাগৰ ন বৰষুণৰ গুণ গুণ গানে গানে ৰলুইতখনি আৰু ইয়াৰ উপনৈ, স্মৃতি, জান-জুৰি, নিজৰা উথলি পাতগাভৰুজনী যেন হৈ পৰে। বৰষুণৰ পানীয়ে ডাল পাতৰ ধূলি মাতি ধুই পখালি চিকচিকিয়া কৰে। বৰষুণত সিক্ত মাটি উর্বৰা হয়। মাটিৰ তলত শুই থকা বীজে উমুকায় গজালি মেলিবলৈ ! কৃষি প্রধান অসমীয়া সমাজৰ কৃষকৰ চকুৰ পতাত আশাই সজাল ধৰে: সৃষ্টিৰ বাসনা জাগে। সৃষ্টিৰ বাসনাই সিচে কর্মানুপ্রেৰণা। আশা ভৰা দুচকুত সমাগত ৰক্ষৰটোৰ সুখ সমৃদ্ধিৰ ডেনিয়ে জিলমিলায়। সৃষ্টিৰ অনতে নাচে গায় উৎসব পাতে- কৃষি উৎসব 'বিহু'। বহাগ বিহু শ্রেষ্ঠ আসন দিয়া হৈছে এই কাৰণেই যে আঘোণৰ লখিমীক কাতিৰ উদং ভঁড়াল ভৰাবলৈ কাভি কাতি বিহু (অন্তৰালত লক্ষ্মীপূজা) আৰু উৎপাদিত ন ধানেৰে মাঘত ভোগৰ উৎসৱ পাতি আনন্দ উপভোগ কৰিবলৈ ভোগালী বিহু পতা হয়। ধান থাকিলেহে থাকে মান। পেটৰ ভাত মুঠি যোগাৰ হলেহে জীয়াই থকাৰ যুঁজত যুঁজিবলৈ, যুঁজি জিকিবলৈ সাহস গোটাব পাৰি। চ'ত মাহ পৰিলেই অসমীয়া শিপিনীৰ গাত তৰণি নোহোৱা হয়। ভমকা ফুলীয়া হাতে ৰোৱা বিহুৱান প্রিয়জন আৰু আত্মীয় স্বজনলৈ প্রেৰণ কৰা হয়। অসমীয়া জীয়ৰী বোৱাৰীৰ শৈল্প নৈপুণ্যতাৰ অন্যতম নিদর্শন 'বিহুৱান'। তাঁতখন বৈয়েই অসমীয়া শিপিনীয়ে পেটৰ ভাতমুঠি মোৰুলোৱাৰ উপৰিও ঘৰখন আর্থিক ভাবে সচ্ছল কৰে। শিপিনীৰ সৃষ্টি কর্মৰ এই উৎসাহৰ মূলতেই হ'ল বহাগ। সেয়েহে বহাগৰু অসমীয়া জাতিৰ আয়ুস ৰেখা, জনজীৱনৰ সাহ আৰু সৃষ্টি দলিল বুলি কোৱা হৈছে।

বহাগত প্রকৃতিয়ে ন সাজেৰে সালতা ৰূপহী গাভৰুজনী হৈ পৰে। নৈসর্গিক জগতৰ এই মহ আনন্দৰ মহা আয়োজনত মানুহৰো মন ৰাইজাই কৰে। ডেকা গাভৰুৰ প্রাণত প্রেমৰ জোৱাৰ আহে। প্রেমে ৰিচাৰে মিলন আৰু মিলনত থাকে সৃষ্টিৰ বাসনা। ৰুকুৰে বিচৰাজনী আপোন কৰি কাষতে পাৰলৈ মন যায়। বহাগৰ বতৰ বিবাহৰ বতৰ। নৱ জীৱনৰ পাতনি মেলা প্রতিহাস সম্পতিৰে সংসাৰলৈ আহে একোটি দেব শিশু স্বৰূপ নতুন মানৱ প্রতিনিধি। অকল এয়ে নহয় বহাগত মাছ-কাছ, কীট-পতঙ্গৰো প্রজনন হয়। প্রাচীন কালত ৰেডিয়া পৃথিৱীত কাগজ-চিত্ৰাহীৰ আবিষ্কাৰ হোৱা নাছিল সেই সময়তে আমাৰ জ্ঞান অন্বেষণৰ উৎস

ধর্মীয় শাস্ত্রসমূহ সাঁচী নামৰ এবিধ গছৰ বাকলিত লিপিবন্ধ

হৈছিল। আমাৰ মহাপুৰুষ সকলে লিখা সালিপৰী। পুথিসমূহ আজিও সত্ৰসমূহত সংৰক্ষিত হৈ আছে। প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্যৰাশিৰ এই মহা পয়োভৰত কৰি- সাহিত্যিক-শিল্পীৰো প্ৰাণত সৃষ্টিৰ বাসনাৰ আকুতি জাগে। নতুন নতুন সৃষ্টি কৰ্মত আৰু সাধনাত ব্ৰতী হয়। সম্প্ৰতি আমাৰ বিহু উৎসৱ সমূহৰ স্মৰণিকাৰ নামত অলেখ বিহু আলোচনী ছপোৱা হয়। আমাৰ অজ্ঞান প্ৰস্কাৰ বিহুৰ কৰি জ্ঞান অন্বেষণৰ আৰু সাধনাৰ দিশত ই এটা শুভ দিশ। সেয়েহে বহাগৰু সূৰ্য্যৰ জ্যোতিত পোৱা এখনি সৃষ্টি দলিল আৰু সাঁচিপতীয়া পুথিৰ পাত বুলি কোৱা হৈছে।

সাপে মোট সলোৱাৰ দৰে পুৰণি বছৰটোৰেও ৰাগৰ সলাই এটি নতুন বছৰ আদৰি লয়। ৰহাগৰ পুৰা ঘৰ সুৰাৰ মতি-কাছি নিকা কৰি, চৰু-হাৰি ধুই পখালি, মাহ হালধিৰে গা পা খুলে মনৰ কলুষ, কালিমা কপটতা অন্তৰ্য্যান হৈ মন শুচিতা, পৱিত্ৰতা আৰু নতুনৰ জ্যোতিৰে উজ্বল হয়। আনকি পোহনীয়া জীৱ-জ বিশেষকৈ গৰুক লাওঁ বেঙেনা খুৱাই নৈত গা ধুৱাই মঙ্গল কামনা কৰি বিচনীৰ বা দি নতুন পঘাৰে ৰন্ধা হয়। মানুহেও নৱ বস্ত্ৰ 'বিহুৱান' লৈ জাতি-ধৰ্ম-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সমদলে বিহুৰ পতাকাৰ তলত একগোট হৈ একতাৰ পণ লয়। গাঁৱৰ নামঘৰত ঘোষা-কীৰ্ত্তন, হৰিনাম গাই সদৌটি ৰাইজে 'বছৰটো কুশলে যাওঁক' বুলি পৰমেশ্বৰৰ ওচৰত আশীষ মাগি আঠু লয়। অসমীয়া সমাজ নানা জাতি উপজাতিৰ বৰণীয়া সংস্কৃতিৰ সমাহাৰ। বিহু উৎসৱৰ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত এই সকলো জাতি-জনজাতিয়ে একেখন মঞ্চতে নিজ নিজ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান পৰিৱেশন কৰি আনন্দত আপ্লুত হয়। এই আনন্দই জীৱনী শক্তি বঢ়ায়, বিভেদ বিনাশি ঐক্য সম্প্ৰীতি অটুত ৰাখে আৰু ভাতৃত্ববোধ জাগায়। মুঠতে, আমাৰ জন জীৱনত আৰু অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াত বহাগ আৰু বহাগ বিহুৰ অৱদান অপৰিসীম।

কথা: ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়,
নহয় ব'হাগ এটি মাহ

গীত:

ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়
নহয় ব'হাগ এটি মাহ
অসমীয়া জাতিৰ ই আয়ুস ৰেখা
গণ জীৱনৰ ই সাহ।

ব'হাগ মাথোঁ বিহুতলী নহয়
নহয় ই নিশা ফুলা ফুল
ব'হাগেই আনি দিয়ে সমদল গতি
নেওচি জাতি কুল
ই প্ৰভেদক কৰেহি নাশ।
ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়
নহয় ব'হাগ এটি মাহ

ব'হাগ এটি মাথোঁ মাকো নহয়
নহয় ই কুলিৰে মাত
ব'হাগ এটি নৱ নৱ চিন্তাৰ
সাঁচিপাত পুথিৰে পাত
ই উজলায় জীৱন আকাশ।
ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়
নহয় ব'হাগ এটি মাহ ..

ব'হাগ মাথোঁ বিহুগীত নহয়
ইনাই বিনাই গোৱা!
ব'হাগ এখনি সৃষ্টি দলিল
সূৰ্য্যৰ জ্যোতিত পোৱা
ব'হাগেই এন্ধাৰৰ ত্ৰাস।
ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়
নহয় ব'হাগ এটি মাহ ..

ব'হাগত জাতিয়ে স্নান কৰেএ
মলিয়ন বস্ত্ৰ সলায়
সংগ্ৰামী জীৱনতো ৰণ প্ৰেৰণা
দিয়ে বৰদৈচিলাই
ওফৰাই দুখ নাগ পাশ।
ব'হাগ মাথোঁ এটি ঋতু নহয়
নহয় ব'হাগ এটি মাহ
অসমীয়া জাতিৰ ই আয়ুস ৰেখা
গণ জীৱনৰ ই সাহ।

ৰচনাঃ কলকাতা, ১৯৮০

এই বহাগ জলন্ত অৰুণঃ প্ৰতি বছৰেই ব'হাগ আহে আৰু যায়। বহাগতে আনা হয় এটি নতুন বছৰ। ৰাগ হল কাল- প্ৰকৃতিৰ ফলত মানুহৰ বসন্ত। ৰ'ছাগ মানে হোমৰ বতৰ। ৰ স্থাগলৈ কৰব যে কত উপলব্ধি জল্পনা। শিল্পী সাহিত্যিকৰ ৰচনাৰ সমলো ৰ ছাগেই। ৰ স্থাপৰ মহত্তৰ বিষয়ে জিনে ভিন্ন সমৰ বিভি বাখ্যা আগবঢ়াইছে। ড০ ভূপেন হাজৰিকাদেৱেও ব'হাগৰু লৈ অনেক গীত গাইছে। তেওঁৰ 'ব'হাগ মাখো এটি ঋতু নহয়' গীতটোৰে বহাগৰ মহত্ত আৰু অসমীয়া জাতিৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাবৰ বিষয়ে সুন্দৰ বিশ্লেষণ জনজীৱনলৈ উপহাৰ দিছে। অসমীয়া জনসমাজত বহাগ বিশেষ

কৈ কৃষি উৎসৱ বিহুৰ বাবে বিখ্যাত। ভূপেন হাজৰিকাসেৰেও সাজি কাছি ওলায় ব'হাগ সৃষ্টিৰে জনতাৰ মুখত হাঁহি পোলাৰলৈ।

১৯৯১ চনৰ ৰ বহাগক বিশেষ ভাবে পৰ্যবেক্ষণ কৰি এইবাৰ বিহু এক জলন্ত অৰুণ এইবাৰ বিহু এক দুৰন্ত তৰুণ ৰূপে চিহ্নিত কৰিছে ড০ হাজৰিকাদেৱে। এই ৰ ছাগতে যেন পুৰণি সহজ বা হাগ মাহুৰ জহি খহি যোৱা মূল্যবোধৰ মৈদাম খাদি খান্দি হাড়বোৰ নিকা কৰি সেই হাতেৰে অস্ত্ৰ সাজি সাজি স্বস্তিৰ নিশ্বাস শোষণ সেনানীক বিনাশ কৰিবলৈ যেন হাঁহি হাঁহি ডেকা শক্তি ওলাই আহিছে। কৈশোৰ আৰু যৌৱনৰ সঙ্গমত ড০ হাজৰিকাদেৱৰ প্ৰাণতো এনে এটি সপোনে ক্ৰিয়া কৰিছিল। তেওঁ লিখিছিল সৰ্বহাৰাৰ সৰ্বস্ব পুনৰ ফিৰাই আনিম: নব কঙ্কালৰ অস্ত্ৰ সাজি শোষণকাৰীক বৰিম বুলি। তেওঁৰ সেই প্ৰতিবাদী গানটো আছিল বৃটিছ সাম্ৰাজ্যবাদীৰ বিৰুদ্ধে। পুনৰ চলিল ঔপনিবেশী ভাৰত ৰাষ্ট্ৰৰ শোষণ। চলে বলে কৌশলে অসমৰ সকলো লুটিলে। বিনিময়ত অসমে পালে কি! দশোদিশে ভয়াবহ দৰিদ্ৰতাৰ লেলিহান জুঁই। উদ্যোগ, বাণিজ্য, কৰ্ম সংস্থান একো এটাৰে সুবিধা নাই। ৰাষ্টাৰাত যাতায়াত উন্নয়ন: জন সংখ্যা অনুপাতে আধুনিক উন্নত শিক্ষা বা কাৰিকৰী শিক্ষাৰ সুৰ্যৱস্থা, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বান সমস্যা আৰু নিবনুৱা সমস্যা সমাধানৰ কোনো আঁচনি নাই। কৃষি ব্যৱস্থাও আও পুৰণি। মানুহৰ মুখমণ্ডল সমায় দুখৰ চাপেৰে বোলোৱা। ইফালে বনা, কৃষি, খনিজ সম্পদ অবিৰত ভাৱে লুণ্ঠন চলিয়েই থাকিল। স্বাৰ্থান্বেষী, মুখা পিন্ধা তণ্ড শাসকৰ কুশাসন আৰু লেতেৰা ৰাজনীতি অসমৰ উন্নতিৰ অন্তৰায় হ'ল। অতীতৰ পৰাই মানুহে ৰহাগক আদৰিছিল, বিহু পাতিছি বুকুৰ মাজত এবুকু দুখ লৈ তেওঁলোকে শোষকৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিয়া নাছিল।

নিয়াৰ শকতি বা নেতৃত্বৰো অভাৱ আছিল মাথো গতানুগতিক ভাবে চলি আহিছিল। সেয়েহে গাত গীতিকাৰে পুৰণিৰ পৰোৰ ক্লান্ত আছিল আৰু চিন্তাবোৰ অশান্ত নাছিল বুলি কৈছে।

অসমৰ প্ৰতিটো সমস্যাৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দি আহিছে ডেকা শক্তিয়ে। অহিংস আন্দোলনেৰে এই জ্বলন্ত সমস্যাৰাজি সমাধানৰ আশা নেদেখি এচাম তৰুণ তৰুণীয়ে হাতত অস্ত্ৰ তুলি ল'লে আৰু অসম স্বাধীন কৰাৰ পণ ল'লে। আশীৰ শেষ আৰু নব্বৈৰ দশকত এই সংগঠন তৰুণ হয়। অসমৰ উন্নতিৰ অৰ্থে ডেকা শক্তিয়ে কৰা এই সশস্ত্ৰ সংগ্ৰামত অসমৰ ৰাইজে পৰোক্ষ সমৰ্থন জনালে। এক দুৰন্ত গতিৰে আন্দোলন চলিল। এই গীত লিখাৰ পৰত এই আন্দোলন তুলত উঠিল। অন্যহাতে নোপোৱাৰ বেদনা, অকাষণ, ভাষা- সংস্কৃতিৰ সংৰক্ষণ আদি নানা দাবী লৈ অসমৰে আন কেবাটাও গোষ্ঠী-সদায়ৰ সংগঠনে অহিংস আন্দোলন চলালে। তাৰে ভিতৰত হিংসাৰ আশ্ৰয় লোৱা সংগঠনো আছিল কেবাটাও। হত্যা-হিংসা, জ আদিৰ ফলত বিহু পতাৰ পৰিবেশ নোহোৱা হ'ল। চাৰি দশকমান ছবি বিহু গীত গোৱা ভূপেন হাজৰিকা সেইবাৰো গীত গাবলৈ বুলি ৰোম্বাইৰ পৰা অসমলৈ আহি বিহুৰ দিনাখন মনৰ দুখতে নিজৰাপাৰৰ নিজৰ কোঠাতেই সোমাই পাৰ কৰিলে। কাৰণ সেইবাৰ বিহু পতা হোৱা নাছিল। উাপন সমিতি বিহুৰ পতাকাখন উত্তোলন কৰিয়েই অনুষ্ঠুপীয়াকৈ কাৰ্যসূচী সামৰিছিল অশান্ত, উত্তপ্ত পৰিস্থিতিৰ বাৰে। জাতীয় উৎসৱ বিহুটিৰেই যদি এনে অবস্থা হয় তেনেহ লৈ অসমীয়া জাতিটোৰ অৱস্থা কি হ'ব? সেইবি ওজা গৈছিল তেওঁৰ এটা সাক্ষাৎকাৰ লবলৈ। কথাৰ মাজতে শিল্পী গৰাকী উত্তেজিত হৈ পৰিছিল। আবেগিক হৈ সেই মুহূৰ্ত্ততেই তেওঁ এটা কবিতা ৰচি আবৃত্তি কৰিছিল। সেই কবিতাটোৱেই হ'ল 'এই বহাগ জ্বলন্ত অঞ্চল এই বহাগ দুৰন্ত তক্ষণ।' কাৰণ এনেদৰে আৰু দীৰ্ঘকাল চলিবলৈ হ'লে প্ৰগতি বিঘ্নতি হ'ব আৰু প্ৰগতিৰ চূড়াত অৱতৰণ কৰা বিশ্ববাসীৰে এদিন অসমীয়াক উপলুঙাৰে হাঁহিব। তাৰোপৰি বৰ্হি শক্তিয়ে গৃহকন্দলৰ সুৰোগলৈ মাছৰোকাৰ ঘৰে ঠোঁট তুলি আছে অসমক গ্ৰাস কৰিবলৈ। সেৱেহে তেওঁ ৰচিলে এইবাৰৰ (১৯৯১) ৰ 'ছাগ যেন এক দূৰন্ত তৰুণ। এই বহাগতে সংকল্প লোৱা হওঁক হাতে হাত ধৰি আগুৱাই যোৱাৰ, পুৰণিৰ বেয়াবোৰ এৰি ভালখিনি লোৱাৰ, নতুনক আদৰি অনাৰ, হিংসা-হত্যা পাহৰি দেশক, জাতিক প্ৰগতিৰ পথেৰে আগুৱাই নিয়াৰ, মানৱতাৰ জয় গান গোৱাৰ।

(পুৰণি ব'হাগবোৰ ক্লান্ত আছিল, পুৰণি ৰ 'হাগৰোৰ অশান্ত নাছিল। আজিৰ ব'হাগ এক জ্বলন্ত অৰুণ, এই ৰ 'ছাগ এক সুৰন্ত তৰুণ। পুৰণি জহি খহি যোৱা মূল্যবোধৰ ঠাইত নতুন নতুন চিন্তাৰ জোৱাৰ আজি দেখিছানে?)

এই ব'হাগ জ্বলন্ত অৰূন
এই ৰ ছাগ দুৰন্ত তৰুণ
পুৰণি শত শত
ব 'হাগ মাহৰ
জহি-খহি যোৱা
মূল্যবোধৰ
মৈদাম খান্দি খান্দি
হাড়বোৰ নিকা কৰি
অস্ত্ৰ সাজি সাজি
লৈ নিশ্বাস
কোনে বাৰু হাঁহি হাঁহি
শোষণ সেনানীৰ
কৰিছে বিনাশ।
এই ব'হাগ জ্বলন্ত অৰুণ

এই ব'হাগ দূৰন্ত তৰুণ।
পুৰণি ব'হাগ ক্লান্ত আছিল
পুৰণি চিন্তা অশান্ত নাছিল
আজিৰ ব'হাগ যেন বলিয়া বসন্ত
থিয় হৈছেহি এক তৰুণ দুৰন্ত।
মৃত্যুৰে সখা পাতি
ৰঙালে ফাল্গুন
বহাগতে খেদিছেহি
নিঠুৰ শগুণ।
এই ব'হাগ জ্বলন্ত
এই ব'হাগ দুৰন্ত তৰুণ
দেশৰ মাটিত তাৰ ভৰি দুটা আছে
ক'লা ক'লা চুলিবোৰে চুইছে আকাশ
বাহু দুটা মেলি সি বুটলিছে তৰা
কণ্ঠত যুক্তিৰ মুক্ত প্ৰকাশ
আকাশে চালে নতুনৰ বৰযুণ
ঢোল বাই নাচে দুৰন্ত তৰুণ
এই বাগ জ্বলন্ত অৰুণ
এই ব'হাগ দুৰন্ত তৰুণ

(বিঃ দ্ৰঃ -ওপৰৰ গীতটি কেছেটত বাণী বন্ধনৰ ৰূপতেই দিয়া হল আৰু তলৰ গীতটো গীতিকাৰে প্ৰথমেকাগজত যেনেদৰে লিপিবদ্ধ কৰিছিল, সেই মূল ৰূপটোও দিয়া হল।)

পুৰণি শত শত
বহাগ মাহৰ
জহি খহি যোৱা
মূল্য বোধৰ
মৈদাম খান্দি খান্দি
হাড়বোৰ নিকা কৰি কৰি
অস্ত্ৰ সাজি সাজি লৈ নিশ্বাস
কোনে বাৰু হাঁহি হাঁহি
শোষণ-সেনানীৰ কৰিছে বিনাশ ?
এই বাৰ বিহু যেন জ্বলন্ত অৰুণ
এই বহাগ এক দুৰন্ত তৰুণ
পুৰণি বহাগবোৰ ক্লান্ত আছিল
পুৰণি চিন্তাবোৰ অশান্ত নাছিল
আজিৰ বহাগ যেন বলিয়া বসন্ত
থিয় হৈছেহি এক তৰুণ দুৰন্ত
মৃত্যুৰে সখা পাতি ৰঙালে ফাগুন
ব'হাগত খেদিছেহি নিষ্ঠুৰ শগুণ।
এইবাৰ বিহু যেন জ্বলন্ত অৰুণ
এই ব'হাগ এক দুৰন্ত তৰুণ।
দেশৰ মাটিত তাৰ
ভৰি দুটা আছে
ক'লা ক'লা চুলিবোৰে চুইছে আকাশ
বাহু দুটা মেলি
সি বুটলিছে তৰা
কণ্ঠত যুক্তিৰ মুক্ত প্ৰকাশ
আকাশে ঢালে নতুনৰ বৰযুণ
তাতে ঢোল বাই নাচে দুৰন্ত তৰুণ
এইবাৰ বিহু এক জ্বলন্ত অৰুণ
এইবাৰ ৰহাগ এক দুৰন্ত তৰুণ।

ৰচনাঃ ত্ৰিশ চ'ত, শঙ্কাব্দ ৫৪২ (১৯৯১)

বিহুটি বছৰি আহিবাঃ ঋতু পৰিবৰ্তন প্ৰকৃতিৰ নিয়ম। বছৰি বহাগ আছে, বিশ্ব আহে 'তৰ শেষত আঁহতৰ কোমল পাতত, কপৌ ফুলৰ লাহি পাহত, কুলিৰ মিঠা মাতত, ঢোল-পেঁপা-গগণাৰ মাতত নাচনীৰ লাহি কালৰ ভি কিন্তু আজিকালি এনেহে ভাব হয় বছৰেকত এবাৰ অসমলৈ আহিবলৈ বিহুটিৰ যেন অনীহা। আহো বুলি আইনা চাই খোপা বান্ধি পদুলিলৈ ওলালেও আগ ভৰি পিছ উছকে। তাৰোপৰি উপৰ ধৰণীক শান্তি জলেৰে তিৰা, মানুহলৈ আশীষ বৰা বৰযুণৰ দেৱী বৰদৈচিলাঞ্জনাৰ ও যেন আহিবলৈ অনীহা- বিহুৰ পৰিণতিত ৰাজ্যৰ সেউজীয়া পথাৰ পৰাত্তৰ বাবে মৰুভূমি হোৱাৰ আশংকাই দেখা দিছে। ইয়াৰ কাৰণ হ'ব পাৰে- বিশৃঙ্খল, অশান্তি জৰ্জৰ, দুৰ্নীতি, অন্যায়-অবিচাৰ, হিংসা-হত্যা, অপহৰণ, বিভেদেৰে ভৰা অসমীয়া সমাজ প্ৰতি বছৰে বিহু যদি অসমলৈ নাহে তেনেহ'লে অসমীয়াৰ কি গতি হ'ব ভাবি চাইছেনে বিহুই অসমীয়াৰ চেতন-অবচেতন দুযোটা মনকে সক্ৰিয় কৰে। বিহুৰ আজৰি মাৰি কৃষকসকল হাল- কোৰ লৈ পথাৰলৈ ওলায, জীবন যুদ্ধত নামি পৰে। ঠাই বিশেষে বিহুৰ আগে পিছে)। চ'তৰ পৰাই গায়ক- গায়িকা, শিল্পী সকল ব্যস্ত হয় নিজ নিজ কলা সাধনাত- বিষত প্ৰদৰ্শনৰ বাবে লিখক-সাহিত্যিক, কল্পনা বিলাসীসকল ব্যস্ত হয় সৃষ্টিশীল কাৰ্যত। শিপিনী সকল তাঁতত, গৃহিনী সকল লাক- পিঠা আৰু সুস্বাদু জা- জলপান, খাদ্য তৈয়াৰত, উদ্যোগ পতি, দোকানী, ব্যবসায়ী সকল ব্যস্ত হয় দুপইচা উপাৰ্জন বা ৰাহি কৰাত প্ৰবাসী সকল নিজক যতনোৱাত বিহুত ঘৰলৈ আহি আপোন পৰিয়াল, আত্মীয়-স্বজনেৰে সৈতে মিলি এসাজ খাবলৈ, সুখ-দুখৰ ভাব বিনিময় কৰিবলৈ, জীৱনটো ৰসাল সঙ্গীত কৰিবলৈ। বিহুই মিলনৰ সেতু গঢ়ে- জাতি-ধৰ্ম-সম্প্ৰদায় সকলোকে একতাৰ এনাজৰীৰে বান্ধি ঐক্য সংহতি অক্ষুণ্ণ ৰাখে। মৰম-প্ৰভাৱে যচা

"বিহুৱান খনে সাহস, প্ৰেৰণা, জীৱনী শক্তি প্ৰদান কৰে। বিহুৰ সেৱা-আশীৰ্বাদ সততা, ব্যক্তিত্ব আৰু মানৱতাৰ পৰিচায়ক। গৰু বিহুৱে পশু-পক্ষীৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাশীল, দায়িত্বশীলতাকে সুচায়। প্ৰথম বিহুৰ দিনা নাহৰৰ পাতত লিখি ঘৰৰ দুৱাৰ মুখত আঁৰি থোৱা 'দেৱ দেৱ মহাদেৱ নীলগ্ৰীৱ জটাধৰ। বাত বৃষ্টি হৰং দেৱ মহাদেৱ নমস্ততে। ' মন্ত্ৰই প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগৰ প্ৰতি, পৰিবেশ সচেতনতাকে সুচায়।

ঋতু পৰিবৰ্তনৰ বাবে এই সময়ত মানুহৰ বিভিন্ন ৰোগ হয়। সেইবোৰৰ পৰা হাত সাৰিবৰ বাবে, নিৰাময়ৰ বাবে বিহুত মাহ-হালধিৰে গা ধোৱা হয় আৰু সুস্থ-সবল বিবেকবান হ'বলৈ 'সাতশাকী' খোৱাৰ নিয়ম আছে। আমাৰ আলোচ্য এই গীতটি লিখাৰ পৰলৈকে দুটামান দশকগুৰি অসম অশান্ত আছিল, আন্দোলন, হিংসা-হত্যা-অপহৰণ আদিৰে পৰিবেশ শ্বাসৰুদ্ধ আছিল। আনকি (১৯৯০-৯১ চন মানত) অসমত বি পতাৰ পৰিবেশেই নোহোৱা হৈছিল। কোনো কোনো ঠাইত কোনো কোনো অনুষ্ঠানে বিশ্ব পতাকাখন উত্তোলন কৰিয়েই কাৰ্যসূচী সামৰিছিল। নাছিল তাঁতৰ গটগট, ঢেঁকীৰ শব্দ নিৰুদ্দিনৰ, নিহতজনৰ, পঙ্গুজ ধৰ্ষিতাজনীৰ ঘৰত দুখ শোকৰ দাবানল জ্বলিছিল। চকুলোৱে বিহু মুই নিছিল। পুলিচ, সেনা-বিপ্লৱী দুই ম'হৰ যুঁজত বিৰিপাৰূপী সাধাৰণ নাগৰিকৰ মৰণ হৈছিল। বাক স্বাধীনতা হাত হৈছিল। এই সময়ছোৱাত বিজতৰীয়া সংস্কৃতিয়েও গা কৰি উঠিছল। তাৰোপৰি চিৰকাল ভাই ভাইৰ দৰে একেলগে বসবাস কৰা জনগোষ্ঠী সমূহৰ মাজত বিভেদকামী চিন্তাই গা কৰি অসমৰ অখণ্ডতাত ভাবুকি স্বৰূপ হৈ পৰিছিল। এনে পৰিস্থিতিত সচেতন নাগৰিকসকল উত্থিত হৈ পৰিছিল। উত্থিন্ন হৈ পৰিছিল অসমীয়া জাতিৰ শুভ-চিন্তক উপেন হাজৰিকা। বোৱাই পৰা আহি তেওঁ প্ৰথম বিৰদিনাখন মনৰ দুখত নিজৰাপাৰৰ নিজ ঘৰতে সোমাই আছিল ১৯৯১ চনত। সেয়েহে, এনে পৰিস্থিতিৰ পৰা পৰিত্ৰাণৰ উপায় বিচাৰি ইয়াৰ পিছৰ বছৰত অৰ্থাৎ ১৯৯২ চনৰ বিহুৰ আগে আগে বছৰি বিহুটিক আহিবলৈ, মামণি স্বৰূপা অসমীয়া গাভৰুসকলক তথা ডেকাসকলক (বহুল অৰ্থৎ অসমৰ জনতা) জাতীয় উৎসে লি অসমৰ সোণসেৰীয়া সংস্কৃতি জীয়াই ৰখাৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণা নিবলৈ, ভোগালীত একেলগে ভোজভাত খাবলৈ অনুৰোধ জনাই কেন এই গীতটি ৰচে। -নহলে যে অস্তিত্বই বিপন্ন হব অসমীয়া জাতিৰ!

কথা: অসমীয়া জাতিটোৰ আয়ুস ৰেখা বিহুটিক হাতবোৰ কৰি অনুৰোধ কৰা হৈছে- বিহুটি ঐ বছৰি আহিবা। অসমী আইকে জগাবাচোন। বিপদৰ কালতো মাহ হালধিৰে জাতিটোৰ দেহ মন ধুৱাবাচোন।

বিহুটি বছৰি আহিবা
অসমী আইকে জগাবা।
বিপদৰ কালতো মাহ হালধিৰে
জাতিটোৰ দেহ মন ধুৱাবা।
জাতিটোৰ কথা যিনি এহি মানে থওঁ
মোৰ মন গাভৰুৰ কথাকে কওঁ-

মোৰ চেনাইৰে নাম হ'ল মামণি
তাইৰ কাহানিওঁ নাছিলে আমনি
গোটেই জীৱনটো মোতেই সঁপিব
বুলি কথা নিছিলে তাহানি।

কিবা কাৰণত তায়ো মোক নেমাতে
মোৰ বুকুতে জ্বলিছে অগনি
বিহুটি ঐ পাঁৰা যদি তুমি
তাইকো বিহুগীত গোৱাবা

কথাঃ বড়োৰ ভাষাৰে 'বৰ' মানে বতাহ 'দি' মানে পানী আৰু 'চিলা' মানে হ'ল গোসাঁনীজনী

মন গাভৰুৰ কথা এহি মানে থওঁ
বৰদৈচিলাজনীৰ মহিমা কওঁ
যেতিয়া মনবোৰ দহে
হিলদ'ল ভাঙি তাই আহে
পিছে পৃথিৰী তিওৱা আশীষ বৰবাই
গোসানী ৰূপেৰে নাহে
মোৰ গোসাঁনী
গোসানী ৰূপেৰে নাহে।
ম'হবোৰে যুঁজে বিৰিণা জাহে
মন লুইতৰ সৰু বৰ গৰাবোৰ
আখেজতে যেন খহে।
বিহুটি ঐ, কাবৌ কৰিছোঁ হাতযোৰ কৰিছোঁ
জাতিটোক শাক-ভাত খুৱাবা
অসমীয়া জাতিটোক শাক- ভাত খুৱাবা
মৰমৰ দীঘ দি হেপাহৰ আচুঁৰে
একতাৰ গামোচা বোৱাবা।

ৰচনাঃ বোম্বে ৩০-৩-৯২; পুৰা

** ড° ভূপেন হাজৰিকাদেৱৰ গীতসমূহ আৰু ইয়াৰ বিশ্লেষণ, তৰণী পাঠক আৰু মনোমতী পাঠক ডাকুৱা দ্বাৰা প্ৰণিত "ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ গীত সমগ্ৰৰ চমু বিশ্লেষণ""ৰ পৰা লোৱা হৈছে। প্ৰকাশকঃ পাঠক প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ ২০০৯*

লোকগীত আৰু কাহিনী-গীত

হেম বৰুৱা

ডাক মহাপুৰুষৰ উদ্দেশ্যধৰ্মী ৰচনাৱলীৰ বাহিৰে প্ৰাচান অসমীয়া সাহিত্য প্ৰধানকৈ গীতিসাহিত্য নাইবা গোপ-সাহিত্য নাইবা বীৰত্ব- ব্যঞ্জক সাহিত্য আছিল। মধ্য ইউৰোপত ভাস্কৰ্য্যকলা আৰু কলাশিল্প ধৰ্মমৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হোৱাৰ পূৰ্ববে ভাৰতীয় সাহিত্য মূলগতভাৱে জনভিত্তিত প্ৰতিষ্ঠিত আছিল। মূলতে অনুভূতিৰ পিনৰ পৰা ই গীতধৰ্ম্মী আছিল। ইয়াক উদ্দেশ্যধৰ্ম্মী কোনো ধাৰণাই কলুষিত কৰা নাছিল। এইটো যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য -যদিও যুগটো সীমিত কৰা কঠিন-আছিল মূলতে জনসাহিত্য। ই বিষয়বস্তু আৰু প্ৰকাশ, উভয় পিনৰ পৰা আছিল কাৰ্য্যধৰ্মমী। বহিৰাগত প্ৰবাহৰ স্পৰ্শহীন জনযুগৰ লোকগীত আৰু কাৰ্য্য-গাথা জনসাধাৰণৰ জীৱন্তভাষাত ৰচিত হৈছিল। জনসাধাৰণৰ কথিত ভাষাৰ সৈতে নিগূঢ় সম্বন্ধ থকা হেতুকে জনসমাজৰ এই কাৰ সৃষ্টি পণ্ডিত ধৰ্ম্মিতাৰ দোষেৰে দোষী নাছিল। অন্যহাতে সাহিত্য প্ৰকাশৰ মাধ্যম স্বৰূপে জনভাষাই মাটিৰ পৰা জীপ পাইছিল। সঁচাকথা, ভাষাৰ পিনৰ পৰা লোকগীত সমূহক আধুনিক যুগৰ সৃষ্টি যেন লাগে। ইয়াৰ কাৰণ সেইবোৰৰ স্বভাৱসিদ্ধ গতি- আনহাতে অনুভূতি, কল্পচিত্ৰ আৰু অন্তৰ- চঞ্চলতাও হব পাৰে।

আবেগৰ পিনৰ পৰা এই গীতসমূহ সবল, সহ সমাজৰ সৃষ্টি যেন লাগে। এইখন সমাজ হৈছে সৰল, সহজ মানুহৰ। এইবাৰ কথাই গীতসমূহক প্ৰাচীনত্বৰ মহিমাৰে গৌৰৱশালী কৰিছে। সৰল, সহজ সমাজৰ মাতৃ এগৰাকীয়েহে মোনা সীবলৈ আৰু সেই মোনাও ধন সাঁচি থৈ লৰা উঠি ফুৰিবলৈ হাতী কিনাৰ উদ্দেশ্যেৰে জোনটোৰ বেজী এটা খুজিব পাৰে।

জনযুগৰ সাহিত্য-সৃষ্টি আছিল অলিখিত বস্তু। ই জীয়াই আছিল জনসাধাৰণৰ স্মৃতিমন্দিৰত। কোনো কোনো পণ্ডিতৰ মতে এই সাহিত্যত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে “বৰ্ত্তমান দিনলৈকে অখণ্ডিত সোঁতত প্ৰবাহিত অসমৰ বিয়ানাম আৰু কেইটামান লোকসমাজৰ কাহিনী। ” এই লোক-কাৰাই জনসাধাৰণৰ সৃষ্টি শক্তিৰ কথা কয়। আৰু কয়, পুৰুষামুক্ৰমে মাটিৰ সৈতে সম্বন্ধ থকা যুগে যুগে প্ৰবাহিত সাহিত্যৰ কথা। এইবোৰত প্ৰকাশ পোৱা শব্দ-প্ৰয়োগৰ কৌশল, সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি সম্মোহন, অনুভূতিৰ সূক্ষ্মতা আৰু চিন্তাৰ স্নিগ্ধতাই পৰৱৰ্ত্তী যুগৰ অসমীয়া কৱিতাৰ প্ৰগতি আৰু বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে বৰঙনি যোগাইছে বুলি কব পাৰি। লোকগীতৰ ভাষা হৈছে প্ৰাঞ্জল আৰু সহজ। তন্ত্ৰ আৰু মন্ত্ৰ-সম্বলিত অন্ধকাৰ যুগৰ ৰিজণিত গণ-সাহিত্য যুগৰ বস্তু-সম্ভাৰ আছিল সৰল, সংশোধিত সৌন্দৰ্য্য

বিহুগীত আৰু বনগীতঃ লোক-সঙ্গীতেৰে অসমীয়া কাৰ্যব্য-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী ৰঙীন হৈ আছে। প্ৰাচীন যুগৰ জড়োপাসক সকলে কৰাৰ দৰে অসমৰ ৰাইজে এতিয়াও প্ৰকৃতি আৰাধনা কৰে। ঋতু পৰিৱৰ্ত্তনৰ সৈতে সাঙোৰ খাই থকা জন-উৎসৱত প্ৰকৃতি-আৰাধনা জড়িত হৈ আছে। বসন্তকাল আৰু শৰৎকালক আদৰণি জনোৱা এই জন-উৎসৱ কেইটা বিহু-উৎসৱ নামেৰে জনাজাত। গীত বা কৱিতা হৈছে কলাগত অনুভূতি প্ৰকাশৰ সৰ্বপ্ৰাচীন মাধ্যম। আখৰী হোৱাৰ পূৰ্ববে মানুহে অন্তৰ অনুভূতি প্ৰকাশ কৰিছিল গীতৰ মাধ্যমেৰে। এই গীতসমূহ আছিল ছন্দযুক্ত ভাষাৰ। বিহুগীত সমূহৰ উৎপত্তি এনেদৰেই হৈছিল। তলত ফুটা বিহুগীতৰ উদাহৰণ দিয়া হল।

১

বাহৰ আগলৈ চাইনো পঠিয়ালো
বাঁহৰ কোন জুপি পোন;
চেনাইৰে মুখলৈ চাইনো পঠিয়ালো
যেন পূৰ্ণিমাৰে জোন।

২

বুকু বহুল কৰি ককাল চিয়া কৰি
তোমাৰ মান শুৱণী নাই,
তোমাৰ ঐ ককালটি অতিকৈয়ে লাহী
খোজত হালি জালি যায়।

আবেগ-অনুৰাগৰ পিনৰ পৰা স্বতঃস্ফু ট বিহুগীতবোৰ সাধাৰণতে হৈছে যুগ্মশাৰীৰ বস্তু। একোটা যুগ্ম-শাৰীয়ে একোটা অনুভূতিৰ প্ৰকাশ দিয়ে। যৌৱনকালৰ স্বপ্ন আৰু আকাঙ্ক্ষাৰ প্ৰতিমূৰ্ত্তি এই গীতবোৰৰ সৰহভাগেই হৈছে যৌৱনৰ গীত। এইবোৰৰ অন্তৰবস্তু হৈছে প্ৰাঞ্জলতা, সৌন্দৰ্য্যানুভূতি আৰু মনোৰম কল্পচিত্ৰ। বিহুগীতবোৰ বিশ্লেষণ কৰি চালে দেখা যায়, এইবোৰ কেৱল যৌৱনাভূতিৰ পাতল প্ৰকাশেই নহয়, মানৱ-অন্তৰৰ প্ৰায়বোৰ

আবেগ-অমুৰাগৰে প্ৰকাশ।

সাধাৰণতে কিছুমান বিহুগীত প্ৰতীকৃষ্ণৰ্মমী সৃষ্টি। এইবোৰত ডবলিউ. জি. আৰ্চাৰৰ ভাষাতে কবলৈ গলে " তৰপীয়া অৰ্থ" একোটা লুপ্ত হৈ থাকে। এনেবোৰ গীতত কল্পচিত্ৰ দ্ব্যৰ্থক গুৰত অন্তৰ্নিহিত হৈ থাকে। সমূহ বন্ধটোৰ উপলব্ধিয়ে লুপ্ত অৰ্থ উপলব্ধি কৰা কাৰ্য্যত সহায় কৰে। ইয়োটা স্তৰৰ পাৰস্পৰিক ক্ৰিয়া-কাৰ্যই অৰ্থ মুকলি কৰাত সহায় কৰে।

পিচলি পৰিলো শহুৰৰ পদুলিত
কাপোৰখনি নিছিলে ধুই।

এনে কিছুমান বিহুগীত আছে যিবোৰত ৰঙাৰিহা" নাইবা ডামকলৰ পুলিক গাভৰু ছোৱালীৰ প্ৰতীক স্বৰূপে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। এইবোৰ প্ৰতীকে প্ৰকৃতি আৰু নাৰীৰ যৌৱন-প্ৰাপ্তিৰ কথা ঘোষণা কৰে। নাৰীৰ শিৰৰ সেন্দুৰ হৈছে যৌন-প্ৰতীক। ই যৌৱন-প্ৰাপ্তা নাৰীৰ ঋতু-প্ৰাৱৰ প্ৰতিভূ। শিৰৰ সেন্দুৰ আৰু কপালৰ ৰঙা সেন্দুৰে নাৰী একোগৰাকী সৃষ্টি-কাৰ্য্যৰ কাৰণে প্ৰস্তুত হোৱা কথাষাৰ বুজায়। বিহুগীতত প্ৰায়েই "ৰঙা" প্ৰতীকৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে সমজাতীয়।

আঁহতে সলাবৰ পাত,
আমাৰ আইটিয়ে বৰণটি সলালে
ললে ৰঙা ৰিহা গাত।

প্ৰায়বোৰ লোক-সৃষ্টিৰ দৰেই বিহুগীতসমূহো যুগে যুগে পৰিশোধিত হৈ আহিছে। গীতবোৰৰ গতিচঞ্চল ব্যক্তিত্বই হৈছে এই বিৱৰ্ত্তনৰ খাই কাৰণ। আনকি হাড়েহিমজুৰে আমাৰ ভাষাত সোমাই পৰা ইংৰাজী শব্দৰো প্ৰয়োগ বিহুগীতত দেখিবলৈ পোৱা যায়। সেইবুলি এনে প্ৰয়োগে গীতৰ যি স্বকীয় সৌষ্ঠৱ, সেই সৌষ্ঠৱ ধ্বংস কৰাৰ উদাহৰণ কতো পাবলৈ নাই। স্বভাৱতে লোকগীতসমূহ হৈছে সৃষ্টিধৰ্মী বস্তু। সৃষ্টিধৰ্মমী অনুৰাগ হেৰাই গলে জনসাধাৰণৰ গতিচঞ্চল শক্তিও হেৰাই যাব। বিহুগীত কেনেকৈ যুগ অনুসৰি সংশোধিত হৈ আহিছে, তাৰ উদাহৰণ স্বৰূপে তলত এটা গীত দিয়া হল। এইটে। গীত নিশ্চৰ অসমত চাহবাগিছাৰ অভ্যুদয় হোৱা পৰৱৰ্ত্তী যুগৰ সৃষ্টি।

তিতিকিনো ভিতা ফুল,
যোৰহাটৰ গোলাপফুল,
চেমিমৰা বাগিচাৰ ঐ চিঠি।

বিহুগীত সমূহৰ সৈতে নিগূঢ় সম্বন্ধ থকা আন এবিধ গীত হৈছে বনগীত। পছিমত্ত প্ৰচলিত খৰিকটীয়াৰ গীতৰ সৈতে এইবোৰ গীতৰ প্ৰকৃতিগত সাদৃশ্য আছে। প্ৰকৃতি হৈছে এইবোৰ গীতৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ উঁহ। মৌন পটভূমিত, যত অন্তৰে কিবা এক অদৃশ্যমান ছন্দত কথা কয়, জেনেধৰণৰ নিমাতী দৃশ্যাৱলীৰ বুকুত এনে তৰহৰ গীতে জন্ম পায়। পথাৰত, কৰ্মমৰত অৱস্থাত কৃষকে গীত গায়। চোমনিত এড়ি আৰু মুগা পলু পালোতে পালোঁতাজনে গীত গায়। নিস্তব্ধ জলাশয়ৰ বুকুত জাল পেলাওঁতে নাইবা নৈৰ ভটিয়নী সোঁতত নাৱেৰে উটি যাওঁতে, জ্বালোৱাই বা নাৱৰীয়াই গীত গায়। হিয়া উবুৰিয়াই জন- সাধাৰণে সুৰৰ মূৰ্চ্ছনাত নিজকে বিলাই দিয়া এইবোৰেই হৈছে একোটা মুহূৰ্ত্ত।

আত্মবিলীনতা আৰু আনুভূতিক উচ্ছাস-মুহূৰ্ত্তৰ এইবোৰ হৈছে গীত। কিবা এক স্বপ্নাতুৰ সম্মোহনে এই গীতসমূহৰ মাধুৰ্য্য প্ৰদান কৰে।

ঘৰতো নবহে মনে মোৰ লাহৰী
পথাৰত নবহে মন,
কমোৱা তুলাবোৰ যেনেকৈ উৰিছে
তেনেকৈ উৰিবৰ মন।

এই গীতসমূহৰ কিবা এক বেদনা-গধূৰ অনুভূতি আৰু মিষ্টিকৰ্মমী গতি আছে। এই বোৰত অন্তনিহিত হৈ আছে কিবা এক ৰোমান্টিক-ধৰ্মমী আকুলতা।

নাৱৰীয়া গীত ঃ বনগীতৰ দৰে নাৱৰীয়া গীতসমূহতো এক স্বতঃফুট আনন্দ আৰু প্ৰবাহ-সৌষ্ঠৱ বিমান। এই নাৱৰীয়া গীতসমূহক বঙ্গদেশও প্ৰচলিত ভাটিয়ালী গীতৰ সৈতে ৰিজাব পাৰি। ভাটাৰ অৰ্থ হৈছে ভচায়নি সোঁত। সম্ভৱতঃ নাৱেৰে নৈৰ ভটীয়নি পানীত ওপত্তি যাওঁতে, নাৱৰ ডাঁৰ মাৰিব লগীয়া নোহোৱাৰ কাৰণে নাৱৰীয়া গীতৰ লেখীয়া গীতৰ সৃষ্টি হৈছে। ১৮৮৫ খৃষ্টাব্দত প্ৰকাশিত মেজৰ জন বাইপাৰৰ "ট্ৰেভেলছ এণ্ড এডভাঞ্চাছ, ইঁ প্ৰভিঞ্চ অৱ আসাম" বোলা কিতাপখনৰ পৰা সম্ভৱতঃ এইখিনিতে উদ্ধৃতি এটা দিয়াটো সমীচিন হব: "অসম হৈছে নৈৰে ভৰপুৰ ভূমিখণ্ড। স্থলপথেদি ভ্ৰমণ কৰাৰ পৰিৱৰ্ত্তে অসমীয়াই সৰু নাৱেৰে জল-পথেদি ভ্ৰমণ কৰিবলৈ ভাল পাইছিল। নাও বাঁই যাওঁতে গীত গাই যাওঁতা নাৱৰীয়াই এনে নৌকাযাত্ৰা বৰকৈ উপভোগ কৰিছিল। "

এইষাৰ কথা নৈপৰীয়া সকলো মানুহৰ ক্ষেত্ৰতে প্ৰয়োগ কৰিব পাৰি। সেইটো যুগত ৰেল-পথৰ আৱিৰ্ভাৱ বা আন স্থলপথৰ আৱিৰ্ভাৱৰ পূৰ্ববে নাৱেই আছিল একমাত্ৰ সংযোগ ব্যৱস্থা। কাৰণেই লোকগীত আৰু কাহিনী-গীতত নৈৰ উল্লেখ ইমান প্ৰচুৰ।

আবেলি বেলিকা বানে বৰষুণে
সাতো সাগৰৰ ৰেৱা।
পাৰোনে নোৱাৰো ভাৰসা কৰিলে।
দিলো সাগৰতে খেৱা। ।
নাও শালে কাঠৰ থোৱালি মহুৰা

শিলা দিলে তাতে ভৰা।
খাউনি পানী এৰি এখাউনিত পৰিলোঁ
প্ৰভু হাতে মেলি ধৰা।।

বৈষ্ণৱ বিষয়বস্তুৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত ঘাইকৈ নামনি অসমৰ কিছুমান নাৰৱীয়া গীত অনুপ্ৰেৰণা আৰু প্ৰকাশভঙ্গীমাৰ পিনৰ পৰা বিশেষ-ভাৱে সৌষ্ঠৱশালী। "কামাই পাৰ কৰাহে" ৰাধাই কৃষ্ণক জনো' এটি ভুতি। কৃষ্ণৰ ব্যৱহাৰ টেঙৰ নাৰৱীয়াসদৃশ। এইটো এটা ৰোমান্টিক পটভূমিত স্বীকৃতি লাভ কৰা সোনচেকুৰাগীত।

কানাই পাৰ কৰা হে, বেলিৰ দিকি চোৰা।
নষ্ট হৈল দুধেৰ ভাণ্ডাৰ বাজাৰ গৈল বৈয়া
... ...
অন্য ৰাধাক পাৰ কৰিলে লৈবো আনা আনা।
তই ৰাধাক পাৰ কৰিলে লৈবো কাণৰ সোনা

যদিও প্ৰকৃততে নাৰৱীয়া গীত বুলিব নোৱাৰি, তথাপি নৈকেন্দ্ৰী "বাৰমাহী গীত" হৈছে বিশিষ্ট লোকগীত। সেইসময়ত প্ৰচলিত নৈৰে প্ৰবাহিত হোৱা বানিজ্য-ব্যৱসায় আৰু সেই ব্যৱসায়-বানিজ্যই নৈৰ বুকুৰ ক'ৰবাত নাৱত থকা স্বামীৰ কল্পনাই নিলা পত্নীৰ মনো- জগতত সিচা প্ৰভায়, এই "বাৰমাহী গীতটো"ৰ বিষয়বস্তু। এই গীতটোৰ নাটকীয় অনুভূতিয়ে এজৰা পাউণ্ডৰ দ্বাৰা অনুবাদিত "দি চেইলছ ৱাইফ" বোলা চীনদেশীয়, ক ৱতাটো মনলৈ আনে। প্ৰকৃতপক্ষে যদিও "বাৰমাহী গীত"ৰ সুৰ-মূৰ্চ্ছনা ধৰ্ম্ম-নিৰপেক্ষ, তথাপি বৈষ্ণৱ গীত-মালিকাত প্ৰকাশ পোৱাৰ দৰেই ইয়াৰ শেষৰ- ছোৱা আধ্যাত্মধৰ্ম্মী। প্ৰণয়-জৰ্জ্জৰিতা নিৰলাপত্নীৰ ছবিখন অনু- ভূতিৰ পিনৰ পৰা সুতীক্ষ্ক্ষ।

আহাৰ মাহত ৰাধা অধৰ্ম্ম বৰিষণ
পুষ্পৰে পালেঙ্গীতে ৰাধে কৰিলা শয়ণ;
পুষ্পৰে পালেঙ্গীতে ৰাধে নাহিলা ঘুমটি
কৈক গৈলা প্ৰাণনাথ নাহিলা উলটি।

বিচ্ছেদ-বহ্নিত দগ্ধা পৌৰাণিক আখ্যানৰ ৰাধাৰ মনৰ উজনি-ভাটাৰ উল্লেখ চিত্ৰধৰ্মী। ই বিচ্ছেদ-জনিত পৰিৱেশৰ সৃষ্টি নকৰাকৈ থকা 'নাই। ইয়াৰ সমধৰ্ম্মী "কইণা বাৰমাহী" গীতটো হৈছে এগৰাকী প্ৰণয়- জৰ্জৰিতা যুৱতী আৰু এজন পৰিব্ৰাজকৰ মাজৰ কথোপকথন। এই গল্প-কৱিতাটোৰ প্ৰত্যেকটো পংক্তিৰেই কিছুমান ডুখৰীয়া হুমুনিয়াহৰ সমাৱেশ। অসমীয়া ভাষাত ৰচিত "বাৰমাহী গীতটো"ৰ লেখীয়া "বাৰৰ্মাসী গীত" বোলা গীত এটা উৰিয্যাতো আছে। বৰ্ষামাহৰ বৰ্ণনা থকা এনেধৰণৰ "চৌমাসা" বোলা গীত বিহাৰতো আছে; এনেধৰণৰ বিচ্ছেদ-বিহ্বলা নিলা নাৰীৰ বৰ্ণনা থকা গীতসমূহৰ ঐতিহ্য বিস্তৃত।

অবস্তুক লৈ ৰচিত আন গল্প-কৱিতাসমূহ হৈছে "পগলা পাৰ্ব্বতীৰ গীত", "পচলা কীৰ্ত্তন", "শিপিনী কীৰ্ত্তন", ইত্যাদি। "পাগলা পাৰ্ব্বতী" গীতৰ ছন্দ-মাধুৰ্য্য বিহুগীতৰ সমজাতীয়। উদ্দেশ্য আৰু বিষয়বস্তু, উভয় পিনৰ পৰা কৱিতাটো হৈছে হাস্যৰসাত্মক ; ইয়াত সদাশিৱৰ জনপ্ৰিয় ৰূপ এটা প্ৰকাশ পাইছে, ৰোমান্টিক বা আধ্যাত্মিক লোকগীতসমূহৰ সৈতে প্ৰায় সমসাময়িক ধৰণৰে সুতীক্ষ্ক্ষ হাস্যৰস-সম্বলিত উপৰুক্ত ধৰণৰ আনন্দমুখৰ গীতো ৰচনা হৈছিল।

বিয়ানাম আৰু নিচুকৰি গীত: বিয়ানাম আৰু নিচুকণি গীতৰ ক্ষেত্ৰত পুৰণি অসমীয়া সাহিত্য যথেষ্ট চহকী। বিবাহ-কাৰ্য হৈছে এক বিস্তৃত পদ্ধতি। গতিকে ইয়াক কেন্দ্ৰ কৰি বহুতো গীত-মাতৰ সৃষ্টি হৈছে। বহুতো বিয়ানাম হৈছে আলেখ্য ছবিৰ লেখীয়া। এনেবোৰ গীত-মাতৰ তেনে কোনো তাৎপৰ্যপূৰ্ণ প্ৰতীকধৰ্ম্মী অৰ্থ নাই। দৰাকইণা নোওৱা কাৰ্য্যক কেন্দ্ৰ কৰি বহুতো সুতীক্ষ্ক্ষ সুৰ-মাধুৰ্য্য-সম্বলিত বিয়ানামৰ সৃষ্টি হৈছে ; তলত এনে এটা বিয়ানামৰ উদাহৰণ দিয়া হল।

গা ধুই আইদেৱে মাকক সুধিলে, ঐ ৰাম
কি সাজ সলাব পায় হে।
ছাঁতে গুকোৱা মুঠিতে লুকোৱা, ঐ ৰাম
সেই সাজ সলাব পায় হে।

আন এটা বিয়ানামত কইনাৰ ৰূপমাধুৰ্য্য এনেদৰে প্ৰকাশ কৰা হৈছে :

"কেলেই ঘঁহিছা কেতুৰী হালধী, ঐ ৰাম
আপুনি কেতেকীৰ পাহি হে। "

বহুতো বিয়ানামত পৌৰাণিক আখ্যানৰ পোনপটীয়া সঁহাৰি আছে, বিবাহ-বিধিৰ বিশিষ্ট কাৰ্য্য-পদ্ধতিত এইবোৰৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আছে বুলি ধাৰণা কৰা হয়। এইবোৰৰ আধ্যাত্মিক তাৎপৰ্য্যই দৰাকইণাৰ বৈবাহিক জীৱন মধুৰ কৰে বুলি ধাৰণা কৰা হয়। এনে কিছুমান বিয়ানাম আছে, যিবোৰত হৰগৌৰী, ৰামসীতা, ঊষা-অনিৰুদ্ধ, ইত্যাদি পৌৰাণিক বিবাহ-আখ্যানৰ উল্লেখ আছে। কেৱল উল্লেখেই নহয়, এই কাহিনী সমূহক সুতীক্ষ্ক্ষ গীতৰ সুৰ-মূৰ্চ্ছনা প্ৰদান কৰাৰ উদাহৰণো আছে। লোক-অভিজ্ঞতাৰ সৈতে সামঞ্জস্য ৰাখি প্ৰাচীন- ধৰ্ম্মী সংস্কৃতি-ঐতিহ্যৰ জিলিঙনি হৈছে এইবোৰ গীতৰ মৰ্ম্ম-স্পন্দন। স্বামী স্বৰূপে শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ হৈছে- আদৰ্শ পুৰুষ। সহধৰ্মিনী স্বৰূপে সীতা হৈছে আদৰ্শ নাৰী। এই ক্ষেত্ৰত শিৱ আৰু পাৰ্ব্বতী হৈছে ৰাম আৰু সীতাৰ সমকক্ষ। আনহাতে এনে কিছুমান বিয়ানাম আছে, যিবোৰত বৈষ্ণৱ অনুভূতি আৰু প্ৰকাশ-ভঙ্গীমাৰ সুৰস্পন্দন স্পষ্ট।

নাকান্দিবা আইকন,

নিছিঙিবা মণি,
সত্যে সত্যে বিয়া দিম
মাধৱক আনি।

এই বিয়ানামটোৱে ৰুক্মিণীৰ কুমাৰী কালৰ ছবিখন চকুৰ আগত স্পষ্ট কৰি তোলে। অসমীয়া নাৰীৰ কাৰণে ৰুক্মিণীৰ জীৱন অতি মাধুৰ্য্যপূৰ্ণ। কেৱল ৰিয়া নামতেই নহয়, কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত নিচুকণি গীততে। ৰুক্মিণীৰ উল্লেখ পোৱা যায়।

আৰু এচাম বিয়ানাম আছে, যি চাম বিয়ানামক "যোৰানাম" বোলা হয়। শব্দ-প্ৰয়োগ আৰু বিষয়-বস্তুৰ পিনৰ পৰা যদিও আক্ৰমণাত্মক, এইচাম বিয়ানাম নিৰ্দোষ প্ৰকৃতিৰ আনন্দমুখৰ গীত। বিবাহ- কাৰ্য্যৰ গুৰু-গম্ভীৰ পটভূমিত এই চাম গীতে আনন্দৰ নিজৰা বোৱায়। ডবলিউ. জি. আৰ্চাৰৰ মতে "যোৰানামে হেঁচা খোৱা অনুভূতিক জাগ্ৰত কৰি তোলে"। বিবাহ-উৎসৱত যেতিয়া গোৱা হয়, এই কোৰৰ জৰীয়তে যুৱীয়া-জীৱন ফলৱতী হয় বুলি ধাৰণা কৰা হয়। এটা যোৰানামৰ উদাহৰণ দিলোঁ।

"দৰাৰ ভণীয়েক   সমাজত বহিছে
ঐৰাম, ডলা যেন মূৰটো মেলিহে।
সমাজৰ মানুহে   দেখি ভয় কৰে
ঐ ৰাম, যখিনী ওলালহি বুলিহে "

শিশুৰ দৰে সৰল আৰু স্নিগ্ধ নিচুকণি গীতসমূহ সুৰ-মূৰ্চ্ছনা আৰু অনুভূতিৰ কাৰণে প্ৰখ্যাত। কোনো স্বভাৱস্থলভ কোমল কোনো ক্ষেত্ৰত নিচুকণি গীতে শিশুৰ সৰল মনৰ ছবি উদঙায়। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত এইবোৰে শিশু-সুলভ আখ্যান জাগ্ৰত নকৰাকৈ নাথাকে। কৰিগুৰু ৰবীন্দ্ৰনাথৰ ভাষাতে এইবোৰ হৈছে "মনোৰম যুক্তিহীনতা"-ৰ গীত। এইবোৰৰ স্পৰ্শত শিশুৰ মনত ৰামধেনুৱে পোহৰ বিলায়। এই কোমল অনুভূতিসিক্ত গীতসমূহৰ পুৰ-মূৰ্চ্ছনা আৰু কল্পনাই শিশুৰ মন পাখিত তুলি উৰুৱাই কোনোবা এক স্বপ্নময় দিগন্তলৈ লৈ যায়। এই গীতসমূহত প্ৰকাশ পোৱা শব্দবাজি থাক কল্পচিত্ৰসমূহ ঘাইকৈ বৰুৱা জীৱনৰ পৰা আহৰণ কৰা। "লাই হালে জাগে আবেলি ৰঙাহে" বোলা গীতটো ইঙ্গিত- ধৰ্মমিতাৰ পিনৰ পৰা চহকী। "শিয়ালী এ, নাহিৰি ৰাতি" বোলা গীতটোত কিবা এক অপেশ্বৰী-দেশৰ মাদকতা আছে। ই শিশুৰ কল্পনাক মনোৰম যুক্তিহীনতাৰে চুই যায়। সেইদৰে "জোনৰাই এ বেজী এটা দিয়া" গীতটো কোলাত কেচুৱা নচুৱাই মাতৃয়ে আকাশৰ জোনটোৰ সৈতে মিতিৰালি পতাৰ কল্পনা। সোনটো উঠি ফুৰিবৰৈ মাতৃক হাতী এটা লাগে। এই হাতীটো কিনিবলৈ মাতৃয়ে বেজী এটাৰ পৰা আৰম্ভ কৰিছে।

জোনবাই এ বেজী এটি দিয়া
বেজীনো কেলেই?
মোনা সীবলৈ,
মোনানো কেলেই?
ধন ভৰাবলৈ,
ধন নো কেলেই?
হাতী কিনিবলৈ
হাতীনো কেলেই?
ময়না উঠি ফুৰিবলৈ। ... ...

কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত দেখা যায়, অসমীয়া লোকগীত আৰু বৈষ্ণৱ-গীতৰ পাৰস্পৰিক প্ৰভাৱ সুতীক্ষক্ষ। উদাহৰণ স্বৰূপে ছ্ মনোৰম কব পাৰি শ্ৰীধৰ কন্দলিৰ তুষাৰ-কোমল "কাণখোৱা" কৰিতাটোৰ অনুপ্ৰেৰণাৰ গুৰিতে হৈছে সেই সময়ত প্ৰচলিত নিচুকণি গীতৰ হুৰ-মাধুৰ্য্য। যশোদাদেৱীৰ কণ্ঠত নিগৰি পৰিছে :

"ঘুমটি যায়োৰে ওৰে কানাই
ওৰে কাণখোৱা আসে
সকল শিশুৰ কাণ খাই খাই
আসয় তোমাৰ পাসে। "

প্ৰচলিত নিচুকণি-গীতৰ অনুভূতি আৰু জনসমাজত প্ৰচলিত কাণখোৱা চৰিত্ৰৰ কল্পনাই নিশ্চয় এই বৈষ্ণৱ গীতটোৰ অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। বৈষ্ণৱ কৰিসমাজক অনুপ্ৰেৰণা যোগোৱা "ভাগৱতম" বা "হৰিবংশম" বোলা পুথিত এই বিষয়ে সামান্য মাত্ৰও উল্লেখ নাই। শ্ৰীধৰ কন্দলি কৰিৰ শিশুমনৰ সূক্ষ্ম অধ্যয়নে "কাণখোৱা" কৰিতাটোত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে। শিশু হৈছে দৈৱিক অনুভূতিৰ অনুপ্ৰেৰণাদায়ক সম্মোহন। তথাপি কব লাগিব "কাণখোৱা" কবিতাটো লোকগীতৰ স্বাভাৱিক মাধুৰ্য্য-বিৰঞ্জিত নহয়। তলত বৈষ্ণৱ-ধাৰণা-প্ৰস্থত আন এটা নিচুকণি গীতৰ উদাহৰণ দিলো।

ধেমু ছাৰি মইনাই গুছাইলেক আঁত
ৰদ পাই জিলিকিছে মুকুতাৰে দাঁত।
দধি থৈছো, দুগ্ধ থৈছো, আৰু থৈছো লাৰু
সোনৰ শয্যা পাতি থৈছো, তাতে থৈছো গাৰু

এই নিচুকণি গীতটোৰ অ'ত ত'ত বৈষ্ণৱ-গীতৰ শব্দৰাজিৰ প্ৰয়োগ দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই নিচুকণি গীতটোৰ জৰীয়তে কেৱল যে মাতৃস্নেহ আপ্লুত শিশুৰ ছবি এখন উদ্ভাসিত হয় এনে নহয়, বৈষ্ণৱ কবি-শিল্পী মাধৱদেৱৰ দ্বাৰা অঙ্কিত চিৰশিশুৰ ছবিখনো উদ্ভাসিত হয়। এইখিনিতে এটা কথা মন কৰিবলগীয়া। এই লোকগীতসমূহত সংযোজিত "নাম" শঙ্কৰ বৈষ্ণৱ ঐতিহ্যৰ সৈতে সম্বন্ধ আছে। ই বিহকে নহওক লাগিলে, এই লোকগীত

আৰু কৰিতাসমূহে যে কিছুমান অনামী কৰি-শিল্পীৰ সৃষ্টিশক্তি প্ৰতিভাত কৰে, সেই বিষয়ে লেশমানো সন্দেহ নাই।

কাহিনী-গীত: অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰাচীনতম কাহিনী-গীত হৈছে "ফুলকোঁৱৰ" আৰু "মণিকোৱৰ"। মানুহৰ মুখ বাগৰি চলি অহা এই কাহিনী-গীত ছুটা অসমীয়া সাহিত্যত এতিয়ালৈকে আৱিষ্কৃত হোৱা কাহিনী-গীত সমূহৰ ভিতৰত প্ৰাচীন। প্ৰাচীন গ্ৰীছৰ জনসমাজত কাৰ্যসমূহ আবৃত্তি কৰি ফুৰা এচাম "হোমেৰিডে" বোলা মানুহ আছিল। সেইদৰে অসমৰ বৰাগীসমাজে এই কাহিনী-গীতসমূহ জনসমাজত আবৃত্তি কৰিছিল। এই পিনৰ পৰা এই গীতসমূহ জনসমাজৰ জিভাৰ আগত জীয়াই আছে বুলি কব পাৰি। এই কাৰণেই সম্ভৱতঃ যুগ বাগৰি আহোতে এই গীত সমূহত ন ন বস্তুৰ অভ্যুদয় হৈছিল। এই গীত-সমূহত কেৰল প্ৰাচীন অসমীয়া জীৱন আৰু সমাজেই যে ধ্বনিত হৈছে এনে নহয়, পৰৱৰ্ত্তীযুগৰ অসমীয়া সমাজ আৰু জীৱনো ধ্বনিত হৈছে। কাহিনীভাগৰ অৱতাৰণা আৰু সন্মোহন, লগতে চৰিত্ৰ-বিশ্লেষণৰ গুণৰাশিৰ পিনৰ পৰা এই গীতসমূহ প্ৰাচীন। এই কাহিনী-গীত ছটা অসমীয়া কাহিনী-সাহিত্যৰ বাছকৰনীয়া সৃষ্টি। টমাছ হাৰ্ডিৰ "ডি ডাইনে"" বোলা ৰচনাক যেনেকৈ ছন্দোৱন্ধ ইতিহাস বুলিব পাৰি, তেনেকৈ এই কাহিনী-গীত হুটাক ছন্দোৰদ্ধ উপন্যাস বুলিব পাৰি।

ফৰাছী সাহিত্যত যেনেকৈ "ছং অৱ ৰ'পাল্ড" বোলা কাহিনী-গীত টোক প্ৰাচীনতম্ সৃষ্টি বোলা হয়, তেনেকৈ "মণিকোঁৱৰ" কাহিনী গীতটোক অসমীয়া সাহিত্যত প্ৰাচীনতম সৃষ্টি বুলিব পৰা হয়! অমুভূতিৰ পিনৰ পৰা সুসংগঠিত, ৰচনাৰীতিৰ পিনৰ পৰা প্ৰাঞ্জল আৰু পোনপটীয়া এই কাহিনী গাঁতটোৰ সামঞ্জস্য মধ্যযুগীয় সৃষ্টি "হৰণ" আৰু "বঙ্গ" কাৰ্য্যসমূহৰ সৈতে নাই। "মণিকোৱৰ " কাহিনী-গীতটো হৈছে শঙ্কলাদিপৰ পুত্ৰ মণিকোঁৱৰৰ বিষয়ে।

"শঙ্কলাদিপ ৰজাৰ পুতেক মণিকোঁৱৰ
গাত খতি খুণে নাই,
এবেলা দোলাত এবেলা ঘোঁৰাত
এবেলা শেনৰ ৰং চায়। "

কাহিনী-গীতটোৰ প্ৰাৰম্ভতে উল্লেখ পোৱা শঙ্কলাদিপ নামটোৰ পুথি অনুসৰি প্ৰকাৰান্তৰ ভেদ আছে। কোনো কোনো পুথিত এই নামটো শঙ্খদেউ স্বৰূপে আছে। প্ৰাচীন কামৰূপত এইজনা নৃপতিয়ে ৰাজত্ব কৰা বুলি প্ৰমাণ কতো পাবলৈ নাই। ফিৰিপ্তাৰ বুৰঞ্জীত সাম্যামাত্ৰ উল্লেখ থকাৰ বাহিৰে শঙ্কলাদিপ ৰজাৰ বিষয়ে কোনো বুৰঞ্জীগত প্ৰমাণ নাই। অৱশ্যে ছাৰ ই. এ. গেইটে এনেদৰে মত পোষণ কৰে: "পলাদিপ ৰজাই লক্ষক্ষৌটি চহৰ স্থাপন কৰে। এই চহৰখন দুহেজাৰ বছৰ কাল জুৰি বঙ্গৰাজ্যৰ ৰাজধানী স্বৰূপে আছিল। " -ই যিয়েই নহওক লাগিলে, শঙ্কলাদিপ ৰজাৰ নাম যে এক পৌৰাণিক আখ্যানত পৰিণত হৈছে, সেইবিষয়ে সন্দেহ নাই। "ফুলকোৱৰ" আৰু "মণিকোৱৰ" কাহিনী-গীত দুটা পৌৰাণিক এই নৃপতি গৰাকীৰ আলেখ্যত ৰচিত হৈছে।

"মণিকোঁৱৰ" কাহিনী-গীতত কিছুমান চমকপ্ৰদ উল্লেখ আছে। ইয়াৰ ভিতৰত সুগৃহিণীৰ প্ৰকৃতি বৰ্ণনা মন কৰিবলগীয়া। ডেকা হৈ মণিকোঁৱৰে কাচনমতীক বিয়া কৰায়। এই খিনিতে গাঁতকাৰে সমসাময়িক সামাজিক জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছৱি প্ৰতিফলিত কৰিছে। যদিও কোনো বাস্তৱ যুক্তি আগবঢ়াব নোৱাৰি, তথাপি "ফুলকোৱৰ" কাহিনী-গীতটোক "মণিকোঁৱৰ" কাহিনী-গীতৰ অনুক্ৰমণিকা যেন লাগে। অনুভূতিৰ তীক্ষ্ণক্ষতাৰ পিনৰ পৰা "ফুলকোৱৰ" কাহিনী- গীতটো বাছকবনীয়া।

বোপাইক লৈ গলে শুকুলা হাতীয়ে
পাতে ৰাজ্যৰে ৰজা
আইক লৈ গলে ধান বেচা মুদৈয়ে......

কৰিতাটোৰ ৰচনাৰীতি সুসংগঠিত যদিও ইয়াত কিছুমান চমৎকাৰ বৰ্ণনাধৰ্মী চিত্ৰ আছে। মনস্তাত্বিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা "মণিকোৱৰ আৰু "ফুলকোৱৰ" কাহিনী-গীত দুটাৰ মৰ্মমবস্তু হৈছে স্বভাৱ-সুলভ সৰলতা। অতীতক পুনৰুদ্ধাৰ কৰি পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰিব পৰাটোৱেই হৈছে এই কাহিনী গীত দুটাৰ অন্তৰালত থকা কৰিশিল্পীৰ সৃষ্টিধৰ্মী সাৰ্থকতা। অষ্টম শতিকাৰ পৰা একাদশ শতিকাৰ ভিতৰত যৌৱন লাভ কৰা ফৰাছীদেশীয় "ডি ছং অৱ ৰ'পাল্ড" বোলা কাহিনীগীতটোৰ দৰে "ফুলকোৱৰ" আৰু "মণিকোৱৰ" কাহিনী-গীত দুটাও কেইবা যুগ ধৰি পুৰঠ হৈছে। এই গীত দুটাত প্ৰকাশ পোৱা সামাজিক বিৱৰ্ত্তনৰ বিভিন্ন গুসমূহ হৈছে ইয়াৰ প্ৰমাণ।

পোনতে সম্ভৱতঃ সামাভাৱে আৰম্ভ হৈ অৱশেষত এই কাহিনী- গীত ছটা পুৰঠ সৃষ্টিবস্তুলৈ ৰূপান্তৰিত হয়। হুয়োটা গীততে কোনো অনাব্যকীয় বাক্য-ঝঙ্কাৰ নোহোৱাকৈ কাহিনীভাগ প্ৰাঞ্জলভাৱে দ্ৰুতগতিত ব্যক্ত হৈছে।

"জুনা" গীতসমূহ কাহিনী-গীতৰ পৰ্য্যায়ভুক্ত বস্তু। আন দুটা উল্লেখনীয় কাহিনী-গীত হৈছে "জুনা-গাভৰুৰ গীত" আৰু "বৰফুকনৰ গীত"। এই গীত দুটাৰ ভাষা আৰু সমাজ বিশ্লেষণ কৰি চালে বুজা যায় যে গীত দুটা আহোম ৰাজত্ব কালৰ শেষৰ ভাগলৈ ৰচিত। মোৱামৰীয়া সকলক বিদ্ৰোহ কৰিবলৈ উদগনি যোগোৱা ৰাজনৈতিক কাহিনী-গীত "মোৱামৰীয়া ৰণুৱাৰ গীত"টোৰ লেখীয়াকৈ "জনাগাভৰু ৰ গীতটোও হৈছে বীৰত্বব্যঞ্জক ৰোমাঞ্চ আৰু কাৰ্য্যকলাপ-সম্বলিত গীত। এই

কাহিনী-গীতটোৰ নায়িকা হৈছে "জুনা" আৰু নায়ক হৈছে "গোপিচন"। যদিও আকৃতিৰ পিনৰ পৰা গীতটোৰ পৰিৱেশ সংক্ষিপ্ত, তথাপি গীতটোৱে আহোম ৰাজত্বকালৰ হুবহু সামাজিক চিত্ৰ এখন দাঙি ধৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। এই গীতটোৰ এঠাইত "চেনি বেনাৰসী", এই শব্দ দুটাৰ উল্লেখ আছে। এই শব্দ দুটা যদি পৰৱৰ্ত্তী কালত সংযোজিত শব্দ নহয়, তেন্তে গীতটোৰ ৰচনাকাল আৰু পিছৰ যুগত সংস্থাপিত কৰিব পাৰি।

"দুবলাশান্তি"ৰ গীতটো হৈছে এটা ৰোমাণ্টিক কাহিনী-গীত। এই গীতটোত চিত্ৰিত হৈছে বিবাহিতা ৰূপযৌৱনসম্পন্ন। নাৰী এগৰাকীৰ প্ৰতি এজন সাউদৰ সন্তানৰ প্ৰণয়-আসক্তি। যুৱকজনৰ প্ৰতি এগৰাকী মালিনীৰ পুতৌ জন্মিল। তেওঁৰ প্ৰণয়-আসক্তিৰ গীতটোৰ বাকীছোৱা দুবলাৰ কথা মালিনীয়ে ছৱলাক জনালে। প্ৰতিক্ৰিয়াৰ ধ্বনিৰে মুখৰ। গীতটো আকস্মিকভাৱে শেষ হোৱাৰ কাৰণে এটা কথা অনুমান কৰিব পাৰি, হয়তো গীতটো এটা অসম্পূৰ্ণ ৰচনা, নাইবা সমূহ গীতটোৰ পাঠ সম্পূৰ্ণৰূপে এতিয়াও উচ্চাৰিত হোৱা নাই।

যুগে যুগে মানৱসমাজৰ কল্পনাৰ স্পৰ্শ কৰা ঐতিহাসিক ঘটনাৱলীয়ে জনপ্ৰিয় গীত আৰু কাহিনীগাথাৰ জন্ম দি আহিছে। স্বামীৰ প্ৰতি চৰম আনুগত্যসম্পন্না জয়মতীকুঁৱৰীৰ কাহিনীয়ে বহুতো স্বদেশপ্ৰেমৰ কৱিতা আৰু কাহিনীগাথাৰ উদ্ভৱসাধন কৰিছে। ১৬৯৬ খ্ৰীষ্টাব্দত ৰাজপাটত বহা যশস্বী সন্তান ৰুদ্ৰসিংহ স্বৰ্গদেৱে মাতৃৰ স্মৃতি ৰক্ষাৰ্থে এটা পুখুৰী আৰু এটা মন্দিৰ উছৰ্গা কৰাৰ কথা সৰ্ববজন বিদিত। মাতৃৰ স্মৃতিৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা অৱনত এই প্ৰতীক ছুটাই যুগে যুগে কৰি-শিল্পী সমাজক অনুপ্ৰেৰণা যোগাই আহিছে। সেই একেদৰেই মানসেনাৰ অসম আক্ৰমণ আৰু এই আক্ৰমণৰ পৰিণতি স্বৰূপে দেশত দেখা দিয়া দুৰ্য্যোগৰ পটভূমিত ৰচিত "বৰফুকনৰ গীত" বোলা কাহিনী-গীতটো ঐতিহাসিক জ্যোতিৰে জ্যোতিষ্মান। স্বদেশপ্ৰেমৰ পোহৰেৰে এই গীতটোৰ প্ৰাণৱন্ত বৰ্ণনা- সমূহ উদ্ভাসিত।

বৃটিছৰ আমোলত স্বাধীনতা বেদীত আত্ম-উছৰ্গা কৰা মণিৰাম দেৱানৰ জীৱন-কাহিনীক বিষয়বস্তু স্বৰূপে লৈ ৰচিত "মণিৰাম দেৱানৰ গীত" বোলা গীতটো এক বেদনাম্লান সুৰ-মূৰ্চ্ছনাৰে গধুৰ। খ্ৰীষ্টাব্দত মণিৰাম দেৱানৰ জন্ম হয়। ১৮২৬ খ্ৰীষ্টাব্দত ইংৰাজৰ হাতত যেতিয়া অসমৰ স্বাধীনতা বেলি মাৰ যায়, তেতিয়া মণিৰাম দেৱান আছিল কুৰিবছৰীয়া ডেকা। যেতিয়া ভাৰতৰ আন অঞ্চল বিশেষত চিপাহী বিদ্ৰোহে গা কৰি উঠে, ইংৰাজক দেশৰ পৰা অপসৰণ কৰা ব্ৰতত ব্ৰতী হৈ মণিৰাম দেৱানে ভাৰতৰ পূৰ্ববাঞ্চলত বিদ্ৰোহৰ অগনি অপাইছিল। অৱশেষত মণিৰাম দেৱানৰ আঁচনি শাসকবৰ্গৰ দৃষ্টি- গোচৰ হল আৰু এইজনা বিপ্লৱীবীৰক মৃত্যুদণ্ডৰে দণ্ডিত কৰা হল। ১৮৫৮ খ্ৰীষ্টাব্দত এইজনা স্বাধীনতা-বীৰৰ ফাঁচী হয়। প্ৰাণস্পৰ্শী সম্মোহনেৰে উদ্ভাসিত "মণিৰাম দেৱান"ৰ গীতটো হৈছে এইজনা দেশপ্ৰেমিকৰ স্মৃতিৰ অৰ্থে উছৰ্গিত কৃতজ্ঞ জনসমাজৰ সৃষ্টিধৰ্মী অৱদান। অসমীয়া সাহিত্যত এইটোৱেই সম্ভৱতঃ সবাতোকৈ চালুকীয়া বুৰঞ্জীমূলক কাহিনী-গীত। কাহিনী-গীতসমূহ হৈছে জন- সমাজৰ অন্তৰৰ স্পন্দন। গতিকেই এই গীতবোৰ প্ৰাঞ্জল ধ্যানধাৰণা আৰু স্বভাৱসিদ্ধ অনুভূতিৰে সিক্ত। সাধাৰণতে এই কাহিনী-গীত বোৰৰ একোটা পংক্তি চতুষ্পদী আকৃতিত প্ৰকাশ কৰা হয়। এইবোৰত ছন্দভঙ্গৰ বা সম্যগতিৰ জটিলতাৰ পৰিচয় পাবলৈ নাই।

অসমীয়া কাৰ্য্য-সাহিত্যৰ স্ফুৰণ ব্যক্তিগত কৰি-শিল্পীৰ ৰচনামাধুৰ্য্যৰ জীয়তে হোৱাতকৈ জনসমাজৰ অনামী কৰি-শিল্পীৰ মাধ্যমেৰেহে অধিকভাৱে হৈছিল। যি কাৰ্য্যৰচনাই সৰহসংখ্যক মানুহৰ অন্তৰ স্পৰ্শ কৰিব পাৰে, সেই কাৰ্য্য-ৰচনাইহে শ্ৰেষ্ঠত্বৰ দাবী কৰিব পাৰে। এইটো অৰ্থত লোকগীতসমূহক "শ্ৰেষ্ঠ" কাৰ্য্যৰচনা বুলি অভিহিত কৰিব পাৰি। জনসাধাৰণৰ সুৰদীকণ্ঠত নিগৰিত হোৱা বিহুগীত আৰু বনগীতৰ সন্মোহন সাৰ্ববজনীন। এইবোৰৰ লগতে কিবা এক ৰোমাঞ্চসম্ভূত ঐতিহ্য আৰু স্বপ্নাতুৰ পৰিৱেশক মূৰ্ত্তিমন্ত্ৰ কৰি তোলা "ফুলকোৱৰ" আৰু "মণিকোৱৰ"ৰ লেখীয়া কাহিনী-গীতৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি।

এই গীতবোৰ আঁওৱাওতে প্ৰত্যেকজন কৰি-শিল্পীয়ে কিছুমান অংশ বাদ দিছিল, কিছুমান অংশ নতুনকৈ সংযোজিত কৰিছিল। এই গীতবোৰ পুৰুষামুক্ৰমে বাগৰি আহিছিল। অৱশেষত কোনোৱা কৰি-শিল্পীয়ে সম্ভৱতঃ বৰ্জজন আৰু গ্ৰহণ, এই কলাৰীতিৰ মাধ্যমেৰে জিভাৰ আগত জীয়াই থকা সুৰস্পন্দনক "ফুলকোঁৱৰ" আৰু "মণিকোৱৰ" কাহিনী-গীত দুটাৰ লেখীয়া বৰ্ণাত্মক ৰূপ প্ৰদান কৰিছিল। প্ৰায় সকলো ক্ষেত্ৰতে লোকগীত আৰু কাহিনী- -গাথাৰ এনেদৰেই জন্ম হৈছে। জন-কলা ৰীতি অনুসাৰে একেটা গীতৰে নানা অংশ যুগে যুগে নানাজন কৰি-শিল্পীৰ দ্বাৰা ৰচিত হৈছিল এই কাৰণেই সম্ভৱতঃ পৌৰাণিক ৰাজকোঁৱৰ এজনৰ জীৱন-আলেখ্যক মাধ্যম স্বৰূপে লৈ ৰচিত হৈছিল যদিও "ফুলকোৱৰ" আৰু "মণিকোঁৱৰ কাহিনী-গীতত আমি আহোম যুগৰ সামাজিক চিত্ৰ প্ৰতিচ্ছৱিত হোৱা দেখিবলৈ পাওঁ।❑

"লোকগীত আৰু কাহিনী-গীত" শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটি হেমবৰুৱা দ্বাৰা ৰচিত 'অসমীয়া সাহিত্য' গ্ৰন্থখনৰ পৰা লোৱা হৈছে। প্ৰকাশক: নেছনেল বুক ট্ৰাষ্ট, নতুন দিল্লী, প্ৰথম সংস্কৰণ, ১৯৭০

অসমীয়া জাতি ডাঙৰ জাতি

(কৃপাবৰ বৰবৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা)

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

যি এই কথাত নুই কৰে তেওঁক বৰবৰুৱাই 'চমন' বা 'গিলিপদাৰী' পৰণা দি 'গিলিপদাৰ' কৰি ধৰি আনিব, কিয়নো, তেওঁ নুই কৰে তাৰ কাৰণ দেখুৱাবলৈ আৰু সুধিবলৈ, তেওঁনো কোন তুংখুঙীয়াৰ ঘৰৰ ল'ৰা যে ইমান বৰমতা ওলাইছেহি। বৰবৰুৱাই কয়, অসমীয়া জাতি ডাঙৰ জাতি। ডাঙৰ জাতিৰ যি যি কেইটা ডাঙৰ ডাঙৰ লক্ষণ, এটাইকেইটা অসমীয়া জাতিৰ গাত পোৱা যায় দিলে হাত। অল্পমতি অমুক তমুক চকু-যাঠিত এই ডাঙৰ লক্ষণ নপৰিব পাৰে, কিন্তু মহামতি বৃহৎ বৰুৱাৰ চকু শক্তিশেলত যে এটা লাখটকীয়া লক্ষণ-লক্ষণ নপৰিব, তাৰ মানে দিবলৈ কোনো অভিধানে ব্ৰহ্মাত বৰ পাই অহা নাই নিশ্চয়। কি কথাত খোপনি পুতিনো অসমীয়া জাতিক লথিয়া দি ডাঙৰ জাতিৰ শাৰীলৈ বগৰাই দিয়া হৈছে, তাক কোৱা ভাল। সেই গুণে, কোন কোন গুণে অসমীয়া জাতিক গুণ টানি উজাই নি ডাঙৰ জাতিৰ ঘুলিত সুমুৱাইছে গৈ, বৰবৰুৱাই তেওঁৰ মনৰ পৰা তাক হুবহু উদ্ধৃত কৰি বা টুকি তলত দিলে। কোনো এটা জাতিক ডাঙৰ কৰিব লাগিলে কিছুমান সঁজুলিৰ আৱশ্যক। জাতীয় 'ডাঙৰতালৈ' সেই সঁজুলিবিলাক নহ'লে নহয়। কোনো বাঢ়ৈয়ে চাছ, হাতুৰি, বেন্দা, বটালি প্ৰভৃতি নহ'লে কোনো বৰপেৰা সাজিব নোৱাৰে। জাতীয় বৰপেৰা সাজিবলৈকো তেজৰ চাছ, বলৰ বটালি, সহিষ্ণুতাৰ ৰেন্দা, একতাৰ গজাল, স্থিৰতাৰ কৰত, গাম্ভীৰ্যৰ হাতুৰি, বাহ্যাড়ম্বৰ পাক-ভোঁহৰ, ধৰ্মনিষ্ঠাৰ খিলি, সদাচাৰৰ গৰ্ভ গজাল লাগে। অসমীয়াৰ জাতীয় বৰপেৰা সাজিবলৈ এইবিলাক পূৰাপূৰ আছে। তেন্তেনো অসমীয়া জাতি ডাঙৰ জাতি নহ'ব কিয় হে ককাই, কোৱা? অসমীয়া জাতি ডাঙৰীয়া জাতি। জাতি ডাঙৰীয়া কৰিবৰ হ'লে যিবিলাক উপকৰণৰ আৱশ্যক সেইবিলাক অসমীয়া জাতিৰ সমান ভাৰতবৰ্ষৰ আন আন জাতিত নাই। কোনোৱে কয়, ডাঙৰ জাতিৰ আৰু গোটাচেৰেক লক্ষণ আছে। বৰবৰুৱায়ো কয় তথাস্তু। যথা দেশগৌৰৱ, বংশগৌৰৱ আৰু আত্মগৌৰৱ, অনুসন্ধিৎসা, আত্মবিসৰ্জন আৰু পৰোপকাৰিতা। অসমীয়া জাতিত এই কেইটাৰো যোল কলা বৰ্তমান। প্ৰমাণৰ ভাৰ বৰবৰুৱাৰ গাত। দেখি-শুনি বিশ্বাস কৰি সাধু সাধু বুলি চাপৰি বজাই বৰবৰুৱাক শলাগৰ ভাৰ তোমাৰ তেওঁৰ গাত। অসমীয়া জাতিকনো ডাঙৰীয়া জাতি বুলিছোঁ কিয় কৈ দিওঁ। অসমত ডাঙৰীয়াৰ ভাগ সৰহ। গাঁৱে গাঁৱে, নগৰে নগৰে ডাঙৰীয়া বৃন্দ বৃন্দ। আগেয়ে ৰজাৰ দিনত অসমত দমাই ডাঙৰীয়া নাছিল স্বীকাৰ কৰোঁ, কিন্তু আজিকালি ইমান ডাঙৰীয়া বাঢ়িছে যে অসম- বৰপুখুৰী ডাঙৰীয়া-লালুকীৰে ক'লা পৰি আহিছে। তিনিজনা ডাঙৰীয়া, বৰবৰুৱা, চাম ছয় ফুকন আৰু বাজনা ৰাজখোৱা আগেয়ে অসমৰ ঘাই ডাঙৰীয়া আৰু তেওঁবিলাকৰ কাষৰে পাঁজৰে কিছুমান পালি-ডাঙৰীয়া আছিল। আজিকালি কিন্তু সেইকেজনা ডাঙৰীয়াৰ পৰা পৰোক্ষেই বা অপৰোক্ষেই অষ্টাদশ অক্ষৌহিণী লেখী-ডাঙৰীয়া আৰু পিজলা ডাঙৰীয়া হৈ অসম দেশখন উৰাই বাঁহগছৰ আগ পোৱাবলগীয়া কৰিছেগৈ। দেশৰ ই এটা উন্নতিৰ প্ৰধান চিন নহয় নে? 'এৰিষ্টক্ৰেচি'অৰ্থাৎ ডাঙৰীয়াসকলেই দেশৰ ইড়া- পিঙ্গলা সুষুম্মা নাড়ী। এই ত্ৰি-নাড়ীয়েই মনুষ্যজীৱনৰ ত্ৰিবেণী। ত্ৰিবেণী যদি সহস্ৰবেণী হৈ সি গোটেই অসম দেশক স্নান কৰাই শুচি কৰে, তেন্তে ইয়াতকৈ আৰু মঙলৰ চিন কি হ'ব পাৰে? জাতীয় 'ডাঙৰতাৰ'লক্ষণবিলাকৰ সম্পৰ্কে অলপ অলপ কোৱা যাওক।

তেজঃ কোনে ক'ব পাৰে যে অসমীয়াৰ তেজ ইংৰাজ, ফ্ৰেন্স, এমেৰিকান আৰু জাৰ্মান জাতিতকৈ কম? ৰসায়ন শাস্ত্ৰ জনাসকলে পৰীক্ষা কৰি বঢ়িয়াকৈ জানিব পাৰিব যে এইকেইখন দেশৰ মানুহৰ তেজত যি যি কেইটা পদাৰ্থ আছে, অসমীয়া মানুহৰ তেজতো সেই সেই কেইটা পদাৰ্থই আছে। বিশেষ, চাহাবৰো তেজ ৰঙা আমাৰো তেজ ৰঙা। সুক্ষ্মদৰ্শী বিচক্ষণ বনৰজাই ৰক্তপান কৰিবৰ সময়ত, জুই নাইবা এচেছৰৰ সাহায্য ব্যতিৰেকেও চাহাব আৰু অসমীয়াৰ মাজত নিৰপেক্ষ বিচাৰ কৰে। জনাথন আৰু জনাৰ্দন, ব্ৰিটিছ বৰ্ণ আৰু বনগাঁওবৰ্ণ, এন্দ্ৰ, পেদ্ৰ আৰু এন্ধাৰু পদো, হেট, বুট আৰু জাপি ফানটি, চুট পাইপ আৰু হোকা ঘুঘুৰী এইবিলাকৰ মাজত পাৰ্থক্য উলিয়াই উক্ত মহাৰাজ ৰাজাধিৰাজ কাননৰাজেতো কেতিয়াও অলপো পক্ষপাতিতাচৰণ নকৰে। মুঠতে ক'ৰলৈ গ'লে তেওঁ ইলবাৰ্টবিল

নেমানে অৰ্থাৎ তেওঁৰ মানত কলিকতাৰ ইলবাৰ্টবিল আৰু গোলাঘাটৰ গেলাবিল সমান।

বলঃ বলৰ পাকেও অসমীয়াক পেলাওঁতা নাই। কাৰণ অসমীয়াই শাৰীৰিক বলতকৈ দৈব বল বা কপালৰ বলত বেছি ভেজা দিয়ে। শাস্ত্ৰত কৈছে, "দৈব বলাৎ এর নান্যবলং। " বুঢ়ালোকে কয়, "মাঘমহীয়া কল, পুহমহীয়া জল, খাই যি তাৰ সাত ভতৰাৰ বল। " অসমীয়াক জনে কলে জলাকলা কৰি থৈছে। মাহেকীয়াৰ পৰা আঠীয়াকল খোৱাবাহুবলী বৰবৰুৱাই তাৰ প্ৰকৃষ্ট প্ৰমাণ।

সহিষ্ণুতাঃ এই গুণ অসমীয়া জাতিৰ যিমান আছে, বঙালীৰ বাহিৰে আন কোনো জাতিৰ সিমান আছে নে নাই ঠিক নাই। এই পাকেও অসমীয়া মানুহক যে পেলাওঁতা নায়েই, হালৰ আৰু গাড়ীৰ গৰুৱেও অসমীয়াত আঁঠু ল'ব। কেছাৰীৰ আমোলা ডাঙৰীয়াসকলক সুধিলেই আমুকাইৰ কথাৰ সঁচা-মিছাৰ প্ৰমাণ পাব। এই গুণো বৰ গুণ। গৰুৰ এই সহন গুণ আছে দেখিয়েই গো আৰু ব্ৰাহ্মণক বেদে একে শাৰীতে থৈছে আৰু ব্ৰহ্মাৰ মুখৰ পৰা ওলাইছে বুলি কৈছে। অসমীয়াও গতিকে গো জাতিৰ তুল্য, আৰু ব্ৰহ্মাৰ মুখ হস্তে বাজ, গতিকে পূজ্য। কোনো প্ৰত্নতত্ত্ববিদ পণ্ডিতে 'অনুমে' গো ব্ৰহ্মাৰ মুখত এবাৰ প্ৰথমতে নোসোমালে তাৰ পৰা ওলাব কেনেকৈ? গোহালিত গধুলি গৰু নুসুমালে পুৱা তাৰ পৰা উলিয়াবা কি? বৰবৰুৱাই কিন্তু এনে অসন্ত কথালৈ কৰ্ণপাত নকৰে।

একতাঃ একতাৰ বিষয়ে অসমীয়া জাতি পৃথিৱীত অদ্বিতীয়। একতা মানে একেটা, অৰ্থাৎ গাইপতি এটা এটা গোট গোট। অসমীয়া মানুহ গাইগোটা-পেটেভঁৰাল বুলি ভুবনবিদিত। অসমীয়া আপুনি শকত, তেওঁ কেতিয়াও নিবিচাৰে পৰৰ ভকত। লোকৰ dependent পৰমুখাপেক্ষী বুলি যদি একতাৰ নিচিনা মহৎ গুণ এটা অসমীয়াৰ থাকিলেই, তেন্তে তুমি আৰু অসমীয়াৰ গাত কি বিচাৰা? আৰু কিবা লাগে যদি মোৰ নেজত ধৰি অলপ আগবাঢ়ি আহি চোৱা।

স্থিৰতাঃ অসমীয়া যে অস্থিৰ, এইটো কথানো তুমি ক'ত শুনিলা? বোধ কৰো তুমি ক'তো অসমীয়াৰ কানিখোলা দেখা নাই। জীয়াই থাকিলে গুৰুজনাৰ আশীৰ্বাদত দেখিবা আৰু তেতিয়া মোৰ এই কথাৰ মগজুৰ মৰ্ম বুজিবা।

গাম্ভীৰ্যঃ অসমীয়াই কথা কৈছে নে গহীনকৈ দবাতে কোব মাৰিছে, তত ধৰিব নোৱাৰি। বিশেষকৈ অসমীয়া ডাঙৰীয়াৰ প্ৰাতঃকৃত্যৰ পৰা সায়ংকৃত্যলৈকে 'গহীনতাৰ ইমান ধুমধাম যে 'গহীন নভে গহীনাই কৈও' তাৰ অন্ত কৰিব নোৱাৰে।

বাহ্যাড়ম্বৰঃ ডাঙৰ লোক বুলিলেই বাহিৰা আড়ম্বৰ আছে। অমৰাৱতীৰ সহস্ৰলোচনৰ পৰা আউনীআটীৰ বৰমেধি ত্ৰিলোচনলৈকে "অমৰা ইতস্ততঃ যে সমুদায় বাহ্যাড়ম্বৰপূৰ্ণ প্ৰাণী দেখিতে পাই, সেই সমুদায়কে ডাঙৰ মনুষ্য পদাৰ্থ কহে। " অৱশ্যে তাৰ ভিতৰতে চেতন অচেতন, আৰু উদ্ভিদ আছে। ডাঙৰ অসমীয়া জাতিৰো যে এই বাহাড়ম্বৰ থাকিব, তাৰ কোনো বিচিত্ৰ নাই। সৰহ কি, ইন্দ্ৰৰ ভূষণ মেঘাড়ম্বৰ, অসমীয়াৰ ভূষণ বাহ্যাড়ম্বৰ। অসমীয়াৰ হয় যদি হয়, তাত হানি কি? কিন্তু আলিবাটলৈ ওলালে তেওঁ চুৰিয়াই কাপোৰে, ঠেঙাই, বুকু খোলা কোটে, টুংখুঙীয়া ফৈদৰ ল'ৰা নাইবা বৰফুকনৰ নাতি নাইবা জমিদাৰৰ বাচ্ছা নাইবা চুণাগলীয়া বৰচাহাবৰ নহয় বুলি ফেপেৰি পাতি ফেটলেঙা ডিঙিৰে, ফেকুন্দা মুখেৰে, ফেদেলা জিভাৰে ফেচেৰ কৰে ক'বলৈ যি কৰি থ'বলৈ গাত লৈছে। পেটৰ ভিতৰত বেয়া বস্তু ছিপ-কমিছন চাহাবৰো আছে, সাহ কৰি আহিব, সেই মৰসাহ দিয়া মহাপাপীৰ, মহামতি বৰবৰুৱাই তেতিয়াই মুখাগ্নি গগনমণ্ডলৰো আছে। অসমীয়াৰ ঘৰৰ ভিতৰত কেনে অৱস্থা তাৰ দ্বাৰাই অসমীয়াৰ ডাঙৰ-সৰু ঠিক কৰিবলৈ যোৱাসকলৰ বুদ্ধিৰ বৰবৰুৱা চাহাবে শলাগ ল'ব নোৱাৰে।

ধৰ্মনিষ্ঠাঃ কোনে কয় অসমীয়াৰ ধৰ্মনিষ্ঠা নাই? কওঁনেৱালাসকলে অসমীয়াই কৰা ৰাজহুৱা বৰসবাহ, ৰাজহুৱা কালী পূজা আদি দেখিছে নে নাই দেখা? কোনখন মুখেৰে তেওঁবিলাকে তেনে কথা কয় বৰবৰুৱাক দেখলাই দেনে হোগা। বৰবৰুৱাই স্বচক্ষে দেখিছে বৰসবাহৰ দিনা, উবুৰি হোৱা ল'ৰাৰ পৰা উবুৰি হোৱা বুঢ়ালৈকে সকলো অসমীয়াই ৰাজহুৱা নামঘৰলৈ গৈ ভস্মৰ ফোট লৈ জঁপিয়াই হাতবাউলি দি "কাল অজগৰে লৈ যায় টা-আ-নি। ৰাখা ৰাখা প্ৰভু সাঙপাণি।। " গোৱা। অৱশ্যে কালীপূজাৰ দিনা বহুত নৈষ্ঠিক অসমীয়া ভক্তই কালীতকৈ পাঠাত ঈষৎ বেছি তৎপৰ হয়। কিন্তু তাতনো দোষ কি? ভক্তৰ লক্ষণেই সেই। ঈশ্বৰতকৈ ঈশ্বৰৰ প্ৰসাদ ডাঙৰ, শাস্ত্ৰত আছে। আকৌ সোধোঁ, কওঁনেৱালাসকলে, অসমীয়াই সন্ধ্যা কৰা, পূজা কৰা, অশোকাষ্টমী- মাঘীসপ্তমীত স্নান কৰা, ফাকুৱা খেলা, অশুচি হাতী-মাউতক খেদাই শুচি নিজে মাউত হৈ হাতী চলাই হাতীৰ ওপৰত তুলি নিজৰ গুৰুক অনা দেখিছে নে নাই? নিন্দকে কয়, "অসমীয়াৰ সন্ধ্যা মানুহ-দুনুহ দেখিলে দীঘল হয়, নেদেখিলে চুটি হৈ জপ নাইবা তদভাৱে এটা বৰ প্ৰমাণ অৰ্থাৎ য ধানৰ তুল্য সৰু প্ৰণামত পৰে। দুৰ্গা পূজাদিত দেৱগঞানীহঁতৰ পূজাভাগ পালাপাঞ্চাত ফেৰ মাৰি নল'লে দেৱীৰ ভাগতকৈ অলপ গধুৰ হ'ব খোজে। অশোকাষ্টমীৰ স্নানতকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বালিভাতত তীৰ্থযাত্ৰীসকলৰ ভাব বেছি হয়। ইত্যাদি ইত্যাদি। " নিন্দকৰ নিন্দা কৰোঁতেই কাল যায়। সজ কথাত পেংলাই কৰা যাৰ স্বভাৱ,

তেনে শিখণ্ডীক দেখিলে বৰবৰুৱাই হাতৰ ধেনু-কাঁড় দলিয়াই পেলায়। হানি কি, অসমীয়া নৈষ্ঠিক ধাৰ্মিকসকলে পূজা সন্ধ্যাত নিমগ্ন হৈ থকাৰ মাজৰ পৰা দৰকাৰ পৰিলে মাজে মাজে "হেৰ ভাত হ'ল নে?" "ছুঃঙ্গ চুঃঙ্গ হেৰ চোতালত মেলি দিয়া ধান গৰুৱে খালে ঙ্গ" ইত্যাদি কথা কয়? শাস্ত্ৰত কৈছে, "আগেয়ে চাউল কঠা তাৰ পিছতহে হৰি-কথা। " যদি হৰিকথাত লাগি থাকোঁতে গৰুৱে চোতালৰ চাউল কঠা খাই আজৰি কৰে, তেন্তে দেখোন বাপুৰ টেকেলি কাতিঙ্গ দিনৰ দিনটো কাপ কাপকৈ থাকিব লাগিবঙ্গ বিশেষ। ইমান খোৱা-জীয়াৰ লক্ষণ যি জাতিৰ আছে, সেই জাতি যে স্বৰ্গৰ পৰা সোণৰ জখলাৰে নামি অহা আহোম ৰজাৰে সৈতে আকৌ উঠি গৈ হেংদাং হস্তে পুনৰ স্বৰ্গ প্ৰৱেশ কৰিব তাক কোন মাইকীৰ পোৱে নুই কৰিব পাৰে?

সদাচাৰঃ অসমীয়াৰ সদাচাৰ জগত জননী পতিতপাৱনী। বামুণভেকোলাৰে সৈতে অসমীয়া সমানে পানীত পৰি থাকে বুলিলেও বৃহৎ বৰুৱাৰ গাত অত্যুক্তি দশাদোষ গ্ৰহদোষে নপৰ্শে। বৰবৰুৱাই হিচাপ কৰি চাই অৱগত হৈছে যে গৰ হিচাপে অসমত সাৰে পাঁচসত্তৰৰ্জন * অসমীয়াই দিনটোত তিনি জোবোৰা মাৰে। অৱশ্যে নিন্দকে কয়, ভালেমান সদাচাৰী অসমীয়াই গা ধুবলৈ গৈ, বিশেষকৈ ৰাতি, এঘটি পানী লৈ কোনোৱে ঘৰৰ পানীপাছত, কোনোৱে গাতে হুৰহুৰকৈ ঢালি তিন ধাৰা বোৱাই সেহাইফোঁপাই 'গঙ্গে ত্ৰিভুৱনতাৰিণী ত্ৰাহি মা তৰঙ্গে' বা 'মোৰ পৰম গু-উ-উ-ক' বুলি ঘৰৰ ভিতৰ পায়হি। " নিন্দকৰ হাত সৰা টান। বৰবৰুৱাৰ বাহিৰে নিন্দকক জব্দ কৰনেৰালা আউৰ কই নাহি হেঁয়। তেওঁ "মৃগ-মীন সজ্জনানাং" এই শ্লোকৰ মোখোৰা লগাই বাহ-নিন্দকক হালে হালে সাঙুৰি সদাচাৰৰ মৰণা মাৰিবলৈনো কত দিন লগাইছে তাৰ এতাৱন্ত নাই। ঘটিৰ পানী তিনি ধাৰা হৈ যোৱাত হানি কি? চৰ্চিব জানিলে তাতে গুঢ়াৰ্থ আছে। সেই তিন ধাৰা সংক্ষেপে গঙ্গা, যমুনা, সৰস্বতীৰ বাহিৰে আৰু কি হ'ব পাৰে? ধৰ্মতঃ ক'বলৈ গ'লৈ সদাচাৰৰ পাকে অসমীয়াৰ শিৰৰ মুকুট। ৰঙা চুৰিয়া পিন্ধি ৰামনামী কাপোৰ লৈ যেতিয়া তেওঁ গা ধুই ধুতী লৈ আহিব, তেতিয়া তেওঁক 'দৰ্শনে পুণ্যং, স্পৰ্শনে পাপনাশনং। নিন্দকৰ চকুত ৰঙা চুৰিয়াৰ তিনিপুৰুষীয়া মলি আৰু নাকত ৰামনামী কাপোৰৰ শিৰসিংহীয়া শিয়ালকটহীয়া গোন্ধ পৰিবৰ কথাই, কাৰণ যি যিহকে বিচাৰে সি তাকেহে পায়। কিন্তু বৰবৰুৱাই হ'লে এনে সাজেৰে অসমীয়া দৰ্শন কৰিলে তেওঁৰ কৌটি পুৰুষৰ পাপ পলোৱা যেন লাগি গাটো পাতল পায়। অসমীয়াৰ নিচিনা এনে কোন সদাচাৰী জাতি আছে, যি স্কুল-কেছাৰী-বজাৰৰ পৰা আহি তামোল নেখায়, কাৰো ঘৰত, আনকি মিতিৰ- কুটুমৰ ঘৰত বা নিজ পুতেকৰ হাতে সিদ্ধান্ন পাক্কান্ন ভক্ষণ নকৰে? সৰহ কথাৰ সকাম কি, অসমীয়া জাতিৰ পুণ্যৰ বলতহে ভাৰতৰ আন আন জাতি আজিলৈকে তললৈ নোযোৱাকৈ ৰৈ আছে। পাপৰ গোহালি কলিকতাৰ গঙ্গাতীৰত যদি অসমীয়া ভেকো-ককাৰ পাতচেৰেক মৰচেৰেলা শৰ্মাবৰুৱা-খৰম নেথাকিলহেঁতেন, এই কলিকতাক সাগৰে কেতিয়াবাই বুৰাই লেঠা ছিঙি থ'লেহেঁতেন। দেশ-গৌৰৱ, বংশ-গৌৰৱ আৰু আত্মগৌৰৱ এইকেইটা মহৎ গুণ অসমীয়াৰ সম্পূৰ্ণৰূপে থকাটো প্ৰমাণ কৰিবলৈ যোৱাটো বাহুল্য মাত্ৰ। বিদেশী মাত্ৰৰে প্ৰতি ঘৃণায়েই দেশ-গৌৰৱৰ প্ৰমাণ। বংশ গৌৰৱৰ কথা ক'বৰে সকাম নাই; ভগা হক ছিগা হক ভূঞাৰ পোৱালি কথাই অসমীয়াৰ বংশ-গৌৰৱৰ সাক্ষী। ভেম বুলি যে অসমীয়াৰ এটা সাতপুৰুষীয়া বহুমূলীয়া সম্পত্তি আছে, সিয়েই আত্মগৌৰৱৰ চিন। এই ভেমৰ কথা আন কি বিলাইতৰ গেজেপতো ফটফটীয়া আখৰেৰে মৰা আছে।

অনুসন্ধানেচ্ছা অসমীয়াৰ কিমান প্ৰবল, তাক ক'বলৈ ব্ৰহ্মাৰ চাৰি মুখ শতকৰা বাৰ টকা বাঢ়িত ধাৰ কৰিব লাগিব। আত্মবিসৰ্জন আৰু পৰোপকাৰিতাও তদ্বৎ। লোকক ভাল কৰিবৰ ইচ্ছাৰে অৰ্থাৎ পৰোপকাৰায় আত্মবিসৰ্জন কৰি অৰ্থাৎ আপোনাৰ সময় খৰচ কৰি অনুসন্ধিৎসু অসমীয়া পৰৰ দোষ ছিদ্ৰাদি অনুসন্ধানত সদায় তৎপৰ। এনেবিলাক মহৎ গুণ একাধাৰে কোন জাতিৰ আছে Tell me? Oh I beg my pardon, say me? আমাৰ নাই কি? উমানন্দ আছে, কামাখ্যা আছে, জয়সাগৰৰ দ'ল আছে, শিৱসাগৰৰ দ'ল আছে, ব্ৰহ্মপুত্ৰ আছে, দিখৌ আছে, অসমীয়া ছে'পীয়েৰ আছে, অসমীয়া ফেলি আছে, অসমীয়া পপঅব-ৰম আছে, অসমীয়া মাৰ্টিন লুথাৰ আছে। অসমীয়াৰ কৰ কাৰখানা বা নাই? কুঁহিয়াৰ পেৰা কলৰ পৰা এন্দুৰমৰা কললৈকে বাৰীয়ে চাপে অসমীয়াৰ কলৰ অন্ত নাই। বিলাতৰ টেমআমাৰ দিখৌ। বিলাতৰ জাহাজ আমাৰ তেলীয়া নাও। সিহঁতৰ ইয়ট আমাৰ খেলনাও। লোকৰ ছাপাখানা, আমাৰ 'মদতখানা'। ৰে'ল গাড়ীতকৈও আমাৰ ভাল বস্তু আছিল যেনে কৃষ্ণ কুণ্ডিললৈ বা শদিয়ালৈ যোৱা ৰথ। বেদনিধিৰ নিচিনা হৰকৰাই আমাৰ অসমত চিঠি বিলাইছিল। মোমাইতামুলী বৰবৰুৱা, শিৱসাগৰীয়া বৰুৱা, নৰকাসুৰ শোণিতপুৰ, ভগদত্ত হৰদত্ত, নৰনাৰায়ণ বভ্ৰুবাহন, লেকাই চেতীয়া, পানীমুৱা, হিড়িম্বা, বশিষ্ঠ, কেন্দুকলাই পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোহাঁই, অনন্ত কন্দলি, জোনাকী, বিজুলী, মনিৰাম দেৱান, বাঘমৰাণ, শংকৰদেৱ, হৰিদেৱ, কলা অধ্যাপক, বগাৰাম পাঠক, ৰুদ্ৰসিংহ ৰজা, নৰসিংহ ওজা, ভুমুক বৰুৱা, কৃপাবৰ বৰবৰুৱা এই এটাইবোৰ অসমীয়া। তেন্তে আউৰ ক্যা মাংতা হেঁয়? কোনোৱে

কয়, অসমত পকাঘৰ নাই। সেইবোৰে পাহৰে যে অসমত ভূঁইকঁপ আছে। আকৌ কয়, অসমীয়াৰ টকা নাই। সিহঁতে আকৌ পাহৰে যে "অর্থমনর্থং ভাবয় নিত্যং। নাস্তি ততঃ সুখলেশঃ সত্যং। । " অসমীয়া মানুহ ইমান মূর্খ হোৱা নাই যে টকা উপাৰ্জন কৰি চিন্তা-চৰ্চা বঢ়াই অনৰ্থৰ গুটি সিঁচি ল'ব। বিশেষতঃ অসমত আকালো নাই, ভঁৰালো নাই। বুধিয়ক অসমীয়াই বেছ জানে যে অসমত ভঁৰাল হ'লেই একাল হ'ব, গতিকে তেওঁ সেইফালে কাৰবাৰ কৰি দেশৰ দ্ৰোহী কিয় হ'ব? কোনোৱে কয়, অসমীয়াই বেহা-বেপাৰ নকৰে, সোৰোপা। অসমীয়াই মান-মৰ্যাত সকলোকে দলিয়াই পেলাই দোকানী-পোহাৰী আৰু বেপাৰী হ'লেহে এই লপ্পীয়াকৈ কথা কোৱাবোৰৰ সুখ লাগে। অসমীয়াই আপোন ৰজা হেৰুৱালে, স্বাধীনতা হেৰুৱালে, শেহত এই কুচিটীয়াখনৰ কথা শুনি সেখ ইমু মুদি আৰু কালুমুকুন্দ আপ্ৰৱালৰ ব্যৱসায়ত ধৰি যাউতিযুগীয়া মান-মৰ্যাত ফেৰাও হেৰুৱাব লাগে? দেহিঙ্গ এনে উপদেশ অত দিনে কোনটো খুনপাকত সুমাই থৈছিলাইক তোমালোকে? বৰবৰুৱাই কিন্তু ভাই অসমীয়াক এই শকুনিবিলাকৰ কথা শুনি পাশাখেলত নবহিবলৈ সাৱধান কৰি দিছে। ইহঁতৰ কথা আজি শুনিলে, কাইলৈ ইহঁতে মৰা গৰুৰ ছাল বখলিওৱা মুচী হ'বলৈকো অসমীয়াক উপদেশ দিব নাইবা অসমীয়াক বাৰ বছৰ বনলৈ খেদি অসমীয়াৰ ভেটি-মাটি, ঘৰ দুৱাৰ সোপাকে কাঢ়ি ল'ব।

ধৰ্মতঃ অসমীয়া জাতি ডাঙৰীয়া জাতি। বাবু-মুদি বিধিমতে তেওঁবিলাকৰ যোগনিয়াৰ। ক'ত শুনিছা ডাঙৰীয়াক লগুৱাৰ কাম কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিয়া?

বিয়াৰ পক্ষেও এই কুবুধিয়াবিলাকৰ কথা নুশুনিবলৈ বৰবৰুৱাই দেশী ভাইসকলক কয়। বৰবৰুৱাৰ পৰামৰ্শ- দেশত বহু বিবাহ, বাল্য বিবাহ আদি যিমান পাৰে সিমান চলক। শিক্ষিতবিলাকে এই কাৰ্যৰ গুৰি ধৰক। অসমৰ মাটি দম, মানুহ তাকৰ। আমাক মানুহ বেছিকৈ লগা হৈছে। ঠাৰে-চিয়াৰে ইয়াকে ক'লোঁ, বুজি ল'বাহঁক। কোনোৱে কয় অসমীয়া পঢ়া-শুনাত বেছি মনোযোগী নহয়। নহ'বতো, খাবলৈ নোপোৱাৰ পক্ষেহে পঢ়া-শুনা। জমিদাৰৰ ল'ৰাৰ, ডাঙৰীয়াৰ ল'ৰাৰ খাবলৈ ভাত নাই নে পিন্ধিবলৈ কাপোৰ নাই, যে পঢ়ি-শুনি ঢোৰাকোৰা হ'ব লাগিছে? আকৌ কয়, বিলাতী সভ্যতাত পৰি অসমীয়াই মদ-মঙহাদি অভক্ষ ভক্ষণ কৰিবলৈ শিকিছে। আচ্ছা বলনেৰালাঙ্গ যি মানুহৰ এই ফেৰা জ্ঞান নাই যে মদ-মাংস নেখালে জাতি ডাঙৰ হ'ব নোৱাৰে, তাক আৰু বৰবৰুৱাই কি বুলি সম্বোধন কৰিব? বৰ্তমান ডাঙৰ সভ্য জাতি মাত্ৰকে মদ-মাংসভোজী গেডষ্টন চাহাবো মদ-মাংস খাইহে গ্লেডষ্টন হ'ব পাৰিছে। আৰ্যবিলাকে মদ-মাংস (সোমৰস আৰু গো-মাংস) খোৱালৈকে স্বাধীন ডাঙৰ জাতি হৈ আছিল। যেতিয়াই কুমতিয়ে পাই তেওঁবিলাকে সেইবিলাক এৰিলে, তেতিয়াৰ পৰা তেওঁবিলাকৰ পতন আৰু পৰাধীনতা। বাৰু, যদি দেশত এই কাৰ্য চলিত নাই বুলি তুমি আপত্তি কৰা, তেন্তে খাই-বৈ উঠি দিনৌ ভক্ষাভক্ষজনিত পাপন পুলি এধেনু দুধেনু পৰাচিত হ'বা। বিশেষ, ঔষধাৰ্থে বচন আছেই। আকৌ "নেখালে আমাৰ নৰিয়া হয় কথাও আছে; তেন্তে ক্যা বাৎ? বৰবৰুৱাৰ মতে, অসমত যে আকৌ পূৰ্বপুৰুষসকলৰ প্ৰিয় বস্তু মদ-মাংসৰ প্ৰচাৰ হৈছে ই উন্নতিৰ চিনহে। চুলি কটা, এলবাৰ্ট ফেছ্ন কৰা, পটলুং-কোট পিন্ধা, এধাডুখৰীয়া ইংৰাজী কৈ নাম চুটিকৈ লেখা এইবিলাক গোটেই উন্নতিৰ লক্ষণ। বাস্তৱিকতে অৰ্থবিচাৰ বা Political Economy পুথিৰ দিনত কৃপাবৰ বৰুৱাই যে চুটিকৈ K. Borooah (Cobra?) নাইবা লৰবৰ বৰুৱাই L. Borooah (Lebra?) নেলেখিব ই হ'বই নোৱাৰে। নাম চুটিকৈ লেখাত যি আপত্তি কৰে, তেওঁ বৰবৰুৱাৰে সৈতে ৰণ দিয়ক। নতুবা তেওঁ বৰবৰুৱাক জোকাই নল'ব। ল'লে বৰবৰুৱাই শুদাই নেৰে।

অসমীয়া জাতি যুঁজাৰু জাতি। মাছ-পোহাৰীৰে সৈতে যুদ্ধ বা ধেৰাই কৰি মাছ কাঢ়ি নিয়া মহীৰাম কনিষ্টবলেই তাৰ প্ৰমাণ।

সংগীতত অনুৰাগঃ আনৰ কথা নক'ৰৈই, অসমৰ প্ৰতি গাঁৱত ফুকলীয়া ল'ৰাপৰ্যন্ত শয়নে, সপোনে সচেতে "অধোমুখে ৰইলি কেন" গান গাই গছৰ পাত সৰায়। ঢোলোৰ তবলাৰ-তো "গুম্ গুম টেৰেকেটা ধেই "ৰ কথাই নাই। ইত্যাদি অসংখ্য গুণ বৰবৰুৱা ডাঙৰীয়াই অসমীয়া জাতিৰ গাত দেখুৱাব পাৰে। যিবিলাকৰ দ্বাৰা প্ৰমাণ হয় যে অসমীয়া জাতি ডাঙৰ জাতি। আজিলৈ খতম। ❑

** ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'অসমীয়া জাতি ডাঙৰ জাতি' শীৰ্ষক অংশটি নগেন শইকীয়াৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'বেজবৰুৱা ৰচনাৱলীৰ চতুৰ্থ খণ্ডত সন্নিবিষ্ট কৃপাবৰ বৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা' ৰ পৰা লোৱা হৈছে। প্ৰকাশক: বনলতা, গুৱাহাটী-ডিব্ৰুগড়, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১০*

অসমীয়া কৃষ্টি

বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা

গতিকে দেখা যাওক- অসমীয়া কৃষ্টি কি? সংস্কৃতি কিনো? Culture এইবা কি? অসমীয়া সভ্যতাৰ প্ৰকৃত ৰূপেই বা কেনে? ভূ-তত্ত্বৰ পৰা চাবলৈ গলে আজি প্ৰায় কোটি কোটি বছৰৰ আগেয়ে যি এটা প্ৰলয়ঙ্কৰ ভুইকঁপ হৈছিল, তাৰ ফলত সেই ভূ-তৰঙ্গ বৈছিল হিমালয়ৰ উত্তৰে উত্তৰ-দক্ষিণ মুৰাকৈ আৰু দক্ষিণে পূব-পশ্চিম মুৰাকৈ। সেয়েহে আজি এচিয়াৰ মানচিত্ৰত দেখোঁ হিমালয়ৰ উত্তৰ-দক্ষিণমুৰাকৈ থকা পৰ্ব্বত শ্ৰেণী আৰু হিমালয় দক্ষিণে দেখো পূব-পশ্চিম মুৰাকৈ পাহাৰ শ্ৰেণী। এই পূব-পচিমীয়াকৈ থকা পাহাৰ শ্ৰেণীয়েই হৈছে ভাৰতৰ পূব অঞ্চলৰ অসমী আইৰ কোলাত পথালিকৈ থকা গাৰো পাহাৰ, খাছীয়া-জয়ন্তীয়া পাহাৰ, কাছাৰ পাহাৰ আৰু নগা পাহাৰ। এই পাহাৰ শ্ৰেণীয়েই অসমী আইৰ মেৰুদণ্ড, তাৰ দুয়ো কাষে ইড়া পিঙ্গলা হেন দুটা নাড়ী লুইত আৰু বৰাক। অসমী আইৰ কুণ্ডলিনী চক্ৰ হৈছে নগাঁও জিলাৰ দখিনৰ পাহাৰ শ্ৰেণী, খাছীয়া-জয়ন্তীয়া, উত্তৰ কাছাৰ আৰু নগা পাহাৰ। এই অঞ্চলেই অসমৰ সোঁমাজতেই অসমৰ প্ৰাণৰ স্পন্দন। গতিকে নগাঁওৰ স্পন্দনতেই অসমীয়া স্পন্দিত হয়। গতিকে অসমীয়াৰ কৃষ্টি, সংস্কৃতি আৰু কালচাৰত নগাঁওৰ দান সামান্য নহয়, যথেষ্ট। সেই কাৰণে, এই নগাঁওয়েই অসমীয়াৰ পৰীক্ষাৰ স্থল, এই নগাঁওয়েই আদি লীলা নিকেতন, এই নগাঁওয়েই অসমীয়াৰ নিবাস, ভূমি। এই নগাঁওতে মিকিৰ আছে, নগা আছে খাচী আছে, চিন্টেং আছে, লালুং আছে, মৰাণ আছে, ৰাভা আছে, গাৰো ৰামছা আছে, ডিমাছা আছে, কোচ আছে, মণিপুৰী আছে, বামুণ আছে, শুদিৰ আছে, কায়স্থ আছে, কৈৱৰ্ত আছে, হিন্দু আছে, খৃষ্টান আছে, শিখ আছে, অসমীয়া মুছলমান আছে, নতুনকৈ অহা নোৱাখালীয়া আছে, চিলেটীয়া আছে, মৈমনচিঙীয়া আছে। গতিকে নগাঁও হৈছে বহল অসমৰ একণ অসম। নগাঁওখন জানিলেই অসমকো জনা যায়। কাৰণ নগাঁওখন হৈছে অসমৰ সৰু সংস্কৰণ আৰু এই নগাঁও জিলাতেই অসমৰ নানান জাতিৰ সমাবেশ, অসমৰ প্ৰাচীন আদিম জাতি নগা, কুকি, মিকিৰ, মিকিৰেই অসমৰ অদিবাসী। অসমৰ পাহাৰে পৰ্বতে, গুহাই কন্দৰে, নৈয়ে ভৈয়ামে, হাবিয়ে বননিয়ে এই মিকিৰ সকলেই প্ৰথমে বিচাৰি ফুৰিছিল। তেওঁলোকেই অসমৰ আবিষ্কৰ্তা কলম্বাচ। তেওঁলোক অষ্টিক জাতীয়, আজি প্ৰায় আড়াই লাখ বছৰ হল, যেতিয়া যাভা, বালী আদি পূৰ্ব ভাৰতীয় দ্বীপ-পুঞ্জৰ লগত মালয়েদি দক্ষিণ পূৰ্ব এচিয়াৰ সংযোগ আছিল সেই সংযুক্ত থলেদি এই অষ্ট্ৰিক জাতীয় লোকসকলে উত্তৰ-পশ্চিম মুৰা হৈ আহে। ডাৰউইনৰ মতে ক্ৰমবিকাশৰ ফলত বানৰৰ পাছতেই মানুহ, সেই মানুহ তেতিয়া উলঙ্গ, বৰ্বৰ অসভ্য আছিল, প্ৰকৃতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল। তেওঁলোক পশুৰ দৰে যিহকে ওচৰত পাইছিল তাকে বুটলি খাইছিল। শেষত গছৰ ফল মূল পাত পাৰি খাইছিল। প্ৰস্তৰ শিলৰ অস্ত্ৰ নিৰ্মাণ কৰি পশু চিকাৰ কৰি পেট প্ৰবৰ্তাইছিল। এই প্ৰথম আদিম অসমীয়া হ'ল মিকিৰ। যদি বানৰৰ ক্ৰমবিকাশৰ ফলতেই নৰৰ জন্ম তেন্তে মিকিৰ জন্মও সেয়েই। কাৰণ তেওঁলোকে কয় মিকিৰসকলৰ হেনো বালীৰ বংশ। বালী বানৰ আছিল, গতিকে মিকিৰ সকলো বানৰৰে বংশ। অতীজতে মিকিৰসকল যেনে আছিল আজিও প্ৰায় তেনেই আছে। আড়াই লাখ বছৰীয়া কালৰ সোঁতেও তেওঁলোকৰ কৃষ্টি আৰু উলঙ্গ বৰ্বৰ সভ্যতাক উটুৱাই নিব পৰা নাই। আবৰণৰ ভিতৰত এটা সামান্য লেংটি ঃ তাতো বিশেষ কাৰুকাৰ্য্য নাই। খাদ্যৰ ভিতৰত লতাৰ আলু, ফল মূল, গছৰ পাত গতিকে এই মিকিৰ সকলে আদিম অসমীয়াৰ প্ৰতিচ্ছবি এতিয়াও চিনাকি দি আছে। কিমান সংগ্ৰাম যে চলাইছিল, তেওঁলোক কিমান যে যুঁজিছিল ইয়াৰ হিংস্ৰ জন্তু বিলাকৰ সতে, তাক কল্পনা কৰিলেও আজিৰ অসমীয়াৰ মন, প্ৰাণ আতঙ্কত আতঙ্কিত হয়, গাৰ নোম থিয় দিয়ে। এই মিকিৰ সকলৰ কত লৰা-ছোৱালী কালৰ গ্ৰাসত অকালত পৰিল, কত বুঢ়া বুঢ়ীৰ প্ৰাণ অবাবত গ'ল কোনোবাই ভাবি চাইছে নে? এই অসমত প্ৰথম মানৱৰ প্ৰথম বাসস্থান গঢ়োতে কিমান পৰিশ্ৰম লাগিছিল, এই মিকিৰ সকলেই জানে। সেই যুঁজ জানো সামান্য? ভীষণ শ্ৰম ভীষণ ৰণ। তেতিয়া আজিৰ দৰে বন্দুক নাছিল, মধ্যযুগৰ যাঠি জোং, বাৰুদ নাছিল, লৌহ যুগৰ অস্ত্ৰ নাছিল, তাম্ৰ যুগৰ হাতীয়াৰ নাছিল, নব্য প্ৰস্তৰ যুগৰ শাণিত শিলৰ প্ৰহৰণ নাছিল, আছিল ভোটা, কৰ্কশ, শিলৰ সম্বল, আৰু আছিল শৰীৰ অপৰিসীম বল। ধুঁৱলী কুঁৱলী ভৰা এন্ধাৰ শীতল হিম মধু যুগৰ কোলাত এই বসুন্ধৰা ফুটি শিল ওলাল, সেই শিল ফাটি নিজৰি ব'ল, নিজৰিয়ে পলিমাটি ঢলৰ সতে উটাই লৈ ভৈয়াম গঢ়িলে। শেহত কীট, মাছ, কাছ, বৰাহ, বানৰ আদিৰ অৱতাৰ হোৱাৰ পিছত ক্ৰমবিকাশৰ ফলত নৰৰ সৃষ্টি হ'ল। তেতিয়া সেই আদিম নৰৰ ভিতৰত অষ্ট্ৰিক জাতীয় মিকিৰ

সকলৰ অসমী আইৰ প্ৰতি দান সামান্য নহয়। উশৃংখল প্ৰকৃতিৰ কোলাত অতিকায় মহাবলী হিংস্ৰ জীৱ জন্তুৰ মাজত একমাত্ৰ অস্ত্ৰ বল, শিলৰ সম্বল লৈ ফুৰা সামান্য সাহৰ কথা নহয়। সেই সাহ আছিল এই মিকিৰসকলৰ, সেয়েহে, আজি আদিম অসমীয়া মিকিৰ সকল বৰ্ত্তমান অসমীয়াৰ চিৰ নমস্য- আৰু এই মিকিৰসকলৰ প্ৰতি আজিৰ অসমীয়া চিৰ কৃতজ্ঞ। তেতিয়া তেওঁলোকৰ বিশ্ৰামস্থল প্ৰকৃতিৰ বুকুৰ পৰা প্ৰকৃতিৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰি জীৱ জন্তু চিকাৰ কৰি, পানী বিলত আছিল নগাঁও জিলাৰে দাঁতিত কাষৰীয়া পাহাৰৰ গুহাত, কন্দত। এইদৰে তেওঁলোকে মাছ ধৰি, গছৰ ডালত উঠি ফল মূল আহাৰ খাই জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিবলৈ ধৰিলে। তাৰ পিছত আহিল আদি প্ৰস্তৰ যুগৰ শেহত আৰু নৱ প্ৰস্তৰ যুগৰ প্ৰাৰম্ভতে 'কুকী-লুচাই', শেহত নগা। মিকিৰৰ মতে তেওঁলোকে অৰ্থাৎ নগা কুকী মিচমী দফলা ছাম ৰজাৰ বংশ অৰ্থাৎ মিকিৰৰ সতিসন্ততি। এওঁলোকো অষ্ট্ৰিকজাতীয়, কিন্তু তেওঁলোকৰ ভিতৰত নগাই শ্ৰেষ্ঠ। নগাৰ প্ৰাণত সৌন্দৰ্য্য বোধৰ প্ৰথম জিলিঙনি জিলিকি উঠিল। সিহঁতৰ সম্বল অস্ত্ৰ হলেও সেই অস্ত্ৰ চোকা আৰু উন্নত ধৰণৰ আছিল। এদিন অকস্মাতে শিল ঘঁহি থাকোতে সেই অগ্নিৰ আবিষ্কাৰ হল। এই যুগান্তকাৰী অগ্নিৰ আবিষ্কাৰে আদিম অসমীয়াৰ প্ৰাণত সৃজন শক্তিৰ অস্তিত্ব থান থিত্ ললে; সেই অগ্নি-ঘৰ্ষকৰ শিলেই হ'ল অসমীয়াৰ আদিম টিঙ্ডিৰী। সেই টিঙ্ডিৰীৰ সহায় লৈ তেওঁলোকে হাবি বননি পুৰিবলৈ ধৰিলে। অটব্য হাবিৰ হিংস্ৰ জীৱ জন্তু বহুতো সেই খাণ্ডৱ দাহ অগ্নিত পৰি দেই পুৰি মৰিল। হিংস্ৰ শত্ৰুৰ বহুতৰ প্ৰাণ নাশ হ'ল। শত্ৰুৰ লগত সংগ্ৰাম কৰিবৰ আৰু বেচি আৱশ্যক নহল। পুৰুষে চিকাৰ কৰিবলৈ গ'ল, নাৰীয়ে বিশ্ৰামৰ সময়ত কল্পনাৰ জাল বুলে। গুহাত, হাতী দাঁতত, বাঁহৰ চুঙাত, গাহৰি দাঁতত অঙ্কন কৰি সময় কটালে। পুৰুষেও সন্ধ্যা পৰত চিকাৰৰ পৰা উভটি আহি নাৰীৰ সৈতে অঙ্কনত যোগ দিলে। সেই অঙ্কন ত চিকাৰৰ পশু-পক্ষীৰ, গছ-গছনিৰ ছবি প্ৰতিফলিত হ'ল। এই দৰে গোষ্ঠী-সভ্যতা সৃষ্টি হ'ল। নাৰী হ'ল সেই গোষ্ঠীৰ প্ৰধান। কাৰণ নাৰীৰে এক অলৌকিক শক্তি আছে, পুৰুষৰ নাই। গতিকে নাৰীৰ ওচৰত পুৰুষ দাস হে। সেই কাৰণে পুৰুষৰ আৰাধ্যা হ'ল নাৰী। এই অসমীয়া নাৰীয়ে পাহাৰৰ হাবি পুৰি শূন্য ছাইপূৰ্ণ ঠাইত হাবিৰ পৰা আলে-জালে গুটি আনি সিঁচি দিলে। সেই গুটিৰ পৰা পুলি হ'ল; সেই পুলিৰ পৰা শস্য হ'ল। এই দৰে আজৰি সময়ত এই আদিম অসমীয়া নাৰীয়ে প্ৰথম মাটিৰ চৰু তৈয়াৰ কৰিলে। শেহত সেই শস্য চৰুত ঢালি পানী মিহলাই তলত অগ্নিৰ উত্তাপ দি সিজাই খালে, সেই খাদ্যত সোৱাদ পালে। এইদৰে অসমৰ মাটিত শস্য হ'ল। প্ৰকৃতিৰ বিপক্ষে প্ৰথম বিপ্লৱ আৰম্ভ হ'ল। শেহত নব্য প্ৰস্তৰ যুগত আদিম অসমীয়াই প্ৰকৃতিৰ বুকু ফালি শস্য উৎপাদন কৰিব শিকিলে। এয়ে হ'ল জুম খেতি। এই জুম খেতিয়েই আদিম অসমীয়াৰ প্ৰথম কৃষি তথা আদিম কৃষ্টি। এই কৃষ্টিৰ বয়স হ'ল প্ৰায় ১৫ হাজাৰ বছৰৰো বেছি। শ্ৰেণী ভেদ নাছিল। আছিল শ্ৰেণীহীন জাতিহীন গোষ্ঠী সমাজ। এইদৰে অসমত নব্য তেতিয়া প্ৰথম অসমীয়া দ্বিস্বৰক গানৰ সৃষ্টি হ'ল। তেতিয়া অসমীয়া সমাজৰ প্ৰস্তৰ যুগত বেলেগে মিকিৰ গোষ্ঠী, কুকি গোষ্ঠী, লুচাই গোষ্ঠী আদি শ্ৰেণীহীন জাতি- হীন বেলেগ বেলেগে সমাজ গঠিত হ'ল। এই নগাঁও অঞ্চলতে মিকিৰ গোষ্ঠীয়ে প্ৰাধান্য লাভ কৰিলে। মিকিৰৰ আদি ৰজা আছিল হেম্বু মুক্ৰাম্ বংশৰ কংস, এই কংসই নগাঁও অঞ্চলৰ তথা অসমৰ আদি ৰজা। তাৰ পিছত পুতেক ছাম ৰজা আৰু জাম ৰজাই ৰাজত্ব কৰিছিল; ছাম্ ৰজাৰ বংশ হ'ল নগা, কুকী, দফলা, মিচিমি। অৱশেহত ছংবৰ্ববাদে ৰজাৰ প্ৰতাপত গোটেই নগাঁওৰ দক্ষিণ অঞ্চল, জয়ন্তীয়া, কাছাৰ, নগা পাহাৰৰ উত্তৰ অঞ্চল মিকিৰ সকলৰ কৰতলগত হ'ল। তেওঁলোকৰ আদি, দেৱতা বেপংৰকেৰৰ পজা মহাসমাৰোহে চলিল। আদি প্ৰস্তৰ যুগৰ আদি বিস্ময় যেতিয়া শিলেই, এই শিলেই হ'ল মিকিৰসকলৰ গোষ্ঠী দেৱতা- এই বেপংৰংকেৰ আৰু ৰেপিৰংকে। মৃত্যুৰ পিছত এই শিলেই হ'ল প্ৰতীক। এই শিলেই পুৰুষ মৃতকৰ ওপৰত দীঘলীয়া ওখকৈ মিকিৰ সকলে পুতি থলে। চেপেটা শিল নাৰী-মৃতকৰ কবৰৰ ওপৰত পেলাই থলে। পৰজনমত এই শিলৰ পৰিচয় লৈহে পুনৰ মৃতকৰ জন্ম হ'ল। এয়েই জন্মান্তৰবাদৰ আদি তত্ব। কেৱল মিকিৰসকলৰে এনে, এনে নহয়, সকলো অষ্ট্ৰিক জাতিৰেই নগাই হওক, কুকীয়েই, কিংবা লুচায়েই হওক, খাচিয়াই হওক মৃত্যুৰ পিছত এনে শিলৰ ব্যৱস্থা হ'ল। এয়েই আদিম যুগৰ অসমীয়াৰ উলঙ্গ বৰ্বৰ সভ্যতা। হওক, শেহত অসমীয়া আদি নাৰীয়ে হাবিৰ পৰা এবিধ গুটি বুটলি আনিলে, সেই গুটিৰ পৰা কপাহ হ'ল। সেই কপাহৰ আহঁ উলিয়াই পকাওঁতে সূতা ওলাল। সেই সূতাৰ পৰা মাটিত গাঁত খান্দি কঁকালত টঙালি বান্ধি আওজি সেই সূতাৰ মাজে মাজে হাতেৰে জাকি তুলি বেলেগ সূতা সোমাই আঙ্গুলিৰে তাঁৰ মাৰোতে কাপোৰ ওলাল। সেয়া অসমীয়াৰ আদিম কাপোৰ। উলঙ্গ বৰ্বৰ সভ্যতাৰ গাত আবৰণ পৰিল। তাৰ পাছত দহ হেজাৰ বছৰৰ আগেয়ে দক্ষিণ ব্ৰহ্ম আৰু শ্যামৰ মোন্ বা তালৈঙ জাতি আৰু কম্বোজৰ খমে জাতি মিলি মনখমেৰ এই দুয়োৰ সঙ্কৰ জাতি অসমলৈ আহিল। এওঁলোক খাচীয়া জাতিৰ পূৰ্ববপুৰুষ। এওঁলোক অলপ সভ্য। পাহাৰৰ গা কাটি ধানৰ খেতি কৰিছিল এওঁলোকে। ধনুৰ্ববান আছিল এওঁলোকৰ প্ৰধান অস্ত্ৰ। এওঁলোকে মানুহৰ একাধিক আত্মাৰ বিশ্বাস কৰিছিল। মানুহৰ মৃত্যুৰ পাছত তেওঁলোকৰ আত্মা গছত, পাহাৰত অথবা আন জীৱ জন্তুত প্ৰবেশ কৰে, এনে বিশ্বাস আছিল। এই বিশ্বাসৰ পৰাই পুনৰ্জন্মবাদৰ সৃষ্টি হ'ল। মৃতকক আহাৰ্য্য দান এওঁলোকৰও ৰীতি আছিল। আজিও এওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত। অস্ত্ৰৰ মাজত আছিল শাণিত শিলৰ সম্বল; পৰিধানত ভূগৰ্ভত মৃতকক পুতি সমাধিৰ ওপৰত দীৰ্ঘাকাৰ শিল পোতাৰ ৰীতি আছিল। এই ৰীতি পাশ, ধান, আদি শস্য আছিল। এওঁলোক অহাত অসমৰ

মাটি হাবি বহুতো পৰিষ্কাৰ দেহাত আছিল বস্তু। এনে মনখেমেৰ খাচীয়া জাতি সকলৰ জুম খেতিৰ ভিতৰত তামোল, হ'ল। অসমী আইৰ কোলাত প্ৰাণৰ সঞ্চাৰ হ'ল। মাটি ফুটি শস্য গজিল। প্ৰকৃতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ নকৰি শিলৰ হাত-নাঙ্গলৰ সহায়েৰে শস্য উৎপাদন কৰা হ'ল। পশু আনি পালন কৰা হ'ল। এইদৰে নতুন সভ্যতা সূৰুযৰ প্ৰথম পখী পুৱাৰ জিলিঙনি অসমী আইৰ সোণামুৱা মুখত পেলাই জিলিকাই তুলিলে। তাৰ পাছত আহিল আদিম মঙ্গোলীয় জাতি। অসমৰ সৌমাৰ অঞ্চলৰ পূব চুকেদি। এই জাতিৰ মানুহৰ তিনি ভায়েক আছিল। তিনি ভায়েক বৰ প্ৰতাপী আছিল। এই তিনি ভাইৰ নাম আছিল মৌৰাং, মাইৰাং আৰু মোৰাণ। মোৰাণ পূব অঞ্চলত, মাইৰাং মধ্য অঞ্চলত আৰু মৌৰাং নেপালৰ দক্ষিণে বঙ্গৰ উত্তৰ অঞ্চল বেলেগ ৰাজ্য স্থাপন কৰিছিল। মাইৰাঙেই মহীৰঙ্গ দানৱ। সেই বংশৰে শেষ ৰজা ঘট কিৰাটক বধ কৰি মঙ্গোলীয় এজাতিয়ে অসমলৈ উত্তৰ পশ্চিম চুকেদি সোমাই ৰাজত্ব কৰিছিল। ঘটকৰ হত্যাকাৰী ৰজা জনেই আছিল নৰকাসুৰ। ঘটক-কিৰাটৰ মৃত্যুৰ লগে লগে মহীৰঙ্গ বা মাইৰাঙৰ বংশও লোপ পালে। মৌৰাং বংশৰ মানুহ এতিয়াও নেপালত আছে। আৰু সৌমাৰ অঞ্চলৰ মোৰাণ ৰজাৰ বংশ মৰাণসকল এতিয়াও জীয়াই আছেই। এওঁলোক বৰ প্ৰতাপী আছিল। সেই প্ৰতাপৰ গুণত তেওঁলোকৰ গোষ্ঠীৰ প্ৰাধান্য আন আন গোষ্ঠী যেনে- মিকিৰ, নগা, কুকী,লুচাই, খাচীয়া আদি অষ্ট্ৰিক আৰু মনখমেৰ গোষ্ঠীসকলৰ ওপৰত বিস্তাৰ কৰিলে। এওঁলোকৰ যুগতে অসমত দ্ৰুতভাবে তাম্ৰযুগ, ব্ৰোঞ্জ যুগ আৰু লৌহ যুগ আৰম্ভ হয়। তেতিয়া নিজ নিজ গোষ্ঠীৰ মাজত শ্ৰেণীহীন জাতিহীন সমাজ আছিল। সকলোৱে কাম কৰিছিল। সেই কামৰ ফল সকলোৱে ভগাই লৈছিল। এই অষ্ট্ৰিক আৰু মনখমে জাতি সকল মাতৃপ্ৰধান আছিল। এই কাৰণে এনে শ্ৰেণী বৈষম্যহীন গোষ্ঠী সমাজৰ জীৱনৰ উৎস হ'ল মাতৃভাৱ আৰু সেই মাতৃভাৱৰ পৰাই হ'ল মাতৃমূৰ্ত্তিৰ কল্পনা। তেনে মাতৃমূৰ্ত্তি বাঁহৰ চুঙাত, হাতী দাঁতত, গাহৰি দাঁতত, শিলত ইত্যাদিত প্ৰতিফলিত হ'ল। কাৰণ নাৰীয়েই হ'ল মানৱ শিশুৰ মাতৃ; তাৰ কাৰণ হৈছে নাৰীৰ গৰ্ভতে মানৱৰ বীজ ৰোৱা হয়। কিন্তু ধৰণীও মাতৃ কাৰণ ধৰিত্ৰীৰ বুকুত গুটি সিচা হয়। সেই গুটিৰপৰা পুলি হয় আৰু সেই পুলিৰ পৰা শস্য হয়। এনে বিশ্বাসৰ পৰাই শেহত-"জননী জন্মভূমিশ্চ স্বৰ্গাদপি গৰীয়সী" মন্ত্ৰ উদ্ভুত হয়। গতিকে ধৰণীও নাৰী, ধৰিত্ৰীও মাতৃ। বৰ্বৰৰ যুগৰ কামনা বাসনা সেই মাতৃ ভাবকেই কেন্দ্ৰ কৰি সঙঘোৎসৱৰ ভিতৰেদি আত্মপ্ৰকাশ পালে। বসন্ত কালত কুলিৰ "কুট কুউ" পঞ্চম সুৰৰ মাজেদি চতুৰা চৰাইৰ সুহুৰিৰ কঁপনিৰ লগে লগে যেতিয়া গছৰ ডালে ডালে ঠালে ঠালে ঠেকবে ঠেকবে কুঁহি কুঁহি সেউজীয়া পাত মলিয়ালে, ধৰিত্ৰীৰ বুকু সেউজবুলিয়া ঘাঁহনিৰে সৈতে তৰু লতা বন ওপচি নানা বৰণীয়া ফল-ফুল-পাত উপচি পৰিল, তেতিয়া পুৰুষ নাৰীৰ যৌন-জীৱনৰ সৈতে যে ধৰণীৰ শস্যৰ নিগূঢ় সম্বন্ধ আদিম অসমীয়াই বুজি পালে। সেই সম্বন্ধ প্ৰেৰণাৰ গুণত আদিম অসমীয়াৰ প্ৰাণত এটা সূক্ষ্ম অনুভূতি জাগি উঠিল। সেই অনুভূতিৰ ফলত নাৰী পুৰুষৰ মিলনক কেন্দ্ৰ কৰি যৌথ সংঘৰ প্ৰাচীন নৃত্যত উদঘাত হ'ল। সেই নৃত্যত পুৰুষৰ ভাৰ প্ৰধান হ'ল। নাৰী-শক্তিৰ শাৰীত পৌৰুষ শক্তিৰও ঠাই হ'ল, নাৰী দেৱীৰ আসনত পুৰুষ দেৱতাৰ আসনত অধিষ্ঠিত হ'ল। গোষ্ঠী নৃত্যৰ ক্ৰমবিকাশৰ ফলত পূজা উৎসৱৰ সৃষ্টি হ'ল। যৌথ সংঘৰ প্ৰাচীন নৃত্যৰ ক্ৰমবিকাশৰ গুণত অসমীয়াৰ অতিকৈ চেনেহৰ ৰঙালী ৰঙিলা বিহু বহাগী নৃত্য-গীতেৰে পৰিপূৰ্ণ বিহু উৎসৱ হ'ল। তেতিয়াৰ পৰা নাৰী মূৰ্তিৰ লগতে পুৰুষ দেৱতাসকলৰ মূৰ্তিও পূজিত আৰু প্ৰতিফলিত হ'ল। গীতৰ ক্ৰমবিকাশ হ'ল। তাৰ পিছত আহে লালুং। এওঁলোকৰ আদি কি জনা টান। তবে দেউৰীসকলৰ যি খেল পাতৰ গএগ্ৰা হেৰুৱাইছিল, সেই পাতৰ গএগ্ৰা দেউৰীসকলেই এই লালুংসকল যেন লাগে।

জনক ঋষিৰ আশ্ৰমত পৰিপুষ্ট আৰু আৰ্য্য সংস্কৃতিৰে সংস্কৃত নৰকাসুৰে অসমৰ ৰজা হৈও আদিম অসমীয়াৰ বৰ্বৰৰ সভ্যতা ধ্বংস কৰিব নোৱাৰিলে। তাৰ আগতে আৰু এদল মঙ্গোলীয় গোষ্ঠী অসমৰ সৌমাৰ অঞ্চলেদি অসমত সোমাইছিল। এই গোষ্ঠীৰ ৰজা হ'ল সৌমাৰত ভীষ্মক আৰু শোণিতপুৰত বাণ। এই ভীষ্মক আৰু বাণ আছিল নৰকাসুৰৰেই সমসাময়িক। সেই সময়ৰ প্ৰধান দেৱতা আছিল শিৱ বা শিল্লাই। তাৰ লগতে এই অঞ্চলৰ লোকসকলৰ অগাধ বিশ্বাস আছিল ভূত, প্ৰেত, দেৱ-দেৱীৰ প্ৰতি। সেই কাৰণে এই ৰাজ্যৰ নাম হ'ল 'কামৰু' অৰ্থাৎ ভূত-প্ৰেত দেৱ-দেৱীৰ ৰাজ্য। আৰু আদ্যাশক্তি গোসানীৰ নাম হ'ল, কামাখী বা কামলখী অৰ্থাৎ ভূত-প্ৰেত দেব দেৱীৰ গোসানী। যি কি নহওক, এই নৰকাসুৰেই অসমত প্ৰথম নগৰ স্থাপন কৰিলে। তাৰ পৰাই শ্ৰেণী বিভেদ হ'ল। আহল বহল ডাঙৰ দীঘল নৈৰ নাম হ'ল 'ডিলাও'। শেহত সেই "ডিলাওয়ে'ই টিলাও হ'ল। ভৰ বাৰিষা ডকা চাকনৈয়া আৰু ভদীয়া চলৰ কোৱাল সোঁতৰ শব্দ বুকুত লৈ সেই টিলাও নৈখন বৈছিল কাৰণে, এই নৈখনক 'ভুল্লা বুথুৰ ও বুলিছিল। 'ভুলং বুথুৰ'ৰ অৰ্থ হৈছে কল কল নাদকাৰী। যেতিয়া দেখিলে নৰকাসুৰ 'কামৰু'ৰ বৰ্বৰৰ সভ্যতাৰ মাজত বিলীন হ'ল আৰু আৰ্য্য সভ্যতাৰ কোনো ছাব এই ৰাজ্যত পেলাব নোৱাৰিলে, তেতিয়া শ্ৰীকৃষ্ণ নিজেই অসমলৈ আহি ভীষ্মকৰ জীয়েক আই লখিমী ৰুক্মিণী গোসানীক হৰণ কৰিলে, বাণৰ জীয়াৰী ঊষা আইদেউক নাতিয়েক অনিৰুদ্ধলৈ চুৰি কৰি নিলে আৰু নৰকাসুৰক বধ কৰি, ভায়েক ভগদত্তক বধ কৰি ষোল হেজাৰ গৌপিনী লগতে দ্বাৰকালৈ নিলে। তেতিয়াৰ পৰাহে আৰ্য্য সভ্যতা 'কামৰু'ত চলিল, কামৰুৰ নাম সলাই কামৰূপ কৰা হ'ল। কামখী কামলখী গুচি কামাখ্যা হ'ল, টিলাওৰ ঠাইত

লাওটি, লুইত, লোহিত, লৌহিত্য হ'ল আৰু ভুল্লংবুপুরে মোট সলাই ব্ৰহ্মপুত্ৰ হ'ল। অসমৰ আদিম শ্ৰেণীহীন, জাতিহীন গোষ্ঠী সমাজত বৰ্ণ বৈষম্যই দেখা দিলে। ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰিয়, বৈশ্য, শূদ্ৰ এই চাৰি জাতিৰ উৎপত্তি হ'ল। তেতিয়া অসমৰ বেলেগ বেলেগ গোষ্ঠী সকলৰ মাজত দ্বেষ বিদ্বেষ চলিল আৰু লগে লগে নিজ নিজ গোষ্ঠীৰ প্ৰাধান্যৰ প্ৰতিযোগিতা হ'ল। সেই প্ৰতিযোগিতাত নৰকাসুৰ আৰু তেওঁৰ বংশৰ প্ৰতিপত্তিহে প্ৰতিষ্ঠিত হ'ল। আৰ্য্য সভ্যতাৰ জিলিঙনি তেতিয়াৰ পৰা প্ৰাচীন অসম তথা কামৰূপত পৰিল। লিখন কলাৰ সৃষ্টি হ'ল, শাস্ত্ৰৰ আলোচনা চলিল। নতুন জেউতি লৈ প্ৰাচীন অসমীয়াই আগুৱাব ধৰিলে। তাৰ ফলত কুৰুক্ষেত্ৰ যুদ্ধত ভগদত্তই অসীম বীৰত্ব দেখুৱালে। সেই বংশৰ চন্দ্ৰভূতি বৰ্মাই এই নগাওঁৰে ডাক বা ডবকৰ পৰা এজন দূতক চীনলৈ পঠিয়ালে। চতুৰ্দশ শতিকাত এই কামৰূপৰে জীয়াৰী অমৃত প্ৰভাই কাশ্মীৰৰ ৰাজমহিষী হৈ বৌদ্ধ শ্ৰমণসকলৰ পূজ্যা হ'ল আৰু তেওঁৰ নামানুসাৰে বহু মঠ নিৰ্মাণ কৰিলে। লগতে তেওঁ লোস্তনপা নামে তিব্বতীয় বৌদ্ধ গুৰু জনক কাশ্মীৰলৈ কামৰূপৰ পৰা নিছিল। এই কামৰূপৰ বৰ্মমন বংশৰে ভাস্কৰ বৰ্মমাই আৰ্য্যাবৰ্তৰ মগধ ৰজা হৰ্ষ বৰ্দ্ধনৰ সৈতে বন্ধুত্ব পাতিবলৈ হংসবেগ নামে দূতক মগধ ৰাজ্যলৈ নানা উপাদান লগত দি পঠিয়ালে। সেই উপাদানবোৰে অসমীয়া কৃষ্টিৰ যথেষ্ট চিনাকি দিয়ে। বুৰঞ্জীত বা হৰ্ষচৰ্তিত সেই তালিকা পঢ়িলে সচাকৈয়ে আজিৰ অসমীয়াই গৌৰৱ অনুভৱ কৰিব পাৰে। সেই উপহাৰৰ উপাদানবোৰ সভ্যতাৰ শ্ৰেষ্ঠ সম্পদ। সেই সময়ৰ চীন পৰিব্ৰাজক য়ুৱান-চাঙৰ বিবৃতিয়েও অসমীয়া কৃষ্টিৰ যথেষ্ট পৰিচয় দিয়ে। এই ভাস্কৰ বৰ্মমাৰ কালতে অসমীয়া সভ্যতাৰ চৰম উৎকৰ্যৰ পৰিচয় পাওঁ। এই ভাস্কৰ বৰ্মমাৰ কালতে প্ৰথম বিকৃত অসমীয়া ঠাচত সংস্কৃত ভাষাত সপ্তম শতিকাৰ ব্ৰাহ্ম লিপিত লিখা তামৰ ফলি আৰু য়ুৱান-চাঙৰ নিমন্ত্ৰণ উপলক্ষে নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষলৈ লিখা হাতৰ ছাব মৰা তামৰ লিপি পোৱা গৈছে। তাম্ৰলিপিৰ আখৰ কেইটাই চিনাকি দিয়ে অসমৰ লিখন কলাৰ বিকাশ কেনে হৈছিল। তাৰ পিছত কামৰূপ ৰাজ্যৰ অসুৰ বংশৰ ৰাজধানী প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ পৰা শালস্তম্ভই হাৰূপেশ্বৰত পাতিলে। সেই বংশৰ ৰজা হৰ্জজৰ বৰ্মম, বনমালদেৱ বৰ্মমন আদিৰ তামৰ ফলি, শিলালিপিৰ পৰা বুজা যায় যে তেওঁলোকৰ সময়তো কৃষ্টি চৰ্চা কোনো গুণে কম হোৱা নাছিল। তদুপৰি সেই আখৰবো যথেষ্ট প্ৰচলন হৈছিল, সেই আখৰৰ মূল গঠন আছিল আৰ্য্য সভ্যতাৰে সংস্কৃত বা ব্ৰহ্মলিপিৰ অনুকৰণ।

আগেয়ে অষ্ট্ৰিক জাতিৰ অসমত বাস কৰাৰে পৰা অষ্ট্ৰিক ভাষা চলিছিল। সেই নাম অনুসাৰে নৈৰ নাম আছিল লাংযুক্ত যেনে লাংচালিয়েট, লাংডিং, লাংফেৰ, লাংখা, খা-লাং (বা কলং), লাংকাং (কপিলী) - নগা পাহাৰৰ ৰাকচিং মোককচং ইত্যাদি। অসমৰ নাম আছিল পাৰক। মিকিৰ ভাষাৰ লাং মানে পানী বা নৈ। মিকিৰ সকলেই পাৰক নাম নাম দিছিল অসমক। তাৰ পিছত মনখেমেৰ আহিলে যদিও বিশেষ প্ৰভাব অসমৰ ভৈয়ামত দিব নোৱাৰিলে। কেৱল তেওঁলোক থকা ঠাইত হে তেওঁলোকৰ ছাব পৰিল। কিন্তু মঙ্গোলীয় বড়ো জাতীয় লোকসকলে যেতিয়া অসমলৈ আহি বিয়পি পৰিল, তেওঁলোকৰ ভাষাৰ প্ৰচলন অষ্ট্ৰিক জাতিৰ মাজতে হ'ল। ঠাই, নৈৰ নাম তেওঁলোকৰ ভাষাতে চলিল। ডিবং, ডিহং, ডিহিং, ডিখৌ, ডিগাৰু, গাৰু, ফাগলাদৈয়া ইত্যাদি। গোসানীৰ নামত হ'ল ভৰলু বা ভৰলী ইত্যাদি। এই ভৰলী বা ভল্লীৰী বড়োসকলৰ ঘাই গোসানী। যতে বড়োৰ কামখা বা কেঁচাইখাতী গোসানী থাকিব, তাতে ভৰলী বা ভৰলী নৈ থাকিবই, কামাখ্যাৰ পাদ প্ৰক্ষালন কৰি আছে আজিও গৌহাটীৰ ভৰলী নৈয়ে। তেজপুৰৰ কেঁচাইখাতী গোসানীৰ থান ভৈৰবী থানৰ কাযেদি আজিও ভৰলী নৈ বৈ আছে। সদীয়া অঞ্চলৰ কেঁচাখাইতী আইৰ শ্ৰীচৰণ ছুই আছে আজিও দেওপানী বা ভৰলী নৈ। তদুপৰি এই মঙ্গোলীয় বড়োসকলে ৰাজকুঁৱৰী, ৰাণীসকলৰ নামানুসাৰে ও নৈৰ নাম দিছিল। যেনে বেলচিৰি, ধনচিৰি, সোৱণচিৰি ইত্যাদি। তদুপৰি অসমীয়া ভাষা মঙ্গোলীয়াত বড়ো ভাষা বহুতো সোমাইছে। যেনে ৰাইদাং (ৰাই মানে বেত), দলং, ফুৰ্বা ভুৰ(যাৰ পৰা অসমীয়াৰ বহুবচনৰ বোৰ হৈছে), ৰীহা (ৰী মানে কাপোৰ) ইত্যাদি। বাক্যৰ গঢ়ও অসমীয়াৰ সম্পূৰ্ণ বেলেগ। বাৰে বাৰে কৈছোঁ, বঙালী ভাষাৰ লগত অসমীয়া ভাষাৰ বিশেষ মিল নাই, কাৰণ বঙালীয়ে কয়, আমাৰ পিতা, তাহাৰ পিতা, তোমাৰ পিতা। কিন্তু অসমীয়াই কয় মোৰ পিতা, তাৰ পিতায়েক, তোমাৰ পিতায়েৰা। গতিকে অসমীয়া ভাষা বৰ্তমান অৱস্থালৈ আহিছে আদিম কালৰ পৰা এনে ছেকনিৰ মাজেদি নিগৰি। ভাস্কৰ বৰ্মমাৰ সময়ত য়ুৱান-চাঙে শুনিছিল অসমীয়া ভাষা যি অসমীয়া ভাষাৰ মধ্য ভাৰতৰ ভাষাৰ লগত মিল আছিল। কিন্তু য়ুৱান-চাঙে নগৰৰ প্ৰাগজ্যোতিষপুৰৰ নাগৰিক ভাষাহে শুনিছিল, গতিকে তেওঁৰ বিবৃতিত কেৰোণ লাগিল। ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্ম বা অনাৰ্য্য কৃষ্টিৰ উৎকৰ্ষ সাধন তেতিয়া ভাস্কৰ বৰ্মমাৰ সময়ত যথেষ্ঠ হৈছিল, যি কৃষ্টি গোটেই ভাৰতত আৰ্য্যচৰ্চচাৰ একেইপদ্ধতিতে চলিছিল। সেই ভাষাক গঢ় দিলে বেলেগে সম্পূৰ্ণ ভাৱে অষ্টম শতিকাত। সেই অষ্টম শতিকাৰ ভাষাই হৈছে বৰপেটাৰ কাষৰ লেহী ডাঙৰা ডাক পুৰুষৰ বচন। এই ডাকৰ বচনেই বৰ্তমান অসমীয়া ভাষাৰ আদিম ভাষা। ❑

** বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা দেৱৰ 'অসমীয়া কৃষ্টি' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটি ডাঃ সৰ্বেশ্বৰ বড়াৰ দ্বাৰা সম্পাদিত "বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা ৰচনা সম্ভাৰ, দ্বিতীয় খণ্ড'ৰ পৰা লোৱা হৈছে। প্ৰকাশক: ডাঃ সৰ্বেশ্বৰ বড়া, ডিফলু হয়বৰগাঁও, নগাঁও অসম, ৰাভা ৰচনাৱলী প্ৰকাশন সংঘ, প্ৰথম প্ৰকাশ নবেম্বৰ ১৯৯৭*

অসমৰ নৃ-গোষ্ঠী আৰু ভাষাগোষ্ঠীসমূহ

ড° নগেন শইকীয়া

আহিছে মানুহ গইছে মানুহ মানুহ ময়াপী জীৱ,
মানুহ সোঁতৰ অন্ত নাইকিয়া বুলিলে মৰত কিয় ?
— চন্দ্ৰকুমাৰ

চন্দ্ৰকুমাৰে পৃথিৱীত চামে চামে মানুহৰ জন্ম আৰু মৃত্যু হোৱাৰ প্ৰতিহে অৱশ্যে নিৰ্দেশ কৰিছে। আমি তাক ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ বিভিন্ন জনসমষ্টিৰ আগমন আৰু সংমিশ্ৰণৰ ইতিহাসৰ লগত মিলাই ল'ব পাৰোঁ। সি যি নহওক, অষ্ট্ৰলয়ডসকলৰ পিছতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ সোমাই অহা নৃ-গোষ্ঠীটো যে পিছলৈ কছাৰী নামেৰে চিহ্নিত হৈছিল, সেই বিষয়ে ইতিমধ্যে কিছু পৰিচয় পাইছোঁ। অসমীয়া ভাষা আৰু জাতি গঠনতো এই জনসমষ্টিৰ মৌলিক বৰঙনিৰ আভাসো আমি পাইছোঁ। এই বিষয়ে আৰু কেইটিমান বিষয়ৰ প্ৰসংগ উত্থাপনযোগ্য বুলি বিবেচিত হ'ব পাৰে। বাণীকান্ত কাকতিয়ে কছাৰী শব্দটো কিৰাত আৰু তাৰো আগৰ কক্ষাৎ শব্দৰ পৰা হোৱাৰ সম্ভাৱনা দেখুওৱাৰ কথা কৈ অহা হৈছে। কিন্তু কোনো কোনোৱে 'কিহাডে'জ' (Kirrhadaes) শব্দৰপৰা 'কিৰাত শব্দৰ উৎপত্তিৰ সম্ভাৱনাৰ কথাও কৈছে। 'পেৰিপ্লাছ' গ্ৰন্থৰ প্ৰণেতাই দিয়া বৰ্ণনামতে গংগা উপত্যকা পোৱাৰ আগতে 'কিহাডে'জ' আৰু অন্যান্য চেপেটা নাকৰ জনগোটৰ লগত ভেট হৈছিল। ঊনবিংশ শতিকাৰ আন এজন নৃ-গৱেষক কৰ্ণেল শ্বে'পীয়েৰে মত পোষণ কৰে যে 'কচ্চ' শব্দৰ পৰা কছাৰী শব্দৰ উৎপত্তি হৈছে। দাৰ্জিলিং পৰ্বতৰ কাষৰ অঞ্চল আৰু মীৰাং অঞ্চলক নেপালৰ মানুহে 'কচ্চ' দেশ বুলিছিল। এই ঠাইত থকা লোকসকলক বোলা হৈছিল কছাৰী। কিন্তু এই অৰ্থ লোক ব্যুৎপত্তিগত বুলিয়েই ধাৰণা হয়।

কছাৰীসকল বৰ্তমান অসমৰ উত্তৰ-পূব আৰু উত্তৰ-পশ্চিম অঞ্চলেদি সোমাই অহাৰ সম্ভাৱনাৰ কথা আগতেই কৈ অহা হৈছে। এইক্ষেত্ৰত এছ এণ্ডেলে ১৯১১ খ্ৰীষ্টাব্দত তেওঁৰ The Kacharis নামৰ গ্ৰন্থত কৈছে যে কছাৰীসকল তিব্বত আৰু উত্তৰ-পশ্চিম চীনৰ হোৱাংহো আৰু ইয়াংচিকিয়াং উপত্যকাৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰি আহি দুভাগ হয়। এটা ঠাল হিমালয় পৰ্বতেদি পশ্চিম মুৱা হৈ গৈ তিস্তা, সোণকোন আদি নদীৰ ওচৰেদি দক্ষিণৰ সমতললৈ নামি আহে। আনটো ঠাল উত্তৰ-পূবেদি সোৱণশিৰি, দিহা আৰু দিবং উপত্যকাৰে সোমাই আছে। এতিয়াও তিব্বত-বৰ্মী শাখাৰপৰা উদ্ভুত ভাষা কোৱা, বা প্ৰায় ডেৰ হাজাৰমান বছৰৰ আগৰ পৰা সংমিশ্ৰিত এটা উমৈহতীয়া ভাষা সৃষ্টি কৰি ক্ৰমাৎ সেই ভাষা-ভাষীত পৰিণত হোৱা অনেক অসমীয়া সামাজিক গোটৰ মানুহ যে একে নৃ-গোষ্ঠীৰ পৰাই উদ্ভৱ হৈছিল, সেই বিষয়েও ইতিপূৰ্বে কিছু আভাস আমি পাইছোঁ। অৱশ্যেই তেওঁবিলাক বেলেগ বেলেগ নামেৰে চিহ্নিত হৈছিল, সেই কথাও ইতিপূৰ্বে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে। অৰ্থাৎ ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ আহোমসকল আগলৈকে যিকেইটা জনপ্ৰবাহ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ সোমাই আহিছিল তাৰ ভিতৰত কছাৰীসকলৰ পৰা উদ্ভূত বিভিন্ন গোটসমূহৰ সামূহিক জনসংখ্যাই আছিল সৰ্বাধিক। এই জনপ্ৰবাহ খ্ৰীষ্টপূৰ্ব তিনিহেজাৰমান বছৰৰ পৰা ঘটিব পাৰে।

যদিও নৃ-গোষ্ঠীৰ লগত ভাষা-গোষ্ঠী প্ৰথম অৱস্থাত অবিচ্ছেদ্য হৈ থাকে, সময়ৰ পৰিৱৰ্তন, প্ৰব্ৰজন, আন নৃ-গোষ্ঠী তথা ভাষা-গোষ্ঠীৰ লগত সংমিশ্ৰণৰ ফলত কেতিয়াবা এনে হয় যে নৃ-গোষ্ঠীসমূহৰ কোনো কোনোৱে প্ৰথমৰ ভাষিক পৰিচয় হেৰুৱাই পেলায় বা কোনো কোনো ভাষাগোষ্ঠীয়ে নিজৰ প্ৰথম অৱস্থাৰ নৃ-গোষ্ঠীগত পৰিচয় হেৰুৱাই পেলায়। উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ খাচীসকলৰ ক্ষেত্ৰত ঘটা এনে বৈশিষ্ট্যলৈ আঙুলিয়াব পাৰি। সমগ্ৰ অঞ্চলটোত একমাত্ৰ অষ্ট্ৰিক ভাষী হিচাপে পৰিচিত খাচীসকল যে নৃ-গোষ্ঠীগত বৈশিষ্ট্যৰ ফালৰ পৰা মংগোলীয়, সেই কথা উল্লেখ কৰি অহা হৈছে। তথাপি উত্তৰ-পূব অঞ্চলত প্ৰচলিত ভাষাসমূহৰ অৱস্থানৰ ভিত্তিত জনপ্ৰবাহৰ পৰিচয় বহুলাংশে পাব পাৰি। চীন তিব্বতীয় দেখা যায় মংগোলীয় মূলৰ লোকসকলৰ ভাষাৰ মূল হ'ল ভাষা-গোষ্ঠী। এই মূলৰ দুটা ঠাল : এটা হ'ল তিব্বেতো-বৰ্মী আৰু আনটো হ'ল শ্যাম- চীনীয় বা টাই-চীন। তিব্বেতো-বৰ্মী মূলৰ পৰা তিনিটা ঠাল ওলাইছেঃ (১) তিব্বত- হিমালয়, (২) উত্তৰ অসম আৰু (৩) অসম-ব্ৰহ্ম বা অসম-বৰ্মী ঠাল। ইয়াৰে ভিতৰত হিমালয় ঠালৰ পৰা ওলাইছে তিব্বতীয় ভাষা আৰু ভোট ভাষা। উত্তৰ অসম শাখাৰ পৰা ওলাইছে আদি,মিচিং, নিচি (ডফলা),

মিচিমি আৰু ইবিলাকৰ অনেক উপভাষা। প্ৰতিটো 'বস্তি' বা গাঁৱতেই একো একোটা সম্প্ৰদায় আৰু প্ৰতিটো সম্প্ৰদায়ৰে একোটা নিজস্ব ভাষা আছে। নে", ৰাংচু, টাংচা, চিংফৌ, বাথিন, খুনচা, লাপনান, বৰ দুৰৰীয়া, কাইমান, লাপটাং, বুটিং, খেলা, লাম্মচা, তুপি, পুলুং, খেতি, থিনচা, নকচা, কাপু, বেৰা, হোংকান, দাদম, মকতোৰা, নামচাং, চোহা, দেইদান, ইদু, কামান, তাৰাওন, পাদাম, খামতি আদি প্ৰতিটো সম্প্ৰদায়ৰ নিজৰ নিজৰ ভাষা আছে। খামতিসকলৰ ভাষাৰ বাহিৰে প্ৰতিটো সম্প্ৰদায়ৰ ভাষাই উত্তৰ অসম শাখাৰ তিব্বেতো-বৰ্মী ভাষাৰ একো একোটা উপভাষা। কিন্তু, এই ভাষা-ভাষীসমূহে ইটোৱে সিটো গোটৰ ভাষা নুবুজে।

অসম-ব্ৰহ্ম শাখাৰ পৰাই অসমৰ অনেক থলুৱা ভাষাৰ উদ্ভৱ হৈছে। এই শাখাৰ বড়ো-কছাৰী ভাষাৰ মূলৰ পৰা ওলাইছে - বড়ো, কছাৰী, গাৰো, ৰাভা, ডিমাছা, তিৱা, কোঁচ, কাৰ্বি, দেউৰী, চুতীয়া, মেচ, তিপ্ৰা, মৰাণ, হোজাই আদি ভাষা। সোণোৱাল, মাৰুৱা, ঠেঙাল আৰু এতিয়া লুপ্ত বৰাহীসকলৰো কথিত ভাষাৰ উৎস একেটাই আছিল বুলি অনুমান কৰা হয়।

অসম-ব্ৰহ্ম শাখাৰ পৰাই ওলাইছে নগা-ৰাজ্যৰ ভাষাসমূহ। নগাসকলৰ প্ৰধান গোষ্ঠীকেইটা হ'ল [- কন্যাক, আংগামী, আও, চেমা, লোঠা, চাখেচাং, কাবুই, ফোম, য়িমচুংগ্ৰি, ৰেংমা, চাং, চংতাম, জেলিয়াং, পচুৰি আদি চৈধ্যটা ভাষা গোষ্ঠী। আকৌ ইবিলাকৰো উপ-ভাষাগোষ্ঠীসমূহ আছে। এই উপগোষ্ঠীসমূহৰো নিজা নিজা ভাষা আছে। তাৰ বাহিৰেও ৰেংমেই, কছাৰী, মাৰ, তিৰখিৰ, চিন, মাও আৰু নেপালী ভাষাৰ লোকো আছে। নগাৰাজ্যত কমেও ছাব্বিছটা ভাষা আছে। যদিও এই আটাইবোৰ এটা উৎসৰ পৰা ওলাইছিল, সুৰীয়া বৈশিষ্ট্যৰ পৃথকতাই প্ৰতিটো ভাষাকে আনটোৰ পৰা পৃথক কৰি তুলিলে। ফলত এটা ভাষা-ভাষী মানুহে আনটো ভাষা নুবুজে।

অসম-ব্ৰহ্ম শাখাৰ তৃতীয়টো ঠাল হ'ল 'কুকি-চীন'। এই ঠালৰ পৰা ওলাইছে মণিপুৰৰ মেইতেই ভাষা আৰু মিজোৰামৰ মিজোভাষা। কিন্তু দুয়োটা ভাষাৰ মাজত পাৰ্থক্য ইমান বেছি যে বাস্তৱিকভাৱে কোনো মেইতেই ভাষীয়েই মিজো ভাষা নুবুজে, আৰু কোনো মিজো ভাষীয়েই মেইতেই নুবুজে।

শ্যাম-চীনীয় ভাষা ঠালৰ পৰা ওলোৱা ভাষাসমূহ হ'ল-টাই খামতি, টাই আইতন, টাই খাময়াং, টাই ফাকে, টাই তুৰুং আৰু টাই আহোম। টাই আহোম ভাষাত যোড়শ শতিকামানলৈকে বুৰঞ্জী লিখাৰ প্ৰথা আছিল। তাৰ পিছত সেই প্ৰয়োগো নোহোৱা হ'ল। কেৱল সীমিত সংখ্যক মোহন বাইলুংসকলৰ যিসকলে পুৰণি ৰীতিৰে ধৰ্মীয় কোনো অনুষ্ঠান বা চকলং কৰে, তেতিয়া সেই ভাষাৰ শব্দাৱলী ব্যৱহাৰ কৰে। টাই খামতি আৰু টাই ফাকেসকলে পাৰিবাৰিক জীৱনত খামতি আৰু ফাকে ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিলেও ৰাজহুৱা জীৱনত তেওঁবিলাক অসমীয়া ভাষী। আইতন, খাময়াং বা শ্যাম আৰু তুৰুংসকলৰো মাতৃভাষা অসমীয়া; কেৱল সেই সেই ভাষাৰ কিছু শব্দাৱলী হয়তো ৰৈ গৈছে।

চীন-তিব্বতীয় মূলৰ পৰা ওলোৱা তিব্বেতো-বৰ্মী আৰু শ্যাম-চীনীয় ভাষা-পৰিয়ালে সমগ্ৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল এনেভাৱে ছানি ধৰি আছে যে ভাষাৰ এই মানচিত্ৰখনেই সংশ্লিষ্ট ভাষাৰ নৃ-গোষ্ঠীসকলৰ অৱস্থিতিৰ প্ৰাধান্যৰ সাক্ষ্য বহন কৰে। তাবে অনেকেই ইতিহাসে ঢুকি পোৱা কালৰ আগতে লৈ অহা ভাষাৰ পৰিৱৰ্তে উমৈহতীয়া ভাষাৰ সৃষ্টিত নিজস্ব বৰঙণি যোগাই সেই ভাষাক নিজৰ ভাষা কৰি ল'লে। বিশেষকৈ সমতল অঞ্চলত এনে এক উমৈহতীয়া জীৱন খ্ৰীষ্টপূৰ্ব কালৰ পৰা লাহে লাহে গঢ় ল'বলৈ ধৰিলে। পাৰ্বত্য অঞ্চল আৰু প্ৰত্যন্ত অঞ্চলত কেৱল নিজৰ গোটৰ মাজতে থাকি জীৱন নিৰ্বাহ কৰি থকাসকলৰ মাজত প্ৰাচীন ভাষিক পৰম্পৰা অব্যাহত হৈ থাকিল। একেটা নৃ-গোষ্ঠী আৰু একেটা ভাষাগোষ্ঠীৰ মূলৰ পৰা ওলায়ো বিচ্ছিন্ন জীৱন যাপন কৰাৰ ফলত তেওঁবিলাকৰ ভাষিক আৰু সাংস্কৃতিক প্ৰকৃতিও বেলেগ ৰূপৰ হ'ল। অন্যান্য নৃ-গোষ্ঠী আৰু ভাষাগোষ্ঠীৰ সংস্পৰ্শলৈ নহালৈকে এই ভাষাসমূহ তেওঁবিলাকৰ সুৰীয়া ভাষা আছিল বহু পৰিমাণে সংকেতসূচক আৰু আনৰ বাবে অননুকৰণীয়। ভাষাতত্ত্বৰ অধ্যয়নে দেখুৱাইছে সুৰীয়া ভাষাসমূহ ইংগিত-সূচক হোৱাৰ উপৰিও ধ্বনিসমূহ এটা এটা অক্ষৰ (Syllable) যুক্ত। একাধিক অক্ষযুক্ত শব্দ ইণ্ডো-ইউৰোপীয় ভাষা ঠালৰ বিভিন্ন শাখা- উপশাখাৰ প্ৰত্যক্ষ বা অপ্ৰত্যক্ষ অৱদান

ইণ্ডো-ইউৰোপীয় মূলৰ পৰা ওলোৱা ভাষাই ইউৰোপ, পশ্চিম এছিয়া, মধ্যপ্ৰাচ্যকে ধৰি ভাৰত উপ-মহাদেশকো সামৰি লৈছে। দক্ষিণ ভাৰতত ভেড্ডীয় নৃ-গোষ্ঠীৰ দ্ৰাবিড় ভাষা অৱশ্যেই ইণ্ডো-ইউৰোপীয় বৃত্তৰ ভিতৰত নপৰিলেও খ্ৰীষ্টপূৰ্ব কালৰ পৰা হোৱা সংমিশ্ৰণৰ ফলত ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ অনেক ৰূপগত আৰু ধ্বনিগত বৈশিষ্ট্য সামৰি লয়।

ভাৰতীয় আৰ্যভাষাৰ মূল ইণ্ডো-ইউৰোপীয় ভাষা। এই ভাষা-ভাষীসকলৰ নৃ- গোষ্ঠীৰ নহয়) বসতি ইউৰাল পৰ্বতমালাৰ দক্ষিণ-পশ্চিম বা উত্তৰ-পশ্চিম নাইবা দক্ষিণ ৰাছিয়াৰ ইউৰেছীয় অঞ্চলেই আছিল বুলি ভাষাতত্ত্ববিদসকলে ঠাৱৰ কৰিছে। ভাৰতবৰ্ষত ভাৰতীয় আৰ্যভাষাসম্ভূত ভাষাৰ সংখ্যাই হ'ল সৰ্বাধিক। এই ভাষাৰ প্ৰাচীনতম ঠালটো কেতিয়া ভাৰতবৰ্ষলৈ সোমাই আহিছিল সঠিককৈ কোৱা টান। এই ঠালটো গ্ৰীয়াৰ্ছনে কোৱা বেদ-বহিৰ্ভূত আৰ্যভাষী হ'লে বৈদিক যুগক অনেক আগতেই আহিব লাগিব। তেওঁ

দেখুৱাইছে যে হিন্দী, ৰাজস্থানী আদি আৰ্যভাষা-সম্ভূত ভাষাতকৈ গুজৰাটী, মাৰাঠী, ওড়িয়া, বাংলা, অসমীয়া আদি আৰ্যভাষা কিছু পৃথক। নীহাৰৰঞ্জন ৰায়ে অনুমান কৰে যে এই বেদ-বহির্ভূত আৰ্যভাষা আল্পো-দীনাৰীয় জাতিৰে ভাষা আছিল। গ্ৰীয়াৰ্ছনে কোৱা এই বেদ-বহির্ভূত আৰ্যভাষা (Outer-Aryans) যে আলপাইন গোষ্ঠীৰ ভাষা সেই কথা প্ৰায় সকলো নৃতত্ত্ববিদেই স্বীকাৰ কৰিছে।

হাটনে অসমৰ নৃ-গোষ্ঠীৰ মাজত আলপাইন-জৈৱিক উপাদানৰ অৱস্থিতি লক্ষ্য কৰিছে। তেওঁ মিলছৰ লোথা নগা সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থৰ ভূমিকাত কৈছে যে নগাসকলৰ মাজতো অন্যান্য উপাদানৰ উপৰিও আলপাইন উপাদানো আছে। তিব্বেতো-বৰ্মী ভাষা- ভাষী উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ প্ৰায়বিলাক মংগোলীয় মূলৰ মানুহৰ মাজত অষ্ট্ৰিকি আৰু আলপাইনৰ উপৰি নেগ্ৰিটো উপাদানো আৰ.বি. ডি'নকে ধৰি অনেক পণ্ডিতে থকাৰ কথা কৈছে। কিন্তু পৰৱৰ্তী কালৰ নৃ-তাত্ত্বিকসকলে নেগ্ৰিটো উপাদানৰ সূত্ৰটো গ্ৰহণীয় বুলি ভবা নাই। অৱশ্যে, অষ্ট্ৰিকি আৰু আলপাইন উপাদানৰ মিশ্ৰণ অস্বীকৃত হোৱা নাই।

এই আলপাইন গোষ্ঠীৰ ভাৰতলৈ প্ৰব্ৰজন নিশ্চয় বৈদিক আৰ্যভাষা গোষ্ঠীৰ আগতেই হৈছিল। বৈদিক যুগটোৰ আৰম্ভণি মে'মূলাৰে খ্ৰীঃ পূঃ এহেজাৰ, জেকবিয়ে খ্ৰীঃ পূঃ চাৰিহেজাৰ পাঁচশ, বাল গংগাধৰ তিলকে খ্ৰীঃ পূঃ ছহেজাৰ বুলি ক'ব খোজে। উইন্টাৰনিজে খ্ৰীঃ পূঃ দুহেজাৰ বা দুহেজাৰ পাঁচশ বুলি সিদ্ধান্ত কৰিছে। যদি খ্ৰীঃ পূঃ দুহেজাৰ বছৰো হয়, তেনেহ'লে তাৰো অনেক আগতে আৰ্যভাষীসকলৰ, ঘাইকৈ ককেচীয় বা নডিকসকলৰ আগমন ঘটিব লাগিব। প্ৰাক-বৈদিক আৰ্যভাষীসকলৰ আগমনৰ সময় স্বাভাৱিকতে তাৰো বহু আগলৈ যাব। অৱশ্যে, এই কথাও স্মৰ্তব্য যে আলপাইন আৰু নডিকসকলৰ দুয়োটা গোষ্ঠীয়েই আৰ্যভাষী হ'লেও নৃ-গোষ্ঠী হিচাপে দুয়োটা পৃথক। আলপাইনসকল নৰ্ডিকসকলৰ দৰে দীৰ্ঘমস্তকী নাছিল; বৰং আৱয়ৱিক দিশৰ পৰা আপেক্ষিকভাৱে খৰ্বাকৃতি, ঘূৰণীয়া মস্তকী আৰু দীৰ্ঘ নাসিক্যৰ আছিল। কনকলাল বৰুৱাই হৰপ্পা আৰু মহেঞ্জোদাৰোৰ সভ্যতাৰ শেষৰ সময়ত আৰ্য-ভাষী 'অসুৰ-পূজক' (আহুৰামাজদা) ইৰাণীয় আলপাইনৰ দল ভাৰতলৈ সোমোৱা বুলি কৈছে। তেওঁ এই কথাও লক্ষ্য কৰিছে যে মহেঞ্জোদাৰোত মানুহৰ যিবিলাক মূৰৰ খোলা পোৱা গৈছে, তাৰে এটা আলপাইন গোষ্ঠীৰ মানুহৰ। এই আলপাইনসকলৰ এটা দল সিন্ধু, গুজৰাট,মহাৰাষ্ট্ৰ পৰ্যন্ত গ'ল, আৰু "আন এটা গ'ল পাঞ্জাব আৰু মধ্য ভাৰতত সৰহ দিন নাথাকি পোনে পোনেই পূব ভাৰতলৈ গ'ল........ অনুমান ভাৰতবৰ্ষলৈ বৈদিক আৰ্যসকল অহাৰ আগতে উত্তৰ বংগ আৰু অসমত আলপাইন প্ৰাধান্য হয়। " (কনকলাল বৰুৱা)

নৃ-তাত্ত্বিক আৰু পুৰাতাত্ত্বিক অধ্যয়নে দেখুৱাইছে, আৰ্যসকলৰ (নৰ্ডিক আৰু আলপাইন দুয়োটা নৃ-গোষ্ঠীৰ) আগমনৰ আগতে 'ভূমধ্যসাগৰীয়' এই নামেৰে আধুনিক নৃ-বিজ্ঞানীসকলে পৰিচয় দিয়া প্ৰাচীন দ্ৰাবিড়ীয়সকলৰ প্ৰাধান্য উত্তৰ-পশ্চিম ভাৰতবৰ্ষতো আছিল। এইটোও স্থিৰ হৈছে যে মহেঞ্জোদাৰো আৰু হৰপ্পাত পাঁচ হেজাৰ বছৰৰ আগৰ যিবিলাক পুৰাতাত্ত্বিক আৰু নৃ-তাত্ত্বিক সমল আবিষ্কৃত হৈছে, সেইবিলাকো এই দ্ৰাবিড়ীয়সকলৰ কৃতি আৰু কীৰ্তিৰ পৰিচায়ক। এই দ্ৰাবিড়ীয়সকলৰ প্ৰভাৱ উত্তৰ- পূব ভাৰতবৰ্ষত কম। তাৰ এটা প্ৰধান সাক্ষী হ'ল অসমীয়া ভাষাত মূৰ্ধণ্যধ্বনিৰ অনুপস্থিতি। প্ৰাকৈদিক আৰু বৈদিক আৰ্য ভাষা আৰু ইয়াৰ পৰৱৰ্তী ৰূপ সংস্কৃতেও পাঞ্জাব আৰু সিন্ধু প্ৰদেশত (হৰপ্পা আৰু মহেঞ্জোদাৰো) থকা দ্ৰাবিড়ীয় প্ৰভাৱৰ পৰাই মূৰ্ধণ্য ধ্বনি গ্ৰহণ কৰে। এই ধ্বনি অসমত নথকাৰ এটা প্ৰধান কাৰণ হ'ল আলপাইন আৰ্যভাষীসকলৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন কৰি অহা ঠালটো পাঞ্জাব বা সিন্ধুপ্ৰদেশত নথকাটো। অসমীয়া ভাষাত মূৰ্ধণ্য ধ্বনি নথকাৰ ঘাই কাৰণ মূৰ্ধণ্য ধ্বনি নথকা আলপাইন আৰ্যভাষাৰ প্ৰভাৱ বুলি কনকলাল বৰুৱা প্ৰমুখ্যে বুৰঞ্জীবিদসকলে দেখুৱাইছে। ভাৰতীয় ভাষাসমূহৰ ধ্বনি-বিজ্ঞান বিষয়ক প্ৰথম পুথি Phonology of Assamese Language ৰ লেখক দেৱানন্দ ভৰালীয়েও সংস্কৃত ভাষাত নথকা, কিন্তু পূৰ্বৰ আৰ্যভাষাত থকা অনেক শব্দ যে অসমীয়াত ব্যৱহৃত হৈ আহিছে, তাৰ কিছু উদাহৰণ তেওঁৰ 'অসমীয়া ভাষাৰ মৌলিক বিচাৰ' গ্ৰন্থত দাঙি ধৰিছে। অসমীয়া ভাষাত প্ৰাক-সংস্কৃত আৰ্যভাষাৰ এই প্ৰভাৱে ইংগিত দিয়ে যে প্ৰাক-সংস্কৃত আৰ্যভাষা কোৱা এটা নৃ-গোষ্ঠী পাণিনিয়ে অষ্টাধ্যায়ী ৰচনা কৰাৰ আগতে, অৰ্থাৎ খ্ৰীঃ পূঃ পঞ্চম শতিকাৰ আগতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত প্ৰৱেশ কৰিছিল। এই গোষ্ঠীটো আলপাইন নামেৰে চিহ্নিত হৈছে।

ভাৰতীয় মানুহৰ মাজলৈ প্ৰশস্ত মস্তকী লক্ষণটো লৈ অহা নৃ-গোষ্ঠীটো অলপাইন প্ৰজাতিৰ আৰ্মেনীয় শাখাটো বুলি নৃতাত্ত্বিকসকলে মত প্ৰকাশ কৰিছে। মেচোপটেমিয়াৰ প্ৰাক-ঐতিহাসিক লোকৰ লগত এই নৃ-গোষ্ঠীৰ সম্পৰ্কৰ সম্ভাৱনাৰ কথাও পণ্ডিতসকলে কৈছে। তদুপৰি, সিন্ধু উপত্যকাৰ সভ্যতা গঢ়োঁতাসকলৰ ভিতৰত ভূমধ্যসাগৰীয় প্ৰজাতিৰ লোকৰ লগতে অষ্ট্ৰেলীয়, আলপাইন, আৰ্মেনীয়, আদি নৰ্ডিক আৰু আনকি আদি মংগোলীয় লোকৰো অৱদান থকা বুলি অনুমান কৰা হয়। মহেঞ্জোদাৰো আৰু হৰপ্পাৰ সভ্যতাৰ প্ৰাপ্ত পুৰাতাত্ত্বিক সমলসমূহে ভেড্ডিড বা দ্ৰাবিড়ভাষী লোকৰ অৱস্থানৰ নিৰ্দেশ কৰিছে। এতেকে

আলপাইন প্ৰজাতিৰ যিটো আৰ্মেনীয় শাখা খ্ৰীষ্টপূৰ্ব চাৰি হাজাৰ বছৰৰ আগতেই ভাৰতলৈ প্ৰৱেশ কৰাৰ কথা কোৱা হৈছে, তেওঁবিলাকৰ ভাষাত দ্ৰাবিড় উপাদান সোমোৱাটো স্বাভাৱিক। ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰায় আঢ়ৈ হাজাৰ বছৰৰ আগেয়েই প্ৰব্ৰজন কৰি অহা আলপাইন গোটৰ লোকসকলেই তেওঁবিলাকৰ ভাষাৰ লগতে কিছু দ্ৰাবিড় উপাদানো লৈ অহাৰ সম্ভাৱনা নথকা নহয়। অসমীয়া ভাষাত দ্ৰাবিড় উপাাদান সোমোৱাৰ সিও এটা পথ নিৰ্দেশ কৰিব পাৰে। কিন্তু অন্যান্য ভাষাৰ দৰে দ্ৰাবিড় উপাদান অসমীয়াত বেছি নহয়।

এই আলপাইন-আৰ্মেনীয়সকল হিমালয়ৰ পাদদেশেৰে গংগা উপত্যকাইপি ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন কৰি অহাৰ সময়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত তবো প্ৰায় এহেজাৰ বছৰৰ আগৰে পৰা অহা বুলি অনুমিত বৃহৎ মংগোলীয় মূলৰ অনেক সৰু বৰ গোট আধি থিতাপি লৈছিলহি। তেওঁবিলাকৰ সংখ্যাধিক্যৰ ফলতে তেওঁবিলাকৰ প্ৰব্ৰজনবো প্ৰায় এহেজাৰ মান বছৰৰ আগতে প্ৰব্ৰজন কৰি অহা বুলি অনুমিত অষ্ট্ৰেলীয়সকল মংগোলীয়সকলৰ মাজত জাহ গৈছিল। অষ্ট্ৰেলীয়সকলৰ ভাষিক, সাংস্কৃতিক আৰু ন তাত্ত্বিক উপাদানসমূহৰ কিমানখিনি ৰৈ গ'ল,সেইবিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।

মংগোলমূলৰ প্ৰথম প্ৰৱাহবোৰৰ পিছতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন কৰি অহা নৃ-গোষ্ঠীটো যে আলপাইন, সেই বিষয়ে নৃ-তাত্ত্বিকসকলৰ মাজত বিশেষ মতদ্বৈধতা দেখা নাযায়। কনকলাল বৰুৱাৰ মতে অসমৰ ব্ৰাহ্মণ, কায়স্থ আৰু কলিতাবিলাকৰ মাজত আলপাইন উপাদান আছে। গুজৰাট, কৰ্ণাটক, মহাৰাষ্ট্ৰ, কুৰ্গ, মধ্যভাৰত, বিহাৰ (নাগৰ ব্ৰাহ্মণসকলৰ মাজত), বংগ আৰু অসমৰ যিবিলাক জনগোটৰ মাজত সদৃশ নৃ- তাত্ত্বিক, ভাষিক আৰু সাংস্কৃতিক লক্ষণ দেখা যায়, তেওঁবিলাক আলপাইন নৃ-গোষ্ঠীৰ মূলোদ্ভৱ বুলি পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰে। এইটোও অনুমিত হৈছে যে সকলো ঠাইতে সমানভাৱে একে ধৰণৰ বৈশিষ্ট্য দেখা নাযায়। নীহাৰৰঞ্জন ৰায়ে কৈছে ভাৰতবৰ্ষত ঘূৰণীয়া মূৰৰ, উন্নত নাকৰ মানুহ আলপাইনৰ ৰক্তৰ পৰা উদ্ভৱ হৈছে। ফন আইষ্টেডটৰ মতে পশ্চিম অঞ্চল, গংগা উপত্যকা আৰু পূৰ্বভাগৰ আলপাইনৰ তিনিটা শাখাই আৰ্যভাষী 'ইণ্ডিড'নামৰ বৃহত্তৰ নৃ-গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত। তেওঁৰ মতে বংগৰ মানুহৰ প্ৰাথমিক ভেটিটো আদি অষ্ট্ৰেলীয় আৰু আলপাইন নৃ-গোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণত গঢ় লৈছে; কিন্তু মংগোলীয় ৰক্তৰ প্ৰভাৱ পূবত থাকিলেও পশ্চিমৰ ফালে নাই।

যদিও কনকলাল বৰুৱাই প্ৰশস্তমস্তকী আৰু উন্নত নাকৰ আলপাইনসকলেই অসমৰ ব্ৰাহ্মণ, কায়স্থ আৰু কলিতাসকলৰ মূল বুলি কৈছে, অসমত এই গোটৰ লোকসকলৰ মাজত মধ্যমীয়া মূৰ আৰু মধ্যমীয়া নাকৰ অনুপাত অধিক হোৱালৈ চাই ভুৱনমোহন দাসে তিনিটা ঐতিহাসিক সম্ভাৱনীয়তাৰ কথা কৈছে ঃ প্ৰথমটো সম্ভাৱনা হ'ল- ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন কৰি অহা আলপাইন নৃ-গোষ্ঠীৰ লোকৰ সংখ্যাৰ অপ্ৰতুলতা; দ্বিতীয়টো সম্ভাৱনা হ'ল ভূমধ্যসাগৰীয়ৰ লগত ইতিপূৰ্বেই সংমিশ্ৰিত হৈ অহাৰ বাবে তেওঁবিলাকৰ আৱয়ৱিক গঠনত কিছু পৰিৱৰ্তন সাধিত হৈছিল; তৃতীয়টো সম্ভাৱনা হ'ল বিভিন্ন জৈৱিক প্ৰক্ৰিয়াৰ ফলত বিভিন্ন আৱয়ৱিক দিশত প্ৰাধান্য কমি আহিল। বৰাহী, মৰাণ, চুতীয়া, কছাৰী আদি প্ৰথমৰ মংগোলীয় মূলৰ জনগোটৰ লগত হোৱা জৈৱিক সংমিশ্ৰণৰ ফলত এওঁবিলাকৰ আৱয়ৱিক পৰিৱৰ্তন খ্ৰীষ্টপূৰ্ব কালতেই ঘটিবলৈ আৰম্ভ কৰিব পাৰে। ফলত মূৰ আৰু নাকৰ গঠন আৰু গাৰ বৰণৰ পৰিৱৰ্তন সাধিত হ'ল। অৱশ্যে আনুপাতিকভাৱে কমিলেও আলপাইন নৃ-গোষ্ঠীৰ সকলো আৱয়ৱিক লক্ষণ নাইকিয়া হৈ যোৱা নাই। ভুবনমোহন দাসে দেখুৱাইছে অসমত কলিতাৰ আঠাইছ শতাংশ প্ৰশস্তমস্তকী আৰু ব্ৰাহ্মণৰ চৌত্ৰিছ শতাংশ প্ৰশস্তমস্তকী। আৰু এটা বিবেচনা কৰি চাবলগীয়া দিশ আছে, অসমলৈ বৈদিক আৰু পৰ-বৈদিক ককেটীয় আৰ্যভাষীসকলৰ আগমনৰ পিছত ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ প্ৰতিষ্ঠিত হোৱাত ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰিয়, বৈশ্য, শূদ্ৰৰ ধাৰণাও অধিক স্পষ্ট হৈ পৰিব পাৰে। ফলত বৰ্ণ-বিভাজন অৱশ্যম্ভাৱী হৈ পৰিল। পঞ্চদশ শতিকাৰ শংকৰদেৱে প্ৰৱৰ্তন কৰা নৱ বৈষ্ণৱ ভক্তি আন্দোলনে 'ব্ৰাহ্মণৰো চণ্ডালৰো নিবিচাৰি কুল' সকলোকে সমান দৃষ্টিৰে গ্ৰহণ কৰাৰ সমান্তৰালভাৱে মংগোলীয়মূলৰ অনেক সামাজিক গোটৰ লোকৰ বৰ্ণান্তৰ ঘটিল। ইয়াৰ ফলত আলপাইন মূলোদ্ভৱ কলিতাসকলৰ মাজলৈ মংগোলীয় ৰক্তৰ প্ৰৱাহ ন-কৈ ঘটাৰ পথ ওলাল। অড্ৰে কেলিয়ে তেওঁৰ The Assamese নামৰ গ্ৰন্থত এই প্ৰক্ৰিয়াৰ তথ্য-ভিত্তিক বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। অৱশ্যেই এই প্ৰক্ৰিয়া হ'ল পিছৰ কালত সম্পন্ন হোৱা প্ৰক্ৰিয়া। কিন্তু খ্ৰীঃ পূঃ কালতে হোৱা সংমিশ্ৰণৰ প্ৰক্ৰিয়া আলপাইন আৰু ভূমধ্যসাগৰীয় নৃ- গোষ্ঠীৰ লগত মিথিলা আৰু কনৌজ আদি ঠাইতে ঘটাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ বিষয়ে পণ্ডিতসকলে মত প্ৰকাশ কৰিছে। অসমৰ অনেক ব্ৰাহ্মণ কায়স্থৰ পূৰ্বপুৰুষ মিথিলা বা কনৌজ বুলি কোৱাৰ গুৰিতে এনে সম্ভাৱনীয়তাৰ কথাও বিবেচ্য হ'ব পাৰে। তদুপৰি, ককেচীয়/ নৰ্ডিক আৰ্যসকল অহাৰ আগতে আলপাইনসকলেই যে ভাৰতৰ বিভিন্ন স্থানত স্থানীয় লোকৰ পুৰোহিতৰ কামো কৰিছিল, তাৰো সাংস্কৃতিক-সামাজিক সমল সম্পূৰ্ণ মচ খাই যোৱা নাই। ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইত থকা নাগৰ ব্ৰাহ্মণসকলৰ মাজত সেই পৰম্পৰা

বহুদিনলৈ থকাৰ বাবেই পৰৱৰ্তী কালৰ নৰ্ডিক ব্ৰাহ্মণসকলে তেওঁবিলাকক সমান জ্ঞান নকৰিছিল। এতিয়াও ভাৰতৰ অনেক ঠাইত নাগৰ ব্ৰাহ্মণসকলক বাকীসকলে সমান কৌলীন্য দান নকৰে। অসমতো আলপাইন ব্ৰাহ্মণৰ ঠাল এটা যে চলি আহিছিল সেই বিষয়ৰ ইংগিত পোৱা যায় কামৰূপৰ কলিতাসকলৰ অনেকেই কোঁচবিহাৰত গৈ যজমানী কৰা তথ্যই। এই পৰম্পৰা পাঁচ দশকমানৰ আগলৈকে চলি আছিল। তদুপৰি, অসমৰ আলপাইন গোষ্ঠীসম্ভূত বুলি কোৱা ব্ৰাহ্মণ, কায়স্থ, কলিতাসকলৰ আৱয়ৱিক গঠন, উচ্চতা আৰু গাৰ বৰণৰ লগত বংগ আৰু উৰিষ্যাৰ এচাম লোকৰ আৰু মিথিলা, গুজৰাট, মহাৰাষ্ট্ৰৰ, এচাম মানুহৰ গঠন, উচ্চতা আৰু বৰণৰ মিল দেখা যায়। অসমীয়া জাতি গঠনত সংখ্যাত কম হ'লেও আলপাইন নৃ-গোষ্ঠীৰ এটা ডাঙৰ ভূমিকা আছে। ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ তিব্বেতো-বৰ্মী বিভিন্ন শাখা-উপশাখাৰ ভাষা-ভাষীসকলৰ মাজত ভাষিক সংযোগৰ সেতু নিৰ্মাণৰ বাবে এওঁবিলাকে লৈ অহা ভাষাই নিৰ্মাণ কৰি দিলে ঘাই আধাৰ। কেৱল যে অসমতে এওঁবিলাকে ভাষাৰ ভেটিটো নিৰ্মাণৰ আধাৰশিলা স্থাপন কৰি দিলে এনে নহয়, বৰং বংগ, উৰিষ্যা আৰু বিহাৰ তথা মিথিলাৰ ভাষাৰ ভেটি নিৰ্মাণতো এওঁবিলাকে কিছু বৰঙণি যোগাই গৈছে। অৱশ্যে সমগ্ৰ পূব ভাৰতৰ ভাষাৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষাৰ ক্ষেত্ৰতে এওঁবিলাকৰ বৰঙণি অধিক। বংগদেশৰ উত্তৰ আৰু উত্তৰ-পূবৰ মানুহ আৰু ভাষাৰ সাদৃশ্যৰ গুৰিতো এই নৃ-গোষ্ঠীৰ অৱদানেই আছে। কনকলাল বৰুৱাই লক্ষ্য কৰিছে যে ৰংপুৰ, মৈমনসিংহ, জলপাইগুৰি আৰু কোঁচবিহাৰৰ বাঙালীসকল কায়স্থ হোৱা বেছি দিন হোৱা নাই। ঊনবিংশ শতিকাৰ দ্বিতীয় দশকত "বুকাননে এই জিলাবিলাকত বিস্তৰ কলিতা মানুহ দেখিছিল। সেই কলিতাবিলাকৰ তিৰোতাই মেখেলা পিন্ধিছিল আৰু তেওঁলোক তাঁত বোৱাত পটু আছিল। " এই মানুহখিনি বাঙালীৰ লগত মিহলি হৈ গ'ল যোৱা প্ৰায় ১৮০ কি ১৯০বছৰৰ ভিতৰত।

খ্ৰীষ্টপূৰ্ব কালতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ সোমোৱা আনটো নৃ-গোষ্ঠী হ'ল ককেচীয় নৃ-গোষ্ঠী। এওঁবিলাক গংগা উপত্যকাইদি সোমাই অহা বুলিয়েই কোৱা হৈছে। কিন্তু কীন আদি নৃতত্ত্ববিদে ককেচীয় প্ৰজাতিৰ লোক ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ উত্তৰ-পূব দিশেদি সোমাই অহাৰ সম্ভাৱনাও ব্যক্ত কৰিছে। পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰিছে যে "অতি প্ৰাচীন ককেচীয় দল এটাই পশ্চিমৰ পৰা মংগোলীয় আৰু চীনদেশৰ মাজেৰে জাপানলৈ প্ৰব্ৰজন কৰিছিল বুলি ভাবিবৰ থল আছে। পিছলৈ মংগোলীয়ৰ অভ্যুত্থানত এই প্ৰাচীন ককেচীয়বোৰ নিঃশেষ হৈ যায়। মাত্ৰ "আইনু" নামেৰে পৰিচিত এটা গোট মংগোলীয়ৰ দ্বাৰা পৰিবেষ্টিত হৈ জাপানত তিষ্ঠি আছে। " ভুৱনমোহন দাসে আৰু কৈছে, "এই প্ৰব্ৰজনৰ এটা সোঁতে দক্ষিণ চীনদেশৰ পৰা দক্ষিণলৈ গতি কৰি অসমত প্ৰৱেশ কৰে বুলি কোনো কোনোৱে ক'ব খোজে। সেইবাবেই হয়তো মিচিমি, ডফলা আদি লোকৰ মাজত কিছু ককেচীয় উপাদান দেখা যায়। " এনেধৰণৰ বিচাৰেই অসমৰ উত্তৰে এখন কলিতাৰাজ্য থকা বুলি চলি অহা জন-প্ৰবাদৰো ভিত্তি হ'ব পাৰে। ভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতাৰ লগতো উত্তৰৰ কলিতা দেশৰ সম্পৰ্ক টানি অনা হৈছে। ককেচীয়সকল অহাৰ পথেৰেই আলপাইন প্ৰজাতিৰ লোক আহিব পাৰে বুলি সামাজিক নৃ-তত্ত্ববিদসকলে অনুমান কৰে।

সি যি নহওক ককেচীয়সকলৰ জৈৱিক,ভাষিক আৰু সাংস্কৃতিক উপাদানে যে অসমীয়া মানুহ গঢ়ি তোলাত প্ৰভূত বৰঙণি যোগাই গৈছে সেই বিষয়ে সন্দেহ নাই। ককেচীয় বুলি ক'লেই বা আৰ্য বুলি ক'লেই সাম্প্ৰতিক কালত অনেক লোকে ঐতিহাসিক তথ্যৰ অধ্যয়ন নকৰাকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত বহিৰাগত বুলি গণ্য কৰাৰ প্ৰৱণতা এটা দেখা যায়। সামাজিক নৃতত্ত্বই প্ৰমাণ কৰিছে যে প্ৰাচীন নৃ-গোষ্ঠীবোৰৰ কোনোটোৱেই পৃথিৱীৰ ক'তো একে ঠাইতে থকা নাছিল। প্ৰব্ৰজন আৰু প্ৰতি প্ৰব্ৰজনৰ সোঁত তাৰ নিজস্ব গতিৰে বৈ আছিল। কালক্ৰমত এনে প্ৰব্ৰজনকাৰী একো একোটা গোট কোনো ঠাইত থকাৰ সুবিধা পাই হয় সুদীৰ্ঘকাল নহয় স্থায়ীভাৱে থাকিবলৈ লৈছিল। জীৱিকাৰ বেলেগ বৃত্তি আৱিষ্কাৰ নকৰালৈকে প্ৰকৃতিৰ ওপৰতে তেওঁবিলাকে নিৰ্ভৰ কৰি চলিছিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈও যিদৰে অষ্ট্ৰেলীয়সকল প্ৰব্ৰজন কৰি আহিছিল, তেনেকৈ মংগোলীয়সকলৰ বিভিন্ন ফৈদ ইতিহাসে ঢুকি পোৱাৰ আগৰপৰা আধুনিক কাললৈকে আহি আছে, তেনেদৰেই এসময়ত আহিছিল আলপাইনসকল আৰু ইতিহাসে ঢুকি পোৱাৰ আগৰে পৰা যে চামে চামে আহি আছে ককেচীয়সকলৰো বিভিন্ন ঠাল-ঠেঙুলি। আনকি আধুনিক কালত অষ্ট্ৰেলীয় নৃ-গোষ্ঠীৰ লোকৰ প্ৰৱাহো বৈ আহি আছে। সৰু সুঁতি হ'লেও ইবিলাকেও অসমৰ জনগাঁথনিত নিজস্ব বৰঙণি আহি যোগাইছেহি।

নৃতত্ত্ববিদসকলে অসমীয়া মানুহ গঢ়ি তোলাত মংগোলীয়, আলপাইন আৰু ককেচীয়সকলৰ ভূমিকা বিশেষভাৱে লক্ষ্য কৰিছে।

ককেচীয়সকল হ'ল দীৰ্ঘমস্তকী, সংকীৰ্ণ আৰু উচ্চনাসিক্যৰ, ঢৌ খেলোৱা চুলিৰ, দীৰ্ঘায়িত মুখমণ্ডলৰ, প্ৰশস্ত বক্ষৰ ওখ-পাখ নৃ-গোষ্ঠী। কাস্পিয়ান সাগৰ আৰু কৃষ্ণ সাগৰৰ মাজৰ পশ্চিম ৰুছদেশৰ বিশাল অঞ্চলত ককেচাচ এই নৃ-গোষ্ঠীৰ আদি বাসস্থান বুলি ১৭৭৫ চনত প্ৰথম যোহান ফ্ৰিদেখি ব্লুমেনবেখ

নামৰ নৃতাত্ত্বিকজনে এই নৃ- গোষ্ঠীক ‘ককেচইড’ অৰ্থাৎ ককেচীয় নাম দিয়ে। এই নৃ-গোষ্ঠীৰ তিনিটা শাখা- নৰ্ডিক, আলপাইন আৰু ভূমধ্যসাগৰীয়। কিন্তু আল্পচ পৰ্বতমালাৰ ওচৰত থকা গোটটোৰ নৃ-গোষ্ঠীগত বিশেষত্ব নৰ্ডিকসকলতকৈ বা ভূমধ্যসাগৰীয় গোটটোৰ নৃ-গোষ্ঠীগত বিশেষত্ব আলপাইনসকলতকৈ কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত পৃথক পৰিলক্ষিত হয়। সেইবাবে ককেচীয় শব্দটো বহুসময়ত বহল অৰ্থত ব্যৱহৃত হোৱা চকুত পৰে। দেখা যায় কচৌয়সকলৰ মাজত ঢৌ খেলোৱা চুলি, ৰক্তাভ আৰু পীতাভৰ পৰা ডাঠ মুগা বৰণ আনকি ক’লা বৰণলৈকে গা-ৰ ৰং, ঠেক, ওখ আৰু দীৰ্ঘায়িত নাকৰ পৰা মধ্যমীয়া দৈৰ্ঘ্যৰ নাকলৈকে, বিভিন্নতা দেখা গ’লেও সাধাৰণ বিশেষত্বসমূহে তেওঁবিলাকক একেটা নৃ-গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত কৰি ৰাখিছে।

সাংস্কৃতিক নৃতত্ত্ববিদসকলৰ অনেকে ভাৰতীয় সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ সুদৃঢ় ভিত্তি স্থাপনত নডিকসকলৰ অৱদানেই সৰ্বাধিক বুলি মত পোষণ কৰে। ‘বাঙালীৰ ইতিহাস’ ত নীহাৰৰঞ্জন ৰায়েও সদৃশ মত পোষণ কৰি কৈছে যে আদি নৰ্ডিকসকলেই বৈদিক সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ সৃষ্টিকৰ্তা। উত্তৰ ইউৰোপৰ নৰ্ডিকসকলৰ লগত এওঁলোকৰ সম্পৰ্কৰ ঘনিষ্ঠতা সত্ত্বেও পৃথকতাও আছে, বিশেষকৈ চুলি আৰু শৰীৰৰ বৰণৰ ক্ষেত্ৰত। ভাৰতীয় নডিকসকলৰ চুলিৰ ৰং ডাঠ বাদামীৰ পৰা ঘন ক’লা; আৰু গা-ৰ ৰং বাদামীৰ পৰা ৰক্তিম-গৌৰ। পাঞ্জাব- ৰাজপুতনাকে ধৰি উত্তৰ-পশ্চিম ভাৰতৰ পৰা বৰ্তমানৰ পাকিস্তান, বেলুচিস্তান, আফগানিস্তান পৰ্যন্ত অঞ্চলটোত আদি নডিকসকলৰ প্ৰাধান্য দেখা যায়। ভাৰতবৰ্ষত অন্যান্য নৃ-গোষ্ঠীৰ লগত হোৱা সংমিশ্ৰণ আৰু প্ৰাকৃতিক আৰু ভৌগোলিক পৰিৱেশৰ প্ৰভাৱত এই নৃ- গোষ্ঠীৰ আৱয়ৱিক পৰিৱৰ্তন ঘটিল। কিন্তু, সি যিয়েই নহওক, এই নৃ-গোষ্ঠীয়েই, ভাৰতৰ প্ৰাচীন নৃ- গোষ্ঠীসমূহৰ ওপৰতো নিজস্ব প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি, এটা সংমিশ্ৰিত সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি গঢ়ি তুলিলে। এওঁলোকেই ভাৰতীয় আৰ্য নামেৰে পৰিচিত হ’ল।

প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে এই আৰ্য গোটটো অহাৰ আগতে ভাৰতবৰ্ষত এটা উন্নত সভ্যতা আছিল। মহেঞ্জোদাৰো আৰু হৰপ্পাকে ধৰি ভাৰত উপ মহাদেশত খনন কাৰ্যৰ দ্বাৰা আৱিষ্কৃত প্ৰায় সত্তৰখনমান চহৰৰ অৱস্থিতিয়ে তাৰ সাক্ষ্য বহন কৰে। আমাৰ এই অধ্যয়নৰ প্ৰথমতে মানুহৰ সভ্যতাৰ তিনিটা স্তৰ, ক্ৰমে জুইৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰথম স্তৰ, কৃষিকৰ্ম কৰিবলৈ শিকাৰ দ্বিতীয় স্তৰ আৰু নগৰ সভ্যতা গঢ়ি তোলাৰ তৃতীয় স্তৰৰ কথা কৈ অহা হৈছিল। এই আৰ্যসকল ভাৰতবৰ্ষলৈ অহাৰ সময়ত তেওঁবিলাক সভ্যতাৰ প্ৰথমটো স্তৰতে থকা বুলি অনুমিত হৈছে। কিন্তু সেই সময়ত ভাৰতবৰ্ষত সভ্যতাৰ তৃতীয়টো স্তৰ গঢ় লৈ উঠিছিল। তথাপি তেওঁবিলাকে আহি প্ৰাধান্য বিস্তাৰ কৰাৰ গুৰিতে আছিল তেওঁবিলাকৰ বাহুবল আৰু যুদ্ধ জয়ৰ কৌশল, বেগবান বাহন হিচাপে ঘোঁৰা আৰু শব্দসম্ভাৰত চহকী এটা উন্নত ভাষা। গাঁও বা নগৰ পাতি একে ঠাইতে বসবাস নকৰা এই গোষ্ঠীটোৱে বিভিন্ন অঞ্চল অতিক্ৰম কৰি অহাৰ ফলত শব্দসম্ভাৰত চহকী হৈ পৰিছিল। প্ৰথম অৱস্থাত তেওঁবিলাক অগ্নি উপাসক হিচাপে থকাৰ সম্ভাৱনাই প্ৰবল। কাঠ আৰু পিছলৈ শিল ঘঁহাই জুই জ্বলাই চিকাৰ কৰি অনা পশু পুৰি খোৱা আৰু জুই জ্বলাই সেই জুইত ৰাখিবৰ বাবে বধ কৰি অনা পশুৰ চৰ্বি জুইত দিয়াৰ পৰাই পিছলৈ দেৱতাৰ নামত পশু উছৰ্গা কৰাৰ আৰু হোমৰ দৰে অনুষ্ঠান কৰাৰ পদ্ধতিৰ জন্ম হ’ল বুলি অনুমিত হৈছে। আনহাতে তেওঁবিলাকে ইয়াৰ প্ৰাচীন জনগোটসমূহৰ পৰাও অনেক সাংস্কৃতিক সম্পদ আৰু ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ সম্পদ সংগ্ৰহ কৰি নিজৰ কৰি ল’লে। মন্দিৰ নিৰ্মাণ, বিগ্ৰহ নিৰ্মাণ, পূজা-পদ্ধতি, এই আটাইবোৰেই আৰ্যেতৰ ভাষী পুৰণি নৃ-গোষ্ঠীৰ পৰা গ্ৰহণ কৰা বিষয়। এতেকে, ইণ্ডো-আৰ্য বা ভাৰতীয় আৰ্যভাষী এই নৰ্ডিক নৃ-গোষ্ঠীটোৱে লাহে লাহে গঢ়ি তুলিলে ভাৰতীয় সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ সৌধ।

এই নৰ্ডিক গোষ্ঠীটোৰ অসমীয়া মানুহ গঢ়ি তোলাত কিবা জৈবিক উপাদানৰ বৰঙণি আছেনে? কোনো কোনো অসমীয়া ব্ৰাহ্মণ আৰু কায়স্থৰ মাজত আৰু কোনো প্ৰশস্তমস্তকী হোৱাৰ প্ৰতি প্ৰৱণতা থাকিলেও দীৰ্ঘমস্তকীৰ প্ৰকৃতি, ঢৌ খেলোৱা চুলি কোনো কলিতা মানুহৰ মাজত দীৰ্ঘায়িত শাৰীৰিক অৱয়ব, দীৰ্ঘায়িত মুখমণ্ডল, ডাচি, ঠেক উন্নত নাক, পাতল নেত্ৰচৰ্ম আদি নৃ-তাত্ত্বিক কিছু লক্ষণ দেখা যায়। কিন্তু অধিকাংশ ব্ৰহ্মণ, কায়স্থ বা কলিতাৰ মাজত এনে লক্ষণ অনুপস্থিত; বৰং সবহক্ষেত্ৰতে দেখা যায় এটা সংমিশ্ৰিত ৰূপ। কলিতাসকলৰ মাজত এনে সংমিশ্ৰণ অধিক। সেই বাবে ব্ৰাহ্মণ-কায়স্থভিন্ন আন গোটৰ মানুহৰ মাজত দীৰ্ঘায়িত শৰীৰ আৰু মুখমণ্ডল, ঠেক উন্নত নাক, পাতল নেত্ৰচৰ্মৰ বহল চকু, ঢৌ খেলোৱা কোমল চুলি দেখিলে “বামুণ- গোসাঁইৰ দৰে চেহেৰা” বুলি সাধাৰণ লোকে এতিয়াও প্ৰকাশ কৰা অভিমতৰ মাজত ব্ৰাহ্মণ আৰু কায়স্থসকলৰ লগত থকা নৰ্ডিক নৃ-গোষ্ঠীৰ সম্পৰ্কৰ দূৰণিবটীয়া সম্ভেদ এটিলৈ আঙুলিয়ায়।

ইতিপূৰ্বে আমি লক্ষ্য কৰি আহিছোঁ অসমীয়া ব্ৰাহ্মণ, কায়স্থ আৰু কলিতাসকল নৃ- গোষ্ঠীগতভাৱে আলপাইন গোষ্ঠীৰ বুলি কোৱা হৈছে। এতেকে, ব্ৰাহ্মণ-গোসাঁইৰ দৰে বুলি প্ৰকাশ কৰা অভিমতে নৰ্ডিক গোষ্ঠীৰ লোকৰো প্ৰব্ৰজনৰ এটা আওপকীয়া ইংগিত দিয়ে; আৰু এই প্ৰব্ৰজন যে আলপাইনসকলতকৈ পিছত

হৈছিল সেই সংকেতো দিয়ে।

ভাৰতীয় আৰ্য নামেৰে চিহ্নিত এই ভাষা-গোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ ভাৰতলৈ আগমনৰ সময় খ্ৰীঃ পূঃ ডেৰ হাজাৰ বছৰ বুলি অনুমিত হৈছে। এতেকে, এওঁবিলাকৰ কোনো গোটৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ আগমন তাৰ অনেক পিছৰ হ'ব পাৰে। আৰ্য সভ্যতা, সংস্কৃতি, ভাষা - সাহিত্য, ধৰ্ম আদিয়ে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰাৰ পিছতে তেওঁবিলাকৰ আগমনৰ সম্ভাৱনা প্ৰবল। এই সম্ভাৱনাক সমৰ্থন দান কৰে, পুৰণি অসমৰ অনেক ঠাইক আৰ্য সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ লগত জড়িত আখ্যান আৰু নামেৰে চিহ্নিত কৰাৰ প্ৰয়াসৰ পৰা। অৰ্থাৎ, ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা আৰ্যাৱৰ্তৰ ভিতৰত নপৰা সত্ত্বেও আৰ্যাৱৰ্তৰ আখ্যান আৰু নামবোৰ তাৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰি অহা আৰ্যভাষীসকলেই ইয়াত দিব লাগিব, সেই বিষয়ে সন্দেহ নাই। অৱশ্যে, এইটোও সমানেই তাৎপৰ্যপূৰ্ণ যে আৰ্যসভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰৱাহ যে খ্ৰীষ্টপূৰ্ব কালতে সোমাই আহিছিল তাৰ সংকেত কামৰূপ তথা প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ-সম্পৰ্কে পোৱা প্ৰত্যক্ষ আৰু অপ্ৰত্যক্ষ সাক্ষ্যসমূহেই দান কৰে।

অসমীয়া মানুহৰ মাজত ককেচীয় উপাদান সম্পৰ্কে কৰা বৈজ্ঞানিক অনুসন্ধানৰ ফল দাঙি ধৰি ভুৱনমোহন দাসে কৈছে যে "ককেচীয় প্ৰজাতিৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰ, যেনে, ভূমধ্যসাগৰীয়, আলপাইন-আৰ্মেনীয়, ইৰাণ-চীনীয় আৰু ইণ্ডো-আৰ্যই অসমৰ মানুহৰ আৱয়ৱিক ৰূপ গঠনত নানান উপাদান যোগান ধৰিছে। ...অসমত যদিও দুটা মানৱ প্ৰজাতি, ককেচীয় আৰু মংগোলীয়ৰ প্ৰতিনিধি মিলিত হৈছে, তথাপি দুয়োটা গোটেই আৱয়ৱিক দিশত নিজস্ব বৈশিষ্ট্য বহু পৰিমাণে সংৰক্ষিত কৰি আছে। "অৰ্থাৎ, একোটা জনসমষ্টি স্বৰূপে যদি চোৱা হয় বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ অৱয়ৱত সংশ্লিষ্ট প্ৰাচীন নৃগোষ্ঠীৰ কিছু লক্ষণ চকুত পৰিব পাৰে। কিন্তু যদি ব্যক্তি হিচাপে চোৱা যায়, দেখা যাব কাৰোবাৰ যদি নাকটো উন্নত, নেত্ৰচৰ্ম ডাঠ, কাৰোবাৰ যদি চুলি ঢৌ খেলোৱা, গালৰ হনু ওলোৱা, কাৰোবাৰ যদি মুখমণ্ডল দীৰ্ঘায়িত, নাক মধ্যম গঢ়ী; অৰ্থাৎ সংমিশ্ৰণৰ লক্ষণ স্পষ্ট।

অষ্ট্ৰলীয়, মংগোলীয় আৰু ককেচীয় প্ৰজাতিৰ বিভিন্ন শাখা-উপশাখাৰ নৃ-গোষ্ঠীগত উপাদানে অসমীয়া মানুহৰ আৱয়বিক গঠন সম্পূৰ্ণ কৰি তুলিছে। তাৰ ভিতৰত মংগোলীয় উপাদান স্বাভাৱিকভাৱেই অধিক। অৱশ্যে, অসমীয়া মানুহ বুলিলে আমি কেৱল নৃ- তাত্ত্বিক আৱয়ৱিক লক্ষণাক্ৰান্ত লোকক নুবুজাওঁ; বৰং জীৱিকাৰ বৃত্তি, ভাব প্ৰকাশৰ মাধ্যম, জীৱন যাপনৰ প্ৰণালী সমন্বিতে হাজাৰ বছৰীয়া পৰিক্ৰমাৰ মাজেদি গঢ়ি তোলা সমূহীয়া জীৱনৰ অংশীদাৰসকলকো বুজাওঁ। যোৱা শতিকাৰ ত্ৰিছৰ দশকতে সুনীতিকুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ে বাঙালীৰ পৰিচয় দিওঁতে স্পষ্ট ভাষাৰে কোৱা বাংলা ভাষাৰ আধাৰৰ কথা এই ক্ষেত্ৰত তুলনীয়। অৰ্থাৎ, নৃ-গোষ্ঠীগতভাৱে সম্পূৰ্ণ মংগোলীয়, অষ্ট্ৰলীয় ককেচীয় বা মিশ্ৰিত হৈয়ো একে ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ আধাৰ এটাত একোটা জনসমষ্টি থিয় দিয়ে। এনেভাৱেই গঢ় লৈ উঠে একোটা জনসমষ্টিৰ ইতিহাস। মানুহৰ লগত মানুহৰ সংঘাত আৰু সমন্বয়েই ৰচনা কৰি আহিছে মানুহৰ সামাজিক অস্তিত্ব আৰু সামাজিক বিকাশৰ ইতিহাসো। এই ইতিহাসৰ একো একোটা স্তৰ থাকিব পাৰে; কিন্তু এই ইতিহাসৰ গতি ক'তো স্থবিৰ হৈ নাযায়। যি জনসমষ্টিৰ সামাজিক বিকাশৰ ইতিহাসৰ গতি স্থবিৰ হৈ যায়, সেই জনসমষ্টি কালক্ৰমত বিলুপ্ত হৈ পৰে।

ইতিহাস অত্যন্ত নিৰ্মম। এই ইতিহাস ৰচনা কৰে সাধাৰণ মানুহে, পণ্ডিতে নহয়। সাধাৰণ মানুহে সৃষ্টি কৰি গৈ থকা ইতিহাসৰ পথ-নিৰ্দেশ কৰিবলৈ গৈ মতান্ধ ব্যক্তি বা জনসমষ্টিয়ে সৃষ্টি কৰি আহিছে সন্দেহ, শংকা, বিভ্ৰান্তি আৰু সংঘাতৰ। অসমীয়া মানুহৰ ইতিহাসো ৰচনা কৰি আহিছে অসমৰ মানুহে। ইতিহাসে ঢুকি পোৱা কালৰ আগৰ পৰা এই ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ প্ৰব্ৰজন কৰি আহি বিভিন্ন গোটৰ মানুহে গঢ়ি তুলিছে অসমীয়া মানুহ, অসমীয়া ভাষা আৰু অসমীয়া সংস্কৃতি। প্ৰাগৈতিহাসিক কালৰ পৰা এতিয়ালৈকে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকালৈ মানুহৰ প্ৰব্ৰজন ঘটি আহি আছে। মানুহৰ সোঁত বন্ধ হোৱা নাই। যিবিলাক গোট আহি "অসমীয়া মানুহৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰত মিলিছেহি, সেই গোটবোৰেই অসমীয়া মানুহটোক জৈৱিক, ভাষিক, সাংস্কৃতিক আৰু সমষ্টিগতভাৱে কৰি তুলিছে সমৃদ্ধ। যিবিলাক গোট আহি কাষতে ৰৈ আছেহি আৰু নিজৰ সুকীয়া অস্তিত্বৰ পৰিচয় প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে বা প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ যত্নপৰ হৈছে, তেওঁবিলাক অসমত বসবাস কৰাৰ পৰিচয়েৰে বহিৰ্বৃত্তৰ 'অসমীয়া'হ'লেও নিজেই অন্তৰ্বৃত্তৰ 'অসমীয়া মানুহ' হ'ব খোজা নাই। নিজৰ ইচ্ছা আৰু আগ্ৰহ নাথাকিলে কাকো জোৰ কৰি 'অসমীয়া মানুহ' কৰিব নোৱাৰি। ❑

** ড° নগেন শইকীয়াৰ 'অসমৰ নৃ-গোষ্ঠী আৰু ভাষাগোষ্ঠীসমূহ' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধটি তেকেতৰেই ৰচিত 'অসমীয়া মানুহৰ ইতিহাস ' শীৰ্ষক গ্ৰন্থখনৰ পৰা লোৱা হৈছে। প্ৰকাশক: কথা প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, প্ৰথম সংস্কৰণ, ২০১৩*

প্রবন্ধ প্রবাহ

বিহু নাচৰ ভঙ্গিমা

ড° অনিল শইকীয়া

এটা সময়ত মানুহে মনৰ আনন্দত যেনেকৈ ইচ্ছা তেনেকৈ নাচিছিল; যেনেকৈ ইচ্ছা তেনেকৈ অংগ সঞ্চালন কৰিছিল। কিন্তু সময় বাগৰাৰ লগে লগে মানুহে নিজৰ শিল্পকৰ্মসমূহক নিজে গম নোপোৱাকৈয়ে চুচি-মাজি মিহি কৰিবলৈ ধৰিলে। আনৰ ভাললগা সমূহ অনুসৰণ কৰিবলৈ ধৰিলে। কেনেকৈ নাচিলে ভাল লাগে ,কেনেকৈ নাচিলে ভাল নালাগে তাকো কোৱাকুই কৰিবলৈ ধৰিলে । কোনে নাচিলে ভাল লাগে , কোনে বিহুনাম গালে ভাল লাগে তাৰো মুকলি আলোচনা হ'বলৈ ধৰিলে। বিহু নাচোতে হাত খন ক'ত থলে ভাল লাগে, হাতখন কিমান ওপৰলৈ নিলে ভাল লাগে সেয়াও যেন বিবেচনা হ'বলৈ ধৰিলে।

বিহু নাচৰ বিবিধ ভঙ্গিমা আছে। ভাল লগা ভঙ্গিমা কিছুমান সহজে বুজি পাবলৈ নামকৰণ একো একোটা কৰা হ'ল।

কিছুমান ভঙ্গিমাৰ নামকৰণ আপোনা আপুনি হৈছে। অঞ্চলভেদে একেটা ভঙ্গিমাকে বেলেগ বেলেগ নামেৰে নামকৰণ কৰা হৈছে। লোক সংস্কৃতিত আঞ্চলিক বৈশিষ্ট্যই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। এটা অঞ্চলৰ মানুহে নিদিষ্ট কিছুমান বৈশিষ্ট্যক আপোনমনে চৰ্চা কৰি থাকে। সেই কাৰণে কিছুমান লোক সংস্কৃতিৰ লগত অঞ্চল এটিৰ নামো জড়িত হৈ থাকে। উদাহৰণস্বৰূপে গোলাঘাট অঞ্চলৰ পুৰুষৰ হুঁচৰি দেখিলে বিহু জনা মানুহে কয়- 'সেয়া গোলাঘাটৰ হুঁচৰি'। অৰ্থাৎ গোলাঘাটৰ হুঁচৰিৰ এক নিৰ্দিষ্ট বৈশিষ্ট্য আছে। বিহু নাচৰ ভংগিমা সমূহৰ ক্ষেত্ৰতো আঞ্চলিক বৈশিষ্ট্য সদা বিৰাজমান। কোনো কোনোৱে কয় বোলে বিহু নাচৰ ভঙ্গিমা নাম কৰণ ব্যৱস্থাটো অৰ্বাচীন। কথাটি সত্য। কাৰণ প্ৰথমে সৃষ্টি হয়। তাৰপাছত নীতি নিয়ম ৰচনা হয়। লগতে এইটোও সত্য যে- 'ভঙ্গিমা' ধাৰণাটোও নতুন কথাহে । কথাবোৰ সদায় নতুন আৰু পুৰণাৰ সংমিশ্ৰণতে সৃষ্টি।

লোক-কৃষ্টিৰ নীতি-নিয়ম নিজে নিজে সৃষ্টি হয়। খাদ্যাভাস, নাচ-গান সকলোতে। ভাল লগা, ভাল নলগা দৃষ্টি-ভঙ্গীৰ পৰাই গ্ৰহণ-বৰ্জনো হয়। কোনো এটা ৰীতি প্ৰতিষ্ঠা হওঁতে কিমান দিন লাগে কোনেও নাজানে। যেনেকৈ গছৰ গুটি চোবাই পৰীক্ষা কৰি কোন বিধ পথ্য, কোন বিধ অপথ্য নিৰ্ণয় কৰিছিল, যেনেকৈ কোন বিধ স্বাস্থ্যসন্মত, কোন বিধ মৃত্যুৰ-বাহক নিৰ্ণয় কৰিছিল, তেনেকৈ লোক কৃষ্টিৰ বহুতো উপাদান পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰ মাজেৰে আহি আহি এটা নিৰ্দিষ্ট ৰূপ পৰিগ্ৰহ কৰেহি। নিদিষ্ট ৰূপ এটি পৰিগ্ৰহ কৰাৰ পাছত ইয়াৰ বিভিন্ন নামকৰণো হয়। যেনেকৈ চহা মানুহে বিভিন্ন গছ-গছনিৰ নামকৰণ কৰিছিল (শিমলু, মদাৰ, নাহৰ ....), যেনেকৈ ফুল-ফলৰ নামকৰণ কৰিছিল (গোলাপ, তগৰ, আম-জামু-লিচু, পনিয়ল ....), যেনেকৈ চৰাইবোৰৰ মাত শুনি শুনি, চৰাইৰ বৈশিষ্ট্য বুজি বুজি নামকৰণ কৰিছিল (সখিয়তী, বুলবুলি, মইনা, ডাউক, বগলী, কণামুচৰি ....), যেনেকৈ বিভিন্ন ঠাইৰ নামকৰণ কৰিছিল (বৰহোলা, বগীবিল, এনাইবাৰী .....); এই নামবোৰ আগতে হৈছিল। সেই নামবোৰকে লৈ বিহুনাম ৰচনা হৈছিল। তেনেকৈ যিবোৰ কাম কৰিছিল, যিবোৰ নাচ নাচিছিল, যিবোৰ আহাৰ হিচাবে গ্ৰহণ কৰিছিল, সিবোৰৰো নামকৰণ কৰিছিল। বিহুনাচৰ বিভিন্ন ভঙ্গিমাসমূহৰো বৈশিষ্ট্য অনুযায়ী বিভিন্ন ঠাইত বিভিন্ন নামকৰণ শুনা যায়। এই নামকৰণসমূহ কৰোতে যিসকলে বিহু নাচিছিল আৰু যিসকলে বিহু নাচোতে নিজা ববীয়াকৈ কিছুমান ভঙ্গিমা দিছিল আৰু যিবোৰ ভঙ্গিমা দেখি আনে গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু গ্ৰহণ কৰোতে যেন কৈছিল-

'আমুকে যে নাচে, নাচোতেযে এনেকৈ খুটুককৈ জাপ এটা মাৰে, তেনেকৈ খুটুক জাপ এটা মাৰিবিচোন।' এনেকৈ কওঁতে ইয়াত 'খুটুক-জাপ' শব্দটোৱে বিহু নাচৰ কোনোবা এটা ভৰি চালনাৰ কথা কয়। এনেকৈয়ে বোধ হয় বিহু নাচৰ ভঙ্গিমাৰসমূহৰ নামকৰণ হৈছিল। এনেধৰণে নামকৰণ হোৱা ভঙ্গিমাসমূহৰ দুটিমান ভঙ্গিমাৰ নাম আৰু তাৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াব খোজা হৈছে। আগবঢ়োৱাৰ আগতে যি ছন্দত বিহু নচা হয়, যি ছন্দত এক প্ৰাণমতলীয়া আৱেশৰ সৃষ্টি হয়, যি ছন্দত মন-প্ৰাণ আকুল হয়, সেই ছন্দৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াব খোজা হৈছে।

বিহুনাচৰ ছন্দ ঃ

দুটা দুটা চাপৰিৰ এক বিশেষ গতিত (বিলম্বিতৰ পৰা ক্ৰমান্বয়ে দ্ৰুত বা লাহে লাহে গতিৰ পৰা খৰ গতি) বিহুনাচৰ ছন্দ

আৱৰ্তিত হয়। সাধাৰণতে বিহুনাচ ত্ৰিশ্ৰ জাতীয় ছন্দত আবদ্ধ। ত্ৰিশ্ৰ শব্দই, তিনিটা একক সময়ৰ মান একেলগে হোৱা বুজায়। য'ত তিনি মাত্ৰাত 'সময়-মানৰ' ভিতৰতে এটা ছন্দ গঠিত হয়। আৰু সেই তিনি মাত্ৰাৰ ভিতৰতে বিহুৰ ছন্দত দুটাকৈ চাপৰি পৰে। অৰ্থাৎ- এক, দুই, তিনি, এই 'তিনি-সংখ্যাৰ' সময় মানত দুটাকৈ হাত চাপৰি পৰে। এই হাত চাপৰি দুটাৰ প্ৰথম চাপৰিটো কোমল, আৰু দ্বিতীয় চাপৰিটো সামান্য টান। এই 'কোমল' আৰু 'টান' হাত চাপৰি দুটাৰ মাজতে বিহু- ছন্দৰ মাদকতা আৰু মাধুৰ্য ফুটি উঠে। ঢোল বাদ্যত এই হাত চাপৰি দুটা পৰা সাধাৰণ বোল কেইটিমান হ'ল-

খিত্ ঘি না। খিত্ ঘি না। খিত্ ঘি না। খিত্ তা ক্ । ইয়াৰ 'খিত্' বোলটো সামান্য সৰু আৰু কোমল 'ঘি না' বোল দুটাৰ 'ঘি' বোলটো ব্যঞ্জনাযুক্ত। খিত্ আৰু ঘি না বোল তিনিটাত দুটা হাত চাপৰি পৰে। তাৰে প্ৰথম হাত চাপৰিটো কোমল আৰু দ্বিতীয়টো জোৰদাৰ। দুটা দুটা চাপৰি হিচাব কৰিলে দুই মাত্ৰা যেন অনুভৱ হয়। আচলতে ইয়াত তিনি মাত্ৰা থাকে। দুটা দুটাকৈ চাপৰি আগবাঢ়ি গৈ আঠটা চাপৰি পৰিলে সাধাৰণতে এটা আৱৰ্তন পূৰ্ণ হয়। যেনে-

x X । x X । x X । x X ।
১ ২ ৩। ১ ২ ৩ । ১ ২ ৩ । ১ ২ ৩।....

১ ২ ৩ - এটি সময়ৰ জোখ। বিহুনামৰ ছন্দত সাধাৰণতে এই ১ ২ ৩ সময়খিনিত দুটা হাত চাপৰি পৰে। প্ৰথম হাত চাপৰিটো ১-ৰ স্থানত, আৰু দ্বিতীয় হাত চাপৰিটো ২-ৰ স্থানত পৰে। ঢোলৰ এটি সাধাৰণ আৱৰ্তন লোৱা হওক। যেনে -

খিত খিS Sতা , খিত খিS Sতা, খিত খিS Sতা , খিত দাS Sও।

এই 'খিত খিতা' বা 'খিত দাও' বোল দুটা গাওঁতে বা বজাওঁতে মনৰ মাজত তিনি একক সময় পাৰ হৈ যায়। আকৌ কৈছো- ইয়াত দুটাকৈ হাত চাপৰি পৰাৰ বাবে ইয়াক দুই মাত্ৰা যেনো লাগিব পাৰে। আকৌ 'খিত খিতা' বোলটো যদি এক বুলি হিচাব কৰা হয় ইয়াক চাৰি মাত্ৰা যেনো লাগিব পাৰে। অথবা ঢোলৰ বোলৰ সাধাৰণ আৱৰ্তন এটি 'ত্ৰিশ্ৰ জাতিয়' চাৰি মাত্ৰাত গঠিত হয়। উল্লেখযোগ্য যে, সাধাৰণতে বেছিভাগ বিহুনামৰ লগত তবলাৰ খেমতা ছন্দৰ সাদৃশ্য দেখা যায়। ইয়াৰ মূল কাৰণ হ'ল খেমতা ছন্দ ছয় মাত্ৰাৰ। ঢোলৰ বোলৰ ছন্দও তিনি তিনি মাত্ৰাৰে গঠিত। অথবা তিনি একক সময় মাত্ৰাৰ বেগত আগবাঢ়ে। তবলাৰ খেমতা ছন্দৰ লগত ঢোলৰ ছন্দৰ সাদৃশ্য থাকিলেও বিহুৰ ছন্দক খেমতা ছন্দৰ পৰা পৃথক। কাৰণ ইয়াৰ হাত চাপৰি বজোৱা শৈলীটো খেমতা ছন্দৰ দৰে নহয়। খেমতা ছন্দত 'এক' নম্বৰ মাত্ৰাটোত (স্থানটোত) জোৰেৰে হাত চাপৰি পৰে। 'দুই' নম্বৰ স্থানত হাত চাপৰি নপৰে। বিহুৰ ছন্দত 'এক' নম্বৰ মাত্ৰা আৰু 'দুই' নম্বৰ মাত্ৰা (স্থানত) দুয়োটাতে হাত চাপৰি পৰে। আৰু '১ ২ ৩' মাত্ৰা তিনিটাৰ ভিতৰত মাজৰ মাত্ৰাটোহে (অৰ্থাৎ দুই নম্বৰ মাত্ৰাটোহে) বেছি শক্তিশালী (Emphatic Position)। খেমতা ছন্দত তেনে নহয়। ঢোলৰ সাধাৰণ ছেও এটিৰ গতি আৰু আৱৰ্তন তলত দেখুওৱা হ'ল -

x X x X x X x X
১ ২ ৩। ১ ২ ৩ । ১ ২ ৩। ১ ২ ৩।
খিত খিS Sতা । খিত খিS Sতা । খিত খিS Sতা। খিত দাS Sও।
ঘেন খিS Sতা। ঘেন খিS Sতা। ঘেন খিS Sতা ।ঘেন দS Sও।
ঘেন খিS Sতা। ঘেন দাS Sও । খিত খিS Sতা। খিত দাS Sও।
খিত তাS Sখি। ঘেন ঘেS Sনা। ঘেন SS SS। SS SS SS।

ঢোলৰ বোলৰ এই আৱৰ্তনৰ ভিত্তিতেই অথবা বিহুনাম গাওঁতে দুচপৰিয়া হাত চাপৰিৰ ভিত্তিতে বিহু নাচৰ পদ চালনা, হাতৰ ভঙ্গিমা আৰু শৰীৰৰ উলাহ নিৰূপণ হয়।

(যদিও বিহুনাচত ঢোলৰ
বোল তিনি মাত্ৰাৰ গতিত আগবাঢ়ে তথাপিও হুচৰিৰ পদ-ঘোষা গোৱা আৰু লহৰিৰ বহুবোৰ ঢোলৰ চাপৰত চাৰি মাত্ৰা, আঠ মাত্ৰা বা যোল্ল মাত্ৰাৰ বা চাৰিৰ পূৰণফলক হিচাবে ঢোলৰ বোল পোৱা যায়।)

<u>বিহুনাচৰ ভৰি চালনাসমূহ</u> বা <u>পদচালনাসমূহ</u> বা <u>ভৰি- বুলনিসমূহ)</u> ঃ

'পদ চালনা' - এনেকুৱা শব্দ চহা মানুহে ভাবিব পাৰে বুলি মনে নধৰে। কিন্তু আজিৰ পৰা পাঁচশ বছৰৰ আগতে অসমৰ লোক জীৱনে ভাওনাৰ আখৰা কৰিছিল। ভাওনাত সূত্ৰধাৰী নাচিছিল। ধেনুযুদ্ধ, বাহুযুদ্ধ, গদাযুদ্ধ, তৰোৱালযুদ্ধৰ বিভিন্ন খোজ-কাটল (ভৰি মান) শিকিছিল। পদ, পাৱ, চৰণ আদি শব্দবোৰ আয়ত্ব কৰিছিল। কীৰ্ত্তন, দশম, নামঘোষাৰ পৰাও বহু শব্দ আয়ত্ব

কৰিছিল। পদচালনা শব্দটো অৰ্বাচীন হৈয়ো প্ৰাচীন যেন লাগে। চলনা শব্দটিৰ সমাৰ্থক বুলনি। বিহুনাচত ভৰিৰ তলুৰা অংশ অথবা পানীগাঁঠিৰ তলৰ অংশ বিভিন্নজনে নিজৰ খেয়াল-খুচি অনুযায়ী অগা-পিছা কৰিছিল। কালক্ৰমত সেইবোৰৰ বৈশিষ্ট্য অনুযায়ী জন-জীৱনে নামকৰণ কৰিছিল। তেনে কেইটিমান নামকৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল -

(১) খুজি-খুজি
(২) খোপ-খুপি বা খুটুক জাপ
(৩) খুপি খুপি বা মকৰা বুলনি
(৪) গিৰিপ-গিৰিপ বা খুন্দনা থেকেচনি বা বুঢ়ী থেকেচনি
(৫) মকৰা বুলনি
(৬) শালিকি বুলনি
(৭) পানী পৰুৱা বা পৰুৱা বুলনি
(৮) ধেনু ভিৰিয়া বা চালনি ঘূৰুৱা।

খুজি খুজি ঃ খোজ শব্দটোৰ পৰাই খুজি খুজি শব্দটো হৈছে। খোজ কাঢ়োতে মানুহ আগলৈ যায়। নাচত আগলৈও যাব পাৰে পাছলৈও যাব পাৰে, বাওঁ ফালেও যাব পাৰে বা সোঁফালেও যাব পাৰে। বিহুনাচত সাধাৰণতে বাওঁ ভৰিৰ তলুৱাত ভেজা দি, সোঁভৰিৰ তলুৱাখন, উলাহতে শৰীৰৰ সোঁ ফালে আগুৱাই নিয়া হয়। আগুৱাই নিওতে বাওঁভৰিত সামান্য উলাহ দিয়া হয়। বাওঁ ভৰিৰ পৰা সোঁ ভৰিৰ তলুৱা প্ৰায় এবেগেতমান আগুৱাই নি, বাওঁ-ভৰিতকৈ অলপ আগফালে সংস্থাপন কৰা হয়। অৰ্থাৎ বাওঁ ভৰিৰ পৰা সোঁ-ভৰি সাধাৰণতে আগবাঢ়ি থাকে। সংস্থাপন কৰাৰ সময়খিনিতে বাওঁ ভৰিৰ তলুৱা সামান্য আগবাঢ়ি আহে। ইয়াত সৃষ্টি হোৱা কৌণিক স্থানত সোঁ ভৰিৰ তলুৱা, বাওঁ ভৰিৰ তলুৱাতকৈ অকণমান আগুৱাই থাকে। সেইকাৰণে এনেকৈ বাৰে বাৰে সোঁ-ভৰি আগুৱাই যাওঁতে ই এটা বৃত্তাকাৰ পথ নিৰ্ণয় কৰে। যদি সোঁভৰিখনৰ তলুৱা বাওঁ ভৰিৰ তলুৱাতকৈ সামান্য আগবাঢ়ি নাথাকি একেডাল সৰল ৰেখাতে থাকে তেন্তে ই বৃত্তাকাৰ পথ নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰে। কেতিয়াবা তেনেকৈ সৰল ৰেখাতো সোঁভৰি আগবাঢ়িব পাৰে। বিহুনাচ সাধাৰণতে বৃত্তাকাৰে নচা হয়। বৃত্তাকাৰ হ'লে প্ৰত্যেকেই প্ৰত্যেকৰে মুখৰ অভিব্যক্তি দেখি থাকে। তাতেই আনন্দ। সেইকাৰণে বাওঁ-ভৰিৰ পৰা সোঁ-ভৰি এবেগৈতমান কৌণিক দুৰত্বৰে আগবাঢ়ে। কিন্তু সময়ৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এই বৃত্তাকাৰ সংস্থিতিৰ পৰিৱৰ্তন আহিছে। কাৰণ এতিয়া মঞ্চত বিহু নচা হয়। মঞ্চৰ বিহু দৰ্শকলৈ চাই নচা হয়। সেই কাৰণে বৃত্তাকাৰ সংস্থিতি এতিয়া অৱধাৰিত নহয়।

আকৌ আহোঁ খুজি খুজিৰ সময় মানলৈ। বাওঁ ভৰিৰ তলুৱা আৰু সোঁ ভৰিৰ তলুৱা দুখনি এবাৰ এবাৰ সঞ্চালন কৰিবৰ বাবে তিনি একক সময়ৰ প্ৰয়োজন। আগতে কোৱা হৈছে যে, তিনি একক সময়ত দুটা হাত চাপৰি পৰে। (১ ২ ৩ - এটি সময়ৰ জোখ। বিহুনামত বা ঢোলৰ ছন্দত সাধাৰণতে এই ১ ২ ৩ সময়খিনিত দুটা হাত চাপৰি পৰে। প্ৰথম হাত চাপৰিটো ১-ৰ স্থানত, আৰু দ্বিতীয় হাত চাপৰিটো ২-ৰ স্থানত পৰে।) দুটা হাত চাপৰিত দুয়োখন ভৰিৰ তলুৱাই এবাৰ এবাৰ চলনা কৰে। কিন্তু সোঁ ভৰিৰ তলুৱাখন চলনা কৰোতে দুই একক সময়ৰ প্ৰয়োজন। কাৰণ ই বাওঁ ভৰিৰ পৰা এবেগেতমান আগুৱাই গৈ এটা কৌণিক স্থানত অৱস্থান গ্ৰহণ কৰে। খুজি খুজি পদচালনা এক বিশিষ্ট ধৰণেৰে পথালিকৈ কৰা পদচলনা।

খোপ-খুপি বা খুটুক জাপ ঃখুজি খুজি পদ চালনাৰ একেঘেয়ামী ভাঙিবৰ বাবে। কেতিয়াবা বিহুৱাই মাজতে সৰুকৈ উলাহ এটা দিয়ে।উলাহটো দিওঁতে খুটুককৈ জাপ এটা মৰাৰ নিচিনা হয়। কিন্তু য'ত ত'ত খুটুক-জাপ নামাৰে। সাধাৰণতে ঢোলৰ ছন্দ এটাই যেতিয়া এটা 'দশা' (সময়ৰ এটা সৰু জোখঃ Phrase - a small unit of time) সম্পূৰ্ণ কৰিব খোজে তেতিয়াই খুটুক-জাপৰ বাবে বিহুৱা সাজু হয়। কথাটো এটা উদাহৰণেৰে কোৱা হওক । ঢোলৰ এটি সাধাৰণ ছন্দৰ উদাহৰণ লোৱা হওক। যেনে - 'খিত খিSSতা, খিত খিSSতা, খিত খিSSতা, খিত দাSSও'। এই বোল কেইটা ঢোলৰ চেও (বা ছন্দ এটাৰ) এটাৰ এটা সৰু অংশ। এই অংশটোৰ শেষৰ 'খিত দাSSও' বোলটোত কোনো বিহুৱা ডেকাই অকণমানকৈ খুটুককৈ উলাহ এটা দিয়ে বা খুটুককৈ সামান্য জাপ এটা মাৰে। জাপ মাৰোতে হাত দুখন সাধাৰণতে ককাল আৰু পেটৰ সীমাত থাকে। দেখিবলৈ এনেকুৱা লাগে যেন হাত দুখনিৰ বুঢ়া আঙুলি আৰু তৰ্জ্জনি আঙুলিৰ অৰ্দ্ধবৃত্তাকাৰ আকৃতিৰ মাজত ককালটো সোমাই আছে। কেইবাজনো বিহুৱাই যেতিয়া একেলগে নাচে আৰু ঢোলৰ এটা সাধাৰণ আৱৰ্তনৰ শেষৰ বোলটোত শৰীৰ আৰু ভৰিৰ এটি সামন্য উল্লাস প্ৰদৰ্শন কৰে তেতিয়া বিহু নাচে এক বিশিষ্ট মাত্ৰা লাভ কৰে। ৰসিকসকলে

ইয়াকে দেখি এনে পদচালনাৰ নাম দিছিল খুটুক জাপ।

গিৰিপ-গিৰিপ বা খুন্দনা বা থেকেচনি বা বুঢ়ী থেকেচনি ঃ 'গিৰিপ গিৰিপকৈ নাচি থাকা নাচনি, ভিৰাই নামাৰিবা লৰ' অথবা 'আমি বিহু মাৰো য'ত, দেহি ঐ দুবৰি নগজে ত'ত'ৰ নিচিনা বিহুনামৰ শাৰীবোৰে গিৰিপ গিৰিপ পদচালনালৈ মনত পেলায়। এনে পদচালনাত ভৰিৰ তলুৱা দুখনে গিৰিপ গিৰিপ শব্দ কৰে। এনে পদচালনাত ভৰিৰ তলুৱা দুখন উঠা-নমা কৰোতে গাটো থেকেচা যেন লাগে। সেই কাৰণে ইয়াক থেকেচনি বুলিও কোৱা হয়। কোনো কোনো ঠাইত খুন্দনা, আৰু কোনো কোনো ঠাইত বুঢ়ী থেকেচনি বুলিও কোৱা শুনা যায়। পেপাঁৰ লহৰত সাধাৰণতে গিৰিপ গিৰিপ ভৰি চালনা দিয়া দেখা যায়। কিন্তু ই বদ্ধমূল নহয়।

বুঢ়ী থেকেচনি -বুঢ়ী থেকেচনি বুলি কোৱাৰো যৰ্থাথ আছে। এটা সময়ত বয়সস্থ নাৰীৰ কঁকাল বেঁকা হৈছিল। আজিকালি অৱশ্যে নহয়। তেতিয়াও কিন্তু গাভৰু কালত বিহু নচা বয়োজেষ্ঠাই বিহুত কঁকাল বেঁকা কৰিয়ে এপাক নাচিছিল। ভৰিৰ তলুৱাত সামান্য দোপ দি গাটো উঠা নমা কৰিছিল। তাতো সৌন্দৰ্য ফুটি উঠিছিল। কালক্ৰমত যিয়ে এটি পদাচালনা হৈ পৰিল।

খুপি খুপি ঃ 'বাটতো বৰ পিচল, খুপি খুপি যাবি।' পিচল বাটত খুপি খুপি যোৱাৰ যি অভিজ্ঞতা, তাৰ পৰা হয়তো খুপি খুপি শব্দটো আহিব পাৰে। ভৰিৰ তলুৱা দুখন অকণো দাঙ নোখোৱাকৈ যেতিয়া পিচল বাটত খুপি খুপি যোৱাৰ দৰে আগবঢ়াই নিয়া হয় তেতিয়া বোকা বাটত খুপি খুপি যোৱাৰ দৰে লাগে সেইকাৰণে হয়তো এই ভৰি চালনা নাম খুপি খুপি দিয়া হয়। মকৰাই খোজ কাঢ়োতে এটা ভৰি চোচৰাই নিয়ে। সেই অনুকৃতিক লক্ষ্য কৰি কোনো কোনো অঞ্চলত খুপি খুপি বুলনিক মকৰাৰ বুলনিও বোলে। সাধাৰণতে গগণা বজাওঁতে খুপি খুপি বুলনি দিয়া দেখা যায়। কাৰণ গগণাৰ শব্দ তুলনামূলকভাৱে সৰু, আৰু খুপি খুপি বুলনিত ভৰিৰ তলুৱাৰ কোনো শব্দ নহয়। তেনে ধাৰণাতে বোধহয় গগণাত সাধাৰণতে খুপি খুপি বুলনি (কোনো কোনো ঠাইত মকৰা বুলনি) দিয়ে বুলি কোৱা হয়।

মকৰা বুলনি ঃ মকৰাই সাধাৰণতে বেকাকৈ গতি কৰে। গতি কৰোতে ই এটা ভৰি চোচৰাই যায়। এই চোচৰাই যোৱা ভৰিৰ অনুকৰণতে বোধ হয় মকৰা বুলনি ভৰি চালনাৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে। মকৰা বুলনিত প্ৰথমতে- সোঁ-ভৰিৰ তলুৱা বাওঁ ভৰিৰ পৰা সামান্য (এবেগেত) সোঁফালে আগুৱাই নিয়া হয়। লগে লগে বাওঁ-ভৰিৰ তলুৱা সোঁ-ভৰিৰ কাষলৈ চোচোৱাই নিয়া হয়। বাওঃ ভৰি গৈ সোঁ-ভৰিৰ ওচৰত অৱস্থান কৰোতে সোঁ ভৰি পুনৰ এবেগেতমান আগুৱাই নিয়া হয়। এনেকৈ চাৰি খোজ যোৱাৰ পিছত সোঁ ভৰি আৰু বাওঁ ভৰি একে স্থানত ৰাখি বা সামান্য দৰক মাৰি পুনৰ চাৰিটা ছন্দ (তিশ্ৰজাতিৰ সময়-যেনে ১২৩।১২৩।১২৩।১২৩) একে স্থানত অৱস্থান কৰে। তাৰমানে এটা স্থানত বিহুৱতীয়ে সামান্য বিশ্ৰাম ল'লে। বিশ্ৰাম লোৱাৰ পাছত পুনৰ বাওঁ-ভৰিৰ তলুৱা বাওঁ ফালে আগুৱাই আনে। লগে লগে সোঁ-ভৰিৰ পতা(তলুৱা) চোঁচৰাই আনি বাওঁ-ভৰিৰ তলুৱাৰ ওচৰত অৱস্থান কৰে। সোঁ-ভৰি চোচৰাই আনি বাওঁ ভৰি কাষত অৱস্থান কৰোতে বাওঁ ভৰি আগুৱাই যায়। এনেকৈ চাৰি খোজ যোৱাৰ পিছত সোঁ ভৰি আৰু বাওঁ ভৰি একে স্থানত ৰাখি বা সামান্য দৰক মাৰি পুনৰ চাৰি মাত্ৰা (তিশ্ৰজাতিৰ) সময় (যেনে ১২৩।১২৩।১২৩।১২৩) একে স্থানত অৱস্থান কৰে। এনেকৈ সাধাৰণতে দুবাৰ বা চাৰিবাৰহে কৰা হয়।

শালিকি বুলনি ঃ শালিকা চৰাইৰ খোজৰ অনুকৰণতে শালিকি বুলনি নামটো অহা যেন লাগে। শালিকা চৰাই সাধাৰণতে চিধা-চিধি সন্মুখৰফালে খৰকৈ খোজ দি যায়। খোজ দিওঁতে এটা ভৰিৰ লগত আনটো ভৰি দোপ দি যোৱা যেন লাগে। শালিকি বুলনিত প্ৰথমতে সোঁভৰিটো সমুখৰ ফালে এবেগেতমান আগুৱাই যায়। আগুৱাই যাওঁতে সোঁ-ভৰিৰ তলুৱাখন মাটিৰ লগত প্ৰায় সমান্তৰালকৈ আগুৱায়। সোঁ-ভৰিৰ তলুৱাখন আগুৱাই গৈ মাটিত পৰাৰ লগে লগে সোঁভৰিৰ পাচফালে বাওঁভৰিৰ তলুৱাখন প্ৰায় ঠিয়কৈ আগবাঢ়ি আহে , আৰু বাওঁ-তলুৱাৰ আঙুলিত ভেজা দি এক-তিলমান সময় অৱস্থান কৰোতেই পুনৰ সোঁ-ভৰিটো সন্মুখৰ ফালে আগুৱাই যায়। শালিকি বুলনিত সাধাৰণতে ঢোলৰ চেও খৰ হয়।

পানী পৰুৱা ঃ পানীৰ পৰুৱা বা পানীৰ ওপৰত বগাই ফুৰা পৰুৱা কিছুমানে বেকা বেকিকৈ পাক দিয়ে। ঠিক অসমীয়া চাৰি সংখ্যাটোৰ দৰে। বিহু নাচত নাচনীয়ে যেতিয়া অকাই পকাই পদচালনা দিয়ে তেতিয়া পানী পৰুৱাৰ খোজৰ গতি মনলৈ আহে। আৰু সেই দৃষ্টিভংগীৰ পৰা চাৰি সংখ্যাটোৰ দৰে বা তেনেকুৱা গতিক পানী পৰুৱা বুলনি বোলা হ'ল। পানী-পৰুৱা বুলনিতো ঢোলৰ চেও সাধাৰণতে খৰ হয়।

ধেনু ভিৰিয়া বা চালনি ঘূৰুৱা ঃ ধেনু ভিৰিয়া পদ চালনাত- নাচনীয়ে বাওঁ ভৰিটো একে স্থানত ৰাখি সোঁ ভৰিটো খুজি খুজি খোজেৰে বাওঁভৰিৰ আগফালে ধেনুভিৰিয়াকৈ ঘূৰাই আনি বাওঁভৰিৰ কাষত অৱস্থান কৰে। সোঁ ভৰিটো খুজি খুজি খোজেৰে

বাওঁভৰিৰ আগফালে অৰ্ধবৃত্তাকাৰে ঘূৰোতে বাওঁ ভৰিটোৰেও ছন্দ ৰক্ষা কৰি প্ৰায় একে স্থানতে খোজ দি থাকে। হাত দুখনেৰে চালনি এখন ঘুৰাই থাকোতে যেনেকুৰা লাগে ইয়াতো ভৰি দুখনে তেনেকুৰা কৰা যেন লাগে । সেইকাৰণে এই পদচালনাক চালনি ঘুৰুৱা বোলা হয়।

বিহুনাচৰ হাতৰ ভঙ্গিমা ঃ

বিহুনাচৰ হাতৰ ভঙ্গিমাবোৰৰ নাম কৰণ শুনা নাযায়। বিহুৱা,বিহুৱতীয়ে বিহু-নাচোতে শৰীৰৰ যি স্থানত যেনেকৈ অৱশ্থান কৰে সেইদৰে নামকৰণ কৰা দেখা যায়। দুয়োখন হাত কঁকালত দিয়া, এখন হাত কঁকালত আনখন হাত খোপাৰ ওচৰত, দুয়োখন হাত খোপাৰ ওচৰত, দুয়োখন হাত শৰীৰৰ আগফালে আনি ম'হৰ শিঙৰ দৰে ভঙ্গিমা কৰা প্ৰভৃতি হাতৰ ভঙ্গিমাসমূহ সাধাৰণতে দেখা যায়। তেনেদৰে পৰ্য্যবেক্ষণ কৰা কেইটামান হাতৰ ভঙ্গিমাৰ নাম হ'ল -

(১) ঘেৰ হাত বা ম'হৰ শিঙৰ দৰে হাত (২) চিলনি পাখি হাত(৩) শগুন পাখি হাত (৪)পখিলা পাখি হাত(৫) পানীখেলা বা ঢৌ খেলা হাত (৬) উঁইচিৰিঙা হাত (৭) অগাপিচা হাত (৮) এখন হাত ককালত এখন হাত খোপাৰ পাচফালে ৰখা হাত (৯)দুয়োখন হাত খোপাৰ পাচফালে ৰখা হাত আৰু (১০)দুয়োখন হাত ককালৰ পিচফালে ৰখা হাত(১১) বাওঁ হাতৰ তলুৱাৰ আঙুলিত সোঁহাতৰ তলুৱাৰে ধৰি সৰু গাঁঠি ভঙা হাত ।

ঘেৰ্ হাত বা ম'হৰ শিঙৰ দৰে হাত ঃ শৰীৰ আগফালে হাত দুখনি আনি ঠিক ম'হৰ শিঙৰ দৰে অৱস্থান কৰা হাতকে ঘেৰ্ হাত বা ম'হৰ শিঙা হাত বোলে।

চিলনি পাখি হাত ঃ হাত দুখন কিলাকুটিত সামান্য ভাঁজ কৰি প্ৰসাৰিত কৰি হাতৰ তলুৱা দুখন চৰাইৰ পাখীৰ দৰে সঞ্চালন কৰাকে চিলনিপাখি হাত বোলা হয়। আকাশত চিলনিয়ে যেতিয়া আলাসত পাখি এৰি দিওঁতে যি এক ভঙ্গিমা হয়, তাৰ অনুকৰণতে হয়তো এই নাম দিয়া হৈছে।

শগুন পাখি (পাখা) হাত ঃ শগুন-পাখী হাত চিলনি-পাখী হাতৰ নিচিনাই কিন্তু চিলনি হাতত হাত দুখন প্ৰায় সম্পূৰ্ণকৈ মেল নাখায়।শগুন-পাখা হাতত হাত দুখন শৰীৰৰ দুয়ো কাষে অলপ বেচিকৈ প্ৰসাৰিত হয়। শগুন পাখী-হাতত হাত দুখন, আকাশৰ বহু ওপৰত উৰি থকা শগুনৰ পাখীৰ দৰে প্ৰসাৰিত হয়। তেনেকৈ প্ৰসাৰিত হাত দুখনিৰ তলুৱাই, ঢোলৰ ছন্দে-ছন্দে ঢৌ খেলাকে শগুন পাখি হাত আখ্যা দিয়া হৈছে।

পখিলা পাখি হাতঃ- দুয়োখন হাত শৰীৰৰ দুয়ো কাষে ঠিক পখিলাৰ পাখিৰ দৰে সঞ্চালন কৰা হাতেই পখিলা পাখি হাত । নাচনীয়ে কেতিয়াবা শৰীৰৰ দুয়োকাযে হাত দুখন কাষলতিৰ তল আৰু কিলাকুটিত ভাজ কৰি হাতৰ তলুৱা দুখন পখিলা পাখিৰ দৰে সঞ্চালন কৰে। এই হাতৰ ভংগিমা দিওঁতে কাষলতিৰ তল,কিলাকুটি আৰু হাতৰ সৰু গাঠিত তিনিটা কোণ সৃষ্টি হয়। কাষলতি আৰু কিলাকুটিত কৌনিক অৱস্থানতে হাতৰ তলুৱা ভূমি-মুখি কৰি তলুৱাৰ কাষৰ গাঁঠি ভাঙি পখিলা পাখিৰ দৰে সঞ্চালন কৰে ।

পানীখেলা বা ঢৌ খেলা হাত ঃ কঁকালৰ ওপৰ অংশত আৰু তাৰ সোঁৰে-বাওঁৰে হাতৰ তলুৱা দুখন তলফালে মুখ কৰি ৰাখি ছন্দময় গতিত সঞ্চালন কৰাকে পানীখেলা বা ঢৌ খেলা হাত নামকৰণ কৰা হৈছে। এই ভঙ্গিমাত হাতৰ তলুৱা দুখনে পানীৰ ওপৰত ঢৌ খেলি থকা যেন লাগে।

উঁইচিৰিঙা হাত ঃ দুয়োখন হাতৰ তলুৱা মুখামুখিকৈ 'উদ্ধমুখী কৰি', এবেগেত আঁতৰত ৰাখি ছন্দময় গতিত তলুৱা দুখন সঞ্চালন কৰি শৰীৰৰ আগফালে বাওঁফালৰ পৰা সোঁফাললৈ আৰু সোঁফালৰ পৰা বাওঁফাললৈ সঞ্চালন কৰাকে উঁইচিৰিঙা হাত বোলা হৈছে। উঁইচিৰিঙা হাতত তলুৱা দুখন উৰ্দ্ধমুখি হৈ থাকে। ঠিক নমস্কাৰ-ভঙ্গিমাৰ পৰা হাতৰ তলুৱা দুখন এবেগেত আঁতৰাই নিয়াৰ নিচিনা। শৰীৰৰ আগফালে বাওঁ ফালৰ পৰা সোঁ-ফালে আহোতে প্ৰথমে বাওঁ-কাণৰ ওচৰত হাত দুখনে অৱস্থান কৰে। লাহে লাহে সামান্য তললৈ নামি আহি বুকুৰ আগেদি পাৰ হৈ সোঁ-কাণৰ সীমা পাৰ হৈ এক পল অৱস্থান কৰি পুনৰ একে ধৰণে বাওঁ-কানৰ ফালে ঘূৰি আহে।

অগাপিচা হাত ঃ অগাপিচা হাত সাধাৰণতে বিহুৱাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰজোয্য। পুৰুষে নাচোতে কেতিয়াবা কঁকালৰ দুয়োকাষে ঢোলৰ ছন্দে ছন্দে হাত দুটা এক বিশিষ্ট ভঙ্গিমাৰে অগাপিচা কৰে। বয়োজেষ্ঠসকলে লহৰি নাচোতে 'আগেপিচে হাত নে' 'আগেপিচে হাত নে' বুলি লৰাক শিকাওতে হয়তো অগাপিচা হাত শব্দতো প্ৰচলন হ'ব পাৰে।

এখন হাত কঁকালত আৰু এখন হাত খোপাৰ কাষত ৰখা হাত ঃ বিহুৱতীয়ে সাধাৰণতেই এখন হাতৰ তলুৱা কঁকালত আৰু

এখন হাতৰ তলুৱা খোপাৰ কাষত ৰাখি ছন্দে ছন্দে ভংগিমা দিয়ে। এনে ভংগিমাৰ কোনো নামকৰণ পোৱা হোৱা নাই।

দুয়োখন হাত খোপাৰ কাষত ৰখা হাতঃ বিহুৱতীয়ে দুয়োখনি হাতৰ তলুৱা সামান্য বেকা কৰি খোপাৰ কাষত ৰাখি এটি সুন্দৰ ভংগিমা দিয়ে। এই ভংগিমাত গোটেই মুখমণ্ডল ঢোলৰ ছন্দে ছন্দে সোঁৱে বাওঁৱে দোলনি দিয়ে। দুয়ো হাতৰ তলুৱা খোপাৰ কাষত ৰাখি দিয়া ভঙ্গিমাৰ কোনো নামকৰণ পোৱা হোৱা নাই। অৱশ্যে ভংগিমাটি দেখিলে মৌৰাই পেখম ধৰাৰ নিচিনা লাগে।

দুয়োখন হাত ককালৰ ৰখা হাতঃ বিহুৱা বিহুৱতীয়ে দুয়োখন হাত ককালৰ ৰাখি(নাভিৰ বিপৰীত ফালে) ঢোলৰ বা নামৰ ছন্দে ছন্দে ককাল-ভাঙি নাচে। নাচনীৰ হাত দুখন আলাসতে ককাললৈ আহে। ককালত হাত দুখন সংস্থাপন কৰোতে সাধাৰণতে হাতৰ তলুৱা দুখন ওপৰ মুৱাকৈ থাকে,যাতে হাতৰ তলুৱাত লগোৱা জেতুকাৰ ৰঙৰ শোভা বিদ্যমান হয়। কিন্তু বিহুৱতীয়ে যেতিয়া গিৰিপ গিৰিপ কৈ গাটো থেকেচি থেকেচি নাচে তেতিয়া হাতৰ তলুৱা ককালৰ ওপৰত তলমুৱাকৈ সংস্থাপন কৰে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰে ককালত হাত দুখন থৈ নাচোতে নাচৰ ছন্দে ছন্দে হাত দুখন সামান্য উঠানমা কৰে । উঠানমা কৰোতে তলুৱাৰ সামান্য অংশ সাধাৰণতে ককালক লাগি থাকে। সেয়া সেই অঞ্চলৰ বৈশিষ্ট্য।

বাওঁ হাতৰ তলুৱাৰ আঙুলিত সোঁহাতৰ তলুৱাৰে ধৰি সৰু গাঁঠি ভঙা হাতঃ এই ভঙ্গিমাত, বাওঁ হাতৰ আঙুলি কেইটিৰ বাহিৰৰ ফালে সোঁ হাতৰ তলুৱাৰে আলফুলে ধৰি তেনেকৈ এটি বন্ধন সৃষ্টি কৰি ছন্দে ছন্দে সৰুগাঠি ভাঙি নাচনীয়ে অতি নান্দনিক ঢোলৰ ছন্দে ছন্দে বা বিহুনামৰ লহৰে লহৰে বিহু নাচে।

বিহুনাচৰ হাতৰ ভঙ্গিমা, যেনে- চিলনি পাখি হাত, শগুন পাখি হাত, পখিলা পাখি হাত, পানীখেলা বা ঢৌ খেলা হাত, উঁইচিৰিঙা হাত ,অগাপিচা হাত আদি ভঙ্গিমাসমূহৰ বিষয়ে লক্ষীমপুৰৰ একালৰ দক্ষ বিহুৱা গগণ মহন্তই আমাৰ আগত অৱগত কৰিছিল। সেইদিনা আমাৰ লগত লক্ষীমপুৰৰ নবিউল হুচেইন আৰু নন্দকিশোৰ মহেশ্বৰীও গগন মহন্তৰ ঘৰত উপস্থিত আছিল।

বিহুনাচৰ পাক ঃ

লোক নাচত সাধাৰণতে বাওঁ ভৰিক আশ্ৰয় কৰি সোঁ ভৰি চলনা কৰি বাওঁহাতলৈ ঘূৰাৰ এটা প্ৰৱণতা থাকে। কাৰণ, সাধাৰণতে বাওঁ ভৰিৰ তুলনাত সোঁ ভৰিটো বেছি ক্ষীপ্ৰ গতিত চলনা কৰিব পাৰে। ধানৰ মৰণা মাৰোতে যিটো গৰু এলেহুৱা সেইটো গৰু বাওঁহাতে দিয়া হয়। কাৰণ, সোঁ হাতৰ গৰুটো যিমান ঘূৰিব লাগে, বাওঁ হাতৰ গৰুটো তাতকৈ কম ঘূৰিব লাগে। যদিও লোক নাচত বাওঁ হাতলৈ ঘূৰাৰ এটা প্ৰৱণতা থাকে, তথাপিও আৱশ্যক অনুযায়ী বাওঁ হাত আৰু সোঁ হাতৰ দুয়ো দিশতে নাচনী ঘূৰে। বিহুৱা-বিহুৱতীয়ে বিহুনাচৰ মাজত যেতিয়াই ইচ্ছা তেতিয়াই ঘূৰিব পাৰে। কিন্তু ইয়াৰো এটা নিয়ম থাকিব পাৰে। ঢোলৰ বাৰ মাত্ৰাৰ এটা আৱৰ্তনত প্ৰথম ছয় মাত্ৰাত পদচালনা কৰি দ্বিতীয় ছয় মাত্ৰাত শৰীৰটো ঘূৰাব পাৰে। উদাহৰণস্বৰূপে - ‘ঘেন তিঘেন, ঃ তাখি ঘেন। তাSখ তাখ ঃ তাSখ তাখ।’ ইয়াত ‘ঘেন তিঘেন, তাখি ঘেন’ত পদ চালনা কৰি ‘ তাSখ তাখ ঃ তাSখ তাখ’ত শৰীৰটো ঘূৰাব পাৰে। ঠিক তেনেকৈ ঢোলৰ চাপৰত যতি পৰা অংশত অথবা মাজৰ ভাঙনি অংশত বা যিকোনো ৰগৰ দিয়া অংশত নাচনীয়ে পাক দিয়া দেখা যায়। বিহুনাম গাওঁতেও নাচনীয়ে মাজে মাজে পাক দিয়ে। কিন্তু ইয়াতো নাচনীয়ে বিহুনামৰ যতি পৰা অংশ বা দোহাৰা অংশটো বাচি লয়।

কেতিয়াবা নাচনীয়ে ঢোলৰ চাপৰত একেৰাহে টাকুৰি ঘূৰাদি ঘূৰি থাকে। কেতিয়াবা হাত দুখন কঁকালত দি ঘূৰে, কেতিয়াবা হাত দুখন সামান্য প্ৰসাৰিত কৰি ঘূৰে। এনেবোৰ ভঙ্গিমা দেখি কোনোবা বিহুবলীয়া ডেকাই, বা কোনো ৰসিকে ‘এনেকৈ টাকুৰি ঘূৰাদি ঘূৰ’ বুলি চাগে কিবা-কিবি শব্দ কৈছিল। পাছত সেই শব্দসমূহেই একো একোটা নামলৈ ৰূপান্তৰিত হ’ল। তেনে কেইটিমান নাম তলত উল্লেখ কৰা হ’ল -

(১) টাকুৰি পাক, (২) চেৰেকি পাক, (৩) বৈ-পাক গৈ-পাক বা টুকুৰা পাক, (৪) হাউলি পাক,(৫) ভাঁউৰী বা ভাঁৰৰি পাক,(৬) এখন হাত কঁকালত আৰু এখন হাত খোপাৰ কাষত ৰাখি পাক, (৭) দুয়োখন হাত খোপাৰ কাষত ৰাখি পাক .

টাকুৰি পাক ঃ হাত দুখন কঁকালত ৰাখি ছন্দময় গতিত একেটা দিশতে বা দুয়োতা দিশতে নাচনীয়ে টাকুৰি ঘূৰাদি ঘূৰে। এনেকৈ ঘূৰাকে টাকুৰি পাক বোলে। টাকুৰি পাকত নাচ সাধাৰণতে দ্ৰুত হয়। বিহুনামত গায় - ‘টাকুৰি ঘূৰাদি নুঘূৰ কেলৈ’।

চেৰেকি পাক ঃ হাত দুখন সামান্য দিশতে প্ৰসাৰিত কৰি, হাতৰ কিলাকুটিত ইংৰাজী ভি (V) আখৰটোৰ দৰে ভাঁজ দি ঘূৰাকে চেৰেকি পাক বোলে। টাকুৰিতকৈ চেৰেকিৰ আকাৰ ডাঙৰ। হাত দুখন সামান্য প্ৰসাৰিত কৰিলে ই হয়তো চেৰেকিৰ আকাৰ ধাৰণ কৰে। সেই কাৰণে হয়তো এনে ধৰণৰ পাকক চেৰেকি পাক নাম দিছিল।

বৈ-পাক গৈ-পাক বা টুকুৰা পাক ঃ ঢোলৰ চাপৰত নাচনীয়ে কেতিয়াবা বাওঁফালে আধাপাক, আৰু সোঁফালে আধাপাক

ঘূৰি এক বিশিষ্ট ভঙ্গিমা প্ৰদৰ্শন কৰে। যেতিয়া বাওঁ ভৰি স্থিৰ ৰাখি বাওঁফালে আধাপাক ঘূৰে তেতিয়া ৰখিক সকলে ইয়াক বৈ-পাক বোলে আৰু যেতিয়া সোঁ ভৰিত থিৰ ৰাখি বাওঁ ভৰি সোঁফালে ঘূৰাই আধাপাক ঘূৰে তেতিয়া ইয়াক গৈ-পাক আখ্যা দিছে। সম্পূৰ্ণকৈ নুঘূৰাৰ বাবে ইয়াৰ নাম হয়তো কোনো কোনো অঞ্চলত টুকুৰা পাকো বোলে। টুকুৰা পাক নামটো অৱশ্যে অৰ্বাচীন।

হাউলি পাক ঃ ঢোলৰ ভাঙনি অংশত হাত দুখনৰ আকৃতি ঘেৰ কৰি তলুৱা বাহিৰফালে ৰাখি সামান্য হাউলি এপাক মৰাকে হাউলি পাক বোলে। পুৰুষে হাউলি পাক দিওঁতে হাত দুখন ককাঁলৰ পিচফালে প্ৰায় পোনকৈ ৰাখে আৰু তলুৱা দুখন ককাঁলৰ পৰা বাহিৰফালে ৰাখে।

ভাঁউৰী পাক ঃ 'ভাঁউৰি পাক' শব্দটো শুনিছিলো গোলাঘাটৰ এখন ভিতৰুৱা গাঁৱত। কৈছিল উৰিয়ামঘাট অঞ্চলৰ সমাজকৰ্মী সিদ্ধেশ্বৰ শইকীয়াই । ভাঁউৰী শব্দটো আহিছে গোটিয়া ম'হৰ হালত ব্যৱহাৰ কৰা ভাঁউৰি নামৰ সজুলিটোৰ পৰা। গোটিয়া ম'হৰ হালত নাঙলটোৰ নিচেই কাষতে শ'লমাৰিত এডাল বেঁকা এফলীয়া বাঁহ বন্ধা হয়। বাঁহডালৰ এটা মূৰ শ'লমাৰিত, আৰু আনটো মূৰৰ পৰা এডাল ৰচী ম'হটোৰ ডিঙিৰ ফালে থকা যুৱলীৰ লগত বন্ধা হয়। ম'হটোৱে মাজে মাজে ভাঁউৰীডালৰ ফালে মূৰটো ঘূৰাই ঘূৰাই চায়। নাচনীয়ে কঁকালত হাত দি পিছফালে মূৰটো ঘূৰাই এটা উল্লাস দিয়াকে ভাঁউৰি পাক বোলে। ভাঁউৰি পাক সাধাৰণতে বাওঁহাতে দিয়া হয়। হেমকোষ অভিধানতো 'ভাঁউৰি বা ভাঁৱৰি পাক' শব্দটো আছে। হেমকোষ অভিধানৰ মতে 'ভাউৰী' মানে বৰ বেগী পাক।

এখন হাত কঁকালত আৰু এখন হাত খোপাৰ কাষত ৰাখি পাক ঃ বিহুৱতীয়ে সাধাৰণতেই এখন হাতৰ তলুৱা কঁকালত আৰু এখন হাতৰ তলুৱা খোপাৰ কাষত ৰাখি নাচৰ মাজে মাজে পাক দিব বিচাৰে। এনে পাকৰ কোনো নামকৰণ শুনা নাই।

দুয়োখন হাত খোপাৰ কাষত ৰাখি পাক ঃ বিহুৱতীয়ে দুয়োখনি হাতৰ তলুৱা সামান্য বেকা কৰি খোপাৰ কাষত ৰাখি বিহুনাম আৰু ঢোলৰ ছন্দৰ মোখনি পৰাৰ সময়ত এক বিচিত্ৰ ভঙ্গিমাত এই পাক দিয়ে। দুয়ো হাতৰ তলুৱা খোপাৰ কাষত ৰাখি দিয়া ভঙ্গিমাৰ কোনো নামকৰণ পোৱা হোৱা নাই। হাত দুখন খোপাৰ পাচফালে নি সুন্দৰ কৈ অৱস্থান কৰিলে ম'ৰা পখীয়ে পেখম ধৰা যেন লাগে।

<u>বিহুনাচত শৰীৰৰ ভঙ্গিমা</u> ঃ

বিহুনাচত পদচালনা আৰু হস্তভঙ্গিমাৰ ভিত্তিত শৰীৰটোৱেও কেতিয়াবা এক বিশিষ্ট ভঙ্গিমা পৰিগ্ৰহ কৰে। ৰসিকসকলে ইয়াৰো নামাকৰণ কৰিছে -

(১) বুঢ়ী নাচ বা বুঢ়ী ঠেকচনী নাচ (২) মাগুৰ নাচ/ ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ/ নেউল নাচ
(৩) গিৰিপ গিৰিপ নাচ (৪) উঁইচিৰিঙা নাচ (৫) ঢেকী নাচ
(৬) লহৰি নাচ।

বুঢ়ী নাচ বা বুঢ়ী ঠেকেচনি নাচ ঃ বয়সস্থ নাৰীয়ে হাতত এডাল লাখুটি লৈ যোৱাৰ এটা অৱস্থান কল্পনা কৰা হওক। হাতৰ লাখুটিডাল এৰি তেওঁ যেতিয়া মনৰ উল্লাসত নাচে, তেতিয়া তেওঁৰ বেঁকা হৈ থকা কঁকালটোৰ বাবে চাপৰি থকা যেন অনুমান হ'ব। এই নাচত নাচনীয়ে হাত দুখনৰ তলুৱা দুখনে ককালটো খামুচি ধৰি থকাৰ দৰে লাগে। নাচনিয়ে সাধাৰণতে মাটিৰ ফালে মূৰ কৰি গোটেই গাটো লৰাই নাচে। ভৰিত সামান্য গিৰিপনি সৃষ্টি হয়। শৰীৰটো বয়োজেষ্ঠসকলৰ দৰে সামান্য বেকা হোৱাৰ বাবে এই নাচক বুঢ়ীনাচ বোলা যেন লাগে। সম্প্ৰতি অৱশ্যে বয়োজেষ্ঠসকলৰ কঁকাল সাধাৰণতে বেকা নহয়। বুঢ়ী নাচত সামান্য বহাৰ নিচিনা কৰি ভৰিৰ তলুৱাৰে সামান্য জোকাৰণি মাৰি শৰীৰ সঞ্চালন কৰাও দেখা হয়।

ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ/ নেউল নাচ/মাগুৰ নাচ ঃ ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ শব্দটো যোৰহাটৰ ৰংদৈ অঞ্চলত প্ৰচলিত। এই নাচত ঢোলৰ প্ৰচলিত বোলটো হ'ল-

ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম। ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম।
ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম। ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম।
ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম। ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম।
ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম। ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম।
তাকোঘেন গিঘেনচাকি ঘেনচাক । তাকধুম ইতিতাখ ধুমকিতা খিতিতাখ
তাকধুম ইতিতাখ ধুমকিতা খিতিতাখ । তাকধুম ইতিতাখ ধুমকিতা খিতিতাখ

এই নাচত প্ৰথমতে পুৰুষ নাচনিয়ে বৃত্তাকাৰে অৱস্থান কৰে। অৱস্থান কৰি প্ৰথমে আঠু দুটা বেকা কৰি বহাৰ নিচিনা কৰে। এই আঠু বেঁকা কৰা অৱস্থানতে বাওঁ ভৰি আৰু সোঁভৰিৰ তলুৰাৰ আগপতাৰ আশ্ৰয়ত সামান্য জপিওৱাৰ দৰে কৰে। আৰু এনে কৰি থাকোতে এখন হাতৰ কিলাকুটিৰ তলত আনখন হাতৰ তলুৱাখন ৰাখে। লগে লগে সেই অৱস্থানতে দুয়োখন হাতৰ আঙুলিবোৰ ছন্দময় গতিত ঘূৰায়। আৰু হাত দুখনৰ তলুৱা দুখন ছন্দোময় গতিত একেলগে এবাৰ বাওঁ হাতলৈ নিয়ে আৰু এবাৰ সোঁহাতলৈ নিয়ে। এইযে বহাৰ নিচিনা কৰাৰ ভঙ্গিমা, এই ভঙ্গিমাই লাহে লাহে বহাৰ আকৃতি গ্ৰহন কৰে। ঢোলৰ এটা আৱৰ্তনৰ মূৰে মূৰে (ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম) বিহুৱা ক্ৰমান্বয়ে বহাৰ নিচিনা ভঙ্গিমা আৰম্ভ কৰে। আৰু শেষত তললৈ মূৰ কৰি নেউলৰ দৰে অৱস্থান কৰে। বা পেট পেলোৱাৰ দৰে অৱস্থান কৰে। পেট পেলোৱা অৱস্থানত ভৰিৰ আঙুলি আৰু হাতৰ তলুৱাৰে শৰীৰটো মাটিৰহ পৰা ওপৰত ৰাখি থয়। তেনে অৱস্থানতে বিহুৱাই পেট পেলাই বা নেউলৰ দৰে হৈ নাচে। আৰু একেবাৰে শেষত বৃত্তটোৰ মধ্যভাগত বিহুৱাসকল ঠিয় হৈ থূপ খাই পৰে। তললৈ মূৰ কৰোতে ই মাটিত পেলাই থোৱা মাগুৰ মাছৰ দৰে দেখা যায় বাবে ইয়াক মাগুৰ নাচো বোলা হয়। (তেজপুৰৰ নিৰঞ্জন গোস্বামীয়ে সেই অঞ্চলত এই নাচক মাগুৰ নাচ বুলিছিল বুলি আমাক জনাইছে। ঢকুৱাখনাৰ ফাট বিহুতো এই নাচ আমি ২০১০ চনত প্ৰত্যক্ষ কৰিছো।) 'ৰিপ্‌ফৌ-ফিফৌ তাকোঘো মাঘোম' (খিত ঘেন ঘেঘেন, তাকোঘে ঘেঘেন) ঢোলৰ ছন্দৰ পাছত- তাকোঘেন গিঘেনচাকি ঘেনচাক। তাকধুম ইতিতাখ ধুমকিতা খিতিতাখ- ঢোলৰ ছন্দত বিহুৱাই থিয় হৈ নাচে।

গিৰিপ গিৰিপ নাচ ঃ পুৰুষে কঁকালত হাত থৈ কঁকাল ভাঙি ভৰিৰ তলুৱা দুখন সামান্য উঠাই মাটিত গিৰিপ গিৰিপ শব্দ কৰি নচাকে গিৰিপ গিৰিপ নাচ বোলা হৈছে। আজিকালি অৱশ্যে যুৱতীসকলেও মঞ্চত গিৰিপ গিৰিপ পদচালনাৰে নচা দেখা যায় ।গিৰিপ গিৰিপ নাচত মটিত এটি মৃদু শব্দ হয়।

উঁইচিৰিঙা নাচ ঃ উঁইচিৰিঙা হাতৰ পৰা উঁইচিৰিঙা নাচৰ নামকৰণ কৰা হৈছে। উঁইচিৰিঙা নাচত নাচনীয়ে ক্ষীপ্ৰ গতিত স্থান পৰিবৰ্ত্তন কৰে। এনে কৰোতে হাত দুখনে উঁইচিৰিঙা হাতৰ ভঙ্গিমা দিয়ে। সন্ধিয়া সময়ত চাকিৰ পোহৰত উইচিৰিঙা উৰোতে উইচিৰিঙাবোৰৰ যি গতি সেই গতিকে অনুসৰণ কৰি বোধ হয় উইচিৰিঙা নাচ নাম দিয়া হৈছে।

ঢেকী নাচ ঃ ঢেকী দিওঁতে সাধাৰণতে বাওঁ ভৰিটো মাটিত ৰাখি সামান্য উলাহ দিয়ে আৰু সোঁ ভৰিটো উঠা-নমা কৰি থাকে। ঢেকী নাচত, ঢেকী দিয়াৰ নিচিনাকৈ পদচালনা কৰি আৰু সোঁ হাতখনেৰে বঢ়নি মাৰি অগা-পিছা কৰাৰ ভঙ্গিমা দিয়ে। আৰু ইয়াৰ লগত এটা বিশেষ বিহুনাম গোৱা হয়। বিহুনামটো গাবলৈ প্ৰায় আধা ঘন্টা সময় লাগে। তলত বিহুনামটিৰ দুটামান শাৰী দিয়া হ'ল -

বহম্‌বা বহম্‌বা - ঢেকীটো দেচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - বঢ়নিডাল মাৰচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - কাষতে নাথাকিবি বৈ
ঢেংক্লুচ ঢেংক্লুচকৈ
দি দে নাহৰৰ ঢেকীটো ঐ
খুন্দোনো বৰা ধানৰ চিৰা

বহম্‌বা বহম্‌বা - কেৰাহিখন পাতচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - কাষতে নাথাকিবি বৈ
ঢেংক্লুচ ঢেংক্লুচকৈ
দি দে নাহৰৰ ঢেকীটো ঐ
খুন্দোনো বৰা ধানৰ চিৰা
বহম্‌বা বহম্‌বা - জুইকুৰা ধৰচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - ধানকেইটা ভাজচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - কাষতে নাথাকিবি বৈ
ঢেংক্লুচ ঢেংক্লুচকৈ

দি দে নাহৰৰ ঢেকীটো ঐ
খুন্দোনো বৰা ধানৰ চিৰা

বহম্‌বা বহম্‌বা - খুলখালি আহচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - ঢেকীটো দেচোন
বহম্‌বা বহম্‌বা - কাষতে নাথাকিবি ৰৈ

ঢেংক্লুচ ঢেংক্লুচকৈ
দি দে নাহৰৰ ঢেকীটো ঐ
খুন্দোনো বৰা ধানৰ চিৰা ....

- এনেকৈয়ে চিৰা খুন্দা, পিঠা খুন্দা, সান্দহ খুন্দা আদি অনেক বিষয় গীতটোত যোগ হৈ হৈ গীতটো পৰিৱেশন কৰোতে আধাঘন্টা সময় পাৰ হয়। বৃত্তাকাৰ হৈ পুৰুষসকলে যেতিয়া এই গীতটোৰ লগত নাচে তেতিয়া ঢেকী দিয়া ভঙ্গিমাৰে পদচালিত হয় আৰু সোঁ হাতেৰে বঢ়নি মাৰি মৰা, আৰু বাওঁ হাতেৰে ওপৰৰ জৰি এডালত ধৰাৰ নিচিনা ভঙ্গিমা দিয়ে। গীতটোত 'ঢেংক্লুচ ঢেংক্লুচকৈ' অংশৰ পৰা ঢোলৰ ছন্দ খৰ হয়। তেতিয়া ঢেকী দিয়াৰ ভঙ্গিমা নাথাকে। আমি যোৰহাটৰ ৰংদৈ অঞ্চলৰ পহুচোৰা গাঁৱৰ জীৰেশ্বৰ দাসৰ পৰা ঢেকী নাচ শিকিছিলো।

লহৰি ঃ পুৰুষৰ অতি আকৰ্ষণীয় নাচবিধ হৈছে লহৰি। লহৰিৰ ঢোলৰ বোল, পদ সঞ্চালন, হস্ত সঞ্চালনৰ বিবিধ ব্যাখ্যা দাঙি ধৰিছে ড° প্ৰদীপ নেওগে তেখেতৰ 'ৰঙালী বিহুৰ নৃত্য-গীত' গ্ৰন্থত। লহৰিৰ অভিধানিক অৰ্থ হ'ল ডাঙৰ ঢৌ। লহৰি নাচ পুৰুষৰ নাচ। এই নাচত সাধাৰণতে ইজনে সিজনৰ আশ্ৰয়ত বাওঁ ভৰিটো প্ৰথমে স্থিৰ ৰাখি সোঁ-ভৰি অগাপিচা কৰে সেইধৰণে শৰীৰ সঞ্চালনো কৰে। ক্ৰমে সোঁ-ভৰি সঞ্চালন কৰি অকমান আগুৱাই যায়. ভৰি আৰু শৰীৰৰ ভংগিমা পুনৰাবৃতি হয় । লহৰিৰ ভালে কেইটা পদ-চালনা, হাত আৰু শৰীৰৰ ভংগিমা আছে । তলত লহৰিৰ এটি ঢোলৰ বোল দিয়া হ'ল-

উৰুৰুৰু। ঘেনিত তিঘেন দাও উৰুৰুৰুৰ । খিতিত তিঘেন দাঁও উৰুৰুৰুৰ ।
ঘেন দাও তেলেঙেনা। খিতিত তিঘেন দাওঁ উৰুৰুৰু।
লহৰি বিহু নাচৰ এটি বিশাল অধ্যায়। ইয়াত মাথো কেৱল লহৰি নামটিহে উল্লেখ কৰা হ'ল।

যোৰহাটৰ চিনামৰা অঞ্চলত টোকাৰি হাত নামৰ এটি আকৰ্ষণীয় পুৰুষৰ বিহুনাচ প্ৰত্যক্ষ কৰিছিলো। এই নাচত ঢোলৰ সাত মাত্ৰাৰ বোল ব্যৱহাৰ কৰা হয়। বোলটো এনেধৰণৰ

ঘেন । খিতা। খিতা। ঘেন। দাও। ঘেন। দাও।
তাঘি। নিতা। খিতা। গিঘি। তাখ। ঘেন। SS।

এনেকৈ বিভিন্ন অঞ্চলত বিভিন্ন নাচ আৰু বিভিন্ন ঢোলৰ বোল সিচঁৰতি হৈ আছে।ইবোৰৰ ভিতৰত কাঁহী ঘূৰুৱা নাচৰ নাম উল্লেখযোগ্য। কাঁহী ঘুৰুৱা নাচৰ বিভিন্ন ধৰণৰ ঢোলৰ বোল আছে আৰু সেই ধৰণে বিহুনামো আছে।

প্ৰৱন্ধটিত উল্লেখ কৰা বিহুনাচৰ ভঙ্গিমাসমূহৰ নাম বিভিন্ন লোকৰ মুখত শুনা। স্থানভেদে ইয়াৰ নাম পৃথকো হ'ব পাৰে।এই প্ৰৱন্ধত মাত্ৰ কেইটামান বিহুনাচৰ ভঙ্গিমাৰ নাম ব্যাখ্যা কৰিবলৈ সামান্য প্ৰচেষ্টাহে কৰা হৈছে।

(প্ৰবন্ধটি বোধহয় ২০০৭ বৰ্ষত বিহু সংখ্যা জনমভূমি আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছিল। সম্প্ৰতি প্ৰবন্ধটি সংবৰ্দ্ধন কৰা হৈছে।)❑

বিহুনামত 'ৰহাৰ ৰহেদৈ তিপামৰ ভাদৈ শলগুৰিৰ আঘোণী বাই' ঃ আঁৰৰ কথাৰ সত্য-অনুসন্ধান

ইছমাইল হোছেইন

অসমীয়া বিহুনামে জীৱন, প্ৰকৃতি, সমাজ আৰু অৰ্থনীতিৰ সৈতে জড়িত অনেক সংস্কৃতিক উপাদানক প্ৰতিনিধিত্ব কৰাৰ উপৰি ইতিহাসৰ বিভিন্ন ঘটনাৱলীৰ বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ সাক্ষীও বহন কৰে। তেনে চৰিত্ৰৰ মাজত যিদৰে চুকাফা, লাই-লেচাই, গদাপাণি, জয়মতী, ডালিমী, সতী সাধনী, ৰাঘৰ মৰাণ আদিৰ নাম পাওঁ, তেনেদৰে উল্লেখ পাওঁ ৰহেদৈ, ভাদৈ, আঘোণী বাই আদি চৰিত্ৰৰ। এনে নামক কেন্দ্ৰ কৰি বিভিন্ন সুৰত গোৱা বিহুনাম, জাতনাম, খণ্ডছিগা নাম, মালিতা আদিৰ প্ৰচলন আছে।

আমাৰ আলোচিত চৰিত্ৰ ৰহেদৈ, ভাদৈ আৰু আঘোণী বাইক কেন্দ্ৰ কৰি এটা পৰম্পৰাগত বিহুনাম আছে, য'ত তিনিওৰে গাঁৱৰ নামৰো উল্লেখ পোৱা যায়। বিহুনামটি হ'ল—

"ৰহাৰ ৰহেদৈ তিপামৰ ভাদৈ
শলগুৰিৰ আঘোণী বাই,
তিনিও তিনিওকে সাৰটি কান্দে
সম্বন্ধও একো নাই।"

বিহুনামটিৰ তিপামক 'তিপাম' আৰু আঘোণীক 'আঘোণী' বুলি উল্লেখ কৰি এনেদৰে গায়—

"ৰহাৰ ৰহেদৈ তিপামৰ ভাদৈ ঐ
শলগুৰিৰ আঘোণী বাই,
তিনিও ডিঙিতে সাবটি ধৰিলে
স্বৰ্গদেউ ভৈয়ামত নাই!"

(উৎস ঃ বাঁহী/ ২৬শ বছৰ, ৮ম সংখ্যা। আঘোণ। ৪৯১ শকৰাব্দ।)

এই বিহুনামটিৰ আঁৰৰ এক কাহিনী আছে, যাৰ সৈতে জৰিত হৈ আছে আহোম বুৰঞ্জীৰ উল্লেখযোগ্য চৰিত্ৰ গদাপাণি কোঁৱৰৰ পলায়নৰ কথা। গদাপাণি কোঁৱৰে পলাই ফুৰোঁতে আহোম ৰজাৰ চাউদাঙৰ হাতৰ পৰা সংকটৰ মুহূৰ্তত তেওঁক বুদ্ধি খটুৱাই ৰক্ষা কৰিছিল ৰহাৰ ৰহেদৈ, তিপামৰ ভাদৈ আৰু শলগুৰিৰ আঘোণী নামৰ তিনিগৰাকী পোহাৰীয়ে। তিনিওগৰাকীৰ মাজত কোনো পাৰিবাৰিক বা সামাজিক সম্পৰ্ক নাছিল যদিও মাজে মাজে লগালগি হৈছিল। এবাৰ চাউদাঙে গদাপাণিৰ সন্ধান পাই তেওঁক বিচাৰি অহাৰ কথা গম পাই পোহাৰী তিনিওগৰাকীয়ে বুদ্ধি কৰি কোঁৱৰক মৃত মানুহৰ ভাও জুৰিবলৈ কৈ মাটিত শুৱাই দি কাপোৰেৰে ঢাকি এগৰাকীয়ে নিজৰ মানুহ ঢুকাল বুলি কান্দিবলৈ ধৰিলে আৰু বাকী দুগৰাকীয়েও কান্দি কান্দি গছৰ পাত সৰুৱালে। চাউদাংহঁতে পিছে, সোধ-পোছ নকৰি পোহাৰী তিনিগৰাকীৰ আত্মীয় ঢুকাল বুলি ভাবি অহা বাটেৰে গুছি গ'ল। পিছলৈ সেই কাহিনীৰে আধাৰত জন্ম ল'লে এটি জনগীত। জনগীতটি এনেদৰেও গোৱা দেখা যায়—

"ৰহাৰ ৰহেদৈ তিপামৰ ভাদৈ,
শলগুৰিৰ আঘোণী বাই,
তিনিৰো ডিঙিত ধৰি তিনিও কান্দিলে
সম্বন্ধত একোৰেই নাই।"

(বুৰঞ্জীত মণি-মুকুতা/যোগেন দত্ত/ ভট্টাচাৰ্য এজেঞ্জী/ ১৯৯৬/ পৃষ্ঠা- ১৫)

গদাপাণি কোঁৱৰ আছিল তুংখুঙীয়া ফৈদৰ লোক। তেওঁ ৰজা হোৱাৰ আশংকাত অঙ্গক্ষত কৰিবলৈ চুলিক্ফা বা ল'ৰাৰজাই চাউদাঙক নিৰ্দেশ দিলে ধৰি আনিবলৈ। আত্মগোপন কৰি থকাকালত অবিভক্ত শিৱসাগৰ জিলাৰ জয়পুৰ আৰু নামদাঙৰ মাজৰ আলিৰ মূৰত চাউদাঙৰ হাতত ধৰা পৰাৰ উপক্ৰম হৈছিল। তেনে সময়তে এজোপা ডাঙৰ গছৰ তলত বহি জিৰণি লৈ আছিল। ওপৰত উল্লেখ কৰা ৰহাৰ, অৰ্থাৎ ৰহন পথাৰৰ পৰা অহা ৰহদৈ, তিপামৰ পৰা অহা ভাদৈ আৰু শলগুৰিৰ পৰা অহা আঘোণী নামৰ তিনিগৰাকী পোহাৰীয়ে গদাপাণি ধৰা পৰাৰ উপক্ৰম হোৱাত পোহাৰী তিনিগৰাকীৰ ওচৰ পাই সহায় বিচৰাত তেওঁলোকে গদাপাণিক কাপোৰেৰে ঢাকি বিনাই থকা কাহিনীৰ সৃষ্টি কৰিছিল। গদাপাণি যেতিয়া ৰজা হয় তেতিয়া তেওঁৰ বিপদৰ সময়ত বুদ্ধিৰে ৰক্ষা কৰা তিনিওগৰাকী পোহাৰীক পুৰস্কৃত কৰিছিল। আনকি ভাদৈ নামৰ পোহাৰীগৰাকীক তিপামতে মাটি-বাৰী দিয়াৰ উপৰি চাৰিওফালে গড় মৰাই তিপামখন নগৰত পৰিণত

কৰিলে। ভাদৈৰ নামতেই তিপামখন ভাদৈ নগৰ বুলি জনাজাত হৈ পৰিল। কেইবছৰমান পিছত ভাদৈৰ মৃত্যু হোৱাত ৰজাৰ নিৰ্দেশমৰ্মে তেওঁক তিপামতে মৈদাম সজাই সমাধিস্থ কৰে বুলি জনা যায়।(উৎস ঃ বুৰঞ্জীৰ ৰেঙণি/ নৰেন্দ্ৰ নাথ চেতিয়া/ ভট্টাচাৰ্য এজেন্সী/ ২০০৬)) তদুপৰি ৰজাই ৰহদৈ পোহাৰীৰ নামেৰেও চুংখাঙত ৰহদৈ পুখুৰী খন্দাই ৰহদৈ আলি বন্ধালে। ইফালে আঘোণী পোহাৰীক লেঙেৰী মৌজাত ৮-৯ পুৰা মাটি দি তাৰ চৌদিশে গড় বন্ধাই আঘোণী বাৰী পাতি দিলে।

উল্লেখ্য যে তুংখুঙীয়া ফৈদৰ কোঁৱৰ লাঙ্গি গদাপাণিৰ পিতৃ আছিল গোবৰ ৰজা। তেওঁ কুৰিদিন শাসনপাটত বহিছিল। গদাপাণিয়ে মাদুৰীয়াল লাইথে পেনা বৰগোঁহাইৰ জীয়েক জয়মতী কুঁৱৰীক বিয়া পাতিছিল। গদাপাণি বৰ সাহসী আৰু বাহুবলী আছিল বাবে ল'ৰা ৰজাৰ ভয় হৈছিল, জানোচা তেওঁ গদাপাণিৰ প্ৰত্যাহ্বানৰ সন্মুখীন হয়। আহোম ৰাজকীয় নীতি অনুসৰি কোনো অঙ্গক্ষত লোকে ৰাজপাটত বহিব নোৱাৰে। সেয়ে গদাপাণি যাতে সিংহাসনত বহিব নোৱাৰে তাৰ আগতেই তেওঁক অঙ্গক্ষত কৰাবলৈ চাউদাংহঁতক পঠালে। খবৰটো পাই গদাপাণিয়ে জয়মতী কুঁৱৰীৰ নিৰাপত্তাৰ স্বাৰ্থত নগা পৰ্বতলৈ পলাই যায়।

গদাপাণিক ক'তো বিচাৰি নোপোৱা বুলি চাউাংহঁতে ল'ৰাৰজাক জনোৱাত ৰজাই জয়মতী কুঁৱৰীক ৰাজসভালৈ মতাই আনি সোধ-পোছ কৰি গদাপাণিৰ সন্ধান উলিয়াব নোৱাৰাত তেওঁক জেৰেঙা পথাৰত চৰম শাস্তি বিহা হয়। পৰ্বতৰ পৰা ভৈয়ামলৈ বেহা-বেপাৰ কৰিবলৈ অহা নগা এজনৰ মুখত জয়মতীয়ে চাউদাঙৰ দ্বাৰা অমানুষিক অত্যাচাৰৰ সন্মুখীন হোৱাৰ খবৰ পাই গদাপাণিয়ে ছদ্মবেশেৰে জেৰেঙা পথাৰলৈ আহি জয়মতীক গিৰীয়েকৰ কথা কৈ দিবলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে। জয়মতীয়ে মাত-কথাৰ পৰা গদাপাণিক চিনি পোৱাত তেওঁক ইঙ্গিতেৰে গুছি যাবলৈ কয়। অৱশেষত গদাপাণি গুছি যায় যদিও জয়মতীয়ে উপৰ্যুপৰি আঘাতৰ বাবে জেৰেঙা পতাৰতেই মৃত্যুক সাৱটি লয়।

জয়মতীৰ মৃত্যুৰ খবৰ পাই গদাপাণি দিশহাৰা হৈ পৰে। তেওঁৰ মাউৰা ল'ৰা লাই আৰু লেচাইক চাবলৈ মাজে সময়ে ছদ্মবেশেৰে ভৈয়ামলৈ আহি ৰমণী নামৰ এগৰাকী পোহাৰীৰ গৃহত আশ্ৰয় লয়। ৰমণীয়ে ৰাজ-বিষয়াসকলৰ ঘৰে ঘৰে মাছ বিক্ৰী কৰিবলৈ যাওঁতে গোপনে সংগ্ৰহ কৰা খবৰবোৰ গদাপাণিক দিয়েহি। তেনেদৰে এবাৰ ভৈয়ামলৈ আহোতে চাউদাংসকলে গদাপাণিক চিনিব পাৰি ধৰিবলৈ খেদি যায়। সম্ভাব্য বিপদৰ কথা জানি প্ৰাণ বচাবলৈ গদাপাণিয়ে দৌৰি দৌৰি জয়পুৰৰ পৰা নামচাঙলৈ যোৱা আলিৰ কাষ পায়। সেই সময়ত এজোপা প্ৰকাণ্ড গছৰ তলত বহি জিৰণি লৈ আছিল ৰহন পথাৰৰ পৰা মাছ বেচিবলৈ ৰহাৰ ৰহেদৈ, তিপামৰ পৰা অহা ভাদৈ আৰু শলগুৰিৰ পৰা অহা আঘোণী নামৰ তিনিগৰাকী পোহাৰী। দৌৰি ভাগৰি-জুগৰি আহি আহি পোহাৰী তিনিগৰাকীৰ ওচৰ পোৱাত তেওঁৰ বিপদৰ কথা তেওঁলোকক কৈ গছৰ তলত শুই পৰে। পোহাৰীকেইগৰাকীয়েও প্ৰত্যুৎপন্ন মতিতাৰে গদাপাণিক কাপোৰেৰে ঢাকি তেওঁৰ মৃত্যু হ'ল বুলি হুৱাওৱাৰে কান্দিবলৈ ধৰে। আৰু তেনেকৈয়ে গদাপাণিক ৰক্ষা কৰা পোহাৰী তিনিগৰাকীৰ পৰা বিদায় লৈ গদাপাণিয়ে দিহিং নৈ পাৰ হৈ তিপাম সত্ৰত কিছুদিন থাকি কলিয়াবৰলৈ ভটিয়াই গৈ ভিনীহিয়েক লানমাখু চেতিয়াৰ বন্দৰ বৰফুকনৰ গৃহত আশ্ৰয় লয়। সেই সময়ত কলিয়াবৰত থকা ৰাজ বিষয়াসকলে ল'ৰা ৰজাই গদাপাণিক অঙ্গক্ষত কৰিব বিচাৰি তেওঁৰ সন্ধান নেপাই পত্নী জয়মতী কুঁৱৰীক চাউদাংহঁতৰ দ্বাৰা অত্যাচাৰ কৰোৱাই প্ৰাণ বিসৰ্জন কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱা কৰুণ ঘটনাৰ কথাত ক্ষুণ্ণ হৈ আছিল। সেয়ে গদাপাণি কলিয়াৰলৈ অহা বুলি গম পাই তেওঁলোকে আলচ কৰি কলিয়াবৰৰ সৰিয়হতলী বাহৰত ১৬০৩ শকৰ ২০ শাওনত গদাপাণি কোঁৱৰক ৰজা পাতে আৰু উজাই গৈ গড়গাঁও পাই ল'ৰা ৰজাক বন্দী কৰি গদাপাণিক ৰাজপাটত বহুৱায়। সিংহাসনত বহাৰ পিছত গদাপাণিয়ে আহোম নামতে চুপাতফা আৰু সনাতনী ধৰ্মমতে গদাধৰ সিংহ নাম লয়। (ইতিহাসে পৰশা তিপাম/নৰেন্দ্ৰ নাথ চেতিয়া/ ভট্টাচাৰ্য এজেঞ্চী/২০০১/ পৃষ্ঠা- ৬৯)

এনেকৈ গদাপাণি কোঁৱৰ আৰু জয়মতী কুঁৱৰীৰ কাহিনীক কেন্দ্ৰ কৰি জন্ম লয় তিনিগৰাকী পোহাৰীকেন্দ্ৰিক এটি জনগীত, যিটোক বিহু নামৰ ৰূপতো গোৱা হয়।

বিহু নামটিত উল্লেখ থকা 'ৰহাৰ ৰহেদৈ'ক বহুতে নগাঁও জিলাৰ ৰহাৰ ৰহেদৈ বুলি ক'ব খোজে যদিও সেই কথা সত্য নহয়। এই লেখকৰো ২০১২ চনত প্ৰকাশিত 'ৰঙালী বিহুৰ বৈচিত্ৰ্য বিচাৰ' নামৰ গ্ৰন্থৰ 'নগাঁও জিলাত ৰঙালী বিহুৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা' শীৰ্ষক লেখাত ৰহেদৈৰ সৈতে জৰিত ৰহা নামৰ ঠাইখন নগাঁও জিলাৰ ৰহা বুলি উল্লেখ কৰিছিল যদিও ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়নৰ পিছত তাৰ শুধৰণি লেখাটোৰ পৰৱৰ্তী সংস্কৰণত শিৱসাগৰ জিলাৰ ৰহা বুলি দিয়া হৈছে। অন্যান্য লেখক কিছুমানৰ লেখাৰ ৰহেদৈক নগাঁও জিলাৰ ৰহাৰ বুলি উল্লেখ কৰা দেখা যায়।

ৰঙালী বিহুক কেন্দ্ৰ কৰি প্ৰচলিত অনেক বিহুনামে ইতিহাসৰ ভিন্ ভিন্ ঘটনাৱলীৰ সাক্ষ্য বহন কৰি আহিছে। 'ৰহাৰ ৰহেদৈ তিপামৰ ভাদৈ শলগুৰিৰ আঘোণী বাই' শীৰ্ষক জনগীতস্বৰূপ বিহুনামে স্বাক্ষৰ ৰাখি গ'ল লাঙ্গি গদাপাণি কোঁৱৰ আৰু জয়মতী কুঁৱৰীক কেন্দ্ৰ কৰি ৰচিত এক ঐতিহাসিক কাহিনীৰ।❑

বিহুৰ স্বৰূপ

ড° পীতাম্বৰ দেৱগোস্বামী

অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মাজত বিহু পালনৰ এক পৰম্পৰা আছে। বিশেষকৈ সামগ্ৰিকভাৱে অসমীয়া লোকসকলে বিহু শব্দৰে বিহু অনুষ্ঠান পালন কৰিলেও সমাৰ্থকভাৱে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয়ে বিচু, বাইসাগু, বাযুসু, মপিন, আলি আয়ে লৃগাং আদি শব্দ ৰূপত বিহু পালন কৰে। বিহু মূলতঃ বিষুৱ শব্দ পৰা উৎপত্তি হোৱা বুলি কোৱা হয়। বিহু সম্প্ৰীতি তথা একতাৰ ব্যৱহাৰ কৰা বৰ্ণানুক্ৰমিক বিহু শব্দৰ যোগেদিও এই কথা সেইদৰেই উল্লেখ কৰা হৈছে- B = Bond of Love I = Icon of Assam H=Humanity U=Unity 'B' শব্দই সম্প্ৰীতিৰ বান্ধোনৰ কথা বুজায়। 'I' শব্দই অসমৰ ঐতিহ্যৰ কথা সোঁৰৰাই দিয়ে। 'H' শব্দই মানৱতাবাদৰ উন্মোষ ঘটায়। শেষৰ 'U' শব্দই একতাৰ কথা মনত পেলাই দিয়ে। এয়ে হৈছে বিহু। বিহুত আছে লোকাচাৰ, বিশ্বাস, বিহুত আছে প্ৰকৃতিৰ আঁচোৰ। প্ৰকৃতিৰ প্ৰভাৱত বিহুৱে জীৱন্ত ৰূপ লাভ কৰে। কেৱল বিহুৰ নাচ-গীতকেই বিহু বুলি কোৱা হোৱা নাই। সমস্ত পালনীয় পৰম্পৰাই বিহুৰ প্ৰকৃত পৰিচয় দাঙি ধৰে। তিনিটা বিহুত তিনিটা পূজাৰ কথা বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। কাতি বিহুৰ তুলসী পূজা, মাঘ বিহুৰ অগ্নি পূজা আৰু ব'হাগ বিহুৰ গো পূজা। ইয়াৰ লগতে অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে পিঠা-পনা, চিৰা-চাউলেৰে অভ্যৰ্থনা কৰা নৃ যজ্ঞৰ কথা। বিশেষকৈ ব'হাগ বিহুত প্ৰকৃতিয়ে যিদৰে ন ৰূপ গ্ৰহণ কৰে সেইদৰে মানুহেও নৱবস্ত্ৰ পৰিধান কৰি নতুন জীৱনৰ সংকল্প গ্ৰহণ কৰে। দৈনন্দিন জীৱনত থকা অপৰিহাৰ্য পঞ্চ যজ্ঞৰ ভিতৰত (ব্ৰহ্মযজ্ঞ , দেৱযজ্ঞ , পিতৃযজ্ঞ , ভূতযজ্ঞ , মনুষ্যযজ্ঞ) ব'হাগ বিহু ভূত যজ্ঞ আৰু মনুষ্য যজ্ঞৰ প্ৰতীক বুলি গণ্য কৰা হয়। গৰু-বিহুৰ দিনা গো স্নান, গো সেৱাৰ যি পৰম্পৰা আছে ইয়েই ভূত যজ্ঞৰ কথা সোঁৰৰাই দিয়ে য'ত প্ৰাণীৰ কল্যাণ চিন্তাৰ কথা নিহিত হৈ আছে। সেইদৰেই সকলো মনুষ্যকেই আদৰ-অভ্যৰ্থনা জনোৱা কাৰ্যই নৃ যজ্ঞৰ কথা মনত পেলাই দিয়ে। এনে যজ্ঞসমূহতেই আছে প্ৰাণী মাত্ৰেই হিত চিন্তা, নৰ মাত্ৰেই শিষ্ট আচাব, বিনয়ী স্বভাৱ, শ্ৰদ্ধাৰ পৰাকাষ্ঠা কথা। এনে নীতিসমূহ আৰু পালনীয় আচাৰৰ যোগেদি বিহুয়ে প্ৰদান কৰে এক শিষ্ট ৰূপ আৰু জীৱনৰ গতিশীলতা। বিহুৰ যি হুঁচৰি আৰু নাচ-গীতৰ পৰম্পৰা প্ৰাচীন কালত সিও শ্লীলতা হানিকাৰক নাছিল। বিহু নাচ, গীত, গছৰ তলত, নৈৰ কাষত, হাবিতলীয়া পথাৰত পৰিৱেশন কৰাৰ অৰ্থ আছিল প্ৰকৃতিৰ উদাৰতাৰ লগত একাত্ম হোৱা আৰু সমনীয়াৰ মাজত উলাহ-উদ্দীপনাৰে নিঃসংকোচ ভাবাবেগ প্ৰকাশ কৰা। গছৰ তলৰ বিহু, পথাৰৰ বিহু, ৰজাঘৰ আৰু আজিৰ মঞ্চত প্ৰৱেশ কৰাৰ পিছতহে বিশেষকৈ মঞ্চত উপস্থাপন কৰাৰ পিছত ই কেৱল যৌনগন্ধী হোৱাৰ উপক্ৰম ঘটিছে। এনে ধাৰা অব্যাহত থাকিলে এসময়ত আদ্যৰন্তসকলে বিহুক অশ্লীল অনুষ্ঠান বুলি আখ্যা দিয়াৰ বদনাম পুনৰ আৰোপিত হ'ব। কাৰ্যতঃ বিহু কোনো কাৰণতে বদনামী অনুষ্ঠান নহয়। ওপৰে ওপৰে চালে যিদৰে ৰাসলীলা শৃঙ্গাৰ ৰসৰ অন্তৰ্ভুক্ত বুলি কোনোৱে মন্তব্য কৰিব খোজে অনুৰূপ ভাৱত সেইসকলে বিহুৰো অশ্লীলতা ৰূপ দেখা পায়। প্ৰকৃতাৰ্থত এই দুই অনুষ্ঠান অতি পৱিত্ৰ আৰু মৰ্যাদাসম্পন্ন অনুষ্ঠান বিহু-নাম তথা গীতসমূহ ৰচনা কৰাৰ মূল ক্ষেত্ৰখন আছিল গ্ৰাম্য চহা জীৱনৰ পটভূমি। চহা কবিয়ে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে যি বিহু নাম, গীত লিখি উলিয়াইছিল সি আছিল সম্পূৰ্ণ মাৰ্জিত ৰুচিসম্পন্ন শব্দৰ সমাহাৰ। এই গীতসমূহত সামাজিক পৰম্পৰা, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, প্ৰকৃতিৰ সম্পৰ্ক, মানুহ জীৱনৰ আকাংক্ষাৰ কথা এইদৰে প্ৰকাশ কৰা হয় যে ই এক পৰিশীলিত ভাৱৰ পৰিচয় দিয়ে। বিহুৰ গীত-মাতত এফালে যিদৰে অৰ্থৰ প্ৰাচুৰ্যতা আৰু আনফালে আছে সুৰ-তালৰ মাধুৰ্যতা আৰু অন্তৰ পৰশা প্ৰকাশভংগী সেয়ে ক'ব পাৰি অসমৰ জনজীৱনৰ পৰা ওলোৱা চহা কবিৰ ৰচনাৰাজি অসমীয়া লোক-সাহিত্যৰ উন্নত মানদণ্ডৰ উৎকৃষ্ট পৰিচায়ক। চহা কবিয়ে গ্ৰাম্য পৰম্পৰাত গীত-মাত ৰচনা কৰোঁতে ভগৱানৰ ওপৰত ৰখা সৰ্বাত্মক বিশ্বাস উল্লেখযোগ্য দিশ। অৰ্থাৎ ভগৱত বিশ্বাসবিহীন কোনো কাৰ্যৰে যে সুফল পাব নোৱাৰি সেই কথা প্ৰতি পলে পলে মনত ৰাখিহে চহা কবিয়ে গীত-মাত ৰচনা কৰে। সেই অৰ্থত ক'ব পাৰি ঈশ্বৰমুখী চিন্তা তথা ধৰ্মীয় শ্ৰদ্ধা বিহু গীত-মাতত পূৰামাত্ৰাই সন্নিৱিষ্ট হৈ থাকে। অৱশ্যে এনে শ্ৰদ্ধাযুক্ত ঈশ্বৰ ভাৱাপন্ন শব্দসমূহ ঘাইকৈ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰসাৰৰ পিছৰপৰাহে সংযুক্ত হোৱাতো পৰিলক্ষিত হয়। এনে তথ্যৰ দৃঢ় ধাৰণাৰ বাবে

দুই-এটি হুঁচৰি আৰু বিহু যোজনা তুলি দিয়া হ’ল। হুঁচৰি-

কৃষ্ণাই মূৰতে বকুল ফুল এপাহি
নিয়ৰ পাই মুকলি হ’ল ঐ গোৱিন্দাই ৰাম
দেউতাৰ পদূলিত গোন্ধাইছে মাধুৰি
কেতেকী মলেমলাই অ’ গোৱিন্দাই ৰাম

বিহু যোজনা

--

ব্ৰহ্মাই সৰজা নামৰে কঠীয়া
বিষ্ণুৱে সৰজা নাম
নামত নধৰিবা
দায় অ’ দেউতা
পদত নধৰিবা দায়
আমি ল’ৰাহঁতে ধেমালি কৰিছোঁ
আমাক নধৰিবা দায় ।

হুঁচৰি শেষত আশীৰ্বাদ লোৱা প্ৰসঙ্গত গোৱা নাম গুৰুকো কৰিবা

--

ভকতক কৰিবা দান
দান অ’ দেউতা
গৰু বিহুৰ দিনা
ল’বা আশীৰ্বাদ
তেহে পাবা বৈকুণ্ঠত স্থান
লাইৰ মাজে মাজে
লফা ডালি ডালি
তাৰ মাজত খুতৰা শাক
মূৰৰ চুলি চিঙি
আশীৰ্বাদ কৰিছোঁ
গৃহস্থ কুশলে থাক ।

অসমৰ লোক-জীৱনৰ লগতে সত্ৰসমূহতো বিহু পালন কৰা বিশেষ পৰম্পৰা আছে। কিন্তু সত্ৰৰ বিহু পালনৰ ৰীতি সম্পূৰ্ণ আধ্যাত্মিক। নামঘৰক কেন্দ্ৰ কৰি নাম-প্ৰসঙ্গ, সত্ৰীয়া নৃত্য গীত পৰিৱেশনৰে বিহু পালন কৰা হয়। অৱশ্যে বিহু, হুঁচৰি গীত, নৃত্য নাথাকিলেও বিহুৰ পালনীয় লোক-জীৱৰ সমস্ত বিশ্বাস, পৰম্পৰা সত্ৰসমূহতো অব্যাহত থাকে, বিশেষকৈ কাতি বিহু, মাঘ বিহুৰ পালনীয় ৰীতিৰ লগতে ব’হাগ বিহুৰ ক্ৰমে প্ৰথম, দ্বিতীয়আৰু তৃতীয় দিৱস গৰু-বিহু, মানুহ-বিহু, চেৰা-বিহু যথা ৰীতিৰে পালন কৰা হয়। বিশেষকৈ ব’হাগ বিহুৰ লগত সংগতি থকা বোকা খেল, কড়িখেল সত্ৰত অতি উৎসাহেৰে অনুষ্ঠিত কৰে। এই খেলসমূহত ল’ৰা, ডেকা, বুঢ়া সকলোৱে অংশ লয়। আজি বিশ্বায়ন তথা প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ কবলত পৰা সমাজত, বিহুৰ অলেখ পৰিৱৰ্তন আহিছে। সময় গতিশীল, গতিশীলতাৰ লগত সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাসমূহেও এক পৰিৱৰ্তিত ৰূপ গ্ৰহণ কৰাটো স্বাভাৱিক। এই কথা কোনেও অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰে। মাথোঁ এই কথা মনত ৰাখিব লাগিব যে পৰিৱৰ্তনৰ নামত গেলা-পচা বিজতৰীয়া সংস্কৃতিয়ে আমাৰ সংস্কৃতি যাতে বিকৃত কৰি চিন-মোকাম নোহোৱা কৰিব নোৱাৰে তাৰ প্ৰতি অধিক সতৰ্কতাৰ প্ৰয়োজন আছে। মনত ৰাখিব লাগিব ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা আমাৰ সকলোৰে মূল ভেটি। ঐতিহ্যৰ অবিকৃত সত্যক সন্মুখত ৰাখি পৰিৱৰ্তিত ৰূপ গ্ৰহণ কৰিলেহে আমি সকলো সুৰক্ষিত হ’ম। এনে চিন্তাৰে আগবাঢ়িলে আমাৰ সংস্কৃতিৰ আমঠু ‘বিহু’ সদায় সমাদৃত হৈ যাউতিযুগীয়া ৰূপত জিলিকি থাকিব।❑

বিহুৰ মাদকতা তেতিয়াৰ আৰু বৰ্তমানৰ

জোনালী শইকীয়া ডেকা

"সভ্যতাৰ ভেমত পাহৰি আহিলোঁ
ৰঙালী বিহুৰ কথা
গাওঁ ফুৰা মন গাওঁ বাটে বাটে
ফুৰোঁতে লাগিল তধা"

— পদ্মনাথ গোহাঞিবৰুৱা

কুলিৰ সুমধুৰ মাতে, আম কঁঠালৰ কেঁচা সুবাসে, গছ-বনৰ ন-কুঁহিপাতে আমাৰ শিশুৰ পৰা বৃদ্ধ বনিতালৈ দেহ মন পুলকিত হৈ পৰে বসন্ত কালত। এনেদৰে বসন্ত কালত প্ৰকৃতিৰ পৰিবৰ্তন হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। ব'হাগ জানো এটি মাহ...

ব'হাগ মাথো এটি ঋতু নহয়
নহয় ব'হাগ এটি মাহ;
অসমীয়া জাতিৰ ই আয়ুস ৰেখা
গণ জীৱনৰ ই সাহ।

—ড° ভূপেন হাজৰিকা

ব'হাগ— প্ৰতিজন অসমীয়াৰ ধমনীয়ে ধমনীয়ে সিৰাই উপসিৰাই প্ৰৱাহিত হৈ থকা এজাক উতলা তেজৰ নাম ব'হাগ। স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে মহিমা মণ্ডিত অসমীয়া জাতিৰ প্ৰাণৰো প্ৰাণৰ গানৰো গানৰ হিয়াৰ আমঠু ব'হাগ আমাৰ হৃদস্পন্দনৰেই এক অন্য নাম ব'হাগ, যিয়ে আমাক দিছে বিশ্ব দৰবাৰত সসম্মানে আৰু আত্মগৌৰৱ সহকাৰে থিয় দিয়াৰ সাহস।

আমাৰ স্বাভিমান এই বিহু সাদিনীয়া। কিন্তু দেখা যায় যে বিহুলৈ পৰিৱৰ্তন আহিল। বৈজ্ঞানিক তথা সামাজিক যি ভাৱেই নহওক বৰ্তমান বিহু চিন্তাৰ বিষয়। এই উৎসৱৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্য হ'ল কৃষিৰ বিকাশ, বসুমতীৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি, প্ৰকৃতিৰ পৰিৱৰ্তন, বসন্ত ঋতুক আদৰণি জনাই ৰংৰহইচ কৰা, পাৰিবাৰিক সামাজিক বান্ধোন মৰম স্নেহৰ ঐক্য সংহতি আদিৰ প্ৰক্ৰিয়া। বিশ্বায়নৰ এই যুগতো যে আমি আমাৰ বাপতি সাহোন সাংস্কৃতিক জয়ধ্বজাবাহী বিহুটিক হিয়াৰ উমেৰে জীপাল কৰি উলহ-মালহেৰেই পালি আহিছোঁ, সেয়া নিশ্চয়কৈ গৌৰৱৰ কথা। কিন্তু এই কথাও আমি অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰোঁ যে এই বিৰাট পৰিৱৰ্তনৰ কালছোৱাত বিহুটিৰ ৰূপো বহুল পৰিমাণেই সলনি হৈছে। অতীতৰ গছৰ তলৰ বিহু আজি মঞ্চত উঠিলহি। ঘৰে ঘৰে গোৱা হুঁচৰিৰ ৰীতিও অসমৰ বহু ঠাইতে মৃতপ্ৰায় বুলি ক'লেও ভুল কোৱা নহ'ব কিয়নো আৰ্থিক দৈন্যতাত ভোগা মানুহৰ ঘৰৰ চোতালত হুঁচৰিৰ আশীৰ্বাদ কিনি লোৱাত প্ৰায়ভাগেই অক্ষম। বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগৰ প্ৰভাৱতেই হওক বা নৱ প্ৰজন্মৰ মানসিকতাৰ পৰিৱৰ্তনৰ ফলতেই হওঁক বিহুৰ কিছুমান পৰিৱৰ্তনক আমি কেতিয়াও আকোঁৱালি ল'ব নোৱাৰোঁ আৰু ই জাতিটোৰ বাবে শুভ বুলি বিবেচনা কৰিব নোৱাৰি। উল্লেখযোগ্য যে হাবিৰ তলৰ বিহুক ৰাজকীয় মৰ্যদা দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত আহোম স্বৰ্গদেউসকলৰ বিশেষ ভূমিকা অনস্বীকাৰ্য। চুতীয়া ৰজাসকলৰো বিহুৰ পৃষ্ঠপোষকতাৰ কথা সৰ্বজনবিদিত। ইতিহাসে স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰ সিংহদেৱৰ কলা- সংস্কৃতিৰ প্ৰীতিৰ কথা আমাক কয়। ৰুদ্ৰ সিংহৰ দিনত বিহু যেতিয়া ৰজাৰ ওচৰলৈ আহিলে চ'ৰাত বিহু মাৰোতে ঢোলত বিহু নাচৰ চেওসমূহ ৰজাক মাৰি শুনাইছিল আৰু বুঢ়া চেওৰ পালচেৰে বিহু সামৰণি মাৰিছিল। তেওঁৰ অনবদ্য প্ৰচেষ্টাত বিহুৰ হুঁচৰিয়ে ৰং ঘৰৰ বাকৰিত স্থান পাইছিল। স্বৰ্গদেউ ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ নামো এইক্ষেত্ৰত প্ৰণিধানযোগ্য। বিহুগীতৰ কিছুমান কলিয়ে স্বৰ্গদেউসকলৰ বিহু প্ৰীতিৰ উমান দিয়ে

"স্বৰ্গদেউ উলালে বাটচ'ৰাৰ মুখলে
দোলীয়াই পাতিলে দোলা
কাণত জিলিকিলে নৰা জাঙেফাই
গাতে গোমচেংৰ চোলা।"

ধিন্ দাওঁ/ধিন পাওঁ/ধিন্ তিঘিন দাওঁ/...

বৰ্তমান বিহু হুঁচৰি গছ তলৰপৰা স্বৰ্গদেউৰ বাটচ'ৰাহে ৰাইজৰ পদুলিৰে মঞ্চৰ পৰা বিশ্ব দৰবাৰলৈ গতি কৰিলে। বিহু এতিয়া কৃষি ভিত্তিক উৎসৱ হৈ থকা নাই। আজিৰ বিহু কৃষ্টিয়ে অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰখন টনকিয়াল কৰি তুলিছে। আমি পৰিবেশন কৰা বিহুগীতবোৰ যিহেতু যৌৱনৰ পাৰভঙা জীয়াধল নৈ সদৃশ গীত সেইবাবে এই গীতসমূহৰ ৰচনা সুৰ উপস্থাপন আদি মনৰ আবেগ অনুভূতি মতেহে হয়। এই গীতসমূহ আহোম ৰাজত্ব কালত এক শক্তিশালী ৰূপত সৃষ্টি হৈ অসমীয়া সমাজত জনপ্ৰিয় হৈ উঠিছিল। আগৰ দিনত ডেকা-গাভৰুৱে পৃথকে পৃথকে বিহু

মাৰিছিল। একেলগে গোৰা আৰু নাচৰ পৰম্পৰা আজিৰ দৰে নাছিল। বিহুগীতত ব্যৱহাৰ হোৱা উপমাসমূহে অতি সূক্ষ্ম কল্পনা শক্তিৰ পৰিচয় দিয়ে। উদাহৰণ স্বৰূপে—

পৰ্বতৰ সিপাৰত চৰে দৰিকণা
খোৰোঙত গোজৰে গুঁই
ক'তে পাতাল ফালি সোমালি চেনাই ঐ
শৰীৰত দি গ'লি জুই।।

কিছুমান বিহুগীতত মানৱ জীৱনৰ পৰিক্ৰমা দেহ বিচাৰ গীতৰ দৰেই প্ৰকাশ কৰা দেখা যায়।

জীৱন সোণোৱালী যেনে নৈৰে বালি
নেথাকে চিৰদিন বৈ
এদিন নহয় এদিন যাবগৈ লাগিব
মাটিতে সজাটি থৈ।।

হুঁচৰি গীতবোৰ যৌনভাৱ বৰ্জিত গহীন গীত, ইয়াত নাচনী নাথাকে। মুক্ত প্ৰকৃতিৰ বুকুত বিচৰণ কৰা ডেকা-গাভৰুৱে গোৱা গীতসমূহ বিহুতলিত, মুকলি পথাৰ আদিত গোট খাই গোৱা হয়। জনবিশ্বাসমতে উদং পথাৰৰ বুকুত এনেদৰে গীত গাই নাচি নাচি সৃষ্টিৰ বীজ সিঁচে। এই গীতসমূহত গ্ৰাম্য জীৱনৰ প্ৰকাশেই সকলোতে বিয়পি আছে।

আগৰ সেই গীতসমূহৰ মাজত কোনো কৃত্ৰিমতা নাছিল, কৰ্ম অভিজ্ঞতাৰে পৰিপুষ্ট আছিল। চ'তৰ মাহৰ পৰাই তাঁতশালত মাকোৰ খিট্‌খিতনি ঢেঁকীশালৰ চিৰ পৰিচিত শ্ৰুতি মধুৰ শব্দ, গৰজি উঠা ঢোল পেঁপা গগনাৰ ছেৱে ছেৱে মন প্ৰাণ ৰাইজাই কৰে। কিন্তু আজিকালি পথাৰত বোকা খচিব ৰুব দাব নাজানিলেও, তাঁত বব নাজানিলেও এটা কৃত্ৰিম বিলাসী জীৱন যাপন কৰিব পৰা অৱস্থা আহি পৰিছে। এটা কথা ঠিক যে বৰ্তমান সময়ৰ যি মঞ্চ বিহু এই মঞ্চ বিহুৰ আৰম্ভণি কিন্তু অকল নিশাৰ সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ বাবে পতা হোৱা নাছিল। অসমৰ বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীৰ সমাহাৰ ঘটোৱাৰ হে উদ্দেশ্য আছিল। আহঁকছোন আমি আজিৰ এই বিশ্বায়নৰ যুগতো আমাৰ বাপতি সাহোন বিহুটিক হিয়াৰ উমেৰে জীপাল কৰি উলহ মালহেৰে ৰীতি-নীতি অতুত ৰাখি পালন কৰোঁ। আমিও অসমৰ সমূহ জাতি জনগোষ্ঠীৰ সমাহাৰ ঘটাই মঞ্চ বিহুক আগুৱাই নিব লাগিব।❑

লেখকৰ ঠিকনা ঃ ডুমডুমা (অসম),

মাজুলী, সত্ৰানুষ্ঠান আৰু সাংস্কৃতিক মঞ্চ

(শ্ৰীশ্ৰীউত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ বিশেষ উল্লেখনেৰে)

ড° যাদৱ বৰা

ব্ৰহ্মপুত্ৰই উত্তৰৰ পৰা গতি সলাই দিহিঙ পৰাৰ পিছৰে পৰাহে মাজালি বা মাজুলী নদীদ্বীপ সৃষ্টি হয় বুলি উল্লেখ পোৱা যায়। মাজুলীৰ ভৌগোলিক অৱস্থিতি ২৬°-৪৫/ উত্তৰ অক্ষাংশৰ পৰা ২৭°-২২/ উত্তৰ অক্ষাংশ আৰু ৯৩°-৩৯/ পূৱ দ্ৰাঘিমাংশৰ পৰা ৯৪°-৩৫/ পূৱ দ্ৰাঘিমাংশৰ ভিতৰত আৱদ্ধ। মাজুলীৰ মুঠ মাটিকালি ১২৫৬ বৰ্গ কিলোমিটাৰ আছিল কিন্তু কিছু কমিছে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্ৰৱল গৰাখহনীয়াৰ কৱলত। মাজুলীৰ সীমাৰেখাৰ চাৰিওফালেই প্ৰাকৃতিক। মাজুলীৰ দক্ষিণে যোৰহাট জিলা, উত্তৰে ধেমাজি আৰু লক্ষীমপুৰ জিলা, পূৱে শিৱসাগৰ জিলা আৰু পশ্চিমে গোলাঘাট আৰু শোণিতপুৰ জিলা। মাজুলীক অসমৰ পাঁচখন জিলাই স্পৰ্শ কৰিছে। মাজুলী বুলি কোৱাৰ লগে লগে বহুকেইটা দিশ চকুত পৰে। সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰ, পৰ্যটনৰ থলী, পৃথিৱীৰ বৃহত্তম নদীদ্বীপ, মাজুলীৰ বাৰেৰহণীয়া সাংস্কৃতিক ৰহাঘৰ, মৃত শিল্প, বেতৰ বিচনী, মুখাশিল্প, বেতৰ বিচনী, মুখাশিল্প, অন্যান্য কৃষি অৰ্থনীতি, বিভিন্ন জনজাতিৰে ভৰপুৰ ৰাজনৈতিক, শিক্ষা, সাহিত্য আদি বিভিন্ন দিশৰ পৰিপূৰক হিচাপে কোৱা হয়।

মাজুলী জিলা বৰ্তমান তিনিটা বৃহৎ মৌজা - কমলাবাৰী, আঁহতগুৰি আৰু শালমৰা এই কেইটাৰ আধাৰত বহুলোকে জীৱন-নিৰ্বাহ কৰি আছে। সাংস্কৃতিক, সামাজিক,অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক, শিক্ষা, সাহিত্য আদি সকলো ফালৰ পৰা পৰিপূৰণ হৈ থকা মাজুলীৰ সদৰ ঠাই গড়মূৰ। মাজুলীত বহু গাঁ, চাপৰি, বিল আৰু বহুকেইখন ঐতিহ্যমণ্ডিত সত্ৰ আছে। মাজুলীত সত্ৰৰ সংখ্যা ৬৫ খন বুলি কোৱা হয়। কিন্তু বৰ্তমান বৰলুইতৰ খহনীয়াৰ ফলত ভালেমান সত্ৰ নিঃশেষ হৈ গ'ল। মাজুলীত থকা সাংস্কৃতিৰ পীঠস্থান সত্ৰানুষ্ঠানসমূহ হৈছে -

টকৌবাৰী, মলুৱাল, বাঁহজেঙনি, উত্তৰ কমলাবাৰী, নতুন কমলাবাৰী,আউনীআটী, দক্ষিণপাট, বেঙেনাআটী, ভোগপুৰ, নতুন চামগুৰি, পুৰণা চামগুৰি, গড়মূৰ বৰসত্ৰ, গড়মূৰ সৰুসত্ৰ, সাঁকোপাৰা, সৰু সাঁকোপাৰা, আঁহতগুৰি, লেটুগ্ৰাম, মদাৰগুৰি, মটীয়াবাৰী, ভাগতি, বেলেসিদ্ধিয়া, বাখৰ গঞা, বতাৰ গঞা, পোহাৰদিয়া, পুনিয়া (বৰ্তমান খোৱা, নামদাং, দিখৌমুখ, লক্ষীমপুৰ, ঢেকীয়াখোৱা আদি শাখাত সিচঁৰিত হৈ আছে) নাচনিপাৰ, নৰসিংহ, দীঘলী, দিহিং, ডৌকাচাপৰি, চামগুৰি (দলনি) গজলা, খেৰকটীয়া, কৌপটীয়া, কাথ বাপু, কাটনীপাৰ, কৰতিপাৰ, কলাকটা, ঔধা, চকলা, দিখৌমুখীয়া, কমজনীয়া বা বগী আই, এলেঙী, উলুতলীয়া, আধাৰ, নেপালী সত্ৰ, বৰাচুক সৰু এলেঙী, সাউদকুছি, ন-গোঁসাই, হেমাৰবৰি, লাইআটী (বৰ্তমান নগাঁওত আছে), ৰতনপুৰ সত্ৰ (বৰ্তমান নামতিৰ ওচৰত আছে), দিছিৰীগঞা, মধ্যমাজুলী কমলাবাৰী, বালিচাপৰি বৰ এলেঙ্গি, বিহিমপুৰ। ইয়াৰ বাহিৰেও আৰু কিছু সত্ৰ আছিল বুলি জনা গ'লেও সেই বিষয়ে তথ্য পোৱা নাযায়। বৰ্তমান মাজুলীত ৩৬ খন সত্ৰ আছে।

উল্লেখিত সত্ৰসমূহৰ বেছিভাগৰে প্ৰতিষ্ঠাৰ সবিশেষ পোৱা নাযায়। অৱশ্যে ১৫৫৭ খ্ৰীঃ ত কাঠবাপু সত্ৰ, ১৬৬২ খ্ৰীঃত বেঙেনাআটী সত্ৰ, ১৫৫৮ খ্ৰীঃত বৰ এলেঙ্গী সত্ৰ, ১৬৬২ খ্ৰীঃত আউনীআটী আৰু দক্ষিণপাট, ১৬৭৩ খ্ৰীঃত কমলাবাৰী সত্ৰ আদিৰ তথ্য পোৱা যায়।

মাজুলীৰ সাংস্কৃতিক জীৱনত এই সত্ৰসমূহৰ সাংস্কৃতিক দিশসমূহৰ লগতে উদাসীন সত্ৰকেইখনৰ ভকতসকলৰ অক্লান্ত সাধনা মাজুলীবাসীৰ বিশেষ আকৰ্ষণ। ওপৰত উল্লেখ কৰা বহু সত্ৰ বৰ্তমান ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ প্ৰৱল গৰাখহনীয়াই ভকতসকলৰ অক্লান্ত সাধনা নিঃশেষ কৰি পেলাইছে। যাৰ ফলত সত্ৰসমূহৰ অস্তিত্ব নাইকীয়া হৈ গ'ল।

মাজুলীত বহুকেইখন বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় আৰু অন্যান্য শিক্ষানুষ্ঠান আছে। মাজুলীৰ প্ৰধান স্বাধীনতা আন্দোলনকাৰী শ্ৰীশ্ৰীপীতাম্বৰদেৱ গোস্বামী আৰু স্বৰ্গীয় কেশৱৰাম বৰা। মাজুলীৰ মুঠ ৰাজহ গাঁও ২১০ খন আৰু অৰাজহ গাঁও ৩৩ খন আৰু চৰ-চাপৰি ২২ টা।

মাজুলীৰ বাসিন্দাসকলৰ ভাষা যথাক্ৰমে অসমীয়া,

মিচিং, দেউৰী ইত্যাদি। মাজুলীৰ প্ৰধান আলিবাট ৮ টা আৰু দৈৰ্ঘ্য ১২৩৫.৯৭ কিঃমিঃ। গাঁও পঞ্চায়ত ২০ খন, খণ্ড উন্নয়ন বিষয়াৰ কাৰ্যালয় ২ টা। আৰক্ষী থানা ৩ খন। মাজুলী নিৰ্ম্মল পানীৰ নদীদ্বীপ নামেৰে জনাজাত আৰু ই পৃথিৱীৰ সৰ্ববৃহৎ নদীদ্বীপ। ইয়াত ১০০ বিধৰো অধিক ঔষধি উদ্ভিদ আছে। বন্যচৰাই নিবাস আদিও আছে। বৰ্তমান বিদেশী পৰ্যটকৰ মূল কেন্দ্ৰবিন্দু হৈ পৰিছে।

মাজুলীৰ পৰাই ১৮৭৩-১৮৮৩ মাজুলীৰ প্ৰথম আৰু অসমৰ দ্বিতীয়খন সংবাদ পত্ৰ 'আসাম বিলাসিনী' প্ৰকাশ পায়। পৰৱৰ্তী সময়ত মাজুলীৰ পৰা বহুতো আলোচনী, কেইবাখনো সংবাদ পত্ৰ ওলাইছে। কিশলয় (২০০৫) মাজুলীৰ পৰা ওলোৱা শিশু সংবাদ পত্ৰ।

গতিকে মাজুলীৰ চমু পৰিচয় দিবলৈ গ'লে মাজুলীৰ সত্ৰভূমি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাৰ লগতে ভৌগোলিক, সাংস্কৃতিক, সাহিত্য, সংবাদ পত্ৰ, শিক্ষা, অৰ্থনৈতিক, প্ৰাকৃতিক আদি সকলো দিশৰ পৰাই বিশ্বৰ কেন্দ্ৰভূমি বুলি ক'ব পাৰি।

মহাপুৰুষ গুৰুজনাৰ গুৰু অৱতাৰৰ লীলা অৱসানৰ শেষ সময়ত শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱে ভাটি ৰাজ্যৰ পৰা পুনৰ উজনিত ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে শ্ৰীশ্ৰীবদুলাপদ্ম আতাক তাল, মালা, শক্তি, ভক্তি দিয়াৰ উপৰিও গা বদল দি উজনিত ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ আজ্ঞা আশিস হিচাপে শিৰত লৈ উজনি অসমলৈ বুলি যাত্ৰা কৰি আহি মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী পাৰ হৈ পৃথিৱীৰ সৰ্ববৃহৎ নদী দ্বীপ মাজুলীত ১৬৭৩ চনত ১৫৫৯ শকত শ্ৰীশ্ৰীকমলাবাৰী সত্ৰ নামাকৰণেৰে কমলাবাৰী সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। বদুলা পদ্ম আতাই দুই বছৰ ন-মাহ সতৰীয়া বা সত্ৰাধিকাৰ হিচাপে কমলাবাৰী সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱে সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ যোগেদি সাংস্কৃতিক, সামাজিক দিশত মঞ্চ তৈয়াৰ কৰি যি ভূমিকা পালন কৰিছিল, সেই আদৰ্শ শিৰত লৈ পদ্ম আতাই নিজৰ মৌলিক চিন্তা-চৰ্চাৰ মাজেৰে আদৰ্শক জীয়াই ৰখাৰ স্বাৰ্থত নামঘৰ আৰু সত্ৰানুষ্ঠানৰ প্ৰতিষ্ঠা উল্লেখযোগ্য নিদৰ্শন। ১৫৯৮ শকত শ্ৰীশ্ৰীবদুলা পদ্ম আতাই সংস্কৃতিৰ পোহাৰ মেলি বৈকুণ্ঠগামী হয়। তাৰাৰ পাছত শ্ৰীৰাম গুৰু সত্ৰত সত্ৰাধিকাৰ বা সতৰীয়াৰ হিচাপে প্ৰথমজনা ধৰ্মগুৰু হৈ সত্ৰ পাছপাল কৰি ধৰ্মসংস্কৃতি প্ৰচাৰ কৰিছিল। সত্ৰানুষ্ঠানৰ চাৰিবেৰৰ মাজত সাংস্কৃতিক মঞ্চ তৈয়াৰ কেনেদৰে হৈছিল সেই সম্পৰ্কে বিশদভাৱে আলোচনা কৰা হ'ব।

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ আৰু শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ ঃ

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱ দুয়োগৰাকী গুৰুৱে নিজস্ব মৌলিক চিন্তাধাৰাৰে নৱ-বৈষ্ণৱ ভক্তি আন্দোলনক আগুৱাই নিছিল। আন্দোলনৰ মুখ্য বিষয় হিচাপে মৃত্য, গীত, নাট, বাদ্য আৰু অভিনয় সৃষ্টি আৰু বিভিন্ন উল্লেখযোগ্য শাস্ত্ৰ ৰচনাৰ মাজেদি শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱ দুয়োগৰাকী উজ্জ্বল নক্ষত্ৰ হৈ থাকিব।

নামঘৰ বা কীৰ্তনঘৰ প্ৰতিষ্ঠা ঃ

মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ অনন্য সৃষ্টিৰ সম্ভাৰ আছিল নামঘৰ। অসমত প্ৰথমবাৰৰ বাবে তেখেতে মুকলি মঞ্চ নিৰ্মাণ কৰি ভক্তিমাৰ্গৰ মাজেৰে সাংস্কৃতিক, ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক দিশৰ আলোচনা থলী হিচাপে নামঘৰ আৰু কীৰ্তনঘৰক অসমৰ ৰাইজে গণ্য কৰে। ই এক অনন্য প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ যে, পৃথিৱীৰ বুকুত সুন্দৰ চিন্তা-চেতনাৰে উপহাৰ দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত নামঘৰ বা কীৰ্তনঘৰ অনন্য।

নামঘৰক সত্ৰানুষ্ঠানসমূহত নামঘৰ নুবুলি 'কীৰ্তনঘৰ' বোলে। যি সমূহ সত্ৰত চৈধ্যপ্ৰসংগ নিতৌ চলি থাকে চাৰিহাটীৰে আবৃষ্ট হৈ য'ত সৎ চিন্তা, সৎ আলোচনাৰ মাধ্যম সেই গৃহক 'কীৰ্তন ঘৰ' হিচাপে গণ্য কৰা হৈছে।

অংকীয়া নাট আৰু ঝুমুৰা ঃ

মহাপুৰুষ শংকৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱে নিজস্ব প্ৰতিভাৰে অসমীয়া সমাজক নৱৰূপ দান কৰি গৈছে। শংকৰদেৱে অংকীয়া নাট সৃষ্টিৰ যোগেদি অসমীয়া সমাজখনক একগোট কৰিলে। অংকীয়া নাটৰ মাজেদি চিহ্নযাত্ৰাৰ মাজেদি আৰম্ভ কৰা নৃত্য, গীত, নাট, অভিনয় আদিৰ চৰ্চা সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰত চলে। নৃত্য সৃষ্টিৰ নিদৰ্শন তথা উৎস হিচাপে অংকীয়া নাটসমূহৰ মাজত পোৱা যায়। অংকীয়া নাটৰ পৰিৱেশন পৰম্পৰাত অগ্নিগড়, আৰিয়া আৰু আৰ কাপোৰৰ মাজেৰে গায়ন-বায়ন, সূত্ৰধাৰ, শ্ৰীকৃষ্ণ প্ৰৱেশ-প্ৰস্থান, গোপীৰ প্ৰৱেশ-প্ৰস্থান, ৰজা আৰু অন্যান্য পাত্ৰ সকলৰ প্ৰৱেশ-প্ৰস্থান, ভটিমা, নাচ, যুদ্ধৰ নাচ, অভিনয়, ভংগিৰ নাচ, খৰমানৰ নাচ আদি সমূহৰ পৰিৱেশন আৰু চৰ্চাৰ প্ৰধান স্থান সত্ৰানুষ্ঠানসমূহৰ কীৰ্তনঘৰত। মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ ঝুমুৰা সমূহতো শিশুকেন্দ্ৰীক ৰচনা সকলো নৃত্য, গীত অভিনয়, বাদ্যৰ পৰম্পৰাগত মঞ্চখন হ'ল সত্ৰানুষ্ঠান।

সাংস্কৃতিক মঞ্চ হিচাপে মাজুলীৰ সত্ৰানুষ্ঠান আৰু উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰ ঃ

মাজুলীত সাংস্কৃতিক, সামাজিক, ধৰ্মীয় ঐতিহ্য বহনকাৰী বহুকেইখন সত্ৰ আছে। সেই সত্ৰ সমূহৰ মাজতো 'সাংস্কৃতিক মঞ্চ' লক্ষ্য কৰিবলগীয়া। সত্ৰসমূহৰ মাজত পৰম্পৰাগত সাংস্কৃতিক মঞ্চ আৰু আধুনিক মঞ্চ দুয়োটাই গা-কৰি উঠিছে। চাৰিহাটীৰে আবৃষ্ট সত্ৰ কেইখনত পৰম্পৰাগত মঞ্চসমূহত সাংস্কৃতিক দিশসমূহৰ চৰ্চা, সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰ-

প্ৰসাৰ চলিছে। লগতে সত্ৰ সমূহত ৰাস উদ্‌যাপনৰ লগত সংগতি ৰাখি আধুনিক মঞ্চ গা-কৰি উঠিছে। কিন্তু সত্ৰসমূহৰ মাজত প্ৰচলিত নিত্য আৰু নৈমিত্তিক উৎসৱৰ পৰম্পৰা সমূহৰ চৰ্চা আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ ঘটে ভক্তি তথা ঈশ্বৰ উপাসনাৰ বাবে। এই সমূহ সম্পদকে প্ৰয়োজনত জনগণৰ ওচৰ চপাই নিবৰ বাবে আধুনিক মঞ্চত পৰিৱেশনৰ পথ মুকলি হৈছে। মাজুলীৰ প্ৰতিখন সত্ৰত নিজা বৈশিষ্ট্য আৰু পৰম্পৰা অনুসৰি পালন হৈ আহিছে। উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ সাংস্কৃতিক মঞ্চৰ বিভিন্ন দিশ ইয়াত আলোকপাত কৰা হ'ব।

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ আৰু বদলাপদ্ম আতাকে প্ৰমুখ্য কৰি অন্যান্য গুৰুসকলে ১৬৭৩ চনত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা সত্ৰখনৰ ভূমিকা মন কৰিবলগীয়া। সত্ৰ বুলি ক'লে সৎ লোকৰ আশ্ৰয়, সৎ আলোচনা, চৈধ্য প্ৰসংগ য'ত বিদ্যমান সেই স্থানক প্ৰকৃতাৰ্থত সত্ৰ বোলা হয়। সত্ৰখনৰ আন্তঃগাঠনি হ'ল সন্মুখভাগত বাটচ'ৰা, চাৰিহাটী (পূব, পশ্চিম, উত্তৰ আৰু দক্ষিণ), ৰাঙলী চ'ৰা, কীৰ্তনঘৰ, কীৰ্তন ঘৰৰ টুপ অংশ, মাজৰ অংশ, মণিকুট (সিংহাসন) আদিৰ উপৰিও হাটীসমূহত বহা, বহাবোৰত বুৰুজ, আতাগৃহ আদি আন্তঃগাঠনিৰে পূৰ্ণ। এই আন্তঃগাঠনিৰে পূৰ্ণ কীৰ্তনঘৰ হ'ল সত্ৰৰ প্ৰথমটি ৰংঙ্গমঞ্চ। সত্ৰখনত পৰম্পৰাগত তিথি উৎসৱ অনুষ্ঠান সমূহ কীৰ্তনঘৰৰ মজিয়াত উদ্‌যাপন কৰা হয়। সেই ফালৰ পৰা সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰৰ লগতে লাগি থকা টুপ অংশত নৃত্য-গীতৰ আখৰা চলে। সেইসমূহৰ পৰম্পৰাগত পৰিৱেশন হয় সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰত। অংকীয়া নাট, ভাওনাৰ আখৰা আৰু পৰিৱেশন সত্ৰৰ মঞ্চতেই ১৬৭৩ চনৰ পৰা এই সত্ৰই পৰম্পৰাগভাৱে চলাই আহিছে। সত্ৰৰ ভিতৰ চ'ৰাত তিথি, উৎসৱ, অনুষ্ঠানবোৰ চাৰিদিনীয়া, দুদিনীয়া, এদিনীয়া কাৰ্যসূচীৰে ৰূপায়ন কৰা হয়। শংকৰদেৱৰ তিথি, মাধৱদেৱৰ তিথি, বদলা পদ্ম আতাৰ তিথি আৰু অন্যান্য গুৰুসকলৰ তিথি উদ্‌যাপন কৰা হয়। এই তিথিসমূহত সত্ৰই আটাইকেইখন নাচ (বাহাৰ নাচ, চালি নাচ, ঝুমুৰা নাচ, বৰ প্ৰৱেশৰ নাচ, নাদুভংগী নাচ) আদি সমূহৰ পৰিৱেশন উল্লেখযোগ্য। গায়ন-বায়নত মুঠ ১২ খন ধেমালিৰে মুঠ ২৫ টা উপভাগত সত্ৰখনত পৰিৱেশন হৈ আহিছে। অংকীয়া নাট আৰু ঝুমুৰাসমূহ সত্ৰখনে পৰম্পৰাগত ৰূপত সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰৰ মঞ্চত পৰিৱেশন কৰে। অগ্নিগড়, আৰিয়া, আঁৰ কাপোৰ, পূৰ্বৰঙ্গ গায়ন-বায়ন আদিসমূহ হ'ল এই সত্ৰৰ উল্লেখযোগ্য সম্পদ। এই সম্পদৰ উপৰিও সত্ৰখনত ছোঁ-মুখা (আচলতে নিজৰ মুখখন ঢাকি অন্য চৰিত্ৰৰ ৰূপদান কৰা সামগ্ৰীবিধেই ছোঁ-মুখা) ৰ প্ৰয়োগ কৌশল মন কৰিবলগীয়া। সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰত পালন কৰা অংকীয়া ভাওনাসমূহত মাৰিচ, সুবাহু, তাৰকা, গৰুড়, কালি, শংখচূড় আদি বিভিন্ন জাতৰ মুখা প্ৰয়োগ আকৰ্ষনীয়। শংকৰদেৱে দৰ্শকসকলক তথা সেই সমাজ ব্যৱস্থাটোক লক্ষ্য কৰি সকলোৰে বোধগম্য হ'ব পৰাকৈ পৰিৱেশন পৰম্পৰাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। আজিকোপতি উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰই কীৰ্তনঘৰৰ মঞ্চত এই সমূহৰ চৰ্চা আৰু পৰিৱেশন কৰি আহিছে। সত্ৰখনে নিজস্ব পৰম্পৰাক প্ৰধান্য দি সত্ৰই পূৰ্বৰ পৰা পাই অহা প্ৰতিটো দিশ পৰম্পৰাগতভাৱে পৰিৱেশন কৰি আহিছে। ইতিমধ্যে আমি উল্লেখ কৰিছো যে নৈমিত্তিক উৎসৱ সমূহত সত্ৰীয়া ওজাপালি, কীৰ্তনীয়া, মৌখিক চৰিত তোলা প্ৰথা, নাম-প্ৰসংগ আদিও উল্লেখযোগ্য। নিত্য প্ৰসংগ হিচাপে চৈধ্যপ্ৰসংগ সত্ৰত আজিও পৰম্পৰাগতভাৱে চলি আহিছে। আমি সত্ৰমঞ্চৰ মাজেদি গুৰুদুজনাৰ সম্পদসমূহ নিত্য আৰু নৈমিত্তিক প্ৰসংগত জীয়াই ৰখাত সত্ৰৰ ভকত-বৈষ্ণৱ সকলৰ ত্যাগ স্বীকাৰ কৰিব লাগিব। এটি জীৱন্ত মৌখিক পৰম্পৰাৰে সত্ৰীয়া সাংস্কৃতিক বৈশিষ্ট্য সমূহৰ গুৰুকুল শিক্ষা পদ্ধতিৰে চৰ্চা, সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ কৰি আহিছে। সত্ৰখনত আজিও গুৰুৰ ওচৰত গায়ন-বায়ন, নৃত্য, গীত, অভিনয়, সত্ৰীয়া ওজাপালি, ঘোষা, কীৰ্তন, নামলগোৱা, পাঠক আদিৰ শিক্ষা শিষ্যসকলে গ্ৰহণ কৰি আহিছে। সেই ফালৰ পৰা উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰখনৰ মাধ্যমেদি পৰম্পৰাগত সাংস্কৃতিক মঞ্চৰ বিভিন্ন দিশ উন্মোচন কৰা হ'ল।

সত্ৰীয়া সংস্কৃতি সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰ প্ৰসাৰত উদাসীন বৈষ্ণৱ সকলৰ ভূমিকা ঃ

অসমৰ উদাসীন সত্ৰানুষ্ঠান সমূহে সত্ৰীয়া সংস্কৃতি সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰ প্ৰসাৰত বিশেষভাৱে ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। এই ক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে কমলাবাৰী থুলটোৰ বহুকেইখন সত্ৰই মহাপুৰুষীয়া পৰম্পৰাৰ ধাৰাটোক অতি কষ্ট আৰু ত্যাগ স্বীকাৰ কৰি জীৱন্ত মৌখিক পৰম্পৰা হিচাপে বৰ্তাই ৰাখিছে। এই ক্ষেত্ৰত সত্ৰৰ চৈধ্য প্ৰসঙ্গৰ মাজত নিজক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ কাৰণে গুৰুশিষ্য পৰম্পৰাৰে সত্ৰৰ ভিতৰ চৰাত শিক্ষণ পদ্ধতিৰে চলি আহিছে। উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠা কালৰ পৰাই সত্ৰাধিকাৰসকল আৰু বৈষ্ণৱসকলে সত্ৰীয়া গায়ন শৈলী, নৃত্য শৈলী, বায়ন শৈলী, অঙ্কীয়া ভাওনা, নাম-ঘোষা, কীৰ্ত্তন-ঘোষা, সত্ৰীয়া ওজাপালি, পাঠক, স্থাপত্য-ভাস্কৰ্য, ধৰ্মীয়া ৰীতি-নীতি আদি বিবিধ দিশৰ শিক্ষাসমূহ ভকত সকলৰ মাজত গুৰুশিষ্য পৰম্পৰাৰে অধিক শক্তিশালীভাৱে সংৰক্ষণ, চৰ্চা আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ ধাৰা অব্যাহত ৰাখিছে। সত্ৰখনত বৈষ্ণৱসকলে কৰা সাধনা আৰু ত্যাগৰ বাবে ভাৰত চৰকাৰ আৰু সঙ্গীত নাটক অকাডেমীয়ে পদ্মশ্ৰী, সঙ্গীত নাটক অকাডেমী বঁটা আৰু

সামাজিক অনুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠানে আগবঢ়োৱা বিভিন্ন সন্মানেৰে সান্মনিত হৈছে। দিনে ৰাতিয়ে কৰা সাধনাই সত্ৰখনক মৌখিক বিশ্ববিদ্যালয় হিচাপে অভিহিত কৰা হৈছে।

শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণৰ ৰাস লীলাৰ পৰম্পৰাগত মঞ্চ আৰু আধুনিক মঞ্চ ঃ

ৰাস উৎসৱৰ পৰম্পৰা অসমত অতি প্ৰচীন। ৰাস এক উৎসৱ ৰূপত অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈকে পৰম্পৰাগতভাৱে নিজ নিজ অঞ্চলৰ মঞ্চসমূহত অভিনয়ৰ কলা-কৌশলেৰে উদ্‌যাপন হৈ আহিছে। এই ক্ষেত্ৰত অন্যান্য সত্ৰৰ লগতে উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰও অন্যতম। সত্ৰীয়া পৰম্পৰাৰে ৰাস উৎসৱ উদ্‌যাপন কৰি অহা এই ৰাস উৎসৱ পৰম্পৰাগতভাৱে সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰতে পালন কৰি আহিছে। সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰৰ ভিতৰতে শংকৰদেৱৰ 'কেলি গোপাল' নাট অভিনয়েৰে ৰাস উদ্‌যাপনৰ পৰম্পৰা এই সত্ৰখনত আছিল। আৰম্ভণি অৱস্থাত কেলিগোপাল নাটৰ নৃত্য, গীত, অভিনয়ৰ যোগেদি ৰাস উৎসৱ সম্পন্ন কৰা হৈছিল। এই সত্ৰই ১৯৫৫-৫৬ চনৰ পৰাই সত্ৰৰ সাংস্কৃতিক সম্পদসমূহক বাহিৰৰ মঞ্চলৈ উলিয়াই নিবৰ বাবে উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ শংকৰদেৱ কৃষ্টি সংঘ প্ৰতিষ্ঠা কৰি সত্ৰীয়া সংস্কৃতিসমূহ বাহিৰৰ মঞ্চত পৰিৱেশনৰ ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হ'ল। ১৯৭৪ চনত প্ৰথমবাৰৰ বাবে অসমৰ বাহিৰত দিল্লীত 'ৰামবিজয়' ভাওনা, চালি নৃত্য আদি পৰিৱেশন কৰে। ১৯৭৫ চনত সেই সময়ৰ ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিৰ লগত ৰাজ সন্মানেৰে গৈ বিদেশৰ মঞ্চত গায়ন-বায়ন, ৰামবিজয়, চালি নৃত্য আদি পৰিৱেশন কৰে। ১৯৮৮ চনত সত্ৰই পৰম্পৰাগত কীৰ্তনঘৰৰ মঞ্চৰাস আধুনিক মঞ্চলৈ উলিয়াই আনিলে। কিছু আধুনিকতাৰ মাজেদি পৰম্পৰাক ৰক্ষা কৰি উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ শংকৰদেৱ কৃষ্টি সংঘই মঞ্চক নৱৰূপত প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। সত্ৰখনে নিজস্ব পৰম্পৰাৰ মাজেদি শ্ৰীশ্ৰীকৃষ্ণৰ ৰাসলীলা উৎসৱভাগি প্ৰতিবছৰে এইধৰণে মঞ্চত পৰিৱেশন কৰি আহিছে।

পৰম্পৰাগত মঞ্চ আৰু আধুনিক মঞ্চ ঃ

মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰি যোৱা নৱ-বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ মুখ্য কাৰণ আছিল সেই সময়ছোৱাৰ জনগণক একগোট কৰি সাংস্কৃতিক, সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় ভেটি নিৰ্মাণ কৰা। নৱ-বৈষ্ণৱ আন্দোলনত সকলোকে একগোট কৰিবৰ বাবে নামঘৰ আৰু সত্ৰানুষ্ঠান প্ৰতিষ্ঠাক মূল কেন্দ্ৰবিন্দু হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছিল। অঞ্চলসমূহত নিৰ্মাণ হোৱা 'নামঘৰ' আৰু সত্ৰানুষ্ঠানৰ 'কীৰ্তনঘৰ' হ'ল পৰম্পৰাগত মঞ্চ। এই মঞ্চত গুৰুআসনক কেন্দ্ৰ কৰি পৰিৱেশন কৰা হয়। চৰিত্ৰ সমূহৰ মাজত সন্মুখ ভাগ হিচাপে গুৰুআসন আৰু চাৰিকাষত বহি থকা শ্ৰোতা-দৰ্শকসকল। অঞ্চলসমূহত নিৰ্মাণ হোৱা 'নামঘৰ' আৰু সত্ৰানুষ্ঠানৰ 'কীৰ্তনঘৰ' হ'ল পৰম্পৰাগত মঞ্চ। এই মঞ্চত গুৰুআসনক কেন্দ্ৰ কৰি পৰিৱেশন কৰা হয়। চৰিত্ৰ সমূহৰ মাজত সন্মুখ ভাগ হিচাপে গুৰুআসন আৰু চাৰিকাষত বহি থকা শ্ৰোতা-দৰ্শকসকল। এই মঞ্চত অগ্নিগড় (য'ত নবিধ চাকি প্ৰজ্বলন কৰা হয়), আৰিয়া (যি ভোটা জ্বলাই গায়ন-বায়নৰ সন্মুখত থাকে), আঁৰকাপোৰ (ভাৱৰীয়া সকলক আঁৰ কাপোৰৰ মাজেদি প্ৰৱেশ কৰোৱা হয়), এই মঞ্চত লাইট-মাইকৰ সুবিধা সেই সময়ত নাছিল যদিও আজি কালি কিছু কিছু কীৰ্তনঘৰত লাইট ব্যৱহাৰ কৰে। দৰ্শকসকল চাৰিওফালৰ পৰা চাব পৰা সুবিধা থাকে। উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰৰ কীৰ্তনঘৰৰ মঞ্চত পূব তথা সন্মুখভাগত 'গুৰু আসন', উত্তৰ আৰু দক্ষিণ ফালে দৰ্শকসকলৰ বাবে, পশ্চিম অংশত দোহাৰ আদিৰে আজিও পৰিৱেশন পৰম্পৰা জীয়াই ৰাখিছে। থিক তেনেদৰে আধুনিক মঞ্চত এই সত্ৰই ১৯৪৮ চনৰ পৰা পৰিৱেশন কৰি আহিছে। পৰম্পৰাক ৰক্ষা কৰি লাইট (বিভিন্ন ৰঙৰ) মাইকৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰি সত্ৰই অংকীয়া নাট, নৃত্য, গায়ন-বায়ন আদি পৰিৱেশন কৰি আহিছে। আধুনিক মঞ্চ হ'ল পশ্চিমীয়ান আকাৰে গঠিত। সন্মুখভাগত দৰ্শক-শ্ৰোতাক লৈ পৰিৱেশন সত্ৰই দেশ-বিদেশৰ বিভিন্ন ৰাজ্যত কৰি আহিছে। ক্ৰমাগতভাৱে পৰম্পৰা এটি মৌখিক জীৱন্ত পৰম্পৰাৰ মাজেদি সত্ৰখনৰ মাজত প্ৰচলন হৈ আছে। আমাৰ সীমিত আলোচনাত সত্ৰখনৰ মজিয়াত প্ৰচলন হৈ অহা পৰিৱেশন কৰা অনুষ্ঠানবোৰৰ বিষয়ে অৱগত কৰা হ'ল। সত্ৰখনৰ মাজত মহাপুৰুষ শংকৰদেৱে দি যোৱা অমূল্য সম্পদসমূহৰ চৰ্চা, সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ আজিৰ প্ৰেক্ষাপটত বিজ্ঞান সন্মত দৃষ্টিভংগীৰে চলিছে। পৰম্পৰাগত মঞ্চৰ সম্পদসমূহৰ চৰ্চাৰ বাবে এগৰাকী শিষ্যই নিজকে নৈতিক, আধ্যাত্মিক গুণেৰে বান্ধি পেলোৱাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। শংকৰদেৱৰ হাততে সৃষ্টি হোৱা পৰম্পৰাগত মঞ্চৰ সম্পদ সমূহ চৰ্চা, প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ নিত্য-নৈমিত্তিকভাৱে চলি আছে আৰু চলি থাকিব। কিন্তু বৰ্তমান সময়ৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি দৰ্শক-শ্ৰোতাক আকৰ্ষণৰ বাবে পৰম্পৰাগত মঞ্চৰ পৰা আধুনিক মঞ্চলৈ লৈ যোৱা পৰিৱেশন সমূহত সৌন্দৰ্যতা বৃদ্ধি কৰা, আহাৰ্যক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা, নৃত্যৰ ভংগিমা হস্ত, পদচালনাসমূহ দেখনিয়াৰ মাজেৰে আজিৰ মঞ্চ উপযোগী কৰি তোলা হৈছে। আমাৰ লেখাৰ মাজেদি এটা কথা স্পষ্ট যে সত্ৰখনত তিথি উৎসৱ সমূহৰ নিত্য-নৈমিত্তিক ভাৱে পৰিৱেশন হোৱা সাংস্কৃতিক কাৰ্য্যসূচীসমূহ পৰম্পৰাগত ৰূপত পৰিৱেশন কৰিলে আজিৰ প্ৰেক্ষাপটত বহু পৰিমাণে ভক্তসকলৰ মনোগ্ৰাহী কৰি তুলিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। শংকৰদেৱৰ সৃষ্ট গায়ন-

বায়ন, অংকীয়া নাট ভাওনা চিহ্নযাত্ৰাৰ পৰা ৰামবিজয়লৈকে, বিভিন্ন নৃত্যগোটসমূহ, অন্যান্য বৈশিষ্ট্যসমূহ, মাধৱদেৱৰ ঝুমুৰাসমূহ, নৃত্য, গীত অভিনয় আদি সমূহৰ পৰম্পৰাগত জীৱন্ত মৌখিক পৰম্পৰাৰ চৰ্চা, সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰ চলি আহিছে। এই সমূহ সম্পদ আজিৰ সময়চোৱাত এই সত্ৰখনে পৃথিৱীৰ বুকুত বিভিন্ন আধুনিক মঞ্চৰ মাজত সম্পদসমূহৰ প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ উপযোগী কৰি তুলিছে। নতুন প্ৰজন্মক সত্ৰমঞ্চৰ পৰা এইসমূহ শিক্ষা দিয়াৰ বাবে গুৰুকুল শিক্ষা পদ্ধতিৰ বাহিৰেও কৰ্মশালা, আলোচনা পত্ৰ, লিখা-মেলাৰ মাজেদি ইয়াৰ পৰিৱেশনত পৰম্পৰাক কিছু নতুনত্ব আহিছে। উত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰই অংকীয়া ভাওনাৰ পৰিৱেশন চৰ্চা আৰম্ভ কৰা মুকলি মঞ্চখন 'কীৰ্তনঘৰ'ৰ বুলি আমি সকলোৱে স্বীকাৰ কৰো। এই মঞ্চখন এখন সাংস্কৃতিক মঞ্চ হিচাপে গণ্য কৰা হয়। য'ত চৈধ্য প্ৰসংগৰ সকলো গুণ-গান চৰ্চা হৈ থাকে। ভক্তসকলে সৎ আলোচনা, সৎ গুণ-গান চৰ্চাৰে মণ্ডিত হৈ থকা কীৰ্তনঘৰ খনি হ'ল মাজুলী সত্ৰানুষ্ঠানৰ এটি সাংস্কৃতিক মঞ্চ। এই মঞ্চতে সামাজিক সাংস্কৃতিক আৰু ধৰ্মীয় ভেটিৰ বিভিন্ন দিশ গ্ৰহণ কৰা হয়। সত্ৰখনৰ এই পৰম্পৰাগত মঞ্চখনৰ পৰা চৰ্চা, সংৰক্ষণ হৈ থকা সম্পদসমূহ প্ৰয়োজনত অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠানৰ দাবীত আধুনিক মঞ্চলৈকে পৰিৱেশন সমূহ উলিয়াই নিয়া হৈছে। এই পৰম্পৰা আজিকোপতি চলি আহিছে। আশা কৰিম সত্ৰখনৰ জীৱন্ত মৌখিক পৰম্পৰাসমূহ দুয়োটা মঞ্চত সঞ্জীৱ হৈ থাকক। জনগণে পৰম্পৰাৰ মাজেদি নতুনত্বক ৰক্ষা কৰিলেও মূল ৰক্ষা কৰাটো গুৰুত্বপূৰ্ণ বাৰ্তা। শেষত কওঁ পৰম্পৰাগত মঞ্চ জীয়াই থাকিলেহে আধুনিক মঞ্চখনো ঠন ধৰি উঠিব। ❑

সহায়ক গ্ৰন্থ ঃ

১. দত্ত, কমল ঃ **'ভাওনা ঃ ঐতিহ্য আৰু বিস্তৃতি'** *অসম ভাওনা সমাৰোহ, ২০১৮ চনৰ স্মাৰক গ্ৰন্থ। মণিকাঞ্চন ৰঙ্গক্ষেত্ৰ, আউনীআটী সত্ৰ।*

২. বৰা, কৰুণা *(সম্পা.)ঃ* **'সমন্বয়ৰ সুৰাগুৰি'** *উদ্‌যাপন সমিতি সমন্বয় সাংস্কৃতিক সমাৰোহ, ২০১৩ শ্ৰীশ্ৰীউত্তৰ কমলাবাৰী সত্ৰ, মাজুলী।*

৩. ভূঞা, ৰঞ্জিৎ কুমাৰ *(সম্পা.)ঃ* **'ভক্তিৰংগ'** *অসম ভাওনা সমাৰোহ, ২০১৬, স্মাৰক গ্ৰন্থ, শ্ৰীশ্ৰীআউনীআটী সত্ৰ।*

৪. মহন্ত, প্ৰশান্ত কুমাৰ *(সম্পা.)ঃ* **'মাজুলী'** *গ্ৰন্থ সংস্কৃতি প্ৰকাশন, তৰাজান, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০১*

লেখকৰ ঠিকনা ঃ ড° ভূপেন হাজৰিকা পৰিৱেশ্য কলা অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ,
ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়।

অসমৰ অনন্ত বসন্ত

দিগন্ত হাজৰিকা

ৰঙালী বিহুত অসমীয়া জীয়ৰী-বোৱাৰীৰ হাতত জেতুকাৰ বোল এক উল্লেখযোগ্য অংগৰাগ। গৰু বিহুৰ দিনাই অসমীয়া জীয়ৰী-বোৱাৰীয়ে দুহাত জেতুকাৰে বোলায়। ভালকৈ ধুই লোৱা জেতুকা পাত, পাণ, থেকেৰা আৰু কেহেৰাজৰ পাত পটাত পিহি হাতৰ তলুৱাত প্ৰলেপ দি, কলপাত জুইত সেকি লেৰেলাই হাতত বান্ধি লোৱা হয়। জেতুকাত চৰ্মৰোগ প্ৰতিৰোধী গুণ থকাৰ লগতে ইয়াৰ ৰঙে অসমীয়া গাভৰুৰ মনো ৰঙিয়াল কৰি তোলে।

ৰঙালীৰ ৰং অধিক চৰায় বৰ্হমথুৰিৰ ৰঙে। বৰ্হমথুৰি দীঘলীয়া পাতেৰে থোৰ মেলা এবিধ আওকাঠী গছ। ইয়াৰ পাত তামোলৰ লগত বা শুদাই চোবাই খালে ওঁঠত ৰং ধৰে। অতীজতে অসমীয়া সমাজত বৰ্হমথুৰিক প্ৰেমৰ প্ৰতীকৰূপে কল্পনা কৰা হৈছিল। পুৰণিকালত বিহুৰ নাচনীয়ে ওঁঠ বৰ্হমথুৰীৰে বোলাইছিলে। খোপাত কপৌফুল গুজিছিল।

অসমকে ধৰি ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল বহু ধৰণৰ প্ৰাকৃতিক ৰঙৰ বাবে চহকী। পুৰণি অসমত কেতিয়াও কৃত্ৰিম ৰং ব্যৱহাৰ কৰা নহৈছিল। অসমৰ কিছুমান উদ্ভিদৰ কাণ্ডভাগ, পাত, ফুল, গুটি, ফল, বাকলি, মূল আদিৰ পৰা বিভিন্ন ধৰণৰ ৰং পোৱা যায়। অসমীয়া বোৱাৰী-জীয়ৰীয়ে তাঁতত ফুল বাছিবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা নানা বৰণীয়া আঁচু সুতা অসমতে থলুৱাভাবে উৎপন্ন কৰিছিল। বাণভট্টৰ 'হৰ্ষচৰিত' পুথিটো কামৰূপৰ সপ্তম শতিকাৰ ৰজা কুমাৰ ভাস্কৰ বৰ্মণে কণৌজৰ ৰজা হৰ্ষবৰ্দ্ধনলৈ পঠোৱা উপহাৰৰ লগত নানা ৰঙৰ আঁচুৰে ফুল বছা পাটৰ কাপোৰ দিয়াৰ উল্লেখ আছে। আহোম স্বৰ্গদেউসকলৰ শাসনকালত আৰু শংকৰী যুগৰ বয়নশিল্পতো বহুতো ৰংচঙীয়া আঁচু ব্যৱহাৰৰ উল্লেখ আছে। অসমলৈ চুকাফাৰ আগমণৰ সময়ত অসমত থকা মৰাণ আৰু বৰাহীসকলে ৰঙীণ সুতা ব্যৱহাৰ কৰিছিল। তেনে ৰঙীন সূতাৰে কাপোৰত ফুল বছা, পাৰি দিয়া আদি কামত ব্যৱহাৰ হৈছিল। স্বৰ্গদেউ চুকাফাক খৰিপাত শোধাবলৈ অহা বৰাহীসকলে দীঘল চুৰীয়া মাটিত লেটিয়াই পিন্ধি আহে। সেই চুৰীয়াত ৰঙা, ক'লা আঁচুৰ শেল দিয়া আছিল আৰু ফুল বছা আছিল। আহোম যুগৰ ওপৰখাপৰ ডা-ডাঙৰীয়াসকলে মূৰত পাগ মাৰিছিল। সেই পাগক 'মথুৰা পাগ' বুলিছিল। সেই 'মথুৰা পাগ'কে 'কুহুম বুলীয়া পাগো' বোলা হৈছিল। 'কুসুম' ফুলৰ ৰসেৰে ৰং কৰা হৈছিল বাবে সেই 'কুহুম বুলীয়া পাগ'। 'কুহুম বুলীয়া' ৰংটো প্ৰায় হালধীয়া ৰঙেই। কুসুম ফুলৰ পৰা হালধীয়া ৰং উলিয়াই বস্তুত ৰং দিয়া পদ্ধতিটো অসমত কুৰি শতিকাৰ আগলৈকে আছিল। বহুতে তাৰ বাবে কুসুম ফুলৰ খেতিও কৰিছিল। এনেদৰে খেতি কৰি এক শ্ৰেণী মানুহে কুসুম ফুল নিয়মীয়াকৈ ৰজাৰ ঘৰত যোগান ধৰিছিল। সেই খেলৰ মানুহকে 'কুসুম যোগনীয়াৰ' বোলা হৈছিল। পুৰণি অসমত 'ৰাঙলী ধোৱা' নামৰ একশ্ৰেণী বৃত্তিয়াল লোক আছিল। প্ৰকৃততে তেওঁলোক ধোবা আছিল। তেওঁলোকে কাপোৰ ধোৱাৰ লগতে কাপোৰত ৰঞ্জক বা ৰং প্ৰয়োগ কৰি ৰঙীন কৰিছিল। সেইবাবে সেই ধোবা জাতিটোক 'ৰঞ্জক' বা 'ৰজক' বুলি কোৱা হৈছিল। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ চৰিত পুথিত লিখা আছে যে মহাৰাজ নৰনাৰায়ণৰ আদেশত শঙ্কৰদেৱে বৰপেটাত থাকি তাঁতীকুছিৰ তাঁতীসকলৰ হতুৱাই নানা ৰঙৰ আঁচুৰে ফুল বাছি, কৃষ্ণলীলাৰ সকলো ঘটনা দেখুৱাই এখন ডাঙৰ দীঘল কাপোৰ বোৱাইছিল। সেইখনক 'বৃন্দাবনী বস্ত্ৰ' বোলা হৈছিল। সেই কাপোৰত ব্যৱহাৰ কৰা ৰঙচঙীয়া আঁচুবোৰ অসমতে স্থানীয়ভাবে বং প্ৰস্তুত কৰি প্ৰয়োগ কৰা হৈছিল। চৰিতপুথিত আৰু আছে যে, মহাপুৰুষ দুজনাই পতা 'নৃসিংহ যাত্ৰা'ত নৰসিংহই হিৰণ্যকশিপুৰ পেট ফলা দৃশ্যত পেটৰ নাড়ী-ভুৰু বুজাবলৈ নানা ধৰণৰ আঁচুৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। এই আচুবোৰো অসমতে বোলোৱা হৈছিল। পুৰণি কালৰ পৰাই ডা-ডাঙৰীয়াসকলে ফুলাম কাপোৰবোৰত প্ৰধানকৈ ৰঙা, শেতা-ৰঙা, ইটাগুৰীয়া, মটীয়া, নীলা, সেউজীয়া, ক'লা, হালধীয়া ৰঙৰ আঁচুৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। আগৰ দিনত অসমৰ নামঘৰসমূহত সিংহাসনত ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰখনত যি ৰঙা ৰঙৰ ফুল বছা হৈছিল সেই ফুলৰ ৰং কেইবা দশকলৈকে অক্ষত আছিল।

পুৰণি কালৰ পৰাই অসমৰ কাপোৰত ৰঞ্জক হিচাপে, কাঠৰ বিভিন্ন আচবাব ৰং কৰোঁতে, পুথি লিখোঁতে আৰু লতাফুল বাছিবলৈ বা বিভিন্ন ছবিৰে চিত্ৰিত কৰিবলৈ অসমতে পোৱা

থলুৱা গছ-গছনিৰ ছাল, পাত্র ফুল-ফল, শিপা, গুটি, আদিৰ ব্যৱহাৰ হৈছিল। হেঙুল হাইতালৰ গছ আছিল। নীলগছৰ পৰা নীলা ৰং আহৰণ কৰা হৈছিল। ৰং আহৰণৰ বাবে অসমত বহুবিধৰ উদ্ভিদ আছিল বা আজিও আছে। সেই সময়ৰ ভিতৰত মজাঠি, কুসুম ফুল, আঁচুকাঠ, জৰথৰ গুটি, লেটেকু গছৰ ছাল, ৰাঁচপাত, মদাৰ ফুল, গংগাই গুটি বা লোচন গুটি, শেৱালি ফুল, ভোমৰতী, খৈৰা গছৰ ছাল, বগী পমাৰ ফুল, নাহৰ ফুল, ভৰলী গছৰ পাত, বৰ থেকেৰা, ৰমপাত, কৰ্দৈ, বৰুণ গুটিৰ খোলা, নীল গুটি, পুলি কাঁইটৰ শিপা, লেটেকু গছৰ ছাল, টেপৰ গছৰ ছাল, কঁঠাল কাঠ, পলাশ ফুল, বাহকৰ পাত, তিতাচঁপাৰ ফুল, হালধী, উৰহী মাহ, মৰা গছৰ ছাল, অমৰা গছৰ ছাল, কেন্দুগছৰ আধা পকা গুটি, দগল গছৰ পাত, শিৰীষ গছৰ ছাল, জামু গছৰ ছাল, শিলিখা, মধুৰী আমৰ ছাল-পাত, বৰশী আকোঁৰা গছৰ পাত, নেমু টেঙাৰ ছাল, ভোলা গুটি, ডালিম গছৰ ছাল, কলাখাৰ, ৰঘুমলা, আম গছৰ বাকলি, আমলখি, জাতি কৰৈ গছৰ বাকলি, শিমলু গছৰ ছাল, তিল, জবা ফুল আদি অন্যতম।

আমাৰ ৰূপহী অসমখনযে বিভিন্ন ধৰণৰ উপযোগী গছ-লতিকাৰে সমৃদ্ধ সেই কথা শংকৰ গুৰুজনাই কীৰ্ত্তনৰ ‘হৰমোহন খণ্ড’ত অসমৰ থলুৱা ফুল-লতিকাৰে সুন্দৰকৈ বৰ্ণাইছে।

“পাছে ত্রিনয়ন দিব্য উপবন দেখিলন্ত বিদ্যমান।
ফল ফুল ধৰি জকমক কৰি আছে যত বৃক্ষমান।।
শিৰীষ সেউতী তমাল মালতী লবঙ্গ বাগি গুলাল।
কৰবীৰ বক কাঞ্চন চম্পক ফুল ভৰে ভাঙ্গে ডাল।।৫৩৪।।
শেৱালি নেৱালি পলাশ পাৰলি পাৰিজাত যূতি জাঁই।
বকুল বন্দুলি আছে ফুলি ফুলি তাৰো সীমা সংখ্যা নাই।।
কৰ্ণোৰ কনাৰী কদম্ব বাবৰি নাগেশ্বৰ সিংহচম্পা।
অশোক অপাৰ দৰনা মন্দাৰ মণিৰাজ ৰাজচম্পা।।৫৩৫।।
কুন্দ কুৰুবক কেতেকী তগৰ গন্ধে মোহে বহুদূৰ।
গুটিমালী ভেণ্টি ৰাঙ্গল ৰেৱতী মৰুৱা মধাই ধস্তুৰ।
চন্দন অগৰু দিব্য কল্পতৰু দেৱদাৰু পদ্মবচি।
প্ৰতি গছে গছে ভিণ্ডা বান্ধি আছে সুবৰ্ণ মাণিকে খচি।।৫৩৬।।”

‘হৰমোহন খণ্ড’ত বৰ্ণোৱা এই ফুলসমূদ্র প্রায়ভাগেই বসন্ত ঋতুৰে ফুল। এতিয়া বসন্ত ঋতু। গছে কুঁহিপাত মেলিছে। দশোদিশ নানা প্রজাতৰ ফুলে উপচি পৰিছে। চৌদিশে সুগন্ধৰে আমোলমোল। বসন্তত ফুলা ফুলৰ সুগন্ধৰ এক মন উন্মনা কৰা উপাদান আছে। হয়তো সেয়ে বসন্তত ফুলা ফুলৰ সুগন্ধ মানুহে জীৱন কালত নেপাহৰে।❑

হেৰ অসমীয়া বিহুৰে বলীয়া

মলয় বৰুৱা

হেৰ অসমীয়া বিহুৰে বলীয়া লুইতৰ পাৰতে ঘৰ— লোকে আহি খেদিলে ভাত কাপোৰ কাঢ়িলে— ঘৰতে সজালে পৰ। জোৰ পুৰি জুই লাগিছে শৰাইঘাটত ৰণ লাগিছে । কোন ক'ত আচ বাৰু ৰৈ— কোন ক'ত আচ বাৰু ৰৈ-আহ্ ঐ আহ্ ওলাই আহ্ -কবচ কাপোৰ মই বই ৰাখিছো- লৈ ৰণলৈ যা -পলম নকৰিবি যা - এয়া ১৯৯১ চনত মুক্তিপোৱা এখন জনপ্ৰিয় বোলছবিত সন্নিৱিষ্ট এটি দেশপ্ৰেমমুলক গীতৰ প্ৰথম কলি । ইয়াত বিহু আৰু অসমৰ ভৱিষ্যতৰ এখন বাস্তৱ ছবি দাঙি ধৰিছে। য'ত উল্লেখ আছে ভালে কেইটা দিশৰ আলোকপাত আৰু জাতিক জগাবপৰা ওজস্বী শব্দ সম্ভাৰৰ এক সুৰীয়া বিৱৰণ। সাম্প্ৰতিক সময়ত কথাখিনি বৰ প্ৰাসংগিক হৈ উঠাৰ উমান পোৱা গৈছে ।

বিহু আমাৰ প্ৰাণ। বিহু আমাৰ মান। ই আমাৰ পৰিচয়, ইয়াক কোনেও নুই কৰিব নোৱাৰে, কৰিবলৈ যোৱা মানেই ৰাজ্যযুৰি আন্দোলন নিশ্চয় হ'ব। হ'বৰে কথা বিহু আমাৰ বাপতি সাহোন ।

ড° ভূপেন হাজৰিকা দেৱেও গানৰ জৰিয়তে তাক বাৰম্বাৰ বুজাই গ'ল কিন্তু আমাৰ চেতনা নাহিল। তেখেতৰ "ব'হাগ মাথো এটি ঋতু নহয়— নহয় ব'হাগ এটি মাহ — অসমীয়া জাতিৰ ই আয়ুস ৰেখা গণজীৱনৰ ই সাহ" গীতটি বিগত ইমান দশক ধৰি প্ৰতি অসমীয়াই প্ৰাণৰ মমতা ঢালি হৃদয়ঙ্গম কৰিলে কিন্তু গীতটিয়ে আমাক কিমান সাৰ্থক কৰিলে? খং ক্ষোভত ৰব নোৱাৰা এনেকিছু কাম এই বিহুকলৈ হ'ব লাগিছে তাৰ নঞৰ্থক দিশ কিইটামান ৰাজহুৱাকৈ কবলৈ বৰ মন যায়। হয়তো মোৰ দৰে আন কাৰোবাৰো এনে দখা নিশ্চয় নোহোৱা নহয় ।

কলে কথা লাগে লেঠা -উপায় নাই কথাবোৰ কোৱাৰ সময় প্ৰায় উকলিবৰ হ'ল। আমি বিভিন্ন কাৰণত আজি পাম যোৱা বেলুনৰ দৰে চেপেটা হৈ যোৱা নাইনে ? আজিৰ অসমীয়া আৰু তাহানিৰ অসমীয়াৰ মাজত কিন্তু বহুত পাৰ্থক্য আছে। সেইবোৰ ভালকৈ হৃদয়ঙ্গম কৰিলে ধৰাও পৰিব। ব'হাগ বিহুৰ উদ্ধৃতিৰেই যদি বিচাৰ কৰা হয় কথাটো সৰল হ'ব। ৰজনী কান্ত বৰদলৈ দেৱৰ উপন্যাস মিৰি জীয়ৰীত (১৮৯৫) সৰ্বপ্ৰথম সেই সময়ৰ সমসাময়িক বিহুৰ আভাস পোৱা যায়। ব'হাগ বিহুৰ খ্যাতনামা স্বনামধন্য গৱেষক সকলৰ আলোকপাত বোৰে আমাক কি শিকালে? প্ৰখ্যাত বিহু গৱেষক ড° প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামী দেৱৰ বিভিন্ন প্ৰবন্ধৰ আঁতধৰিও ৰাজ্য ৰজনজনাই যোৱা ব'হাগ বিহুৰ বহু কথাক নতুন পুৰণিৰ তুলনাত্মক আলোকপাত কৰিব পাৰি। তেতিয়াৰ বিহু আছিল সাতদিনীয়া-পৰম্পৰাগত আৰু আজি?

মই এজন সঁচা অসমীয়া। বিহু মোৰো শিৰাই শিৰাই শিপায় আছে। আজিৰ পৰিস্থিতিয়ে এনে এটা পৰ্যায় পাবলৈ আমাক লৈ গৈছে যে ৰঙালীৰ ৰংবোৰক যদি আধুনিক সমাজৰ বাস্তৱ ৰংবোৰৰ স'তে চিনাকি কৰি দিয়াৰ সু পৰিকল্পিত ব্যৱস্থা নাথাকে সমাজখন কোন দিশে আগবাঢ়িব? জাতিটোৰ ভৱিষ্যত বিহুৱে ৰাখিব পাৰিবনে? এয়া এক ডাঙৰ প্ৰশ্ন। কিন্তু এই প্ৰশ্ন কোনে কাক কৰিব কেতিয়া কৰিব? আমাৰ ৰাজ্যখনৰ বৃহৎ অংশৰ জনগণে অৰ্থাৎ যুৱ চামে যদি তিনিমাহ পৰ্যন্ত আনন্দৰ চাকনৈয়াত পৰি দিন অতিবাহিত কৰাৰ পৰম্পৰা গঢ়ে, আমাৰ উত্তৰণমুখী যাত্ৰাৰ গতি স্থৱিৰহৈ নাযাবনে? বিহু লাগিব অৰ্থনৈতিক স্বাৱলম্বিতাও লাগিব। একমাত্ৰ আনন্দৰে জীপাল হৈ আমি জী যাৰ নিশ্চয় নোৱাৰিম। অৱশ্যে বিহুৱে বিশ্বখ্যাতি লাভ কৰাৰ লগতে বহুতৰে জীৱন আৰু জীৱিকাৰ উৎস হিচাপেও সমাদৃত হোৱাতো বহু গৌৰৱৰ বতৰা। কিন্তু তেনে উদাহৰণ তেনেই নগন্য। বিহুক আলম্বন কৰি জীয়াই থকা পৰিয়াল অসমত সৰহ বুলিব নোৱাৰি। অৰ্থাৎ মই ক'ব খোজা কথাটো হ'ল বিহু এক সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ আদৰ, পৰম্পৰা আৰু আনন্দ উপভোগৰ উৎসৰ। আমাৰ অপাৰ আনন্দৰ সফুঁৰা বিহু।

চ'তে গৈয়ে গৈয়ে ব'হাগে পালেহি ফুলিলে ভেবেলী লতা -কৈনো কৈ থাকিলে ওৰকে নপৰে ব'হাগী বিহুৰে কথা। এতিয়া আচল কথালৈ আহো। আগৰ ৰঙালী আছিল সাতদিনৰ। কিন্তু সময়ৰ গচকত বিহু লাহে লাহে বহু দীঘলীয়া হ'ব ধৰিছে। -চ'ত, ব'হাগ, জেঠ তিনিও মাহৰে সমাহাৰ হ'বলৈ ওলাইছে আজিৰ ৰঙালী বিহু। পৰম্পৰাগত আচাৰ-বিচাৰবোৰৰ উপৰিও অন্যান্য বহু উপসৰ্গৰ দাসত্বৰ বন্ধনত আজিৰ বিহু। বিহু ভিন্নৰঙী চাহিদাৰ পৰিপুৰক এক মাদকতাপুষ্ট প্ৰাণৰ উৎসৰ। আমি মতলীয়া হওঁ ৰঙালীৰ ৰঙৰ বাবে। কিন্তু দিনে দিনে এই ধাৰা দীঘলীয়া হৈয়েই আছে। আচলতে

আমি সকলো সস্তীয়া সম্ভাৰতে লগাতকৈ বেচি নহয় জানো ?

"চ'ততে মাতিলে চ'তুৰা চৰায়ে অ' দেহী অ' মৰম লাগি যায় হিয়া ভাঙি যায়" - চাওঁকচোন মৰমবোৰ চ'ততে উপজে অসমত। এই যে মৰমবোৰ চ'তৰ মাহ ধৰি উতলি উলতি ব'হাগত ভৰপক হয়। চ'তৰ মাহ ধৰি আমাৰ প্ৰাণৰ ৰঙালীৰ আখৰা। গোটেই ব'হাগৰ মাহটো বিহু আৰু জেঠৰ মাহটো ব'হাগী ৰোমন্থন আৰু ব'হাগী বিদায় উৎসৱৰ ধূম। বছৰৰ ৩৬৫ দিনৰ প্ৰায় ৯০ দিন আমি বিহুকলৈ বলীয়া। উপায়ো নাই বাপতিসাহোন। কিন্তু আমি পাহৰি যাওঁ যে অসম কৃষিপ্ৰধান ৰাজ্য। কৃষি আমাৰ মূল জীৱিকা। কিন্তু এই কৃষিৰ বাবে বেচি উপযোগী আৰু ভৰপক সময় এই তিনিমাহেই নহয়জানো? ইফালে ব'হাগ বিহুও কিন্তু কৃষিভিত্তিক উৰ্বৰা উৎসৱ বুলি লোকসংস্কৃতিৰ গৱেষক আৰু সাধকসকলে ব্যক্ত কৰি গৈছে। উৎসৱৰ উৰ্বৰতা ঠিকেই আছে কিন্তু কৃষি ভূমিৰ উৰ্বৰতাক সাৰ্থক প্ৰয়োগ কৰিছে কোনে? এই ব'হাগী উৰ্বতাৰ সুযোগ আজিৰ প্ৰকৃত অসমীয়াই ল'ব পাৰিছে জানো? নিশ্চয় নাই পৰা। আমাৰ ঢোলত চাপৰ পৰে মানে ব'হাগ যায় মানে অনাঅসমীয়া কৃষকৰ কৃষি ফচলৰে বজাৰ উভৈনদী হয়। বিহু হাজাৰ বছৰ আগতো আছিল বৰ্তমানো আছে ভৱিষ্যতেও থাকিব। কিন্তু আগৰ আসমীয়াই নিজে কৰা কৃষি ফচল ভক্ষণ কৰি বিহু গাইছিল, আজিৰ বিহুৱাই আনে কৰা কৃষি ফচল খাই বিহু মাৰিবলৈ যায়। দোষ নধৰিব। আজি আমি যি অৱস্থাৰ মাজেৰে দিনবোৰ পাৰ কৰিছো যে ৰসৰাজ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই কোৱাৰ দৰে ড° ভূপেন হাজৰিকাই গোৱাৰ দৰে আমাক ভগনীয়া হবলৈ হয়তো আৰু বেচি দশক নালাগিব।

আমি আবেগিক জাতি। বহু পৰিমানে অভিমানীও। কিন্তু আবেগ আৰু অভিমানে আমাক কিমান দিনলৈ অসমীয়া হিচাপে বচাই ৰাখে, তাৰ ওপৰত কিছু চিন্তা চৰ্চা কৰাৰ সময় পাৰ হওঁ হওঁ। আবেগক পূজা কৰোতে আজি আমি বিবেক হেৰুৱাইছো। কৰ্মস্পৃহা নাথাকিলে আবেগে আমাক কিমান দিনলৈ জীয়াই ৰাখিব পাৰিব? গমিপিতি চাবৰ হ'ল। একো একোটা বিশেষ উৎসৱে আমাক জীয়াই ৰখাৰ কল্পনা আজি অলীক হোৱাৰ যান্ত্ৰণা কক্ষতহে যেন অৱস্থান কৰিছে।

চ'তৰ মাহটো বিহুৰ আখৰা কৰো মানে বিহুৰ বা নলগা চৰ-আলয়ী এচাম শ্ৰমজীৱী কৃষকে কৃষিৰ আখৰা কৰে। মাহটো পাৰ নৌহওঁতেই বজাৰ উভৈনদী হয় তেওঁলোকৰ কৃষি ফচলেৰে। ৰাজ্য বা দেশ এখনৰ জনগণৰ মাজত যদি উপাৰ্জনৰ দক্ষতা নাথাকে আমি টেটুফালি চিঞৰি মৰিলেও ফোপোলা আভিজাত্যৰ ভাও দিয়াত বাহিৰে আন একোডাল কৰিব নোৱাৰিম। পথাৰ আজি নাই, বজাৰ কাহানিবাই কাৰোবাৰ হাতত এৰি আমি ব'হাগত মতলীয়া। লিলিমাই, চেনীমাই, দেহাজান, মাইজান গাই দীঘলীয়া সময়ধৰি মতলীয়া হৈ থকাৰ ফল ভুগি আছো যদিও উপলব্ধি কেইজনে কৰিব পাৰিছো? আলু, কচু, জলকীয়া, বেঙেনা, লাউ, কোমোৰা, ভোল, জিকা, ভেণ্ডি আদি পাচলিৰ এবিধ মানো যদি উৎপাদন কৰি বিক্ৰীৰ ধাৰাবাহিকতা ৰাখিব পাৰিলো হেতেন!

ভাললগা সকলো বস্তুয়েই যে অত্যাধিক হ্ব লাগে তাৰ কোনো মানে নায়। গাখীৰ পুষ্টিকৰ খাদ্য, কিন্তু এই উৎকৃষ্ট খাদ্য গাখীৰ যদি একেজন মানুহে দৈনিক চাৰি-পাঁচ লিটাৰ পাৰ্যন্ত ভক্ষণ কৰে তেন্তে সেই জন বেমাৰত পৰতো খাটাং। বিহু আমাৰ অতি আদৰৰ উৎসৱ। ঢোলৰ প্ৰতিটো চাপৰত আমাৰ গা সাতখন আঠখন হয়। সেই বাবেই বোধয় সাতদিনীয়া বিহু ক্ৰমান্বয়ে দীঘলীয়া হৈ যাব লাগিছে। ই ইমান দীঘলীয়া হ্ব ধৰিছে যে এনে পৰিক্ৰমাৰে আগবাঢ়ি থাকিলে আমাৰ এই বিধ প্ৰাণৰ উৎসৱ উদ্‌যাপনৰ ক্ষেত্ৰতো আইনী বাধকতা নতুবা এচ-ও-পি পৰ্যন্ত প্ৰস্তুত কৰিবলগীয় পৰিস্থিতিৰ উদ্ভৱ হ'ব পাৰে ভৱিষ্যতে। বিহু দিনে দিনে দীঘলীয়া হৈয়েই গৈ আছে। মানে আমি কিবা এটাত ব্যস্ত হৈ আছো। এই বিহুকেই আকৌ জীয়াই ৰাখিবলৈ এচামে যিমান অহোপুৰুষাৰ্থ কৰি আহিছে, বিপৰীতে এচামৰ বিজতৰীয়া বিহু গীতে ইয়াৰ গৰিমা গ্ৰাস কৰণৰ পথত। তথাপিও বিহু আমাৰ প্ৰাণ। আমাৰ মান। আমাৰ অসমৰ আয়ুস ৰেখা। বিহু আজি কৃষি কাৰ্ম বা আন উপাৰ্জনক্ষম কৰ্মৰ যেন আদৰ্শ নহয় -এনেকুৱা লগা হৈছে। আমাক জীয়াই ৰখাৰ অন্যতম উৎস কিজানি বিহুৱেই, কৃষিকৰ্ম বা আন একো নহয়, এনে এটা পৰিবেশে যেন বিৰাজ কৰিছে আজিৰ অসমত।

১৯০১ চনতে বিহুৱে পথাৰ এৰিছে। বিহু অৰণ্য বা পথাৰৰ পৰা মঞ্চ পোৱাৰ লগে লগে যেন মাদগতা ম্লান হোৱাৰ উপক্ৰম। এই বিষয়ে বহু আলোচনা আৰু আলোকপাত বহু বছৰ ধৰি ইতিমধ্যেই সমাপন হৈছে। কিন্তু আচৰিত! বিহুৱে নিজৰ গতি সলনি নকৰি মাথো সোঁতে সোঁতে আগবাঢ়িছে। বিহুৰ আৰোধ্য গতি আমাৰো কাম্য। কাৰণ উৎসৱবোৰ কৰ্মপ্ৰেৰণাৰ উৎস। কিন্তু আমাৰ আজিৰ ৰঙালী বিহুৱে অসমীয়া জাতিক কিমান পৰিমানে কৰ্মপ্ৰেৰণা দিছে? আমি উৎসৱৰ জৰিয়তে ৰাজ্যখন অৰ্থনৈতিৰ ভাৰে কিমান গতিশীল কৰিব পাৰিছো - সেয়াহে বিচাৰ্য বিষয়।❑

লেখকৰ ঠিকনা ঃ মঙলদৈ (বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা বিষয়াৰ কাৰ্যালয়ৰ ওচৰত)
ডাক মঙলদৈট পিন ৭৮৪১২৫

অসমের বিহু উৎসব এবং এই উৎসবের বর্তমান প্রতিচ্ছবি

ইন্দিরা ইন্দু

অসমের সাংস্কৃতিক জগতে ঢুঁ মারলে প্রথমেই যে কথাটি মনে আসে সেটিই হলো বিহু উৎসব, অন্তত সাধারণ মানুষের মাঝে। ইতিহাসের নাগালের বহু আগে থেকেই এই ভু-খণ্ডে বিভিন্ন নৃগোষ্ঠীর লোকের বিভিন্ন উৎসব-অনুষ্ঠান পরম্পরায় চলে আসলেও সাম্প্রতিক সময়ে জাতি-বর্ণ-ধর্ম নির্বিশেষে অসমের মানুষ যে উৎসবটিকে জাতীয় উৎসব হিসেবে বুকে আগলে নিয়েছে সেটিই হলো- বিহু। বিহু মূলত কৃষিভিত্তিক, অর্থাৎ কৃষিকাজকে কেন্দ্র করেই এই উৎসব পালিত হয়। যদিওবা বিহুর আচার আচরণ ও বিহু গীতের বিষয় বৈশিষ্ট্য গভীরভাবে বিশ্লেষণ করলে কিছুটা ধর্মীয় আঁচ পাওয়া যায়, তবুও সেগুলিকে একপাশে রেখেই এই উৎসবকে সম্প্রীতির উৎসব হিসেবে সমগ্র অসমে সকল জাতি, সকল বর্ণ ও সকল ভাষাভাষীর মানুষ একসঙ্গে পালন করে থাকেন। অসমের সঙ্গে এর নিকটবর্তী রাজ্যগুলিতেও, মূলত উত্তর পূর্বাঞ্চল জুড়ে বিহু বা এর সমার্থক উৎসব উদযাপন করা দেখা যায়। কৃষিকাজকে কেন্দ্র করে কৃষিজীবী মানুষের মাঝে মূলত বিশেষ তিনটি সময় খুব গুরুত্বপূর্ণ - এক, কৃষি শুরু করার আগের সময়, দুই, শস্য যখন বাড়ন্ত অবস্থায় থাকে আর তিন, ফসল কেটে ঘরে আনার পর। সময়ের এই ব্যবধানকে গুরুত্ব দিয়েই তিনটি বিহু উদ্যাপন করা হয়- ব'হাগ বা বৈশাখ বিহু অথবা রঙালী বিহু, কাতি বিহু বা কঙালী বিহু আর মাঘ বিহু বা ভোগালী বিহু। ব'হাগ (বৈশাখের অসমীয়া নাম) বিহু চৈত্র সংক্রান্তি থেকে শুরু হয়। তিনটি বিহুর মধ্যে একে সবথেকে উচ্চ আসনে রাখা হয়। এই বিহুতে নাচ-গান, আনন্দ-উদ্দীপনা ইত্যাদি রঙের উচ্ছাসের সমাহার ঘটে, তাই একে রঙালী বিহুও বলা হয়। বসন্তের আগমনে প্রকৃতি যখন নতুন রূপে সেজে ওঠে, তখন কৃষিজীবী মানুষ নতুন উদ্যমে এই সময়টাকে উদযাপন করার জন্য প্রস্তুত হয়। গাছে নতুন পাতা আসে, নদীতে নয়া জল আসে, চারিদিকে নানান রঙের সমাহারে উদ্ভাসিত হয়ে ওঠে। সকলে নতুন উদ্যম ও নতুন প্রেমের আবেশে মেতে ওঠে আর এই উদ্যমকে বুকে বেঁধেই কৃষকরা নতুন ফসলের বীজ রোপণে হাত দেয়। রঙালী বিহু যৌবনের প্রতীক, প্রেমের উৎসব, এই যৌবনের সাথে জমির উর্বরতার সম্বন্ধ আছে বলে মানুষ বিশ্বাস করে।

গানে গানে আমরা পাই—

"বসন্ত আহিলে কুলিয়ে বিনালে
ঐ গছে বনে সলালে অ' পাত।
অসমর বুকুতে ঢোল - পেঁপা গরজিলে
ঐ বিহু বিহু লাগিছে গাত।।"

অর্থাৎ বসন্ত এসেছে, কোকিল ডেকেছে, গাছপালা বদলেছে পাতা। অসমের বুকে ঢোল পেঁপা গর্জে উঠছে আর সকলের মনে বিহুর ঢেউ খেলে যাচ্ছে।

এই রঙালী বিহু সাতদিন ধরে উদযাপন করা হয়। চৈত্র সংক্রান্তি থেকে শুরু করে বৈশাখের ছয় তারিখ পর্যন্ত, এই সাতদিনের সাতটি আলাদা আলাদা নাম আছে, তাই একে সাতবিহুও বলে থাকে। তবে এর রেশ পুরো অসম জুড়ে প্রায় মাসখানেক থাকে বিভিন্ন অনুষ্ঠানের মাধ্যমে। এই সাতবিহুর নামগুলি একরকম -. . গরু বিহু- এদিন গরুকে স্নান করিয়ে গো শালা পরিস্কার করে আগুন জ্বালিয়ে গরুকে নতুন দড়ি দিয়ে বেঁধে পিঠে নাড়ু আদি খাওয়ানো হয়। ২. মানুষ বিহু। ৩. গোসাঁই বিহু। ৪. তাঁতর বিহু। ৫. লাঙ্গল বিহু। ৬. সেনেহী বিহু (সেনেহী হলো প্রিয়তমা বা প্রিয় নারীকে ডাকা আদরের ডাক)। ৭. সেরা বিহু (অসমীয়াতে এর অর্থ অন্তিম বা সমাপ্তি)। রঙালী বিহুতে অসমীয়া যুবক-যুবতীরা ঢোল-পেপা-গগনা-বাঁশির সুরে তালে লহর তুলে বিহুনাম, বিহুনৃত্য করে আত্মহারা হয়ে। বাড়ি বাড়ি গিয়ে 'হুঁসরি' গাওয়া হয়। এটি একধরনের মঙ্গল কামনা করে গাওয়া বিহু। গেরস্তের কুশলাদি, মানুষের কুশলার্থে ঈশ্বর বা গুরু-গোঁসাইকে বন্দনা করে গাওয়া হয় বিহুর বিহুর সমস্ত বাদ্যযন্ত্র সহযোগে। এখানে আধ্যাত্মিকতার প্রকাশ দেখা যায়।

এরপর আসে কাতি বিহু বা কঙালী বিহু। কার্তিক মাসকে অসমীয়াতে কাতি মাহ বলে। আশ্বিন আর কার্তিকের সংক্রান্তির দিন এই বিহু উদযাপিত হয়। এই সময় কৃষকের গোলা প্রায় শূন্য, জমানো শস্য ফসল শেষ হয়ে আসে, অন্য শস্যও এই সময় কাটা হয় না। তাই কৃষিজীবী মানুষের দৈনন্দিন জীবনে আকাল দেখা যায়, এই কারণেই একে কঙালী বিহু বলা হয়। কঙাল অর্থাৎ বাংলায় কাঙাল। এই বিহুয় সকলের বাড়িতে উঠোনের চারদিকে এবং তুলসি তলায় প্রদীপ জ্বালানো হয় আর নামকীর্তন করা হয়। বাড়তি ফসলের কামনা করে মা লক্ষ্মীকে আহবান জানিয়ে শস্যক্ষেত্রে প্রদীপ জ্বালানো হয়। যেহেতু এই সময় কৃষকের গোলা (অসমীয়াতে ভঁরাল) প্রায় খালি, সেহেতু এই বিহুতে আনন্দ-উচ্ছাস, ভোগ প্রাচুর্যের বাহার থাকে না। তবে বিহুটি তাৎপর্যহীন নয়। কিছু ধর্মীয় আচার অনুষ্ঠানেরে পালন করা শরতের এই উৎসবকে শরতের মতোই স্নিগ্ধ সমাহিত বলে গণ্য করা হয়। যদিও এই বিহুতে গান নাচ হয় না, তবুও বহু গানে এই বিহুর কথা উল্লেখ আছে। যেমন --

"শরতর সন্ধিয়া আজি
অতি বিতোপন
করযোরে সেৰা জনাওঁ
তুলসী তলত।
বিহু বিহু বিহু আমার
বিহু তিনিটি
কাতি বিহু কঙালী
জ্বলালোঁ বন্তি।
সবে মিলি আমি এক হয়ে যাও
ঘরে ঘরে গৈ সকলোকে আশিষ জনাওঁ।।"

অর্থাৎ শরতের আজ মনোরম সন্ধ্যায় তুলসি তলায় করজোড়ে প্রণাম জানাই। অসমের বিহু তিনটি, কাতি বিহু কঙালী, প্রদীপ জ্বালিয়ে সকলে মিলে সকলকে আশিষ জানাই। এবার শুরু হয় ফসল কেটে ঘরে আনার আনন্দের সময়। কৃষিজীবী অসমীয়ার হৃদয় মনে এই সময় আনন্দের ফোয়ারা ওঠে, কারণ তাদের ঘরে এখন মা লক্ষ্মীর আগমন, গোলা এখন ফসলে পরিপূর্ণ। ধনী গরীব সকল স্তরের মানুষেরই এই সময় দুমুঠো খাবার ঘরে থাকে। এখন শুধু আনন্দ আর ভোগের সময়। এই সময়টাকে মহানন্দে তারা উদযাপন করে "ভোগালী বিহু" নামে। একসঙ্গে সকলে আনন্দ করে খাওয়া-দাওয়া করে পালন করা এই বিহু পৌষ আর মাঘ মাসের দোমাহীতে উদযাপিত হয়। বিভিন্ন ধরনের পিঠে, নাড়ু, চিঁড়ে, খৈ, অনেকরকম চালের জলখাবার, ঘরে পাতা দৈ ইত্যাদি সকলের ঘরে ঘরে বানানো হয়। এই বিহুর মূল আকর্ষণ 'মেজি' পোড়ানো। গ্রামের যুবকরা কৃষি ভূমি থেকে নাড়া কেটে পৌষ মাসেই 'মেজি' প্রস্তুত করে। সংক্রান্তির আগের দিনকে বলা হয় 'উরুকা', এই দিনে সকলে মিলে 'ভেলাঘর' (এটি খড়, নাড়া ও বাঁশ দিয়ে তৈরি করা একটি অস্থায়ী বাসস্থান) বানিয়ে একসঙ্গে রান্না করে ভোজ খায় এবং সারারাত বিহু গান নাচ করে। পরেরদিন একদম ভোরে স্নান সেরে 'মেজি'তে আগুন ধরিয়ে সেখানে নিজেদের বানানো পিঠে, চাল, ঘি, মাটিমাহ 'একরকম ডাল, কলার ডাল বলা যেতে পারে', মগু (মুগডাল) আদি দিয়ে অগ্নিকে প্রণাম জানানো হয় এবং শেষে মেজির ছাইয়ের ফোঁটা সকলে কপালে নেয়। যেসব জায়গায় নাড়া পাওয়া যায় না, সেসবে বাঁশ, কাঠ, খড় আদির দ্বারা মেজি তৈরি করে। এই আচারটি অগ্নি পুজোরই রূপ বলা হয়। মাঘ বিহু বা ভোগালী বিহুর কথা বিহুনামে বলা হচ্ছে-

"মাঘর বিহু আহিল মইনা মাঘর বিহু আহিল
মেজির জুইওজ্ব লিল মইনা
মেজির জুইওজ্ব লিল
অসমীয়ার মন প্রাণ রঙে রসে ভরিল মইনা
রঙে রসে ভরিল।।"

অর্থাৎ মাঘ বিহু এলো, মেজির আগুন জ্বললো আর এর সাথে সাথে অসমীয়ার মনপ্রাণ রঙিন আনন্দে ভরে উঠলো। আমরা দেখতে পাই ভারতবর্ষের অনেক জাতিও সমাজের মধ্যে এই পৌষ সংক্রান্তি অথবা মকর সংক্রান্তিকে বিভিন্ন নামে তথা বিভিন্নভাবে পালন করা হয়। সাম্প্রতিক কালে বিহুর প্রতিচ্ছবি— বিহু অসম ও অসমীয়ার পরিচয়, অতীত, বর্তমানও ভবিষ্যৎ। অসমে বিহু আছে মানে অসমীয়ার পরিচয় আছে আর অসমীয়া আছে মানে অসমে বিহু আছে। সময়ের সাথে সাথে অসমে সেকালের বিহুর উচ্ছ্বাস উদ্দীপনা, মাদকতা কিছু পরিমাণে হলেও কমে যাওয়ার কথা আমরা অস্বীকার করতে পারি না। সেকালের অসমীয়া যুবক -যুবতী, বৃদ্ধ-বৃদ্ধাদের বিহুর প্রতি থাকা মাদকতা আজ যেন অনেকটাই স্তিমিত। কৃষিভূমির বিহু, গাছতলার বিহু সময়ের বিবর্তনে মঞ্চে জায়গা নিয়েছে। গ্রাম্যকেন্দ্রিক উৎসবটির নগরায়ণ হচ্ছে। সাংস্কৃতিক, সামাজিক, অর্থনৈতিক বিশ্বায়নের প্রভাব পড়েছে। উৎসাহ-উদ্দীপনায় জাতীয় উৎসবটি পালনের চেয়ে এর মার্কেটিঙে বেশি গুরুত্ব দেওয়া পরিলক্ষিত হচ্ছে । দেশের সমস্ত মৌলিক সংস্কৃতি ও কৃষ্টির প্রতি সামগ্রিক বিশ্বায়ন ক্রমাগতভাবে এক ভাবুকি হয়ে দাঁড়িয়েছে। সময়ের পরিবর্তনেই হোক্ বা আধুনিক যান্ত্রিকতার কারণেই হোক্, শহর, নগর গ্রাম সবখানেই একই পরিবেশ দেখা যাচ্ছে। আহোম রাজাদের সময় থেকে প্রচলিত হয়ে আসা এই বিহুকে আধুনিক বিজ্ঞান প্রযুক্তি

আর টেকনোলজি প্রসারের ফলে হওয়া পরিবর্তনের অজুহাত দেখিয়ে দায়সারা অবহেলা করাটা অত্যন্ত দুঃখজনক। রাষ্ট্রীয় ও আন্তর্জাতিক পর্যায়ে বিহু সমাদৃত ও সম্মানিত। নিজস্ব স্বকীয়তা বজায় রেখে গিনীজ বুকে বিহু স্থান পেয়েছে। কিন্তু একটি উৎসব পালনের আড়ালে যে উদ্দেশ্যগুলি একটি জাতির স্বত্বায় মিশে থাকে, সেসব আজ অনেকটা ম্রিয়মাণ। অপরদিকে দেখা যাচ্ছে কৃত্রিমতার চমকের প্রতিযোগিতার জোয়ার। সবথেকে ভয়ংকর দিকটি হলো, বিহুগীত ও নৃত্যকে বিকৃত করে প্রদর্শন করে সারা বিশ্ববাসীর সামনে এই ঐতিহ্যবাহী সংস্কৃতিকে তাচ্ছিল্য করছে কিছু পরিচিত-অপরিচিত শিল্পী। সঠিক উচ্চারণ, ভাষাজ্ঞান, ছন্দের ধারণা, নৃত্যের উপস্থাপনা, বিহুর সাজপোশাক ইত্যাদি কোনো কিছুর পঁন্যতম জ্ঞান ছাড়াই কিছু শিল্পীকে বিহুগীত তথা নৃত্য পরিবেশন করা দেখা যাচ্ছে। এ সমস্ত দিক বিহুর ঐতিহ্য এবং অস্তিত্বের প্রতি ভাবুকি হয়ে দাঁড়িয়েছে। যে সময় ইংল্যান্ড, অষ্ট্রেলিয়া, রাশিয়া ইত্যাদি বিশ্বের বিভিন্ন দেশ থেকে প্রশিক্ষণার্থী অসমে এসে বিহু উৎসব নিয়ে গবেষণা করছেন, বিহুকে অধ্যয়ন করছেন, বিহুগীত- নৃত্যকে অত্যন্ত আগ্রহের সাথে শিখছেন, সেই সময়ই হাতেগোনা কিছু শিল্পী (অসমীয়া, বাঙালি সহ অন্যান্য ভাষীও) বিহুকে কেবলমাত্র টাকা রোজগার আর অনুষ্ঠান জমানোর একটি অস্ত্র হিসেবে বিকৃত, কুরুচিপূর্ণভাবে পরিবেশন করে চলেছে। এ অতি নিন্দনীয় কাজ। এর তীব্র প্রতিবাদ জানাই আর সকলকে আহ্বান করি এমন কাজের বিরোধিতা করতে। সংস্কৃতির বিকৃতকামী মানসিকতা যেকোনো জাতিকে অন্ধকারে ঠেলে দিতে পারে। সকল অসমবাসীর এই ঐতিহ্যবাহী উৎসবকে রক্ষা করার জন্য উঠেপড়ে লাগার সময় সমাগম এবং বিহুর সেকালের উচ্ছ্বাস পরম্পরা ও স্বকীয়তার যথাসাধ্য ধরে রাখার প্রচেষ্টা সকল অসমীয়ার এক গুরু দায়িত্ব। অসম সন্তান তথা অসমের গৌরব প্রয়াত ডঃ ভূপেন হাজরিকা বলে গেছেন- বিহু অসমীয়ার আয়ুরেখা। বিশ্ববাসীর সামনে অসমীয়ার প্রথম পরিচয় বিহু এবং রঙিন গামছা। এটি অসমীয়া জাতির স্বাভিমান। এই স্বাভিমান সঠিক মর্যাদা ও সঠিক রূপে উদযাপিত ও পরিবেশিত হোক্ - এই কামনা করি। ❑

কৈনো কৈ থাকিলে ওৰকে নপৰে

দিলীপ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য

মানুহ প্ৰব্ৰজনকাৰী প্ৰাণী। মানুহৰ ইতিহাস প্ৰব্ৰজনৰ ইতিহাস। খাদ্য অন্বেষণকাৰী মানুহে যেতিয়াই শস্য উৎপাদনৰ কৌশল আয়ত্ত কৰিলে, তেতিয়াই আৰম্ভ হৈছিল প্ৰব্ৰজন প্ৰক্ৰিয়া। সাৰুৱা মাটিৰ অন্বেষণত মানুহে ইঠাইৰ পৰা সিঠাইলৈ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। অসমৰ সাৰুৱা ভূখণ্ডলৈ আগমন ঘটিল অষ্ট্ৰিক গোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ। তেওঁলোকেই কৃষিকৰ্মৰ আৰম্ভণি ঘটালে। পৰৱৰ্তী সময়ত মংগোলয়ড আৰু নৰ্ডিক জাতিৰ লোকসকল ইয়ালৈ আহি কৃষিক জীৱিকা হিচাপে গ্ৰহণ কৰিলে। কালক্ৰমত আহিল আহোমসকল। ভাৱৰ আদান-প্ৰদান হ'ল, ৰক্তৰো সংমিশ্ৰণ ঘটিল। এনেকৈয়ে অসমীয়া জাতি গঠনৰো প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হ'ল।

কৃষিজীৱী জনগণে মাটিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি, অধিক শস্য উৎপাদনৰ কামনাৰে নৃত্য-গীতৰ আয়োজন কৰিছিল। প্ৰাকৃতিক পৰিঘটনাৰ পৰা ৰেহাই পাবলৈ, দেৱ-দেৱীক সন্তুষ্ট কৰিবলৈ বিভিন্ন অনুষ্ঠানৰো আয়োজন কৰিছিল। শস্য প্ৰাপ্তিয়েও তেওঁলোকক তৃপ্তি প্ৰদান কৰিছিল; আনন্দত আত্মহাৰা হৈ নৃত্য-গীত কৰিছিল। সময়ত তেনে অনুষ্ঠানবোৰৰ বিকাশ ঘটিল আৰু উৎসৱলৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল।

বিহু তেনে এক কৃষিভিত্তিক উৎসৱ। কৃষকৰ্মৰ লগত জড়িত মানুহখিনি অৰ্থাৎ চহা জনসাধাৰণে কৃষিকৰ্ম কৰিবলৈ যোৱাৰ আগমুহূৰ্তত অথবা কৃষি চপোৱাৰ পিছত এনে ধৰণৰ উৎসৱ যুগ যুগ ধৰি পালন কৰি আহিছে। অসম তথা ভাৰতবৰ্ষতেই নহয়, পৃথিৱীৰ দেশে দেশে বিভিন্ন নামত এনে ধৰণৰ উৎসৱৰ প্ৰচলন আছে। এইবোৰ লোক-উৎসৱ। লোক-উৎসৱত লোকবাদ্য ব্যৱহৃত হয়, লোকনৃত্য প্ৰদৰ্শিত হয়।

বিহু অসমৰ লোক-উৎসৱ। ই আনন্দৰ উৎসৱ, এক স্বতঃস্ফূত স্পন্দন। সেই স্পন্দনৰ বহিঃপ্ৰকাশ ঘটে গীত-নৃত্যৰ মাধ্যমেৰে। গীতবোৰক কোৱা হয় বিহুনাম বা বিহুগীত আৰু দেহৰ অংগী-ভংগীক কোৱা হয় বিহুনাচ বা বিহু নৃত্য । ইয়াৰ সৈতে সাঙোৰ খাই আছে ঢোল, তাল, পেঁপা, গগনা, সুতুলি আদি বাদ্যবোৰ। কৃষিকৰ্মৰ লগত ঋতুৰ সম্পৰ্ক আছে বাবেই বিহু উৎসৱক ঋতু উৎসৱো বোলা হয়। বিহু তিনিটা হ'লেও বিহু বুলিলে প্ৰধানকৈ মনলৈ আহে ব'হাগ বিহু বা ৰঙালী বিহুৰ কথা। এই উৎসৱ পালিত হয় বসন্ত কালত। বসন্ত ঋতুৰ আগমনৰ লগে লগে প্ৰকৃতিৰ বুকুলৈও এক পৰিৱৰ্তন আহে। গছে পাত সলায়, পলাশ-মদাৰ-শিমলু ডাল ভৰি ভৰি ফুলিবলৈ আৰম্ভ কৰে, কেতেকী-তগৰ-নাহৰ-কপৌ ফুলৰ সুবাস বতাহত বিয়পি পৰে, কুলি-কেতেকীয়ে গছৰ ডালে ডালে সুৰদি সুৰত গীত গাই ফুৰে...। এনে এক প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত মানুহৰ মনো আনন্দত মতলীয়া হৈ পৰে—

"কুউ কুউ বুলি কুলিয়ে মাতিলে!
গছেও সলালে পাত!
কপৌ ফুল ফুলিলে নাহৰ ফুল ফুলিলে!
বিহু বিহু লাগিছে গাত।"

আকৌ,

"অতিকৈ চেনেহৰ মুগাৰে মহুৰা
তাতোকৈ চেনেহৰ মাকো,
তাতোকৈ চেনেহৰ ব'হাগৰ বিহুটি
নেপাতি কেনেকৈ থাকোঁ।"

তাঁতশাল অসমীয়া শিপিনীৰ এক প্ৰধান উৎপাদন আহিলা। অসমীয়া জীয়ৰী-বোৱাৰীয়ে চাদৰ- মেখেলা, চেলেং-গামোচা আদি প্ৰয়োজনীয় বস্ত্ৰ তাঁতশালত বৈ উলিয়ায়। এৰী, মুগা, কপাহী— ভিন ভিন সূতাৰ বস্ত্ৰ। ৰঙালী বিহুৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰে বিহুৱান, হাঁচতি। তাঁতশালৰ যতন মহুৰা, মাকো আৰু সামগ্ৰিকভাৱে তাঁতশালখন গঞা ৰাইজৰ প্ৰয়োজনীয় সম্পদ। বিহু কিন্তু তাৰো উৰ্দ্ধত। উল্লিখিত বিহুনামফাকিত তাৰেই প্ৰতিফলন ঘটিছে।

বিহু চহা ৰাইজৰ প্ৰাণৰ উৎসৱ। কৃষিয়েই হ'ল অসমীয়া মানুহৰ প্ৰধান জীৱন-জীৱিকা। কৃষিৰ প্ৰধান অৱলম্বন হ'ল গৰু। সেয়ে ব'হাগ বিহুৰ প্ৰথম দিনটোতে (সংক্ৰান্তিৰ দিনা) পালন কৰা হয় গৰু বিহু। সেইদিনা গৰুক তেল-হালধি সানি নোওৱা-ধুওৱা হয়, গৰুৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কামনা কৰা হয়। লাও, বেঙেনা, থেকেৰা আদি গালৈ দলিয়াই গোৱা হয় --

"লাও খা বেঙেনা খা
বছৰে বছৰে বাঢ়ি যা,

মাৰ সৰু বাপেৰ সৰু
তই হ'বি বৰ গৰু।"

ম'হ-ডাঁহ খেদাবৰ বাবে সন্ধিয়া গোহালিত যাগ দিয়া হয় আৰু নতুন পঘাৰে বন্ধা হয়। দীঘলতি, মাখিয়তি পাতেৰে কোবাই গোৰা হয়--

"মাখিয়তি মাখি পাত
মাখি মাৰোঁ জাত জাত।"

ডাঙৰে সৰুক মৰম কৰা, সৰুৱে ডাঙৰক শ্ৰদ্ধা কৰা, ৰাইজক মান-সৎকাৰ কৰা, ৰাইজৰ ওচৰত মূৰ দোঁওৱা আদি বিহুৰ আনুষংগিক কৰ্তব্য ।

"চ'তে চকৰী ব'হাগত বগৰী
জেঠতে আমনা ধান,
গৰু বিহুৰ দিনাখন সৎকাৰ কৰিবা
তেহে পাবা বৈকুণ্ঠত স্থান।"

গণশিল্পী হেমাংগ বিশ্বাসে কৈছিল— "যি নাই অসমত, সি নাই বিহুগীতত।" লোক-সংস্কৃতিৰ গৱেষক ড° প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীয়ে কৈছিল— "There is no scope for doubt that Assamese bihu songs are some of the finest folk-poetry that world possesses."

হয়, বিহুগীতত সোমাই আছে চৰাই-চিৰকটি, গছ-লতা, নদ-নদী-সাগৰ, টিলা-পাহাৰ-পৰ্বতৰ পৰা চহাৰ খেতি-খোলা, সা-সঁজুলি, প্ৰকৃতি-সৃষ্ট সুবিধা-অসুবিধা, অভাৱ-অনাটন, সুখ-দুখ, হাঁহি-কান্দোন, জীৱন-যৌৱন আৰু প্ৰেম-পীৰিতিৰ ভিন ভিন ছবি। সময়ক ধৰি ৰখাৰ প্ৰয়াসো দেখা যায় বিহুগীতৰ মাজত। নোপোৱাৰ বেদনা থাকিলেও বিহু বুলিলে গা সাতখন-আঠখন হয় অসমীয়াৰ। চহা জনসাধাৰণৰ উচ্ছাস বিজড়িত বিহুৰ কথা কৈ শেষ কৰিব নোৱাৰি। বিহুগীতত পাওঁ ঃ

"চ'তে গৈ গৈ ব'হাগে পালেহি
ফুলিলে ভেবেলি লতা,
কৈনো কৈ থাকিলে ওৰকে নপৰে
ব'হাগৰ বিহুৰে কথা।"

"আজি বিহু বিহু কালি বিহু বিহু
নাহৰ ফুল ফুলিবৰ বতৰ,
ফুলপানী ছিগাতে ঢোলৰ মাত শুনি
উজুটিত ভাঙি যাওঁ যঁতৰ।"

"ঘৰতো নবহে মন মোৰ বান্ধে
পথাৰতো নবহে মন,
কমোৱা তুলাবোৰ যেনেকৈ উৰিছে
তেনেকৈ উৰিবৰ মন।"

বিহুগীত যৌৱনৰ গীত, প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ গীত। বতৰৰ তেনে গীতে যাতে জ্যেষ্ঠজনক মনোকষ্ট নিদিয়ে, তাৰ বাবে বিনয়সূচক মিনতি প্ৰকাশ পাইছে এনেদৰে—

"ছাগে ছেলাবৰে ডবুৰা কটাৰী
ম'হে ছেলাবৰে মিট,
গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথা দোষে নধৰিবা
গাই যাওঁ বতৰৰ গীত।"

অৰ্থনৈতিক অৱস্থাৰ ছবিও প্ৰতিফলিত হৈছে বিহুনামত--

"এহালি গৰুৱে চপাই খেতি কৰোঁ
জোৰাই খাওঁ ছমাহৰ ভাত,
বাকী ছমাহলৈ জোৰাব মই নোৱাৰোঁ
খাওঁ লোকৰ ঘৰে ঘৰে ভাত।"

"আজি বিহু বিহু কালি বিহু বিহু
আমাৰ বিহু কাপোৰ নাই,
সমনীয়াই সুধিলে ক'মে কি এ বুলি
সৰুতে মৰিলে আই।"

"দুখৰ ভাই-ককাই হ'লো ঐ দুখীয়া
সাজি ল'ব নোৱাৰোঁ ঘৰ,
পটীয়া পাটীকে কিনি ল'ব নোৱাৰোঁ
তাতো কৰে ছুবুৰি দৰ।"

সমাজত থকা জাত-পাত, উচ্চ-নীচ, ধনী-দুখীয়া আদি কাৰকো ডেকা- গাভৰুৰ সন্মুখত ভেদাভেদৰ প্ৰাচীৰ হৈ থিয় দিয়ে। মনৰ মিলন ঘটা ডেকা-ডেকেৰীয়ে সেই প্ৰাচীৰ ভাঙি ন-সমাজ গঢ়াৰ সপোন দেখে।

"ধনশিৰী দলংখন ভেটিলে ঐ চেনাইকণ
লোহাৰে ঐ শলখা মাৰি,
তোমাকে ঐ আমাকে ভেটিলে ঐ সমাজে
দুটি দেহা দুফালে কৰি।"

"ভগাকৈ জেওৰা কিমাননো ভেটিমে
আকৌ ভাগি ভাগি পৰে,
অবুজন মনকে কিমাননো বুজামে
বুজনি নামানে মনে।"

"তোলৈ চাওঁতে জপনা দিওঁতে

বিন্ধিলে অঘয়া হুলে,
তোৰো মনে গ'লে মোৰো মনে গ'লে
কি কৰিব অজাতিৰ কুলে।'

ব'হাগ বিহু বা ৰঙালী বিহুৰ এটা আকৰ্ষণীয় অনুষ্ঠান হ'ল হুঁচৰি। হুঁচৰি আচলতে নিৰ্মল ধেমালি আৰু প্ৰাণ-প্ৰাচুৰ্যৰে ভৰা অনুষ্ঠান। যাৰ অন্তৰালত থাকে ব্যক্তি তথা সমাজৰ মংগল কামনা। হুঁচৰিৰ অন্তত গৃহস্থৰ কুশল কামনা কৰা হয় এনেদৰে—

"এটা বাটিত নহৰু এটা বাটিত পনৰু
এটা বাটিত খুতৰা শাক,
মূৰৰ চুলি ছিঙি আশীৰ্বাদ কৰিছো
চেনাই তই কুশলে থাক।"

চহা, অনামী স্বভাৱ-কবিসকলে সৃষ্টি কৰা, মুখ বাগৰি অহা বিহুনামবোৰৰ ৰচনাৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ কথা জনা নগ'লেও, বিষয়বস্তুৰ পৰা কেতবোৰ নামৰ সময় নিৰ্ধাৰণ কৰাত অসুবিধা নহয়। তলৰ বিহুনাম দুফাকিয়ে আহোম যুগ আৰু ব্ৰিটিছ শাসনৰ সময়ৰ কথাকে সূচায়।

"স্বৰ্গদেউ ওলালে বাটচ'ৰাৰ মুখলৈ
দুলীয়াই পাতিলে দোলা,
কাণত জিলিকিলে নৰা- জাংফাই
গাত গোমচেঙৰ চোলা।"

"শিৱসাগৰ শুকাব আফুকানি ওলাব
আফিঙত পাতিব জোকা,
কোম্পানী বাগিচা সদাগৰী কৰিব
ডেকা ল'ৰা কৰিব বুঢ়া।"

বিহুগীত প্ৰেম-পীৰিতিৰ গীতিব্যঞ্জক অভিব্যক্তি, যৌৱনৰ প্ৰকাশ। যৌৱনত পীৰিতিৰ ভাব মনলৈ অহাটো স্বাভাৱিক। স্বয়ং সৃষ্টিকৰ্তায়ো পীৰিতি কৰিছিল। তেনেস্থলত নৰমনিচে নকৰাকৈ থাকিব পাৰে জানো! বিহুগীতত পাওঁ ঃ

"প্ৰথমে ঈশ্বৰে সৃষ্টি সৰজিলে
তাৰ পিচত স্ৰজিলে জীৱ,
সেইজন ঈশ্বৰে পীৰিতি কৰিলে
আমিনো নকৰিম কিয় ?"

এৰা, যৌৱনত ডেকা-গাভৰুৰ মনত পীৰিতিৰ ভাব জাগে। সেয়া স্বভাৱজাত।

"কিনো চ'তমহীয়া ৰ'দে চৌ চৌ
পেটতো লাগিছে ভোক,
তিয়ঁহো নহ'লি ছিঁৰালো নহ'লি
চোবাই খালোহেঁতেন তোক।"

"দিখৌ নৈ এৰিব পাৰো মই লাহৰী
জাঁজী নৈ এৰিব পাৰো,
তোমাৰে পীৰিতি এৰিব নোৱাৰোঁ
নেখায়ো মৰিব পাৰো।"

"লুইতৰে বালি বগী ধকেধকী
কাছই কণী পাৰে লেখি,
গাত জুই জ্বলিছে সৰিয়হ ফুটিছে
ধনক পানীঘাটত দেখি।"

"ৰঙানৈ শুকালে মাছৰে বেজাৰত
লুইতখন শুকাইছে কিয় ?
মই চেনাই শুকাইছো তোমাৰে বেজাৰত
তুমিনো শুকাইছা কিয় ?"

"তোমাৰ বাৰীতে কলপাত কাটিলোঁ
আগলি আগলি চাই,
বিহুৰ তলীতে তোমাক বাছি ল'লোঁ
কঁকাল খামুচীয়া পাই।"

"চৰাই হালধীয়া পাখি বিনন্দীয়া
উৰিলে পাবলৈ নাই,
যৌৱন থাকে মানে পীৰিতি কৰিবা
যৌৱন গ'লে পাবলৈ নাই।"

এটা সময়ত কৃষিকৰ্মৰ লগত জড়িত চহা লোকেহে বিহুৰ নৃত্য-গীতত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল যদিও কালক্ৰমত বিহুক সকলোৰে আদৰি ল'লে, বিহু জাতীয় উৎসৱত পৰিণত হ'ল। অসমত বিভিন্ন উৎসৱ উদযাপিত হয় যদিও বিহু উৎসৱত লুকাই থকা প্ৰাণ-সম্পদে বিহুক এক সুকীয়া মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছে। বিহুৰ উদাৰতা আৰু সাৰ্বজনীনতাই অসমত বাস কৰা বিভিন্ন জাতি-গোষ্ঠীৰ মাজত ঐক্য-সংহতি সুদৃঢ় কৰাত ইন্ধন যোগাই আহিছে। বিহুৱা-বিহুৱতীৰ সাজ-পাৰ, আ-অলংকাৰ, বিভিন্ন বাদ্যযন্ত্ৰ— ঢোল, তাল, পেঁপা, টকা, গগনা, বাঁহী, সুতুলি-- সকলো ভিন ভিন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ অৱদানেৰে সমৃদ্ধ। কৃষিক কেন্দ্ৰ কৰি সৃষ্টি হোৱা বিহু, যেয়ে যি ধৰণে পালন নকৰক কিয়, তাৰ মাজতেই নিহিত হৈ আছে এক সাৰ্বজনীন সুৰ। সেই বৈশিষ্ট্যৰ বাবেই বিহু আজিও হৈ আছে একক, অনন্য। সকলোৰেই ইয়াত বিচাৰি পায় নিজস্ব ৰং-ৰূপ-ৰস-গন্ধ। বিহুনামবোৰ ছন্দ, উপমা, অলংকাৰ আৰু ৰূপকেৰে সমৃদ্ধ, সুৰৰ আছে অনুপম বৈশিষ্ট্য । সেইবাবেই বিহুৱে আজি জগত জিনিছে।❑

বিহুগীতত অসমৰ সমাজ জীৱন

ৰাকেশ বনিক

অসমীয়া লোকসকলৰ বাপতিসাহোন উৎসৱ বিহুৰ সময়ত গোৱা পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা গীতসমূহকে বিহুগীত বুলি কোৱা হয়। বৰ্তমান সময়ত বিহুগীত আৰু বিহুনাম দুয়োটাকে সমাৰ্থক শব্দ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। অসমীয়া জনজীৱনৰ লগত জড়িত সকলো বিষয়েই বিহুগীতত স্থান লাভ কৰিছে। মুখ্যতঃ পৰম্পৰাগত বিহু অনুষ্ঠানকেইটাৰ আধাৰতে বিহুনামবোৰ ৰচিত আৰু পৰিৱেশিত হৈ আহিছে। এনে পৰম্পৰাগত বিহু অনুষ্ঠান হৈছে— ৰাতিবিহু, দিনৰ ভাগত বৰ গছৰ তল, পথাৰ আৰু জুপজুপীয়া হাবিয়নিত মৰা গছতলৰ বিহু বা গাভৰু বিহু (চেনেহী বিহু !মাইকী বিহু !জেং বিহু) আৰু গৃহস্থৰ চোতালত মৰা হুঁচৰি।

ৰাতিবিহু আৰু গছতলৰ বিহু

ৰাতিবিহু আৰু গছতলৰ বিহুত বিহুনামৰ একো একোটা ফাকি ইফাকিৰ পিছত সিফাকিকৈ সকলোৱে গাইছিল। লগত বজোৱা হৈছিল টকা আৰু হাত চাপৰি। ৰাতিবিহুৰ প্ৰচলিত বিহুনাম গোৱা অন্য এটা ধৰণ আছিল যোৱানাম। একোফাকি বিহুনামৰ উত্তৰ হিচাপে তাৰ পিছৰ ফাকি বিহুনাম গোৱা হৈছিল। ৰাতিবিহু আৰু গছতলৰ বিহুৰ বিহুনামবিলাক ৰচিত হৈছিল দুলড়ী ছন্দৰ দুটা পংক্তিত। প্ৰায়বোৰ বিহুনামৰ ফাকিতে ব্যৱহৃত হৈছিল উপমাৰ, অৰ্থাৎ অতি পোনপটীয়াকৈ বা প্ৰত্যক্ষভাৱে নকৈ একোটা উপমাৰ আলমত একোটা ভাব একোফাকি নাম !গীতৰ দ্বাৰা প্ৰকাশ কৰা হৈছিল।

অসমীয়া চহা জীৱনৰ প্ৰাণবন্ত সৃষ্টি বিহুগীতসমূহো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। অসমীয়া জাতিৰ জীৱন-বুৰঞ্জী কথন যদিও চহা কবিৰ প্ৰত্যক্ষ উদ্দেশ্য নহয়, তথাপি পৰোক্ষভাৱে ইয়াৰ মাজেৰেই অংকিত হৈছে অসমীয়া সমাজ বিৱৰ্তনৰ ডুখৰীয়া ছবি।

এইখিনিতে উল্লেখ কৰি থোৱা সমীচীন হ'ব যে, অসমৰ বাপতি সাহোনৰূপে পৰিগণিত জাতীয় উছৱ বিহু মূলতঃ তিনিটা হ'লেও এই নিবন্ধত কেৱল ৰঙালী বিহুৰ দিশটোহে আলোচনা কৰা হ'ব। কাৰণ বিহুগীতবোৰ মুখ্যতঃ ৰঙালী বিহুৰ লগতহে জড়িত। বাকী দুটা বিহুৰ লগত গীত-মাতৰ তেনে কোনো পোনপটীয়া সম্পৰ্ক নাই।

ৰঙালী বিহুৰ আদিতম ৰূপ কেনে আছিল তাক ঠাৱৰ কৰা এক প্ৰকাৰ অসম্ভৱ কথা। কিন্তু, ই যে প্ৰাকশ্ৰেণী সমাজৰ কৃষিভিত্তিক উৰ্বৰ উৎসৱ আছিল তাক তথ্য সহকাৰে প্ৰমাণ কৰি দেখুৱাব পাৰি। শস্য ক্ষেত্ৰত যৌনতাৰ আচৰণে মাটিৰ উৰ্বৰ শক্তি বৃদ্ধি কৰি অধিক ফচল উৎপাদনত সহায় কৰিব- এনে এক ঐন্দ্ৰজালিক ধাৰণা এই উছৱৰ লগত জড়িত। উছৱ পালনৰ সময়, স্থান আৰু তদনুসঙ্গী যৌৱনোন্মাদ গীতনাচ আদি তাৰেই সৰৱ সাক্ষী। অৱশ্যে, খাদ্য উৎপাদনকাৰী কৃষি সমাজ দৃঢ় হোৱাৰ পূৰ্ব মুহূৰ্ত; অৰ্থাৎ খাদ্য সংগ্ৰহকাৰী চিকাৰজীৱী জীৱনৰ সামাজিক স্তৰটোও দুই-এফাঁকি গীতৰ মাজেৰে প্ৰতিফলিত নোহোৱাকৈ থকা নাই। নিম্নোক্ত পদফাঁকি তাৰেই প্ৰকৃষ্ট উদাহৰণ-

> 'ল'ৰাহঁত বুঢ়াহঁত ভালুকে তেঁতেলি খালে ঐ
> ল'ৰি আহ চেনাই ঐ।
> ল'ৰি আহ কানাই ঐ লৰি আহ।"

আধুনিক জীৱনৰ সমস্ত উপভোগৰ সামগ্ৰী হাতৰ মুঠিত পায়ো মানুহে মুক্ত জীৱনৰ সোৱাদ বিচাৰি বনভোজ খোৱাৰ নামত এদিনৰ বাবে হলেও হাবিলৈ ঢাপলি মেলাৰ দৰে হয়তো আদিম লোকসমাজেও চিকাৰজীৱী জীৱন এৰি নতুনকৈ কৃষিভিত্তিক ব্যৱস্থাত প্ৰৱেশ কৰাৰ পিছতো হেৰোৱা অতীতৰ মাদকতা এনেবোৰ গীতৰ মাজেদি স্মৰণ কৰি তৃপ্তি লাভ কৰিছিল। এই প্ৰসঙ্গত উল্লেখযোগ্য যে বিহুগীত বিৱৰ্জিত নামনি অসমৰ ঠাই বিশেষে সৌ সিদিনালৈকে 'ব'হাগৰ দোমাহী'ত গাঁৱৰ ডেকাহঁতে হাতে হাতে টাঙোন লৈ দলবদ্ধভাৱে হাবিত প্ৰৱেশ কৰি শিয়াল, হেঁপা, কেঁটেলাপহু আদি জন্তু হুৰাই চিকাৰ কৰাৰ প্ৰথা প্ৰচলিত আছিল। এনেকি, কামৰূপৰ কিছুমান অঞ্চলত ব'হাগ বিহু আজিও 'শিয়াল খেদা দোমাহী' ৰূপেহে জনাজাত। এইবোৰ কথায়ো উক্ত ধাৰণাকে অধিক দৃঢ় কৰে।

উৎপাদনৰ আহিলাৰ উন্নতি আৰু উৎপাদনৰ সম্পৰ্ক সলনিৰ অনিবাৰ্য ফলশ্ৰুতি হিচাপে আদিম জনজাতীয় জীৱন-

পদ্ধতিৰ ঠাইত নতুনকৈ শ্ৰেণীবিভক্ত কৃষি-সমাজৰ উদ্ভৱ হয়। এই নতুন ব্যৱস্থাত মাটিৰ মালিকৰ হাতত সমস্ত ক্ষমতা কেন্দ্ৰীভূত হোৱাত সিহঁতেই হৈ পৰে সমাজৰ হৰ্তাকৰ্তা বিধাতা। সমাজৰ নিয়ন্ত্ৰণব্যৱস্থা পৰ্যায়ক্ৰমে এনেদৰে মুষ্টিমেয় এচাম লোকৰ হস্তগত হোৱাত সৰলচিতীয়া সাধাৰণ শ্ৰমকাৰী লোকসকলে সিহঁতক ভিন্ন দৃষ্টিৰে চাবলৈ লৈছিল। মালিক পক্ষৰ শাসন-শোষণৰ চক্ৰান্ত বুজিবলৈ সাধাৰণ ৰাইজ আছিল তেনেই অক্ষম। ইয়াৰ গইনা লৈ লাহে লাহে সমাজত উচ্চ-নীচ ধাৰণাৰ বা আন কথাত শ্ৰেণীবৈষম্যৰ সৃষ্টি হৈছিল। এনেদৰে শ্ৰেণীপ্ৰভুহঁত 'দেউতা ঈশ্বৰ'ৰ শাৰীলৈ উন্নীত হোৱাত সাধাৰণ মানুহে সিহঁতক সমস্ত মান-মৰ্যাদাৰ অধিকাৰী বুলি তোষামোদ কৰিবলৈ লয়। বিহুগীতত এই শ্ৰেণীৰ প্ৰতি প্ৰতিভূ ডী-ডাঙৰীয়াহঁতৰ প্ৰশস্তি তেনে এক সময়তে প্ৰৱেশ কৰা বুলি নক'লেও ধৰিব পাৰি। তলৰ বিহুনামফাঁকিয়ে সেই কথাকে প্ৰমাণ কৰে-

"দেউতাৰ পদূলিত গোন্ধাইছে মাধুৰী
কেতেকী মলমলাই।"

অসম ভূমিত আহোম-ৰাজত্বৰ কালছোৱাত এনে প্ৰশস্তিমূলক গীতে চৰম পৰ্যায় পাইছিল। আহোম ৰজাৰ প্ৰশস্তিৰে বিহুনাম জোৰা নিয়ম অদ্যাবধি প্ৰচলিত-

"সৰ্গদেউ ওলালে বাটচ'ৰাৰ মুখলে'
দুলীয়াই পাতিলে দোলা
কাণত জিলিকিলে মকৰ কুণ্ডল
গাত গোমচেৰ চোলা"।

'মকৰ কুণ্ডল', 'নৰা জাংফাই', 'গোমচেঙৰ চোলা' আদি ৰজাঘৰীয়া সা-সম্পদ কাহানিবাই লুপ্ত হ'ল। স্বৰ্গদেউহঁতৰো হাড়ত কাহানিবাই বন গজিল। অথচ, বিহুগীতত তাৰ চিত্ৰ আজিও সজীৱ হৈ আছে।

কোৱা বাহুল্য মাথোন যে, অসমত বিহুনাম আৰু বিহুনাচ অধিক জনপ্ৰিয় কৰি তুলিছিল আহোম আৰু চুতীয়াসকলে। বিহু অসমৰ বিভিন্ন জাতি উপজাতিৰ সমন্বিত সংস্কৃতি হলেও গীত, নৃত্য আৰু বাদ্য আদি কিছুমান দিশত আহোমসকলৰ প্ৰভাৱ দৰ্শনীয়ভাৱে বৰ্তমান। আজিও উজনি অসমৰ আহোম আৰু চুতীয়া অধ্যুষিত অঞ্চলত বিহু নৃত্য-গীতৰ আদৰ আৰু পয়োভৰ তুলনামূলকভাৱে বেছি।

এই কথা ঐতিহাসিকভাৱে প্ৰমাণিত যে আহোমসকলৰ মূল বাসস্থান আছিল ব্ৰহ্মদেশ বা মানদেশৰ উজনি অঞ্চল। তাৰে পৰাই ১২২৮ খ্ৰীষ্টাব্দত চ্যুকাফাই অনায়েকৰ সৈতে আলচি "একে হাবিতে দুটা মতা বাঘ, হাতী নাথাকে। একে পাটতে দুটা ৰজাও নাথাকে। মই নামনি ৰাজ্যলৈ যাওঁ তুমি আতে ৰাজা হৈ থাকা" বুলি ককায়েক চুখ্ৰানফাই যোগান ধৰা মানুহ ৩৬০জন, দুটা হাতী, ত্ৰিশটা ঘোঁৰা, ধনুকাঁড় আৰু কিছু আ-অলঙ্কাৰাগত লগত লৈ নামকিউ (ইৰাৱতী) নৈ পাৰ হৈ পাটকাই পৰ্বতমালাৰ গিৰিসংকটেদি অসমলৈ আহি এই ভূখণ্ডত স্থানীয় মানুহৰ সহযোগত ৰাজ্য স্থাপন কৰিছিল। পৰৱৰ্তীকালত সুদীৰ্ঘ ছশ বছৰকাল এই জনগোষ্ঠীটোৱে সগৌৰৱে অসম ভূমি শাসন কৰিছিল আৰু অসমীয়া জাতিগঠন প্ৰক্ৰিয়াত মুখ্য ভূমিকা লৈছিল। বিহুগীতত মানদেশৰ উল্লেখ আৰু পূৰ্বপুৰুষৰ সশ্ৰদ্ধ স্মৰণে আহোমসকলৰ প্ৰব্ৰজন তথা বিহুগীতত তেওঁলোকৰ প্ৰভাৱৰ ইঙ্গিত দিয়ে—

"মানদেশত আছিলে মানতৰা এযুৰি
আছিলে নৰিয়াত পৰি
যেতিয়া শুনিলে বিহুৰে বাতৰি
আহিলে কাছুটি ধৰি।"

পদাফাঁকিত উল্লেখ থকা মানতৰা এযুৰি শব্দগুচ্ছৰে আহোমসকলৰ পূৰ্বপুৰুষ খুনলুং আৰু খুন্‌লাইক বুজোৱা হৈছে নে চ্যুকাফা আৰু তেওঁৰ ককায়েক চুখ্ৰানফাৰ কথা কোৱা হৈছে, সেই কথা বুজিবলৈ টান।

কৃষিভিত্তিক সমাজব্যৱস্থাত ডা-ডাঙৰীয়া শ্ৰেণীটোৰ আৰামদায়ক বিলাসী জীৱন আৰু আনহাতে সাধাৰণ খেতিয়ক ৰাইজৰ অনিশ্চিত অন্ধকাৰ ভৱিষ্যৎ- এই দুই তৰফা বৈপৰীত্যৰ মাজত চহা কবিয়ে কোনো প্ৰকাৰৰ যোগসূত্ৰ বিচাৰি উলিয়াব পৰা নাছিল যদিও, শোষিত কৃষক দুখ-দুৰ্দশাৰ সুৰ তেওঁলোকে অতি সহানুভূতিৰে অঙ্কন কৰিছে। অতিকৈ চেনেহৰ ৰঙালী বিহুটিত ল'বলৈ কেতিয়াবা সাধাৰণ কৃষক ৰাইজে এড়ুখৰি কাপোৰো যে যোগাৰ কৰি ল'ব পৰা নাছিল সেইকথা তলত উল্লেখ কৰা বিহুনামফাঁকিয়ে দাঙি ধৰে-

"বিহুৱতী চৰায়ে কৰে বিহু বিহু
আমাৰ বিহুৰ কাপোৰ নাই।"

তদুপৰি, এনে উল্লেখে সেই সময়ত কৃষক সমাজৰ ওপৰত শোষণ যে তীব্ৰতৰ হৈছিল সেই কথাও প্ৰমাণ কৰে। কপালৰ ঘাম মাটিত পেলাই খেতিৰ মাটিত ফচল ফলাই আনৰ ভঁড়াল চহকী কৰা কৃষক ডেকাৰ ক্ষোভজনিত মৰ্মস্পৰ্শী চিন্তা নিম্নোক্ত গীতফাঁকিৰ মাজেৰে সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে।

'উজাই নাচাবি ভটিয়াই নাচাবি
পথাৰত লাগিছে জুই
সোণৰ মাটি মোৰ আজি নাইকিয়া
লোকক খুৱাইছোঁ ৰুই।"

মধ্যযুগত মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ বৈষ্ণৱ আন্দোলনে বিহুগীত বিশেষকে হুঁচৰিৰ গীত-মাতক পোনপটীয়াভাৱে প্ৰভাৱান্বিত কৰে। উল্লেখযোগ্য যে, হুঁচৰি আৰু বিহুনাম উভয়ে ৰঙালী বিহুৰ লগত জড়িত হ'লেও দুয়োৰে মাজত মৌলিক পাৰ্থক্য আছে। হুঁচৰি মূলতঃ আশীৰ্বাদমূলক অনুষ্ঠান। তদুপৰি, গৃহস্থৰ চোতালত পৰিৱেশিত হয় বাবে ইয়াৰ গীত-মাত নিতান্তই মাৰ্জিত আৰু আধ্যাত্মিকভাৱ সম্পন্ন হ'ব লাগিছিল। তজ্জনিত কাৰণতে, ই ধৰ্মীয় প্ৰভাৱৰ বাবে সামগ্ৰিকভাৱ অনুকূল আছিল। আজিও হুঁচৰি অনুষ্ঠানত শঙ্কৰ-মাধৱৰ কীৰ্ত্তন-নামঘোষাৰ পদেই সৰহকৈ শুনা যায়। অৱশ্যে ধৰ্ম নিৰপেক্ষ গীত যে একেবাৰেই লুপ্ত হৈছে তেনে ধাৰণা অমূলক। "হুচৰি এ চ'ত আমি বিহু মাৰো য'ত/দেহি ঐ দুবৰি নগজে তত" আদি গীতবোৰ আজিও সমানেই জনপ্ৰিয়। সাধাৰণতে ধৰ্ম নিৰপেক্ষ গীতবোৰত ফুলকোঁৱৰ, মণিকোঁৱৰ কিংবা নাহৰৰ গীতহে পদ হিচাপে জুৰি দিয়া হয়। হুঁচৰিৰ এনে ধৰ্মীয় চৰিত্ৰৰ বিপৰীতে মুকলি বিহুৰ পৰিৱেশন উত্তাল আৰু যৌনোদ্দীপক গীতে-মাতে ভৰপূৰ হোৱা দেখা যায়। এই প্ৰসঙ্গতে, অধুনাকালৰ মঞ্চোত্থিত বিহুলৈ লক্ষ্য কৰি এটা কথা কৈ থোৱা সমীচীন হ'ব যে জাতি-ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে সকলো স্তৰৰ অসমীয়াই সহজে আঁকোৱালি ল'ব পৰাকৈ বিহুগীতসমূহৰ পৰা ধৰ্মীয় চিন্তা বিজড়িত পদসমূহ অতি সাৱধানে পৰিহাৰ কৰি চলিব পাৰিলে ভাল। তেনে কৰিলে লোকগীত তথা লোকঅনুষ্ঠান হিচাপে বিহুৰ মৰ্যাদা বৃদ্ধি পাব আৰু সাৰ্বজনীনতা, ধৰ্ম নিৰপেক্ষতা আদি বিষয়বোৰো কেৱল বক্তৃতাৰ মাজতে আবদ্ধ নাথাকি অসমীয়া জাতিগঠন-প্ৰক্ৰিয়াৰ সহায়ক হ'ব বুলি পতিয়ন যাব পাৰি।

বিহুগীতসমূহৰ আদি ৰসাত্মক চৰিত্ৰৰ কথা সৰ্বজনবিদিত। ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰাণোচ্ছল জীৱনৰ প্ৰেম-প্ৰীতি, বিৰহ-মিলনেই ইয়াৰ ঘাই প্ৰতিপাদ্য বিষয়। এই প্ৰেম অনিবাৰ্যভাৱেই ঐহিক তথা ইন্দ্ৰিয়গ্ৰাহ্য। কিন্তু, ব্যৰ্থ প্ৰেমৰ তাড়নাত কেতিয়াবা জীৱন-বিমুখ বৈৰাগ্য-দৰ্শনেও ইয়াৰ মাজেৰে ভুমুকি নমৰাকৈ থকা নাই। ক্ষণভঙ্গুৰ জীৱনৰ অসাৰতা উপলব্ধিৰ মাজেৰে চহা কবি কেতিয়াবা দেহ-বিচাৰৰ পৰ্যায়ো পাইছেগৈ-

"ধন গ'ল উচলি দেহা গ'ল পিছলি
লগত গ'ল দুচলি খৰি।"

ঐহিক জীৱনৰ মায়া-মোহ এৰি পাৰলৌকিক মুক্তিৰ প্ৰতি অধিক আগ্ৰহ প্ৰদৰ্শন কৰা মায়াবাদী দৰ্শনৰ প্ৰভাৱ মধ্যযুগীয় বৈষ্ণৱ চিন্তাৰ পৰিণতি বুলিব পাৰি। অৱশ্যে, বিহুগীতত এনে উপলব্ধি নিতান্তই ক্ষন্তেকীয়া যেন লাগে। সম্ভৱতঃ পাৰলৌকিক চিন্তাৰ বিৰহৰ দুখে ঐহিক সুখৰ চিৰ আনন্দময় উত্তেজনা চেৰাই যাব নোৱাৰাটোৱেই তাৰ মুখ্য কাৰণ।

আগতেই উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে, অসমৰ বিহু উছৱ এক মেজিক ধাৰণাৰহে ফচল। চাৰিওফালৰ দুৰ্বোধ্য প্ৰাকৃতিক শক্তিক জয় কৰি শস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধিয়েই আছিল এই মেজিক ধাৰণাৰ মূল উদ্দেশ্য।

জীয়াই থকাৰ তাড়নাত মানুহে কৃষিভূমি চহাই-মৈয়াই, তাত ফচল ৰুই খাদ্যবস্তু উৎপাদন কৰে। আনহাতে, বংশ বৃদ্ধিৰ বাবে প্ৰয়োজন স্ত্ৰী-পুৰুষৰ দৈহিক সংসৰ্গৰ। এই দুয়োটা ঘটনাৰ মাজত আদিম মানুহে এক 'সদৃশ' সম্পৰ্ক দেখা পাইছিল যেন লাগে। নাৰীৰ গৰ্ভত লোদোৰ-পোদোৰ সন্তান ওপজাৰ দৰে শস্য ক্ষেত্ৰত যৌনতাৰ আচৰণে উৰ্বৰা শক্তি বৃদ্ধি কৰিব বুলি হয়তো আদিম মানুহে ভাবি লৈছিল। সেইবাবেই বিহুগীতবোৰৰ মাজেৰে ঘাইকৈ বৰ্ণিত হৈছে ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰেম-প্ৰীতিৰ জীৱন্ত কাহিনী।

শস্য ক্ষেত্ৰৰ লগত কৃষকৰ এৰাব নোৱৰা সম্পৰ্ক। এই সম্পৰ্ক বিহুগীতবোৰৰ মাজেৰে বাৰে বাৰে ঘোষিত হৈছে আৰু তাৰ অনুষংগৰূপে প্ৰতিভাত হৈছে অসমৰ পৰ্বত-পাহাৰ, নৈ-বিলৰ বাৰে বৰণীয়া প্ৰাকৃতিক দৃশ্যাবলী। সমসাময়িক সমাজৰ লোকাচাৰ তথা অৰ্থনৈতিক, ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থাৱলীও চহা কবিয়ে স্থান বিশেষে উল্লেখ কৰিবলৈ পাহৰা নাই। আহোম ৰাজত্বৰ কালছোৱাৰ ৰাজনৈতিক উত্থান-পতন, মানৰ উপৰ্য্যুপৰি আক্ৰমণ, মোৱামৰীয়া অভ্যুত্থান আৰু পৰৱৰ্তী কালৰ ইংৰাজ শাসনৰ কথাও বিহুগীতসমূহৰ মাজেৰে সাৱলীল ভাষাৰে বিবৃত হৈছে।

বিভিন্ন সময়ত সমাজত সংঘটিত ঘটনাসমূহৰ প্ৰত্যক্ষ অথবা পৰোক্ষ বিৱৰণ বিহুগীতৰ মাজেৰে ব্যক্ত হ'লেও সি মূল বিষয়বস্তু, প্ৰেমৰ সৈতে একান্ত হৈ আছে। সাগৰৰ পানীত নৈ, জান, জুৰিৰ পানী একাকাৰ হৈ মিলি যোৱাৰ দৰে বিহুগীততো সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ দৃশ্যসমূহে প্ৰেমৰ মাধ্যমেৰেহে পৰিব্যাপ্তি লাভ কৰিব পাৰিছে। অৱশ্যে এই প্ৰেম তথাকথিত নাগৰিক প্ৰেম নহয়। কৃষিজীৱী সমাজৰ আন্তৰিতা আৰু কৰ্মানুপ্ৰেৰণাৰে ই সুস্থ, সবল আৰু জীৱন্ত।

চ'ত মাহ সোমোৱাৰে পৰা অসমৰ আকাশ-বতাহ বিহুনাম আৰু তদনুসংগী বাদ্যযন্ত্ৰৰ শব্দেৰে মুখৰিত হয়। যৌৱনৰ বলিয়া বতাহত 'কমোৱা তুলাৰ দৰে' উৰি ফুৰে ডেকা-গাভৰুৰ মন। এনে এক মধুৰ পৰিৱেশত অসমীয়া জন-জীৱনে

পীৰিতিৰ ৰাজ্যলৈ অকল ঈশ্বৰকে নমাই আনি ক্ষান্ত থাকিব পৰা নাই। প্ৰেমৰ স্থিতি মজবুত কৰিবলৈ প্ৰয়োজন সাপেক্ষে তেওঁলোকে ভাৰতৰ স্বাধীনতা যুঁজৰ হোতা 'গান্ধী মহাৰাজ', 'বাল গঙ্গাধৰ তিলক'কো টেৰেচীয়া চকুৰে কটাক্ষ কৰিছে-

"প্ৰথমে ঈশ্বৰে পৃথিৱী স্ৰজিলে
লগতে স্ৰজিলে জীৱ
সেইজনা ঈশ্বৰে পীৰিতি কৰিলে
আমিনো নকৰিম কিয়।"
****
"গঙ্গাধৰ তিলকে পীৰিতি কৰিলে।
গান্ধীয়েও কৰিছিল প্ৰেম।
ইত্যাদি ইত্যাদি।

১৮২৬ চনৰ স্থানীয় প্ৰশাসক উপস্থিতি অবিহনেই মান আৰু ইংৰাজৰ মাজত হোৱা বিখ্যাত ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ চৰ্তানুসাৰে অসমত ইংৰাজৰ ঔপনিৱেশিক শাসন-শোষণ নিকপকপীয়া হোৱাত কৃষিভিত্তিক সমাজ-গাঁথনিত ভাঙোন ধৰে। ফলত, প্ৰচলিত মূল্যবোধৰ পৰিবৰ্তন অৱশ্যম্ভাৱী হৈ উঠে। পশ্চিমীয়া সভ্যতাৰ আদব-কায়দাৰ আমদানিয়ে এই পৰিৱৰ্তনৰ গতি যে আৰু অধিক ত্বৰান্বিত কৰিছিল সেই কথা নক'লেও বুজিব পাৰি।

অৱক্ষয়মুখী সামন্ত সমাজৰ তথাকথিত অভিজাত শ্ৰেণীৰ ক্ষমতা ইংৰাজসকলে বহুলাংশে কৰ্তন কৰাত তেওঁলোকৰ প্ৰতিপত্তি লাহে লাহে হ্ৰাস পাই আহিছিল। পিছলৈ ক্ষমতাৰ হস্তান্তৰকৰণ প্ৰক্ৰিয়া সম্পূৰ্ণ হোৱাত এই শ্ৰেণীটোৱে অস্ত্ৰহীন সেনাধ্যক্ষৰ দৰে নিজৰ ধ্বংস প্ৰত্যক্ষ কৰাৰ বাদে আন একো উপায় পোৱা নাছিল। পিয়লি ফুকন, মণিৰাম দেৱান আদি মুষ্টিমেয় এচাম লোকে হৃত গৌৰৱ উদ্ধাৰৰ অৰ্থে ইংৰাজৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰি ফাঁচি-কাঠত প্ৰাণ দিছিল। আনহাতে, ইংৰাজৰ শাসন-শোষণ সুদৃঢ় হোৱাত সহায়ৰ হাত আগবঢ়াই সিহঁতৰ ছত্ৰছায়াত এটা নতুন অভিজাত শ্ৰেণীয়ে মূৰ দাঙি উঠিছিল।

কৃষি অৰ্থনীতিৰ পৃষ্ঠপোষক হিচাপে আহোম ৰজাঘৰে কৃষিজীৱী ঐতিহ্যৰ বাহক বিহুক যথোচিত সন্মান প্ৰদৰ্শনেৰে খেতি পথাৰৰ পৰা বুটলি আনি ৰংপুৰৰ ৰংঘৰৰ বাকৰিত প্ৰদৰ্শন কৰাই জাতীয় উছৱৰূপে বিৰল মৰ্যাদা প্ৰদান কৰিছিল। এই ঘটনা সংঘটিত হৈছিল ১৭৪৫ খ্ৰীষ্টাব্দত, স্বৰ্গদেৱ শিৱসিংহৰ ৰাজত্ব কালত। কিন্তু ব্ৰিটিছৰ বাহিৰে পোকো মোৰ নোবোলা এই ন ধনীহঁতে বিহুক 'অশ্লীল' আৰু 'ইতৰ লোকৰ নিলাজ অনুষ্ঠান' আখ্যা দি দেশৰ চাৰি ঢাপৰ পৰা 'বাজ কৰি' পঠিয়াবলৈ উঠি-পৰি লাগিছিল। বিলাতী আদব-কায়দাৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাশীল মনোভাৱেই আছিল এনে ধাৰণাৰ ঘাই কাৰণ। তদুপৰি, ব্ৰিটিছৰ উদ্যোগিক নীতি আৰু মুদ্ৰাভিত্তিক অৰ্থনীতিৰ প্ৰাবল্যও ইয়াৰ আন এক কাৰণ হ'ব পাৰে। সি যি কি নহওক, এনে অপচেষ্টা সত্ত্বেও গণজীৱনৰ বুকু উমেৰে সযত্ন পালিত হৈ বিহুগীত আৰু বিহুনাচ মৰি মৰিও জীয়াই থাকিল। এই আপাহতে উল্লেখ কৰি থোৱা উচিত হ'ব যে, সম্প্ৰতি বিহু সংস্কৃতিৰ প্ৰতি পুনৰ ভাবুকি আহিছে আৰু এইবাৰ শতৰু শালিছে ডেৰ মাইল, দুই মাইলৰ অন্তৰে অন্তৰে অনুষ্ঠিত বিহু মঞ্চ আৰু সিবোৰত প্ৰদৰ্শিত বাহিৰৰ পৰা আমদানিকৃত সস্তীয়া অনুষ্ঠানবোৰে।

ব্ৰিটিছৰাজৰ সময়ত সিহঁতৰ সাম্ৰাজ্যবাদী চক্ৰান্তৰ তলানলা ধৰিব নোৱৰা সৰলচিতীয়া চহা জীৱনে নিত্য নতুন বিলাতী সামগ্ৰীৰ আমদানিত চমকিত হৈছিল। কাহানিও দেখি নোপোৱা ভাপনাও, ভাপকল, ৰেল, জাহাজ আদি যন্ত্ৰচালিত বস্তুৰ প্ৰচলনে তেতিয়াৰ সমাজ জীৱনৰ মূল ভেঁটি বাৰুকৈয়ে জোকাৰি গৈছিল। আজিও অসমীয়া গ্ৰাম্য জীৱনে ভাল বস্তুক বিলাতী আখ্যা দিহে সুখ পায়। তেহেলৈ সেইপদ নিজ দেশতেই তৈয়াৰী হওক। বিহুগীতত সমাজ-জীৱনলৈ অহা এনে পৰিৱৰ্তনৰ নমুনা সুন্দৰভাৱে সংৰক্ষিত হৈছে-

"বিলাতী সুতলৰ বাণি তই বান্ধ ঐ
বিলাতী সুতলৰ বাণি।"
****
"ৰেল আলি বন্ধালে কোনে ঐ লগৰী
গড় আলি বন্ধালে কোনে।"

সাম্ৰাজ্যবাদী ব্ৰিটিছ শক্তিৰ শাসন-শোষণৰ অন্যতম কৌশল হিচাপে সেই সময়ত অসমীয়া সমাজত কাণি-বৰবিহৰ অবাধ প্ৰচলন ঘটিছিল। থুৰীয়া তামোলৰ লগত লালি ধপাতৰ উচ্‌পিচ পাগ তুলি মতলীয়া হোৱা একালৰ অসমীয়া এতিয়া কানিৰ টিকিৰা পুৰিবলৈ নাপালে মৰিব পৰা হ'ল। বহুলোকৰ সা-সম্পত্তি এই বৰবিহৰ লগতে উছন যোৱাৰ উপক্ৰম হ'ল। ইয়াৰ ফলত সমাজ-জীৱনত যি অথন্তৰ ঘটিল, সি আজিকোপতি এৰা দিয়া নাই। আজিও 'কানীয়া অসমীয়া' বদনামযাৰ আমাৰ গাত সততে লাগি আছে। বিহুগীতবোৰত কানীয়া ডেকাক শ্লেষযুক্ত উক্তিৰে এনেদৰে কটাক্ষ কৰা হৈছে-

"কালিয়ে আহিলা কাণি পান কৰিলা
ঘৰত বা হইছে কি"।
****
"কানীয়ালৈ নেযাবি কানি দিব লাগিব

বাটি দিব লাগিব মাজি
কানি তিতা মাৰোতে পিঠা দিব লাগিব
তাকো দিব লাগিব ভাজি।

অসমৰ সাৰুৱা ভূমিত তাহানি সোণ গজিছিল। চতুৰ ইংৰাজহঁতৰ শেন-চকুৰা দৃষ্টিত অতি সহজেই ধৰা পৰিছিল অসমৰ স্থলভাগৰ এই উৰ্বৰা গুণ। এই গুণলৈ লক্ষ্য কৰি চাহাবহঁতে অসমৰ বাহিৰৰ পৰা কুলী-মজদুৰ আনি নিগাজীকে চাহ-কোম্পানী খুলি চাহৰ খেতি কৰিছিল। আজিও অসমৰ চাহ পৃথিৱী বিখ্যাত। চাহ উদ্যোগৰ পৰা চাহাবহঁতৰ লাভে হৈছিল যথেষ্ট। কিন্তু সেই অনুপাতে মজদুৰসকলৰ কোনো আৰ্থিক উন্নতি ঘটা নাছিল। চাহ বাগিচা পতা চাহাৰহঁতৰ 'মূৰত চৰু হেন টুপি' দেখি অসমীয়া জন-জীৱনে তবধ মানিছিল। তাতোকৈও অধিক বিস্মিত হৈছিল 'চেৰাপ খাই' 'চেলেউ হোপা' সেই চাহাবে কেতিয়াবা 'কুলিৰ ছোৱালীক মেমনী কৰা' দেখি।

পৃথিৱী টল-বলাই 'বৰ্হম্পুত্ৰ'ৰৈ উজাই অহা চাহাবহঁতৰ 'পানী জাহাজ'ৰ গুমগুমনিত অসমীয়া জন-জীৱনত আউল লাগে। 'হাতৰ কাম হাততে এৰি' যোৰহাট জিলাত 'মট্‌মট্‌কৈ চলা মটৰ গাড়ী' কিংবা আকাশেদি উৰি যোৱা 'উৰাণ জাহাজ' চাবলৈ তেওঁলোকে থিতাদহে ঢাপলি মেলে। অসমীয়া ডেকা হাল-কোৰ এৰি চৰকাৰী চাকৰিত ভৰ্তি হয়। সময়মতে 'কামলৈ ওলাবলৈ' বুলি 'কোম্পানীৰ ঘড়ি'ও কিনি আনে। এহাতে সামন্তবাদী সমাজৰ কৃষিভিত্তিক অৰ্থনীতি আৰু আনহাতে ইংৰাজ ৰাজত্বই দিয়া বৃত্তিমুখী মুদ্ৰাভিত্তিক পুঁজিবাদী অৰ্থনীতি- এই দুই বিপৰীতমুখী ব্যৱস্থাৰ ধামখুমীয়াত পৰি অসমীয়া সমাজে অতীতৰ মূল্যবোধ হেৰুৱায় পেলায়। বিহু যিহেতু কৃষি-সমাজৰহে সম্পদ; এতেকে, কৃষিভিত্তিক সমাজ ব্যৱস্থা থৰকৰ হোৱাৰ লগে লগে তাৰ শাহটো শুকাই প্ৰাণ স্পন্দনহীন বাহ্যিক আচাৰ সৰ্বস্ব অনুষ্ঠানলৈ পৰ্যবসিত হোৱাৰ উপক্ৰম ঘটে। ইংৰাজ ৰাজত্বৰ শেষৰ ফালে দুবাৰকৈ হোৱা বিশ্ব যুদ্ধয়ো ভূতৰ ওপৰতে দানহ ওলোৱাদি অসমীয়া সমাজৰ বৰভেঁটি কপাই থৈ গৈছিল। বিশেষকৈ দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত এচাম অশুভ লোক ঠিকাদাৰী ধন ঘটি ৰাতিটোৰ ভিতৰতে অপৰ্যাপ্ত ধনৰ গৰাকী হৈছিল আৰু গ্ৰাম্য সমাজত সেই ধনৰ জৰিয়তে প্ৰভুত্ব বিস্তাৰ কৰিবলৈ জবৰদস্ত চেষ্টা চলাইছিল। ইফালে ইংৰাজ শাসকবৰ্গৰো শোষণৰ লালসা দিনে দিনে বৃদ্ধি পাইছিল। সাধাৰণ কৃষক প্ৰজাৰ ওপৰত অতিৰিক্ত খাজনাৰ বোজা জাপি দিয়া কাৰ্যই তাৰেই সাক্ষ্য দিয়ে। ইয়াৰ ফলত কৃষক ৰাইজৰ জীৱন-নিৰ্বাহ যে দিনে দিনে কঠিন হৈ পৰিছিল তাত কোনো সন্দেহ নাই। ৰাইজে দলবদ্ধভাৱে 'ৰাইজ মেল' পাতি এনে অন্যায় প্ৰতিবাদ কৰিছিল যদিও অত্যাচাৰী শাসকবৃন্দই চিপাহী-চন্তৰীৰ সহায়ত তাক অতিশয় নিৰ্মমভাৱে দমন কৰিবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল। ইয়াৰ ফলত সমাজৰ প্ৰাণ প্ৰাচুৰ্য যে হেৰাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছিল, সেই কথা নক'লেও চলে। সমাজত সংঘটিত এনেবোৰ ঘটনাৰ প্ৰভাৱ স্বাভাৱিকতে বিহুগীতবোৰতো পৰিছে। পৰৱৰ্তীকালৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সজীৱ চিত্ৰও বিহুগীতবোৰে সাৰ্থকভাৱে ধৰি ৰাখিব পাৰিছে।

স্বাধীনতাৰ অব্যৱহিত পৰৱৰ্তী সময়ত এচাম উদ্যোগী সাংস্কৃতিক কৰ্মীৰ সজ প্ৰচেষ্টাত বিহু উছৱৰ মঞ্চোত্থান ঘটে। গাঁৱৰ পথাৰৰ বিহু আহি চহৰৰ ৰভাতলী পায়হি। তেতিয়াৰে পৰা অধুনা পৰ্যন্ত বিহু উছৱ মঞ্চৰ মাধ্যমেৰেই প্ৰদৰ্শন কৰি অহা হৈছে। মঞ্চৰ বিহুত তাহানিৰ মুক্ত জীৱনৰ প্ৰাণ প্ৰাচুৰ্য পৰিপূৰ্ণ ৰূপত পাব নোৱাৰিলেও, পৰিৱৰ্তিত সমাজ-ব্যৱস্থাৰ পৰিপ্ৰেক্ষাত তাক স্বীকাৰ কৰি লোৱাৰ বাহিৰে অন্য উপায় নাই। কিন্তু এই ক্ষেত্ৰত উদ্যোক্তাসকল যথেষ্ট সাৱধান হোৱাৰ প্ৰয়োজন আছে। কাৰণ তাহানিৰ গছৰ তলৰ মুকলি বিহুৰ গীত-মাত গোটে-পাতে সদাশয় ৰাইজৰ সন্মুখত পৰিৱেশন কৰিলে পয়মাল ঘটাৰ আশংকা আছে। দুৰ্ভাগ্যবশতঃ এচাম কৰ্মীৰ আন্তৰিকতাৰ অভাৱে ইতিমধ্যে মঞ্চৰ বিহুক যৌৱনৰ নগ্ন প্ৰদৰ্শনীলৈ 'প্ৰমোচন' দিবলৈ লৈছেই। তদুপৰি এচাম প্ৰতিপত্তিশালী লোকৰ ক্ষমতাৰ লালসাই অপ্ৰয়োজনীয়ভাৱে কিছুমান বিহুমঞ্চ গ্ৰাস কৰাত বিহু উছৱৰ মূল লক্ষ্য আজিও সুদূৰ পৰাহত হৈ আছে।

মঞ্চ-প্ৰদৰ্শনৰ উপৰি আজি কিছু বছৰৰ পৰা চিডি, ভিচিডিৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱেও বিহুগীতবোৰক বিকৃত কৰাত অৰিহণা যোগাইছে। বহুতে প্ৰয়োজন পূৰাবলৈ গৈ বিহুগীত ৰচি নিজাববীয়াকৈ সুৰ দিও গাবলৈ লৈছে। এইবোৰক বিহুগীত নুবুলি বিহুসুৰীয়া গীত বুলিলেহে ৰজিতা খায়। কাৰণ সিবোৰত লোকসংগীত হিচাপে বিহুগীতত থকা প্ৰাণ-প্ৰাচুৰ্য পাবলৈ নাই। অতি সম্প্ৰতি টিভি চেনেলসমূহে 'বতৰৰ বাতৰি'লৈ আওকাণ কৰি ভোগালীকে ৰঙালী কৰিবলৈ লোৱাও দেখা গৈছে। এয়া সম্পূৰ্ণ লোকসংস্কৃতি বিৰুদ্ধ কথা। ইয়াৰ ফলত বিহুগীত আৰু তদনুসংগী নৃত্যৰ লোকভিত্তিক ঐতিহ্য সমূলঞ্চে হ্ৰাস পাইছে বুলি ক'ব পাৰি।

এই কথা আকৌ এবাৰ উনুকিয়াই থোৱা সমুচিত হ'ব যে, বিহুগীতৰ শাহটো কৃষক ৰাইজৰ মাজতে থাকি গ'ল। গতিকে মঞ্চ বা কেছেট-চিডিৰ বাণীবদ্ধ গীতত তাৰ মূল সঞ্জীৱনী শক্তি বিচাৰিলে পৰ্বতত কাছ কণী বিচৰাৰ দৰে নিৰাশ

হ'ব লাগিব। তথাপিও যথাসম্ভৱ তাৰ মূল সুৰ অব্যাহত ৰাখিব পাৰিলে ভাল। হয়তো সাম্প্ৰতিক সমাজৰ তাগিদাত গীতাংশৰ কিছু সংশোধনৰ আৱশ্যক হ'ব। কিন্তু সংশোধন মানে যাতে বিকৃতি নহয় তাৰ প্ৰতি সজাগ দৃষ্টি ৰখাটো প্ৰত্যেকৰে কৰ্তব্য হ'ব।

সম্প্ৰতি বিহু পতাৰ নামত যিবোৰ অপসংস্কৃতিয়ে অসমীয়া সমাজ ছানি ধৰিছে সেইবোৰ আঁতৰাব নোৱাৰিলে বিহু সংস্কৃতি যে এদিন লোপ পাব তাক দোহৰা নিষ্প্ৰয়োজন। অসমীয়া জাতিৰ অৱক্ষয়ৰ কথা বিহুমঞ্চবোৰলৈ লক্ষ্য কৰিলেই ভালদৰে বুজিব পাৰি। ৰাজপথৰ সাংস্কৃতিক শোভাযাত্ৰা, নিৰ্দিষ্ট ঋতুৰ প্ৰতি আনমনা দৃষ্টি, বিহু মঞ্চৰ বৃহৎ অঙ্কৰ বাজেট, বিহুনাচৰ নামত বিকৃত ভংগী, লিপষ্টিকেৰে বোলোৱা ওঁঠৰ কৃত্ৰিম হাঁহি আদিয়ে বিহুৰ লেখীয়া গণভিত্তিক সংস্কৃতিৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ দিবলৈ সমৰ্থ হ'ব বুলি পতিয়ন যাব নোৱাৰি। বিহুগীতত সোমাই পৰা বিজতৰীয়া ৰূপবোৰেই তাৰ প্ৰমাণ। কোৱা বাহুল্য মাথোন যে, অসমীয়া সমাজৰ শোষণ-নিপীড়ন আঁতৰাই এক সুস্থ বাতাৱৰণ সৃষ্টি কৰিব নোৱাৰিলে বিহুৰ মৰ্যাদা পুনঃপ্ৰতিষ্ঠিত হ'ব বুলি আশা কৰিব নোৱাৰি। তাৰ বাবে বিহুগীতবোৰেই মাধ্যম হ'ব পাৰে। 'জাতিকুল নিবিচাৰি' মিলনৰ আনন্দত আপ্লুত হোৱাৰ যি প্ৰত্যাশা বিহুগীতবোৰৰ মাজেৰে প্ৰৱাহিত হৈছে তাৰ মাজতে লুকাই আছে এক শ্ৰেণী-বৈষম্যহীন নতুন সমাজ ব্যৱস্থাৰ শুভ ইংগিত। ❑

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জীঃ

আনন্দ মোহন ভাগৱতী :: সংস্কৃতি মালিকা।
জয়কান্ত গন্ধীয়া :: হুঁচৰি, মুকলি বিহু আৰু বিহুনাচ।
মহেশ্বৰ নেওগ :: অসমীয়া গীতি সাহিত্য।
লীলা গগৈ :: অসমৰ সংস্কৃতি

ৰঙালী বিহু আৰু অসমীয়া চিনেমা

নিজৰা ৰাজকুমাৰী

— মইতো এইবাৰ ফুলাম গামোচা পামেই। তোক পিছে মুগাৰ মেখেলা নিদিয়ে দেই।

এই সংলাপটোৰ পাছতেই তাঁতৰ শালত বহি থকা মাকক কনমানিজনীয়ে গৈ মুগাৰ মেখেলা খুজিলেগৈ। মাকে ক'লে— তইনো ক'ত মুগাৰ মেখেলা পিন্ধিব পৰা হৈছ।

পাছে জীয়েকক অকল বিহুৰ দিনা পিন্ধিবলৈকে মুগাৰ মেখেলা লাগিবই। এইবাৰ তাই দেউতাকক ধৰিলেগৈ— দেউতা, মোক কিন্তু মুগাৰ ৰিহা-মেখেলা দিব লাগিব। দৃশ্যটো ১৯৮৭ চনত মুক্তি পোৱা সমীয়া চলচ্চিত্ৰ জেতুকীৰ। মুগাৰ সাজ, ফুলাম গামোচা, কপৌফুল, মাখিয়তী, ঢোল-তাল, মহৰ শিঙৰ পেঁপা আদি অসমীয়া চিনেমাত প্ৰায়ে দেখিবলৈ পোৱা যায়। ৰঙালী বিহুৰ ৰং আমাৰ চিনেমালৈ নহাকৈনো থাকিব পাৰেনে! চন্দ্ৰ জ্যোতি চলচ্চিত্ৰৰ নিবেদন জেতুকীত অভিনয় কৰিছিল বিদ্যা ৰাও, মৃণাল কুমাৰ, তুলসী দাস, ৰুণু বৰুৱা আদিয়ে। জেতুকী কাহানী-চিত্ৰনাট্য প্ৰযোজনা-পৰিচালনা চন্দ্ৰ তালুকদাৰৰ। এইখন হ'ল অন্তিমখন অসমীয়া ক'লা-বগা চিনেমা। সুজিত সিংহই সংগীত দিয়া চিনেমাখনত কনমানিজনীয়ে দেউতাকক মুগাৰ ৰিহা-মেখেলা খোজাৰ পাছতেই আমি দেখিবলৈ পাওঁ মহৰ শিঙৰ পেপাঁৰ মাত আৰু বিহু নাচ।

জেতুকীৰ উলাহে নধৰা বিহু —

বিহুৰেনো বতৰত ঘৰতে যে নবহে মনে মোৰ সোণটি/বিহুৰে বতৰত উৰিবৰে মন/ বিহুটি আমাৰে বাপতি-সাহোন/ সাতামপুৰুষীয়া/ বছেৰেকৰ বিহুটি/ নেপাতি কেনেকৈ থাকো কোৰা সোণ/ অসমীয়া হৈ ৰঙালী বিহুটি নাপাতি কেনেকৈ থাকো কোৰাচোন/ কপৌফুল ফুলিছে বিহুৰ বা লাগিছে/ বুৰুখন কৰিছে ঢিপ ঢিপ ঢিপটিপ/ ঢোলৰ চেৰে চেৰে নাচনী নাচিছে/ চকুৰে নপৰে টিপ টিপ/ নাচনী নাচনী অ' মইনা নাচনী/ চাকৰি ঘূৰাদি ঘূৰা মইনা নাচনী/ ভালেকৈ ধৰিবা বিহুৰে মান নাচনী/ তেহে পাবা মনে তোমাৰ বিচৰাজন...

১৯৮০ চনৰ ১৪ নৱেম্বৰত মুক্তি পাইছিল বিদ্যা ৰাওৰ ঘৰুৱা প্ৰডাকশ্যনৰ চিনেমা মইনাজান। গাঁও, বিশেষকৈ আশীৰ দশকৰ গাঁও বুলিলে কল্পনাতে ভাঁহি উঠে সতেজ-সুন্দৰ ছবি। তেনে পৰিৱেশত ডাঙৰ হোৱা জান আৰু মইনা দুয়ো দুয়োৰে প্ৰতি আকৰ্ষিত হৈছিল। কিন্তু ককায়েকৰ সপোন পূৰাবলৈ চহৰলৈ ডাক্তৰী পঢ়িবলৈ যোৱা জানে এসময়ত সকলো পাহৰি পেলালে যদিও নৈৰ পাৰত আমি দেখিলো চিনেমাখনৰ অভিনেতা নিপন গোস্বামীয়ে আৰম্ভ কৰা এটি সুন্দৰ বিহু—

কোমলৈক বাঁহৰে ঐ লেকেচী লেহুকা
পাতলকৈ পাবতে পাখি।
বা লাগি বাজিছে ঐ মন-ছিঙা সুহুৰি
আমাকে ঐ নথ'বা ৰাখি।।
কেলৈ লাগিছে
সেন্দুৰৰ এটেমা
কেলৈ লাগিছে ফোঁট
যিটো হাঁহি মাৰি
চালি নাচাও বুলি।।

উকিয়াই গ'লিগৈ।
কেলৈ ৰেলেগাড়ী ঐ
উদং কৰি গ'লি বুকু
চাৰে চাৰে বুলি
চাবলৈ নেপাও মই ঐ
কিনো জুয়ে লগা চকু।

বুটলিনো নললি
মাটিত পৰা মাকোটো
সূতাতে নিছিঙিলি আউল
হেচাদিনো ৰাখিলি
বুকুৰে বেথাডোখৰ
আমাকে ঐ কৰিলি বাউল
নবওঁ বুলি নবলো
আশীসূতাৰ গামোচা
নিদিও বুলি নিদিলো ফুল

তোমালৈনো সিমানটো
ভাৱনি ঐ চিতনি
আমাৰে ঐ নিমিলিল কুল।।

চিনেমাখনৰ এই দীঘল বিহুটিত কণ্ঠ দিছিল খগেন মহন্ত, অৰ্চনা মহন্ত, নিকুঞ্জলতা মহন্ত, দিলীপ গগৈ, বলো কাকতি আদিয়ে। সংগীত দিছিল খগেন মহন্তই। অভিনয় কৰিছিল বিদ্যা ৰাও, নিপন গোস্বামী, ইৰান দত্ত ফুকন আদিয়ে।

প্ৰথমখন অসমীয়া চিনেমাৰ ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ জয়মতীতে (১৯৩৫) সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছিল বিহু নৃত্যৰ। জয়মতীৰ মুক্তিৰ পাছত জাপিৰ বাবেও সমালোচিত হোৱা জ্যোতিপ্ৰসাদে জয়মতীৰ বিহুনৃত্যত জাপিৰ ব্যৱহাৰ কৰা দেখি আপ্লুতহে হৈছিলোঁ। অসমীয়াই সুখতো বিহু গায়, দুখতো বিহু গায়। বিহুৰ বৰ্ণনাৰে, ঢোল-পেঁপা, বিহুনাচৰ বৰ্ণনাৰে অসমীয়াই মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰাত পাকৈত। ফণী শৰ্মাৰ পিয়লী ফুকন (মুক্তি ১৯৫৫) চিনেমাৰ কাৰণে ড° ভূপেন হাজৰিকাই লিখিছিল— ৰহদৈয়ে ঢাকুৰে ভোগাই চিঞৰে/ পেপাঁটি নেবাজে আজি। এইখন ৰাষ্ট্ৰপতি চাৰ্টিফিকেট অৱ মেৰিট লাভ কৰা প্ৰথম অসমীয়া চিনেমা আৰু মঘাই ওজাৰ ঢোল বাদনেৰে পিয়লী ফুকনৰ প্ৰথম দৰ্শনী আৰম্ভ কৰা হৈছিল। ১৯৬৪ৰ ১০ জানুৱাৰীত মুক্তি পোৱা সৰ্বেশ্বৰ চক্ৰৱৰ্তীৰ ৰাষ্ট্ৰপতিৰ ৰূপৰ পদকপ্ৰাপ্ত চিনেমা মনিৰাম দেৱানৰ (মণিৰাম দেৱানৰ চৰিত্ৰত অভিন কৰিছিল ফণী শৰ্মাই) সংগীত আছিল ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ। এইখন চিনেমাত ৰঞ্জনা বৰদলৈৰ বিহুনৃত্যটি নিশ্চয়কৈ বহুতৰ প্ৰিয়। লগতে কাহিনীৰ উত্তেজনাৰ সমান্তৰালকৈ মন-প্ৰাণ হৰি নিয়া "বাঁহৰে আগতে অ' লোহিত চাপৰি/ বাঁহীটি বজালো অ' লোহিত চাপৰি/ শাহুআইক শুনাব বুলি লোহিত চাপৰি/ নলো নহয় খাগৰি পেঁপা নহয়/ চুপহি ক'লিনো দৈ ম'হৰে শিং... "বিহুটি অসমীয়া চিনেমাৰ এটি বিশেষ বিহু। সেইদৰে তৰামাই চিনেমাত আমি শুনিবলৈ পাওঁ মন ৰাইজাই কৰা বিহু—

তোমাক চায়ে চায়ে চকুযুৰি বিষালে
থিয় হৈনো বিষালে ভৰি
নৈৰে ঘাটতে এৰি থৈ আহিলা
এথানি এবানি কৰি...

মহানন্দ মজিন্দাৰ বৰুৱাৰ কণ্ঠত শুনিছিলোঁ জ'নছ মহলীয়া পৰিচালিত চিনেমা ব'হাগৰ দুপৰীয়াৰ বিহু—

'পকি নেমুটেঙা সৰিল চেনাই অ'
পকি নেমুটেঙা সৰিল...'
পাহাৰ বগাই বগাই কপৌ ফুল আনিলো
তোকেনো পিন্ধামে বুলি ঐ ৰঙিলী
কালি দুপৰীয়া কেলৈ কান্দিছিলি
বৰঘৰৰ পিৰালিত বহি হেৰ' ডিমৰু
ক'লৈ যাওঁ কি কৰো
ক'তে সোমাই মৰো
বুকুতে একুৰা, বুকুতে একুৰা জুই।

চিনেমাখনৰ নামটোৰেই ব'হাগৰ দুপৰীয়া যেতিয়া ব'হাগে, পখিলা হৈ উৰা নাচনীয়ে, মনৰ কথা ক'বলৈ অধীৰ হৈ থকা বিহুবলীয়া ঢুলীয়া ডেকাই চিনেমাখনত ৰঙৰ সোঁত নোবোৱাবনে—

অহায় হায়
পূৰ্বে ভগবন্তই বৃন্দাবনতে যোল্লশ গোপী ঐ পায়
যোল্লশ গোপীনীক নচুৱাই বগুৱাই ঐ
আমালৈ বিহু থৈ যায়
ৰাতি বাৰবজাত
কুলি-কেতেকীয়ে জাননী দিলেহি
আইতা ব'হাগী পালেহি বুলি
ডাঙৰ মাই থাকিব নোৱাৰো
ঘৰত ডাঙৰ মাই
টোপনি নধৰে ৰাতি
ডাঙৰ মাই
শোৱা ঢাৰি-পাটী এৰো

(বহাগৰ দুপৰীয়া, সংগীত- ভূপেন উজীৰ)

ভূপেন হাজৰিকাই 'পিৰিতি পিৰিতি পিৰিতি/ পিৰিতি বোৱা বোৱতী নৈ/ পিৰিতি পিৰিতি পিৰিতি/ ওৰে জীৱন থাকিব বৈ (চিনেমা— চিৰাজ)-ৰে আমাক আজি পৰ্যন্ত আলোড়িত কৰি ৰখা নাইনে! চিনেমাখনত ডেকা-গাভৰুহালৰ অন্তৰঙ্গ মুহূৰ্তক পিৰিতি বোৱা বোৱতী নৈয়ে অনন্যভাৱে উপস্থাপন কৰিছে। জাহ্নু বৰুৱাৰ প্ৰথম চিনেমা আৰু নেশ্যনেল ফিল্ম ডেভেলপমেণ্ট ক'ৰ্প'ৰেশ্যন, ইণ্ডিয়াৰ দ্বাৰা প্ৰযোজিত প্ৰথমখন অসমীয়া চিনেমা, শ্ৰেষ্ঠ অসমীয়া চিনেমাৰ ৰজত কমল প্ৰাপ্ত অপৰূপাত (১৯৮২) সংগীত পৰিচালক ভূপেন হাজৰিকাৰ যাদু অসমীয়াই পাহৰিব পাৰিবনে! ভাওনাৰ দৃশ্যটিৰ পাছতে মঞ্চত কণনানি এজনীৰ সৈতে নিপন গোস্বামীৰ মুখত দিয়া—

"আই সৰস্বতী অ'— ৰংফুল বকুলী
তোমালৈ মানি যাওঁ কি
তোমালৈ মানি যাওঁ শুকুলা ছাগলী
মাহে পৰমানে দি মিলন দৈ
শশী মিলনদৈ বাখৰ ক'লিদৈ
বাখৰ ক'লিদৈ আৰু মঙলদৈ মাহে পৰমানে দি...

গীতটি নুশুনা অসমীয়া নিশ্চয় নোলাব। আমি ৰেডিঅ' শুনা প্ৰজন্মৰ বাবে ভূপেন দাৰ ৰংফুল বকুলী অন্য এক আবেগ।

নিপ বৰুৱাৰ ছুপাৰ হিট চিনেমা ককাদেউতা, নাতি আৰু হাতীৰ (মুক্তি ১৮ নৱেম্বৰ, ১৯৮৩) সংগীত কৰিছিল ৰমেন বৰুৱাই য'ত দ্বীপেন বৰুৱা, পুষ্পা, ললিতা দাসে কেশৱ মহন্তৰ কথাৰে গাইছিল—

বিহুৰে কঠীয়া কোনে সিঁচি গ'লে
কোনে ৰচি গ'লে গীত
মন ৰমে ৰমায় বুকু হুমেহমায়
অলিয়া-বলিয়া চিত...।

মাতৰ জুৰনীয়া মাজনিশাৰ বাঁহীটি
ভাতৰ ঘুৰণীয়া কাঁহী
মনৰ মোহনীয়া মাকনৰ হাঁহিকন
তেজাল পতুমৰে পাহি
পথাৰৰ মাজেৰে ৰূপহী শিমলু
পুলি জকেমকাই নাচে
আইজনীৰ কপালৰ সেন্দুৰৰ ফোটটো
শিৰলৈ পোন হৈ আছে
কোনে সৰজা নাচনী
ঢুলীয়াৰে বাচনি
থাকোনো কেনেকৈ চাই
গা-মন কৰে ৰাই জাই ইত্যাদি ইত্যাদি।

দাৰা আহমেদ পৰিচালিত আশীৰ দশকৰ চিনেমা মধুচন্দাও বিশুদ্ধ বিহু গীত-নাচেৰে সমৃদ্ধ।

বহুটি আহিলে উখলে মাখলে
এ আমাৰে মুখলৈ চায়
এ আমিও পাতিছো বিহুৰ আদৰণি
এ বিহুৰে বাতৰি পায়
বিহুৰেনো তলিতে গালোনো বিহুগীত ঐ
ইননি ঐ বিননি কৰি (মধুচন্দা, সংগীত- নয়ন)

১৯৯১ৰ যাদৱ চন্দ্ৰ দাসৰ চিনেমা প্ৰেম জনমে জনমেত মঞ্চত গোৱা দেশপ্ৰেমমূলক গীতত বিহুনৃত্য পৰিৱেশন কৰা হৈছিল—

'হেৰ' অসমীয়া বিহুৰে বলিয়া
লুইতৰ পাৰতে ঘৰ
লোকে আহি খেদিলে
ভাত কাপোৰ কাঢ়িলে
ঘৰতে সাজিলে পৰ (সংগীত পৰিচালনা ৰিদীপ দত্তৰ)

ব্যৱসায়িকভাৱে সফল অসমীয়া চিমো যৌৱনে আমনি কৰেৰ (মুক্তি ১২ জুন, ১৯৯৮, প্ৰযোজনা-পৰিচালনা অশোক কুমাৰ বিষয়া) গীতটো বিহুৰ উল্লেখ—

তেনেকৈ নক'বা নল'বা জোকাই
বিহুৰে বতৰত মোকে শুনোৱাই
উতলা কৰা কথাটি কলা
এতিয়া কিয় আমনি কৰা
নিদিলাহি মনৰ বাতৰি

২০২২ত মুক্তি পোৱা 'এমুঠি পুঠি'তো (পৰিচালনা-কুলনন্দিনী মহন্ত) বিহুগীত-নৃত্য সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছিল—

অ' থেকেৰা টেঙাৰে
জুতিকৈ ৰান্ধিম দে
উঠিছে মাছৰ উজান
অ' বৌ কুঢ়ি বৰালি শিঙৰা চেঙেলী
খালৈনো ভৰাই ভৰাই আন

ৰঙালী বিহুৰ পৰিৱেশ ৰচনা, বিহুসুৰীয়া গীত, বিহুৰ উল্লেখ, বিশুদ্ধ বিহুগীত-নাচেৰে অসমীয়া ভাষাৰ চিনেমা চহকী। মোৰ লেখাটোত মাথো সামান্য আভাস দিয়াৰহে চেষ্টা কৰিলো। ৰঙালীৰ ৰং আৰু চিনেমাৰ কথা বহলাই লিখিবলৈ হ'লে ঠাইৰ নাটনি হ'ব। তেজে-তেজে সোমাই যোৱা বহাগক এৰি আমি দেখোন একোৰেই ভাবিব নোৱাৰো।❑

দেউৰী বিহু (বিচু)ৰ পৰম্পৰা

ড° অতুল কুমাৰ দেউৰী ভৰালী

উত্তৰ-পূৰ ভাৰতৰ আদিমতম জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য অন্যতম জনগোষ্ঠী দেউৰী জনগোষ্ঠী আৰু মানৱ সংস্কৃতিৰ মৌলিক উপাদানসমূহ বিৰাজমান। অসমৰ ভূমিপুত্ৰ দেউৰী জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰা লোকবিশ্বাস ধাৰণা গিৰা-গিৰাচি তেওঁলোকৰ আদিম পিতৃ-মাতৃ। দেউৰী ভাষাত নিজকে'জিম' চাঁয়া' কয়, ভাৰতীয় সংবিধানত "দেউৰী" জনজাতি।

প্ৰাগ-ঐতিহাসিক যুগত আদিম জনগোষ্ঠীৰ দেউৰীসকল প্ৰাগজ্যোতিষৰ প্ৰাচীন ভূ-খণ্ডলৈ আহোমসকল ১২শ শতিকাত শদিয়া অঞ্চললৈ অহাৰ বহু শতিকাৰ আগৰে পৰা বাস কৰিছিল বুলি দেউতাৰ দেউতাক আজুককাৰ দেউতাকে বংশানুক্ৰমে কোৱা বুলি কৈছিল। নিজস্ব স্বকীয় ভাষা, কলা-কৃষ্টি,ধৰ্বিশ্বাস,সামাজিক ৰীতি-নীতি, জীন ধাৰণ প্ৰণালী, সাজ-পোছাক, সমাজ পৰিচালনাৰ বিশেষ আছুতীয়া নিয়ম-ৰীতি-নীতি, জীৱন ধাৰণ প্ৰণালী, সাজ-পোছাক, সমাজ পৰিচালনাৰ বিশেষ আছুতীয়া নিয়ম-ৰীতি-নীতি বৈশিষ্ট্য দেউৰী সমাজত জন্মলগ্নৰে পৰা পৰিবেষ্টিত ।

দেউৰীসকল বৃহৎ মঙ্গলয়ত জাতি গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত তিবত-বৰ্মীয় শাখাৰ চিনো-তিবত পৰিয়ালৰ আৰু আদি বাসস্থান চীন দেশৰ উত্তৰ পশ্চিম অঞ্চলৰ হোৱাংহো ইয়াংচিকিয়াং নদীৰ উপত্যকা বুলি ঠাৰৰ কৰে। এসময়ত উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ নদী-পৰ্বত পাৰহৈ প্ৰাচীন অসমৰ শদিয়াৰ উত্তৰ পূৰ অংশ জইদাম পাহাৰৰ পাদ অংশৰ বিস্তৰ্ণ অঞ্চল যেনে-জইদাম, দেউৰা পথাৰ শদিয়া, এৰেম, কেৰেম, লাইবা, লপাবা, চলিয়া, মামৰি, পিচলা আদি ঠাইত বহু শ বছৰ বাস কৰাৰ পিচত দেউৰীসকল ১১শ শতিকাত শদিয়া অঞ্চললৈ স্থানান্তৰিত হৈ ১৮ শ শতিকাত শদিয়া অঞ্চল এৰি প্ৰথমে মাজুলী, লক্ষীমপুৰ, যোৰহাট, শিৰসাগৰত বাস কৰিছিল বুলি লোকবিশ্বাস। শদিয়াত বসতি কৰা কালতে বসতি কৰা স্থান অনুসাৰে দেউৰী জাতিৰ চাৰিটা ফৈদ যেনে- দিবাং নদীৰ তিৰত বাস কৰা সকল দিবঙীয়া, টেঙাপানী নদীৰ তিৰত বাস কৰা সকল টেঙাপনীয়া, বৰনৈ বা লুইত নদীৰ তিৰত বাস কৰা সকল বৰগঞা আৰু আন এটা ফৈদ পাটৰগঞা যিটো শদিয়া এৰি আহোতে মাজবাটতে বিলুপ্ত হোৱা কিম্বা নগাঁৰৰ মৰিগাঁত কৰা দেউৰী উপাধিৰ সকল বুলি আন তিনিটা ফৈদৰ ধাৰনা কিন্তো ভাৰতীয় বন সেৱাৰ (Indian Forest Service), অৰুণাচল প্ৰদেশৰ বিভিন্ন স্থানত ভিন ভিন পদত কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰাৰ লগতে আন্দামান নিকোবৰ দীপপুঞ্জত ভাৰপাপ্ত প্ৰধান বন সংৰক্ষকৰ দায়িত্ব পালন কৰি ২০১৯ চনত চাকৰিৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰা শ্ৰীৰমাকান্ত দেউৰীয়ে বিলুপ্ত হোৱা বুলি ভবা পাতৰ গঞা ফৈদৰ লোক অনেক চৰ্চ্চা, অনুসন্ধান কৰি চিনাক্ত কৰি এই ফৈদৰ স্থিতি পোঁহৰলৈ আনিবলৈ লিপিবদ্ধ প্ৰকাশ কৰাৰ চেষ্টা কৰিছে "দেউৰী বৰগঞা খেলৰ ইতিহাস" লিখনীৰ দ্বাৰা। দেউৰী চাৰি ফৈদৰ অতীতৰ ইতিহাস বিশ্লেষণৰ বহু সমলৰ অৱতৰণিকা তেওঁৰ দেউৰী বৰগঞা খেলৰ "ইতিহাস"পোৱাৰ স্থল নিশ্চয় থাকিব।

মানৱ ৰূপ লাভ কৰা কালৰে পৰা দেউৰীসকল শাক্ত ধৰ্ম্মীয় আৰু বলিবিধান, মাহ প্ৰসাদেৰে উপাসনা কৰিছিল দেৱ-দেৱীক। দেউৰী দিবঙীয়া ফৈদে কুণ্ডিমামাক, টেঙাপনীয়া ফৈদে কুণ্ডিমাৰ পুত্ৰ বলিয়া বাবাক আৰু বৰগঞা ফৈদে কুণ্ডিমামাৰ জীয়াৰী তাম্ৰেশ্বৰী (কেচাঁইখাতি) গোঁহানীক পূজা-অৰ্চনা কৰিছিল আৰু এতিয়াও পৰম্পৰাৰে পালন কৰে।

মানৱৰ স্থিতিলৈ ৰূপান্ত হোৱা, গাৰ্হস্থ্য জীৱনৰ সূৰ্য উদয় পৰত কৃষিয়েই জীৱন-জীবিকাৰ একমাত্ৰ সমল কৃষি কাৰ্মৰ সঙ্গতি ৰাখি উদ্যাপন কৰা উৎসৱ বিচু কয়। আহোমসকলৰ আগমনৰ বহু পুৰ্বতে প্ৰাগ-ঐতিহাসিক যুগৰ প্ৰাগজ্যোতিষৰ প্ৰাচীন উত্তৰ-পূব ভূ-খণ্ডত বসবাস কৰা দেউৰীসকলৰ বাদেও বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ ভূমিপুত্ৰসকলৰ উমৈহতিয়া উৎসৱত পৰিবেশন কৰা মনৰ আনন্দ, উল্লাহ প্ৰকাশৰ গীত-মাত, নৃত্য, বাদ্য বাদন ইত্যাদিৰ ৰূপ আহোম ৰাজনৰ অসমত ৰাজত্বৰ আৰম্ভনি পূৱাতে ৰাজকাৰেংৰ বাকৰিত বিভিন্ন জনগোষ্ঠিৰ মাজত ঐক্য, সমন্বয়ৰ সৰল সেতু বন্ধনৰ বাবে উৎসৱক প্ৰাধান্য দিয়া অসমৰ অসমীয়াৰ বিহু। বিহু অসমৰ পৰিচয় বাপুতি হাঁহোন চেনেহৰ বিহু বিশ্ব বিখ্যাত। দেউৰীসকলে কৃষি ভিত্তিক উৎসৱ উদ্যাপন দেউৰী ভাষাৰ বিচু নতুন সংস্কৰণ হেমকোষৰ ৯৫৭ পৃষ্ঠাত উল্লেখ বিচু দেউৰীসকলৰ বিহু গতিকে বিচু শব্দই আহোম স্বৰ্গদেও চুকাফাই ৰাজকাৰেংৰ বাকৰিত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ উমৈহতিয়া উৎসৱ উদ্যাপনেৰে বিহু জন্ম লগ্ন বুলি সবাই মানো ।

বিহু দেউৰী সমাজত আদিম কালৰে পৰা ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰে পালন কৰি আহিছে । বুধ বাৰটো দেউৰীসকলে এটি পবিত্ৰ বাৰ বুলি গণ্য কৰে সুতৰাং ধান খেতিৰ সংলগ্ন ৰাখি প্ৰতিটি বিহু যেনে- কাতি মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰে কাতি বিহু, মাঘ মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰে মাঘ বিহু আৰু ব'হাগ মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰৰ পৰা বাৰ দিনত ব'হাগ বিহু গাঁৱত, দেওশাল (থান ঘৰ)ৰ সমান্তৰালভাৱে গাঁৱত উদ্‌যাপন পৰম্পৰা।

প্ৰতিখন দেউৰী গাঁৱত একোখন আচুতিয়াকৈন্ঠ দেওশাল (থান) থাকে। দেওশালত তিনিটা মন্দিৰ তাৰে মাজত মূল মন্দিৰটো য'ত বুঢ়া-বুঢ়ী (গিৰা-গিৰাচি)ক পূজা-অৰ্চনা কৰে, এটি মন্দিৰত সন্মুখত দেওশালত ছাগলী, হাহঁ, কুকুৰা বলি দি দেউৰীসকলৰ ইষ্ট দেৱতা দিবঙীয়া ফৈদে কুণ্ডিমামাক, টেঙাপনীয়া ফৈদে কুণ্ডিমামাৰ পুত্ৰ বলিয়া বাবাক আৰু বৰগঞা ফৈদে কুণ্ডিমামাৰ জীয়াৰী তাম্ৰেশ্বৰী (কেচাঁইখাতি) গোঁহানীক পূজা-অৰ্চনা সেৱা কৰে। বৰদেউৰী আৰু সৰুদেউৰীয়ে অনান্য বৰভৰালী সৰুভৰালী আৰু পৰীয়াসকলৰ সহযোগত পূজা পাৰ্বন কৰে। বলিবিধান দিয়াৰ আগতে মূল মন্দিৰৰ ভিতৰত মাহ প্ৰসাদেৰে ইষ্ট দেৱতাক সেৱা কৰে।

দেওশালৰ নামনিত সঁজা মন্দিৰটো হ'ল সাতকোঁৱৰ মন্দিৰ, তাত সাতকোঁৱৰ দেৱতাক পূজা কৰা হয় উক্ত মন্দিৰৰ ভিতৰত মাহ প্ৰসাদহে দিয়া হয়। সাতকোঁৱৰ শালৰ নামনিত এখন চালপীৰা সজায় ৰাখে তাত ডাঙৰীয়া দেৱতাক পূজা-অৰ্চনা কৰা হয়। বৰদেউৰী সৰু দেউৰী আৰু বৰভৰালী সৰুভৰালীয়ে বলি বিধান পৰ্বত সহায় কৰে।

একেবাৰে উজনিৰ মন্দিৰটো ইন্দ্ৰদেৱতাৰ মন্দিৰ, তাতো মাহ প্ৰসাদেৰে পূজা পাৰ্বন কৰে। তাত কোনো বলি বিধান কৰি নিদিয়ে। তাৰ কাষতো এখন চাল পিৰা থাকে তাত বগা কুকুৰাৰে পূজা দিয়ে। এনেদৰেই দেউৰীসকলে পূজা অৰ্চনা কৰে। ব'হাগ বিহুৰ লগত সংগতি ৰাখি বলিবিধান, মাহ প্ৰসাদেৰে মাঘ বিহু, ব'হাগ বিহু আৰু মাহেকিয়া পূজা অৰ্চনা কৰে। কাতি বিহুত মাত্ৰ মাহ প্ৰসাদেৰে পূজা পাৰ্বন কৰে। দেউৰীসকলে শাওন মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰে শাওঁনীয়া পূজা কৰে। এই পূজাত মাহ প্ৰসাদৰ বাদেও ছাগলী, হাঁহ, কুকুৰা বলি দি ইষ্ঠদেৱতাক পূজা অৰ্চনা কৰে। পাৰ বলি দিয়া নহয় পূজা পাৰ্বন কৰি ইষ্ঠ দেৱতালৈ উৰ্চগা কৰি জীৱন্তে এৰি দিয়ে।

তিনিটা একে শাৰীৰ একেবাৰে নামনীৰ মন্দিৰৰ সমুখভাগ মুকলিকৈ অলপ আহল বহল য'ত উৎসৱ পালনৰ সময়ত দেওশালত পূজা-অৰ্চনাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সকলো বস্তু ৰাখিবলৈ যাৰ সন্মুখত বলিবিধান কৰে। বিশেষকৈ ব'হাগ বিহু পালনৰ সময়ত পৰীয়াসকল দেওশালত নিশা থাকে। দেওশাল পৰিচালনা, পূজা-অৰ্চনা, চোৱাচিতা ইত্যাদি কৰিবলৈ একজনকৈ বৰদেউৰী, সৰুদেউৰী, বৰভৰালী, সৰুভৰালী, চাৰিজন পৰীয়া এজনকৈ বৰা, বাৰিক থাকে। বৰদেউৰীয়ে বলিবিধান কৰে। ছাগলী, হাহ-কুকুৰা বলি দি দেউৰীসকলৰ ইষ্ঠ দেৱতাক সেৱা কৰে। বৰদেউৰী, সৰুদেউৰীয়ে অন্যান্য বৰভৰালী সৰুভৰালী আৰু পৰীয়া সকলৰ সহযোগত পূজা পাঠন সমাপ্ত কৰে। ব'হাগ বিহু, মাঘ বিহু আৰু শাওনৰ পূজাত গাৱৰ প্ৰতিগৃস্থই ইষ্ঠ দেৱতালৈ মান কৰি ভেটুৱা মানে ছাগলী, হাঁহ, কুকুৰা, পাৰ দেওশালত দিয়ে। দেওশালৰ ভিতৰত কোনো মুৰ্তি নেথাকে, অদৃষ্ট্য দেৱ-দেৱী গণ্য কৰি মাটিৰ থাপনাত নেদেখা জনালৈ মান কৰি আগলি কলপাতত তামোল-পানৰ শৰাইত টকা অৰিহনা, পকাকল, চাউলৰ কেচা পিঠা, মাহ-প্ৰসাদ আগবঢ়াই, ধুপ-ধুনা, মিঠাতেলৰ বন্তি জ্বলাই দেউৰী ভাষাৰে মন্ত্ৰ পাঠ কৰি পূজা-অৰ্চনা কৰে। পূজা-অৰ্চনা কৰা মন্ত্ৰ অতি গোপনীয় আৰু পূজাৰ মন্ত্ৰ লিখিত ৰূপত ৰাজহুৱা কৰিব নোৱাৰে বুলি দেউৰী সমাজত বাৰুণ মাত্ৰ এগৰাকী পূজাৰীৰ পৰা পৰবৰ্তি পূজাৰী গৰাকীয়ে মুখেমুখে শিকি দেওশালত পূজা-অৰ্চনা পৰম্পৰাৰে কৰি আহিছে। দেওশাল পৰিচালনা কৰা পূজাৰী আৰু পৰীয়াসকলৰ বাদে কোনোৱে দেওশালৰ ভিতৰত প্ৰবেশ কৰিব নোৱাৰে। দেওশালৰ চাৰিসীমাৰ বাহিৰত এটা ঘৰ থাকে য'ত বিশেষকৈ দেওশালত পূজা-পাৰ্বনৰ সময়ত ৰাইজে খোৱা ব্যৱস্থা কৰে।

দেউৰী সমাজত প্ৰতিটো বিহু ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰে পালন কৰে দেওশালৰ বাদেও গাৱৰ প্ৰতি ঘৰে ঘৰে। দেউৰী বিহুৰ পৰম্পৰা বৰ্ণনা দেউতাহঁতে কোৱা আৰু মই সৰুকালৰে পৰা চাকৰি কৰা বাবে গাঁও এৰি অহালৈকে প্ৰতি বিহুত গাঁৱলৈ যাব নোৱাৰা সময়লৈকে দেখা, নিজে ভাগলোৱা, জ্যেষ্ঠসকলে বৰ্ণনা কৰা অভিজ্ঞতাৰে, বৰ্তমানেও আমাৰ গাঁৱত উদ্যাপন কৰা দেউৰী বিহুৰ পৰম্পৰা জ্ঞাত কৰিব বিছাৰিছোঁ।

ব'হাগ বিহু আৰম্ভণিতে গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰুৱে চ'ত মাহত নিশা গাৱৰ গাওঁবুঢ়া বা বৰভৰালী, বৰদেউৰীৰ ঘৰৰ চোতালত নিশা বিহু কৰা দেখিছো। এতিয়াও অনেকে কয় নিশা বিহু কৰোতে বহুতৰ মাজত প্ৰেম-প্ৰীতি হয় আৰু গাভৰুক পলোৱাই বিবাহ হৈছিল। ব'হাগ বিহুৰ আগনিশা ডেকাসকলে ওৰে নিশা বিহু নৃত্য কৰি আনন্দ আমাৰ ঘৰৰ চোতালতে কৰা দেখিছো কাৰণ দেউতা আমাৰ গাৱৰ গাওঁবুঢ়া আছিল। গৰু বিহু অসমৰ ৰাইজে পালন কৰা দৰে কৰে, গাওঁত থকা সময়ত প্ৰতি বছৰত ঘৰৰ গৰুবোৰ ৰাতিপুৱাই মাখিৱতি গছৰ ঠাল-পাতেৰে খেদি খেদি আমাৰ ঘৰৰ সন্মুখতে থকা ৰাহুৱা পুখুৰীলৈ লৈ গৈছিলোঁ,

আগদিনাই বাহৰ তিনি শিৰা কাঠিত সি থোৰা থেকেৰা, বেঙেনা, লাও পুখুৰিৰ পানীত গৰুবোৰ নমাই মা-হালধি গৰুৰ গাত ঘহি গৰুৰ গা ধোৱাইছিলোঁ আৰু গৰুৰ গালৈ লাও বেঙেনা থেকেৰা দলিয়াই কৈছিলো লাও খা বেঙনা খা থেকেৰা খা, মাৰ সৰু বাপেৰ সৰু তই হবি বলধ গৰু। শুকান তৰা গছৰ বাকলিৰে বনাই থোৱা ৰচি পিন্ধাইছিলোঁ। সন্ধিয়া গৰুবোৰ গোঁহলীলৈ অহাৰ পিছত মা-বাইহতে ৰান্ধি থোৱা চাউলৰ তেল পিঠা খোৱাইছিলো, ধুপ-ধুনা গৰুৰ মাজে মাজে গোহালীটোত দিছিলোঁ। কৃষি জীৱি কৃষকৰ খেতি কাৰ্য কৰাৰ প্ৰধান সমল গতিকে গৰু বিহু পালন । মোৰ গৰু বিহু দিনাৰ অলৌকিক অভিজ্ঞতা উল্লেখ কৰিব বিছাৰিছোঁ- আমাৰ এজনী গাইগৰু হেৰাইছিল, ওচৰৰ গাৱত বিচাৰি নোপোৱাত বাঘে খালে বুলি ভাবিছিলো, কিন্তু আচৰিত হৈছিলো গৰু বিহু দিনা গাই জনী ঘৰলৈ আহিছিল। অন্য এক অভিজ্ঞতা এজনী গাইগৰু বয়স হোৱা বাবে বজাৰত বিক্ৰি দিয়া হৈছিল সেই গাই জনীও দহমাহৰ পিচত গৰু বিহুৰ দিনা ঘৰলৈ আহিছিল। তেতিয়াৰ পৰা দেউতাই ঘৰৰ কোনো গৰু পতিপালনৰ অসুবিধা হলেও বিক্ৰি নকৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল।

ব'হাগ বিহুত বুধ বাৰে ৰাতিপুৱা মিঠাতেলত তিয়াই থোৱা ফলা মাহ, বতা হালধিৰে গা ধোই নতুন কাপোৰৰ সাজ পিন্ধি মা-দেউতাক সেৱা কৰি বিহুৰ জলপান প্ৰধানত দৈ-চিৰা, মিঠাআলু, বিধে বিধে পিঠা খাই ওচৰৰ জেষ্ঠসকলক সেৱা-সন্মান জনাইছিলোঁ। লগৰ লৰাৰ সতে কণী যোজাইছিলোঁ । কণী যোজাওতে জিকা কণী মা বা বাইদেউহতে ৰঙা কোমোৰৰ ফুলৰ লগত বা সৰু আলু বিলাহিৰ লগত ভাজি খবলৈ দিছিল। সেই দিনা ভাত নেখাই জা-জলপান আৰু মায়ে এশ এবিধ শাক-পাচলি, বন-লতা, কিছুমান বনৌষধি গছৰ শিপা, ফল-ফুল ওষধৰ দৰে ঘৰৰ সকলোৰে খাব দিছিল।

বুধ বাৰে দিনত গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰুসকলে বিহু কৰি কৰি বিহু গাঁৱৰ পৰা দেওশাললৈ নিয়ে। দেওশালৰ চোতালত গাঁৱৰ সকলো পুৰুষ মহিলাসকলে দুটা দল কৰি ঘুৰণীয়াকৈ শাৰিপাতি বিহু কৰে। প্ৰতি ব'হাগ বিহু সময়ত দেউধনীয়ে দেও উঠা দেখিছিলোঁ সৰুৰে পৰা বিয়া পিছত প্ৰতি ব'হাগ বিহুত গাঁৱলৈ যাব নোৱাৰালৈকে। দেওধনীগৰাকী আমাৰ মাঙুং (বৰমা) আছিল, বিহুৰ ভালেমান দিনৰ আগৰ পৰা উপবাসে থাকে। দেওধনীয়ে বিহুৰ দিনা আবেলি গাঁৱৰ সকলোকে গাঁৱৰ পৰা দেওশাললৈ যাবলৈ বাধ্য কৰিছিল, কোনোবাই সময়ত দেওশাললৈ নগ'লে হাতত থকা লাঠিৰে খেদি যাবলৈ বাধ্য কৰিছিল। দেওশাললৈ বগা কাপোৰ বাদে অন্য ৰঙৰ কাপোৰ পিন্ধি যাব নোৱাৰে আৰু অন্য গাঁৱৰ কোনো যাব নিদিছিল তেনে ব্যতিক্ৰম হ'লে দেওধনীয়ে খেদি বাহিৰ কৰি দিছিল। দেওধনীক বিশেষ চেৱেৰে বিহু গীত-নৃত্য, ঢোল বজাই দেওধনীক নচোৱাব লাগে, নাচি নাচি দেওধনী ভাগৰি নপৰালৈকে বিহু কৰিব লাগিছিল। গাঁৱত ৰাজহুৱা পূজিৰে এটা মতা ছাগলী বলিদি দেৱতালৈ উৰ্চগা কৰা ছাগলীৰ বলি দি আচতিয়াকৈ ৰখা তেজ দেওধনীয়ে পি খায়। দেওধনীয়ে আগলি বতৰা দিয়ে ৰাজহুৱাৰ বাবে যেনে বছৰটোত বতৰ কনে হ'ব, খেতি কেনে হ'ব, ঘৰুৱা কিবা জানিব বিছাৰিলেও দেওধনীয়ে সমিধান দিয়ে। এইয়া বৰ তাৎপৰ্যপুৰ্ণ । দেউশালৰ চোতালত গাঁৱৰ সকলোৱে বিহু কৰাৰ আগতে ভাগে ভাগে তামোল-পানৰ শৰাই, তেলৰ বন্তি, ধুপ জ্বলাই আঠুলৈ সেৱা কৰে, তামৰ কলচিত পবিত্ৰ গঙ্গা জল তুলসী, দুবৰী আৰু টংলটি পাটেৰে সেৰকীসকলৰ গাত পৰাকৈ চতিয়াই পূজাৰীয়ে আশিৰ্বাদ মন্ত্ৰে সকলোৰে মঙ্গল কামনাৰে।

ব'হাগ বিহু দেওশালৰ চোতালত বুধবাৰৰ পৰা শুক্ৰবাৰলৈ কৰা পিছত বিহু শুক্ৰবাৰে সন্ধিয়া গাঁৱলৈ আনে আৰু গাঁৱত এমুৰৰপৰা শেষৰ ঘৰলৈ প্ৰতি ঘৰত চেমনীয়া, ডেকা, আদহীয়া, বুঢ়া, গাভৰু, বোৱাৰী, বুঢ়ীসকলো ভাগে ভাগে বিহু কৰে শনি বাৰৰ পৰা মঙ্গলবাৰলৈ। সেইকেইদিনতে গাঁৱত হুঁচৰি মাৰাৰ সিদ্ধান্ত হ'লে হুঁচৰি মাৰাৰ নিয়ম। গাঁৱৰ ৰাইজৰ আৰ্থিক অৱস্থা মানে খেতিত লাভ-লোকচান, বেমাৰ ইত্যাদি বিবেচনা কৰি হুঁচৰি মাৰিছিল। হুঁচৰিত তিৰুতাই ভাগ নলয়। গাঁৱৰ স্কুল ঘৰ, দেওশাল মেৰামতি বা গাৱত দৰকাৰি কাম কৰিবলৈ পুঁজি সংগ্ৰহৰ বিবেচনা কৰি হুঁচৰি মাৰাৰ মুল উদেশ্য ।

পুনৰ বুধ আৰু বৃহস্পতি বাৰে দেওশালত বিহু, পূজা-পাতল হয় আৰু সন্ধিয়া বিহু দেওশালৰ পৰা সকলোৱে বিহু কৰি কৰি গাঁৱৰ মুৰত বিহু থৈ আহে।

শুক্ৰবাৰে গাৱৰ পথাৰৰ পখুৰীত ব'হাগ বিহু উৰুৱাৰ ব্যৱস্থা কৰে। উক্ত স্থানতে গাঁৱৰ সকলো মিলি ভাগে ভাগে বিহু গীত-নৃত্য কৰি আনন্দ কৰে আৰু দেওশাল পৰিচালনা কৰা, নিঘুনি লোকে কলগছৰ ঢকুৱাৰে এখন নাওঁ সাজি তাত আগলি কলপাটৰ শৰাইত তামোল-পান, পকাকল, চাউলৰ কেচা পিঠা, মা-চাউলৰ প্ৰসাদ, যথাসম্ভৱ ফল্মুল, নাওখন ফুলেৰ সজাই আৰু এটা জীৱন্ত মতা কুকুৰা বান্ধি ধুপ-ধুনা মিঠা তেলৰ বন্তি জ্বলাই কলৰ নাওখন পুখুৰীৰ পানীত উতাই দিয়াৰ আগতে ৰাইজে আঠুলৈ সেৱা কৰি নিজৰ লগতে পৰিয়ালৰ মঙ্গল কামনাৰ বাদেও বছৰটোত জ্ঞাত বা অজ্ঞাতে নজনাকৈ কৰা ভূল-ক্ৰোতি,অপৰাধৰ ক্ষমা-মাৰ্জনা বিছাৰি আৰু পূজাৰীয়ে ইষ্ঠদেৱতা, স্বৰ্গ-মৈত্যৰ সকলো দেৱ-দেৱীক স্মৰণ কৰি আশিৰ্বাদ মন্ত্ৰ গায় তামৰ কলচিত ভৰাই

ৰখা পৱিত্ৰ জল তুলসী, দুৰৱী, টংলটিৰে ফুলেৰে সজুৱা নাঁওখনত আৰু আঠুলৈ সেৰা কৰা ৰাইজৰ গালৈ চতিয়াই নাঁওখন পুখুৰীৰ পানীত মেলি দিয়ে। ঢোলৰ মাৰি পানীলৈ দলিয়াই বছৰৰ বিহু উৰুৱাৰ বিশাদ মনেৰে ৰাইজ গাৰলৈ যায়। পুনৰ বিহু পালনৰ পৰ্ব নহালৈকে গাঁৰত ঢোল বজাব নেপাই বুলি দেউৰীসকলৰ লোকবিশ্বাস ।

কাতি বিহু উলাহেৰে উদ্যাপন নকৰে কাৰণ কৃষকৰ ভঁৰালৰ ধান কিছু লোকৰ কমি আহে গতিকে কাতি বিহু কঙালী বিহু বুলি কয়। পথাৰৰ ধান খেতিত ধানৰ ঠুক ধৰি উঠে তেনে সময়তে পথাৰ ধাননীত, ঘৰৰ চোতালত তুলসীৰ তলত, ধান ভঁৰালত, গৰুৰ গোঁহালীত তেলৰ চাকি জ্বলাই পথাৰৰ খেতি নদন বদন, ঘৰৰ সকলোৰে কুশল-মঙ্গল কামনা কৰে। থানঘৰত ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰে পূজা-অৰ্চনা কৰে।

মাঘ বিহু গাঁৱৰ ডেকাসকলে মেজি সাঁজিবলৈ কাঠ-বাহ আগতীয়াকৈ আয়োজন কৰি গাঁৱৰ সন্মুখত ৰাজহুৱাকৈ মাঘ মাহৰ প্ৰথম মঙ্গল বাৰে উৰুকা নিশা বিহু আনন্দ কৰি মাছ-মাংস, মদ-ভাতৰ ভোজভাত খায় আৰু বুধবাৰে প্ৰাতঃস্নান কৰি আগলি কলপাটত তামোল-পান, ধূপ-ধুনা, অৰিহণা (দক্ষিণা) হিচাবে টকা-পইচা আগুৱাই আঠুলৈ সেৰা কৰি মেজি জ্বলাই মাঘ বিহু পান কৰে। বুধ বাৰে পুৱাৰে পৰা থানঘৰত ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতিৰে পূজা-পাৰ্বন কৰে। মাঘ বিহুত দেওশালত পুজাৰীয়ে বলিবিধান কৰে গাৰৰ প্ৰতি ঘৰে ইষ্ঠ দেৱ-দেৱীলৈ উৰ্চগা কৰিবলৈ দিয়া ছাগলী, কুকুৰা, হাঁহ। মন্দিৰৰ থাপনাত পকাকল, মা-চাউলৰ প্ৰসাদ, ফল আদিৰে শৰাইত নেদেখা জনালৈ দেওশালৰ পূজাৰীয়ে আগুৱাই আৰু পূজাত আগবঢ়ুৱা প্ৰসাদ গাঁৱৰ প্ৰতি গৃহক ভগাই দিয়ে। ডেকা-গাভৰু, বোৱাৰী, বুঢ়ী, বুঢ়া ভাগে ভাগে প্ৰতি ঘৰতে বিহু আনন্দ কৰে আৰু গৃহস্থই যত সম্ভৱ মদ-মাংস, চিৰা-দৈ, নাৰিকলৰ লাৰু, পিঠা, কাঠআলু, মিঠাআলু অনেক খাদ্যৰে ঘৰলৈ অহা সকলক আতিথেয় কৰে। খেতি সামৰি উদ্যাপন কৰা মাঘৰ বিহু গাঁৱৰ ইজনে সিজনৰ ঘৰলৈ গৈ বিহু কৰি আনন্দ কৰাৰ দিন-বাৰৰ কোনো বাধ্য বাধকতা নেৰাখে। কিন্তু ব'হাগ বিহু উৎসৱ উদ্যাপন বাৰ দিনত শেষ কৰা পৰম্পৰা। কিন্তু ডাঙৰ গাঁওত হুঁচৰি মাৰি শেষ কৰিব নোৱাৰিলে তেনেক্ষেত্ৰত দুই এদিন ইফাল সিফাল বিবেচনা কৰি গাৰৰ ৰাইজে বিহু উৰুৱা পৰ্ব মানে।

চহৰত বাস কৰা দেউৰীসকলেও মাঘ বিহু মাঘ মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰে, ব'হাগ বিহু ব'হাগ মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰে পালন কৰে। মাঘ বিহু মঙ্গল বাৰে উৰুকা নিশা মেজি সাজি সকলোৰে মাছ-মাংস, মদ-ভাত খায় বিহু আনন্দ কৰে। বুধ বাৰে প্ৰাতঃস্নান কৰি দেউৰী সাজ পিন্ধি তামোল-পানৰ শৰাইত অৰিহণা দি তিনি ফৈদৰ দেউৰীয়ে আঠুলৈ ধূপ-ধুনা, বন্তি জ্বলাই উপস্থিত সকলোৰে ভাগে ভাগে শৰাই আগবঢ়ায় সেৰা কৰি মনোবাঞ্চা পূৰ্ণ বাঞ্চা কৰি মেজি জ্বলাই ।

ব'হাগ বিহু ব'হাগ মাহৰ প্ৰথম বুধ বাৰে বিহু অয়োজন মঞ্চৰ সন্মুখত বিহুৰ পতাকা উত্তোলন কৰি আগলি কলপাতত তিনিখন তামোল-পান, অৰিহনাৰে শৰাই আগুৱাই ধুপ-ধুনা, মিঠা তেলৰ চাকি জ্বলাই তিনি ফৈদৰ দেউৰীয়ে সেৰা কৰি ইষ্ঠ দেৱ-দেৱীক পূজা-অৰ্চনা কৰে। তামুল-পানৰ শৰাই, বন্তি জ্বলাই বছৰটোত জীৱনৰ মায়া এৰি সংসাৰ ত্যাগ কৰা সকলক সোঁৱৰি স্মৃতি তৰ্পন কৰা হয়। সকলোৰে মিলি কণী যোজাই আনন্দ কৰে। সকলোৰে একেলগে মাটিত বহি কুকুৰা নিজে মাৰি, কাটি দেউৰী ৰান্ধনিয়ে ৰান্ধি ঘৰত বনুৱা চাউলৰ মদ কাহৰ বাটিতলৈ কুণ্ডিমামা, বলিয়াবাবা, তাম্ৰেশ্বৰী গোঁহানীৰ বাদেও ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু, বৰুণ, ইন্দ্ৰ ইত্যাদি দেৱ-দেৱীক প্ৰাৰ্থনা কৰি মদ-মাংস উৰ্চগা কৰি খায়। উজনী আৰু উত্তৰ পাৰৰ চহৰত বাস কৰা দেউৰীসকলে সকলোৰে সুবিধাজনক স্থানত এটি ভৱন নিৰ্মান কৰি ৰাখিছে তাতে ৰাজহুৱাকৈ বিহু উদ্যাপনৰ বদেও সভা-সমিতি পাতে।

যদি নিজৰ মাক-দেউতাক মৃত আৰু বংশৰ সকলো মৃতকক গাঁৱৰ ঘৰত বছেৰীকিয়া পিণ্ড দিলেও যত পুত্ৰ তত পিণ্ড,

এই ধাৰা চহৰত বাস কৰিলেও মাঘ আৰু ব'হাগ বিহুত কুকুৰা নিজে মাৰি, কাটি ৰান্ধি, নিজে বনোৱা চাউলৰ মদ, পিঠা, মিঠা আলু, কাঠ আলু, তামুল পান কাটি খাব পৰাকৈ কলপাতত ঘৰৰ বাহিৰত মৰা-মৃতকক পিণ্ড দিয়া পৰম্পৰা ।

দেউৰী সমাজত ছোৱালী গাভৰু হ'লে টুলনী বিয়া নেপাতে কিন্তু ছোৱালী বিয়া হোৱাৰ বয়সৰ আগতে ডাঙৰ গাভৰুসকলে ব'হাগ বিহু উৰুৱা নিশা গাভৰু সাজ পিন্ধাই, কেচা তামুল-পান, টকা অৰিহণা লৈ ছোৱালী কালৰ কিবা অজানিতে বা জানি কৰা ভূল অপৰাধৰ জগৰ ভাঙে বুলি এতিয়াও গাঁৱৰ লগতে নগৰত থকা দেউৰীসকলেও উক্ত পৰ্ব পালন কৰে।

দেউৰীসকলে প্ৰতিটো বিহু ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰে কৰা বাদেও দেৱ-দেৱতা বছৰেকিয়া সকাম-নিকাম, বিয়া-দহা, মৰা-পিণ্ড, উদ্ধাৰ-প্ৰায়শ্চিত্ত সকলো সকাম কৰে দেউৰী ভকত বা দেউৰী পূজাৰীয়ে। দেউৰীসকল বৰ্তমান অসম, অৰুণাচলত প্ৰায় তিনিশতকৈ অধিক সৰু ডাঙৰ গাওঁ বাদেও উত্তৰ আৰু উজনী অসমৰ বিভিন্ন চহৰত দেউৰীসকল প্ৰায় ওচৰা ওচৰিকৈ বাস কৰে। অতি উল্লেখনীয় যে কোনো দেউৰী গাঁৱত ঘৰভেটি,

খেতিপথাৰ নথকা দেউৰীলোক নাই, দুখীয়া হলেও দেউৰী নাই ভিক্ষাৰী ।

দিবঙীয়া, টেঙাপনীয়া, বৰগএঞা ফৈদ বা খেলৰ পুৰুষানুক্ৰমে বৰ্তমান সময়তু সম্পৰ্কীয়, তেজৰ সম্বন্ধ বাহাল আছে আৰু বিয়াবাৰু একে বংশৰ মাজত নহয়, বংশ ভেদে হয়। প্ৰতিটো ফৈদ বা খেলৰ বিভিন্ন বংশ আছে। দেউৰী সমাজত ৰীতি-নীতি, আচাৰ-বিচাৰ, ব্যৱহাৰ, জীৱনশৈলী, গীত-মাত-নৃত্য দৃঢ়তাৰে ক'ব পাৰি উন্নত যদিও অনেকৰ জ্ঞাত নহয় বা জনসংখ্যা লঘিষ্ঠ জনজাতি বাবে মান্যতা দিয়া নাই। মিঠা, শুৱলা সুৰৰ দেউৰী গীত, মনপ্ৰাণত বৰষা-নৃত্য অসমৰ শিল্পী জিনা ৰাজকুমাৰী গোস্বামীয়ে দেশে-বিদেশে পৰিবেশন কৰি ক'ত বটা, সন্মান লাভ কৰিছে কোনে নাজানেহু জনপ্ৰিয় শিল্পী কল্পনা পাটোৱাৰীয়ে দেউৰী সাজৰ লগতে দেউৰী বিহু গীত দেশে-বিদেশে পৰিবেশন কৰি ক'ত সমাদৰ লাভ কৰিছে নিশ্চয় দেখিছে, শুনিছেহু অনা দেউৰী হ'লেও এই দুয়ো গৰাকী শিল্পীয়ে দেউৰী নৃত্য-গীত পৰিবেশন কৰোতে দেউৰী গীত-নৃত্য বুলি মঞ্চত উল্লেখ কৰি ৰাইজক অৱগত কৰি দেউৰী বিহু-গীত-নৃত্য পৰিবেশনে প্ৰচাৰ আৰু জনপ্ৰিয়তা বৃদ্ধিত অনেক সহায় কৰা বাবে তেঁওবিলাকৰ প্ৰতি দেউৰী সমাজ ঋণী আৰু অনুভৱ প্ৰকাশৰ ভাষাসীন, সীমাহিন কৃতজ্ঞতাৰ গৰাকী। দেউৰী সমাজৰহৈ তেওঁলোকলৈ অকৃতিম আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা বিহু বতৰত জ্ঞাপন কৰিছোঁ। কিন্তু পাপন মহন্তই দেউৰী গীতৰ সংমিশ্ৰণ তেওঁৰ কণ্ঠৰে পৰিবেশন কৰোতে দেউৰী ভাষাৰ সুৰৰ মাদকতা শুনি দৰ্শকৰ উল্লাহ দেখিও দেউৰী শব্দটো প্ৰকাশ কৰা শুনা নাই । পাপন মহন্তই মোৰ ভতিজা প্ৰয়াত ৰাজীব ভৰালীৰ লগত গৈ আমাৰ মধুপুৰ দেউৰী গাৱত দেউৰী বিহু গীতৰ ঢেক, সুৰ যিদৰে শদিয়াৰ সোনপুৰাৰ দেউৰী গাঁৱৰ কেইগৰাকীমান তিৰুতাৰ বিহুগীত শুনি আপ্লুত হৈ স্বৰচিত গীত দেউৰী গীতৰ ভাষা সুৰ ঢেক সংমিশ্ৰণ কৰি গোৱা গান দেশ বিদেশৰ শ্ৰুতা-দৰ্শকৰ আদৰ আকৰ্ষণ লাভ কৰিলেও দেউৰী ৰাইজৰ আক্ষেপ হয়তু অনুভৱ কৰা নাই। দৰ্শকে ইয়াৰ মান্যতা দিয়া আশা কৰো। দেউৰী নৃত্য-গীত আৰু দেউৰী গীতৰ সুৰ, ঢেক সংমিশ্ৰণ কৰি গীত পৰিবেশন কৰা প্ৰতিগৰাকী গায়ক-শিল্পীলৈ কামনা কৰিছোঁ কুণ্ডিমামা, বলিয়াবাবা, তাম্ৰেশ্বৰী গোঁহানীয়ে তেওঁলোকৰ মন-হৃদয়, কণ্ঠত অধিক সৰলতা দিয়ক।।

বৰ্তমান সৰ্বত্ৰ চৰ্চিত লোক গীত যিটো দেউৰী বিহু গীতৰ কলিও সংযোগ হ'ললৌ গীত, এইচেগতে শংকুৰাজ আৰু হ'ললৌ সংগীত দলৰ সকলো সদস্যৰ লগতে বৰ্ণালী দেউৰী আইদেৱলৈ আন্তৰিক ধন্যবাদ, কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

শেষত মতামত প্ৰকাশ কৰিলে অপৰাধ নহ'ব উত্তৰ-পূৱ ভাৰতৰ আদিমতম জনগোষ্ঠী দেউৰীসকলৰ উৎসৱৰ গীত-নৃত্যই বিহুৰ পুৰতি বেলা কাৰণ দেউৰী ভাষাত কৃষিভিত্তিক জীৱন-জীৱিকা কৃষি আৰম্ভ, পক ধৰা, সামৰা সময়ত উদ্‌যাপন কৰা উৎসৱ দেউৰী ভাষাত অতিজতে কৈছিল বিচু, কয়। অসমৰ এই লোক-সংস্কৃতি অসমৰ অন্য পৰিচয়, গ্ৰীনিচ্ বিশ্ব অভিলেশ মান প্ৰাপ্ত।।

দেউৰী সাহিত্য সভাই বৰ্তমান পদক্ষেপ লৈছে দেউৰী বুৰঞ্জী এই বছৰত প্ৰকাশৰ। দেউৰীসকলৰ অতীত জন্মলগ্নৰ এক সঠিক কোন শতিকাত কোন ঠাইৰ পৰা কিয় প্ৰাগজ্যোতিষৰ প্ৰাচীন ভূ-খণ্ডলৈ আহি বসবাস কৰিছিল আৰু শদিয়া অঞ্চল এৰি প্ৰথমে মাজুলী, লক্ষীমপুৰ, যোৰহাট, শিৱসাগৰ আৰু নগাঁৱৰ মৰিগাঁৱত বাস কৰিছিল ইয়াৰ সকলোৰে গ্ৰহণযোগ্য প্ৰাৰম্ভ প্ৰমাণিকতা নিশ্চিত হ'ব।। ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰে বিচু উৎসৱ অতীজৰে বৰ্তমালৈকে উদ্‌যাপন কৰা দেউৰীসকলৰ ভাষাত 'বিচু' বিহু, গতিকে সৌৰজগতৰ বিষুৱ ৰেখাৰ উস, বিহু সমীকৰণ প্ৰকৃতাৰ্থত কিমান যুক্তিৰে প্ৰতীয়মান বিছাৰ কৰা আশা কৰোঁ। দেউৰী পুজাৰীয়ে আহোম ৰাজত্ব, চুটিয়া ৰজাৰ ৰাজত্ব কালত ৰাজকীয় পুজাৰী আছিল আৰু এতিয়াও উক্ত অঞ্চলত থকা বুঢ়া-বুঢ়ী, তাম্ৰেশ্বৰী মন্দিৰত দেউৰী পুজাৰীয়ে পূজা-অৰ্চনা কৰে। ব'হাগ বিচু ওলগেৰে আন্তৰিক শুভেচ্ছা, সকলোৰে মঙ্গল কামনাৰে--।। ❑

লেখকৰ পৰিচয় ঃ সভাপতি, দেউৰী জাতীয় মঞ্চ,
সোণাইঘুলি, গুৱাহাটী-৪০।
প্ৰতিষ্ঠাপক সভাপতি, কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা

বড়োসকলে কেনেদৰে ৰঙালী বিহু উদযাপন কৰে

ৰত্নেশ্বৰ বসুমতাৰী

অসমৰ লোক-সাহিত্যৰ লেখীয়াকৈ লোক-উৎসৱসমূহতো অসমৰ বিভিন্ন থলুৱা জনগোষ্ঠীসকলৰ অৱদান লেখত ল'বলগীয়া। জাতীয় উৎসৱ বিহুৰ উৎপত্তিৰ মূলতে ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ থলুৱা বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ প্ৰভাৱ আৰু অৱদান অনস্বীকাৰ্য। বিহু অসমীয়া জাতদীয় উৎসৱ বাপতি সাহোন। অসম তথ্য উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ বাৰেবৰণীয়া উপাদানেৰে হৈ বিকশিত ই আজিৰ পূৰ্ণ ৰূপ পৰিগ্ৰহণ কৰিছে। বিশেষকৈ অষ্ট্ৰিক আৰু মংগোলীয় গোষ্ঠীৰ উপাদানেৰে ৰমক-জমক জকমকীয়া হৈ উঠিছে। কাৰণ প্ৰাচীন কামৰূপত তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত কৃষি কাৰ্যৰ উদ্ভাৱন পোন প্ৰথমে অষ্ট্ৰিক আৰু মংগোলীয় জাতি-গোষ্ঠীৰ মানুহেই যে কৰিছিল তাত তিলমানো সন্দেহৰ অৱকাশ নাই। সমগ্ৰ বিশ্বত আদিম মানৱে কৃষিক জীৱিকাৰ উপায় আৰু কৃষি কাৰ্যক কেন্দ্ৰ কৰি প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন পৰিবৰ্তন অনুসৰণ কৰি কিছুমান কৃষি প্ৰণালী আৰু ৰং-ৰহইচৰ তথা উৎসৱ-পাৰ্বন, পূজা-পাতলৰ প্ৰচলন হ'ল। এই লোক-ুৎসৱ বিহুৰ সৃষ্টি বা উৎপত্তি সম্পৰ্কে নানা অভিমত প্ৰকাশিত হৈ আহিছে। কিন্তু অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ভৌগোলিক অৱস্থান, ঐতিহাসিক দৃষ্টিকোণ ভাষাতাত্ত্বিক আৰু নৃতাত্ত্বিক অধ্যয়নৰ পৰা বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰিহে ৰঙালী বিহুৰ প্ৰকৃত তাৎপৰ্য আৰু উৎপত্তিৰ স্থল নিৰ্ণয় কৰিব লাগিব।

এই ফালৰ পৰা বিচাৰ বিশ্লেষণ কৰি চালে পুৰণি অসমৰ প্ৰাচীনতম জনগোষ্ঠী সমূহেই যে বিহুৰ স্ৰষ্টা আৰু ৰূপকাৰ এই কথা বিহুৰ সৈতে সম্পৰ্ক থকা প্ৰতিটো উপকৰণ আৰু আংগিকে ইয়াৰ উপযুক্ত প্ৰমাণ পৰিষ্কাৰভাৱে দাঙি ধৰে। ৰঙালী বিহুকে আদি কৰি তিনিটা বিহু উৎসৱৰ মূল তাৎপৰ্য কৃষি উৎসৱৰ এক আনন্দময় স্বৰূপৰ প্ৰকাশ মাথোন। পণ্ডিতসকলেও এই কথা স্বীকাৰ কৰিছে। কাৰণ বসুমতীক (পৃথিৱী) অন্তঃসত্ত্বা সম্ভৱা হ'বলৈ বাসনা কৰি যি নৃত্য-গীত, আমোদ-প্ৰমোদ, পূজা-পাঠন কৰা হয় সেয়ে বিহু উৎসৱৰ আদিম কৃষি-সংস্কৃতিৰ বীজ মন্ত্ৰ। গতিকে বিহু সংস্কৃতিৰ মূল বুনিয়াদ হৈছে কৃষি। এই কৃষিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়েই মানৱ জাতিৰ জীৱন-ধাৰণৰ আচল বুনিয়াদো গঢ়ি উঠিছে। সেইফালৰ পৰা আমি ন দি ক'ব পাৰো যে অসমৰ আদিম জনগোষ্ঠীসকলেই কৃষি কৰ্মৰ প্ৰাৰম্ভতে বসুমতীক শস্য শ্যামলা হ'বৰ কাৰণে বিভিন্ন নৃত্য-গীতৰ আয়োজন কৰিছিল আৰু সেয়ে বিহু উৎসৱৰ মূল উৎস। ইয়াৰ জ্বলন্ত প্ৰমাণস্বৰূপে বড়োসকলৰ খেৰাই নৃত্যতে ডেকা জৌহৈলাউসকলে খাম, জোথা, চিফুং, ছেৰজাৰ তালে তালে লয়লাসে গাভৰু ছিখলাসকলক নচুৱাই বসুমতীৰ অন্তঃসত্ত্বা কামনা কৰে। ঠিক তেনেদৰে ৰাভাসকলৰ বসন্ত উৎসৱ 'বায়খু'ৰ লগত বিহু উৎসৱৰ অনেক মিল আছে। ব'হাগ-জেঠ মাহত শালি খেতিৰ বাবে কঠীয়া সিঁচাৰ আগে আগে 'বায়খু' আৰু ঋষি দেৱতাক বলি-বিধান দি খেতি-বাতিৰ মংগল কামনা কৰি 'বায়খু' উৎসৱ পালন কৰা ৰীতি আজিও প্ৰচলিত। মিচিংসকলে উদ্‌যাপন কৰা ফাগুন মাহৰ বসন্ত উৎসৱ 'আলি-আয়ে-লৃগাঙৰ লগত বিহু উৎসৱৰ ওচৰ সম্বন্ধ। ই মূলতঃ কৃষি-প্ৰধান উৎসৱ। দেউৰী-চুতীয়া আৰু তিৱাসকলেও ব'হাগ প্ৰথম বুধবাৰে বিহুৰ দেওধনী তোলে। গাৰোসকলৰ 'ওৱাংগালা' আৰু 'ৰংচুগালা' নৃত্য-গীতো কৃষি উৎসৱৰে পৰম্পৰা। ডিমাছাসকলৰ কৃষ্টি 'বুসু' অৰ্থাৎ বিহু উৎসৱৰ প্ৰধান লক্ষ্য শস্যৰ দেৱতা বাইশিৱ্ৰাই আৰু বতাহ-বৰষুণৰ দেৱতা গামাতী বা দেৱী পাৰ্বতীক সন্তুষ্ট কৰা। 'বুসু'ৰ অৰ্থ হ'ল সকলোৰেই একগোট হৈ নৃত্য-গীত অনুষ্ঠিত কৰি ভোজ-ভাত খোৱা। 'বুসু' উৎসৱ যে কৃষি উৎসৱ তাৰ আভাস ইয়াৰ পৰাই সহজে পাব পাৰি। সেইদৰে খাছীয়াসকলৰ 'নংক্ৰেম নৃত্য', মণিপুৰীসকলৰ 'লাইহাৰাওৱা' নৃত্য-গীত, কামেঙৰ মোনপা আৰু ছেৰডুকপেনৰ 'লেচেৰ', অংকাসকলৰ 'হুফুগ্ন', নেচিদাউ, আপাটানিসকলৰ 'মলকো', ডফলাসকলৰ 'চিৰম মলোচুম', চিংফৌসকলৰ 'চাংকেন' ৱাঞ্চোসকলৰ 'চাওজিয়ললুক' আদি উৎসৱ, নৃত্য-গীতসমূহ আজি অসমীয়াৰ প্ৰজনন উৎসৱ বিহুৰেই আদিমতম উৎসৱ। সেই আদিম জনগোষ্ঠীয় সংস্কৃতিৰ ভেটি গঢ়ি উঠিছে। ড০ প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীয়ে "ফোল্ক্‌লিটাৰেচাৰ অব আসাম" নামৰ পুথিখনত তাকে এনেদৰে কৈছে— Some or all of the features of the Bihu festival are found among most of the people of

Assam, whether plains or tribal. Tribals have been observed sites meant for cattle welfare. Among all these people the festival is primirily agriculture coinciding with the seed times.

বড়োসকল অসম তথা পূৰ্বাঞ্চলৰ আদিম জনগোষ্ঠী। বিহু বড়োসকলৰ আদিমতম কৃষিভিত্তিক উৎসৱ। বড়োসকলেও তিনি ধৰণৰ বিহু পালন কৰে। বৈছাগু বিহু (বহাগ বিহু) খাথি দমাছি (কাতি বিহু) আৰু মাগী দমাছি (মাঘ বিহু)। আচলতে বড়োসকলে বৈছাগু বিহুৰ বাহিৰে কাতি বিহু আৰু মাঘ বিহুক বিহু নুবুলি দমাছি বুলিহে কয়। যি কি নহওক এই তিনিটা বিহুক প্ৰধানকৈ কৃষিজীৱী গাঁৱলীয়া আৰু প্ৰকৃতিৰ মাজত বসবাস কৰা সহজ-সৰল মানৱৰ উৎসৱ। আদিম যুগত সমগ্ৰ বিশ্বত আদিম মানৱে স্থায়ীভাৱে বাস কৰিবলৈ লোৱাৰ পিছতে কৃষি কাৰ্য উদ্ভাৱন হ'ল আৰু কৃষি কাৰ্যক কেন্দ্ৰ কৰি কিছুমান কৃষি উৎসৱ-পাৰ্বন প্ৰচলিত হ'ল। প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন সময়ৰ বিভিন্ন পৰিবৰ্তন অনুসৰণ কৰি। এয়া এক গভীৰ বহলভাৱে অনুসন্ধান আৰু বিশ্লেষণৰ প্ৰয়োজন। এই চমু প্ৰবন্ধত কৃষি উৎসৱ ৰংজালী বৈছাগু (ৰঙালী বিহুক) বড়োসকলে কেনেদৰে পলন কৰে এই বিষয়ে তলত আলোচনা কৰা হ'ল।

বড়োসকলেও দুই ৰকমে 'ৰংজালী বৈছাগু' ৰঙালী বিহু পালন কৰে। যেনে- 'মৌছৌ ছান' (গৰু বিহু) আৰু 'মানছি ছান' (মানুহ বিহু)। চ'তৰ সংক্ৰান্তিত 'মৌছৌ ছান' (গৰু বিহু) পালন কৰা হয়। কৃষিজীৱী মানৱৰ প্ৰধান আহিলা তথা বন্ধু হ'ল গৰু। গৰু নহ'লে কৃষি কাৰ্য প্ৰায় অসম্ভৱ। যদিও সাম্প্ৰতিক কালত () ইত্যাদি যান্ত্ৰিক সজুলিৰে খেতি কৰা হয়। খেতিয়কসকলে বিশেষকৈ হিন্দু ধৰ্মৰ কৃষিজীৱী লোকসকলে গৰুক দেৱতা জ্ঞান কৰি পূজা-অৰ্চনা কৰে। এনে এটা পৰ্ব হ'ল গৰু বিহু দিনটো। এই দিনাখন বড়োসকলেও দোকমোকালিতে ঘৰৰ সকলোৱে উঠি নিজৰ নিজৰ কামত লাগি যায়। আগদিনাখনে গোটেই থোৰা মাহ, হালধি, লাউ, বেঙেনা ইত্যাদিবোৰ ডোখৰ ডোখৰকৈ কাটি বাঁহৰ শলিতাৰে ভালেকেইডাল মালা গাঁথে আৰু গৰু ম'হক সৰিয়হ তেল আৰু লাউপাতৰ লগত ভাত ৰন্ধা হান্দিৰ (চৰুৰ) তলত থকা এঙাৰখিনি চাচি একেলগ কৰি পিহি লয় আৰু তিনিডাল তৰা গছ একেলগে বান্ধি লৈ তাৰ তলৰ সমান অংশটো পিহি লোৱা বস্তুত ঘঁহি লৈ গৰু-ম'হৰ গাত পতকা-পতকি চাব মাৰি দিয়ে আৰু মাহ, হালধি, সৰিয়হ সনা তেল গৰু-ম'হৰ শিং আৰু খুড়াত ঘঁহি দিয়ে। ডেকাচামে আৰু গৰখীয়াবিলাকে গোহালিৰ পৰা গৰু, ম'হ উলিয়াই বিল, জান-জুৰি নৈৰ ঘাটলৈ দীঘলতি, মাখিয়তীৰে কোবাই লৈ যায় আৰু গায়—

'দীঘলতি লাওথি মৌছৌনি মুলি
দুদালি জাগীন গাই খুখিলি
দীঘলতি লাওথি খ্ৰি খ্ৰি গান্থি
জৌংনি মৌছৌআ জাগীন বলদ জাথি
জানায় নঙা গাইদে থেমফ্ৰা
মাৰখা জাগীন ফালৌনি বেহেৰা।'

ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল— দীঘলতীৰ এচাৰি গৰুৰ মহা ঔষধি, এই এচাৰিৰে কোবালে গাই গৰু খীৰতী হয়। দীঘলতীৰ এচাৰি ঘন ঘন গঁঠি। আমাৰ গৰু হ'ব বলদ জাতৰ। আমাৰ গৰু সৰু চাপৰ জাতৰ নহ'ব ইত্যাদি।

এই গৰু বিহুৰ দিনাখন বাঁহ নাইবা কাঠৰ এচাৰিৰে কোবোৱাটো একেবাৰে নিষেধ। দীঘলতী, মাখিয়তী, তৰা আদিৰে কোবালে গৰু-ম'হৰ শৰীৰত থকা সকলো ৰকমৰ বেমাৰ-আজাৰ দূৰ হয় আৰু গাইগৰু খীৰতী হয় বুলি আদিম পুৰাৰে পৰা বড়োসকলে বিশ্বাস কৰি আহিছে। গৰু বা ম'হৰ গাত পখৰা-পাখৰী ফোঁট দিয়াৰ অৰ্থ হ'ল হাবিত এৰি দিওঁতে যাতে বাঘ, সিংহ আদি হিংস্ৰ জন্তুবোৰে আক্ৰমণ কৰিব নোৱাৰে আৰু কোনো ধৰণৰ মাৰি-মৰকে লম্ভিব নোৱাৰে তাৰ বাবে দিয়া হয়। তাৰ পিছত গা ধুওৱাৰ পৰ্ব আৰম্ভ হয়। ঘৰৰ পৰা লগত কঢ়িয়াই নিয়া লাউ, বেঙেনা, হালধিৰ টুকুৰাবোৰ গৰু-ম'হৰ গালৈ ছটিয়াই দি ডেকা-গাভৰু আৰু গৰখীয়াবিলাকে গায় এনেদৰে—

'লাও জা ফানথাও জা
বৌছৌৰ বৌছৌৰ এৰ হানজা হানজা।
বিফানি খিথেৰ বিমানি খিথেৰ
নৌংছৌৰ জাগীন হালুৱা গেদেৰ।
বিমা গাইদে বাদি দাজা
বিফা বলদ বাদি জা'।

ইয়াৰ অৰ্থ লাউ খা বেঙেনা খা, বছৰে বছৰে বাঢ়ি যা। মাৰ দৰে চুটি-চাপৰ নহ'বি, বাপেৰৰ দৰে হ'বি বলদ জাতৰ।

গা ধুওৱা পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পিছত ঘৰৰ পৰা নিয়া লাউ, বেঙেনা, হালধিৰ মালাবোৰ নদীৰ পানীত ধুই পখালি লয় আৰু মালাবোৰ গৰখীয়াসকলে পৰস্পৰৰ মাজত সাল-সলনি কৰে। এনেদৰে ইজনৰ মালাবোৰ আনজনৰ লগত সাল-সলনি কৰিলে কাৰোবাৰ যদি সৰু চাপৰ জাতৰ গৰু থাকে তেনেকুৱা কৰাৰ পিছত ডাঙৰ-দীঘল জাতৰ গৰু জন্ম হয় বুলি বড়োসকলে বিশ্বাস কৰে। গধূলি সময়ত আকৌ গৰু-ম'হবোৰক দীঘলী, মাখিয়তী, তৰাবোৰেৰে কোবাইহে ঘৰলৈ খেদি আনে আৰু নতুন বছৰত নতুন পঘাৰে বান্ধে। এই নতুন পঘাৰে গৰুবোৰ বন্ধাৰ আগতে

পঘাবোৰক চোতালৰ উত্তৰ-পূৰ দিশত থকা বাথৌ বেদীৰ ওচৰত পৱিত্ৰ পানীৰে ঠাইডোখৰ মচি-কাচি এখিলা আগলি কলপাত মাটিত পাৰি তাৰ ওপৰত এযোৰ তামোল-পান, মাটিৰ চাকি জ্বলাই পাতৰ ওপৰত পঘাবোৰ ৰাখি সৃষ্টিকৰ্তা বৌৰাই বাথৌ ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰা হয় যাতে গৰু-ম'হবোৰক মাৰি-মৰকে লম্ভিব নোৱাৰে। তাৰ পিছতে সোণ-ৰূপৰ আৰু তুলসী তিওৱা পানীৰে পঘাবোৰৰ ওপৰত ছটিওৱা হয়। তেনে কৰিলে পঘাবোৰ পৱিত্ৰ হয় আৰু বেমাৰ-আজাৰ মাৰি-মৰকে সহজে লম্ভিব নোৱাৰে বুলি বিশ্বাস কৰি আহিছে। ইয়াৰ পিছতহে গৰুবোৰৰ ঠেংবোৰ পানীৰে ধুই নতুন পঘাৰে গোহালিত বন্ধা হয়। এনেদৰে বিভিন্ন ৰকমে অলেখ জনবিশ্বাসেৰে বড়োসকলে গৰু বিহু 'মৌছৌ ছান' পালন কৰে।

ইয়াৰ পিছতে মানুহ বিহু 'মানছি ছান'। গৰু বিহু পালন কৰাৰ দিনটোৰ পিছৰ দিনটোৱেই মানুহ বিহু। এই দিনটো নতুন বছৰৰ প্ৰথম দিন ব'হাগ মাহৰ পহিলা তাৰিখ। সেইদিনাখন ল'ৰা-ছোৱালী, কিশোৰ-কিশোৰী, ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-মেথা সকলোৱে দোক-মোকালিতে বিছনা-পাটী এৰি ধুম-ধামেৰে গা-পা ধোৱে। সৰুৱে ডাঙৰক সেৱা আৰু ডাঙৰৰে সৰুক আশীৰ্বাদ দিয়ে। বিশেষকৈ মাক-দেউতাকৰ বাহিৰেও গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথা, সন্মানিত লোকক সেৱা আৰু শ্ৰদ্ধা জনায়। এইদিনাখনে বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক পূজা-অৰ্চনা কৰে। স্বৰ্গগামী পূৰ্বপুৰুষক স্মৰণ কৰি স্বৰ্গগত আত্মাৰ সদ্‌গতিৰ কামনা কৰা হয় আৰু তেওঁলোকও যাতে পৰিয়ালৰ লোকলৈ আশিস দিয়ে তাৰবাবে এনে কৰা হয়। মানুহ বিহুৰ দিনাখন আবাল-বৃদ্ধ-বনিতা সকলোৱে নতুন গামোচা, দখনা, ফুলাম ফালিৰে সাজি-কাচি ওলায়। এইদিনাখন আগতে হাবি-বননিৰ পৰা মহিলা, গাভৰুসকলে বুটলি আনি থোৱা বিবিধ তিতা-কেঁহা, টেঙা শাক-পাচলিৰ লগত কুকুৰা-গাহৰিৰ মাংসৰে ৰন্ধা তৰকাৰি মদৰ লগত গাঁৱৰ কোনোবা এঘৰত নাইবা গাঁৱৰ ৰাজহুৱা স্থানত মুনিহ-তিৰোতা সকলোৱে একেলগে নাচি-বাগি ৰং ধেমালি কৰি খায়। ব'হাগ বিহুত ৰং-তামাচা কৰাটো বড়োসকলৰ প্ৰধান ৰং-ৰহইচৰ উৎসৱ। বড়োসকলে সুখে দুখে ভৰা পুৰণি বছৰক বিদায় সম্ভাষণ জনায় আৰু নতুন বছৰক আদৰণি জনায়। এই সময়ছোৱাত মানৱ সমাজৰ বাহিৰেও প্ৰকৃতিৰ ৰাজ্যতো আকাশ, পাতাল, সৰ্বত্ৰতে ৰং-ৰইচৰ পয়োভৰ হয়। খাম, চিফুং, জোথাৰ ঝংকাৰত স্বৰ্গ-মৰ্ত্য-পাতাল, আকাশ মুখৰিত হয়। গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ী, ল'ৰা-ছোৱালী সকলোৱে দুখ-বেদনা কাতি কৰি থৈ বৈছাগুৰ বা লাগি তৎ নাইকিয়া হয়। খাম চিফুং জোথা আৰু গগনাৰ ছেৱে ছেৱে, তালে তালে গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-মেথা, আইতা সকলোৱে জুমে জুমে দলে বলে নাচে-গায়। ডেকাহঁতৰ দল, গাভৰুহঁতৰ দল, বুঢ়া-বুঢ়ীৰ দল, কিশোৰ-কিশোৰীৰ দল কিছুমানে আকৌ দূৰ-দূৰণিৰ গাঁৱলৈ মাগিবলৈ ওলাই যায়। গিৰীহঁতে দিয়ে বিধে বিধে তৰহে তৰহে চাউল, টকা-পইচাৰে কান্ধৰ মোনা উপচি পৰে। ঘৰে ঘৰে বিহু মাৰিবলৈ যাওঁতে বুঢ়া জাকে কণী, কুকুৰা, মদ পানী খায়, ডেকা-গাভৰু, আদহীয়া, আইতা-তিৰোতাসকলে লয় টকা-পইচা, চাউল ইত্যাদি। বিহু মাৰিবলৈ যাব নোৱৰাসকলে জ্ঞাতি-গঞাৰ লগ হৈ এঘৰত ভোজ-ভাত খায় ৰং-তামাচা কৰে। কাৰণ বৈছাগুৰ পিছতে খেতিত ছমাহলৈ আবদ্ধ হৈ থাকিব লাগিব। টোপাটোপে কপালৰ ঘাম মাটিত পেলাই প্ৰাণভৰি হেঁপাহেৰে বুকুৰ হাড় মাটি কৰি, তেজক পানী কৰি খেতিত একান্ত মনে মনোনিবেশ কৰিব লাগিব। সেয়েহে বড়োসকলে নতুন বছৰ বৈছাগু বৌথৌৰত প্ৰাণ ভৰি নাচে আৰু গায় এইবুলি—

'বৈছাগু অ'ই বৈছাগু
বৈছাগু বৈছাগু
বৌথৌৰ গৌজামা থাংলায়বায়
বৌথৌৰ গৌদানা ফৈলায়বায়
বৈছাগু অ'ই বৈছাগু
বৌথৌৰ গৌদাননি বাৰ মৌননানৈ
দৈমা-দৈছা বিফাং লাইফাং দাওমা দাওছা
ৰংজাখাংবায় হনৈ
ফৈদৌ দিনৈ ফৈদৌ বয়বৌ
বৌৰাই-বুৰৈ, ছেংগ্ৰা-ছিখলা
গথ'-গথাই ৰংজাদিনি।'

ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল— ৰঙালী বিহু ঐ, ৰঙালী বিহু, পুৰণি বছৰ গ'ল, নতুন বছৰ আহিল। নতুন বছৰৰ বা লাগি নদ-নদী, গছ-বিৰিখ, চৰাই-চিৰিকটি আটায়েই আনন্দত নাচি উঠে। আহা, আজি আমিও বুঢ়া-বুঢ়ী, ডেকা-গাভৰু, ল'ৰা-ছোৱালী সকলোৱে মিলি-জুলি আনন্দ, ৰং-ধেংমালী কৰোঁ।

এই ৰঙালী বিহুতে গাভৰুবিলাকক, বিশেষকৈ খুলশালীহঁতক সম্বন্ধ কৰি নাচিবলৈ আৰু গীত গাবলৈ আহ্বান জনাই এনেদৰে গায়—

'অ'ই বিবৌনাং গদাই
আ'গে মৌনবাৰী বিবাৰী
ফৈ মৌছানি সোনাফৌৰ
বয়বৌ সাৰি সাৰি।'

এই গীতৰ অৰ্থ হ'ল— ঐ নুমলীয়া খুলশালী মৌনবাৰী, বিবাৰী, আহা চেনেহীহঁত নাচোঁ আটায়ে শাৰী শাৰীকৈ।

ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰেম-প্ৰণয়, মিলন-বিচ্ছেদ, বিৰহ-বেদনা,

ভালপোৱাৰ চিনস্বৰূপে ফুলাম গামোচা, ৰুমাল আদি উপহাৰ দিয়াৰ বিৱৰণ বড়ো বৈছাগু গীতত পোৱা যায় এনেদৰে—

'দেগ্লায় বৈছাগুআও হাংমা-হাংসানি
ফালি গাংছেখৌনী লাংফেস্ৰাদী আদা
বে জৌনীমাও মৌনাব্লাবী
বৈ জৌনীমাও মৌনহেঁথৌংছে।'

এই বড়ো বৈছাগু গীতৰ অৰ্থ হ'ল— এই বছৰৰ ৰঙালী বিহুটিৰ শেষ হেঁপাহৰ বিহুৱানখনি লৈ যাবহি দাদা (ককাই)। এই জনমত নাপালেও পিছৰ জনমত পাম আপোনাক।

অতীতত আজিকালিৰ দৰে মানুহৰ অভাৱ-অনাটন বৰ বেছি নাছিল। সকলো ফালে জয়জয়-ময়ময় অৱস্থা আছিল। কিন্তু বৰ্তমান যুগত অভাৱ-অনাটনে মানুহক জুৰুলা কৰি পেলাইছে। এই কথাও বড়ো বৈছাগু বিহু গীতত বাদ পৰি ৰোৱা নাই যেনে—

'ঔৱানি খানজংজৌং খানাই খাননায়
গৗদৗনি দিনা বৗজৌং থাংখৗ
ঔংখামনি আলি বেদৰনি আখায়
জৌনি ফখ্রিয়া গৈলিয়া বাঁজে গৈলিয়া।'

এই গীতৰ অৰ্থ হ'ল— এনেধৰণৰ তাহানিৰ যুগত বাঁহৰ ফণিৰে চুলি আঁচোৰাৰ দিন আজি ক'লৈ গ'ল?ভাতৰ আলি, মাছ-মঙহৰ আখৈ আৰু মদপানীৰ পুখুৰী সেইদিন আৰু নাই নবৌ সেইদিন নাই।

এনেদৰে অতীতৰ পৰা বড়োসকলে খাম, চিফুং, জোথা, সেৰজা, থৰখা (টকা) লগত লৈ প্ৰতি ঘৰে ঘৰে ৰং-ধেমালি আৰু খোৱা-লোৱাৰ মহা পয়োভৰেৰে বৈছাগু ৰঙালী বিহু পালন কৰে।

অসমীয়া জাতীয় উৎসৱ ৰঙালী বিহুলৈ বড়োসকলৰ অৱদানৰ বিষয়ে তলত থূলমূলকৈ আলোচনা কৰা হ'ল —

আনহাতে এগৰাকী বিহুৰ বিশেষজ্ঞ ড০ লীলা গগৈৰ মতে 'বিহু' শব্দটো আহোম ভাষাৰ শব্দ 'বৈ-হু'ৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বুলি মত পোষণ কৰিছে। কাৰণ ইয়াত 'বৈ' মানে পূজা, 'হু' মানে গৰু। কিন্তু ড০ লীলা গগৈয়ে এই কথা আনুমানিক কুৰি শতিকাৰ মাজভাগত তাহানিতে উল্লে কৰি থৈ গৈছে। তথাপি ড০ গগৈয়ে কোৱা 'বৈহু' শব্দৰ পৰা কালক্ৰমত 'বিহু'লৈ ৰূপান্তৰ হ'ল বুলি কোৱা কথাখিনি সহজে মানি ল'ব নোৱাৰি। কাৰণ টাইসকলে প্ৰাচীন অসমত প্ৰৱেশ কৰাৰ কেইবা হাজাৰ বছৰৰ আগৰ পৰাই বিহু উৎসৱ মংগোলীয় বড়োমূলজ বৰাহী, চুটীয়া, কছাৰীৰ অন্তৰ্গত বড়ো, সোনোৱাল, দেউৰী, চুটীয়া, মৰাণ, মটক, ৰাভা, ঠেঙাল মেচ, ডিমাছা ইত্যাদি বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয়ে নিজ নিজ ৰীতি-নীতিৰে খেতি-বাতি আৰম্ভ কৰাৰ আগতেই এই বিহু উৎসৱ পালন কৰি আহিছিল আৰু আজিও পালন কৰে। তাৰ উপৰিও অতি সম্প্ৰতি বিহু বিশেষজ্ঞ জয়কান্ত গন্ধীয়াই লিখা 'বিহু' শব্দটো টাই আহোম সকলৰ 'বৈ-হু' বা পই-হু' শব্দৰ পৰা অহা বুলি অনুমান কৰা যায়''। —বুলি অনুমানৰ কথাহে ব্যক্ত কৰিছে। সঠিককৈ ডাঠি ক'ব পৰা নাই। আনহাতে ড০ নগেন শইকীয়াইও 'বিহু' নামটো টাই ভাষাৰ পৰাই উৎপত্তি হোৱা বুলি কৈ এনেদৰে লিখিছে 'ব'হাগ বিহুক বড়োসকলে 'বৈছাগু' দেউৰীসকলে 'বিহু' আৰু ৰাভাসকলে 'বৈখু' বুলি কয়। .....বৈছাগু, বিছু বা বৈখু'ৰ পৰা বিহু হোৱাতকৈ টাইসকলে কোৱা 'পয়-হু', বৈহু, 'বয়হু'ৰ পৰা বিহু হোৱাটো বেছি সম্ভৱ আৰু 'পয়' শব্দৰ অৰ্থও আনন্দ কৰা বা ৰংৰহইচ কৰা। এতেকে বসন্তকালীন কৃষি উৎসৱ প্ৰায় সকলো জনগোষ্ঠীয়ে পালন কৰিলেও 'বিহু'' এই নামটো টাই ভাষাৰ পৰাই অহাৰ সম্ভাৱনা প্ৰৱল।'' আচল কথা হ'ল ড০ নগেন শইকীয়াৰ নিচিনা প্ৰবীন সাহিত্যিক চিন্তাবিদে 'বিহু' নামটো টাই ভাষাৰ পয়-হু, বৈহু 'বয়হু' ৰ পৰা হোৱাটো বেছি সম্ভাৱনা প্ৰৱল বুলি কোৱাটো সঠিককৈ ক'ব নোৱাৰি সম্ভাৱনাৰ কথাহে ব্যক্তি কৰিছে। বুকু ডাঠি নিশ্চিতভাৱে ক'ব পৰা নাই। তেওঁ কেৱল চীন-তিব্বতবৰ্মীমূলীয় ভাষাৰ পৰা 'বিহু' নামটো হোৱাৰ কথা নস্যাৎ কৰিবলৈহে উক্ত কথাখিনি কৌশলগত ভাবে কোৱা যেন লাগিছে। আমি ভালদৰে জনামতে ১২২৮ খৃষ্টাব্দত চাওলুং চুকাফাৰ নেতৃত্বত টাই জনগোষ্ঠীসকলে অসমত প্ৰৱেশ কৰি প্ৰাচীন অসমৰ আদিম মংগোলীয় জনগোষ্ঠীৰ বৰাহী, চুতীয়া, কছাৰী সকলৰ ৰাজ্যত প্ৰবেশ কৰি মৰাণ ৰজা বদৌচাৰ আশ্ৰয়ত থিতাপি লৈছিল। কালক্ৰমত প্ৰাচীন কামৰূপৰ আদিম জনগোষ্ঠী বৰাহী চুটীয়া কছাৰীসকলে যিহেতুকে উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ মংগোলীয় প্ৰজাতিৰ অন্যতম আদিবাসী সেইহেতুকে এই ধুমুহা জাকক ''বাৰদৈসিখলা' বুলি বড়োসকলেই অভিহিত কৰিছিল। পিছলৈ অসমীয়া ভাষাত 'বাৰদৈসিখ্‌লা' শব্দটোৰ 'বৰদৈচিলা'লৈ অপভ্ৰংশৰ ৰূপত ৰূপান্তৰিত হয়।

বিভিন্ন ৰঙৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ, নৃত্যত উদ্দামভংগিমা বাদ্যযন্ত্ৰত পশুৰ ছাল আৰু শিঙৰ ব্যৱহাৰ, বাঁহৰ বাদ্য ব্যৱহাৰ যেনে— গগণা, বাঁহী, টকা, বিহুৰ সময়ত মাছ-মাংসৰে ভোজ ভাত বা লোক ভাত খোৱা ৰীতি, উৎসৱত সুৰা বা মদৰ ব্যৱহাৰ, যুঁজ-বাগৰৰ যোগেদি আমোদ-প্ৰমোদ, নাচ-গান আদিৰ জৰিয়তে উৎসৱ পালন কৰা যি ৰীতি-নীতি অসমীয়া সমাজত আছে ই অনাৰ্য সভ্যতাৰ আদিমতম ৰূপৰ কালোতীৰ্ণ বিকাশ। ড০ প্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্যৰ ভাষাত ''অসমৰ বিহু উৎসৱৰ অনুপ্ৰেৰণাত বৈদিক যাগ-যজ্ঞৰ দূৰণীয়া প্ৰভাৱ থাকিলেও বিহুৰ পান-ভোজন, বিহুৱান,

ঘৰুৱা মদ, তামোল-পাণৰ ব্যৱহাৰ, নৃত্য-গীত, টকা-পেঁপা, গগণা, কৰতাল বাঁহী, ঢোল আদি বাজনাৰ প্ৰয়োগ, বিহুৰ সময়ত সমূহীয়া মাছ মৰা, পশুচিকাৰ আদিত জনজাতীয় প্ৰভাৱ সুস্পষ্ট। বাঁহৰ বাজনাবোৰ ঘাইকৈ তিব্বতবৰ্মী কিৰাতৰ দান''।

বিহুগীতৰ মূল সুৰ হৈছে প্ৰেম। বড়োসকলৰ বৈছাগু মেথাই বিহুগীতৰ প্ৰধান সুৰো প্ৰেম। বিহু-গীতত প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা, প্ৰণয়-প্ৰণয়িহঁতৰ ভালপোৱা, মিলনৰ প্ৰত্যাশা, পোৱা-নোপোৱাৰ, বিৰহ-বেদনা, হা-হুতাশৰ প্ৰতিচ্ছবি পোৱা যায়। তাৰ উপৰিও প্ৰেমিকাই নিজৰ ভালপোৱা ডেকালৈ বিহুৰ দিনত ভালপোৱাৰ চিনস্বৰূপে ফুলাম গামোচা খোজা ইত্যাদি ভাবানুভূতি বিহু নৃত্য-গীতত অৰণ্য আদিম বাসনা আৰু প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ উন্মুক্ত প্ৰকাশ বড়োসকলৰ বৈছাগু গীতত (বিহু গীত) একেৰকমৰ ভাবানুভূতি প্ৰকাশ পাইছে। ই অতীতৰে পৰা পাৰস্পৰিক সহবাস আৰু দিয়া লোৱাৰ নীতিৰ ফলস্বৰূপ। ডঃ কৈলাশ ভট্টাচাৰ্যৰ ভাষাত— ''বিহুৰ লগত অংগাংগীভাৱে জড়িত অসমীয়া ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰাণৰ নৃত্য বিহু নৃত্যত বিভিন্ন জনজাতীয় আৰু অজনজাতীয় সু-সমন্বয়ৰ প্ৰতীক। পিছত যদিও বিহুক আৰ্যীকৃত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হ'ল তথাপিও বিহুৰ সতে ওতপ্ৰোতভাৱে জড়িত আৰ্যত্তৰ কৃষ্টিৰ উপাদানসমূহ আৰ্যীকৰণ প্ৰদ্ধতিয়ে মচি পেলাব নোৱাৰিলে। ড০ বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই তাকে স্পষ্ট ভাষাত এনেদৰে উল্লখ কৰিছে ''অসমীয় শিল্প আৰু সুকুমাৰ কলাত তিব্বতবৰ্মী ভাষীৰ সুস্পষ্ট ছাপ আছে। বিহু নাচক মুখ্য কৰি অসমৰ বিভিন্ন তিব্বতবৰ্মী ভাষাৰ মাজত যি নৃত্যগীত প্ৰচলিত আছে সেই সমুহৰ পুনৰুদ্ধাৰ আৰু চৰ্চা হ'লে নতুন ৰূপ ল'ব। বিহু গীতৰ মূলভাৱ আৰু মুকলিমূৰীয়া সুৰ তিব্বতবৰ্মীৰ স্বচ্ছল জীৱনৰ পৰা আহিছে বুলি অনুমান হয়। বাদ্যযন্ত্ৰৰ ভিতৰত ডবা, ভোৰতাল, টকা, গগণা, চিফুংবাঁহী আদি তিব্বতবৰ্মীৰ সংসৰ্গত পোৱা।''

ব'হাগ বিহুত পুৰণি বছৰক বিদায় দিয়া আৰু নতুন বছৰক আদৰণি জনোৱা— এই প্ৰথাটো হাজাৰ হাজাৰ বছৰ পূৰ্বে কৃষিজীৱী অষ্ট্ৰিক আৰু মংগোলীয় তিব্বতবৰ্মী বৃহত্তৰ বড়ো গোষ্ঠীৰ প্ৰাচীন প্ৰথা, প্ৰাচীন কৃষ্টি-সংস্কৃতি আৰু প্ৰাচীন সভ্যতাৰ নিদৰ্শনৰ ৰং-ৰহইচৰ উৎসৱ। সেয়েহে বড়োসকলে নাচি-বাগি, গীত-নৃত্যৰে আবাল-বৃদ্ধ-বনিতা সকলোৱে হিয়া উজাৰি নতুন বছৰক আদৰণি জনায় আৰু সাত বিহুদিনাখন সাতবিধ তিতা, কেঁহা শাক-পাচলি খাই বৈছাগুক বিদায় দিয়ে। গতিকে আজিৰ দিনত সেই একেই কাৰণত বহাগী আদৰণি আৰু বহাগী বিদায় তথা বিহু উৰুৱা উৎসৱৰ পয়োভৰ অসমীয়াৰ মাজত বিহুৰ দিনত দেখা পোৱা যায়।

বড়োসকলেও দুই ধৰণে প্ৰধানকৈ ৰঙালী বিহুক পালন কৰে। 'মানছি বিহু' (মানুহ বিহু) আৰু 'মৌছৌ বিহু' (গৰু বিহু) 'গৰু বিহু' ৰঙালী বিহুৰ এক তাৎপৰ্যপূৰ্ণ উৎসৱ। গৰু বিহুক লৈ অসমীয়া সমাজত দীঘলতি, মাখিয়তিৰে কোবাই কোবাই যি প্ৰচলিত জনবিশ্বাস আছে সেইবোৰৰ ওপৰত অসমৰ জনগোষ্ঠী সমূহৰ যথেষ্ট প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। গৰু বিহুৰ দিনা লাউ, বেঙেনা, হালধিৰ টুকুৰা গৰুৰ গালৈ দলিয়াই দীঘলতি, মাখিয়তি, তৰাৰ ঠাৰিৰে মৰিয়াই মৰিয়াই গৰু-ম'হৰ নিৰোগ জীৱন কামনা কৰা, নৈত বা পুখুৰীত গা-ধুৱাই গীত গোৱা, গৰু-ম'হবোৰ ঘৰলৈ উভতি আহিলে গিৰিহঁতনীয়ে সিহঁতৰ খুৰা ধুৱাই দি চাকি লৈ আদৰা, পিঠা খাবলৈ দিয়া, কোনো কোনোৱে ধান খাবলৈ দিয়া, নতুন পঘাৰে বন্ধা, অকটা গোবৰ-বন জেং জ্বলাই যাগ দি মহ খেদা, যাগৰ ধোৱা বিচনীৰে বিচি বিয়পাই দিয়াৰ পিছত বছৰটোত বিচনী ল'বলৈ আৰম্ভ কৰা ৰীতি প্ৰাচীন কালত প্ৰচলিত থকা কিবা এক গো-পূজাৰে সহজ-সৰল ৰূপ। এই গৰু বিহুক লৈ প্ৰচলিত জনবিশ্বাস আৰু মন্ত্ৰ-গীতৰ মাজত বৃহত্তৰ মংগোলীয় বড়োসকলৰ গীত-মাতৰ প্ৰভাৱ দেখা পোৱা যায়। গোহালিৰ পৰা ডেকা ল'ৰা, গৰখীয়াহঁতে গৰুবোৰক গা ধোৱাবলৈ উলিয়াই নিওতে বাটে বাটে গৰুবোৰক দীঘলতি-মাখিয়তি, তৰাৰে কোবাই কোবাই গীত গোৱাৰ দৰে বড়োসকলেও একে ৰকমৰ মন্ত্ৰ-গীত বড়ো ভাষাত গায় এই বুলি—

দিগিলথি লাওথি মৌছৌনি মুলি
দুদালি জাগীন গায় খুখিলি।
দিগিলথি লাওথি খ্ৰি খ্ৰি গানথি
জৌংনি মৌছৌআ জাগীন বলদ জাথি।
জানায় নঙা গায়দে থেমফ্ৰা
মাৰ্খা জাগীন ফালীনি বেহেৰা।

ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল- দীঘলতি গৰুৰ ঔষধি, খীৰতী হ'ব কপিলী, দীঘলতি এচাৰি ঘন ঘন গাঁঠি, আমাৰ গৰু হ'ব বলদ কুলীয়া, নহ'ব চুটি-চাপৰ, হ'ব মাৰাত্মক পালৰ যুঁজাৰু।

অসমীয়া ভাষাত এই মন্ত্ৰ গীতকে গায় এনেদৰে-
দীঘলতি দীঘল পাত
গৰু মাৰে জাত জাত
মাৰ সৰু বাপেৰ সৰু
তই হবি বৰ গৰু।

সেইদৰে গৰু গা ধুওৱাৰ সময়ত বড়ো গৰখীয়াহঁতে এনেদৰে-

লাও জা ফান্থাও জা
বৌছীৰ বৌছীৰ এৰ হাঞ্জা হাঞ্জা

বিমানি খিথেৰ বিফানি খিথেৰ
নোংছীৰ জাগীন হালুৱা গেদেৰ।
বিমা গায়দে বাদি দাজা
বিফা বলদ বাদি জা
বাৰি খনায়াও এম্বু বংগ'লা
বিবাদি জা গেদেৰ জংগীলা।

ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল লাউ খা বেঙেনা খা, বছৰে বছৰে পালক পালে বাঢ়ি যা, মাৰ প্ৰতিশোধ বাপেৰ প্ৰতিশোধ, তহঁত হবি ডাঙৰ বলদ, মাৰ দৰে চুটি-চাপৰ নহ'বি, বাপেৰৰ দৰে বলদ জাতৰ হ'বি, বাৰী কোণৰ বৰ ভেকুৰী, তেনেদৰে হৃষ্টপুষ্ট হ'ব।

অসমীয়া ভাষাৰ মন্ত্ৰ-গীতত তাকে গায় এনেদৰে-
লাউ খা বেঙেনা খা
বছৰে বছৰে বাঢ়ি যা
মাৰ সৰু বাপেৰ সৰু
তই হবি বৰ গৰু।

ওপৰত উল্লেখ কৰা বড়ো ভাষাত বৰ্ণিত মন্ত্ৰ-গীত আৰু অসমীয়া ভাষাত বৰ্ণিত মন্ত্ৰ-গীতৰ কথা আৰু সাৰমৰ্ম একে। ই পাৰস্পৰিক প্ৰভাৱৰ পৰিণতি। অৱশ্যে বড়ো মন্ত্ৰ-গীত দীঘল আৰু বিস্তৃতভাৱে বৰ্ণিত। অসমীয়া ভাষাৰ মন্ত্ৰ-গীত তুলনামূলকভাৱে চুটি। তাৰ উপৰিও বড়ো মন্ত্ৰ-গীতত দীঘলতিক গৰুৰ মহা ঔষধি বুলি বৰ্ণনা কৰাৰ উপৰিও ইয়াৰে কোবালে গাই-গৰু খিৰতী হয় বুলি বড়োসকলে বিশ্বাস কৰে। অসমীয়া মন্ত্ৰ-গীতত দীঘলতিৰ পাত যে দীঘল তাৰহে বৰ্ণনা কৰিছে। তাৰ পৰা আমি সহজে অনুমান কৰিব পাৰো যে- উক্ত মন্ত্ৰ-গীতটো বড়ো মূলৰ পৰা উদ্ভৱ হৈছে সেইটো নিচ্ছিত। এই বিষেয়ে লোক-সংস্কৃতিৰ গৱেষকসকলে গৱেষণা কৰিব পাৰে। তাৰ উপৰিও মানুহ বিহুৰ দিনা অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত পূৰণি বছৰৰ সকলো মলিনতা আঁতৰাই সকলো কাপোৰ-কানি, ঘৰ-দুৱাৰ ধুই-পখালি মুচি-কাচি লোৱা, সৰুৱে ডাঙৰক সেৱা কৰা, ডাঙৰে সৰুক আৰ্শীবাদ দিয়া বিশেষকৈ মাক-দেউতাকৰ বাহিৰেও গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথা, সন্মানিত জ্যেষ্ঠ লোকক সেৱা কৰা, গৰুজনক শ্ৰদ্ধা কৰা, আবাল-বৃদ্ধ-বনিতা সকলোৱে নতুন গামোচা, নতুন ৰিহা-মেখেলা, দখনা, ফুলাম ফালি আৰু ফুলাম বিহুৱান লোৱা আৰু আপোনজনক দিয়া ৰীতিত বড়োসকলৰ প্ৰভাৱৰ কথা সুঁৱৰিবই লাগিব।

অসমীয়া 'বিহু' শব্দৰ উৎপত্তিস্থল যে চীন-মংগোলীয় তিব্বতবৰ্মী শাখাৰ বৃহত্তৰ বড়োগোষ্ঠীৰ তাক সহজে অনুমান কৰিব পাৰি। বৃহত্তৰ বড়ো জাতিৰ বিভিন্ন শাখাৰ লোক যেনে-চুতীয়াসকলে ব'হাগ বিহুক 'বিচ' , ডিমাছাসকলে 'বিচু',— ইয়াৰ অৰ্থ সৰহকৈ খোজা, দান দিলেও হেঁপাহ নপলোৱা। বড়োসকলে ব'হাগ বিহুক 'বৈছাগু' বুলি কয়। ইয়াত 'বৈছ' মানে বছৰ আৰু 'আগু' মানে আগ বা প্ৰথম। অৰ্থাৎ বছৰৰ প্ৰথম মাহ। এই 'বৈছাগু' শব্দৰ পৰাই কালক্ৰমত 'বিহু' শব্দটো উদ্ভৱ হোৱা বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। কাৰণ 'বিহু' শব্দটো বড়ো ভাষতত্ত্বৰ পৰা বিশ্লেষণ কৰি চালে পোৱা যায় যে 'বি' মানে খোজা বা মাগা, 'হু' মানে আজৰি লোৱা। এক কথাত বিহুৰ দিনত মাগা আৰু লোৱা। বড়োসকলে বিহুৰ দিনত প্ৰতি ঘৰে ঘৰে ইখন গাঁৱৰ পৰা সিখন গাঁৱলৈ গৈ নাচি-বাগি বৈছাগু মাগিবলৈ যায় আৰু গৃহস্থয়ো বিহুৱাসকলক ইচ্ছামতে ধান, চাউল, টকা-পইচা দিয়ে। তাৰ উপৰিও মানুহ বিহুৰ দিনত গুৰুজনক ভকতি মাগিলে তেওঁ আশিস দিয়ে— মাক-দেউতাক নাইবা জ্যেষ্ঠলোকক শ্ৰদ্ধা জনালে ডাঙৰে স্নেহ আৰু আশীৰ্বদ দিয়ে। এইদৰে এই বিহুৰ দিনাই হিয়াৰ, ভাবৰ, মৰম-চেনেহৰ আদান-প্ৰদান হয়। 'দিয়া আৰু লোৱা' এয়েই 'বিহু' শব্দৰ তাৎপৰ্য। তাৰ উপৰিও ৰাভাসকলৰ 'বায়ুখু'ৰ লগত বিহু উৎসৱৰ অনেক মিল লক্ষ্য কৰা যায়।

(ড০ লীলা গগৈৰ মতে 'বিহু' শব্দটো আহোম শব্দ 'বৈ' (পূজা), 'হু' (গৰু) — 'বৈহু' তাৰ পৰাই বিহু শব্দটো হেৰা বুলি মত পোষণ কৰিছে।)

আনহাতে শ্ৰীচুচেন ভিতৰুৱাল কোঁৱৰৰ ভাষাত অসমীয়া 'বিহু' শব্দটো কেইবাটাও জনগোষ্ঠীয় ভাষাৰ পৰা অহাৰ কথা স্বীকাৰ নকৰি নোৱাৰো। যিহেতু সেই জনগোষ্ঠীয়েও 'বিহু' উৎসৱ পালন কৰি আহিছে।'' তাৰ বিপৰীতে কিছুমান সংস্কৃত পণ্ডিতে 'বিযুৱ' বা 'বিযুবন' শব্দৰ পৰা 'বিহু' শব্দটো উৎপত্তি হোৱা বুলি মত পোষণ কৰা দেখা যায়। কিন্তু এই 'বিষুব' শব্দৰ পৰা যদি 'বিহু' শব্দটো উদ্ভৱ হৈছে তেন্তে ভাৰতৰ আন আন ৰাজ্যৰ মানুহওে বিহু উৎসৱ পালন কৰিলেহেঁতেন। তাৰ উপৰিও আচল কথাটো হ'ল 'বিযুৱ' শব্দটো এটা কাল্পনিক ৰেখাহে। কাল্পনিক ৰেখা বিযুৱক কল্পনা-জল্পনা কৰাৰ কেবাহাজাৰ বছৰ আগৰ পৰাই বিহু উৎসৱ অসম তথা উত্তৰ-পূব ভাৰতত উদ্‌যাপিত হৈ আছে। গতিকে এনেদৰে নানা মুনিয়ে নানা মত পোষণ নকৰি ইয়াৰ প্ৰকৃত উৎস নিৰ্ণয় কৰাটো আমাৰ কাৰণে মংগল হ'ব।

বিহু উৎসৱৰ লগত 'বৰদৈচিলা' শব্দটোৰ নিবিড় সম্বন্ধ আছে। ব'হাগ বিহুৰ আগে আগে বৰদৈচিলাই ফাটমেলা ধৰিত্ৰীক আৰু প্ৰকৃতিক সজীৱ কৰি তুলিবলৈ আৰু অসমবাসীক বিহুৰ আগজাননী দিবলৈ মাকৰ ঘৰলৈ এভুমুকি মাৰি যায়গৈ। এই বৰদৈচিলা বড়ো শব্দ 'বাৰদৈছিখলা' শব্দৰ পৰা অহা। বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাৰ ভাষাত বড়োসকলে বাৰদৈছিখ্‌লা নামে গোসানী

এগৰাকীক (বীৰ হনুমানৰ জীয়েকক) পূজা কৰিছিল। বড়ো ভাষাত 'বাৰ' মানে বতাহ বা ধুমুহা, 'দৈ' মানে পানী বা বৰষুণ, 'ছিখলা' মানে গাভৰু বা গোসাঁনী বা অপেশ্বৰী। চমুকৈ ক'বলৈ হ'লে 'বাৰদৈছিখলা' মানে ধুমুহা-বৰষুণৰ গোসাঁনী। ইয়াকে পিছলৈ ধুমুহা বা 'বাৰহুংখা' বুলি কয়। বৰদৈচিলাই অসমী আইৰ বুকু জুৰ পাবলৈ হিল্লোল কোবাই আহিলেই ব'হাগ বিহুলৈ আৰু বেছি দিন নাই বুলি প্ৰত্যেক অসমীয়াই অনুমান কৰে। ...... এই বাৰদৈছিখলাক লৈয়ে বড়োসকলৰ 'বাৰদৈছিখ্‌লা মৌছানায়' বৰদৈচিলা নৃত্য প্ৰচলিত আছে। এই নৃত্য সঁচাকৈ বৰদৈচিলাৰ দৰে অতি উদ্দাম ভংগিমা গতিৰে নৃত্য প্ৰদৰ্শনৰ কৰা হয়। ইতিমেধ্যে এই নৃত্যই ভাৰতৰ বিভিন্ন ঠাইত প্ৰদৰ্শিত হৈ বিশেষকৈ ভাৰতীয় গণৰাজ্য দিৱসত নতুন দিল্লীত প্ৰদৰ্শিত হৈ ভাৰতৰ লোকনৃত্যৰ ভিতৰত প্ৰথম পুৰস্কাৰ পৰ্যন্ত পাবলৈ সক্ষম হৈছে।

অসমীয়াৰ অতি আদৰৰ বস্তু 'ফুলাম জাপি' বড়োসকলৰে অৱদান। কৃষিজীৱী মানুহৰ অত্যাৱশ্যকীয় সঁজুলি হ'ল জাপি। বড়োসকলে জাপিক 'খফ্‌ৰি' বুলি কয়। বড়োসকলৰ 'খফ্‌ৰি ছিবনায় মৌছানায়' অৰ্থাৎ জাপি নৃত্য বুলি একৰকমৰ নৃত্য আছে। এই নৃত্য কৃষি কৰ্মৰ লগত জড়িত নৃত্য। জাপি লৈ নচা অসমীয়াৰ এটি বিহু নৃত্য আছে। এইখিনিতে এটা কথা উল্লেখযোগ্য যে ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালাই যেতিয়া ১৯৩৬ চনত প্ৰথম অসমীয়া কথা ছবি 'জয়মতী' নিৰ্মাণ কৰিছিল তেতিয়া সাংস্কৃতিক প্ৰযোজক হিচাপে কলাগুৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই অসমীয়াৰ জাপি নৃত্যটো জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ পৰামৰ্শ মৰ্মে জয়মতী কথা ছবিত অন্তৰ্ভুক্ত কৰি প্ৰদৰ্শিত কৰিছিল। সেই তেতিয়াৰ পৰাই বিহু নৃত্যত ফুলাম জাপি লৈ নচা বিহু নৃত্যও প্ৰচলিত হৈ আছিল।

বড়োসকলৰ জাপিটোৰে যে ফুলাম জাপিৰ ৰূপত অসমীয়া সমাজত বিকশিত হৈছে তাক সহজে অনুমান কৰিব পাৰি। অসমীয়া 'হুঁচৰি' শব্দটোৰ উৎপত্তি স্থলো বড়ো মূলজ। এই কথা কলাগুৰু বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই উল্লেখ কৰি গৈছে যে 'হুচৰি' শব্দটো বড়োসকলৰ পৰা অহা বুলি অনুমান হয় কাৰণ ৰং-উলাহত গোৱা গানক বড়োসকলে 'হুহুশ্ৰী ৰৌজাবনায়' চিএৰি গোৱা বুলি কয়। হুঁচৰি গীত গোৱা ৰীতিৰ লগত বড়োসকলে প্ৰতি ঘৰে ঘৰে বৈছাগু মাগিবলৈ যোৱা, গৃহস্থই আৰ্শীবাদ লোৱা আৰু দিয়াৰ লগত হুবহু একে। অৱশ্যে অসমীয়া সমাজত 'হুচৰি' গোৱা প্ৰথাটো উজনি অসমতহে প্ৰচলিত নামনি অসমত একেবাৰে নাই বুলিওে হয়। তাৰ পৰিবৰ্তে অসমৰ বড়োমূলৰ সোনোৱাল কছাৰী, ৰাভা কছাৰী, দেউৰী কছাৰী, চুতীয়া কছাৰী, ঠেঙাল, মেচ, মৰাণ, মটক জনগোষ্ঠীয়ে উজনি নামনি সৰ্বত্ৰ বৈছাগু মাগিবলৈ ঘৰে ঘৰে যোৱাৰ প্ৰথা আদিম কালৰ পৰাই প্ৰচলিত। গৱেষক পণ্ডিতসকলে বিহু উৎসৱৰ ওপৰত সামগ্ৰিকভাৱে গৱেষণা কৰিলে প্ৰকাশিত নোহোৱা বহুতো কথাই পোহৰলৈ আহিব।

এইফালৰ পৰা চমুকৈ এটা কথাই ক'ব পাৰি ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ পানীত কোনটো উপনদীৰ পানী বিচাৰি নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰাৰ দৰে অসমীয়া বিহু সংস্কৃতিলৈ কোন জনগোষ্ঠীৰ কি অৱদান তাক নিৰ্ণয় কৰাটো কঠিন। ই সকলো জনগোষ্ঠীয়ে দিয়া আৰু লোৱাৰ ফলত প্ৰস্ফুটিত হোৱা এপাহি পদুম ফুলৰ দৰে। এই সমন্বয় আৰু সমাহৰণৰ ৰহণীয়া অসমীয়া সংস্কৃতিক সন্মান, সমমৰ্যাদা দিয়া আৰু চৰ্চা কৰাটো সমগ্ৰ অসমবাসীৰে কৰ্তব্য।❑

লেখক সাহিত্যিক পেঞ্চনাৰ

টাইফাকেসকলৰ বসন্তকালীন উৎসৱ

পেইম থি গোহাঁই

পৰিচিতি ঃ

বৰ্তমান অসমত বসবাস কৰা জনগোষ্ঠীসমূহৰ ভিতৰত অন্যতম হ'ল টাইফাকেসকল। উজনি অসমৰ ডিব্ৰুগড় আৰু তিনিচুকীয়া জিলাত খুব সীমিত জনসংখ্যা আৰু সীমিত গাঁৱত সিঁচৰতি হৈ বসবাস কৰা জনগোষ্ঠীটোৰ সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহে অসমৰ সংস্কৃতিক সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিছে।

বৰ্তমান ডিব্ৰুগড় জিলাৰ নাহৰকটীয়াৰ সমীপৰ নামফাকে, চেৰেপাজান, লংজং, জয়পুৰৰ সমীপৰ টিপামফাকে; তিনিচুকীয়া জিলাৰ মাৰ্ঘেৰিটাৰ সমীপৰ বৰফাকে, মান ম', নং লাই; লিডুৰ সমীপৰ মৌং লাং, লং ফাকে; টিৰাপগেটৰ সমীপৰ নিংগাম আৰু জাগুনৰ সমীপৰ ফানেং মুঠ নখন টাইফাকে গাঁও আছে। তেওঁলোকৰ নখন গাঁৰৰ সন্মিলিত জনসংখ্যা প্ৰায় ২,০০০ জন। এই গাঁওকেইখনৰ বাহিৰেও সম্প্ৰতি দুই-এটি পৰিয়াল অৰুণাচলৰ চাংলাং, নামচাই আৰু লোহিত জিলা, মাৰ্ঘেৰিটা চহৰ, ডিব্ৰুগড় চহৰ আদিতো স্থায়ীভাৱে সংস্থাপিত হৈছে।

উৎসৱ অনুষ্ঠান ঃ

উৎসৱ অনুষ্ঠান হ'ল কোনো জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰধান উপাদান। এনে অনুষ্ঠান-পৰম্পৰাৰ মাজেদিয়েই জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক জীৱন প্ৰতিফলিত হয়। টাইফাকেসকলে পালন কৰা উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহক বৈশিষ্ট্য অনুৰূপে বিভিন্ন ধৰণেৰে ভাগ কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি আৰু সেইবোৰ বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত আয়োজন চলি থাকে। উৎসৱৰ বৈশিষ্ট্য অনুসৰি ৰাজহুৱা আৰু ঘৰুৱা উৎসৱ অন্যহাতে ধৰ্মীয় আৰু আয়োজনৰ সময়ৰ দৃষ্টিৰে ঋতুকালীন আৰু সুবিধানুযায়ী আয়োজন কৰা উৎসৱ অনুষ্ঠান হিচাপে ভাগ কৰিব পাৰি।

টাইফাকেসকলৰ বসন্তকালীন উৎসৱ, লোকাচাৰ ঃ

বসন্ত কালত টাইফাকেসকলে কেইবাটাও উৎসৱ-অনুষ্ঠান উদ্‌যাপন কৰে। সেয়া হৈছে 'পয় নৌন চি', 'পয় চাংকেন', 'লু জ্যেতি কাওহান' আদি।

ক) পয় নৌন চি ঃ ফাগুন মাহৰ পূৰ্ণিমাত টাইফাকেসকলে 'পয় নৌন চি' পালন কৰে। এই উপলক্ষে চতুৰ্দশীৰ দিনা ৰাইজে বৌদ্ধ বিহাৰৰ প্ৰাংগনত সমবেত হয় আৰু সমুহীয়াকৈ বালিৰে এটি চৈত্য সাজে। পাছদিনা পূৰ্ণিমাৰ পুৱা পুনৰ বৌদ্ধ বিহাৰত সমবেত হৈ মংগলাচৰণ (থমট্ৰা) কৰে। ঘৰুৱাভাৱে এই উপলক্ষে একো আয়োজন নহয়। এই দিশৰপৰা ইয়াক সম্পূৰ্ণ ধৰ্মীয় উৎসৱ বুলিব পাৰি।

খ) পয় চাং কেন ঃ চ'ত-ব'হাগ সংক্ৰান্তিৰ সময়ত প্ৰায় চাৰিদিন ধৰি বিভিন্ন পৰম্পৰাৰে টাইফাকেসকলে 'পয় চাংকেন' উৎসৱ উদ্‌যাপন কৰে। টাই পঞ্জিকাৰ পঞ্চম মাহত (কেতিয়াবা ষষ্ঠ মাহত) পালন কৰা 'পয় চাং কেন' (প্ৰতি বছৰে ১৪ এপ্ৰিলত এই উৎসৱৰ দিন পৰে যদিও টাইপঞ্জিকা মতে একে তাৰিখত নপৰে)। বৌদ্ধ পঞ্জিকা 'চাক্লেট' বৰ্ষ মৰ্মে 'পয় চাংকেন' উদ্‌যাপনৰ পৰাই বৌদ্ধ নৱবৰ্ষ আৰম্ভ হয়। 'চাং কেন' উৎসৱ পালনৰ ক্ষেত্ৰত কেইবাটাও পৰ্বত ভাগ কৰিব পাৰি। প্ৰত্যেক পৰ্বৰেই নিজা বৈশিষ্ট্য আৰু সাংস্কৃতিক তাৎপৰ্য দেখিবলৈ পোৱা যায়।

প্ৰথম পৰ্ব ঃ পয় চাংকেনৰ প্ৰথম পৰ্ব আৰম্ভ হয় মূল দিনৰ প্ৰায় এসপ্তাহ মানৰ আগৰপৰাই। সেইসময়ৰ পৰা গাঁৱৰ কিশোৰী-গাভৰুসকলে বুদ্ধ বন্দনা আৰু অন্যান্য স্তুতি-প্ৰাৰ্থনাৰ কথাবোৰ জ্যেষ্ঠসকলৰপৰা শিকে বা নিজে নিজে অনুশীলন কৰে। কাৰণ 'পয় চাংকেন'ৰ সময়ত বুদ্ধ বন্দনা আৰু স্তুতিবোৰে বিশেষ গুৰুত্ব লাভ কৰে। সেইবাবে কিশোৰী-গাভৰুসকলে তাক সাৱলীলভাৱে পৰিৱেশন কৰিপৰাকৈ সেইবোৰ শিকে।

দ্বিতীয় পৰ্ব ঃ দ্বিতীয় পৰ্বত 'পয় চাংকেন'ৰ মূল পৰ্ব অনুষ্ঠিত হয়। এই উপলক্ষে সংক্ৰান্তিৰ দিনা অৰ্থাৎ ১৪ এপ্ৰিল দিনা গাঁওবাসীয়ে বৌদ্ধ বিহাৰৰ পৰা বুদ্ধ মূৰ্তিসমূহ আনুষ্ঠানিক নীতি-নিয়মেৰে নমাই আনি বিশেষভাৱে নিৰ্মিত 'ক্যংফ্ৰা'ত স্থাপন কৰে। 'ক্যংফ্ৰা'ত মুঠ ৫২ ঘণ্টা বুদ্ধ মূৰ্তিবোৰ ৰখা হয়। এই সময়ছোৱাত পুৱা গাঁৱৰ সকলো ৰাইজে সমবেত হৈ পূজা-অৰ্চনা কৰে আৰু সন্ধিয়াও মম জ্বলাই অৰ্চনা কৰে। ৫২ ঘণ্টাৰ পিছত একে আনুষ্ঠানিকতা পালন কৰি বুদ্ধ মূৰ্তিবোৰ বৌদ্ধ বিহাৰৰ উঠাই নিয়া হয়।

তৃতীয় পৰ্ব ঃ তৃতীয় পৰ্বত বৌদ্ধ বিহাৰত থকা বুদ্ধ মূৰ্তিবোৰ যথাবিহিতভাৱে পৰিষ্কাৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। সেই কাম সাধাৰণতে 'চাংকেন'ৰ মূল পৰ্বৰ পিছৰ দিনা কৰা হয়। ইয়াৰ বাবে গাঁৱৰ পুৰুষসকলে দফা কৰাৰ কামত নিয়োজিত

হয় আৰু মহিলা, গাভৰু আৰু কিশোৰ-কিশোৰীসকলে তাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পানী কঢ়িয়াই দায়িত্ব পালন কৰে। সেইখিনি কাম সম্পাদনাৰ পিছত মূৰ্তিবোৰ যথাস্থানত সংস্থাপিত কৰে।

চতুৰ্থ পৰ্ব ঃ চতুৰ্থ পৰ্ব 'পয় চাংকেন' আৰম্ভ হয় বুদ্ধ মূৰ্তিবোৰ বৌদ্ধ বিহাৰৰ যথাস্থানত সংস্থাপিত কৰোৱাৰ পিছদিনা। পিছদিনা পুৱাৰ ভাগত গাঁওবাসীয়ে বৌদ্ধ বিহাৰত সমবেত হৈ সমূহীয়া মংগলাচৰণত ভাগ লয়। টাইফাকে ভাষাত ইয়াক কোৱা হয় 'থমট্ৰা পিমাউ'। অৰ্থাৎ নতুন বছৰ উপলক্ষে মংগলাচৰণ। সেই অনুষ্ঠানতে সকলোকে সুগন্ধি জল ছটিয়াই নতুন বছৰৰ কুশল কামনা যাঁচে আৰু আশীৰ্বাদ দিয়ে। 'চাংকেন' উৎসৱত ভাগ লোৱা সকলোৱে এই 'থমট্ৰা'ত ভাগ ল'বলৈ বিচাৰে। এই 'থমট্ৰা' অনুষ্ঠানৰ পিছত সমজোৱা ভোজ ভাত খোৱা হয়। ডেকা-গাভৰুসকলে এই ৰাজহুৱা ভোজৰ আয়োজন কৰে আৰু তাৰ লগে লগে 'পয় চাংকেন' উৎসৱৰ মূল পৰম্পৰাখিনিৰ সামৰণি পৰে।

'পয় চাংকেন' হৈছে টাইফাকেসকলে পালন কৰা উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত আটাইতকৈ আকৰ্ষণীয় আৰু ৰং-আনন্দৰ সমাহাৰ ঘটা উৎসৱ অনুষ্ঠান। সকলো মানুহে বছৰত পালন কৰা উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত সৰ্বাধিক 'চাংকেন' উৎসৱত উপস্থিত থাকিবলৈ বাঞ্ছা কৰে। এই উৎসৱ উপলক্ষে ডেকা আৰু পুৰুষসকলে অতি উজাগৰে থাকি 'ক্যংফ্ৰা'ৰ বুদ্ধ মুৰ্তিবোৰ পহৰা দিয়ে আৰু গাভৰুসকলে ৰাতি ৰাতি এঘৰত একগোট হৈ পিঠা-পনা প্ৰস্তুত কৰে আৰু ডেকাসকলক আপ্যায়ন কৰে। নিশা মূৰ্তি পহৰা দিয়া ডেকাসকলে পৰম্পৰাগত ঢোল (কং), তাল (চেং), গং (মং) আদি লৈ আৰু যদিও টাই লোক পৰম্পৰা আধাৰিত বিশ্বাস আৰু সামাজিক জীৱনৰ আনবোৰ দিশো সমানভাৱে প্ৰতিফলিত হয়। উৎসৱৰ শেষত পৰিয়ালৰ কণিষ্ঠসকলে জ্যেষ্ঠসকলৰপৰা আশীৰ্বাদ বিচাৰে আৰু জ্যেষ্ঠসকলে পৱিত্ৰ বগা সূতা হাতত বান্ধি আশীৰ্বাদ দিয়ে।

(ঘ) লু জ্যেতি কাওহান ঃ 'পয় চাংকেন' উদ্‌যাপনৰ এদিনৰ পাছতেই 'লু জ্যেতি কাওহান' আয়োজন কৰা হয়। এই আয়োজন গাঁও আৰু গাঁওবাসীৰ সমৃদ্ধি আৰু সুৰক্ষা নিশ্চিতিৰ বাবে কৰা হয়। এই উছৰ্গা পৰ্ব কাম সন্ধিয়া সময়ত কৰা হয়। 'জ্যেতি' টাই শব্দ। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে সৰু আকাৰৰ চৈত্য। 'কাও হান' হৈছে ন খলপা। অৰ্থাৎ এই পৰম্পৰাত মাটিৰে ন খলপা চৈত্য আকৃতি সদৃশকৈ সাজি আৰু তাক নানা তৰহৰ ফুল, 'নাম' (একধৰণৰ পতাকা) আদিৰে সজাই তোলা হয় আৰু বৌদ্ধ ভিক্ষুৰ উপস্থিতিত উছৰ্গা কৰা হয়। এই পৰম্পৰা হৈছে নতুন বছৰৰ আগমনৰ লগে লগে গাঁওবাসীৰ কুশল কামনা কৰি কৰা প্ৰাৰ্থনা। বছৰটো সকলো গাঁওবাসীৰ বাবে যাতে শুভজনক হয় তাৰ বাবেই এই পৰম্পৰাৰ আয়োজন কৰা হয়। উছৰ্গা কৰা পৰ্বত বৌদ্ধ ভিক্ষুসকলৰ উপস্থিতিৰ প্ৰয়োজন যদিও 'জ্যেতি কাওহান' আয়োজন আৰু উছৰ্গা পৰ্বৰ সৈতে টাই লোক-পৰম্পৰা, বিশ্বাসো যুক্ত হৈ আহিছে।

সামৰণি ঃ

একোটা জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ মূল ভেটিটোৱেই হৈছে তেওঁলোকে পালন কৰা উৎসৱসমূহ, অন্যান্য সামাজিক অনুষ্ঠান আৰু লোকাচাৰসমূহ। এইখিনি কিমান পৰিশীলিতভাৱে আয়োজন কৰা হৈছে আৰু কিমান আন্তৰিকতাৰে পালন কৰা হৈছে তাৰ ওপৰতে বহু পৰিমাণে নিৰ্ভৰ কৰিছে জনগোষ্ঠীটোৰ সাংস্কৃতিক জীৱন পৰিক্ৰমাৰ ভৱিষ্যতো। সেইফালৰপৰা ক'ব পাৰি যে টাইফাকেসকলৰ সাংস্কৃতিক জীৱনৰ আয়ুসৰেখা টনা আছে 'পয় চাংকেন' আৰু 'জ্যেতি কাওহান' আয়োজনৰ সৌন্দৰ্য আৰু মৰ্যাদাৰ ওপৰত। বসন্ত কালত পালন তথা উদ্‌যাপন কৰা এই দুয়োটা উৎসৱ অনুষ্ঠানৰ সাংস্কৃতিক বৈশিষ্ট্যখিনিয়েই টাইফাকে সমাজৰ জীৱনৰ প্ৰতি, সভ্যতা আৰু প্ৰকৃতিৰ প্ৰতি বিনয় ভাৱনাখিনিও প্ৰতিফলন ঘটায়।❑

ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ তৰাছিৰা বিহুৰ ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা ইত্যাদি

শ্ৰীদিপেন বড়া

অসমৰ অন্যতম ভূমিপুত্ৰ ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ বিহুৰ ক্ষেত্ৰখনত আছে উৰ্বৰ তথা ঐতিহ্যপূৰ্ণ পৰম্পৰা। “তৰাছিৰা বিহু” ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ প্ৰধান উৎসৱ। কৃষ্টিৰ অন্যান্য লোকাচাৰ পৰম্পৰাৰো আছে উল্লেখযোগ্য উপাদান। ঠেঙ্গাল কছাৰীসকল অতীতৰ পৰা কৃষিৰ লগত জড়িত হৈ আহিছে. প্ৰধান খেতি হৈছে ধান-খেতি। অন্যান্য খেতিৰ উপৰিও মুগা, পাটপলু, এড়ী পলু পোহাৰ উপৰি অন্য ঘৰুৱা জীৱ-জন্তু আদিও পোহ-পালন কৰে। মুগা, এড়ী, পাট-পলুৰ খেতি ঘৰতে কৰি ইয়াৰ সূতা কাটি কাপোৰ বোৱাটো জনগোষ্ঠীটোৰ প্ৰিয় পৰম্পৰা। অতীত কালত কৃষিৰ একমাত্ৰ সম্বল আছিল, মৰমৰ গৰু, ম'হকেইটা। বৰ্তমান কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত গৰু-ম'হৰ ব্যৱহাৰ কিছু কমিছে যদিও, ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ মাজত এতিয়াও প্ৰচলন আছে।

অসমৰ কৃষিকেন্দ্ৰিক তিনিওটা বিহু, ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলে অতীজৰে পৰা উলহ-মালহেৰে পালন কৰি আহিছে। কৃষি কাৰ্য আৰম্ভ হোৱাৰ আগে আগে ৰঙালী বিহুৰ আগদিনা, চ'তৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনা ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ উপজীব্য গৰু-ম'হ কেইটাক নুৱাই-ধোৱাই পালন কৰে গৰু বিহু। এই কিছু পৰম্পৰা ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলে, গাঁৱৰ সকলো পানী থকা জান অথবা পানীৰে পূৰ্ণ পথাৰত গা-ধুৱায়। গাঁৱৰ খেলৰ মেধি, বাৰিক আৰু অন্যান্য খেলৰ বিষয়ববীয়াসকলে অংশগ্ৰহণ কৰে। খেলৰ মেধি মুখ্য পদাধিকাৰ হোৱাৰ বাবে তেখেতেই আশীৰ্বাদ দি কুশল-মঙ্গল কামনা কৰি গৰু-ম'হকেইটাক গা-ধোৱায় আৰু বাকী সকলেও একেলগে গা-ধোৱায়। সাম্প্ৰতিক সময়ত জান-জুৰি, বিল, খালৰ অভাৱত সামান্য নিয়মৰ সাল-সলনি হৈছে যদিও গৰু বিহুৰ দিনা গৰুক গা-ধোওৱাৰ প্ৰথা এতিয়াও প্ৰচলিত।

গধূলি গৰু-ম'হকেইটা ঘৰলৈ ওভতি আহোঁতে পদূলিত ফলীয়া তুঁহ, ধানখেৰ আৰু ভাং-পাতেৰে জাক দিয়াৰ প্ৰথা আজিও আছে। গোহালিত বান্ধোতে নতুন তৰাৰ পঘাৰে গৰু-ম'হকেইটা বান্ধি পিঠা খুওৱা হয়। এই নতুন তৰাৰ পঘাৰে গৰু-ম'হকেইটা বন্ধা তৰাৰ পঘাকেইডাল সংগ্ৰহ কৰি হাবিৰ পৰা অনা হয়।

ঠেঙ্গাল কছাৰীসকল মূলতঃ প্ৰকৃতিৰ হাবিৰে পৰিপূৰ্ণ ঠাইত বসবাস কৰি বেছি ভাল পাইছিল। আজিও তেখেতসকল চহৰমুখী হোৱা দেখা নাযায়। সেয়েহে তেখেতসকলে তাহানিৰ দিনত হাবিত বেছিকৈ উপলব্ধ হোৱা তৰাৰ পঘাৰেই নিজৰ মৰমৰ গৰু-ম'হকেইটা বান্ধিছিল। তাৰেই ফলশ্ৰুতিত “তৰা” আৰু ঠেঙ্গালকছাৰীসকলৰ মাজত গঢ়ি উঠিছিল নিবিড় পৰম্পৰা। হাবিৰ মাজৰ জলাশয়ত থকা, তৰাৰে ভৰপূৰ তৰাণি অঞ্চলৰ পৰা, তৰা আনিবলৈ অকলে নাযায়। গাঁওখনৰ বুঢ়া-মেথা একত্ৰিত হৈ সমিল মিলেৰে ৰং-ধেমালিৰে তৰা গছ সংগ্ৰহ কৰি আনে। তৰা গছবোৰ ছিৰি, “তৰা পঘা” বাটি গাঁৱৰ ঘৰে ঘৰে বিতৰণ কৰি ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলে পালন কৰে, “তৰাছিৰা” বিহু।

তৰাছিৰা বিহুৰ সম্পৰ্কে বয়োজ্যেষ্ঠ বিজ্ঞ ব্যক্তিসকলে ব্যাখ্যা আগবঢ়াই থৈ গৈছে। এই তৰাছিৰা বিহুৰ উৎপত্তিৰ ধাৰণা এনে ধৰণেৰে আগবঢ়াব পাৰি। ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ জীৱিকাৰ একমাত্ৰ উৎস আছিল কৃষি। কৃষিৰ উপজীব্য জীৱ হ'ল গৰু-ম'হকেইটা। প্ৰকৃতিৰ গছ-বিৰিখৰ পুৰণি পাত সৰি ন-কুঁহিপাত মেলে, ফলে-ফুলে সকলো দিশ জাতিষ্কাৰ হয়। উক্ত সময়ত মানুহৰ মনবোৰ উৎফুল্লিত হৈ পৰে। তেনে সময়বোৰেই বসন্তৰ আগমনৰ কাল। ৰং-ধেমালি, আনন্দ-ফুৰ্তিৰ উৎসৱ বহাগৰ আগমন হয়। প্ৰকৃতিয়ে নৱ-ৰূপ ধাৰণ কৰাৰ দৰে, ঘৰৰ সকলোটিয়ে নতুন কাপোৰ পৰিধান কৰে। জীৱিকাৰ প্ৰধান সম্বল গৰু-ম'হকেইটাকো চেৰ নেপেলাই নতুন সাঁজ দিয়া হয়। গৰু-ম'হৰ সাঁজ বুলিবলৈ পঘাডালৰ বাহিৰে একোৱেই নাই। যদিও পঘাডালকেই নতুনকৈ দিয়া হয়। এই পঘা ঠেঙ্গালকছাৰীসকলে তৰা গছৰ আঁহেৰে বনাই সাত্বিকভাৱে গৰু-ম'হকেইটাক পিন্ধায়। তৰা গছ কাটি অনাৰ পৰা গৰু-ম'হকেইটাক পিন্ধোৱালৈকে নিয়মৰ মাজেৰে হয় আৰু উক্ত সময়খিনিৰ ভিতৰতে পালন কৰা হয় “তৰা-ছিৰা” বিহু।

পৰম্পৰাগতভাৱে ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলে "তৰা-ছিৰা" বিহু পালন কৰি আহিছে। চ'ত মাহৰ দ্বিতীয় বুধবাৰৰ দিনা, পোন্ধৰ দিন যোৱা মানত, হাবিৰ পৰা তৰা গছ আনিবলৈ যায়। শুভ বাৰ হিচাপে বুধ আৰু বৃহস্পতিবাৰকে ধৰা হয়। তৰা আনিবলৈ স্বাভাৱিকতে গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথাসকলেই যায়। নিৰ্দিষ্ট দিনত বুঢ়া-মেথাসকলে হাতত দা-কটাৰী, ধনু-কাঁড় লৈ তৰা-গছ আনিবলৈ যায়। তৰাগছ থকা ঠাইত প্ৰথমে "বন-দেৱতালৈ" বুলি "ৰঙা ৰঙৰ কুকুৰা এহাল আগবঢ়ায়, তৰা-গছত ঘাপ দিয়ে। তৰা গছ জলাশয়বোৰতহে পোৱা যায়। গতিকে, তৰা-গছ কটাৰ লগে লগে কুঁচিয়া, কেঁকুৰা, জিপাং, কুটাং, যি পায় ধৰি লৈ আহে। হাবি-বন-কুকুৰা, দৰিক, দাউক আদিও চিকাৰ কৰি লৈ আনে। ব'হাগ মাহত আমৰলি "টোপ" সংগ্ৰহ কৰি আনে। বেতৰ গাঁজ, তৰা, গাঁজ, কচু, ঢেকীয়া আদি য'ত যি পায়, প্ৰয়োজন বুজি খোৱা বস্তুবোৰ আনে। 'তৰা-গছ'ৰ লগতে এইবোৰ সংগ্ৰহ কৰি আনি, গাঁৱৰ কোনো এজন মুখীয়ালৰ ঘৰলৈ আনি গছবোৰ "ছিৰিবলৈ"আৰম্ভ কৰে।

হাবিত তৰা-গছ কাটি থাকোতে চৰাই মাত শুনি আনন্দতে গায়—

কি কিপিং কি কিলিং কি চাই কান্দিলে
কণী দুটি বাঁহতে থৈ
ৰঙা ঠুঁটে কৰি সোণৰ গিলিপ মৰা
দাপোণ চাই লগোৱা মাত...

আকৌ এনেদৰেও গায়—

হাবিত জুই জ্বলিছে কুকুহা উৰিলে
দৰিকে লগালে মাত
ভদকুলি চৰায়ে চিঠিখন মেলিলে
জেহাশুকে আনিব পায়...

আকৌ গায়—

বগী বিলতে তৰা কাটি যাওঁ
মুঠি মুঠিকৈ গোটাই যাওঁ
সকলো গোটাই এমুঠিকৈ বান্ধি
কান্ধত লৈ ঘৰলৈ যাওঁ।
ঘৰলৈ আহি তৰা ছিৰো
তৰা ছিৰি যাওঁ ছিটি ছিটি কৰি
ৰ'দত শুকাবলৈ দিওঁ
ৰ'দত শুকোৱাই গুণত গুণীয়ালো
এগুণ দুগুণকৈ তিনিগুণ কৰি।
তিনিডালি ৰছি বাটিলো
এডালি বাটিলো কাজলীলৈ বুলি
এডাল বাটিলো মুগীলৈ বুলি
আৰু এডালি বাটিলো ৰাঙলীলৈ বুলি।

মুখীয়ালৰ ঘৰত তৰা ছিৰি থাকোতে গায়—

ফাগুণৰ শেষত চ'তৰ পোন্ধৰ দিনত
বসন্ত পালেহি আহি
ক'তে গৈ আছেগৈ গাঁৱৰ বুঢ়া মেথা
তৰা ছিৰিবৰে হ'ল ঐ সমনীয়া...

হাবিৰ পৰা তৰা আনিবলৈ যোৱাসকলক গৃহস্থীয়ে আপ্যায়ন কৰাটো নিয়ম। গৃহস্থনীয়ে কলহৰ পৰা কাঁহৰ চৰিয়াত "হেৰেকা" আনি, হাতীখুজীয়া বাটিত খাবলৈ আগবঢ়াই দিয়ে। হাবিৰ পৰা অনা আমৰলি টোপ, কুছীয়া, কেঁকুৰা, জিপাং, কুটাং আদি ভাজি অথবা পুৰি লগত খাবলৈ দিয়ে। খোৱাৰ পাচত মনৰ আনন্দত চহা জীৱনৰ যেন আনন্দৰ সীমা নাথাকে। গাবলৈ আৰম্ভ কৰে বিহু নাম।

তৰা ছিৰি ৰংবাই ৰহিমলা
পঘা বাটি গলো ৰংবাই ৰহিমলা
ৰিচিপ চিপ জবৌৰোৱা।

এনেদৰেও গায়—

তুমিনো দেহেশ্বৰী ঐ
চোৰা মনে কৰি ঐ
যৌৱনে নো কাল ভটিয়াই গ'ল।
মুখে বন্ধা গাখীৰ
মুলান পৰি মৰহি গ'ল
তুমিনো দেহেশ্বৰী ভিতৰত কি কৰিছা
হেৰেকা ঐ ছেপিদে খাওঁ।

এনেদৰে এই নামসমূহ গাওঁতে, ঢোল ব্যৱহাৰ নহৈছিল। হাত-চাপৰি বজাই গাইছিল আৰু হালোৱা বাদ্য টোকাৰী, বীণ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। বীণ বজাই গাইছিল—

অ' কলি কালিয়ে আহিলা
কলি কালি পাৰ কৰিলা
কলি ঘৰত কাম কৰিলে কি
একলি তোমাক চাই চাই
কলি নেলাগে আমনি
কলি চাইয়ো চাই নেলাগে ভাগৰ।

এনেদৰে তৰা-ছিৰি শুকাবলৈ দি থৈ সকলো ৰাইজ ঘৰা-ঘৰি হয়। পাছ দিনা তৰা শুকালে পুনৰ লগ হৈ তৰা বাটি ঘৰে ঘৰে তৰা পঘা দিবলৈ যায়। ছিৰি থোৱা তৰাবোৰ গুণত (তৰা ৰছি পকাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা যোগ চিনৰ দৰে বন্ধা বাঁহৰ আহিলা) তিনি গুণ কৰি, অৰ্থাৎ তিনিডাল ৰছি এক কৰি পকাই

পকাই, মাজতে তুলসী আৰু ডাঙৰ আগ ভৰাই ভৰাই তৰা ৰছী বাটে। তৰা ৰছী বাটি থাকোঁতে গায়—

তৰা ছিৰি যাওঁ ছিটি ছিটি কৰি
ৰ'দত শুকাবলৈ দিওঁ
ৰ'দত শুকাবলৈ গুণত গুণিয়ালো
এগুণ দুগুণ কৰি তিনিগুণ কৰি...

ৰছী বটাৰ পাছত গধূলি ঘৰে ঘৰে তৰা পঘা বিলাবলৈ যায়। এই কাৰ্য গৰুৰ বিহুৰ আগদিনাৰ ভিতৰত, সকলো কেইঘৰ গঞাঁকে বিতৰণ কৰি শেষ কৰা হয়। ঘৰে ঘৰে তৰা পঘা বিতৰণ কৰিবলৈ যাওঁতে বিহু নাম গাই "তৰা ছিৰা" বিহু পালন কৰা হয়। গৰু, ম'হ আদি জীৱক পিন্ধাবৰ বাবে তৰা পঘা এখিলা আগলি কল পাতত, গৃহস্থীক আগবঢ়াই আশীৰ্বাদ দিয়ে। গৃহস্থীৰ চোতালত পদ, বীণ, বজাই ধৰে। বীণ নহ'লেও হাত চাপৰি বজাই গায়—

আঘোণ গ'ল ঐ ফাগুণো গ'ল
চ'তৰ পোন্ধৰ দিন হ'ল
গাঁৱৰ বুঢ়া মেথা ক'ত গৈ আছেগৈ
তৰা ছিৰিবৰে হ'ল।

এনেদৰে বিহু আৰম্ভ হোৱাৰ পাছত গৃহস্থীক জোকাব পৰা সকলে গায়—

ৰঙেনো দৈ লাহৰি
তোমাৰ ঘৰ পালেহি ঐ
তৰা-ছিৰি লাগিছে ভাগৰ
ভাগৰনো মাৰিবলৈ
তোমাৰনো ঘৰ আহিলো ঐ
হেৰেকা উলিয়াইছে খাওঁ...

এনেকৈ নাম গোৱা শেষ হ'লে, গৃহস্থীয়ে হেৰেকা আৰু "খাজীয়ে" আপ্যায়ন কৰে। ইয়াৰ পাছত এখিলা আগলি কল পাতত তৰা ৰছী কেইডাল গৃহস্থনীলৈ আগবঢ়াই বুঢ়া-মেথা সকলোৱে আশীৰ্বাদ দিয়ে। তৰা ৰছী গৰু বিহুৰ দিনা পিন্ধাবলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে। জীৱকেইটাৰ অপায়-অমঙ্গল, দূৰাগত কৰি নিৰাপদে ৰাখিবলৈ ভগৱানৰ ওচৰত আশীৰ্বাদ বিচাৰে। এনেদৰেই সকলোৱে গৃহতে বিহু নাম গাই তৰা-পঘা আগবঢ়াই ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলে তৰাছিৰা বিহু পালন কৰে।

গৰু বিহুৰ দিনা (চ'তৰ সংক্ৰান্তিত) ৰাতিপুৱাই গৰু-ম'হকেইটাক মাহ-হালধিৰে ঘঁহি, ধোৱাবৰ বাবে সকলো ৰাইজে নিজৰ নিজৰ গৰু-ম'হকেইটা একে ঠাইলৈ লৈ যায়। গা ধোৱায়।

ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰ "তৰাছিৰা বিহু" একতা, সংহতি আৰু সম্প্ৰীতিৰ বিহুৰ পৰম্পৰা। গৰু বিহুৰ পৰম্পৰা ঠেঙ্গাল কছাৰীসকলৰে অৱদান বুলিব পাৰি। অসমৰ বিহু পৰম্পৰা কৃষিভিত্তিক পৰম্পৰা। ঠেঙ্গালকছাৰীসকলে হাবি-বন-বিৰিখেৰে পৰিপূৰ্ণ ঠাইত বসবাস কৰি ভাল পায়। সেয়েহে লোক-পৰম্পৰা "তৰাছিৰা বিহুত" প্ৰকৃতিৰ পৰিবেশ সংৰক্ষিত হোৱা দেখা যায়। "তৰাছিৰা বিহু" লোক জীৱন আৰু প্ৰকৃতি ওতঃপ্ৰোতভাৱে, এৰাব নোৱাৰা সম্বন্ধেৰে বান্ধ খাই আছে।❑

লেখকৰ ঠিকনা- কাছমাৰী, গোলাঘাট

বায়খো উছৱৰ বতৰাই ৰাভাসকলৰ কৃষি কৰ্মত প্ৰেৰণা যোগায়

মুকুল ৰাভা

চ'ত যায় ব'হাগ আহে, ব'হাগ অহাৰ লগে লগে ন বৰষুণ আহে। ন পানীয়ে পথাৰৰ মাটি কোমল কৰি তোলে। গছ লতা বিৰিষে প্ৰাণ পাই উঠে। প্ৰকৃতিৰ সেউজী তৰু তৃণ, গছ, লতা আৰু প্ৰকৃতিয়ে বৰণ সলায়। তেতিয়াই ৰাভাসকলেও এনে প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশ আৰু বিভিন্ন গছ-বিৰিষৰ সমল দেখি উমান পাইছিল হ য়তো বায়খো দেৱী আমাৰ মাজত আহিবৰ হ'ল, আমি কৃষিজীৱি ৰাভাসকলে দেৱীক আদৰিবৰ সময় আহি পালে। ন জোনৰ পোহৰেও আমাক যেন সঁহাৰি দিছে যে বায়খো পূজাৰ মাধ্যমেৰে আমিও উছৱ মুখৰ হৈ পূজা-পাৰ্বন আৰু বাৰেবৰণীয়া নৃত্য-গীতেৰে এই উছৱ পাতিব লাগিব। সেয়ে জেঠৰ পূৰ্ণিমাৰ সময়তে আজি আনুষ্ঠানিকভাৱে ৰাভাসকলে ব্যাপক প্ৰস্তুতিৰে বায়খো উছৱ পালন কৰি আহিছে।

ৰিম ঝিম ঝিম ঝিম - ৰিম ঝিম
ৰাং কিয়েটা...
জেঠ ৰাংগ্ৰে কিয়া
চিকা ছান কিয়া
বায়খো হাদামি চাঙি
ম্যুন ফুচায়তা
অ ... চাং ৰিবায়তা ছালে...।
চাং ৰিবায়তা...।
বায়খো হাদাম কাফায়ান
ফেফাং পান টোৰা
নুই তঙে আনিং ময়না
চাঙা নেকে চিয়া
ৰুফান কাম্বুং কানে চনে
চাংবা ৰিবায়টা... মুনাং মুনাং মালা চুকে
চাঙো ৰাখুনা ছালে... চাঙো ৰাখুনা।
অ... ময়না নুকেটা।
ছিঙি ছাথাৰ নেমা ছালে ...চিঙি ছাথাৰ নেমা
মমো গিমি মানা নামে
চাকায় ফামানা ছালে... চাকায় ফামানা
চিঙি ছাথাৰ নেমা ছালে... চিঙি ছাথাৰ নেমা
নাঙি মুনি নাছিদং কাফায় নামে ৰিবাছং
বায়খো বায়না সাক্ষী ৰায়ে
তেয়ান জোৰা চাঙ হালে ... তেয়ান জোৰা চাঙা।

জেঠ মাহৰ ৰিম ঝিম বৰষুণে বায়খোৰ বতৰা আনিলে কাৰনো বাৰু মন উচাতন নহয়? বায়খো পূজাথলিৰ কাষতে থকা আহঁত জোপাৰ ডালত মইনা চৰাই দুটিও উছৱত বিভোৰ হৈ থকা ডেকা-গাভৰুসকলৰ দৰেই বায়খো উছৱৰ বতৰা পাই আত্মহাৰা হৈছে। আহা চেনেহী, এই উছৱৰ মাজতে তোৰে মোৰে ৰাহি-যোৰা পাতো। লোক-কৃষ্টিৰ সাধক, সংগীত নাটক অকাডেমীৰ জৰিয়তে ৰাষ্ট্ৰীয় বঁটা প্ৰাপ্ত শিল্পী পেঞ্চনাৰ ৰাজেন পামদেৱৰ গীতৰ প্ৰাধান্যৰে আৰু লোক কৃষ্টিৰ অক্লান্ত কৰ্মী, ৰাজেন পাম সোঁৱৰণী বঁটা প্ৰাপক শ্ৰীযুত ভবেন দয়নাং দেৱৰ তথ্যৰ আধাৰতে বায়খো উছৱৰ লেখনি এটি সাহিত্য-সংস্কৃতিপ্ৰেমী তথা সচেতনশীল পাঠক সমাজলৈ আগবঢ়ালো।

আমাৰ কৃষিজীৱি জনসাধাৰণ আজি সময়ৰ আহ্বান বুলি লোকাচাৰ, পৰম্পৰা আঁতৰাই বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ সতে খোজ মিলাবলৈ অগ্ৰসৰ হৈছে। বিজুলী চাকিৰ পোহৰত ৰঙীন পৰ্দাত ন ন ৰূপত বিশ্বৰ চমকিত বস্তুবাদৰ ওপৰত মনোনিৱেশ কৰিবলৈ লৈছে। কিন্তু সেইবুলি স্বকীয় সত্তাক জলাঞ্জলি দিবলৈতো আমাক কোনেও কোৱা নাই।

আমাৰ অতীত কি আছিল? বৰ্তমান কি ভৱিষ্যত কি, প্ৰক্ৰিয়াৰে আগবাঢ়ি গ'লে আমাৰ জাতীয় জীৱনৰ স্থিতি চিৰ উজ্জ্বল আৰু যুগমীয়া হৈ ৰব এই বিষয়ে নতুন প্ৰজন্মই গভীৰভাৱে মনোনিৱেশ কৰিব লাগিব। নহ'লে আমাৰ সাতামপুৰুষীয়া লোক-কৃষ্টিৰ গৌৰৱময় অধ্যায়ৰ অৱসান ঘটিব ই নিশ্চিত। তাৰ বাবে একমাত্ৰ নৱপ্ৰজন্মৰ ওপৰতে ন্যস্ত কৰিলে নহ'ব। নবীন প্ৰবীণ উভয় পক্ষৰ মাজত পাৰস্পৰিক বুজাপৰা তথা বাস্তৱসন্মত কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰিব

লাগিব। অন্যথা আমাৰ স্বকীয় সত্তা আৰু পৰম্পৰাৰ অৱকাশেই নাথাকিব।

ব্যক্তি, পৰিয়াল তথা সমাজ, সময় সাপেক্ষে পৰিৱৰ্তনশীল হোৱাটো পৰিলক্ষিত। পৰিৱৰ্তনৰ মাজতেই আছে গতিশীলতা। এই গতিশীলতাই মাজে মাজে আমাৰ সমাজ ব্যৱস্থাক উত্থান-পতন আনি দিয়ে। তাৰ বাবে আমি সচেতন হ'ব লাগিব। প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ অগ্ৰগতিয়ে আমাক ড্ৰইং ৰুমৰ ভিতৰতে বিশ্বৰ বতৰা আনি দিবলৈ সক্ষম হৈছে। অতি কম সময়ৰ ব্যৱধানতে বিশ্ব জগতৰ লগত আমাক চিনাকি কৰি দিছে। বিজ্ঞানৰ নিখুঁত আৰু সুন্দৰ যোগসূত্ৰই আমাৰ সৰ্বসাধাৰণৰ মন আকৰ্ষণ কৰিছে। অতি মোহনীয় আৰু চিত্তাকৰ্ষক ব্যৱস্থাপনাই আমাক আৱেগ বিহ্বল কৰি তুলিব পাৰে। তেনে মোহনীয় আৰু সৌন্দৰ্যশালী কাৰ্যকলাপৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ পাইছে কোনোবা জনৰ ব্যক্তিগত জীৱনৰ গ্লেমাৰ বুলি আমি পোৱা ইংৰাজী শব্দটি। তাৰেই পিচ খেদি দৌৰি ফুৰিছো আমি মৰীচিকা খেদাৰ দৰে। এবাৰলৈ হ'লেও ভাবিবলৈ আহৰি নাই আমাৰ ভৰিৰ তলৰ মাটিখিনিৰ কথা। য'ত কৃতিত্বৰ খোজ পেলাব পাৰিলেহে যে আমাৰো বতৰা প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ দ্বাৰা বিশ্বব্যাপি প্ৰচাৰিত হ'ব। সেইখিনি কৰিবলৈ হ'লে— কিন্তু যথেষ্ট কষ্ট আৰু ত্যাগ স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব। তেনে ত্যাগ আৰু কষ্টসাধ্য কৰ্মৰ মাজেদি আগবাঢ়িবলৈ নতুন প্ৰজন্ম সাজু হোৱাৰো সময় উকলি যোৱাৰ পথত।

আমাৰ সকলো আছিল, সকলো আছে বুলি কেৱল বাহ্যিক সৌন্দৰ্য আৰু আনুষ্ঠানিকতাৰ দৌৰত অৱতীৰ্ণ হ'লে কিন্তু ভৱিষ্যতলৈ একোৱে নাথাকিব। আমাৰ জাতীয় জীৱনৰ গভীৰতা, বিশালতা আৰু স্বকীয় পৰম্পৰাক যুগমীয়া কৰিবলৈ হাতে-কামে লাগিবৰ হ'ল। কাৰণ ১৯৬৬-৬৭ ইং চনৰ কথা। তেতিয়া গাৰোপাহাৰ জিলা, টিক্ৰিকিল্লা, ফটামাটিত বায়খো পূজা উপভোগ কৰিবলৈ গৈছিলোঁ মোৰ খুৰাদেউ গণপতি পামৰ সতে। ভাবিলে ভয় ভাৱ জাগে, আনহাতে কি ৰোমাঞ্চকৰ মুহূৰ্ত মানস পটত ভাহি উঠে। এক নিৰ্দিষ্ট হাবিয়নিৰ দৰে স্থানত থকা পূজাৰ বেদীত অৰ্ঘ্য-নৈবেদ্য আগবঢ়াই নৃত্য কৰি আহি পুৰোহিতৰ গৃহত হৈমাৰু গায়। চোতালত ৩ (তিনি) দিন ৩(তিনি) নিশা, চৌদিশ বিভিন্ন গাঁও অঞ্চলৰ পৰা জাক জাক দৰে-গাবুৰটাং (ডেকা ল'ৰা-ছোৱালী) আহি স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে পোহৰ অবিহনে নিশাও ছাথাৰ গীত গাই গাই নৃত্য কৰিছিল। তাৰেই মাজত ডেকা-গাভৰুৱে স্বতঃস্ফূতভাৱে ছন্দ মিলাই গোৱা প্ৰণয়সূচক গীতৰ আকুল আহ্বানৰ পৰিণতিত ছোৱালী পলুৱাই নি বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হ'ব পৰাটো প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ এক বলিষ্ঠ পৰম্পৰাৰ পদক্ষেপ বুলি পৰিগণিত হৈছিল।

অসমৰ লোক সংস্কৃতিৰ পথাৰত ৰাভাসকলৰ লোক-কৃষ্টিৰ পৰম্পৰা অতি চহকী। প্ৰধানকৈ বায়খোৰ কথাকেই উল্লেখ কৰিব পাৰি। বায়খো উছৱত নৃত্য কৰা হয় জলন্ত জুই শিখাৰ ওপৰত। এই নৃত্যক ৰাভাসকলে বাৰ নাককায় বোলে। কোনো কাৰণতে যিকোনো শিল্পীক জুইৰ শিখাই পুৰিব নোৱাৰে। যদিহে কোনোবা ডেকা ৰাভা পুৰোহিতে বা শিল্পীয়ে বায়খো পূজাত নৃত্য কৰিব খোজে, তেনেহ'লে যথাযথ নিয়ম-নীতিবোৰ মানি চলিব লাগিব। আনহাতে এই বায়খো পূজা বা উছৱতে গাবুৰটাং-দৰায়টাঙে (ডেকা-গাভৰুৱে) প্ৰাণচঞ্চল মনৰ আৱেগেৰে ছাথাৰ নৃত্য-গীত পৰিৱেশন কৰে। যি ছাথাৰ নৃত্য-গীতৰ মাজেদি প্ৰকাশ পায় পুৰুষ আৰু প্ৰকৃতিৰ আকুল আহ্বানত ধৰণী শস্য শ্যামলা হৈ উঠাৰ কথা। বুকুৰ মাজত আকোৱালি ল'ব খোজা প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ আকলুৱা মনৰ কথা।

ছাথাৰ গীতবোৰ এনেদৰে ল'ৰাই ছোৱালীক আৰু ছোৱালীয়ে ল'ৰাক উদ্দেশ্যি স্বতঃস্ফুতভাৱে গোৱা প্ৰণয়সূচক গীতবোৰ অতি মনপৰশা।

ডেকা-গাভৰু উভয়ে গায়—

বছৰ পিদান ৰিবিদং বায়খো মনি কিয়া
নাঙি কাথা মনি কিদং ছালে,
আমে টঙা জাংছাৰে আমে টঙা জাংছা... হুৰছয়
...হুৰছয়।

(নতুন বছৰ পৰিলে তোমালৈ মোৰ মনত পৰে, তেতিয়া আৰু এখন্তেকো স্থিৰে থাকিব নোৱাৰো)

গাভৰুৱে গায়—

অ চেংৰা গাবুকায় আতো ইনা নামা
আং নাঙো নুকবাৰা ছালে
কানি দংকায় কাথাৰে... কানি দংকায় কাথা।

(এৰা ডেকা ল'ৰা তুমি কি ক'ব খুজিছা... কোৱাচোন, মই তোমাক পছন্দ কৰো, সঁচা কথা তুমি কোৱা, মোৰ প্ৰতি তোমাৰ মনৰ ভাৱ কি।)

ডেকাই গায় —

গ্ৰিমিনি ট্যো ময়না নাথোৰাঙে ক্ৰিঙা
অ গান্দা নাঙি খুৰাং ছালে
দেহা গুলাই ৰেঙা ৰে ... দেহা গুলাই ৰেঙা।

(আৰু নক'বা, বনৰ মইনা চৰাইৰ মাতৰ দৰে, তোমাৰ মাত শুনিলে মোৰ দেহ মন পমি যায়)

গাভৰুৱে গায় —

মিনি মিনি তা বোবায় অ আঙি সোণা
ফাৰি হান্দাৰ চোক দঙান ছালে
ৰিবা আংকা টাঙাৰে... ৰিবা আংকা টাঙা।

(হাঁহি হাঁহি কথা নক'বা, সন্ধিয়াৰ পম খেদি মোৰ কাষলৈ আহিবা)

ডেকা-গাভৰু উভয়ে গায়...

বায়খোনি চিকা হাপচি চিঙি বাদাং প্ৰঙা
বাখু নাঙি তাচি ৰুমা ছালে
কামকায় মিলি ট্ৰঙাৰে... কামকায় মিলি ট্ৰঙা

(বায়খো তলিৰ বোকা পানীও চিটিকি পৰে, তোমাৰ হাতত হাত ধৰি দুয়ো নাচো আহাছোন)

বৈশাগ ৰাংগ্ৰে কীজৰে জেঠ ৰাংগ্ৰে কিয়া
দৰে গাবুৰ মন বিজান ছালে
কাকায় কাকায় বিয়া ৰে... কাকায় কাকায় বিয়া।

(বহাগ-জেঠ মাহ পৰিলে ডেকা-গাভৰুৰ মনবোৰ নিজে নিজে আনমনা হৈ পৰে)

জেঠমাচি বায়খোদামি দৰে-গাবুৰ ট্ৰঙা
নাঙান আঙান যোৰা চাংদং ছালে
ৰিচিছে ফামানাৰে... ৰিচিছে ফামানা।

(জেঠ মাহৰ বায়খো তলিত কেনেবাকৈ তোমাৰ মোৰ যোৰা হ'লে কিমান সুখদায়ক হ'ব, সেয়া ঈশ্বৰেহে জানে)।

যিকি নহওঁক এটা কথালৈ আমি গুৰুত্ব আৰোপ কৰিব পাৰিলে নিশ্চয় জাতিটোৰ স্বকীয় পৰম্পৰা ৰক্ষা হ'ব। সেয়া হ'ব নবীন আৰু প্ৰবীণ চামৰ যুটীয়া প্ৰয়াস যে— প্ৰতি বছৰে এই স্বকীয় উছৱ পালনৰ কিছু আগৰে পৰা লোকনৃত্য, গীত, লোকবাদ্যসমূহৰ কিছু অনুশীলন, কৰ্মশালা, আলোচনাচক্ৰ আৰু নৃত্য-গীতৰ নিৰ্দেশনাৰ জৰিয়তে জাতীয় উছৱৰূপী অনুষ্ঠানত ব্যৱহাৰিক দিশ স্থানীয় নৱপ্ৰজন্মক সম্যক জ্ঞান আহৰণৰ ব্যৱস্থা কৰা বা ইয়াৰ জৰিয়তে মঞ্চ পৰিৱেশনৰ সুযোগ দিয়া।

নহ'লে এখন অস্থায়ী আধুনিক মঞ্চ সাজি বাণিজ্যিক পদ্ধতিৰে কিছু মাননী আগবঢ়াই বছৰে বছৰে আনুষ্ঠানিকতা মানি চলিব লাগিলে আমাৰ স্বকীয়তা তথা পৰম্পৰাক বিজ্ঞানাগাৰ বা সংগ্ৰহালয়তো বিচাৰি পাবলৈ নাইকিয়া হৈ পৰিব।

আজি নতুন প্ৰজন্মৰ মাজৰ পৰা প্ৰশ্নৰ অৱতাৰণা হোৱা দেখা নাযায় কিয়? যে কি কাৰণত কেতিয়াৰ পৰানো এই বায়খো পূজা বা আজিকালি উছৱ ৰূপে পৰিগণিত হ'ল। এই পূজা বা উছৱৰ জৰিয়তে পৰিয়ালৰ বা সমাজৰ কি ধৰণৰ উপকাৰ সাধন হ'ব পাৰে, কোনগৰাকী দেৱ-দেৱীৰ ওচৰত নো আজি এই পূজাৰ আয়োজন কৰিবলৈ লৈছো; ইত্যাদি। ১৯৮৪ ইং চনতে অসম চৰকাৰৰ জনজাতীয় গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠানৰ সঞ্চালকালয়ৰ সৌজন্যত, ইন্দ্ৰজিত নাৰায়ণ দেৱৰ পৰিচালনা আৰু ৰাজেন পামৰ তত্ত্বাৱধানত ডাঙৰ পৰ্দাত চাব পৰাকৈ ইষ্টমেনকালাৰত এখন তথ্য চিত্ৰ নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল বায়খো নামৰ। তেতিয়াৰে পৰা অতি আন্তৰিকতা আৰু ঘনিষ্ঠ সূত্ৰৰে লগ পাই আহিছো অক্লান্ত সাংস্কৃতিক কৰ্মী তথা লোক শিল্পী শ্ৰীযুত ভবেন ৰাভা দয়নাং দেৱক। ২০০১ ইং চনতে এদিন মোৰ ঘৰলৈ আমন্ত্ৰণ জনাই এই বায়খো পূজাৰ দেৱ-দেৱীৰ সন্দৰ্ভত এটি সাক্ষাতকাৰ গ্ৰহণ কৰিছিলো। তেতিয়া তেখেতে কৈছিল যে- আজিলৈ এই বিষয়ে মোক কোনেও সোধা নাছিল। মই মনত থকা কথাখিনি তোমাক ব্যক্ত কৰিব পাৰিলে নিশ্চয় সমাজৰ কামত আহিব। তেওঁ কৈ গৈছিল অতি সাৱলীল ভাষা আৰু শব্দৰে... তেখেতৰ কথন ভঙ্গীত মই যেন চকুৰ আগত দেখা পাইছিলো... সেই প্ৰতিচ্ছবিবোৰ, এনে লাগিছিল। শ্ৰীযুত ভবেন দয়নাঙৰ মন্তব্যৰ প্ৰতি সন্মান জনাই তেখেতৰ উল্লেখনীয় কাহিনীটি ৰাভা লোক সংস্কৃতিৰ ভড়ালত সাঁচি ৰাখিবলৈ লিখিত ৰূপত প্ৰকাশ কৰা হৈছিল। সংস্কৃতিবান ব্যক্তি তথা চিন্তাশীল পাঠক বৃন্দই আশানুৰূপ সহানুভূতিৰে নিশ্চয় বিবেচনা কৰিব।

লোক পৰম্পৰা বা কিম্বদন্তি আজিৰ পৰা প্ৰায় তিনি পুৰুষে ঢুকি পোৱালৈকে এসময়ত এখন গাঁৱৰ গাঁওবাসীয়ে দেৱকংনাং নামে বিলত পুৰুষ-মহিলা উভয়ে সমূহীয়াভাৱে মাছ মাৰি আছিল। আজিও এই বিলখনৰ ঐতিহ্য আছে ৰাভা অধ্যুষিত গাঁও ফেডাৰদোবাৰ ওচৰত। মাছ ধৰা সমূহীয়া প্ৰথা আজিও কিছু সংখ্যক গাঁৱত আছে। এদিনাখনৰ কথা। দেৱকংনাং বিলত গাঁৱৰ ডেকা-বুঢ়া, গাভৰু-তিৰোতা সকলোৱে মাছ মাৰি আছিল। গাঁওবাসী মাছ মৰীয়াসকলোৰে জাল জাকৈত মাছ উঠিছে। কিন্তু দুগৰাকী বাই-ভনী থপে আৰু নেচেৰ জাল জাকৈত এটিও মাছ নুঠে। মনৰ বেজাৰত অৱশেষত দুয়ো ঘৰলৈ উভতি আহিবলৈ ঠিৰাং কৰোতে শিল এটাহে জালত উঠিল। জালৰ পৰা শিলছটা পানীত পেলাই দিয়া স্বত্বেও বাৰেপতি শিলছটাহে সিহঁতৰ জালত উঠি আহে। উপায় নাপাই খঙৰ ভমকত দুয়ো শিলছটাকে খালৈত ভৰাই উভতি আহিছিল। দুয়ো মনৰ বেজাৰত আমন জিমনকৈ থকা দেখি ককাক আৰু আইতাকে সুধিছিল— তোমালোকৰনো হৈছে কি? তেতিয়া দুয়ো বাই-ভনীয়ে বিলত মাছ মাৰিবলৈ

গৈ মাছ নাপাই সেই শিলছটাকে খালৈত লৈ অহাৰ কথা বিৱৰি কৈছিল। বৃদ্ধ ককাই শিলছটা দেখি কৈছিল— তোমালোকৰ জালত উঠা শিলছটা দেখোন দেখিবলৈ বৰ উজ্বল। এই শিলছটাৰ পৰা দেখোন ইমান উজ্বল ৰশ্মি ওলাইছে। ঠিক আছে শিলছটা খুউব ভালকৈ ধানৰ ভঁৰালতে থৈ দিয়াচোন। কথামতে শিলছটা ভড়ালতে থৈ দিয়া হৈছিল। অৱশেষত ৰাতি থপে আৰু নেচে দুয়ো সপোনত দেখিছিল যে— এগৰাকী দেৱীয়ে সঁকিয়াই দিছিল— মই শিল নহয়, লক্ষী দেৱীহে। তোমালোকে ভালদৰে পূজা কৰি ধানৰ ভঁৰালতে থৈ দিবা। মোক ভালদৰে পূজা অৰ্চনা কৰিলে তোমালোকৰ লগতে গাঁওবাসীৰো মঙ্গল হ'ব।

পিছদিনা থপে আৰু নেচে দুয়ো বাই-ভনী পুনঃ ভঁৰালত উঠি দেখিবলৈ পালে যে শিলছটা নাই। কেৱল তেজেৰে ভঁৰাল ভৰি আছে। তেতিয়া বৃদ্ধ ককাই এই অলৌকিক ৰহস্যৰ উমান পাই ঠাৱৰ কৰি কৈছিল যে— আচলতে সেইটো প্ৰকৃততে শিল নাছিল। সেয়া আছিল লক্ষ্মীদেৱী, বৃদ্ধ ককাই শিলছটা বিচাৰি পাই বাঁহেৰে নিৰ্মিত খোক নামৰ পাত্ৰত ভৰাই শিলছটা ভঁৰালত ৰাখিবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল। তেতিয়াৰে পৰা ধানৰ ভঁৰালত ৰাভাসকলে এছটা শিল লক্ষ্মীস্বৰূপে জ্ঞান কৰি থৈ দিয়ে।

ৰাভা বাষাত যায় মানে দৈৱ বা দেৱী অৰ্থ বুজায়। খোক মানে বাঁহ বেতেৰে নিৰ্মিত এক পাত্ৰ, চি মানে তেজ। বায়খোকচি বা লক্ষ্মীদেৱী। অৱশেষত বায়খোকচিৰ পৰা বায়খো হ'ল। তেতিয়া বৃদ্ধ ককাৰ পৰামৰ্শমতে বিভিন্ন আচাৰ-নীতিৰে বায়খোকচি পূজা কৰাৰ পিছত থপে আৰু নেচেৰ পৰিয়াল তথা গাঁওবাসীৰো মঙ্গল সাধন হৈছিল। সেয়ে আজিও ৰাভাসকলৰ মাজত কৃষি কৰ্মৰ প্ৰাক্ মুহূৰ্তত বায়খো দেৱীক পূজা কৰাৰ পৰম্পৰা অব্যাহত আছে।❑

ডুমুৰালী কাৰবিসকলৰ দ'মাহী ঃ এক পৰ্যালোচনা

ড° স্মৃতি ৰেখা কাথাৰ

ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলটো বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ মিলনভূমি। এই জাতি-জনগোষ্ঠীসমূহ প্ৰত্যেকেই নিজস্ব ভাষা, কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰে মহীয়ান। উত্তৰ-পূৰ কোণত অৱস্থিত অসমতো বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকে অতীজৰে পৰা বসবাস কৰি আহিছে। এই জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ সমন্বয়তেই গঢ়ি উঠিছে এক বৃহৎ অসমীয়া জাতি। এই বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে অসমৰ কৃষ্টিৰ পথাৰখন চিৰসেউজ কৰি ৰাখিছে। অসমত বসবাস কৰা তেনে এক জনগোষ্ঠী হৈছে কাৰবিসকল। অসমত বসবাস কৰি অহা কাৰবিসকল দুটা ভাগত বিভক্ত। পাহাৰত বসবাস কৰাসকল পাহাৰীয়া কাৰবি আৰু ভৈয়ামত বসবাস কৰাসকলক ভৈয়াম কাৰবি বা 'ডুমুৰালী' কাৰবি বুলি কোৱা হয়। অসমৰ কামৰূপ, মৰিগাওঁ, নগাওঁ, মেঘালয়ৰ ৰিভয় জিলা, শোণিতপুৰ, কাৰবি আংলঙৰ কিছু অংশত বসবাস কৰা কাৰবিসকলক 'ডুমুৰালী' বা ভৈয়াম কাৰবি বুলি কোৱা হয়।

পাহাৰ আৰু ভৈয়ামত বসবাস কৰা কাৰিবসকলৰ বহু ক্ষেত্ৰত কিছুমান মিল-অমিল দেখা যায়। উভয়ৰে ভাষাৰ লগতে তেওঁলোকৰ উৎসৱ-পাৰ্বণ, পূজা-পাতল, আচাৰ, ৰীতি-নীতি আদি কিছু সুকীয়া। পাহাৰীয়া কাৰবিসকলে পালন নকৰা বহু উৎসৱ-পাৰ্বণ ডুমৰালী কাৰবিসকলে পালন কৰে। ভৈয়ামত বসবাস কৰা অইন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সংস্পৰ্শলৈ অহাৰ ফলস্বৰূপে সংস্কৃতিৰ সংমিশ্ৰণত বিভিন্ন আচাৰ নীতি তেওঁলোকৰ সংস্কৃতিলৈ আগমন ঘটে বুলি ভবা হয়। ভৈয়ামত বসবাস কৰা কাৰবিসকলে পালন কৰা তেনে এক উৎসৱ হৈছে 'দ'মাহী' বা বিহু। অসমত বসবাস কৰা প্ৰতিটো জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে তেওঁলোকৰ নিজ নিজ পৰম্পৰা অনুযায়ী বিহু উদ্‌যাপন কৰে। ডুমুৰালী কাৰবিসকলেও 'দ'মাহী' তেওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত ৰীতি-নীতিৰে উদ্‌যাপন কৰে। বছৰৰ তিনিওটা বিহুৰেই তেওঁলোকে বৰ উলহ-মালহেৰে উদ্‌যাপন কৰে। নামনি অসমত বিহুক দ'মাহী বুলি কোৱাৰ দৰে ডুমুৰালী কাৰবিসকলেও বিহুক দ'মাহী বুলি কয়। কাতি বিহুটোক তেওঁলোকে 'দ'মাহী ছাংৰে' বুলি কয়। এই বিহুত তেওঁলোকে খেতিডৰা যাতে পোক-পৰুৱাই অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰে তাৰ উদ্দেশ্যে পথাৰত চাকি-বন্তি লগাই মাহ-প্ৰসাদেৰে নৈবেদ্য আগবঢ়ায়। মাঘৰ বিহুটোকো অতি আড়ম্বৰপূৰ্ণভাৱে উদ্‌যাপন কৰে। মাঘৰ বিহুত তেওঁলোকে ঘৰৰ চাৰিওফালে বগা এৰা সূতা মেৰিয়াই থয়। সেয়ে মাঘ বিহুক তেওঁলোকে 'দ'মাহী হনজেং' বুলি কয়। বিহুৰ উৰুকাৰ দিনা তেওঁলোকে নিজৰ বাৰীত থকা তামোল, নাৰিকল, আম আদি বিভিন্ন ফলৰ গছবোৰ ধানখেৰ আৰু ডাঙৰি বন্ধা তমালেৰে মেৰিয়াই বান্ধে। তেনেকৈ বান্ধিলে অধিক ফল লাগে বুলি তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে। বিহুৰ দিনা ৰাতিপুৱাই বতি লোৱা কেঁচা হালধি, তাতে অলপ চাউল, দুবৰি বন, তুলসীপাত আৰু মিঠাতেল দি গৰু-গাইৰ কপাল আৰু শিঙত সানি দিয়ে আৰু পিঠা-পনা, চিৰা, সান্দহ আদি গৰুক খাবলৈ দি গৰুবোৰক এৰি দিয়া হয়। জন্মান্তৰবাদত বিশ্বাসী কাৰবিসকলে মাঘৰ বিহুটোত চিৰা, সান্দহকে আদি কৰি বিভিন্ন পিঠা-পনা প্ৰস্তুত কৰি কোনেও নোখোৱাৰ আগতেই পূৰ্বপুৰুষক উদ্দেশ্যি এই খাদ্যসম্ভাৰ বৰঘৰৰ নুংপেৰ গুৰিত (মুধৰ খুটাত) অৰ্পণ কৰে। এই প্ৰথাক তেওঁলোকে 'ছাৰ কিদুং' বুলি কয়। মাঘৰ বিহুত ডুমুৰালী কাৰবিসকলে অন্যান্য সম্প্ৰদায়ৰ দৰে মেজি বা ভেলাঘৰ সাজি সকলোৰে একেলগে ভোজভাত খোৱাৰ পৰম্পৰা অতীজৰে পৰা চলি আহিছে। ভোজত হৰলাং (মদ), গাহৰি, কুকুৰা, তামোল-পাণ, পিঠাগুৰি আদি অপৰিহাৰ্য্য। এই বিহুত প্ৰধান দেৱতা 'বাৰগোপাল' আৰু 'বলিয়াক' পূজা অৰ্চণা কৰি তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্যি গাহৰি, কুকুৰা বলি দিয়া হয়। এই বলিৰ মাংস সুকীয়াকৈ ৰান্ধি দেৱতালৈ ভোগ আগবঢ়োৱাৰ লগতে সকলোৰে একেলগে সেই গাহৰি, কুকুৰা মাংসৰে ভোজভাত খায়। পিছদিনা দোক্‌মোকালিতে উঠি সকলোৱে গা-পা ধুই মেজি জ্বলোৱাৰ নিয়ম। এয়া অগ্নি দেৱতাক পূজা কৰাৰ প্ৰতীকী ৰূপ বুলিও জনা যায়।

ডুমুৰালী কাৰবিসকলে ঠাই বিশেষে ব'হাগ বিহুটোক 'দ'মাহী পে' (বৰদ'মাহী) বুলি কয়। তেওঁলোকে চ'তৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনাখনৰ পৰা সাতদিন ধৰি 'দ'মাহী পে' উৎসৱ পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰি আহিছে। চ'তৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনা গৰু বিহু। সেই উপলক্ষে আগদিনাখনেই অৰ্থাৎ উৰুকাৰ দিনা গাঁৱৰ ডেকা-বুঢ়া সকলোৱে পাহাৰলৈ গৈ পি'ইৰ (দীঘলতি),

বুতু আহুম (মাখিয়তী), চংহন আৰং (টগুনা বা বাৰগমাৰী), পিৰি ইট (ৰঙা ফুলৰ পাত), মিৰচাংঙি (নাহৰ), খামৰিক (ঘিলা), থাৰমিক (হালধি), পাম্প্রি (থেকেৰা), চ'ফে (মাটিমাহ), হাপেক (বেঙেনা), চেবুং (লাউ), বেংজাৰি (নৰসিংহ) ইত্যাদি সামগ্ৰী যোগাৰ কৰি থয়। উৰুকাৰ দিনা জীয়ৰী বোৱাৰী সকলোৱে ঘৰ-বাৰী পৰিস্কাৰ কৰি পিঠা-পনা, সান্দহ, দৈ, চিৰা আদিৰ যা-যোগাৰত ব্যস্ত হৈ পৰে। গৰু বিহুৰ দিনা ৰাতিপুৱাই ডুমুৰালী কাৰবিসকলে বাৰগমাৰীৰ ডাল এডাল পদুলিত থয় আৰু সেই বাৰগমাৰী ডালেৰে গৰু বা অইন পোহোনীয়া জন্তু লগতে ঘৰৰ আটাইবোৰ মানুহে দেই পাৰ হৈ যাব লাগে। এনে কৰিলে বছৰটোৰ কাৰণে সকলো ৰোগ-ব্যাধিৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাই বুলি ডুমুৰালী কাৰবিসকলে বিশ্বাস কৰে। তাৰ পাছত ঘৰৰ মূল মানুহজনে আগদিনাখনেই যতনাই থোৱা সামগ্ৰীসমূহ যেনে-থেকেৰা, বেঙেনা, লাউ, হালধি আদি গৰখীয়াক উলিয়াই দিয়ে। এই লাউ-বেঙেনা আদিবোৰ টুকুৰা টুকুৰকৈ কাটি বাঁহৰ কাঠিৰে সী লোৱা হয়। পাহাৰৰ পৰা অনা নাহৰ, মাখিয়তী, দীঘলতি, নৰসিংহ, আদি পাতবোৰ মুঠি মুঠিকৈ বাঁহৰ তমালেৰে বান্ধি পদুলি মুখৰ খুটাত, গোহালিত, বৰঘৰৰ নুমপেৰ খুটাত বান্ধি দিয়া হয়। গৰুবোৰক ঢোল-কালি বজাই নৈ, নিজৰালৈ লৈ গৈ লাউ, বেঙেনা, থেকেৰা আদি বাঁহৰ চাটৰপৰা উলিয়াই গৰুৰ গালৈ দলিওৱা হয় আৰু দীঘলতি পাতেৰে গৰুৰ গাত কোবোৱা হয়। গৰুক গা ধোৱাওতে তেওঁলোকে এনেদৰে গায়-

বংচনত, হাপেক চনত
আনেংকান নেংকান নাংথেবমত
নাংআইতা তুংকেং নাংআপতা তুংকেং
নাং চিপ্লাঙত, কিথে পাক্লেং

অৰ্থাৎ, লাউ খা, বেঙেনা খা, বছৰে বছৰে বাঢ়ি যা, মাৰ সৰু, বাপেৰ সৰু, তই হবি বৰ গৰু।

সন্ধিয়া গৰুবোৰ গোহালি চপাৰ পাছত নতুন পঘাৰে বন্ধা হয়। ধূপ-ধূনা জ্বলাই গৰুক পূজা-সেৱা কৰি ধান, পিঠা-পনা খাবলৈ দিয়া হয়। গৰু-গাইক যাতে কোনো অপদেৱতাই অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰে তাৰ বাবে এনেদৰে গৰুক পূজা কৰা হয়।

ব'হাগৰ পহিলা দিনটো মানুহ বিহু হিচাপে পালন কৰা হয়। এই দিনটোত সৰুৱে ডাঙৰক সেৱা জনাই আশীৰ্বাদ লয়। জীয়ৰী বোৱাৰীয়েও নিজৰ আপোনজনক ফুলাম বিহুৱান বা পংহৰে অন্তৰৰ মৰম চেনেহ যাচে। ভাগিনীয়েকে মোমায়েকৰ ঘৰলৈ জা-জলপান, পিঠ-পনা, বিহুৱানেৰে সেৱা জনাই আশীৰ্বাদ লয়। দ'মাহীৰ আন এক বিশেষত্ব হৈছে ডুমুৰালী কাৰবিসকলে চ'তৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনাৰ পৰাই গাঁৱৰ বাংঠেৰ চোতালত 'জহং পূজা' অনুষ্ঠিত কৰে। এই পূজাত বাংঠেৰ চোতালত অস্থায়ীভাৱে চালি সাজি মাটিৰে বেদী সজোৱা হয়। পূজাৰ দ্বিতীয় দিনটোত ছাগলী আৰু কুকুৰা বলি দিয়া হয়। তৃতীয় দিনা বলিৰ মাংসৰে ৰাইজে ভোজভাত খাই উঠি দ'মাহী নৃত্য-গীতত মচগুল হৈ পৰে। প্ৰথমে দেউৰী আৰু কটোৱালে ছং-নক লৈ ছেং-মুৰিতৰ (ঢোল-কালি) তালে তালে দ'মাহী কিকানৰ শুভাৰম্ভ কৰে। উপস্থিত সকলোৱে এই নৃত্যত অংশগ্ৰহণ কৰে। উজনি অসমত প্ৰত্যেকৰে ঘৰে ঘৰে গৈ হুচৰি গোৱাৰ যি পৰম্পৰা আছে ঠিক তেনেকৈ ডুমুৰালী কাৰবিসকলে বিহুৰ কেইদিনত গাঁৱৰ ডেকা-বুঢ়া সকলোৱে মিলি ঢোল-কালি বজাই দ'মাহী কিকান (বিহু নৃত্য) আৰু দ'মাহী আলুন (বিহুগীত) গাই ৰং-ধেমালি কৰে। বিহু হুচৰিত যেনেকৈ গীত-নৃত্য পৰিবেশন কৰাৰ অন্তত গৃহস্থৰ কুশলৰ অৰ্থে হুচৰি দলে আশীৰ্বাদ দিয়ে ঠিক তেনেকৈ ডুমুৰালী কাৰবিসকলৰো দ'মাহীত ঘৰে ঘৰে গৈ অহৰিয়া পৰিবেশন কৰি আশীৰ্বাদ দিয়াৰ পৰম্পৰা আছে। 'দ'মাহী কিকান' কাৰবিসকলৰ প্ৰধান নৃত্য। তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত হুচৰি গীত এফাকি হ'ল-

"নাংলে তাং অহ, নাংলে তাং অহ দেই হ
নেংকান আছেক, নেংকান আজাং
চি'কান চিলুন নাং
আদন থেকাৰ চি'কান চিলুন
নিং আৰং পিনাং
ৰাংনন ৰিচ' নিমচ' দআল
চি'কান চিলুন নাং
পিছ'ছ পেন চি'কান চিলুন নাং।"

অৰ্থাৎ, আহি পালেহি দেই, বছৰৰ শেষত বছৰৰ আৰম্ভণিত, নাচ-গান কৰোঁ, ঘৰে ঘৰে নাচ-গান কৰোঁ, আনন্দ স্ফূৰ্তি কৰোঁ, আহা ডেকা-গাভৰুসকল, নাচ-গান কৰোঁ, ল'ৰা তিৰোতা সবে মিলি নাচ-গান কৰোঁ।

'দ'মাহী পে' অৰ্থাৎ ব'হাগ বিহুতো ডুমুৰালী কাৰবিসকলে পূৰ্বপুৰুষক উদ্দেশ্যি নুমপেৰ গুৰিত মদ, পিঠা-পনা, সান্দহ, দৈ, তামোল-পাণ আদি অৰ্পণ কৰি তেওঁলোকলৈ শ্ৰদ্ধা জনায়।

দ'মাহী কিকান বা কাৰবি বিহু নৃত্য কেইবা প্ৰকাৰৰ। যেনে- 'কাৰ্লেক কিকন' (কেৰ্কেটুৱা নৃত্য), 'ফুকউ কি-এ কিকান' (কুকুৰা যুঁজৰ নৃত্য), 'চ'-নক-কিকান' (ঢাল-তৰোৱাল নৃত্য) ইত্যাদি। ডুমুৰালী কাৰবিসকলে এই নৃত্যকেইবিধ প্ৰতিঘৰ মানুহৰ চোতালত পৰিবেশন কৰে।

এই গীত সমূহৰ উপৰিও ডুমুৰালী কাৰবিসকলে দ'মাহীত 'লুন-ফাৰাৱ' (বনগীত), যোৱাগীত আলুন বা গীত গোৱা অন্যতম

বিশেষত্ব। এই 'লুন-ফাৰাৰ' আলুনত ডেকা-গাভৰুৰ প্ৰেম-প্ৰণয়ৰ এখনি সুন্দৰ ছবি প্ৰকাশ পায়। হানজাঙক (মনৰ মানুহজনক) লগ পাবলৈ তেওঁৰ সৈতে মনৰ কথা পাতিবলৈ প্ৰেয়সীয়ে গায়-

নাংকেৰত নাংকেবত নাংদুনচি
বালি চাংতেল লংঐ হানজাং
নে দুখৰ আলাম লং থানবাং

ভাবাৰ্থঃ মৰমৰ হানজাং তোমাৰ ভৰিৰ খোজবোৰ লেখি লেখি হ'লেও তোমাক লগ ধৰিলোগৈ। আহা আমি এতিয়া সুখৰ দুখৰ কথা পাতো।

ইফালে ডেকাজনৰো প্ৰেয়সীৰ চিন্তাই মনত শোকৰ সৃষ্টি কৰাৰ মূহুৰ্তত গায়-

'নায়ক আফানচি অ' হানজাং
মেক ছাতা বাংৰেল'
জাৰল' নায়ক নেনেং আং দমান হানজাং
কামবাক আদিন দ'মা।

ভাবাৰ্থঃ মৰমীজনী, ময়োতো একুৰা জুইৰ জালাতে জ্বলিছো। তোমাৰ ভাৱনাত খাৱলৈ এৰিছো, শুৱলৈ এৰিছো। আমি বাৰু যুৰীয়া জীৱনৰ হাঁহি দেখিমনে?

ডুমুৰালী কাৰবিসকলে দ'মাহীত জহং পূজা কৰাৰ কাৰণে 'জহং আলুন' (জহং গীত) গাঁৱৰ ঘৰে ঘৰে গোৱা দেখা যায়। সাতবিহুৰ দিনাখন বাংঠেৰ চোতালত 'দ'মাহী আলুন' গাই 'দ'মাহী কিকান' নৃত্য কৰি বছৰটোৰ বাবে চেং-মুৰিত, চং-নক (ঢোল-কালি, ঢাল-তৰোৱাল) আদিক সেৱা জনাই বিহু সামৰে।

বৰ্তমান বিশ্বায়নৰ যুগত পাশ্চাত্য সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত আমাৰ থলুৱা সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনত বহু পৰিৱৰ্তন পৰিলক্ষিত হয়। পৰিৱৰ্তিত সংস্কৃতিৰ আপুৰুগীয়া সম্পদসমূহৰ উপযুক্ত সংৰক্ষণৰ অভাৱ হ'লে জাতিৰ জাতীয় অস্তিত্ব বিপদাপন্ন হৈ পৰে। বৰ্তমান বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগত মানুহৰ কৰ্মব্যস্ততা বঢ়াৰ লগে লগে আমাৰ সমাজৰ পৰা বহু ৰীতি-নীতি, বিশ্বাস, আচাৰ, লোকাচাৰ আদিবোৰ যেন লাহে লাহে হেৰাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। ডুমুৰালী কাৰবিসকলৰ দ'মাহী উৎসৱৰ জৰিয়তে জাতিটোৰ সামাজিক, ধৰ্মীয় লোকাচাৰ, লোকবিশ্বাস সমূহৰ উমান পোৱা যায়। তেওঁলোকে পালন কৰা দ'মাহী বা বিহু সমন্বয়ৰ প্ৰতীক, কাৰবি জাতীয় জীৱনৰ পৰিচায়ক। যদিও পৰিৱৰ্তিত পৰিস্থিতিত কৰ্মব্যস্ততাৰ কাৰণতে বা অইন কাৰণতে হওঁক 'দ'মাহী আলুন', 'দ'মাহী কিকান' ৰ নিচিনা অনুষ্ঠান বৰ্তমান সাতদিনলৈ পৰিবেশন কৰি থকা নহয় তথাপি এই অনুষ্ঠান কাৰবি সমাজত বিভিন্ন উৎসৱ-অনুষ্ঠানত আজিও প্ৰদৰ্শন কৰা দেখা যায়। দ'মাহীৰ সৈতে জড়িত এনে নৃত্য-গীতসমূহ শুদ্ধভাৱে পৰিবেশন কৰাৰ লগতে পৰম্পৰা, ৰীতি-নীতি, ধৰ্মীয় লোকাচাৰ সমূহ জীয়াই ৰখাৰ দায়িত্ব প্ৰতিজন সচেতন লোকৰ হাতত।

সহায়ক গ্ৰন্থঃ

১। কাথাৰ, গান্ধীৰাম (সম্পা) ঃ দ'মাহী (২০০৭) 'ডুমুৰালী কাৰ্বি দ'মাহী উৎসৱ' (বাণী ফুকন)।

২। কাথাৰ, দয়াৰাম ঃ ডুমুৰালী কাৰবি লোক-সংস্কৃতি, প্ৰথম প্ৰকাশন, ৰ'ৰাম প্ৰকাশ, পাটৰকুছি, গুৱাহাটী- ২০১৪।

৩। গোস্বামী, ভাস্কৰজ্যোতি (সম্পা) ঃ 'জনজাতীয় চৰ্চা' (২০১১) ভৈয়াম কাৰবিৰ ব'হাগ বিহু, 'দ'মাহী পে' (অজিত ভৰালী)।

৪। দাস, মুৰুলীধৰ ঃ তিৱা কাৰবি লোক-সংস্কৃতিৰ লেচেৰি বুটলি, উত্তৰ-পূৱ ভাৰতৰ লোক-সংস্কৃতি গৱেষণা কেন্দ্ৰ, নগাঁও - ২০১১।

৫। হাঞ্চেপী, গীতা ঃ কাৰবি সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ আভাষ, সম্প্ৰীতি জালুকবাৰী, গুৱাহাটী - ২০১৯।❑

লেখকৰ পৰিচয় ঃ সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ, মধ্য কামৰূপ মহাবিদ্যালয়, শুভা, বৰপেটা

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকনৃত্য ঃ হুগ্রা নৃত্যৰ বিশেষ উল্লিখনেৰে

ড° কাকলি সোণোৱাল

Õ±1y¿1ºÉ

অসমৰ অন্যান্য জাতি-জনজাতিসমূহৰ দৰে সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকসাহিত্যও অনুপম গীত-নৃত্য, নাম, সাধুকথা আদিৰে সমৃদ্ধ। তদুপৰি অসমৰ ভিন ভিন জনগোষ্ঠীসমূহৰ মাজত প্ৰচলিত বিভিন্ন লোককথা, নোৱাই তুলনী বিয়া, ভেকুলী বিয়া, লখিমী সবাহ, আইনাম, বিয়ানাম, ধাইনাম, মৰণা মৰা গীত, বিহু গীত, গৰখীয়া গীত, ফুলকোঁৱৰ-মণিকোঁৱৰৰ গীত, জনা গাভৰুৰ গীত আদি গীত-মাত সমূহ সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজতো প্ৰচলন আছে। সোনোৱাল কছাৰীসকলে পালন কৰা প্ৰধান উৎসৱ- পাৰ্বন সমূহ হ'ল বিহু, বাইথ' পূজা, সৰগদেউ পূজা আৰু গজাই সবাহ।

সোনোৱাল সকলে এই উৎসৱ -পাৰ্বনৰ লগত সংগতি ৰাখি বিভিন্ন নৃত্য-গীত পৰিৱেশন কৰে। তেওঁলোকে উৎসৱ-পাৰ্বনৰ সময়ত পৰিৱেশন কৰা বহুৱা নাচ, হুগ্রা নৃত্য, হাইদাং আৰু হুঁচৰিৰ নৃত্য-গীতে জনগোষ্ঠীটোৰ স্বকীয় ঐতিহ্য আৰু পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰি আহিছে।

হুগ্রা নৃত্যঃ

সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজত প্ৰচলিত এবিধ অনুপম লোকনৃত্য হ'ল হুগ্রানৃত্য। 'হুগ্রা' শব্দটোৱে দুটা অৰ্থ বহন কৰে। তাৰে ভিতৰত প্ৰথমটো অৰ্থ মতে হুগ্রা অৰ্থাৎ হুগা বা গাহৰি। বাইথ' পূজাত যিহেতু গাহৰি বৰবলি দিয়া হয়, তাৰ বাবে গাহৰি বিচাৰি চিকাৰ কৰা তেনে অৰ্থকেই বহন কৰিছে। অন্য এটা অৰ্থ হ'ল- হুগ্রা নৃত্যৰ মূল ব্যক্তিগৰাকী হৈছে হুগ্রাবীৰ। এই হুগ্রাবীৰকেই সোনোৱালসকলৰ পূৰ্বপুৰুষ বুলি কোৱা হয়। হুগ্রাবীৰৰ নেতৃত্বত এই নৃত্য কৰা হয় বাবে ইয়াক হুগ্রা নৃত্য বোলা হয়।[১] 'হুগ্রা নৃত্য' সোনোৱাল সকলৰ উপাস্য দেৱতাৰ পূজা আৰু ধৰ্মীয় জীৱনৰ লগত জড়িত। বাইথ' পূজা উপলক্ষে গাহৰি বলি দিয়া আৰু গাহৰি বিচাৰি চিকাৰলৈ যাত্ৰা কৰা এই সমগ্ৰ কাৰ্যটোৱে হৈছে হুগ্রা নৃত্যৰ মূল্য উপজীব্য। গাহৰি চিকাৰৰ সময়ত সন্মুখীন হোৱা বিভিন্ন সমস্যা, গাহৰি চিকাৰ কৰি বলিশালত বলি দিয়া আৰু প্ৰসাদ ৰূপে তাক মাংস ভগাই লোৱা এই সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটো ধেমালি আৰু আনন্দৰ মাজেৰে নৃত্যৰ ভঙ্গীমাৰ প্ৰকাশ কৰা হয়।[২]

'হুগ্রা নৃত্য' সম্পৰ্কে কেইবাটাও লোককাহিনী প্ৰচলিত আছে। তেনে এটা লোককাহিনী মতে-সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ শ্ৰেষ্ঠ বীৰ হুগ্রাই কাছাৰৰ পৰা উজাই আহোতে বাটত সন্মুখীন হোৱা বনৰীয়া জীৱ-জন্তু আৰু বিভিন্ন সমস্যাক অতিক্ৰম কৰি অহা চিত্ৰায়িত ৰূপায়েই হৈছে হুগ্রা নৃত্য। কছাৰী বীৰ হুগ্রাৰ নাম অনুসৰি এই নৃত্যৰ নাম হুগ্রা হৈছে বুলি প্ৰবাদ আছে।[৩]

'হুগ্রা নৃত্য'ৰ লগত প্ৰচলিত আন এটা লোক কাহিনী হৈছে এনেধৰণৰ- দৈত্যৰাজ হিৰণাক্ষ আৰু হিৰণ্যকশিপুক ক্ৰমে বৰাহ আৰু নৃসিংহৰূপী বিষ্ণুৱে বধ কৰে। আনহাতে সোনোৱাল কছাৰীসকলে পূৰ্ব পুৰুষৰূপে জ্ঞান কৰা বলি ৰজাক বামণে পাতালপুৰীলৈ নিক্ষেপ কৰাৰ বাবহে অসুৰবংশী সকল বিষ্ণু বিৰোধী হৈ পৰে। এই কাৰ্যৰ প্ৰতিশোধ কল্পে অসুৰ বংশীসকলে সময়ত বিষ্ণুক নাপাই বৰাহকে বিষ্ণু বুলি শালত বলি দি পিতৃ হত্যাৰ প্ৰতিশোধ লয়। এই প্ৰতিশোধৰ চিত্ৰায়িত ৰূপেই হৈছে হুগ্রানৃত্য।[৪]

হুগ্রা নৃত্যৰ লগত জড়িত আন এটা পৌৰাণিক কাহিনী হৈছে - এসময়ত সোনোৱাল কছাৰীসকলে শদিয়াৰ হালালী ৰাজ্যত বসবাস কৰিছিল। সেই ৰাজ্যৰ ৰজাসকলৰ ভিতৰত অন্যতম ৰজা আছিল হুগ্রাবীৰ। এই হুগ্রাবীৰকেই সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ আদি ৰজা কোৱা হয়। হুগ্রাবীৰ চিকাৰ প্ৰিয় ৰজা আছিল বাবে তেওঁ প্ৰায়েই ৰঙদৈ চাপৰিত চিকাৰ কৰিবলৈ গৈছিল। এদিন ৰজা হুগ্রাবীৰে এজন সম্বন্ধীয় ভতিজাকক লগত লৈ ৰঙদৈ চাপৰিত চিকাৰ কৰিবলৈ বুলি যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিছিল। যাত্ৰাপথত এজনী বালিমাহী চৰাইয়ে ঠেং দুটা ওপৰলৈ কৰি পিঠিখন মাটিত পেলাই শুই থকা দেখি কিবা অমঙ্গল দেখুৱাইছে বুলি ভাবি ভতিজাকে দদায়েক হুগ্রাক গীতৰ মাধ্যমেৰে

চৰাইজনীক বধ কৰিবলৈ ইঙ্গিত দিয়ে। তেতিয়া হুগ্রাবীৰে চৰাইজনীক বধ কৰি চিকাৰৰ বাবে আগবাঢ়ে। মৃত প্ৰায় চৰাইজনীয়ে তাইক বিনাদোষতে হত্যা কৰাৰ বাবে ৰজা হুগ্রাবীৰক চিকাৰকালত অমঙ্গল হব বুলি অভিশাপ দিয়ে। তাৰপাছত ৰজাই ভতিজাকৰ সৈতে ৰংদৈ চাপৰিত চিকাৰ কৰিবৰ বাবে প্ৰৱেশ কৰে। চিকাৰকালত ৰজা হুগ্রাবীৰে নানা অপায়-অমঙ্গল তথা বিপদৰ সন্মুখীন হয়। আনফালে ৰজা হুগ্রাবীৰে কেইবা দিনৰ পাছতো চিকাৰ পৰা ঘৰলৈ ঘূৰি নহা দেখি ৰাণীৰ মনত ভয় আৰু শংকা জন্মে। তাৰপাছত ৰাণীয়ে কোলাৰ কেচুঁৱাক ধাইৰ হাতত গতাই দি ৰজাক বিচাৰি যায়। ৰাণীয়ে ৰংদৈৰ চাপৰিত ৰজাক বিচাৰি পায় আৰু পুনৰ ঘৰলৈ ঘূৰাই আনে।

'হুগ্রা নৃত্য' সৃষ্টিৰ বিষয়ে থকা এই সুন্দৰ কাহিনীটো আজিও সোনোৱাল কছাৰীসকলৰ মাজত প্ৰচলন আছে।

হুগ্রা নৃত্যই আদিম মানৱৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ ছবি এখন দাঙি ধৰে। বাইথ' পূজা উপলক্ষে এই নৃত্য কৰা হয় যদিও ব'হাগ বিহুৰ সাতদিনৰ আগতে এই নৃত্যৰ আয়োজন কৰা হয়। সোনোৱাল কছাৰীসকলে প্ৰকৃতিৰ পৰিৱৰ্তন, জোনৰ অৱস্থিতি আৰু প্ৰধানকৈ এটা আহু খেতিৰ পৰা পথাৰত গহৰা গজা আহু ধানলৈ চাই চ'ত অহাৰ অনুমান কৰি এই নৃত্যৰ আয়োজন কৰিছিল। পূৰ্বতে আগৰটো বছৰৰ যি ঘৰ গৃহস্থৰ পৰা বিহু সামৰা হৈছিল, সেই গৃহস্থৰ ঘৰৰ পৰাই এই নৃত্যৰ জৰিয়তে সোনোৱাল সকলে বিহু আৰম্ভ কৰিছিল।[৫]

কোৱা হয় যে, এই 'হুগ্রা নৃত্য' বলি বিধান বা ধৰ্মীয় দিশতকৈ বিহুৰ সাতদিনৰ আগতে বিহুৰ সামগ্ৰী গোটোৱা প্ৰকৃতিৰ লগত হে মিল আছে। হুগ্রা নৃত্যক আদিম জৈৱিক লোক নৃত্য বুলি এই কাৰণেই কোৱা হৈছে যে, ইয়াৰ লগত সোনোৱাল সকলৰ আদিম চিকাৰজীৱি জীৱনৰ ধ্যান-ধাৰণা জড়িত হৈ আছে। সাধাৰণতে হুগ্রা নৃত্য বাইথ' পূজা আৰু বিহুৰ লগত জড়িত যদিও ইয়াৰ মূল উদ্দেশ্যটো চিকাৰজীৱি জীৱনৰ আদিম জৈৱিক তাড়নাৰ লগতহে সম্পৰ্ক। আদিম অৱস্থাত মানৱে জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে কেৱল চিকাৰৰ ওপৰতেই নিৰ্ভৰ কৰিব লগীয়া হৈছিল। তেতিয়াৰ সময়তো মানুহে আনন্দ উৎসৱ কৰিছিল। সেই সময়ত মানুহে চিকাৰৰ সময়ত লাভ কৰা অভিজ্ঞতাক আনন্দৰ অনুভূতি বুলি ভাবিছিল আৰু আন আন লোককো অনুসৰণৰ যোগেদি সেই আনন্দৰ ভাগ দিছিল।[৬]

আনন্দ উৎসৱৰ এনে আদিম প্ৰকৃতি কেৱল সোনোৱাল সকলৰে নহয়, আদিম মানৱ সমাজৰ বিভিন্ন জাতি জনগোষ্ঠীৰ মাজতো দেখা যায়। প্ৰাচীন গ্ৰীকসকলেও চিকাৰ কৰোঁতে আনন্দ উৎসৱ কৰাৰ উদাহৰণ পোৱা যায়। এনেদৰে বিহুৰ বাবে সামগ্ৰী বিচৰা বা বলিৰ বাবে গাহৰি বিচৰা এই দুয়োটা বিষয়ৰ লগত চিকাৰজীৱি জীৱনৰ ধাৰণা জড়িত হৈ আছে। তেনে দৃষ্টিকোণৰ পৰা সোনোৱালসকলৰ এই লোকনৃত্যৰ মাজতো আদিম মানুহৰ চিকাৰজীৱি- জীৱনৰ আদিম জৈৱিক ৰূপটোহে প্ৰকাশ পাইছে। গতিকে ক'ব পাৰি যে 'হুগ্রা নৃত্য'ও সেই আদিম জীৱনৰে অভিব্যক্তি।

পূজাৰ বলিৰ বাবে গাহৰি বিচৰা এই নৃত্যত হুগ্রাবীৰ নিজেই গাহৰি ৰূপ ধৰি নচা, আন একাংশৰ মতে মূল চিকাৰী জনহে হুগ্রাবীৰ। হুগ্রাবীৰৰ নেতৃত্বত এনে নৃত্য কৰা হয় বাবেই এই নৃত্যৰ নাম হুগ্রা নৃত্য হ'ল।[৭]

"হুগ্রা নৃত্যত " কেইবাগৰাকীও লোকে অংশ গ্ৰহণ কৰে। উক্ত লোকসকলৰ ভিতৰত এটা গাহৰিৰূপী চিকাৰ, হুগ্রাবীৰ, প্ৰধান চিকাৰী আৰু সহায়কসকল, যখ-যখিনীৰ ৰূপত জাকৈ-খালৈ (পুৰুষ আৰু নাৰী উভয় ৰূপত) আৰু এটা পহু। ইয়াৰ উপৰিও সমগ্ৰ চিকাৰ অভিযানটো আনন্দ মুখৰ কৰি তুলিবৰ বাবে এটা বহুৱা চৰিত্ৰও থাকে। গাহৰিৰূপী চিকাৰৰ হুগ্রাবীৰ হাতত ধনু-কাঁড় লৈ খেদি যোৱাৰ দৰে নৃত্যাভিনয় কৰে আৰু লগৰীয়া চিকাৰীসকলে ব্যংগ নৃত্যৰে আনন্দময় পৰিৱেশৰ সৃষ্টি কৰে। জাকৈ-খালৈয়ে মাছ মৰা, মাছ ধৰা আৰু খালৈত ভৰোৱাৰ দৃশ্যৰ অভিনয় কৰে। আনহাতে পহুটোৱে চিকাৰীৰ পৰা আত্মৰক্ষা কৰাৰ নৃত্য কৰে।[৮] এই নৃত্যটিত হুগ্রাবীৰে সম্পূৰ্ণ চিকাৰীৰ সাজত সাজি-কাচি ওলায়। আদিমতাৰ চিন স্বৰূপে তেওঁ লেংটি বা কোপিন পৰিধান কৰে আৰু তাৰ বাহিৰে দেহত কোনো প্ৰকাৰৰ বস্ত্ৰ পৰিধান নকৰে। কিন্তু মুখমণ্ডল আৰু দেহত বিভিন্ন ধৰণৰ আঁক-বাঁক অৰ্থাৎ টটেম অংকন কৰে। অস্ত্ৰ হিচাপে হাতত ধনু কাড় আৰু আলু খন্দা ঠাৰেং লয়। এনেদৰে হুগ্রাবীৰে চিকাৰীৰ বেশত চিকাৰ বিচৰাৰ দৰে নৃত্য কৰে। চিকাৰ কৰোঁতে চিকাৰীয়ে যিবোৰ সমস্যা বা ঘাত-প্ৰতিঘাতৰ সন্মুখীন হয় উক্ত পৰিস্থিতিসমূহ নৃত্যৰ মাজেৰে পৰিবেশন কৰে। গাহৰি চিকাৰ কৰা, সেই মাংসক শালত দিয়া আৰু প্ৰসাদ ৰূপে ভগাই লোৱা এই কাৰ্যসমূহো নৃত্যৰ জৰিয়তে প্ৰদৰ্শন কৰে । আনহাতে ভাল চিকাৰী কেইজন প্ৰধান চিকাৰীৰ লগৰীয়া আৰু সহায়ক ৰূপে দেখুওৱা হয় আৰু তেওঁলোকেও লেংটি পৰিধান কৰে আৰু মুখত টটেম অংকন কৰে লগতে অস্ত্ৰ হিচাপে তৰোৱাল লয়। তেওঁলোকে প্ৰধান চিকাৰীক চিকাৰ দেখুৱায় লৈ ফুৰে। হুগ্রাই বধ কৰা চিকাৰ তেওঁলোকে ধৰে। জাকৈ আৰু খালৈ যথাক্ৰমে নাৰী আৰু পুৰুষক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা চৰিত্ৰ। জাকৈৰ

হাতত জাকৈ আৰু খালৈৰ হাতত খালৈ থাকে। জাকৈয়ে ফটা কাপোৰৰ মেথনি বা বক্ষ বন্ধনী আৰু কঁকালৰ অংশত কলপাতৰ চিৰিলা-চিৰিলি বস্ত্র পৰিধান কৰে। খালৈয়েও মেথনিৰ লগতে লেংটি পৰিধান কৰে। দলৰ অন্যান্যসকলে তেওঁলোকক নানান গীতেৰে ধেমেলীয়া নৃত্য কৰোৱায়। উল্লেখযোগ্য যে এই নৃত্যত বাদ্য হিচাপে কেৱল সুহুঁৰি আৰু হাত চাপৰিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আনহাতে পহুটোৱে সম্পূর্ণৰূপে পহুৰ পোছাক পৰিধান কৰে। চিকাৰৰ পহুটোৱে চিকাৰী হুগ্রাবীৰৰ আগে আগে চাৰি ঠেঙৰ ওপৰত ভৰ দি চিকাৰীক ছয়াময়াকৈ দেখা দিয়া, পলায়ন কৰা আৰু আত্মৰক্ষাৰ বাবে কৰা প্ৰচেষ্টাৰে নৃত্য কৰে। পহুটোৱে কেতিয়াবা চিকাৰীক বিভ্ৰান্ত আৰু বিপদাপন্ন কৰি তুলিবলৈ যত্ন কৰে। প্ৰবাদ আছে যে এই পহুৰূপী চিকাৰীটোৱে হৈছে 'মিৰিপহু'। জনশ্ৰুতি মতে হুগ্রাবীৰে আদি বাসভূমি কাছাৰৰ পৰা তেওঁৰ সহযোগীসকলৰ সৈতে উজাই আঁহোতে ডিবং লালিমুখত সাতঘৰ মিৰি মানুহ পাইছিল। (উক্ত-সাতঘৰ মিৰি মানুহ হৈছে ক্ৰমে- কাদিং, ছেদাং, লিয়াম, হাগো, তাগো, নৰ আৰু ফলা) সোণোৱালসকলৰ হুঁচৰি গীতত এই প্ৰব্ৰজনৰ ইতিহাস আৰু অভিজ্ঞতাৰ বৰ্ণনা আছে। এওঁলোকৰ ভিতৰত তিনিঘৰ মিৰি কছাৰীসকলৰ লগত মিলি যায় আৰু হুগ্ৰাৰ চিকাৰ অভিয়ানত যোগ দিয়ে। পাছলৈ এই মিৰিসকলেই পহুৰ ভাও দিছিল আৰু সেইবাবে এই নৃত্যক ' মিৰি পহু' নৃত্য বুলিও কোৱা হয়। ৯

লোকসংস্কৃতিৰ গৱেষক বেণু বড়াৰ মতে প্ৰাচীন গ্ৰীচত ভায়ানিচ দেৱতাৰ উপলক্ষে কৰা নৃত্যত কোৰাচ গীতৰ দৰে হুগ্রা নৃত্যতো সমূহীয়া হুঁচৰি গীতৰ ব্যৱস্থাৰ মন কৰিবলগীয়া । মূল নৃত্যৰ আগে আগে এই হুঁচৰি গীতসমূহ গোৱা হয়। সমদলীয় হুঁচৰি গীত গোৱাৰ পাছত হুগ্রা নৃত্য আৰম্ভ হয়। এই নৃত্য-গীতৰ প্ৰয়োগ কৰালৈ চাই অনুমান কৰিব পাৰি যে হুগ্রা নৃত্যত বলি বিধান তথা ধৰ্মীয় দিশতকৈ ইয়াৰ ব্যৱসাৰিক দিশৰ সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোৰ মাজেদি সোণোৱালসকলৰ আদিম চিকাৰজীৱি জীৱনৰ জৈৱিক তাড়নাৰ বিষয়টোহে প্ৰকাশিত হৈছে। প্ৰাচীন চিকাৰজীৱি লোকসকলে চিকাৰ কৰাৰ কালত সন্মুখীন হোৱা নানা ধৰণৰ ঘাত -প্রতিঘাত , বিভিন্ন সমস্যা আৰু চিকাৰ কালত তেওঁলোকে কৰা ৰং ধেমালি তথা আনন্দসমূহকে লগৰীয়াসকলক অনুকৰণ কৰি দেখুৱাইছিল। তেওঁৰ মতে অনুকৰণৰ এই প্ৰাচীন প্ৰক্ৰিয়াটোৱেই হৈছে হুগ্রা নৃত্য। ১০

'হুগ্রা নৃত্যত' গীত হিচাপে চিকাৰ কাহিনীৰ গীত গোৱা হয়। 'হুগ্রা নৃত্যৰ' লগত এটা দলে হুঁচৰিৰ দৰেই গীত গায়। এই গীতসমূহ নিচুকণি গীতৰ লগত প্ৰায় মিল দেখা যায়। এই গীতসমূহ গোৱাৰ পাছতহে হুগ্ৰা নৃত্য কৰা হয়। কাহিনী অনুসৰি এই গীতসমূহৰ কেইবাটাও ভাগ আছে --

ক) ভতিজাকে বালিমাহী চৰাইটো বধ কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰি গোৱা গীতৰ অংশ।

খ) ৰজা হুগ্রাবীৰে চিকাৰ কালত সন্মুখীন হোৱা নানান ঘাত-প্ৰতিঘাতকলৈ গোৱা গীতৰ অংশ।

গ) কেঁচুৱাই আমনি কৰাৰ সময়ত দাসীয়ে গোৱা নিচুকণি মূলক গীতৰ অংশ।

উক্ত গীতৰ ভাগ সমূহৰ ভিতৰত প্ৰথম ভাগটো উদাহৰণ ৰূপে দাঙি ধৰা হ'ল-

এদিনৰ কথা - ৰজা হুগ্রাবীৰে সম্বন্ধীয় ভতিজাকক লৈ ৰংদৈ চাপৰিত চিকাৰ কৰিবলৈ ৰাওনা হোৱাৰ পথত এজনী বালিমাহী চৰাই ওপৰলৈ ঠেং দুটা কৰি শুই থকা দেখি অমঙ্গল দেখুৱাৰ আশংকাত ভতিজাকে দদায়েকক অনুৰোধ কৰিলে এইদৰে -

হাতত কাঁড়ফাই ল' হেৰ' দাদাই মাৰ ঐ বালি চৰাই।
কাঁড়োৱা ককায়েৰে কাঁড় খেল খেলিলে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
থেকেৰা গছলৈ চাই শৰীলৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
ককায়ো নাহিলে কাঁড়ো নাহিলে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
ৰঙদৈ চাপৰিত ৰজাই পহু মাৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
কুঁৱৰী মনতে ৰঙে শৰীলৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
কাণটো পিন্ধিলে নৰা জাংফাই মাৰ ঐ বালি চৰাই।
মূৰত পিন্ধে বাবৰি চং শৰীলৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
ৰজায়ে গৈছিল পহু মাৰিবলে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
চোঙতে গধূলি হ'ল শৰীৰলে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
সমনীয়াই সুধিলে কমেকি এ বুলি মাৰ ঐ বালি চৰাই।
জালফালি হৰিণা গ'ল শৰীলৰে মাৰ ঐ বালি চৰাই।
হাতত কাঁড়ফাইল হেৰ' দাদাই -- ১১

সামৰণি ঃ 'হুগ্রা নৃত্য' হৈছে এক মনোৰম লোক পৰিবেশ্য কলা। এইনৃত্যৰ যোগেদি প্ৰকাশ পাইছে সোণোৱাল কছাৰী জনজীৱনৰ এখন বাস্তৱ ছবি। আদিম কালৰে পৰা সোণোৱাল কছাৰীলোকসকলে জীৱন যাত্ৰা পথত সন্মুখীন হোৱা বিভিন্ন ঘাত-প্ৰতিঘাত থকা বাধা-বিঘিনিক অতিক্ৰম কৰি অহা সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোক এই নৃত্যৰ ৰূপত কলাত্মকভাৱে প্ৰদৰ্শন কৰা হয় এনেদৰে। যিহেতু হুগ্রা নৃত্যই আদিম মানৱৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ চিত্ৰ এখন দাঙি ধৰে। স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে পৰিপূৰ্ণ হুগ্রা নৃত্যই সোণোৱাল কছাৰীসকলৰ লোক সংস্কৃতিক সমৃদ্ধ কৰাৰ লগতে অসমীয়া লোক সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰিছে।

প্ৰসঙ্গ সূত্ৰ ঃ

১. বড়া,বেণু , অনুপম হুগ্ৰা নৃত্য**,** *সোণোৱাল সৌৰভ*, মোহন সোণোৱাল (সম্পা), পৃঃ২০৪

২. হাজৰিকা, জিন্তু, *সোণোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকজীৱন, পৃঃ***১৯৭**

৩. চলিহা, হেমন্ত কুমাৰ, *সোণোৱাল কছাৰীৰ সংস্কৃতি,পৃঃ* **১৯১**

৪. উল্লিখিত, *" , " , পৃঃ* **১৯১**

৫. বড়া, বেণু , *সোণোৱাল সৌৰভ, পৃঃ* **২০৫**

৬.বড়া, বেণু , *সোণোৱাল সৌৰভ, পৃঃ* **২০৫**

৭.বড়া, বেণু , *সোণোৱাল সৌৰভ , পৃঃ* **২০৫**

৮. চলিহা হেমন্ত কুমাৰ, সোণোৱাল কছাৰীৰ সংস্কৃতি, পৃঃ **১৯২**

৯. বড়া, বেণু , *সোণোৱাল সৌৰভ, পৃঃ* **২০৭**

১০.বড়া, বেণু , *সোণোৱাল সৌৰভ, পৃঃ* **২০৭**

১১.বড়া বেণু, প্ৰশান্ত কুমৰাল, *গগন চন্দ্ৰ সোণোৱাল ৰচনা সম্ভাৰ, পৃঃ* **১৫৭** তুলসী সোণোৱাল *(সম্পা.)*

গন্থ পঞ্জীঃ

ডেকা হাজৰিকা, কৰবী (সম্পা.), *উজনি অসমৰ লোক নৃত্য,* প্ৰকাশক ঃ অসমীয়া বিভাগ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০১২** চন।

বৰা ৰেণু, প্ৰশান্ত কুমৰাল আৰু (সম্পা.),*গগন চন্দ্ৰ সোনোৱাল ৰচনা সম্ভাৰ,*

তুলসী সোণোৱাল, প্ৰকাশক ঃ সোণোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০১৩** চন।

সোণোৱাল, গুণেশ্বৰ, *সোণোৱাল কছাৰী জনগোষ্ঠী,* প্ৰকাশক ঃ সোণোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ,ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০১৩** চন।

সোণোৱাল, মোহন, *সোণোৱাল সুবাস* প্ৰকাশক ঃ সোণোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০১৩** চন।

সোণোৱাল, মোহন (সম্পা.), *সোনোৱাল সৌৰভ* (স্মাৰক গ্ৰন্থ সোনোৱাল কছাৰী সাংস্কৃতিক মহোৎসৱ)

প্ৰকাশকঃ সোণোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ, অসম, প্ৰকাশ ঃ ফেব্ৰুৱাৰী, **২০০৭** খ্ৰীঃ

আলোচনা ! স্মৃতিগ্ৰন্থঃ

শইকীয়া, অনিল (সম্পা.), ***অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা,*** সোণোৱাল কছাৰী ভাষা সাহিত্য-সংস্কৃতি বিশেষ, প্ৰকাশকঃ অসম সাহিত্য সভা আক্টোবৰ, নবেম্বৰ, ডিচেম্বৰ সংখ্যা, **২০১৩** খ্ৰীষ্টাব্দ

শইকীয়া, সোণোৱাল ৰবীন (সম্পা.) , ***পান্থ পাদপ***, প্ৰকাশকঃসোণোৱাল কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত, পৰিষদ, প্ৰথম প্ৰকাশ **২০১৩** চন।

কছাৰী হেমচন্দ্ৰ,(সম্পা.), ***গজাই***, প্ৰকাশকঃ সোণোৱাল ভাষাত কথা-বতৰা প্ৰতিষ্ঠান, কেন্দ্ৰীয় আৰু অমিয় কুমাৰ সোণোৱাল সমিতি, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০২০** চন।

গৱেষণা গ্ৰন্থ (প্ৰকাশিত) ঃ

চলিহা, হেমন্ত কুমাৰ, ***সোণোৱাল কছাৰীৰ সংস্কৃতি,*** প্ৰকাশকঃ মাধৱদেৱ মহাবিদ্যালয় প্ৰকাশন কোষৰ হৈ সৰ্তীথ জ্ঞানযাত্ৰা, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০১৭** চন।

হাজৰিকা, জিনতু, ***সোণোৱাল কছাৰীসকলৰ লোকজীৱন এক প্ৰণালীবদ্ধ অধ্যয়ন,*** প্ৰকাশক ঃ শব্দ প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ ঃ **২০১৩** চন । ❑

লেখকৰ পৰিচয় ঃ সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

শিৱসাগৰ ছোৱালী কলেজ, শিৱসাগৰ

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ অংকীয়া নাট আৰু ব্ৰেখটৰ নাট্যশৈলীৰ এটি চমু বিশ্লেষণ

পঞ্চানন দেৱ গোস্বামী

পোন্ধৰ শ শতিকাত অস্থিৰ অসমৰ সমাজ ব্যৱস্থা। ভিন্ন ভিন্ন ধৰ্ম। পৰম্পৰাৰ অনুগামীসকলৰ মাজত সংঘাট। কেতিয়াবা হয়তো ৰাজনৈতিক ভাৱধাৰাৰ বৈশাদৃশ্য, গোষ্টীগত সংঘৰ্ষয়ো এনে অস্থিৰতাত সমল যোগাইছিল। ঠিক তেনে এক সময়তে শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ জন্ম হৈছিল। ১৩৭১ শকৰ (১৪৪৯ খৃষ্টাব্দ) আহিন মাহৰ শুক্লা দশমীৰ দিনা বৰদোৱা চহৰৰ বাসিন্দা কুসুম্বৰ ভূঞাৰ পৰিয়ালত। পিতৃ কুসুম্বৰ আৰু মাতৃ সত্যসন্ধ্যা। বাল্যকালতে পিতৃ মাতৃহাৰা হৈ শ্ৰী শংকৰদেৱ আইতাক খেৰসুতিৰ তত্বাৱধানত ডাঙৰ হৈছিল।

জীৱনীৰ অদ্যোপান্তলৈ নগৈ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ জীৱনৰ অন্যতম কৃতি সমূহৰ বিশ্লেষণ কৰাত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিব বিচাৰিছো।

এটা সময় আছিল যেতিয়া সামাজিক ৰীতি নীতি, ধৰ্মীয় আচাৰবোৰ কেৱল ধনী, সম্ভ্ৰান্ত, আঢ্যৱন্ত আৰু ৰজাঘৰীয়া, পুৰোহিত শ্ৰেণীৰ আৰু উচ্চ বৰ্ণৰ লোকৰ স্বাৰ্থসিদ্ধিৰ বাবেহে প্ৰচলন কৰোৱা হৈছিল। ফলত সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ মানুহে দুৰ্বিসহ জীৱন যাপন কৰিব লগা হৈছিল। হতাশা আৰু অস্থিৰতাৰে ভৰি পৰা সাধাৰণ লোকৰ জীৱন ব্যভিচাৰ আৰু কুসংস্কাৰে ভৰি পৰিছিল। তেনে এক সময়তেই নানা জাতি উপজাতিৰে পৰিপূৰ্ণ উত্তৰপূব ভাৰতৰ অসমভূমিৰ বৰদোৱাত কালজয়ী, বহু প্ৰতিভাধৰ পুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে এক সাংস্কৃতিক তথা আধ্যাত্মিক পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাৰ উদ্দেশ্যে নৱ বৈষ্ণৱ আন্দোলনৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰতাৰ বাবে নেতৃত্ব দিছিল। প্ৰথম দৃষ্টিত শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱক এজন ধৰ্মপ্ৰচাৰক ধৰ্মগুৰুৰূপেই মানস পটত ভাঁহি উঠে। কিন্তু তেওঁৰ জীৱন আৰু কৃতিৰ সম্পৰ্কে অনুধাৱন কৰা হয়। তেতিয়া দেখা যায়, তেওঁ কেৱল ধৰ্মগুৰুৱেই নহয়, প্ৰকৃতাৰ্থত এজন সমাজসংস্কাৰক, অসমীয়া জাতিৰ পিতৃস্বৰূপ। কেৱল ধৰ্মীয় বাণী বিলাই, ধৰ্মৰ প্ৰতি অনুৰক্ত নকৰি, সমাজসংস্কাৰৰ বাবে সাহিত্য, কলা সংস্কৃতি, লোকনাট্য আদি মাধ্যমবোৰক সদব্যৱহাৰ কৰিছিল। তেওঁ অনুভব কৰিছিল, যেতিয়ালৈকে এটা জাতিয়ে ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি আদি সমাজগঠনৰ মূল ৰাজহাড়ডাল সক্ৰিয় নহয় তেতিয়ালৈকে সৰ্বসাধাৰণ শ্ৰেণীক কৰা শোষণ নিষ্পেষণ চলি থাকিব। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ আছিল একেধাৰে সমাজ সংস্কাৰক কবি, নাট্যকাৰ, নৃত্যশিল্পী, অভিনেতা, বাদ্যশিল্পী, চিত্ৰকাৰ। অনন্য প্ৰতিভাধৰ- সেয়েহে জগতগুৰু শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ আখ্যা দিয়া হয়।

শংকৰদেৱে নাটঘৰক এক পবিত্ৰস্থানলৈ ৰূপান্তৰ কৰি জনসাধাৰণক শ্ৰদ্ধা, ভক্তি আৰু বিশ্বাসভাজন হৈ নাটৰ দৰ্শক হবলৈ আহ্বান জনাইছিল। শংকৰদেৱৰ লগত অতি মেধাসম্পন্ন শ্ৰী শ্ৰী মাধৱদেৱ প্ৰথম আৰু প্ৰধান শিষ্য হৈ শংকৰদেৱৰ সৃষ্টিৰাজিক অধিক প্ৰোজ্বল কৰিছিল। সেয়েহে এই সংযোগক মণিকাঞ্চন সংযোগ কোৱা হয়। শংকৰদেৱে ভাৰতৰ নাট্যশাস্ত্ৰ আৰু সংস্কৃত নাটকৰ আদৰ্শ অনুসৰণ কৰিছিল, যদিও গঠন প্ৰণালী আছিল স্বকীয় আৰু পৃথক। নাট্যশাস্ত্ৰত বাধা নিষেধ থকা যুদ্ধ বিগ্ৰহ, শয়ন, ভোজন, চুম্বন আদি এনে কথা প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। সৰ্বজন বিদিত যে অংকীয়া নাটসমূহ ৰামায়ণ, মহাভাৰতৰ কিছুমান উপকাহিনীৰ ওপৰত ৰচিত। ভাষা আছিল ব্ৰজাৱলী আৰু প্ৰয়োজনত গদ্যৰ ব্যৱহাৰ হৈছিল। ব্ৰজাৱলী ভাষাৰ কম শব্দত কম বাক্যত বহল অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিব পৰা বৈশিষ্ট্যটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

এখন অংকীয়া ভাওনাৰ প্ৰস্তুতি পৰ্বত(আখৰা) সমাজৰ বৃহত্তৰ অংশ এটা জড়িত হৈ পৰিছিল। কোনোৱে খোল বজাই, কোনোৱে নৃত্য কৰে, কোনোৱে ৰূপসজ্জা বা দৃশ্যসজ্জাৰ তৈয়াৰী আৰু কোনোৱে অভিনয় কৰিছিল। এই প্ৰক্ৰিয়াত সমাজত এক পৰস্পৰ মধুৰ সম্পৰ্ক আৰু মজবুত বান্ধোন সৃষ্টি কৰিছিল। ভাওনাৰ শিপাডাল গ্ৰাম্যাঞ্চলত। সেয়েহে ভাওনাই সাধাৰণ জনতাৰ মাজত সুস্থ বাতাবৰণ সৃষ্টিত সুদূৰ প্ৰসাৰী প্ৰভাৱ পেলাইছিল। অংকীয়া নাট সমূহত মূলতঃ কৃষ্ণকথাই প্ৰাধান্য লাভ কৰিছিল। যদিও নাট্য গঠনত যথেষ্ট নাটকীয় উপাদান আছে। দৰ্শকৰ শ্ৰৱণ আৰু দৰ্শন ইন্দ্ৰিয়ক সক্ৰিয় কৰিব পৰাকৈ

সমল যুক্ত হৈ আছে। শংকৰ মাধৱ যুটীয়ে জনসাধাৰণক নাটক উপভোগ কৰাত উৎসাহ বৃদ্ধি কৰাত গুৰুত্ব দিছিল।

মঞ্চখনৰ আদিতে অগ্নিগড় সাজি ন গছ চাকিৰে এক মায়াজালৰ সৃষ্টি কৰা হৈছিল। নৱদা ভক্তিৰ তত্ত্ব আৰোপিত হৈছে যদিও অগ্নিগড়ৰ মাজেৰে ভাৱৰীয়া প্ৰবেশ কৰোতে দৰ্শকৰ দৃষ্টি নিৱদ্ধ কৰাৰ এক কৌশল। সূত্ৰধাৰে গীত-মাত নৃত্যৰ মাজেৰে দৰ্শকক বুজাই দিয়ে সেই সময়ৰ ৰংগভূমিৰ পৰিবেশ আৰু নাটকৰ কাহিনীটোৰ থুল মূল আভাস। ভাওনা আৰম্ভৰ লগে লগে পূৰ্ব ৰংগৰ গায়ন বায়নৰ খোল তালৰ শব্দই দৰ্শকক শৃংখলিত কৰি ভাওনা উপভোগ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত কৰি তোলে।

শঙ্কৰদেৱে ছয় খন নাট ৰচনা কৰিছিল। ক্ৰমে.. পত্নী প্ৰসাদ, কালীয় দমন, কেলি গোপাল, ৰুক্মিণী হৰণ, পাৰিজাত হৰণ, আৰু ৰাম বিজয়।

ভাওনাবোৰত প্ৰবেশ আৰু প্ৰস্থান নৃত্যধৰ্মী আছিল। গায়ন বায়নৰ নাচ, যুদ্ধৰ নাচ, গীত শ্লোক ভতিমাৰ নাচ, মাইকী বা স্ত্ৰী নাচ, ভাৱৰীয়া সকলৰ নাচ, খৰ্মানৰ নাচ,ভংগী নাচ। উনৈশ বছৰ বয়সতে শঙ্কৰদেৱে নানান ৰং বুলোৱা সাজপাৰ পিন্ধাই মুখা ব্যৱহাৰ কৰি মুকুলি মঞ্চত এখন নাট সাত দিন মঞ্চস্থ কৰিছিল। সেয়েহে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱক বিশ্বৰ প্ৰথম মুকলি মঞ্চৰ স্ৰষ্টা বুলি অভিহিত কৰা হয়। অসমীয়া শিপিনীয়ে বোৱা কাপোৰত সপ্ত বকুণ্ঠৰ দৃশ্য আকি দৃশ্যপট তৈয়াৰ কৰি ভাওনাখন কৰিছিল। সেয়ে এই নাটকক ‘ চিহ্নযাত্ৰা ‘ ভাওনা বুলি কোৱা হয়। অসমীয়া শিশু নাটকৰ আৰম্ভনিও শ্ৰী শ্ৰী মাধৱদেৱেই কৰিছিল। 1957 সো মানত ‘অৰ্জুন ভঞ্জন ‘ নামৰ নাটকৰে শিশু নাটকৰ পাতনি মেলে।

অংকীয়া নাটৰ কেইটামান বৈশিষ্ট :

1. নৃত্য গীত বাদ্যৰ সমাহাৰৰে সৃষ্টি হোৱা সুৰ ধ্বনি অতি মোহনীয়। বিশেষ বিশেষ মূহুৰ্তত ব্যৱহাৰ কৰা বিশেষ গীতৰ সুৰ তাল লয় আদি লক্ষণীয়।
2. চৰিত্ৰৰ প্ৰবেশ প্ৰস্থানৰ বাবে চৰিত্ৰ অনুযায়ী বিশেষ বাজনাৰ লগতে দেহৰ অংগী- ভংগীবোৰে চৰিত্ৰটো অনুধাৱন কৰিবলৈ সহায় কৰে। ভাওনা প্ৰদৰ্শন পাঁচশ বছৰৰ পূৰ্বে সৃষ্টি কৰা এক সম্পূৰ্ণ আৰু অপূৰ্ব নাট্য কৰ্ম।
3. অংকীয়া নাটত নান্দি শ্লোকৰ পৰা আৰম্ভ কৰি মুক্তি মঙ্গল ভটিমাৰ যোগেদি পৰিসমাপ্তি পৰ্য্যন্ত মঞ্চত অৱস্থান কৰি নাটখন নিয়ন্ত্ৰণ কৰি থাকে।
4. সূত্ৰধাৰে বৰ্ণনাৰ দ্বাৰা সকলো কথা আগতেই কৈ দিয়া হয়।
5. অসম মূলুকত ব্যৱহাৰ নোহোৱা ‘ব্ৰজবলি’ ভাষা অংকীয়া নাটত ব্যবহাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ এক সুকীয়া আবেদন আছে। ভাৱীয়াসকলৰ প্ৰচুৰ অনুশীলনৰ প্ৰয়োজন হয়।
6. শঙ্কৰ মাধৱৰ অংকীয়া নাটসমূহৰ মূল উদ্দেশ্যই আছিল ভগবানৰ মাহাত্ম্য প্ৰকাশ কৰা, মনোৰঞ্জনৰ মাধ্যমেৰে মানুহৰ মন আকৰ্ষিত কৰা।

সেই সময়ৰ মানুহৰ মনত ভাওনা সদৃশ সমৃদ্ধ পৰিবেশ্য কলা এবিধৰ বিষয়ে তিলমাত্ৰাও ধাৰণা নাছিল বাবে আশ্বৰ্যচকিত হৈছিল।

সময়ৰ অগ্ৰগতি, আজিকালি ভাওনাই নামঘৰ কীৰ্তনঘৰ এৰি প্ৰচেনিয়াম মঞ্চত প্ৰবেশ কৰিছেহি। পৰবেশ্য কলা সদায় নতুন।

নাটক সদায় মানুহৰ মাজতে চলি থাকে। ধ্ৰুপদী নাটকে কাল কো জয় কৰি জিয়াই থাকে।

শংকৰ মাধৱৰ সৃষ্টি প্ৰাসংগিকতা সদায়েই আছিল আৰু থাকিব। কেৱল সলনি হয় সময়, নাট্য কৰ্মী সলনি হয় দৰ্শক। যিহেতু নাটক মানৱতাৰ শিল্প। মানুহক সদায় নাটকে উজ্জীৱিত কৰি ৰাখিব। ভাওনাৰ কোনো বিকল্প নাই প্ৰতিদ্বন্দ্বী নাই। নাট্য জগতলৈ বৈপ্লৱিক পৰিবৰ্তন আনিবলৈ চেষ্টা চলাওতা বাটোল ব্ৰেখতৰ সমগ্ৰ চিন্তাৰ উৎস হ’ল আজিৰ বিশ্বৰ মানুহৰ সমাজ জীৱন। আধুনিক প্ৰযুক্তিয়ে যি সময়ত সমগ্ৰ বিশ্বক এখন গাঁওলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিছে সেই সময়ৰত নাটকৰ উদ্দেশ্য বিশ্বামুখি হব লাগিব। সমাজ জীৱনৰ সমস্যা, সমস্যাৰ জটিলতা, সমাধানৰ পথৰ সন্ধানেৰে ব্ৰেখতে সাংস্কৃতিক কৰ্মী হিচাবে তেওঁ নাটকৰ আমূল পৰিবৰ্তন ঘটাইছিল। ব্ৰেখতৰ মতে নাটকৰ কাহিনী বৰ্ণনাত্মক। দৰ্শকক নিৰিক্ষকলৈ ৰূপান্তৰ কৰি দৰ্শকৰ দায়িত্ত বঢ়াই তোলা আৰু সিদ্ধান্ত গ্ৰহণৰ বাবে দৰ্শকক অনুপ্ৰাণিত কৰা। বিশ্লেষণৰ বাবে দৰ্শকৰ যুক্তিযুক্ততা বিচাৰৰ ক্ষমতা বঢ়াই তোলা। তেওঁ অনুভৱ কৰিছিল যে দৰ্শক আৰু মঞ্চৰ মাজত একাত্মবোধ সৃষ্টি হ’লেহে নাট্য শিল্পৰ উদ্দেশ্য সিদ্ধি হব।

পাঁচশ বছৰৰ আগতেই কিন্তু শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু শ্ৰীমন্ত মাধৱদেৱে ব্ৰেখতৰ দৰেই অনুভৱ কৰিছিল। তেওঁলোকৰ নাট্য ৰীতি, নাট ৰচনা, প্ৰদৰ্শনৰ কৌশল সকলোতে সাধাৰণ জনতাৰ অংশগ্ৰহণ নিশ্চিত কৰিছিল। সেই সময়ৰ সাধাৰণ জনতাৰ দুখ দৈন্নতাৰ উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল। সঠিক এক আধ্যাত্মিক মাৰ্গৰ সন্ধান দিবলৈ তেওঁলোকৰ কৰ্ম পন্থা শিল্প নৈপুণ্যতা তথা প্ৰতিভাৰ সদ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ❑

ভাৰতীয় ধ্ৰুপদী ভাষা আৰু অসমীয়া

ডঃ সংগীতা শইকীয়া

১

অৱশেষত যোৱা তিনি অক্টোবৰ (২০২৪)ৰ সন্ধিয়া কেন্দ্ৰীয় কেবিনেটত কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰী অশ্বিনী বৈষ্ণৱে আন চাৰিটা ভাৰতীয় ভাষাৰ সৈতে আমাৰ অসমীয়ালৈকো ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা প্ৰদানৰ কথা আনুষ্ঠানিকভাৱে ঘোষণা কৰে। এয়া হ'ল এমুঠি অসমীয়াই বিগত আঠ বছৰজুৰি কৰা এক নীৰৱ বৌদ্ধিক বিপ্লৱৰ মৰ্য্যাদাপূৰ্ণ ফল। পালি, পাকৃত, মাৰাঠী, বাংলাৰ লগতে বৰ অসমৰ অন্যতম প্ৰধান ভাষা অসমীয়ালৈ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ এই স্বীকৃতি সঁচা অৰ্থতে এক অনন্য সন্মান। দেশৰ সৰ্বোচ্চ ভাষা সন্মান প্ৰদানেৰে অসমীয়া ভাষালৈ দৰাচলতে এয়া কেন্দ্ৰৰ এক সাংবিধানিক সুৰক্ষাকৱচ।

অসমীয়া ভাষাই এই বিশিষ্ট সন্মান অৰ্জনৰ মুহূৰ্তত বহুকেইটা প্ৰসংগই আহি মনত ভুমুকিয়ায়। যেনে— ধ্ৰুপদী ভাষা মানেনো কি, ভাৰতৰ ধ্ৰুপদী ভাষাৰ ইতিহাসনো কি, দেশৰ ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মাৰ্য্যাদা লাভৰ চৰ্তাৱলীনো কি কি, এই মৰ্য্যাদা লাভেৰে অসমীয়া ভাষাইনো কি কি সুবিধা লাভ কৰিব ইত্যাদি। ধ্ৰুপদী ভাষাৰ বিষয়ে জনাৰ আগেয়ে আকৌ আমি জানিব লাগিব 'ধ্ৰুপদী'ৰ বিষয়ে। ধ্ৰুপদী— এই বিশেষণ পদটো আহিছে বিশেষ্য পদ 'ধ্ৰুপদ'ৰপৰা। তৎসম 'ধ্ৰুপদ' আকৌ নিঃসৃত হৈছে 'ধ্ৰুৱ' অৰ্থাৎ দৃঢ়, স্থিৰ, স্থায়ী, শাশ্বত আৰু 'পদ' অৰ্থাৎ কবিতা বা গীতৰ সংযুক্তিৰপৰা। ভাৰতবৰ্ষৰ আটাইতকৈ প্ৰাচীন শাস্ত্ৰীয় সংগীতবিধেই হৈছে এই ধ্ৰুপদ। সামবেদৰ ভক্তিগীতি সামগানৰপৰা বিকশিত হৈ শৈলীবদ্ধ হৈছে 'ধ্ৰুপদ'ৰূপে। ভৰত মুনিয়ে 'নাট্যশাস্ত্ৰ'ত প্ৰথম শাস্ত্ৰবদ্ধ কৰে ধ্ৰুপদক। গতিকে বিশেষ্য ধ্ৰুপদৰপৰা বিশেষণ হোৱা ধ্ৰুপদী 'শাস্ত্ৰীয়' হোৱাৰ নেপথ্য কথাও এয়েই। আকৌ খ্ৰীষ্টপূৰ্ব ২০০ৰপৰা খ্ৰীষ্টাব্দ ২০০ৰ ভিতৰত শাস্ত্ৰবদ্ধ ধ্ৰুপদ বা ধ্ৰুপদী (বা শাস্ত্ৰীয়)ৰ সৈতে প্ৰাচীনত্বৰ কথা এটা ওতপ্ৰোতভাৱে সাঙোৰ খাই থকাৰ মূল কথাও এয়াই।

অসমীয়া 'ধ্ৰুপদী'ৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ classical আহিছে লেটিন ভাষাৰ classicus শব্দৰপৰা। ষষ্ঠদশ শতাব্দীৰ শেহৰফালে ইংৰাজী ভাষাত অন্তৰ্ভুক্ত এই শব্দটোৰ অৰ্থ হ'ল— কোনো এটা বিষয়ত সৰ্বোচ্চ আৰ্হিস্বৰূপ; প্ৰগাঢ় ঐতিহ্যবাহী সম্পদবিশেষ; সুদীৰ্ঘকালৰ প্ৰতিষ্ঠিত শ্ৰেষ্ঠ শৈলী; অতি উত্তম মূল্যবোধ সম্পন্ন কলাবস্তু; প্ৰাচীন গ্ৰীক বা লেটিন সাহিত্য বা সংগীত সম্পৰ্কীয়; ইত্যাদি। আমাৰ আজিৰ আলোচ্য বিষয় 'ধ্ৰুপদী ভাষা'ৰো মূল ধাৰণাটো এই ধ্ৰুপদী বা classical বিশেষণ পদটোৱেই— ভাৰতীয় বা পাশ্চাত্য উভয় চিন্তাত যাক সম্প্ৰসাৰণ কৰা হৈছে সংগীত বা অন্যান্য ক্ষেত্ৰৰ দৰে ভাষাৰ ক্ষেত্ৰখনলৈকো।

এতিয়া কোনবোৰ ভাষা ধ্ৰুপদী? যিবোৰ ভাষা প্ৰাচীন সেইবোৰ? অৰ্থাৎ প্ৰাচীনত্ব কি ধ্ৰুপদী ভাষাৰ প্ৰথম মৌলিক উপাদান? প্ৰাচ্য-পাশ্চাত্য উভয় সংজ্ঞাৰপৰা প্ৰাচীনত্ব নিশ্চিতভাৱে এটা লক্ষণ; কিন্তু কিমান প্ৰাচীন? প্ৰাচীনত্বৰ উপৰি আৰু কোনবোৰ গুণ সংযুক্ত হ'ব লাগিব ভাষা এটাক ধ্ৰুপদী ভাষা বুলি ক'ব পৰাকৈ? দ্বিতীয়তে ভাষা এটাক ধ্ৰুপদী ভাষাৰূপে কোনে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰে?

আমাৰ সাধাৰণ ধাৰণাত ধ্ৰুপদী বা classical-ৰ উপৰিউক্ত লক্ষণসমূহে সামৰা অভিধাই ভাষা এটাকো ধ্ৰুপদী হিচাপে চিহ্নিত কৰিবলৈ যথেষ্ট যদিও আমাৰ দেশৰ ধ্ৰুপদী ভাষা নীতিৰ প্ৰেক্ষাপটত 'আনুষ্ঠানিকভাৱে' কিন্তু সেয়াই যথেষ্ট নহয়। আমাৰ দেশ ভাৰতবৰ্ষত ভাষা এটাক ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা প্ৰদানৰ কৰ্তৃত্ববাহী অনুষ্ঠানটো হ'ল কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সংস্কৃতি মন্ত্ৰণালয়। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ ধ্ৰুপদী ভাষা নীতিৰ আধাৰত সংস্কৃতি মন্ত্ৰণালয়ে সেয়া কাৰ্য্যকৰী কৰে। ২০০৪ চনৰ ৫ ফেব্ৰুৱাৰীত কেন্দ্ৰীয় সংস্কৃতি মন্ত্ৰী মহাৰাণী চন্দ্ৰেশ কুমাৰী কাটোচে ৰাজ্য সভাত ধ্ৰুপদী ভাষাৰ এই আধাৰ নীতি ঘোষণা কৰিছিল। এদল তামিল পণ্ডিত-ভাষাবিদৰ শতাধিকবছৰীয়া নিৰন্তৰ দাবীত তথা তদানীন্তন ৰাষ্ট্ৰপতি ডঃ এ পি জে আব্দুল কালামৰ বিশেষ আগ্ৰহত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সেই নীতি বা চৰ্তাৱলীৰ আধাৰতে ২০০৪ চনৰ ১৭ ছেপ্টেম্বৰত তামিল ভাষাক প্ৰথমবাৰৰ বাবে ভাৰতৰ ধ্ৰুপদী ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা হয়।

২

২০০৪ত তামিল ভাষাই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰপৰা ধ্ৰুপদী

ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক স্বীকৃতি লাভ কৰাৰ পাছত গোটেই দেশৰে বৌদ্ধিক মহলক যেন এটা মৃদু ভূঁইকঁপে জোকাৰি গ'ল। প্ৰায়বোৰ ঐতিহ্যবাহী প্ৰাচীন ভাষাই ইয়াৰ পাছত কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ এই স্বীকৃতি বিচাৰি আবেদন কৰিবলৈ ধৰিলে আৰু ২০০৫ৰপৰা ২০১৪লৈ সংস্কৃত (২০০৫), তেলুগু (২০০৮), কানাড়া (২০০৮), মালায়ালম (২০১৩) আৰু ওড়িআ (২০১৪)— মুঠ ছটা ভাষাই ৰাষ্ট্ৰপ্ৰদত্ত ধ্ৰুপদী ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক স্বীকৃতি আদায় কৰিলে।

কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ এই গোটেই ব্যৱস্থাটো প্ৰৱৰ্তনৰ বাবে আমি প্ৰথমেই ধন্যবাদ দিব লাগিব অতিকে জাতীয়তাবাদী তামিলসকলক, তামিল ভাষাবিদ-পণ্ডিতসকলক। অধ্যয়নৰপৰা দেখা যায় যে ধ্ৰুপদী ভাষাৰ এই যুঁজখনত প্ৰধান কাৰক হিচাপে ক্ৰিয়া কৰিছিল উত্তৰ ভাৰতীয় হিন্দী বেল্টৰ উচ্চাত্মিকাই। নিৰ্দিষ্ট এটা ভাষাৰ সাংবিধানিক কোনো নিৰ্ধাৰিত নীতি নোহোৱাকৈয়ে কেন্দ্ৰীয় শাসন প্ৰণালীত তথাকথিত সংখ্যাৰ জোৰেৰে 'ৰাষ্ট্ৰভাষা'ৰূপে হিন্দী ভাষাৰ যি অঘোষিত প্ৰচলন ৰীতি, যি প্ৰাধান্য, যি কৰ্তৃত্ব আৰু তাৰ বিপৰীতে অন্যান্য ভাষাবোৰৰ প্ৰতি একধৰণৰ যি অৱহেলাৰ দৃষ্টি— সিয়েই আচলতে ধ্ৰুপদী ভাষা আন্দোলনৰ অন্যতম বিশিষ্ট কাৰক হিচাপে আঙুলিয়াব পাৰি। এই যুঁজখন কেৱল স্বাধীন ভাৰতৰে নাছিল, দেশে স্বাধীনতা লাভৰ বহু আগৰেপৰা চলি আহিছিল এয়া। স্বৰাজোত্তৰ কালত দেশৰ মূলসুঁতিত হিন্দী (বা বহলকৈ হিন্দীৰ নিকটস্থানৰ উৰ্দু, খড়ী বোলী, দক্ষিণী, হৰিয়ানৱী, ব্ৰজভাষা, বুন্দেলী, অৱধী, বাঘেলী, কৌনজী, চত্তিছগড়ী, ভোজপুৰী, মাৰোৱাৰী আদি ভাষা-উপভাষাৰে সন্মিলিত নৱবিভূষিত 'হিন্দুস্থানী ভাষা')ৰ যি আধিপত্য, ব্ৰিটিছ ঔপনিৱেশিক কালতো প্ৰায় সেই একেই পৰিৱেশেই বিৰাজ কৰিছিল দেশত। ব্ৰিটিছ শাসনকালতো শাসকবৰ্গই কেৱল সংস্কৃত, আৰবী, পাৰ্চী আদি মুষ্টিমেয় ভাষাকহে ধ্ৰুপদী ভাষাৰ সম্ভ্ৰম দান কৰিছিল। ভাষা প্ৰসংগত শাসকবৰ্গৰ তেনেজাতীয় ঠেক, মতলবী, অভাষাবিজ্ঞানসন্মত আৰু মৰ্য্যাদা হানিকৰ দৃষ্টিভংগীৰ বাবেই প্ৰায় দুই সহস্ৰাধিক বছৰৰ ঐতিহাসিক সমলেৰে সমৃদ্ধ তামিলৰ দৰে অতি প্ৰাচীন ভাষাৰ জাত্যাভিমানী পণ্ডিতসকলে শতাধিক বছৰজুৰি ভাষাটোৰ উপযুক্ত মৰ্য্যাদা দাবী কৰি আহিছিল শাসকপক্ষৰ ওচৰত। 'লেংগুৱেজ ইন ইণ্ডিয়া' (www.languageinindia.com) ত সংস্থাটোৰ পৰিচালন সম্পাদক এম এছ তিৰুমলায়ে লিখিছে— "বৃটিছ শাসিত ভাৰতবৰ্ষত শাসকবৰ্গই যেতিয়া সংস্কৃত, পাৰ্চী আৰু আৰবীক বিশেষ মৰ্য্যাদা, সুযোগ আৰু সা-সুবিধা প্ৰদানেৰে ইবোৰৰ বিকাশত আন্তঃগাঁথনিগত উন্নয়নেৰে অৰিহণা যোগালে তেতিয়াই এই দাবী উত্থাপন হ'ল। তামিল ভাষাৰ শক্তিশালী পৰম্পৰা আৰু ঐতিহ্যই এই দাবী উত্থানত অৰিহণা যোগালে।" (http://www.languageinindia.com/oct2004/classicaltamil1.html)

দুই সহস্ৰাধিক বছৰৰ বিভিন্ন ঐতিহাসিক লিখন সমল আৰু কেইবাহাজাৰ বছৰজোৰা অন্যান্য জীৱন্ত পৰম্পৰা-কিংবদন্তিৰে তামিল নিঃসন্দেহে পৃথিৱীৰ অন্যতম প্ৰাচীন জীৱন্ত ভাষা। বহু পণ্ডিতে তামিলক এনেকি সাম্প্ৰতিক পৃথিৱীৰ অতিকে প্ৰাচীন জীৱন্ত ভাষা হিব্ৰু, সংস্কৃত, ইজিপ্সিয়ান, বাস্ক, গ্ৰীক, ইটালিয়ান, আৰবী, পাৰ্চী, চীনা, লিঠুৱানিয়ান আদি ভাষাতকৈও প্ৰাচীন বুলি অভিহিত কৰিব খোজে। পূৰ্ব উল্লিখিত একেটা প্ৰবন্ধতে ডঃ তিৰুমলায়ে আৰু উল্লেখ কৰিছে— "যিসকল তামিল পণ্ডিত তেওঁলোকৰ পৰম্পৰা আৰু ঐতিহ্যৰ প্ৰতি সদাসচেতন তেওঁলোকে ডেৰশ বছৰতকৈও অধিক কাল মাতৃভাষা তামিলক ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা দিবলৈ দাবী জনাই আহিছিল। তেওঁলোকে দাবী কৰিছিল যে তামিলৰ সমৃদ্ধ মৌলিক সাহিত্যিক আৰু ব্যাকৰণগত পৰম্পৰা আছে, নিজা লিপি আছে আৰু আছে অবিভাজিত ইতিহাস। তদুপৰি তেওঁলোকে দাবী কৰে তেওঁলোকৰ ভাষাটো বিগত দুহাজাৰ বছৰজুৰি ধাৰাবাহিকভাৱে কথিত ভাষাও। তেওঁলোকৰ ভাষাৰ প্ৰাচীন চৰিত্ৰ আজিও সযতনে ৰক্ষিত, এনেকি আধুনিক যুগৰ ভাষিক প্ৰয়োগতো সেয়া কাৰ্য্যকৰীভাৱে।"

শতাধিক বছৰজুৰি দ্ৰাবিড়িয়ান মূলৰ তামিল ভাষাই ধ্ৰুপদী ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক স্বীকৃতিৰ বাবে যুঁজিব লগা হৈছিল। এই যুঁজৰ অন্যতম যুঁজাৰো, কেলিফৰ্নিয়া বিশ্ববিদ্যালয়ৰ 'তামিল ষ্টাডীজ' আসনৰ অধ্যাপক, পণ্ডিত জৰ্জ হাৰ্টে লিখিছে— "তামিলক ধ্ৰুপদী ভাষা হিচাপে অস্বীকাৰ কৰাটো এটা জীৱন্ত সংস্কৃতিক অস্বীকাৰ কৰা, ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ মূল অংশ মহানতা আৰু সম্ভ্ৰান্ততাক অস্বীকাৰ কৰা।" তেওঁ আৰু লিখিছে— "১৯৬৩ চনৰপৰা মই মোৰ জীৱনৰ বেছিভাগ সময় সংস্কৃত ভাষাৰ অধ্যয়নতে কটাইছোঁ। মই কালিদাস আৰু মাঘৰ সকলো মূল ৰচনা পঢ়িছোঁ, আংশিকভাৱে পঢ়িছোঁ ভাৰবি আৰু শ্ৰীহৰ্ষ। তদুপৰি মই পঢ়িছোঁ *ঋগ্বেদ*ৰ পঞ্চমখন মূল গ্ৰন্থ, ইয়াৰ অন্য বহু শাখা, সৰহখিনি *উপনিষদ*, *মহাভাৰত*, *কথাসৰিৎসাগৰ*, আদি শংকৰৰ কৰ্মসমগ্ৰ আৰু সংস্কৃতৰ আন বহু ৰচনা। মই এয়া উল্লেখ কৰিছোঁ মোৰ পাণ্ডিত্য প্ৰকাশৰ

বাবে নহয়, বৰঞ্চ এটা সাহিত্য কেনেকৈ ধ্ৰুপদী হ'ব পাৰে সেয়া বিচাৰ কৰিবলৈ মোৰ যোগ্যতা প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈহে। আৰু এতিয়া সন্দেহাতীতভাৱে মই কওঁ যে যিকোনো এটা পৰিমাপকেৰেই যদি বিচাৰ কৰা যায় দেখা যাব যে তামিল পৃথিৱীৰ অন্যতম মহান ধ্ৰুপদী সাহিত্য আৰু পৰম্পৰা।" (https://sangamtamilliterature. wordpress.com/ dr-george-harts-letter-recommending-tamil-as-classical-language/)

অধ্যাপক হার্টে ধ্ৰুপদী ভাষা হিচাপে তামিলৰ প্ৰধান বৈশিষ্ট্যসমূহ নিৰূপণ কৰিছে এনেদৰে— প্ৰথমে, ভাষাটোৰ প্ৰাচীনত্ব, ২২০০বছৰীয়া ঐতিহাসিক লিখিত পৰম্পৰা। দ্বিতীয়তে, তামিলেই প্ৰথমটো দেশীয় ভাষা, যাৰ সাহিত্য পৰম্পৰা সংস্কৃত উদ্ভূত নহয়, বৰঞ্চ সংস্কৃতকৈও প্ৰাচীন। তৃতীয়তে, ধ্ৰুপদী তামিল সাহিত্য বিশ্বৰ অন্যান্য মহান ধ্ৰুপদী ভাষা সংস্কৃত, গ্ৰীক, লেটিন, চীনা, পাৰ্ছী, আৰবী আদিৰ সাহিত্যৰ দৰে উত্তম গুণযুক্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ সাহিত্য সম্পদ। চতুৰ্থতে, তামিল হ'ল আধুনিক ভাৰতীয় সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰাৰ এটা প্ৰাথমিক স্বতন্ত্ৰ উৎস। (https://www.tamilnet.com/art.html?catid=79&artid=12916)

ভাৰতবৰ্ষ, শ্ৰীলংকা, ছিংগাপুৰৰ দৰে তিনিখনকৈ ৰাষ্ট্ৰৰ স্বীকৃত ৰাষ্ট্ৰীয় ভাষা আৰু দক্ষিণ আফ্ৰিকা, মালয়ছিয়া, মৰিচাছৰ দৰে আন তিনিখনকৈ ৰাষ্ট্ৰৰ স্বীকৃত গৌণ ভাষা হিচাপে বিশ্বজুৰি ৭০ নিযুততকৈও অধিক লোকৰ প্ৰধান ভাষা তামিলে ২০০৪ চনৰ ১৭ ছেপ্টেম্বৰত বহা কেন্দ্ৰীয় কেবিনেটৰ সিদ্ধান্তমৰ্মে শতাব্দীজোৰা নানান যুঁজ-বাগৰৰ অন্তত অৱশেষত দেশৰ প্ৰথমটো আনুষ্ঠানিক স্বীকৃত ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰে।

৩

তামিল ভাষাই ধ্ৰুপদী ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক স্বীকৃতি লাভৰ বাবে কৰা সংগ্ৰামেই আচলতে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক বাধ্য কৰালে ধ্ৰুপদী ভাষা সম্বন্ধীয় নীতি ঘোষণা কৰিবলৈ। তামিলৰ পাছত বাকী যিকেইটা ভাষাই এই স্বীকৃতি লাভ কৰিলে কেন্দ্ৰৰ সেই নীতিৰ আধাৰতে লাভ কৰিছিল। এটা দেশীয় ভাষাই ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কেন্দ্ৰ আৰোপিত চৰ্তাৱলী বা আধাৰ নীতি হ'ল—

১। ১৫০০ৰপৰা ২০০০বছৰীয়া বা ততোধিক প্ৰাচীন প্ৰামাণ্য ইতিহাস, উচ্চ গুণযুক্ত প্ৰাচীনতম পাঠ থাকিব লাগিব। ২। বহু প্ৰজন্ম ধৰি সংশ্লিষ্ট ভাষাভাষীসকলে ব্যৱহাৰ কৰা কিছুমান প্ৰাচীন সাহিত্য বা পাঠ যিসমূহ মূল্যৱান ঐতিহ্য হিচাপে পৰিগণিত। ৩। ভাষাটোৰ সাহিত্য পৰম্পৰা মৌলিক হ'ব লাগিব আৰু অন্য ভাষিক গোষ্ঠীৰপৰা ধাৰ কৰা হ'ব নালাগিব। ৪। ভাষাটোৰ আধুনিক ৰূপৰ ভাষা-সাহিত্যৰপৰা প্ৰাচীন ৰূপৰ ভাষা আৰু সাহিত্য স্পষ্ট হ'ব লাগিব, ইয়াৰ শেহতীয়া ৰূপ বা ইয়াৰ শাখাবোৰৰ ধ্ৰুপদী ৰূপৰ সৈতে ধাৰাবাহিকতাৰহিত হ'ব লাগিব।

ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰিলেনো ভাষাসমূহ কিধৰণে উপকৃত হ'ব? ভাৰত চৰকাৰৰ বিধি অনুসৰি—

১। ধ্ৰুপদী ভাষাৰ গৱেষকলৈ বাৰ্ষিক দুটা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বঁটা প্ৰদান কৰা হ'ব। ২। এটা ধ্ৰুপদী ভাষা অধ্যয়ন উৎকৰ্ষতা কেন্দ্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হ'ব। ৩। কেন্দ্ৰীয় বিশ্ববিদ্যালয়সমূহত ধ্ৰুপদী ভাষা অধ্যয়ন আৰু গৱেষণাৰ বাবে নিৰ্দিষ্টসংখ্যক আসন সৃষ্টিৰ বাবে বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগক অনুৰোধ জনোৱা হ'ব।

৪

এতিয়ালৈকে প্ৰাপ্ত প্ৰামাণিক নিদৰ্শনেৰে উদ্ভৱ কালৰপৰা বিকাশৰ নানা স্তৰেৰে বৰ্তমানৰ পৰ্য্যায়ত উপনীত আমাৰ ভাষা অসমীয়া সাম্প্ৰতিক পৃথিৱীৰ সাত সহস্ৰাধিক জীৱিত ভাষাৰ ভিতৰত অন্যতম সমৃদ্ধ আৰু বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ ভাষা। চীনা (সন্মিলিত), স্পেনিছ, ইংৰাজী আদি বহু সমৃদ্ধ ভাষাতকৈ ভাষাভাষীৰ সংখ্যাৰ দিশেৰে পৃথিৱীৰ ভাষা তালিকাত আমাৰ ভাষাই পাছৰ ফালে অৱস্থান কৰিলেও (সম্প্ৰতি ১৫.৩ নিযুত ভাষাভাষীৰ সংখ্যাৰে প্ৰথম ১০০টা স্থানৰ ভিতৰত দেৱভাষা সংস্কৃত, গ্ৰীক, হাংগেৰীয়ান, ছুইডিছ, চেক, নৰৱেজিয়ান আদি বিকাশৰ শীৰ্ষস্থানত আৰোহণ কৰা ভাষাতকৈ বহু ওপৰত অৱস্থান কৰি আছে। কিন্তু এনে তালিকাত সাংখ্যিক অৱস্থানেই ভাষা এটাৰ গুণগত বিকাশৰ শেষ কথা নিশ্চয় নহয়।

খ্ৰীষ্টিয় চতুৰ্থযপঞ্চম শতিকাৰপৰা অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰামাণ্য লিখিত নিদৰ্শনৰূপে শিলালিপি, তাম্ৰলিপি, সাঁচিপাতৰ পুথিসমূহ আছে। অসমীয়া ভাষাৰ নিজস্ব ভাষিক তথা ব্যৱহাৰিক বৈশিষ্ট্য আছে। ডেৰ সহস্ৰাধিক বছৰৰ বিভিন্ন ঐতিহাসিক আৰু প্ৰত্নতাত্ত্বিক সমলে অন্যান্য বহুকেইটা ভাৰতীয় আঞ্চলিক ভাষাতকৈ অসমীয়া যে এটা সুপ্ৰাচীন ভাষা তাক প্ৰামাণিকভাৱে চিহ্নিত কৰে। বিভিন্ন ঐতিহাসিক আৰু প্ৰত্নতাত্ত্বিক সমলে ভাষাটোক সদায়ে এক নিজস্ব ঐতিহ্যিক আয়তন দান কৰি আহিছে। প্ৰাচীন তথা মধ্যযুগীয় সাহিত্যৰ বিশাল ভাণ্ডাৰৰ লগতে আধুনিক অসমীয়া

সাহিত্যয়ো সাগৰমুখী ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ চিৰপ্ৰবহমান সোঁতৰ দৰেই আমাৰ ভাষাটোক বিশালায়তন দানেৰে সমৃদ্ধ কৰিছে। গতিকে এয়া স্পষ্টভাৱেই দেখা যায় যে ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভৰ বাবে আমাৰ ভাষা অসমীয়া যোগ্য দাবীদাৰ আছিল।

প্ৰাচীন শিলালিপি, তাম্ৰলিপিৰ নিদৰ্শন, প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপ আদি নামৰ মহত্ব আদিয়ে অসমত ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা কালৰপৰাই কথিতৰ উপৰি লিখিত পৰম্পৰা এটাৰ প্ৰচলন থকাৰে ইংগিত দিয়ে। অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাচীনত্বৰ প্ৰমাণস্বৰূপে প্ৰথমেই আঙুলিয়াব পাৰি অতি কমেও পোন্ধৰশ বছৰ পুৰণি গোলাঘাটৰ নগাজৰী খনিকৰ গাঁৱত আৱিষ্কৃত পঞ্চম শতিকাৰ আদি ভাগৰ শিলালিপিখন আৰু নীলাচল পাহাৰৰ উমাচলত আৱিষ্কৃত খ্ৰীষ্টিয় পঞ্চম শতিকাৰে আনখন শিলালিপিলৈ। দুয়োখন শিলালিপি বৰ্মন সাম্ৰাজ্যৰ 'মহাৰাজাধিৰাজ' সুৰেন্দ্ৰবৰ্মনৰপৰা মহেন্দ্ৰ বৰ্মনৰ শাসনকালৰ বুলি ঠাৰৰ কৰা হৈছে। এতিয়ালৈ প্ৰাপ্ত এই দুখন শিলালিপিয়েই অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাচীনত্বৰ আটাইতকৈ সবল প্ৰত্নতাত্ত্বিক সমল। ইয়াৰ উপৰি পঞ্চমৰপৰা ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ ভিতৰুৱা বুলি চিহ্নিত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰাচীনত্বৰ প্ৰমাণস্বৰূপ আন বহুবোৰ শিলালিপি, তাম্ৰফলি, পোৰামাটিৰ ফলি (মৃৎ-মোহৰ) আদি বিভিন্ন সময়ত আৱিষ্কাৰ হৈছে। এইসমূহৰ ভিতৰত নগাঁৱৰ বৰগংগা নদীত আৱিষ্কৃত বিভূতি বৰ্মনৰ শাসনকালৰ ষষ্ঠ শতিকাৰ বৰগংগা শিলালিপি, কামৰূপৰ ডুবি গাঁৱত আৱিষ্কৃত ভাস্কৰবৰ্মনৰ শাসনকালৰ সপ্তম শতিকাৰ ডুবি তামৰ লিপি, একে সময়ৰে বৰ্তমান বাংলাদেশৰ ছিলেট জিলাৰ নিধানপুৰ গাঁৱত আৱিষ্কৃত নিধানপুৰ তামৰ লিপি, সপ্তম শতিকাৰে নালন্দা (প্ৰথম মঠ)ত আৱিষ্কৃত নালন্দা মৃৎ-মোহৰ আদি উল্লেখযোগ্য। তদুপৰি ৰামায়ণ, মহাভাৰত, যোগিনীতন্ত্ৰ, কালিকাপুৰাণত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, নৰকাসুৰ, বাণ, ভগদত্তৰ উল্লেখ, কামৰূপ-প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ নামৰ সৈতে জ্যোতিষ আৰু জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰ হিচাপে এই ভূখণ্ডৰ গুৰুত্ব আদিয়েও সামগ্ৰিকভাৱে অসমীয়া জাতি আৰু এই জাতিটোৰ মুখৰ ভাষাটোৰ প্ৰাচীনত্বৰ কথা বাৰে বাৰে সোঁৱৰায়। তেনেকৈ ঐতিহাসিক প্ৰমাণস্বৰূপে আমি লাভ কৰিছোঁ ভাস্কৰবৰ্মন (খ্ৰীষ্টাব্দ ৬০০-৬৫০)ৰ শাসন কালত অসম ভ্ৰমণলৈ অহা চীনা পৰিব্ৰাজক হিউয়েন চাঙ (খ্ৰীষ্টাব্দ ৬০২-৬৬৪)ৰ ভ্ৰমণ টোকাত অসম আৰু অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কীয় স্পষ্ট উল্লেখ। (হিউয়েন চাঙৰ ভ্ৰমণ-টোকাৰপৰা আন এটা কথাও স্পষ্ট যে আমাৰ ভাষা অসমীয়া বিগত অতি কমেও প্ৰায় ডেৰহাজাৰ বছৰজুৰি ধাৰাবাহিকভাৱে কথিত এটা ভাষা।)

অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্য প্ৰধানকৈ আৰ্য্যমূলীয় সংস্কৃত পৰম্পৰা উদ্ভূত হ'লেও এই ভাষাৰ এক বিশাল অংশ অনাৰ্য্যমূলীয় সমল-উপাদানেৰে সমৃদ্ধ। সুদীৰ্ঘ পৰম্পৰাত পৰিণত বৰ্ণাঢ্য, সমৃদ্ধ, বহুতৰপীয়া সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহে (আৰ্য্য-অনাৰ্য্য উভয় সংস্কৃতিৰ মিশ্ৰণত) অসমীয়া ভাষাক সুকীয়া এক ভাষিক সংস্কৃতি হিচাপে গঢ়ি তুলিছে। এটা ভাষাই এটা জাতিক এটা সংস্কৃতি দান কৰাটো ভাষাটোৰ ধ্ৰুপদী গুণৰ অন্যতম উদাহৰণ।

ভাষাটোৰ বিৱৰ্তন কালৰ সুকীয়া ৰূপসমূহেও অসমীয়াক ধ্ৰুপদী ভাষাৰূপে পাব পৰাৰ অন্যতম দাবীদাৰ কৰি তুলিছিল। উদ্ভৱ কালৰ চৰ্য্যাপদৰ ভাষা, প্ৰাচীন যুগৰ সাহিত্যৰ ব্ৰজাৱলী আদি ভাষা, মধ্য যুগৰ আহোম বুৰঞ্জী আদিৰ ভাষা, আধুনিক যুগৰ বিভিন্ন সাহিত্যৰ ভাষাই অসমীয়াক বিৱৰ্তন কালৰ ভিন্ন ৰূপৰ সৈতে অনন্য ভাষাৰূপে পৰিচয় প্ৰদান কৰিছে।

আমাৰ ভাষাৰ উন্নত সাহিত্যও ধ্ৰুপদী ভাষা হিচাপে অসমীয়াৰ প্ৰধান সম্বল। বিৱৰ্তনকালত লাভ কৰা সদাবন্দিত অতিউত্তম গুণযুক্ত চিৰায়ত সাহিত্য সম্পদ আমাৰ ভাষাৰ অন্যতম সম্পদ। শংকৰ-মাধৱৰ প্ৰাচীন সাহিত্য সম্ভাৰ নিঃসন্দেহে শ্ৰেষ্ঠ উদাহৰণ ইয়াৰ। তেনেকৈ আধুনিক কালত বিকশিত ইয়াৰ ভিন্ন ৰূপৰ আধুনিক সাহিত্য সম্ভাৰে ইতিমধ্যে ভাষাটোক অন্য ভাষাৰপৰা পৃথক কৰাই নহয় দিনকদিনে শক্তিশালী ৰূপো দান কৰি আহিছে।

অসমীয়া ভাষাৰ নিজা লিপি থকাৰ উপৰি আছে ভাষাবিজ্ঞানসন্মত ব্যাকৰণ। উদ্ভৱ কালৰপৰা লিপিৰ অবিভাজ্যতা, কথন পৰম্পৰাৰ অবিভাজ্যতা ভাষাটোৰ স্বকীয়তা আৰু ধ্ৰুপদী বৈশিষ্ট্যৰ বাবে অতি জৰুৰী উপাদান আৰু ইবোৰ আমাৰ ভাষাত ৰক্ষিত।

দ্ৰাবিড়ীয় তামিল, তেলুগু, কানাড়া আৰু মালায়ালমে আৰু আৰ্য্য মূলীয় সংস্কৃত আৰু অসমীয়া ভাষাৰে একে ঠালৰ ভাৰতীয় আৰ্য্য ভাষা গোষ্ঠীৰ ওড়িআই ইতিমধ্যে ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰাৰ পাছত সম্পূৰ্ণ এটা দশকৰ বিৰতিত দেশৰ আন পাঁচটা ভাষা ক্ৰমে পালি, প্ৰাকৃত, মাৰাঠী, অসমীয়া আৰু বাংলালৈ এইবাৰ আগবঢ়োৱা হ'ল দেশৰ এই সৰ্বোচ্চ ভাষা সন্মান।

৫

এতিয়া ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভৰ পাছত কি ধৰণেৰেনো অসমীয়া ভাষা উপকৃত হ'ব? ভাৰত চৰকাৰৰ

বিধি অনুসৰি ধ্ৰুপদী ভাষাৰ গৱেষকলৈ বাৰ্ষিক দুটা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বঁটা প্ৰদান, এটা ধ্ৰুপদী ভাষা অধ্যয়ন উৎকৰ্ষতা কেন্দ্ৰ, কমপক্ষেও কেন্দ্ৰীয় বিশ্ববিদ্যালয়সমূহত ধ্ৰুপদী ভাষা অধ্যয়ন আৰু গৱষণাৰ বাবে নিৰ্দিষ্টসংখ্যক আসন সৃষ্টি হ'ব। কিন্তু এইসমূহ ঘোষিত নিশ্চিত লাভৰ উপৰি অসমীয়া ভাষাই ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰিলে অঘোষিতভাৱে বৃহৎ পৰিসৰত লাভান্বিত হ'ব। যেনে—

(ক) ভাষিক বৈষম্যৰে ভাৰাক্ৰান্ত অসম তথা উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত সমন্বয়ৰ ক্ষেত্ৰত সুদূৰপ্ৰসাৰী প্ৰভাৱেৰে বৃহৎ যোগাত্মক পৰিৱৰ্তন সাধন হ'ব। ভাষিক গোষ্ঠীসমূহৰ মাজত থকা ভাষাকেন্দ্ৰিক অসূয়া-অপ্ৰীতি আৰু বিদ্বেষ আঁতৰ কৰাত বৃহৎ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিব। অসমত বসবাস কৰা বিভিন্ন ভাষিক জনগোষ্ঠীৰ মাজত অসমীয়া ভাষাই পূৰ্বৰ দৰেই সমন্বয়ৰ কাম কৰি যাব। (খ) ৰাজ্যৰ ভাষিক জনগোষ্ঠীসমূহৰ মাজত অসমীয়া ভাষাই পূৰ্বাপৰ চলি অহা মৰ্য্যাদাৰে অবিতৰ্কিতভাৱে 'জ্যেষ্ঠ ভাতৃ'ৰ ভূমিকা পালন কৰি সংযোগী ভাষা হিচাপে কাম কৰি যাব। (গ) অসমীয়া মাতৃভাষাৰ প্ৰতি এচাম তথাকথিত উচ্চশিক্ষিত লোকৰ উদাসীনতা, হীনমন্যতা, নিকৃষ্ট মনোভাব আদি আঁতৰ হোৱাত সহায়ক হ'ব। (ঘ) অসমৰ বিদ্যালয়-মহাবিদ্যালয়সমূহত মাতৃভাষাৰ সমাদৰ আৰু মৰ্য্যাদা বৃদ্ধি পাব। (ঙ) অসমীয়া সমাজ জীৱনত ইংৰাজী, হিন্দী আদি ভাষাৰ অবাঞ্ছিত প্ৰীতি আৰু প্ৰাদুৰ্ভাৱ হ্ৰাস হ'ব। (চ) সংখ্যালঘু ভাষিক গোষ্ঠীৰ ওপৰত সংখ্যাগুৰু ভাষাৰ প্ৰভাৱ বলপূৰ্বক জাপি দিবলৈ কৰা চেষ্টাৰ পৰিণামস্বৰূপে বহু বিৰূপ ঘটনা সংঘটিত হোৱা আমি প্ৰায়ে দেখিবলৈ পাই আহিছোঁ। কিন্তু অসমীয়া ভাষাই ধ্ৰুপদী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰিলে অসমৰ তুলনামূলকভাৱে কম জনসংখ্যাৰ জনগোষ্ঠীয় মাতৃভাষাভাষীৰ লোকসকলে স্ব-ইচ্ছাৰে তথা সশ্ৰদ্ধাৰেই ৰাজ্যিক আৰু সংযোগী ভাষা হিচাপে অসমীয়া ভাষা গ্ৰহণ কৰিব। (ছ) ৰাষ্ট্ৰীয় তথা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰত অসমীয়া ভাষা, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ গুৰুত্ব আৰু মৰ্য্যাদা বৃদ্ধি পাব। ইত্যাদি।❑

লেখিকাৰ ঠিকনা ঃ অসমীয়া বিভাগ, ভাষা ভৱন,
বিশ্বভাৰতী বিশ্ববিদ্যালয়,
শান্তিনিকেতন (পশ্চিম বংগ) - ৭৩১২৩৫

অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়া আৰু চাহ জনগোষ্ঠীৰ ভূমিকা

ভাস্কৰজিৎ ফুকন

প্ৰস্তাৱনাঃ

Culture or civilization is that complex whole which includes knowledge, belief, art, morals, law, customs, and any other capabilities and habits acquired by a man as a member of society. (Edward Burnett Tylor, 'Primitive Culture', Vol 1, New York, P.1)

মানুহ এক সাংস্কৃতিক জীৱ। জৈৱিক জীৱনৰ লগত অঙ্গাঙ্গীভাৱে সম্পৃক্ত হৈ থাকে মানুহৰ সাংস্কৃতিক জীৱন। কৃষ্টি-সংস্কৃতি ওপৰৰ পৰা আৱিৰ্ভূত হোৱা বস্তু নহয়। ই মানুহৰ ভিতৰৰ পৰা নিভৃতে নিগৰি অহা এক চেতনাপ্ৰৱাহ, এই চেতনাপ্ৰৱাহে জীৱনক সুন্দৰ কৰে, সুষম কৰে। বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই কৈছিল, ...দৰাচলতে বাস্তৱ প্ৰয়োজনত যাৰ জনম, মানুহৰ জীৱন সংগ্ৰামত যি শকতি, জীৱন যাত্ৰাৰ বাস্তৱ উদ্দেশ্য সিদ্ধিত যি মুকুতি, সেয়েহে আচল কৃষ্টি, প্ৰকৃত সংস্কৃতি, ৰিয়াল কালচাৰ।

মহাবাহু লৌহিত্যৰ বিস্তীৰ্ণ পাৰলৈ অন্ন-বস্ত্ৰৰ সন্ধানত যুগে যুগে অহা মংগোলীয়, ভূমধ্য সাগৰীয় (দ্ৰাবিড়ীয়) আৰু নৰ্ডিক (আৰ্য) প্ৰজাতিৰ লোকসকলৰ লোকবিশ্বাস, আচাৰ বিচাৰ, নৃত্য-গীত, ক্ৰীড়া-কৌতুক, ধৰ্মানুষ্ঠান, পূজা-পাৰ্বণ প্ৰভৃতিৰ সুষম সমাহৰণ আৰু সমন্বয়ত পৰিস্ফুট হৈছে অসমৰ বৰ্ণাঢ্য সংস্কৃতিৰ শতদল। অসমীয়া সংস্কৃতি এক মাত্ৰিক নহয়, বহুমাত্ৰিক। কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ কিছুখিনি সৰ্বভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত গঢ় লোৱা আৰু বহুখিনি থলুৱাভাৱে বিকশিত হোৱা। থলুৱা সংস্কৃতিৰ সম্পদসমূহক সমীক্ষকসকলে লোকসংস্কৃতি আখ্যা দিছে। এই লোকসংস্কৃতিয়ে মাৰ্গীয় সংস্কৃতিৰ পৰিপুষ্টিত ভালেখিনি সাহায্যজন কৰাটো বহুজন মান্য কথা। বিভিন্ন জনজাতিয়ে লুইতপৰীয়া সংস্কৃতিৰ বিকাশত অতুলনীয় অৰিহণা যোগাইছে। এইক্ষেত্ৰত চাহ জনগোষ্ঠী অন্যতম।

ঊনবিংশ শতিকাৰ মাজভাগৰ পৰা ব্ৰিটিছ চৰকাৰ আৰু চাহ বাগিচাৰ মালিকসকলৰ চল-চাতুৰি, ফুচুলনিত অসমলৈ অহা মানৰ প্ৰজাতিটোৱেই হ'ল চাহ জনগোষ্ঠী। 'চল মিনি আসাম যাব ৰে' বুলি সুখৰ সন্ধান বিচাৰি অসমলৈ অহা চাহ মজদুৰসকলৰ আজি ইয়াত দুশবছৰ হোৱাৰ পথত। বহু সময়লৈকে সুখৰ সন্ধান নাপালেও অসমৰ ৰসাল মাটিৰ কেঁচা-গোন্ধ এৰি যাব নোৱাৰি লহপহীয়া চাহ বাগিচাৰ এটি কলি দুটি পাতৰ মাজতে জীৱন পাত কৰা এইসকল লোক অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ পৰিল। অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি নগেন শইকীয়াৰ মতে, অসমৰ চাহ বাগিচাৰ মজদুৰ আৰু প্ৰাক্তন মজদুৰসকলক অসম সাহিত্য সভাই চাহ বাগিচা অসমীয়া বা কেৱল 'অসমীয়া' বুলি ক'বলৈহে ভাল পায়।

অসমীয়া জাতি গঠনৰ ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপট ঃ

আপাত দৃষ্টিত অসমীয়া জাতি হৈছে বিভিন্ন সময়ত, বিভিন্ন কাৰণত অসমলৈ অহা সংবিধান স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত নাগৰিকত্ব অধিকাৰ লাভ কৰা বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণত গঢ় লৈ উঠা এটা বৃহত্তৰ জাতি। শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱে ভাগৱতৰ ভাওনিত লিখিছে-

কিৰাত কচাৰী খাচী গাৰো মিৰি
যৱন কংক গোৱাল
অসম মুলুক ৰজক তুৰুক
কুৱাচ ম্লেচ চণ্ডাল।
(দ্বিতীয় স্কন্ধ, পদসংখ্যা-৫৩)

প্ৰাগৈতিহাসিক কালৰে পৰা সাম্প্ৰতিক সময়লৈকে অসম মুলুকলৈ ভিন ভিন মানৰ প্ৰজাতিৰ আগমন ঘটি আহিছে। কৃষি উপযোগী সাৰুৱা মাটি, উত্তৰ-পূব আৰু দক্ষিণ-পশ্চিম মৌচুমী বায়ুৰ বাবে হোৱা প্ৰচুৰ পৰিমাণৰ বৰষুণ আৰু নাতিশীতোষ্ণ জলবায়ুৰ বাবে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ দুই পাৰৰ সমতল ভূমিত আহি সমবেত হোৱা কেইবাটাও নৃগোষ্ঠীৰ সমন্বয়ত অসমৰ মানুহৰ ইতিহাস সমৃদ্ধ হৈছে। পূৰ্বতে অসমৰ মানুহ বুলি ক'লে 'বৰ অসম'ত বসবাস কৰা সকলো লোককে সামৰি লোৱা হৈছিল। সাম্প্ৰতিক কালত অসমৰ মানচিত্ৰ বহু সলনি আৰু

সংকুচিত হৈ পৰাটো সকলোৰে জনা কথা। 'হ'ম' ছেপিয়েন্স' (Homo Sapiens) মানৱগোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত মূলতঃ চাৰিটা নৃগোষ্ঠীৰ সমন্বয়ত অসমীয়া জাতি গঢ় লৈ উঠিছে বুলি নৃ-বৈজ্ঞানিকসকলে মত আগবঢ়াইছে। সেইকেইটা হ'ল—

ক) অষ্ট্ৰলয়ড

খ) মংগোলীয়

গ) দ্ৰাবিড়ীয়

ঘ) নৰ্ডিক (আৰ্য্যসকল)

চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ ভিতৰত অষ্ট্ৰ-এচিয়াটিক, দ্ৰাবিড় আৰু ইন্দো-ইউৰোপীয় ভাষা পৰিয়ালৰ ভাষা কোৱা লোক আছে। ব্ৰিটিছ চাহ পুঁজিপতিসকলে তেওঁলোকক 'আড়কাঠিয়া' আৰু 'গিৰমিটীয়া' আদি প্ৰথাৰে অসমৰ চাহ বাগিচাত চুক্তিবদ্ধ শ্ৰমিক হিচাপে লৈ আহিছিল।

জ্যোৎস্না শৰ্মা বেজবৰুৱাই অসমৰ চাহ মজদুৰ সমাজৰ সংস্কৃতি (এটি সমীক্ষামূলক অধ্যয়ন) গ্ৰন্থত উল্লেখ কৰিছে যে, ১৮৬৩ চনৰ মে' মাহৰ পৰা উৰিষ্যা, ঝাৰখণ্ড, ছত্তীশগড়, অন্ধ্ৰপ্ৰদেশৰ তেলেংগানা, হাজাৰীবাগ, বিহাৰ, মহাৰাষ্ট্ৰৰ বিদৰ্ভ, মধ্যপ্ৰদেশ, পশ্চিম বংগৰ পশ্চিমাঞ্চল, ছোটনাগপুৰ আদি নানান ঠাইৰ পৰা অসমৰ চাহ বাগিচাত কাম কৰিবলৈ বনুৱা অনা হয়। এই লোকসকলেই হ'ল চাহ জনগোষ্ঠী বা চাহ মজদুৰ। দৰাচলতে অসমত চাহ খেতি আৰু ব্যৱসায় আৰম্ভ হোৱাৰ পাছতহে এই চাহ জনগোষ্ঠী বা চাহ জনজাতিটোৰ সৃষ্টি হ'ল। ঘাইকৈ এই অঞ্চলবোৰৰ পৰাই চাহ বাগিচাৰ কামৰ কাৰণে অহা বা অনা লোকসকলেই এই নব্য- জনগোষ্ঠীটোৰ ঘাই ভেটি। চৰকাৰী হিচাপ মতে, ১৮৬৩ চনৰ পৰা ১৮৬৬ চনৰ ভিতৰত অসমলৈ ৮৪, ৯১৫ জন বনুৱা অনা হয়। ১৮৬৭-৬৮ চনত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ বাগিচাত বনুৱাৰ সংখ্যা আছিল ৩৪, ৪৩৩ জন। ইয়াৰে ২২, ৮০০ জন বা দুই-তৃতীয়াংশই অসমৰ বাহিৰৰ পৰা আমদানি কৰা বনুৱা। ১৮৮৮ চনৰ ভিতৰত অসমত এনেকৈ মুঠ ৪৬, ২৯৩ জন শ্ৰমিক আমদানি হৈছিল। চৰকাৰী হিচাপ অনুসৰি বাগিচাত বৰ্তমান কাম কৰা এই দুই শ্ৰেণীৰ লোকৰ সংখ্যা ত্ৰিশ লাখ আৰু ইয়াৰে প্ৰাক্তন চাহ জনগোষ্ঠীৰ সংখ্যা হ'ল পোন্ধৰ লাখ। মুঠতে অসমত বিভিন্ন প্ৰক্ৰিয়াৰে নানা ঠাইৰ পৰা অহা চাহ জনগোষ্ঠীৰ সংখ্যা বৰ্তমান প্ৰায় পঞ্চল্লিশ লাখ।

ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰ পৰা বহু বছৰৰ পূৰ্বে জীৱিকাৰ সন্ধানত অসমলৈ অহা চাহ বাগিচাৰ এই মানুহখিনি অসমতে থাকি গ'ল বংশানুক্ৰমে। অসমৰ মাটিকে বুকুত সাৱটি লৈ, অসমৰ বায়ু-পানীকে সেৱন কৰি তেওঁলোক হৈ পৰিল অসমৰ অসমীয়া।

বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতি গঠন প্ৰক্ৰিয়াত চাহ জনগোষ্ঠীৰ ভূমিকাঃ

অসমীয়া জাতীয় জীৱনলৈ সময়ে সময়ে আহি পৰা সংকটৰ সময়ত চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে নিজকে অসমীয়া বুলি পৰিচয় দি অসমীয়া স্বাৰ্থৰ হকে থিয় দি আহিছে। অসমৰ সমাজ জীৱনত তেওঁলোকে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছে। চাহ জনগোষ্ঠীৰ অৱদানসমূহক এনেধৰণে আলোচনা কৰিব পাৰি—

ভাষা-সাহিত্যলৈ অৱদানঃ

চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ ভিতৰত অষ্ট্ৰ' এছিয়াটিক, দ্ৰাবিড় আৰু ইণ্ডো-ইউৰোপীয় ভাষা পৰিয়ালৰ ভাষা কোৱা লোক আছে। চাহ জনগোষ্ঠীৰ ভাষা আৰু অসমীয়া ভাষা মিলি এটা নতুন ভাষাই ৰূপ লৈছে। সময়ৰ হাত বুলনিত এই ভাষাই 'বাগানীয়া ভাষা' নামেৰে পৰিচিত হৈ পৰিল। দৰাচলতে এই বাগানীয়া কথিত ভাষাটো ভিন্নভাষী বনুৱাৰ মুখ বাগৰি ঠন ধৰি উঠা কথিত অসমীয়া ভাষাৰে এটি ৰূপ। উদাহৰণস্বৰূপে- (১) তই খুব ফজিৰে আহিবি, (২) চাৰা দিন বৰষুণ দিছে, (৩) তোক বিচাৰি হাইৰান হৈছোঁ, (৪) তাৰ খুব মাথা বিষাইছে, (৫) সি বৰ দুবলা হৈছে ইত্যাদি। সাম্প্ৰতিক কালত এটা কথা পৰিস্ফুত হৈছে যে, বিভিন্ন আৰ্থ-সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক কাৰণত অসমত অসমীয়াভাষী লোকৰ সংখ্যা ক্ৰমান্বয়ে হ্ৰাস পাই আহিবলৈ ধৰিছে। তেনে পৰিপ্ৰেক্ষিতত চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে অসমত অসমীয়া ভাষাৰ সংখ্যা বৃদ্ধিত গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আগবঢ়াইছে। এই লোকসকলৰ অবিহনে অসমত অসমীয়া ভাষাটো গৰিষ্ঠ সংখ্যকৰ ভাষা বোলাৰ যুক্তিয়েই নোহোৱা হ'ব।

উল্লেখযোগ্য এয়ে যে সাম্প্ৰতিক সময়ত অসমীয়া মাধ্যমৰ বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা কমি আহিছে। তেনে সময়ত বিদ্যালয়লৈ যোৱা চাহ জনগোষ্ঠীৰ গৰিষ্ঠ সংখ্যক ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই অসমীয়া মাধ্যমত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি এক আশাৰ ৰেঙনিৰ সঞ্চাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে সামাজিক প্ৰেক্ষাপটত অসমীয়া ভাষা ব্যৱহাৰ কৰে। তেওঁলোকৰ লগত ভাব-বিনিময় কৰিলে এটা কথা স্পষ্ট হয় যে, অসমীয়া ভাষাৰ শুদ্ধ উচ্চাৰণ (Pronunciation) তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাটো শুদ্ধভাৱে আয়ত্ত কৰিছে। ভাষাটোৰ ৰক্ষাৰ বাবে ই এক ইতিবাচক আশাৰ ৰেঙণি। তদুপৰি বাগানীয়া উপভাষাৰ (Dialects) বহু শব্দই অসমীয়া ভাষাৰ শব্দ সম্ভাৰ চহকী কৰি তুলিছে। এনে ভাষিক পৰিস্থিতিয়ে অসমীয়া ভাষাক সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে।

অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰলৈ চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলৰ অৱদান বিস্ময়কৰ বুলিব পাৰি। আজিলৈকে

দুকুৰিতকৈও অধিক লেখক-লেখিকাই অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰলৈ অৰদান আগবঢ়াইছে। মেঘৰাজ কৰ্মকাৰ, নাৰায়ণ ঘাটোৱাৰ আৰু দেউৰাম তাছাক চাহ জনগোষ্ঠীৰ লেখক-সাহিত্যিকসকলৰ ভিতৰত 'ত্ৰিমূৰ্তি' বুলিব পাৰি।

চাহ জনগোষ্ঠীৰ পৰা ওলোৱা কবিসকলে আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ জগতখন অধিক জীপাল কৰি ৰাখিছে। সনন্ত তাঁতী আৰু সমীৰ তাঁতী এই দুইজন কবিয়ে আধুনিকতাবাদী অসমীয়া কবিতাৰ পৃষ্ঠভূমিত এক বিশেষ স্থান দখল কৰি আছে। সনন্ত তাঁতীদেৱে 'কাইলৈৰ দিনটো আমাৰ হ'ব' কাব্যগ্ৰন্থৰ বাবে সাহিত্য অকাডেমি বঁটা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ২০১২ চনত সমীৰ তাঁতীক 'অসম উপত্যকা সাহিত্য' বঁটাৰে সন্মানিত কৰা হৈছে। তেওঁৰ কেইখনমান উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হৈছে, 'যুদ্ধভূমিৰ কবিতা' (১৯৮৫), 'শোকাকুল উপত্যকা' (১৯৯৩), 'সময় শব্দ সপোন' (১৯৯৬), 'কদম ফুলাৰ ৰাতি' (২০০১) ইত্যাদি। এই জনগোষ্ঠীৰ মাজৰ পৰা ওলোৱা কবিসকলৰ কৃত্ৰিমতাহীন বাস্তৱ উপলব্ধি অসমীয়া সাহিত্যলৈ নতুন দান বুলি ক'ব পাৰি। নতুন সাহিত্যকসকলৰ ভিতৰত সুশীল কুৰ্মি, গণেশ চন্দ্ৰ কুৰ্মি, কমল কুমাৰ তাঁতী, জয়ৰাম কুৰ্মি, জোনমণি চাহু, পদুমী গাজলু, ৰেখা তাছা, মানিকলাল মাহত্ব, বিপিন চন্দ্ৰ মাহত্ব, ৰাজেশ কুমাৰ তাঁতী আদিৰ নাম উল্লেখযোগ্য।

সাংস্কৃতিক অৰদান ঃ

চাহ জনগোষ্ঠীসকলৰ সংস্কৃতিৰ এক সুকীয়া বৈশিষ্ট্য আছে। তেওঁলোকৰ মাজত থকা ভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহৰ সমন্বয়ত এই সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে। তেওঁলোকৰ মৌখিক লোকবিদ্যা (Oral Folklore)-ৰ বিভিন্ন উপাদানে অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ ভঁৰাল চহকী কৰি তুলিছে।

কৰম পূজা আৰু ফেত পূজাৰ শস্যবৃদ্ধিৰ কামনাৰ লগত বহাগ বিহুৰ উদ্দেশ্য, সহৰাই পৰবৰ লগত গৰুবিহুৰ মিল মনকৰিবলগীয়া। ঝুমুৰ আৰু বিহুগীতসমূহৰ মাজত সাদৃশ্যৰ পৰিমাণ বাৰুকৈ মন কৰিবলগীয়া। চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে নৱ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰাটো এক গৌৰৱৰ কথা। চাহ বাগিচাত বহুকেইটা নামঘৰৰ প্ৰতিষ্ঠা হোৱাটো ইয়াৰ উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন। অসমীয়াৰ গৌৰৱৰ গামোচাখন চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে আন্তৰিকতাৰে ব্যৱহাৰ কৰাটো অসমীয়া সমন্বয় সংস্কৃতিৰ আন এক উৎকৃষ্ট নিদৰ্শন।

অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত বাগানীয়া ভাষাত পৰিচালিত হোৱা বহুকেইখন চলচিত্ৰই বিশেষ অৰদান আগবঢ়াইছে। তাৰে ভিতৰত 'হামাৰ চামেলি', 'পৰদেচি বাবু', 'চম্পা', 'ঝুমকা', 'কৰমা কে ৰাতি' ইত্যাদি অন্যতম। এনেধৰণে চাহ জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহে অসমীয়া সমাজ সংস্কৃতিক সমৃদ্ধ কৰিছে।

ৰাজনৈতিক অৰদান ঃ

ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ চাইমন সিংহৰ, সন্তোষ কুমাৰ তপ্ন আৰু চানু খেৰীয়াক বাটকটীয়া বুলিব পাৰি। অসমীয়া জাতিৰ বিভিন্ন দুৰ্যোগৰ সময়ত এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে সামূহিকভাৱে প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰি আহিছে। অসমৰ জনজীৱনৰ প্ৰেক্ষাপটত হোৱা বিভিন্ন আন্দোলনত তেওঁলোকে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰাৰ উদাহৰণ আছে। ১৯৭৯ চনৰ অসম আন্দোলনত তেওঁলোকে বিভিন্ন প্ৰকাৰে সহযোগ কৰিছিল। তেওঁলোকৰ শ্বহীদসকলৰ ভিতৰত শ্বহীদ কুলদা কুৰ্মী, ভৰত ভূমিজ, বাৰ্বনা ওৰাং, পলাশ ৰাজবংশী আদিৰ নাম অন্যতম।

সাম্প্ৰতিক সময়তো চাহ জনগোষ্ঠীৰ কামাখ্যা প্ৰসাদ তাছা, পল্লৱ লোচন দাস, ৰামেশ্বৰ তেলী, ৰূপজ্যোতি কুৰ্মী আদি বহুকেইজন ৰাজনৈতিক নেতাই অসমীয়া জাতিৰ উন্নয়নৰ হকে কাম কৰি আছে। তদুপৰি বিভিন্ন জনজাতীয় লোকে সময়ে সময়ে পৃথক ৰাজ্য বা পৃথক ভাষা সাহিত্যৰ দাবী জনাই আহিছে। কিন্তু তাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে অসমীয়া ভাষা সাহিত্য-সংস্কৃতিকে মান্যতা প্ৰদান কৰি জাতিটোৰ পক্ষত ঠিয় দিছে।

ক্ৰীড়া জগতলৈ অৰদানঃ

চাহ জনগোষ্ঠীৰ খেলুৱৈসকলে অসমৰ ক্ৰীড়া জগতলৈ বিশেষভাৱে অৰদান আগবঢ়াইছে। বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ খেলুৱৈসকলে ৰাজ্য তথা ৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰেক্ষাপটত নিজৰ পৰিচয় বহন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। অসমৰ মহিলা ফুটবলৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৰদান আছে। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকে যিদৰে নেতৃত্ব লৈছে, ইয়াৰ পৰা আন খেলৰ মহিলাসকলৰ বাবেও অনুপ্ৰেৰণাৰ সঞ্চাৰ হৈছে বুলি ক'লে ভুল কোৱা নহ'ব। অসমৰ বৰ্তমানৰ ফুটবল খেলত প্ৰাঞ্জল ভূমিজ এটা পৰিচিত নাম। তাৰোপৰি বহুকেইজন উৎকৃষ্ট খেলুৱৈ চাহ জনগোষ্ঠীৰ পৰা প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে। উদাহৰণস্বৰূপে, বিকি তাঁতী, অভিশেষ ওৰাং, মুন মুণ্ডা, চুলেমান নায়ক, স্মাইল ওৰাং, ৰাধিকা গোৱালা ইত্যাদি অন্যতম।

অৰ্থনৈতিক অৰদানঃ

ভাৰতীয় অৰ্থনীতিত অসমৰ চাহ উদ্যোগে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান দখল কৰিছে। ভাৰতৰ মুঠ চাহ উৎপাদনৰ ৫২ শতাংশ অসমত উৎপাদন হয়। অসমত উৎপাদন হোৱা চাহ উদ্যোগ বিশ্বৰ দৰবাৰত স্থান পাবলৈ সক্ষম হৈছে। চাহ বাগিচাৰ

শ্ৰমিকসকলৰ কঠোৰ পৰিশ্ৰমৰ ফলত এনেধৰণৰ অৰ্থনৈতিক সফলতা সম্ভৱ হৈছে। চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে অতীজৰে পৰা চাহ বাগিচাৰ সকলো কামত নিয়োজিত হৈ কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰি অসমৰ অৰ্থনীতিলৈ বিশেষ অৱদান আগবঢ়াই আছে।

উপসংহাৰঃ

অতীতৰ গৃহভূমিৰ লগত দূৰণিবটীয়া সম্পৰ্কও নাৰাখি অসমৰ বুকুতে জীৱনপাত কৰা এই লোকসকলৰ অৱদানে অসমীয়া সমাজ-সংস্কৃতিক বিকশাই তুলিছে। তেওঁলোকৰ ভাষা, সংস্কৃতিৰ বিভিন্ন উপকৰণ, মৌখিক আৰু লিখিত সাহিত্যৰ ভিন ভিন উপাদানে আৱহমান কালৰে পৰা চলি অহা অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সমন্বয় প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজত জীণ গৈ সামগ্ৰিকভাৱে অসমৰ জাতীয়-জীৱনকে সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে।

ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ দিনত শ্ৰমিক হিচাপে অসমলৈ অহা চাহ জনগোষ্ঠীটোক নাগৰিক পঞ্জীৰ সময়ত 'খিলঞ্জীয়া' হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে। The Assam Tea Tribes Students Association (ATTSA), Directorate of Tea Tribes Welfare, Assam, Tea Tribes Scholarship আদিয়ে চাহ জনগোষ্ঠীৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান নিৰ্ণয় কৰিছে। ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপট (Historical background), আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থান (Socio-Economic status), ৰাজনৈতিক ভূমিকা (Political significant), আচৰণগত ভূমিকা (Behavioural role) আদিৰ জৰিয়তে অসমীয়া জাতি গঠনত চাহ জনগোষ্ঠীৰ অৱদান বিষয়টো গৱেষণাৰ বিষয় হৈ পৰিছে।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী

গ্ৰন্থঃ

কুৰ্মী, সুশীল, চাহ বাগিচাৰ অসমীয়া সম্প্ৰদায়, অসম সাহিত্য সভা, যোৰহাট, প্ৰথম প্ৰকাশ, মাৰ্চ, ১৯৮৩

———, চাহ গছৰ মাজে মাজে, কিৰণ প্ৰকাশন, ধেমাজি, প্ৰথম প্ৰকাশ, মাৰ্চ, ২০০৮

কেওট, বৈজয়ন্ত (সম্পা.), অসমৰ লোক সংস্কৃতিৰ নিৰ্বাচিত প্ৰবন্ধ, ইবিত্ৰইচ্ পাব্লিচাৰ্চ, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৬

তাছা, দীনেশ্বৰ, ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটত অসম চাহ জনজাতি ছাত্ৰ সন্থাৰ ইতিবৃত্ত, অসম চাহ জনজাতি ছাত্ৰ সন্থা, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৯

বৰা, লোহিত কুমাৰ, অসমৰ চাহ জনগোষ্ঠীৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি, কৌস্তুভ প্ৰকাশন, ডিব্ৰুগড়, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ২০০৮

বেজবৰুৱা, জ্যোস্না শৰ্মা, অসমৰ চাহ মজদুৰ সমাজৰ সংস্কৃতি (এটি সমীক্ষামূলক অধ্যয়ন), কেমব্ৰিজ ইণ্ডিয়া, কলিকতা, তৃতীয় প্ৰকাশ, এপ্ৰিল, ২০১০

শইকীয়া, মাণিক, অসমীয়া সমাজ সংস্কৃতিলৈ চাহ জনগোষ্ঠীৰ অৱদান, অসম চাহ জনজাতি ছাত্ৰ সন্থা, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২৭ ডিচেম্বৰ, ২০২২

স্মৃতিগ্ৰন্থঃ

তাছা, অশ্বিনী কুমাৰ (সম্পা.), চিড়ি, অসমৰ চাহ জনগোষ্ঠী সমাজৰ সমস্যা আৰু সমাধান, ৰাজ্যিক কৰ্মশালা, ২০১৬।❑

লেখকৰ ঠিকনা ঃ ডেকা গাঁও, ডাক- ডকলঙীয়া, মৰিয়নি, ৭৮৫৬৩৪, জিলা- যোৰহাট, অসম

অসম, লোকসংগীত, লোকসংস্কৃতি আৰু গণশিল্পী হেমাঙ্গ বিশ্বাস

ৰেণুকানন্দা হাজৰিকা

অসম আৰু অসমীয়াক গভীৰ আস্থাৰে ভালপোৱা, সংস্কৃতিপ্ৰাণ, অসমীয়াপ্ৰাণ, গণশিল্পী হেমাঙ্গ বিশ্বাসে প্ৰৱন্ধ এটিৰ আৰম্ভণিতে লিখিছিল যে— অসম আৰু অসমীয়াৰ নিৰ্ভুল আইনা এই বিহু। 'যি নাই বিহু গীতত, সি নাই অসমত। যি নাই অসমত, সি নাই বিহু গীতত'......। এইয়া প্ৰয়াত হেমাংগ বিশ্বাসৰ প্ৰাণৰ ভাষা। হেমাঙ্গ বিশ্বাস আছিল লোক সংস্কৃতিৰ সাধক, গৱেষক। তেওঁ গভীৰ অন্তৰ্দৃষ্টিৰে লোকসংগীত, লোক সংস্কৃতি আৰু গণসংস্কৃতিৰ বিশ্লেষণ কৰি গৈছে। তেওঁৰ মতে লোকগীত গুৰুমুখী নহয়, আৰু বিদ্যালয়মুখীও নহয়। ঘৰত বহি অনুশীলন কৰি লোকসংগীত আয়ত্ত কৰিব নোৱাৰি। আঞ্চলিকতা যে লোক-সংগীতৰ ঘাই সম্পদ, অৰ্থাৎ লোক-সংগীতৰ ভাৱধাৰা আঞ্চলিক জীৱন ধাৰাৰ পৰা উদ্ধৃত আৰু তাক তেওঁ বাখ্যা কৰি কেতবোৰ সামাজিক ৰাজনৈতিক তথা অৰ্থনৈতিক দিশলৈ আঙুলিয়াইছে, যিবোৰৰ লগত লোক সংস্কৃতিৰ বিকাশৰ নিগূঢ় সম্পৰ্ক আছে। কাৰণ সংগীত তেওঁৰ শিল্পী জীৱনৰ এটা সোণালী অধ্যায়। অসমৰ লগত সম্পৰ্ক গঢ়ি উঠাৰ আদিৰ পৰা তেওঁ অসমীয়া ভাষাটো আয়ত্ত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। তেওঁ এই বুলি ব্যক্ত কৰিছিল যে অসমীয়া মোৰ মাতৃভাষা নহয়। সেইকাৰণে অসমীয়া ভাষাত বিশেষকৈ কাব্য সৃষ্টিত মোৰ সীমাবদ্ধতা সম্বন্ধে মই সম্পূৰ্ণ সচেতন। অসমীয়া ভাষাটো অতি আন্তৰিকতাৰে আয়ত্ত কৰি তেওঁ এগৰাকী মননশীল নিৱন্ধকাৰ ৰূপেই মাথো পৰিচিত নহয়, অসমীয়া প্ৰগতিশীল সাহিত্য ধাৰালৈ লৈ আহিল এক স্বকীয় আবেদন। অসমীয়া সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ ঐতিহ্য অনুধাৱন কৰিবলৈও তেওঁ চেষ্টা কৰিছিল। কাৰণ অসমৰ জনজীৱনৰ গতি প্ৰৱাহ সম্পৰ্কে তেওঁ সদায় সচেতন আছিল। ড° হীৰেণ গোঁহাই দেৱে ব্যক্ত কৰিছিল যে- হেমাংগ বিশ্বাসৰ কৰ্ম ক্ষেত্ৰ বিশাল, বিস্তৃত আৰু বহুমুখীতা। বহুকাল অসমৰ বাহিৰত থকা স্বত্বেও বিশ্বাসৰ ভাষা আচৰিত ধৰণৰে সাৱলীল আৰু সৰস হৈ আছিল। তেওঁৰ গদ্যশৈলীও প্ৰাঞ্জল আছিল। যদিও বাংলা অসমীয়া আৰু ইংৰাজী ভাষাত সমান দখল আছিল। তেওঁ অসমৰ উপৰি মেঘালয়, আজিৰ বাংলাদেশ, কোচবিহাৰ, বংগ, সকলোতে গণ সংস্কৃতিৰ ভেঁটি তথা নৱ সমাজৰ প্ৰস্তুতি ৰচনাত আত্মনিয়োগ কৰি গৈছিল। গণতান্ত্ৰিক ধৰ্মনিৰপেক্ষ আৰু সমন্বয়ধৰ্মী চিন্তা কৰিবলৈ তেওঁৰেই আমাক শিক্ষা দি গৈছিল। অসম বিভিন্ন জাতি, জনজাতিৰে ভৰপূৰ ৰাজ্য। অসমত অসমীয়াৰ বাহিৰে বঙালী, মনিপুৰী,বড়ো তিৱা, মিচিং, টাইফাকে, ৰাভা, চাহ জনগোষ্ঠী আদি বিভিন্ন ভাষাভাষী আৰু ধৰ্মৰ মানুহৰ বসবাস।

অসমৰ গণনাট্য আন্দোলনৰ পুৰোধা হেমাঙ্গ বিশ্বাসক অসমীয়াই কোনো দিন পাহৰিব নোৱাৰে। এই গৰাকী দৰদী অসমীয়া প্ৰাণে অসমত যি সংস্কৃতিৰ চিন্তা বিয়পাই দিছিল সি আজিও আমাৰ বাবে প্ৰেৰণাৰ উৎস হৈ আছে। অসমত ভাৰতীয় গণনাট্য সংঘৰ নেতৃত্বত গঢ়ি উঠা গণ-সংস্কৃতি আন্দোলনৰ হেমাঙ্গ বিশ্বাসেই আছিল প্ৰধান সূত্ৰধাৰ। যোৱা চল্লিশ পঞ্চাশ দশকত অসমত গণনাট্য সংঘ প্ৰতিষ্ঠা কৰি দুষ্কৃতিৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিভাৱান শিল্পীসকলক গণনাট্যৰ আদৰ্শৰে উদ্বুদ্ধ কৰিছিল। গণসংগীতৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বাস দেৱৰ মূল বক্তব্য আছিল যে যেতিয়াই স্বদেশপ্ৰেমৰ চেতনা আন্তৰ্জাতিক মোহনাত আহি মিলি যায় তেতিয়াই গণসংগীতৰ জন্ম হয়। তেওঁ গণসংগীতৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰচুৰ লোকসংগীতৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। লোকসংগীতৰ মাধ্যমেৰে গণসংগীতৰ কথা প্ৰকাশ কৰিছিল। তেওঁৰ মতে আমাৰ জাতীয় সংগীতবোৰ অৰ্থাৎ যিবোৰ মূল সংগীত, সেইবোৰ লোকসংগীত কিম্বা ৰাগসংগীত, সেইবোৰ আমাৰ তেজৰ লগত সম্পৃক্ত হৈ আছে। গণনাট্য সংঘৰ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা অসম প্ৰদেশিক সমিতিৰ প্ৰধান সম্পাদক আছিল। ভূপেন হাজৰিকা দেৱে গণনাট্য আন্দোলনত যিবোৰ গীত লিখিছিল, সেই গীতৰ প্ৰথম শ্ৰোতা হেমাংগ বিশ্বাস। অসমৰ প্ৰতিভাৱান শিল্পীসকলে গণনাট্যৰ মজিয়াত সমবেত হৈ যি শিল্পচৰ্চা কৰিছিল, তাত আছিল সমাজ ৰূপান্তৰৰ চেতনা, শ্ৰমজীৱি মানুহৰ মুক্তিৰ চেতনা, শাসক আৰু শোষণ শ্ৰেণীৰ

চৰিত্ৰ উদঙাই দি জাতি বৰ্ণ ধৰ্ম ভাষা নিৰ্বিশেষে জন জীৱনক সংগ্ৰামী চেতনাৰে উদ্বুদ্ধ কৰিবলৈ অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। তেওঁ এগৰাকী প্ৰতিভাধৰ লিখক, দৰদী কণ্ঠশিল্পী গীতিকাৰ, লোকসংস্কৃতিৰ একনিষ্ঠ সাধক, গৱেষক আৰু গণসংস্কৃতিৰ উদগাতা (কথা বা কামেৰে উদগনি দিওঁতা)। তেওঁ কৈছিল আমাৰ দেশৰ আঞ্চলিকতাবাদৰ বিকাশ হ'বলৈ প্ৰত্যেক জাতি উপজাতি কিংবা ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ জাতিসমূহ স্ব-অধিকাৰেৰে প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব লাগিব। তেতিয়াহে নিজ নিজ স্বতন্ত্ৰতাক লৈ ভাৰতীয় গণসংস্কৃতিৰ মূলধাৰাটো লাভ কৰিব পৰা যাব। কাৰণ তেওঁৰ ধাৰণা বন্ধনহীন বিকাশেই লোকসংগীতৰ আঞ্চলিক বৈশিষ্ট্য হাজাৰ গুণে বিকশিত কৰে। লোকসংগীত পৰিবৰ্তনশীল, স্থিতিশীল নহয়। তেওঁৰ মতে বাহিৰৰ পৰা অহা কোনো শিক্ষিত সুৰকাৰে নিজস্ব ধ্যানধাৰণাৰে লোক-সংগীত সংস্কাৰ কৰাৰ অধিকাৰ নাই। কাৰণ মূলতে গণজীৱনৰ নিত্য নৈমিত্তিক কৰ্ম কাণ্ডৰ পৰা লোকসংগীতৰ প্ৰৱাহটি আহিছে, তেওঁৰ মতে সংস্কৃতি সমাজৰ দাপোণ নহয়। ৰূপান্তৰৰ আহিলা। এইক্ষেত্ৰত জ্যোতিপ্ৰসাদে সৈতে তেওঁ একমত। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ শিল্পী চিন্তাৰ সুৰেৰে গাইছিল "ৰূপান্তৰহে জগত ধুনীয়া কৰে, এয়ে মোৰ গায়ত্ৰী মন্ত্ৰ।" তেওঁৰ মতে ধনতন্ত্ৰ আৰু সাম্ৰাজ্যবাদ হৈছে দুষ্কৃতিৰ প্ৰতিৰূপ, আৰু এই দুষ্কৃতি বিনাশ হব সংস্কৃতিৰ মাধ্যমেৰে, সংস্কৃতিৰ অভিযানৰ দ্বাৰা। অসমত প্ৰায় ৭২টা বিভিন্ন জাতি উপজাতিৰ লোকে বসবাস কৰে আৰু শতকৰা আশীভাগ লোকেই কৃষিজীৱী, এই কৃষকশ্ৰেণীৰ লগত সংযোগ হৈ আছে কলকাৰখানাৰ শ্ৰমিকশ্ৰেণী আৰু এইসকলেই হ'ল মূল জনতা, মূল দৰ্শক। সেয়েহে তেওঁ মত পোষণ কৰিছিল যে আমাৰ সংস্কৃতিক জীৱনৰ সমস্যাসমূহ বিচাৰ কৰিবলৈ হ'লে সংস্কৃতিৰ মূল উৎস জনতাৰ অৱস্থাৰ প্ৰতি চকু দিব লাগিব। অসমৰ অধিকাংশ জনতা কৃষক আৰু এই নিৰক্ষৰ কৃষক শ্ৰেণীৰ উৎপাদনমুখী জীৱনতেই জন্ম হৈছিল বনগীত, বিহুগীত, ওজাপালি ইত্যাদি আৰু এইটোৱেই হ'ল আমাৰ জাতীয় সংস্কৃতিৰ মূল প্ৰৱাহ। অসমৰ লগতে আন আন অঞ্চলৰ লোকগীতৰ বিশাল ভাণ্ডাৰৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা লোকগীতবোৰ উদাহৰণ সহ তেওঁ যুক্তি আগবঢ়াইছিল। লোকসংগীতৰ এনে বিশাল ভাণ্ডাৰৰ ওপৰত দখল দ্বিতীয় এজন বিশেষজ্ঞৰ আছে বুলি ধাৰণা কৰিব নোৱাৰি। হেমাংগ বিশ্বাসৰ সমালোচনাত্মক ৰচনাৰ আন এটি বৈশিষ্ট্য হ'ল তেওঁৰ আগ্ৰহ আৰু আস্থা।

সামৰণিত কওঁ যে এক শোষণহীন, শ্ৰেণী বৈষম্যহীন, বৰ্ণ, ধৰ্মহীন সমাজতান্ত্ৰিক সমাজ গঠনত নিয়োজিত যাৰ জীবন, লোকশিল্প আৰু লোকসঙ্গীতৰ আধাৰত যাৰ জীৱন, তেৱেঁই হ'ল গণশিল্পী হেমাঙ্গ বিশ্বাস, বাংলাৰ সন্তান, অসম, আৰু অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বাবে হৃদয় দি তেওঁ অসমীয়া হৈ পৰিছিল। এই বিষয় লৈ মঞ্চশিল্পী চক্ৰধৰ গোস্বামীৰ বক্তব্য আছিল "অসমৰ সমাজ সংস্কৃতিৰ বিষয় লৈ যদি কাৰোবাৰ কিবা জানিব লগীয়া কিছু আছে, তেতিয়া হলে হেমাঙ্গ বিশ্বাসক সোধক, তেওঁ অসমৰ বিষয়ে সমস্ত কিছু ক'ব পাৰিব।" সেয়েহে অৱশ্যে গৌৰৱেৰে কোৱা যায় যে হেমাঙ্গ বিশ্বাস এক স্বতন্ত্ৰ অসমীয়া সংস্কৃতিৰ "এনচাইক্লু'পেডিয়া"।

এইয়া নিঃসন্দেহে ক'ব পাৰি যে লোক-সংগীতৰ বৈজ্ঞানিক গৱেষণাত তেওঁৰ লেখনিসমূহে অধিক অৰিহনা যোগাব। বিহুৰ সংস্কৃতিৰ মূল্যায়ন আৰু নানান লোকসংগীতৰ বিশ্লেষণত তেওঁৰ অৱদান তুলনা বিহীন হৈ ৰৈ গ'ল।❑

মিচিং সমাজত ৰঙালী বিহুৰ পৰম্পৰা

দেৱৰাজ মিলি

আজি বৰ বিহুৰ দিন। জাকে জাকে বিহু গোৱা মিৰি আহি লক্ষীমপুৰ ভৰিল। বাটে-পথে ঢোল, ডগৰ লৈ ফুৰা মিৰি ডেকা-গাভৰুৱে অনাই-বনাই ফুৰিছে। ভাল মানুহবিলাকৰ ঘৰে ঘৰে দুই-এজাককৈ মিৰিয়ে বিহু পাতিছে; আৰু টকা, আধলি বাবুবিলাকৰ ঘৰৰ পৰা আদায় কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে।[১]

ওপৰৰ কথাখিনি উপন্যাস সম্রাট ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ *মিৰি জীয়ৰী* উপন্যাসৰ অন্তৰ্গত। উপন্যাসখন প্ৰকাশিত হৈছিল ১৮৯৪ খ্ৰীষ্টাব্দত। মিচিংসকলে ব'হাগ বিহুৰ পৰম্পৰাক অতীজৰে পৰা কিদৰে আন্তৰিকতাৰে গ্ৰহণ কৰি আহিছে তাৰ এটা সজীৱ চিত্ৰ অংকন কৰিব পাৰি কথাখিনিৰ পৰা। একেদৰে *অই আপুন* খ্যাত শিল্পী গণেশ পেগুৱে *মিচিং সমাজৰ পৰম্পৰাগত বিহু উৎসৱ* শীৰ্ষক লেখা এটিত উল্লেখ কৰিছে — *মিচিং সমাজৰ জন্মৰ লগে লগে যেন বিহু উৎসৱৰো জন্ম। বিহুৰ লগত মিচিং সমাজ ইমান অন্তৰ্নিহিত যে বিহু নহ'লে মিচিং সমাজ যেন জীয়াই নাথাকে আৰু মিচিং সমাজ নহ'লেও যেন বিহু জীয়াই নাথাকে। কেইবছৰমানৰ আগলৈকে অসমবাসীয়ে বিহু মানেই মিচিং গাঁও আৰু মিচিং গাঁও মানেই বিহুতলী বুলিহে ধাৰণা কৰিছিল।*[২]

মিৰি সমাজত ৰঙালী বিহুৰ উখল-মাখল শিৰোনামৰ এটি লেখাত বিশিষ্ট গৱেষক টাবুৰাম টাইডে লিখিছে— *ৰাতিপুৱা শুই উঠিয়েই বিখ্যাত হৈ পৰাৰ দৰে ইমান অতৰ্কিতে ৰঙালী বিহুৰ গৌৰৱ মিৰি সমাজলৈ অহা নাই। পাহাৰৰ মিৰিয়ে সোৱণশিৰিৰ সোঁতৰ দৰে নামি আহি ভৈয়ামৰ গৰুৰে ভৈয়ামৰ মাটি চহাই পেট ভৰাই এমুঠি খাবলৈ শিকিলে। তেওঁলোকে ভৈয়ামৰ বিৰিণা চিনিলে, সোৱণশিৰিৰ বালিত গজা ঝাউবনেৰে ল'ৰা-ছোৱালীক মৰমতে কোবাবলৈকো শিকিলে আৰু চিনাকিহঁতৰ ঢোল, তাল আৰু পেঁপাৰ মাতত মতলীয়া হ'ল। ৰঙালী বিহু অসমীয়াৰ আপুৰুগীয়া সাংস্কৃতিক সম্পদ; মিৰিসকলে এই সম্পদৰ ভাগ বুটলি ল'বলৈ নেৰিলে। নিজৰ বুকুৰ উম দি মিৰিয়ে বিজাতিৰ বিহুক বেছি জীৱন্ত কৰি তোলে; ৰঙালী বিহুৰে ৰঙতে হাত তুলি নাচে। মিৰিৰ ৰঙালী বিহুৰ ঢোলৰ চেও আৰু নাচৰ লয়লাস যিমান বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ আন কোনো সমাজে বোধহয় সিমানখিনি জাক-জমকতা অৰ্জন কৰিব পৰা নাই।*[৩] এই উল্লেখসমূহৰ জৰিয়তে ৰঙালী বিহুৰ সৈতে মিচিং সমাজে গঢ়ি তোলা আন্তৰিক সম্পৰ্কৰ এটা স্পষ্ট আভাস পাব পাৰোঁ।

আলিঃ-আঃয়ী লৃগাং, পঃৰাগ আদিকে ধৰি মিচিং জনগোষ্ঠীৰ কেবাটাও পৰম্পৰাগত উৎসৱ আছে যদিও অসমৰ এই অন্যতম জনগোষ্ঠীটোৰ সৈতে বিহুৰ এক এৰাব নোৱৰা সম্পৰ্ক দূৰ-অতীতৰ পৰাই প্ৰৱহমান হৈ আছে। অসমৰ জাতীয় উৎসৱ বিহুক মিচিংসকলে অতি আদৰেৰে আৰু উলহ-মালহেৰে পালন কৰি আহিছে। তেওঁলোকৰ স্বকীয় উৎসৱসমূহৰ ভিতৰত আলিঃ-আঃয়ী লৃগাং প্ৰতিবছৰে ফাগুন মাহৰ প্ৰথমটো বুধবাৰে উদ্‌যাপিত হৈ আহিছে। আনহাতে প্ৰতি পাঁচ বছৰৰ পৰা দহ বছৰৰ অন্তৰে অন্তৰে সচৰাচৰ মাঘ-ফাগুন মাহত পালন কৰি অহা পঃৰাগ উৎসৱে আজিকালি ধাৰাবাহিকতা ৰক্ষা কৰিব পৰা নাই। কিয়নো এই উৎসৱ সাধাৰণতে অতি ব্যয়বহুল। কিন্তু ব'হাগ বিহুকে ধৰি মাঘ বিহু আৰু কাতি বিহু বৃহত্তৰ অসমীয়া জনগোষ্ঠীৰ দৰেই মিচিংসকলে প্ৰতি বছৰে নিৰ্দিষ্ট দিনত পালন কৰি আহিছে।

মিচিংসকলে উৰ্বৰা মাটিৰ সন্ধানত ভৈয়ামলৈ প্ৰব্ৰজন কৰাৰ পাছত ইয়াৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লগত সাংস্কৃতিক সংমিশ্ৰণ আৰু সমাহৰণ ঘটিছে। ফলস্বৰূপে তেওঁলোকৰ স্বকীয় সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ লগত ভৈয়ামৰ বহুত সাংস্কৃতিক উপাদান সংযোজিত হৈছে। মিচিং জনগোষ্ঠীয় পৰম্পৰাত বিহুৰ সংযোজন এনে সমাহৰণৰেই ফল। মিচিং লোকসংস্কৃতিৰ গৱেষক ডঃ বসন্ত কুমাৰ দলেৰ দৃষ্টিত প্ৰধানকৈ চাৰিটা কাৰণত এই সাংস্কৃতিক সংযোজন সংঘটিত হৈছে। প্ৰথম, মিচিংসকলে ভৈয়ামলৈ নামি অহাৰ সময়ত চুতীয়া বা আহোম ৰাজতন্ত্ৰৰ উৎপাদন ব্যৱস্থা আছিল অৰ্ধসামন্তীয় বা সামন্তীয় স্তৰৰ। আনহাতে মিচিং সমাজৰ উৎপাদন ব্যৱস্থা আছিল প্ৰাক্‌-সামন্তীয় পৰ্যায়ৰ আংশিক দাসত্ব প্ৰথাবিশিষ্ট ক্ষেত্ৰান্তৰী জনজাতীয় স্তৰৰ। এতেকে উন্নত স্তৰৰ চুতীয়া বা আহোম অথবা সামগ্ৰিকভাৱে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ উপাদানসমূহে মিচিংসকলৰ জনজীৱনত প্ৰভাৱ পেলোৱাটো সমাজ বিজ্ঞানৰ দৃষ্টিকোণৰ পৰাই স্বাভাৱিক পৰিঘটনা। দ্বিতীয়তে, এটা জনগোষ্ঠীৰ জনসংখ্যা যদি আন এটা জনগোষ্ঠীৰ জনসংখ্যাৰ তুলনাত অধিক হয় তেন্তে বেছি জনসংখ্যাৰ জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক উপাদানসমূহে কম জনসংখ্যাৰ জনগোষ্ঠীৰ সংস্কৃতিত

প্ৰভাৱ পেলোৱাটো অতি স্বাভাৱিক কথা। এই দিশৰ পৰাও অসমীয়া সংস্কৃতিৰ দ্বাৰা মিচিংসকল প্ৰভাৱিত হোৱাটোত অস্বাভাৱিকতা একো নাই। তৃতীয়তে, উন্নত সংস্কৃতি গ্ৰহণ কৰাটো তুলনামূলকভাৱে অনুন্নত সমাজত মৰ্যাদাৰ প্ৰতীক। ই এক সামাজিক মনস্তত্ত্ব। অসমীয়া ভাষী লোকৰ সাংস্কৃতিক উপাদান গ্ৰহণ কৰিব পৰাটো সেই সময়ত মিচিং সমাজত এক মৰ্যাদাৰ প্ৰতীক আছিল। আনকি অসমীয়া ভাষা ক'ব পৰাটো গৌৰৱৰ বিষয় আছিল। চতুৰ্থতে, উন্নত সংস্কৃতিৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হোৱাটো প্ৰতিটো সংস্কৃতিপ্ৰেমী মানুহৰে সহজাত প্ৰবৃত্তি। তদুপৰি এটা জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাত নথকা উন্নত প্ৰযুক্তি আন এটা জনগোষ্ঠীত থাকিলে সেই প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োজনীয়তা অভাৱী জনগোষ্ঠীটোৱে অনুভৱ কৰিলে তাক গ্ৰহণ কৰেই। সেয়েহে মিচিংসকলে প্ৰতিবেশী অসমীয়া ভাষী সমাজৰ পৰা স্থায়ী কৃষি-পদ্ধতি, কৃষি-সঁজুলি, গৃহ নিৰ্মাণ, খাদ্য-ৰীতি, সাজ-পোছাক, ধৰ্ম-বিশ্বাস আদিৰ উপৰি বছৰত পতা তিনিটা বিহুও গ্ৰহণ কৰিলে।[৪]

ইতিপূৰ্বে কৈ আহিছোঁ যে বৃহত্তৰ অসমীয়া জনগোটে পালন কৰি অহাৰ দৰেই মিচিংসকলে নিৰ্দিষ্ট দিনসমূহত ব'হাগ বিহু বা ৰঙালী বিহু, কাতি বিহু বা কঙালী বিহু আৰু মাঘ বিহু বা ভোগালী বিহু উদ্‌যাপন কৰি আহিছে। তিনিটা বিহুৰ ভিতৰত তেওঁলোকে ৰঙালী বিহুকেই সবাতোকৈ আপোন ভাবত আৰু সীমাহীন ৰং-ৰহইচৰ মাজেৰে পালন কৰা দেখা যায়। আমাৰ এই আলোচনাত মিচিং সমাজত পালন কৰি অহা ব'হাগ বিহুৰ পৰম্পৰা সম্পৰ্কে কিছু আলোকপাত কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

প্ৰকৃতিৰ সৈতে নিবিড়ভাৱে সংপৃক্ত মিচিংসকল ভৈয়ামলৈ নামি অহাৰ পাছত দেখিলে যে প্ৰকৃতিয়ে নতুন বৰণ সলাই ফুলে-পাতে জাতিষ্কাৰ হোৱাৰ সময়ত ৰঙালী বিহু পালন কৰা হয়। এই সময়ত গছে কুঁহিপাত মেলে; নাহৰ, বননহৰু, কপৌ, ভাটৌকে ধৰি বিবিধ ফুলেৰে প্ৰকৃতি সুশোভিতা হয়; বিহুৱতী চৰাই, কুলি, কেতেকীৰ সুললিত কণ্ঠেৰে আকাশ ৰজনজনাই উঠে। প্ৰকৃতিৰ এনে সৰগীয় সৌন্দৰ্যৰ সৈতে সংযুক্ত হৈ উঠে ঢোল, পেঁপা, গগনাৰ চৌদিশ মুখৰিত ধ্বনি-মাধুৰ্য। প্ৰকৃতিৰ সন্তান মিচিংসকলে চেনেহৰ উমেৰে ৰঙালী আপোন কৰি লোৱাত এই কাৰণসমূহেই পৰ্যাপ্ত।

মিচিংসকলে অতীজৰে পৰা তেওঁলোকৰ স্বভাৱগত ভাষিক বৈশিষ্ট্যেৰে বিহুক *বিউ* বুলি কৈ আহিছে। বিহু যদিও মিচিংসকলৰ নিজা কৃষিভিত্তিক উৎসৱ নহয় তথাপি এই উৎসৱৰ সৈতে তেওঁলোক ইমান একাত্ম হৈ পৰিল যে ইয়াক তেওঁলোকৰ স্বকীয় উৎসৱ নহয় বুলি ভাবিবই নোৱাৰি। এই উৎসৱে মিচিং সমাজত কিছু স্বকীয় ৰূপ পৰিগ্ৰহেৰে এক বিশেষ স্থান দখল কৰি আহিছে। অন্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে তেওঁলোকে ৰঙালী বিহুৰ বিভিন্ন পৰম্পৰা মানি চলি আহিলেও তাৰ মাজতে তেওঁলোকৰ সুকীয়া বৈশিষ্ট্য কিছুমানো দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই বৈশিষ্ট্য মূলতঃ বিহুনাম আৰু বিহুনাচত পৰিলক্ষিত হয়।

বিহু আহিলেই প্ৰকৃতিৰ বুকুত দেখা পৰিৱৰ্তনৰ সমান্তৰালকৈ মিচিং গাঁওসমূহতো পৰিৱৰ্তনৰ জোৱাৰ উঠে। ঢোলৰ গুমগুমনিৰে চৌদিশ মুখৰিত হৈ উঠাৰ লগে লগে *য়াঃমে-মৃম্বৃৰ* (ডেকা-গাভৰু)হঁতৰ মন ৰাইজাই কৰি উঠে। সৰু সৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ মনবোৰো নাচি উঠে। কিয়নো বিহুৰ বতৰত পিতৃ-মাতৃহঁতে শিশুহঁতক ভমকাফুলীয়া নতুন নতুন কাপোৰ কিনি দিয়ে। পিতৃ-মাতৃসকলৰ আনন্দ আকৌ বছেৰেকৰ মূৰত জী-জোঁৱাই আহিব, আপোন মানুহৰ সান্নিধ্যৰে ঘৰখন জীপাল হৈ উঠিব বুলি ভাবি। এনেকৈয়ে মিচিং গাঁৱলৈ ৰঙালী বিহুৱে অনাবিল আনন্দ-স্ফূৰ্তি কঢ়িয়াই আনে।

বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতিয়ে চেনেহৰ ৰঙালী বিহুক যি উলহ-মালহেৰে পালন কৰে মিচিংসকলেও সেই একে উৎসাহেৰে বিহুটি পালন কৰি আহিছে। তেওঁলোকে বিহু বুলি উৰুকাৰ দিনাই কানি-কাপোৰ ধুই নিকা কৰে, ঘৰ-চোতাল সাৰি চাফ-চিকুণ কৰে। অন্যৰ দৰে তেওঁলোকেও বিহুৰ প্ৰথম দিনা গৰু বিহু আৰু দ্বিতীয় দিনটো মানুহ বিহু বা *তানিঃ বিউ* হিচাপে পালন কৰে। গৰু বিহুৰ দিনা গৰুক নুওৱা-ধুওৱাৰ নিয়ম মিচিং সমাজতো প্ৰচলিত। এই পৰ্বটো তেওঁলোকে বৰ পবিত্ৰ ভাবেৰে আৰু আনন্দ-উৎসাহেৰে কৰে। আগদিনাখনেই ঘৰৰ পুৰুষসকলে লাউ, বেঙেনা, থেকেৰা, কেতুৰি আদিকে ধৰি যাৱতীয় সামগ্ৰীবোৰ যতনাই থয়। গৰু বিহুৰ দিনা গৰুৰ ডিঙিত নতুন পঘা পিন্ধাবৰ বাবে ডেকা, গৰখীয়াহঁতে এক-দুসপ্তাহ আগতেই হাবিলৈ গৈ *তাল্যং* (তৰাগছ) কাটি আনি তাৰ আঁহৰ সৈতে মৰাপাট মিহলাই বাটি থয়। হাবিৰ পৰা মাখিয়তীৰ ডাল আৰু দীঘলতিৰ ডালো সংগ্ৰহ কৰা হয়। সেইদিনা গৰুক এছাৰিৰ পৰিৱৰ্তে দীঘলতি অথবা মাখিয়তীৰ ডালেৰেহে খেদাৰ নিয়ম। সেইদিনা পুৱা গাঁৱৰ পুৰুষসকলে নৈ বা পুখুৰীৰ পাৰলৈ গৰুখিনি বৰ মৰমেৰে খেদি লৈ যায়। গা ধুওৱাৰ আগতে হালধিত তেল-নিমখ মিহলাই গৰুৰ গাত সানি দিয়া হয়। ধুওৱাৰ সময়ত বাঁহৰ শলাত সী ৰখা লাউ, বেঙেনা, থেকেৰা আৰু কেতুৰিৰ টুকুৰাবোৰ গৰুৰ গালৈ দলিয়াই দলিয়াই গায়— *লাউ কা, বেঙেনাং কা, তেকেৰাং কা, কেতুৰি কা, বছৰে বছৰে বাৰি যা।* অৰ্থাৎ লাউ খা, বেঙেনা খা, থেকেৰা খা, কেতুৰি খা, বছৰে বছৰে বাঢ়ি যা। (আচলতে মিচিংসকলৰ ভাষাত মহাপ্ৰাণ ধ্বনিৰ ব্যৱহাৰ নাই।) গৰুলৈ দলিওৱাৰ সময়তে কেতিয়াবা গৰখীয়াহঁতে ইজনে

সিজনলৈ লাউ-বেঙেনাৰ টুকুৰা দলিয়াদলি কৰিয়ো ৰং-আনন্দত মত্ত হোৱা কোনো কোনো অঞ্চলত দেখিবলৈ পোৱা যায়। কিন্তু এনেকৈ দলিয়াদলি কৰিলেও চাটৰ অলপ অংশ বচাই ৰাখে গৰখীয়াইঁতে। নিয়ম অনুসৰি একেবাৰে খালী হাতে ঘূৰি আহিব নাপায়। সেইখিনি ঘৰলৈ লৈ গৈ গোহালি অথবা ঘৰৰ ছাল-বেৰত গুঁজি ৰাখে। গধূলি গোহালিত সোমোৱাওঁতে গৰুক নিমখ মিহলোৱা পিঠা খুওৱাৰ লগতে হালধি-মিঠাতেলৰ মিশ্ৰণেৰে ঘঁহা তৰাপাতৰ আঁহযুক্ত নতুন পঘাৰে বন্ধা হয়।

গৰু বিহুৰ সন্ধিয়াৰ পৰাই মিচিং গাঁৱত হুঁচৰি বা *উন্‌চৰি* আৰম্ভ হয়। মিচিংসকলে হুঁচৰিক *উন্‌চৰি* বুলি কয়। সাধাৰণতে সেইদিনা গাঁৱৰ *গাম* (গাঁওবুঢ়া) বা *মিগমৰ* ঘৰৰ পৰা উন্‌চৰি পৰ্ব শুভাৰম্ভ হয়। যিবোৰ গাঁৱত গাঁওবুঢ়া নাথাকে তেনে গাঁৱত কোনোবা নেতৃস্থানীয় ব্যক্তিৰ ঘৰৰ পৰা আৰম্ভ হয়। তাৰ পাছদিনাখনৰ পৰাহে এঘৰ এঘৰকৈ ধনী-দুখীয়া নিৰ্বিশেষে গাঁৱৰ প্ৰতিটো ঘৰত উন্‌চৰি মৰা হয়। সমাজ হিচাপে একেলগে থকা মিচিং গাঁও এখনত প্ৰতিঘৰতে উন্‌চৰি মৰাটো বাধ্যতামূলক। কোনো এঘৰৰ চোতালত উন্‌চৰি নমৰাকৈ পাৰ হৈ যোৱা মানে সেই ঘৰক সমাজে বেয়া পোৱা বুজায়। তেনে পৰিস্থিতিত ঘৰখনৰ গৃহস্থই ৰাইজৰ ওচৰত ক্ষমা-ভিক্ষাৰে জৰিমনা আদায় দি দায়-দোষ মৰিষণৰ ব্যৱস্থা আছে।

মিচিং উন্‌চৰিৰ এটা অন্যতম বৈশিষ্ট্য হৈছে পুৰুষ-মহিলা উভয়ে ইয়াত অংশ ল'ব পাৰে। সাধাৰণতে গাঁওখনৰ *য়াংমে-মৃম্‌বৃৰ* অৰ্থাৎ মিচিং ডেকা-গাভৰুৰে গঠিত দলটোৱে এই কাৰ্যত ভাগ লয়। মিচিং সমাজত ডেকা-গাভৰুৱে একেলগে ৰাতি বিহু নচাটোক অপৰাধ বুলি গণ্য নকৰে। আনকি নিজৰ ককায়েক-ভনীয়েক, খুৰাক-ভতিজাক, মোমায়েক-ভাগিনীয়েকেও একেলগে উন্‌চৰি মৰা কাৰ্য দূষণীয় কথা নহয়। উন্‌চৰিত গোৱা নাম, পদ আৰু নচা নৃত্যৰ ভঙ্গীসমূহ মিচিং সমাজে স্বকীয় ৰূপত সজাই পৰাই লৈছে। নাচৰ সৈতে ব্যৱহৃত ঢোলৰ ছেওসমূহো কিছু পৃথক। মিচিং বিহুত সাধাৰণতে দুই প্ৰকাৰৰ পদ গোৱা হয়— এবিধ হুঁচৰি গাঁওতে আৰু আনবিধ বিহু উৰুৱাওঁতে। সাধাৰণতে অসমীয়া হুঁচৰিত ব্যৱহাৰ কৰা পদসমূহকেই উন্‌চৰিত কিছু স্বকীয় ৰূপত গোৱা দেখা যায়। এই স্বকীয়তা মূলতঃ ভাষা আৰু উচ্চাৰণৰ দিশত পৰিলক্ষিত হয়। উদাহৰণস্বৰূপে—

ৰাচতি ঐ গাং (গাওঁ) গাঙই (গাওঁ ঐ)
গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং (গাওঁ)।
আমাৰে গাঁমবুৰা (গাঁওবুঢ়া) গাঁৱৰে দৰণী (ধৰণী)
গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং
গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং।
ঐ ওপৰে বৰযুণ তলে বোকাপানী
গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং
গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং।
ঐ উনৰে (সোণৰে) চ'তি ৰূপৰে মাৰলি
গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং
গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং।
ঐ ইকিও (সিকিও) নালাগে আদলিও (আধলিও)
নালাগে
গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং
গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং।
ঐ চিকাৰূপ ছকুৰি দিব দলি মাৰি
গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং
গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং।
চিকাৰূপ ছকুৰি নিদিয়া মানে ঐ
চোতাল কৰি যামে বোকা
গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে (ঘৰতে) গাং।
ৰাচতি ঐ গাং গাঙই গামবুৰাৰ (গাঁওবুঢ়াৰ) গৰতে
(ঘৰতে) গাং।

গাঁওবুঢ়াই সোনকালে সমিধান নিদিলে আকৌ গায়—

উনকালে (সোনকালে) অমিদান (সমিধান) দিয়া ঐ
গামবুৰা (গাঁওবুঢ়া)
উনকালে (সোনকালে) অমিদান (সমিধান) দিয়া
চহৰে-নগৰে গুৰিব (ঘূৰিব) লাগিব
উনকালে (সোনকালে) অমিদান (সমিধান) দিয়া।

এই পদকেইফাকিলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে উন্‌চৰি অসমীয়া ভাষাতে গোৱা হয় যদিও ইয়াত মিচিং ঠাঁচ প্ৰয়োগ কৰা হয়। ইয়াত ব্যৱহাৰ কৰা *ৰাচতি* শব্দটো সম্ভৱতঃ *হাঁচতি* শব্দৰ অপভ্ৰংশ। এইখিনিতে উল্লেখ কৰিবলগীয়া কথা যে উন্‌চৰি যি ঘৰত গোৱা হয় গাঁওখনত সেই ঘৰৰ গৃহস্থৰ বিষয়বাব বা পদবী অনুযায়ী সম্বোধনবাচক শব্দটো সংযোগ কৰি যায়। সেইমতে গাঁওবুঢ়াৰ ঠাইত মিগম, ডেকাবৰা, তিৰিবৰা, বাৰিক, ভৰালী, সাতোলা, টেকেলা, মা-জন (মহাজন) আদি সম্বোধনেৰে উন্‌চৰি পৰিৱেশন কৰা হয়। উন্‌চৰি গাই বিহু মৰাৰ পাছত গৃহস্থই মাননি দি ৰাইজক সেৱা ধৰে। এনেকৈয়ে গাঁওখনৰ প্ৰতিঘৰত উন্‌চৰি শেষ হোৱালৈ এসপ্তাহ বা তাতোকৈ বেছি দিন লাগে। উন্‌চৰি মৰা শেষ হোৱাৰ পাছত নিৰ্দিষ্ট দিন এটা চাই গাঁৱৰ ৰাইজে সমজুৱাভাৱে প্ৰীতিভোজ খায়।

মিচিং বিহু হুঁচৰিত কেৱল যে ওপৰত উল্লেখ কৰা

ধৰণৰহে পদ গোৱা হয় তেনে একেবাৰে নহয়। আনন্দ-স্ফূৰ্তিত ডেকা-গাভৰুসকল মতলীয়া হ'ব, পিছে তাত অইনিংতম নাথাকিব সেয়া হ'বই নোৱাৰে। সেয়ে বিহুৰ সময়ত ডেকা-গাভৰুসকলে মিলি মন-প্ৰাণ ঢালি চঃমান্-য়িৰ্মান্ কৰে। আনকি বিহুৰ বতৰতে কোনোবা ডেকাৰ মন কোনোবা আজলী কঃনৌঙৰ প্ৰতি টান খালে বিহুনাম গোৱাৰ চলেৰে সেয়া প্ৰকাশ কৰিবলৈও কুণ্ঠাবোধ নকৰে।

বিহু মাৰি থাকোঁতেই কোনোবা ডেকাই হঠাৎ আৰম্ভ কৰে—

আচি বিন্নাম্ কাঃবেগ্দাগ্ পুম্চাল্ কাঃয়ৌম্ কাঃবেগ্মাং
অই-নম্ মাঃনৃব্ কাঃবেগ্দাগ্ কিনুচুল্ কাঃয়ৌম্
কাঃবেগ্মাং।

(ভাবাৰ্থ ঃ বৈ যোৱা পানী দেখা পাওঁ পিছে আজলি পাতি ধৰিলে নেদেখোঁ,
মৰমী তোমাক সপোনত দেখা পাওঁ পিছে সাৰ পাই উঠিলেহে নেদেখোঁ।)

লগে লগে কঃনৌঙে প্ৰত্যুত্তৰ দিয়ে—

আপিন দক আৰৌম্ দ অই-নক্ য়াল্লম্ কাঃদুঃনৌ
মৃৰ্চৌ দৃগ্দাগ্ ঔম্গেঃলা মিক্চৌম্ তিতুচুঃল
কাব্দুঃনৌ।

(ভাবাৰ্থ ঃ খোৱাৰ পাতত বহিলে চেনাই তোমাৰ প্ৰতিচ্ছবি দেখা পাওঁ,
জলকীয়াই পুৰিছে বুলি কৈ চকুপানী টুকোঁ।)

জানিব পৰামতে আগৰ দিনত মিচিং গাঁৰৰ বিহুত *ৰইলাঃ নিঃতম*নামৰ একশ্ৰেণীৰ গীতো গোৱা হৈছিল। সাধাৰণতে বাঁহৰ টকা বজাই বজাই সেই গীত পৰিৱেশন কৰা হৈছিল। উচ্চস্বৰত টানি কোনোবা এজনে গীত আৰম্ভ কৰে আৰু তাৰ লগে লগে সমজুৱাই সহযোগ কৰে। গীতৰ টান শেষ হোৱাৰ লগে লগে খৰকৈ টকা বজাই ডেকা-গাভৰুসকলে নাচে। মিচিং সমাজত প্ৰচলিত তেনে দুটি ৰইলা গীত এনে ধৰণৰ—

১। *ৰইলা ঐ চৰ্গদেউ (স্বৰ্গদেউ) ওলালে*
ৰইলা ঐ বাটচ'ৰাৰ মুকলৈ (মুখলৈ)
ৰইলা দুলীয়াই পাতিছে দোলা হেই
চাঃম কলীয়া চাঃমতি কলীয়া
কেকু ৰইলা হেই
চাঃম কলীয়া চাঃমতি কলীয়া
কেকু ৰইলা হেই।

২। *ৰইলা ঐ বিউ (বিউ) তাকে (থাকে) মানে*
ৰইলা বিউকে (বিহুকে) বিনাবা
ৰইলা বিউ (বিহু) গ'লৈ পাবলৈ নাই ঐ
চেই চেই ৰইলা হেই
চাঃম কলীয়া চাঃমতি কলীয়া
কেকু ৰইলা হেই।

মূলতঃ অসমীয়া ভাষাতে গোৱা এই ৰইলা গীত-পদত মিচিং ভাষাৰ ধ্বনি-উচ্চাৰণৰ বৈশিষ্ট্য পৰিলক্ষিত হয়।

পৰম্পৰাগত মিচিং গাঁওসমূহত বিহু বুলিলেই যেন সকলোৰে গাত তত্ নাইকিয়া হৈ পৰে। ডেকা, বুঢ়া, ল'ৰা-ছোৱালী সকলোৱে বিহুৰ অকৃত্ৰিম আনন্দত মতলীয়া হৈ পৰে। বিহুৰ সময়ত মিচিং গাঁৰত বয়স অনুসৰি তিনি চাৰিদল বিহুদল ওলায়। য়াঃমে-মৃম্বৃৰেৰে অৰ্থাৎ ডেকা-গাভৰুৰে গঠিত এটা দল, যি গাঁওখনৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ বিহু-হুঁচৰি মৰাৰ মূল দায়িত্বত থাকে; অকল কিশোৰীৰে গঠিত এটা দল যিটো দলে বিহুনামৰ লগত কেৱল টকা আৰু হাত চাপৰি সংগত কৰি নৃত্য পৰিৱেশন কৰে; এই দলটোক মিচিং ভাষাত *য়াপা জুঃম* বোলে। তৃতীয়তো দল হ'ল গাঁওখনৰ সৰু সৰু ল'ৰা-ছোৱালীৰ দল। এই দলটোৱে ঢুলুকি ব্যৱহাৰ কৰি বিহু মাৰে কাৰণে *অতুঃ জুঃম* বুলি কোৱা হয়। এই তিনিটাৰ উপৰি গাঁৰৰ বয়োজ্যেষ্ঠসকলেও একেলগ হৈ বিহু মৰা কোনো কোনো গাঁৰত পৰিলক্ষিত হয়। এই বিহুক *ৰাক্তুপ্ মনাম* বুলি কোৱা হয়। ঠাইভেদে অৱশ্যে এই নামকৰণবোৰ কিছু বেলেগ হোৱা দেখা যায়। পৰৱৰ্তী সময়ত বিহু গাই সংগ্ৰহ কৰা ধনেৰে গাঁৰৰ সৰু-ডাঙৰ সকলোকেইটা দলেই সময়-সুবিধা অনুসৰি পৃথক পৃথককৈ বেলেগ বেলেগ ঘৰত প্ৰীতিভোজ খায়। সেইদিনাই ৰাতি মিচিং য়াঃমে-মৃম্বৃৰসকলে নদীৰ পাৰত *বিহু উৰুৱা* বা *বিউ উৰুৱাই* পাতে।

সাধাৰণতে বিহু হুঁচৰি পৰ্ব সামৰণি মৰাৰ সময়ত মিচিং গাঁৰত *উৰুৱাই* পাতে। অৰ্থাৎ উৰুৱাই উন্চৰিৰ সামৰণি পৰ্ব। এই পৰ্বৰ বাবে মিচিং ডেকা-গাভৰুসকলে নদীৰ পাৰৰ বালিত গছৰ ওখ ডাল এটা পাতসহ গোঁজ মাৰি ৰুই দিয়ে। তাৰ কাষতে বালিৰে এটা ঘঁৰিয়াল সজা হয়। ইয়াৰ পাছত সেই স্থানৰ চাৰিওফালে ঘূৰি ঘূৰি বিশেষ কিছুমান পদ গাই লয়লাস ভঙ্গীত হালিজালি নাচি ডেকা-গাভৰুৰ দলটোৱে উন্চৰি পৰিৱেশন কৰে। তেনে এটা পদ হ'ল—

গছৰ তঃল্ ঐ গছৰ তঃল্ আ
আমাৰ বিউৰ বতৰে যায় নাৰে—।

এনেজাতীয় কিছুমান বিশেষ পদ গাই তাৰ মাজে মাজে *চঃমান-য়িৰ্মান*(ৰং-ধেমালি) কৰি বছৰৰ চেনেহৰ বিহুটিক বিদায় দিবলৈ সাজু হয় মিচিং ডেকা-গাভৰুসকল। তাৰপাছত বালিৰে সজা ঘঁৰিয়ালটোৰ ওচৰত সকলোৱে আঁঠু লৈ বছৰটোত যাতে কোনো বেমাৰ-আজাৰ, অপায়-অমঙ্গল নহয় লগতে বিহুৰ সময়ৰ

দুখ-ভাগৰ আঁতৰাবলৈ আৰু অজানিতে হোৱা দায়-দোষ মৰিষণ কৰিবলৈ প্ৰাৰ্থনা কৰে। শেষত, পুতি থোৱা গছৰ ডালটোত ডেকা-গাভৰুসকলে নিজৰ কিবা এটা প্ৰিয় বস্তু যেনে ৰুমাল, খাৰু, কাণফুলি আদি সূতাৰে বান্ধি সমস্বৰে জয়ধ্বনি দি এবাৰো উলটি নোচোৱাকৈ বেগাবেগিকৈ সেই স্থান ত্যাগ কৰে। তেওঁলোকৰ বিশ্বাস অনুযায়ী উলটি চালেই এৰি অহা বেমাৰ-আজাৰ, দুখ-ভাগৰ লগতে গুচি আহে। এনেদৰে এই *উৰুৱাই* পৰ্বৰ জৰিয়তেই মিচিং সমাজৰ ৰঙালী বিহু বছৰটোলৈ সামৰণি পৰে।

অসমক আন্তৰিকতাৰে ভালপোৱা সকলোৰে বাবে বিহু অসমৰ জাতীয় উৎসৱ। ই সমন্বয়ৰ সংস্কৃতি; কিয়নো বিহুত অষ্ট্ৰিক, মংগোলীয়, আৰ্যীয়, দ্ৰাবিড়ীয় আদি উপাদানৰ সংমিশ্ৰণ ঘটিছে। অসমৰ প্ৰায়ভাগ জনগোষ্ঠীয়ে নিজা নিজা ধৰণেৰে বিহু পালন কৰি আহিছে। মিচিংসকলেও অতীজৰে পৰা নিজা বৈশিষ্ট্যেৰে বিহু উৎসৱ পালন কৰি আহিছে। উল্লেখযোগ্য যে ৰংঘৰৰ বাকৰিৰ সাতবিহু উৎসৱ আৰু ঢকুৱাখনাৰ ফাটবিহুত অতীজৰে পৰা মিচিংসকলৰ অংশগ্ৰহণৰ নিৰ্ভৰযোগ্য তথ্যই বিহুৰ লগত মিচিং জনগোষ্ঠীৰ আন্তৰিক সম্পৰ্কৰ স্পষ্ট নিদৰ্শন দাঙি ধৰে।

প্ৰসঙ্গ সূত্ৰ ঃ

১। বৰদলৈ, ৰজনীকান্ত। *মিৰি জীয়ৰী*। সাহিত্য প্ৰকাশ, পুনৰ মুদ্ৰণ, ১৯৯৮, পৃ. ৮

২। পেগু, গণেশ। *ৰহনীয়া মিচিং সমাজ আৰু ভাষা-সংস্কৃতিৰ গতিবিধি*। প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯৬, পৃ. ৮০

৩। দলে, বিদ্যেশ্বৰ (সম্পা.)। *আগম মিগাং টাবুৰাম টাইড ৰচনাৱলী*। মিচিং আগম কবাং, ২০২২, পৃ. ১২৮

৪। দলে, বসন্ত কুমাৰ। *মিচিং সমাজ-সংস্কৃতিৰ সমীক্ষা*। চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, ২০০৮, পৃ. ৭৩ ❑

Rati Bihu : The Moran Community's Sacred Nocturnal Celebration

Chef Atul Lahkar

A Chef's Perspective on the Culinary and Cultural Legacy

In the heart of Assam, amidst lush paddy fields and riverbanks, the Moran community continues to uphold an ancient tradition that many outside their world may have yet to witness—Rati Bihu. As a chef deeply immersed in the preservation of indigenous culinary heritage, I find this nocturnal celebration to be one of the most profound expressions of the deep-rooted bond between food, culture, and spirituality.

Unlike the exuberance of mainstream Bohag Bihu, Rati Bihu unfolds in the quietude of the night, away from artificial lights and external influences. It is an intimate affair, where songs, rituals, and food converge under the stars, carrying echoes of an agrarian past that still pulses within the community's veins.

The Soul of Rati Bihu: Rituals and Symbolism

The first Wednesday of the Assamese month of Bohag is not just a date on the calendar; it is a sacred moment when time slows down, allowing the Moran people to reconnect with their roots. In the dim glow of earthen lamps (*saki*), elders narrate stories, and young women whisper wishes into the flickering flames—a quiet yet powerful assertion of their hopes and dreams, interwoven with ancestral wisdom.

The rhythmic beats of the *dhol*, the haunting melody of the *pepa*, and the distinct twang of the *gogona* form the musical fabric of the night. Women, barefoot on the damp earth, sway in graceful harmony, their movements a prayer for fertility of the land and of life itself. These are not mere performances; they are invocations, a way of speaking to nature in a language older than words.

As a chef, I see the culinary rituals of Rati Bihu as sacred acts of preservation. Every dish prepared carry layers of history, serving as an edible testament to the community's resilience and ingenuity.

Culinary Offerings of Rati Bihu: A Tribute to Nature

Rati Bihu's food is an ode to the land—simple, unpretentious, yet rich in meaning. The ingredients are local, seasonal, and often foraged, ensuring a sustainable food system that has existed long before the term became fashionable.

The Sacred Pithas: Symbols of Prosperity and Renewal

No Bihu is complete without its array of *pithas*, and Rati Bihu is no exception. But here, each delicacy is steeped in ritualistic significance:

- ***Tekeli Pitha*** – This soft, steamed rice cake, prepared with freshly harvested *bora saul* (sticky rice), represents prosperity. The gentle steaming process allows the rice's natural sweetness to shine through, reminding us of the patience required in both cooking and life.
- ***Ghila Pitha*** – A must-have during Goru Bihu, this deep-fried rice cake is first offered to the cows, acknowledging their role in agrarian life. Only after this sacred offering is it shared among the community in a practice known as "*Khum*."

What strikes me most about these dishes is their intentionality—every ingredient, every method of preparation, carries meaning beyond mere sustenance.

Flavors from the Wild: Honouring Indigenous Ingredients

Rati Bihu's cuisine is a celebration of biodiversity, reflecting a profound respect for nature's
bounty. Some of the most striking dishes include:

- Smoked Fish Wrapped in Turmeric Leaves – Slow-roasted over an open flame, this dish embodies Assam's woodfire cooking tradition, where the delicate flavours of river fish merge with the earthy aroma of turmeric leaves.
- Red Ant Chutney (*Amaroli Poruwar Toop Bhaji*) – A protein-rich delicacy, this chutney, made from locally foraged red ants, is known for its medicinal benefits. The sharp tang, combined with its umami depth, is a flavour that lingers—both on the palate and in memory.
- *Chaksoni* – A dish made from seasonal insects, reflecting an age-old practice of consuming high-protein, foraged food during Bihu. This is a living example of sustainable gastronomy, where nothing in nature is wasted.
- Fermented Bamboo Shoot Curry – The slow fermentation process imbues the bamboo shoots with a tangy depth, making this dish a tribute to time-honoured preservation techniques.

The Role of Jolpan: A Morning Ritual of Simplicity

As dawn breaks, the community gathers for a traditional *jolpan* (light breakfast), a humble yet deeply satisfying meal featuring:

- *Sandhah Guri* – Roasted rice powder, typically mixed with curd, cream, or jaggery, offers a comforting end to a night of revelry. The Moran method, *Sopora Sandhah*, involves coarsely pounding sticky rice, resulting in a unique texture that enhances its nuttiness.
- *Bora Saul Jolpan* – A staple of Bihu mornings, this preparation symbolises continuity and nourishment.

Rati Bihu: A Tradition Worth Preserving

As I reflect on Rati Bihu from a chef's perspective, I see more than just a festival—I see a living culinary tradition that deserves recognition, documentation, and preservation. These dishes, crafted with love and intention, are not just food; they are vessels of history, carrying the essence of the Moran people's identity.

At a time when the world is rapidly modernising, Rati Bihu remains a quiet defiance against cultural erosion. It is a reminder that food is not just about taste—it is about storytelling, remembrance, and continuity.

As I continue my journey in reviving and celebrating indigenous gastronomy, I hope that Rati Bihu's culinary heritage finds a place on a larger stage—not just as an exotic curiosity, but as a respected, cherished, and actively practiced tradition. The wisdom of the Moran community—its reverence for nature, its sustainable food practices, its soulful songs—holds invaluable lessons for the world.

And so, under the moonlit sky of Rati Bihu, as the aroma of smoked fish lingers in the air and the echoes of *Bihugeet* fade into the dawn, we are reminded once again: food is memory, food is heritage, food is home.❑

Bohag Ekhoni Shristir Dolil Surjya Jyoti Pua…

Emon NC.

In this season of magic, the walled-up Sonaram High School playground, in Bharalumukh, Guwahati, reminded me of something…. A smudged memory hovering over the ground, caressing an emptiness wrapped in the sublime beauty of the night. The place has changed, and so has the world around it. Those moments gone… lost in the mist of the new. But the sense remains. The vague feeling of something being there, yet not there.

It's spring… It is not the time to speak of what is lost, but to look ahead and brace ourselves for the approaching future. Pablo Neruda said, *"I want to do to you what the spring does to the cherry trees."* This is the season of blossom, of hope and of change coming. The poetics of nature is on full display. The robust colour of the flowers, smeared all over the world and our weary minds. Ernest Hemingway wrote, *"The river will flow again after it was frozen."* It is a moment when the bloom replaces the barrenness of winter.

Bihu, the lifeline of our community, celebrates this parable of nature. The stage is set, and quite literally so. The length and breadth of this land will witness a colourful explosion of merriment and enjoyment. Songs, dances, food and happiness will flood the night sky in a joyous celebration of life. Braving hail and storm, thousands will throng the *bihutolis*, and immerse themselves in the

reverberating rhythm. This cyclic seasonal magic, since the beginning of human consciousness, has been the pit stop for renewal and rejuvenation.

But can Bihu be defined just as the total of the events and the festivities that make it up? Songs, dances, food, *mekhela chador*, dance workshops, the lights, the stage, performance, people packed together, fun and endless merriment. A thousand-year-old tradition that has transcended generations. Our elders gave it to us, and we will entrust it to our children. Small girls dressed in *mekhela chador*, and boys in *muga* shirts and dhoti, going for Bihu workshops, do make a beautiful sight. This enthusiasm is praiseworthy…but… aren't we limiting this great tradition to a few repetitive activities? Is there a deeper meaning to this revelry?

Spring, besides being an explosive expression of beauty, is also the messenger of change. Daylight peeps into the dark night, pushing it aside and making way for itself to shine. The barrenness of the cold days is ushered in by a warmth that nurtures the souls of the plants and animals alike. The world dances its way into a refreshing newness. Bihu gives us an occasion to experience this change. It asserts the belief in the changeability of things, the impermanence of life and the flux of nature. The flow of change cannot be stemmed. It is inevitable, it is the only constant.

Bihu epitomises this change. At its core, it is a dream of better. The better love, the better of hope and the better of us. It gives us the strength and the faith to move forward. The expression of Bihu is the expression of our triumph in surviving the endless odds. There were times when the Assamese community got dangerously close to fading away. It stood at the very edge where the descent began. But at those crucial moments, resilience and hope asserted themselves and raised Assam from the ashes.

The sound of *dhol, pepa* and *gogona* and the

rhythmic steps of the Bihu also prepared us to face an important constituent of change. It is the swiftness or the pace at which change overwhelms us. It is an intangible variable that keeps shifting with time. In today's world, it is moving at a lightning speed. Bihu teaches us to match our steps with it and imbibe the rapidity in our being. But mind you, it is not a competitive endeavour. The winner is not the one who touches the finishing line first. Rather, the one who can take everyone along. Bihu is a great leveller. It doesn't understand caste, creed or race. It is a festivity that erases boundaries.

Bihu gives us an opportunity to feel the unbound pride in our community's achievements. But it is a pride that is mixed with humility. It makes us feel rooted and connects the unbridled past with the possibility of the future. It is time to rejoice at our achievements and replenish our self-confidence with concrete arguments based on genuine emotions and tangible facts.

Bihu is the time to start things afresh. It's the New Year and marks the preparation for the new harvest. The seeds of novelty are to be sown in the fields as well as the minds. To look and connect to the world through the prism of Bihu is an imperative for every Assamese. But this act is to be accompanied by a deep sense of self-introspection.

Bihu not only encompasses what is outside but also what's within. It is a moment when every thinking Assamese, besides relating to the community, also has to delve deep into oneself. To know where each one of us stands and to reassess the bank of values we carry within ourselves. It is to be a meditative understanding of the self and the world that surrounds us. This is the spirit of Bihu.

The spirit that is at once abstruse and distinct. It is both the rhythm and the randomness. Like a hazy dream, it descends over the patchy school ground… shimmering and dancing, a thunder rumbles in the distance. It is midnight. The road beside the ground is choked with traffic. A mass of humanity jostling with each other. Their eyes were trained on the stage, washed in a golden halogen light.

A wooden table, a harmonium, a microphone, a set of dangling wires and a whirlpool of expectation. Bhupen Hazarika walks onto the stage… people cheer. He says something about the weather, about love, about hope. It begins to drizzle. He closes his eyes and sings "*Moi Ahisu…*" (I have come…). Bihu has come. It will come every year…till the day we keep its essence alive.❑

Bohag Bihu on a Plate: A taste of Assamese Spring

Samagnee Baruah

"Bohaag mathu eti ritu nohoi, nohoi Bohaag eti maah. Axomiya jaatir e ayukh rekha, gana jibonor e hah."

(Bohag is not just a season, nor merely a month. It is the lifeline of the Assamese people, an eternal source of courage.)

As spring arrives in Assam, the fragrance of freshly pounded rice fills households' air. The sweet hum of *kuli-keteki, the* rustling of new leaves, and the fresh scent of *kopou ful* — a gentle reminder that Bohag has arrived. Bohag Bihu, also known as Rongali Bihu, marks the celebration of the Assamese New Year. In every household of Assam, this Bihu comes alive not just through rituals and merriment, but through the timeless tradition of preparing and sharing food.

Deeply connected to agrarian life, Bohag Bihu signifies the sowing season, bidding farewell to the old year and embracing the new. Kitchen activity peaks during this time of the year, as all the *Axomiyas* prepare an array of traditional delicacies. Recipes are passed down to younger generations from the elders for new hands to keep them alive.

Let us take you on a culinary trail of festive flavours that make Bohag Bihu truly unforgettable.

***Pitha* and *Laarus*:** From the crackle of *Til Pithas* to the soft bundles of *Laarus*, each of these flavours carries the warmth of traditions. Days before the Bihu, the sight of grinding of *Bora Saul* (sticky rice), and grating coconuts is common in every *Axomiya* household. Here are a few *Pithas* and *Laarus*, mostly termed as everyone's favourite:

- ***Til Pitha* or *Narikol Pitha***: A true Bihu essential, these two *Pithas* are crispy rolled pancakes made with rice flour, stuffed with roasted sesame and jaggery, or roasted coconut mixed with jaggery.
- ***Ghila Pitha***: Deep-fried and golden, these rice cakes are crunchy on the outside and soft and chewy within. This *Pitha* is made from a mixture of rice flour, jaggery, and a pinch of baking soda or fermented rice batter.
- ***Sunga Pitha**:* A lesser-known delicacy, this *Pitha* is made by steaming sticky rice and jaggery inside bamboo tubes, carrying the smoky, earthy aroma.
- ***Tekeli Pitha**:* Made with rice flour and layered with sweet filling of coconut and jaggery, this *Pitha* is traditionally steamed over in small kettles. These spongy rice cakes bring a melt-in-the-mouth experience.
- ***Narikolor Laaru***: Made with fresh coconut and jaggery, *Narikolor Laarus* are soft and comforting, often the ones that are first to disappear from the plate.
- ***Tilor Laaru*:** Made with roasted sesame seeds mixed with molten jaggery, these small, nutty *Laarus* are a perfect blend of crunch and sweetness.

Assamese *Jolpan Chira-Doi*: A quintessential start to a Bihu morning in Assam, *Chira-Doi* is a light yet wholesome meal that speaks tradition and comfort. This is made by mixing *Chira* (soaked flattened rice) with *Doi* (curd, preferably *Mohor doi*) and *Gur* (jaggery). This humble meal is usually served in bell-metal bowls on Bihu mornings and offered to guests as a mark of warmth and hospitality.

Nature's Goodness in every bite: Though sweets dominate the season, savoury meals during Bohag

Bihu are equally significant. They reflect seasonal produce and traditional cooking techniques:

- **101 *Bidh Xaak* (Hundred and one varieties of herbs)**: The people of Assam prepare a special dish with 101 varieties of herbs. It is believed that the herbs used to make this dish have medicinal properties, often boosting one's immune system.
- ***Amroli Poruwar Tup*:** A rare and cherished Bihu delicacy made out of red ant eggs; *Amroli Poruwar Tup* is a simple yet delightful dish. This dish, primarily consumed by the Ahom community, offers a glimpse into the region's indigenous flavours. Red ants are rich in protein, iron and calcium, which help in building and repairing tissues.
- ***Maasor Tenga* (Tangy Fish Curry)*:* *Maasor tenga*, a quintessential Assamese dish, is a light, tangy fish curry. The curry is often soured with *ou tenga* (elephant apple), tomatoes, lemon, or even *thekera* (dried garcinia). Cooked with minimal spices, this dish is both refreshing and gut-friendly, making it ideal for warmer days.
- ***Khaar*:** Often referred to as "*Khaar khua Axomiya*", Assamese people share a deep-rooted love for this alkaline dish. A culinary identity of the state, *Khaar* is made from raw papaya, banana stem, or bottle gourd, and is often served as the beginning of meals. *Khaar* is believed to aid digestion, highlighting how food acts as medicine.

The traditional dishes of Assamese cuisine are a reflection of eating according to nature's rhythms, as they not only satisfy one's hunger but also nourish the soul in harmony with the changing seasons.

Beyond the Plate: Shared Flavours and Bonds

Bohag Bihu is not a celebration confined to the home. Visiting neighbours to greet, inviting friends for a sumptuous Bihu spread, and welcoming family home for the festival — Bohag Bihu is about sharing and connecting. Each dish prepared during this celebration is a gesture of warmth, where food becomes a medium of sharing love and gratitude. Even for families living away from Assam, Bihu is celebrated with much pomp and show, keeping the spirit alive. No matter the miles, the taste of Bihu always finds its way home.

In a fast-paced world like ours, traditional Bihu delicacies remind us to slow down, to value our heritage. Recipes that have been passed down through generations not only carry ingredients, but stories of people, kitchens and the seasons gone by. Food binds generations, in each freshly rolled *Pitha*, it echoes the rhythm of a home that lives in us.❑

Author address : Golaghat, Assam

Wihu- Kuh: An Indigenous Festival

Luman Taina

The state of Assam includes multiple ethnic groups and their distinctive indigenous culture, tradition, language and beliefs. The Tangsa or Tangshang (Burma/Myanmar) community is one of the notable ethnic groups of India. According to Sir Stephen Morey, a linguist and eminent researcher, the word 'Tangsa is derived from the two words: 'Tang' means 'mountain' or 'hill' and 'Sa' refers to 'person' or 'children'. Etymologically, the word Tangsa denotes 'person from the mountains' or 'children of the hills.' This indigenous group is known for their agricultural customs and practices in the Northeast region. Tangsa is a Tibeto-Burmese ethnic group, inhabiting Arunachal Pradesh and Assam in the Northeastern region. This incredible community is an umbrella of various sub-clans. In Assam, they settled in the Tirap Range, Tikok Hill, Mulong Hill, Dihing-Patkai ranges and plain areas under the sub-divisional areas of Tinsukia District of the state of Assam since time immemorial. Furthermore, Tangsa and their sub-groups reside in the Changlang district of Arunachal Pradesh. They follow various traditional beliefs, practice unique festivals (Wihu-Kuh, Moh/Mol), have their own customs, speak multiple dialects, uphold tradition, and maintain culture. The group is recognised as a Scheduled Tribe (Hills) under the Constitution of India. Traditionally, the Tangsa community believed in Animism, Naturism and Totemism. They also worship deities, spirits and souls. This indigenous group believes in a supreme being that created all existence, commonly known as *Rangkhotak* or *Rangwa*, or *Rangfrah*. Gradually, they started to accept various beliefs, like Rangfraism, Christianity, Hinduism, Buddhism etc. Some of the sub-groups of the Tangsa community identified in Assam namely: *Kimsing, Hakhun, Jugli, Mungrey, Lungpi, Sangwal, Lanching, Hacheng, Ronrang, Havi, Mossang, Sankey, Longri, Tikhak, Tuglom, Pangwa, Youngkuk, Nokja, Kato, Ponthai, Thamphang, Muklom and Longchang.* Each sub-clan follows different beliefs and practices during their festivals. They speak multivariate dialects with typical tonal differences. Despite their diverse sub-identities, all the Tangsa come together to celebrate a traditional ritual cum festival called Wihu-Kuh or *Lakhi Bihu* (Assamese) or *Sha-Wi-Kuh* (*Mossang* Tangsa).

The word 'Wihu' is the spirit of the earth, and the festival is in honour of the earth's spirit. The festival Wihu-Kuh is also known as the festival of 'Paddy Transplantation', which marks the beginning of the cultivation season. Traditionally, it is celebrated in each Tangsa household at dawn by sacrificing a chicken while saying the traditional ritual prayer called *rim-rim* (*Tuglom* or *Cholim* Tangsa) at the ritual post/ pillar, holding a bamboo container containing rice beer or *Ju-Ri* (*Tikhak* Tangsa) in one hand, thanking the spirit of the earth, asking it to bring greater prosperity in the future. Again, the upper heads of the wooden notched ladders *hali-chung* (*Tikhak* Tangsa) at the entrance (and the back) of the house as well as the ritual post are nicely decorated with pink cockscomb flower or *Kukura Joba* (Assamese) *xo-xo pyo* (*Cholim* Tangsa or *Tuglom* Tangsa) wrapped with wild leaves called *Nyap Yak* (*Tikhak* Tangsa) or *Koupat* (Assamese) and after the

chicken has been sacrificed the post as well as the head of the ladders are smeared with blood, and a prayer is sung while pouring rice-beer over the flowers (*xo-xo pyo* or cockscomb flower). This is also done at the chicken coop, the cattle pen,

and the rice granary. Usually, this ritual is followed by performing augury with the claws of the chicken. The ritual basket contains a container of bamboo with rice-beer, a packet of *chin-cha* (spicy chutney made of rice, salt, ginger and roasted fish or chicken) spoken in *Tuglom* or *Cholim* Tangsa. The whole rituals are led by the elders and the eminent personalities of the household and the village. The welcoming of Wihu with fresh rice, fresh flowers, fresh leaves, meat and fish cooked with fresh firewood and rice-beer and hence, by derivation, also of the important guests, to a home is accompanied by singing of the Wihu songs or *Sahwi* songs with special tones and rhythmic dance that accompanies it. At this festival, both men and women decorate themselves with traditional attire; garlands made of stone beads, stones and coins (Silver or Brass or Copper coins), headgears (cloth or garland made with stone beads), feathers of wild birds, and women usually wear on their heads. Traditionally, the *Shapolo* song (Traditional song) is sung by the elders of the village (men or women), accompanied by villagers

during this occasion. In observation of the festival Wihu-Kuh, some traditional games are played, and folk tales are shared by the older generation with the young related to heroic, romantic, nature, environment, and brotherhood aspects. Through these rituals and activities, the Tangsa community has strong faith in S*anwangti* (Sun) and *Honnyam* (Moon) as their ancestors. This festival is observed during the winter season. A stanza of the Wihu song (*Hakhun*Tangsa folk song) is given below:

Nahti Sanwangti Kama Phanchan Kuta Nahti Honnyam Wi Ra Werikkuta

Nathti Ni Nawi Jap Kuta Chah Chut Tiha Cha, Nyam Chuti Ha Nyam Ku Ah

Means: *Our forefather Sanwangti (Sun) and foremother Honnyam (Moon) said that God gives prosperity and wealth who wish for it.*

The indigenous festival, Wihu-Kuh, signifies the symbol of love for land and a strong sense of community. Through this festival, the community welcomes the prosperity of a bountiful harvest. This festival is not only a harvest festival, it is more than just an agricultural festival; it is also a showcase of the spirit of the Tangsa community. Annually, Wihu-Kuh has been celebrated by the Tangsa community on January 5 in Assam since 2009. First and foremost, the festival (Wihu-Kuh) was initiated and led by Aphu Tyanglam, Lemo, and Shimo Ronrang in Assam. Later on, Lt. Binod Taina, Lt. Lukam Tuglom, Ahu Nong Yongkuk and some renowned persons promoted the festival

from time to time by creating awareness in Tangsa populated areas. Once a year, the festival Wihu- Kuh is celebrated with pomp and joy in a particular location decided by the community. It is a festival that marks the rhythms of seasons, cultivation and the harmony between humans and nature. This festival is not just a celebration; it is a manifestation of the Tangsa community, their cultural identity, resilience, and their unique spectacle that transcends borders, inviting us all to witness and appreciate the richness of indigenous cultures and traditions. Earlier, the festival was not very familiar to other communities. Nowadays, this festival is gaining popularity among a broader Assamese society. At present, the Tangsa community follows a variety of religions, and the syncretic nature is observed among the Tangsas of Assam. It is significant and necessary to preserve the unique indigenous festivals, fairs, culture and traditions of the indigenous tribes. Otherwise, they will lose their originality in the upcoming days. The festivals and fairs help to conserve the peculiar characteristics of ethnic groups.

Reference List:

1. Bapat, P.V. (2018). *2500 Years of Buddhism*. New Delhi, Publications Division of the Ministry of Information and Broadcasting of the govt. of India.
2. Bera, G. K. 2016. *Endangered Cultures and Languages in North East India*. Guwahati, Spectrum Publications.
3. Barkakati, Minakxi, Ruscheweyh. (2015). *'Best of All Worlds: Rangfraism the New Institutionalized Religion of Tangsa*

Community in North-East India', Internationales Asienforum.Vol.46, No. 1-2, pp. 149-167.*https://hasp.ub.uni-heidelberg.de/journals/iaf/article/view/3708/3809*

4. Barkakati, Minakxi, Ruscheweyh. (2017). *Dancing to the State*. New Delhi, India. Oxford University Press.
5. Barkakati, Minakxi, Ruscheweyh. (2017).*The Last Bastion the old World. https;//doi.org/10.1093/030/9780199472548.003.0004*
6. Das, N.K . 2003. Culture, *Religion and Philosophy: Critical studies in Syncretism and Inter-faith Harmony.* New Delhi. Rawat Publication.
7. Dutta, Dr. Parul .1991. *THE TAGSAS* .Arunachal Pradesh, Itanagar. Directorate of Research.
8. Khimun, L. (2012). *Socio-Cultural and Spiritual Traditions of Northeast Bharat*. Guwahati, Assam. Heritage Foundation.
9. Morey, S. 2014: 'Ahom and Tangsa: Case studies of language maintenance and loss in North-East India', *Language Documentation and Conservation Special Publication No.7,* Language Endangerment and Preservation in South Asia, Ed. By Hugo C. Cardoso,pp. 46-77. *http://nflrc.hawaii.edu*
10. Sharma, A. 2001. *Changing Modern Society*. New Delhi, Mittal Publication.
11. Shashi, S.S Padmashri. 1995. *Tribes of Arunachal Pradesh*. New Delhi, Anmol Publications Pvt. Ltd.
12. Simai, Chimoy. 2008. *A Profile of Tikhak Tangsa Tribe of Arunachal Pradesh*. Delhi, AUTHORSPRESS.
13. Sut, R. 2020. Changes among the Tangsa tribe of Assam-An Ethnographic study among the Tangsa village of Tinsukia District of Assam. *International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology*, Vol. 11, Isuue. 11, pp-1882-1887. http://iaeme.com
14. *https;//em.m.wikipedia.org/wiki/Tangsa_Naga*
15. *https;//www.aninewa.in/news/natinal/general-news/wihu-kuh-festival-of-tangsa-tribe- showcase-arunachal -pradesh-vibrant-culture 20230615085129/*
16. *https://neharald.com/life/tangsa-tribes-wihu-kuh-festival-a-vibrant-celebration-of-culture-identity-and-harmony-with-nature* ❑

Author : Asst. Professor, Gogamukh College, Dhemaji, Assam

The Sacred Caves

Orgha Goswami

> *After the Buddhist religion declined, the caves fell into ruin for more than 1000 years. It is believed that the caves weren't discovered until the early 19th century when a British officer, Captain John Smith discovered the caves while going tiger hunting. The caves were also mentioned by Chinese Buddhist travelers in the early times.*

Situated 400 km from Mumbai and 100 km from Aurangabad towards the north of the city are one of the most famous UNESCO world heritage sites in the world, Ajanta caves. The Ajanta caves got its name from the village Ajanta situated 12 km away from the caves. I was mesmerised by the architecture of the caves and how the artist monks were able to build these caves without any modern equipment in those times. The artwork there was one of the finest examples of Mural paintings.

It was an exceptionally warm day with the sun right above my head, and I could feel the heat on my skin. We had travelled to Aurangabad the day before and put up in a city hotel there. From the hotel, we left at 8.30 AM and after travelling for about 100 km, we reached the parking area on the outskirts of the Ajanta caves around 11 AM. Beyond that point, vehicles are not allowed, and one has to take the service of the government-provided shuttle bus to pick us up and transport us into the valley where the caves are located. After following the banks of the river Waghora for 4kms, we reached our destination. As per the Archaeological Survey of India, there are 30 caves one after another, which also include an unfinished one. Out of these 30 caves, only five are Chaityagrihas while the rest are viharas. Chaityagrihas were used as halls while viharas were used for living by the monks.

We hurried to buy the entry tickets and started our journey towards the caves, which were high up in the hills. At first, we couldn't see the caves at all, but as we climbed the stairs, we soon reached the first cave. I was overwhelmed by the interiors of the caves. I soon guessed that each of the caves must have had a statue of Buddha and imagined how beautiful it must have been during the initial years. The paintings on the walls inside are called Fresco paintings. While most of the paintings had been damaged and faded, in some places, you still get a glimpse of the art done. I heard that, in the visitor centre located near the parking area, there were reconstructions of the paintings, but I couldn't see them as the visitor centre was closed due to COVID regulations.

Perhaps my favourite cave was cave number six, which was a two-story building-like formation carved out of a huge

rock. It had steep stairs to climb up to the first floor. There was a rope tied to a grill at the top and I took its help of the rope to climb up the stairs. At first, I was a little scared to climb as they were steep, but slowly I got used to it and became more confident. The view from the first floor was stupendous. It also had some small rooms which produced a nice echo and vibration when you chanted “Om “. The feeling was entirely surreal.

After the Buddhist religion declined, the caves fell into ruin for more than 1000 years. It is believed that the caves weren’t discovered until the early 19th century when a British officer, Captain John Smith, discovered the caves while going tiger hunting. The caves were also mentioned by Chinese Buddhist travellers in the early times.

After about 3.5 hours of walking, we finished the tour of the Ajanta caves. Since the site was 100km from our hotel, we made a quick stop at a restaurant run by the Maharashtra Tourist Development Corporation. Even the simple rice and dal tasted so good since I was eating after almost six hours. While returning, we made a quick stop at a souvenir shop and then headed back to our hotel. I am really lucky that I could get a chance to visit the Ajanta caves. I hope I can visit the Ajanta caves again.❑

গল্প-চ'ৰা

ফেণ্ট'চমিয়া, লাইফুলৰ মালিতা আৰু এটা ক্লিচ্ছে গল্প

বিপাশা বৰা

ভৰ দুপৰীয়া হো-হোকৈ বলা বতাহ এচাটিয়ে দুচকু মুদ খোৱাই দিছিল। অথচ চৌপাশে হাল্লা-গোল্লা, পেঁপেঁ পু-পু, যানজঁট। সকলো ভেদি মোৰ নাকত লাগিলহি এটা লাইফুল লাইফুল গোন্ধ। এক লহমাৰ বাবে মই যেন ভাৰশূণ্য হৈ গ'লোঁ। মোৰ বোধ আৰু চেতনা যেন লুপ্ত হোৱাৰ উপক্ৰম হ'ল। উশাহত টানি ল'লো সেই গোন্ধ. লাইফুলৰ গোন্ধ? চিৰিয়াচলি? এই বতৰত? তাকো জি, এছ, ৰোডত? ক'ৰ পৰা হঠাৎ উৰি আহিল গোন্ধটো বাৰু! নাজানিলো জানানে!! বুজিও নাপালোঁ। এয়া কিজানি মোৰ ফেণ্ট'চমিয়াৰ লক্ষণ জানানে! কোনো উৎস নোহোৱাকৈয়ে হঠাতে অস্তিত্বহীন এই গোন্ধ মোৰ চেতনালৈ বৈ আহে। মই ছটফটাই উঠোঁ। এই মহানগৰত পোন্ধৰ মিনিটৰ বৰষুণতে একাঠু পানী হয়, কিন্তু লাইফুল! লাইফুলবোৰ মোৰ বাবে কিয় গজে?

তোমাৰ যে কথাবোৰ আৰু দেই! অদ্ভুতেই নহয়, উদ্ভট একেবাৰে!!

আৰে ! বিশ্বাস নকৰা কেলেই! চোৱাচোন, আজৱ ঘটনাবোৰেই ঘটি থাকিবলৈ লৈছে পৃথিৱীত। মহামাৰী আহে। মাহৰ পিছত মাহ বন্ধ হৈ যায় সকলোবোৰ। কোনোবা ক'ৰবাত প্ৰেমত পৰে, ক'ৰবাত কোনোবা নীৰৱে এই পৃথিৱী এৰি গুছি যায়। নদীৰ পানী উভোটাকৈ বয়, বাঁহফুল ফুলে, আকৌ ফেইক এনকাউণ্টাৰ হয়, সোপাধৰাৰ উৰাবাতৰি নগৰ-চহৰে বিয়পে। ন-কৈ উপজা কেচুৱাবোৰে পাহৰি যায় কান্দিবলৈ। বয়স লহিয়াবলৈ লোৱাসকলে ফেচবুকত লিখিবলৈ লয় স্মৃতিকথা, কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰ ব্যস্ত হৈ যায় বাইজুচ অথবা স্পেল বী বা বেলেগ কম্পিটিচনৰ প্ৰস্তুতিত। কোনো যায় ৰেইকী শিকিবলৈ, কোনোৱে জুম্বা। কোৱা মিনাৰ্ভা, কোৱা। সকলো দেখি-শুনিও নিৰুদ্বেগ হৈ চকু মুদি থাকিব পৰা মানুহবোৰ কি আজৱ নহয়? টৰ্চৰ পোহৰত থৰ লগা বেঙৰ দৰে, ভেল্কীবাজি দেখি চকু জলক-তবক লগা মানুহবোৰ কি আজৱ নহয়? এই দুনীয়াত আজৱ কেৱল মইহে নে? সেয়া চোৱা, জি. এছ. ৰোডত টোপনিত হিলি দুলি গৈ থকা মই মানুহটোৱে চকু মেলিয়েই দেখো কি? এডৰা ফুলি থকা লাই ফুল।

"লাই হালে-জালে আবেলি বতাহে..." —এইবাৰ সি গুণগুণাবলৈ ধৰিলে। বেঙা হাঁহি এটা মাৰি সি আকৌ ক'লে, আগতে যেতিয়া দুপৰীয়া কোনোপধ্যেই মই শুব নুখুজিছিলোঁ, মায়ে তেতিয়া এনেকৈয়ে নিচুকণি গীত গাই শুনাইছিল। এতিয়া আকৌ মোৰ য'তে-ত'তে টোপনি আহি যায়।

— যি দেখিছোঁ, তোমাক এতিয়া চিকিৎসাৰ দৰকাৰ, বুইছা।

মিনাৰ্ভাই তাৰ কাণৰ কাষত ফুচফুচাই উঠে।

— আহ! এই ব্যস্ত নগৰ আৰু নুশুনা চিঞৰবোৰ!! মই যে মৰি যাম কোনোবদিনা!!! এই যে প্ৰাচীন যাতনা আৰু অৰ্বাচীন ক্ষতবোৰ। মৰিব খুজিও মৰিব নোৱাৰা অনেক মানুহৰ বাবে চেতনা সেয়ে আবতৰতো গজি উঠে ডৰাই ডৰাই হালধীয়া লাইফুল। সেইকথা তুমি নুবুজিবা মিনাৰ্ভা। আহা, আহা, এতিয়া কাপোৰ খোলা। চেক্স লাগে মোক, এভ্ৰিথিং ইন দ্য ওৱৰ্ল্ড ইজ এবাউট চেক্স এক্সেপ্ট চেক্স। চেক্স ইজ এবাউট পাৱাৰ। হয় নে নহয়, কোৱা, মিনাৰ্ভা!

* * * * *

সম্পাদকৰ কেবিনত অধোবদনে বহি আছে বেদাৰ্ক। প্ৰায় পোন্ধৰ- বিছ মিনিট ধৰি শুনি আছে ককৰ্থনা।

— কিয় একো লিখিবলৈ বিচাৰি পোৱা নাই তুমি? চেনচেছ'নেল কণ্টেণ্ট নহ'লে আমাৰ চেনেল কেনেকৈ চলিব? দেশত যিমানে দুৰ্নীতি বাঢ়িছে, সিমানে বাঢ়িছে পাইলচ ৰোগী। দিনত কোষ্ঠকাঠিন্যত কোঙা হৈ থকা যেন লাগে সকলোকে। কিন্তু একেবোৰ মানুহেই ৰাতি ৰাতি নিষিদ্ধ আপেল খাই বন্যা আনন্দত মত্ত হৈ উঠে। ৰাজনীতিৰ পাশাখেলত ভৰি পিচল খোৱা ক্ষমতাশালী, খোপনি নেৰা আন্দোলনকাৰী, সকলোৱে কোৱা কথাবোৰত বিতৰ্কৰ অৱকাশ আছে নেকি, চোৱা। তেওঁলোকৰ মুখৰপৰা নিঃসৃত একোষাৰ বাক্যক যাতে আমি

অস্ত্ৰৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰোঁ। নাপাহৰিবা, সৰ্বত্ৰে খাদ্য আৰু যোনী বিচাৰকাৰী মনুবাদী এদলো সোচ্ছাৰ হৈ উঠিছে। কাৰ ঘৰলৈ অজাতি বোৱাৰী আহিল— এঘৰীয়া হ'ল, কোন বৰ্ণবাদীয়ে ক'ত ৰাজহুৱাকৈ কি মাংস খালে, কোনে চুটি কাপোৰ পিন্ধিলে, গাঁৱে-ভূঞে চলি থকা পৰকীয়া প্ৰেম, চেলিব্ৰেটীৰ বেডৰুম-বাথৰুম-ব্ৰেক আপ-পেটচ আপ-প্ৰেগনেন্সীৰ খবৰ, কোন ইউটিউবাৰে অনুপ্ৰাণিত কৰিছে আমাৰ উঠি অহা প্ৰজন্মক... এইবিলাক, এইবিলাক লিখা। কিমান যে কথা আছে লিখিব, জানানে তুমি? আমাৰ মুলুকত কণ্টেণ্টেই কণ্টেণ্ট। থপিয়াই আনা, বঢ়িয়াকৈ তেল-নিমখ-মছলা সানা, ৰ'দত দিয়া। তাৰ পিছত বুৰবুৰণি উঠাকৈ তেল গৰম হ'বলৈ দিয়া। বচ! মানুহৰ থপিওৱা-থপি লাগিব। অলপ বানান-চানান ইচ্ছাকৃতভাৱে ভুল কৰি এৰি দিবা। ফেচবুকত ঢেৰ পাণিনি টাইপ ব্যাকৰণবিদ বহি আছে, শ্বেয়াৰ কৰি কৰি শুধৰাবলৈ। ভিউৱাৰ্চ বঢ়োৱা, এনগেজমেণ্ট বঢ়োৱা। নেক্সট উইকত আমি নাম্বাৰ ওৱান হ'বই লাগিব।

সকলো ঠিকেই চলি থকা যেন লাগে, কিন্তু আচলতে নাই। কোনো ক'তো ভালে নাই। আনকি স্বয়ং সম্পাদক মহোদয়ো নাই। তেওঁৰ ওপৰতো বচ আছে। নিউজৰ নামত উৰাবাতৰি বিয়পাই কোনবোৰ ইচ্যুৰপৰা মানুহ আঁতৰাই ৰাখিব লাগে, তেখেতে জানে। সেই কথা বেদাৰ্কে জানে। ইনচ'মেনিয়াক বেদৰ্দী পৃথিৱীখনেও জানে, হিচাপ-নিকাচবোৰ ক'ত চলি থাকে। নিউজ চেনেলৰ অফিছত কামৰ অন্ত নাই। আঠ ঘণ্টাৰ ডিউটি গৈ গৈ প্ৰায়েই দহ ঘণ্টা হয়গৈ। ৰাতি ভাত বনাবলৈ এলাহ লাগে। হোটেল বন্ধ হৈ যায়। ভোকত থাকি থাকি তাৰ বুকুখন অনবৰতে জ্বলা-পোৰা কৰি থাকে। তেনেই দুৰ্বল হৈ পৰে সি। যেনে-তেনে সম্পাদকক দুদিনৰ ছুটী বিচাৰে।

—যোৱা। কিন্তু ঘূৰি আহি মোক ভাল ষ্ট'ৰী দিব লাগিব দেই।

আপোন ঘৰখনলৈ গুচি যায় সি। দেৰিকৈ শুই উঠে। মাকে পুতেক অহাৰ উলাহতে পাৰৰ মাংস ৰান্ধে, মাছ পোৰে, মানিমুনিৰ আঞ্জা ৰান্ধে।

— ভালদৰে খোৱা-বোৱা নকৰে নেকি? ইমান ক্ষীণাইচ যে? মাকে চিন্তান্বিত হৈ কৈ উঠে।

একো নকয় সি। তলমূৰকৈ ভাত খাই উঠি আহে। অৱসৰী জীৱন কটোৱা দেউতাকে কথা বেছিকৈ কোৱা হৈছে, মন কৰে সি। মিডিয়াৰ জগতখনৰ কথা জানিব খোজে।

— বুইছ' পোনা, চেনেলবোৰ চাবাই নোৱাৰি অ'। ইমান যে চিঞৰে ঐ। বাতৰি পঢ়াবোৰৰ ইঙতি-ভিঙতিকে চাবি নে, কাপোৰকে চাবি নে, হৈ-হাল্লাকে শুনিবি। অসমীয়া ভাষাটোকে ক'ব নাজানে হেৰ'। এবাৰ কোৱা শুনিলোঁ, মামণি ৰয়চম আৰু মাধৱেনৰ মাজত দুৰ্বাদল প্ৰেম আছিল বুলি। এবাৰ শুনিলো এইখন ঠাইত দৈ নিৰ্মাণ কৰে বুলি। বিন্ধে হেৰ' বিন্ধে। কেইটামানে আকৌ ইংৰাজীসুৰীয়া ভঙা ভঙা অসমীয়া কয়। আগেয়ে জনে' 'নমস্কাৰ, অব সমাচাৰ বিস্তাৰ ম্যে...'' বুলি কাণসঁতাত গোলাপ এপাহ গুজি চালমা চুলতানাই যেতিয়া দূৰদৰ্শনত বাতৰি পঢ়ে, উঠি যাবলৈকে মন নাযা। লিপষ্টিক-শাৰীৰ ৰং মণিবই নোৱাৰি। টি. ভি.টো ব্লেক এণ্ড হোৱাইট আছিল যে! পিছলৈ সৰলা মহেশ্বৰীৰ সৰল সৌন্দৰ্যয়ো আকৰ্ষিত কৰিছিল। অসমীয়াত পঢ়িছিল থুঁতৰিত তিলটোৰে সৈতে অৰুন্ধতী দত্তই। কি যে পৰিশীলিত ব্যক্তিত্ব আছিল প্ৰতিগৰাকী বাতৰি পঢ়োতাৰ। পোন্ধৰ মিনিট মন্ত্ৰমুগ্ধ হৈ বাতৰি শুনোঁতেই শেষ হয়। মেক আপ নাই, অভাৰ একটিং নাই, নাই কোনো বাহুল্য।

এৰা! সেইসময়ত ইলেকট্ৰ'নিক মাধ্যম নাছিল, আছিল দূৰদৰ্শন। আমাৰ হাতত একো গেজেট নাছিল, কোৱাণ্টাম ডাটা নাছিল... অথচ কিমান শান্তিপূৰ্ণ আছিল জীৱন। ঘৰলৈ আহিলে সদায় তাৰ এই অনুভৱ হয়।

এতিয়া সেইবোৰ সাধুকথা। হাতৰ তলুৱাত চাধা মলি মলি দেউতাকে কৈ থাকে চুবুৰীৰে ৰমেনক,

— দেখিছ' কি পৃথিৱী কি হৈ গ'ল। আমাৰ কাম নাইকীয়া হ'ল। আমিবোৰ এতিয়া অচল পাঁচ পইচা।

দৃশ্যটোৱে তাক "পঞ্চায়ত" নামৰ ৱেব-চিৰিজ এখনৰ দ্বিতীয় চিজনৰ "বনৰাকচ আৰু বিনোদ" বুলি চৰিত্ৰ দুটালৈ মনত পেলাই দিলে। "দেখ ৰাহা হ্যে না বিনোদ" বুলি দেশৰ অজস্ৰ সমস্যাক লৈ মিম তৈয়াৰ কৰি চ'ছিয়েল মিডিয়াত এৰি দিয়া হৈছে।

— অকল তয়েই অচল টকা নহয় দে'তা। ময়ো! তোৰ পুতেক হ'লো যে। চা চোন, ক'ব নোৱাৰাকৈয়ে যে আমি মিডিয়াসৃষ্ট জালবোৰত ভৰি দিছোঁ। নিউজ নহয়, ভিউজ পঢ়ো আমি। হালধীয়া হৈ পৰিছে অধিকসংখ্যক সংবাদকৰ্মী। সাংবাদিকতা এতিয়া এথিকচ বুলি কোনো কথা নাই। চৰকাৰৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰা মানেই বিজ্ঞাপন বন্ধ। সেয়ে আকৰ্ষণীয় আৰু মানুহৰ চকু কঁপালত তুলিব পৰা, অবাস্তৱিক শিৰোনাম, ভুৱা তথ্যৰে অদ্ভুত বাতৰি কেতবোৰ লিখিবলৈ আমাক বাধ্য কৰোৱা হয়, যাতে মানুহে আচল ইছ্যুবোৰ পাহৰি যায়। চ'ছিয়েল মিডিয়াৰ লিংকত গৈ গৈ কাৰ বেডৰুমত কি হৈছে, সেইবোৰ কথা লৈ ব্যস্ত হৈ থাকে মানুহ। নহ'লেনো মানুহবোৰ ইমান বোবা হয়নে?

হক কথাত মাত এযাৰ নামাতে, জাননে দে'তা!

— জানো জানো পোনা। এনেয়েনো চুলি পকালোনে আমি। ভেড়াৰ দেশত শিয়াল ৰজা।

গুৱাহাটীলৈ উভতিবৰ পৰত ঘৰৰ চাউল এমোনাৰ লগতে মাকে ঘৰত কৰা খাৰলি অকণমানো বান্ধি দিয়ে।

— ভালকৈ খোৰা-বোৰা কৰিবি। দীঘল চুলিবোৰ কাটিবি।

সি মানুহহাললৈ দুনাই ঘূৰি চাব নোৱাৰে। হনহনাই দীঘল পদূলিটো পাৰ হয়।

****

জাৰ পৰিছে অকণ অকণ।

এই দিনবোৰ তাইৰ ভাল লাগে।

লাইশাক আৰু ধনীয়াৰ বাবে।

বহুদিন শোৱাকোঠাৰ পূব দিশৰ খিৰিকীখন খোলা নাছিল মিনাৰ্ভাই। সেইদিনা কি বা মন গ'ল, খুলি দিলে পুৱাতেই। ঘৰৰ মালিকৰ ঘৰৰ বাৰীত হালি-জালি এডৰা লাইফুল ফুলিছে। তাই চাই থাকিল, চাইয়েই থাকিল। অকাৰণে বিহ্বল হ'ল। কিয় হ'ল, নুবুজিলে নিজেও। গুৱাহাটীত থকা দুবছৰ পাৰ হৈ গৈছে তাইৰ। তথাপি যেতিয়াই তেতিয়াই ঘৰলৈ মনত পৰিলে দুচকু ভৰি উঠে তাইৰ।

পিছদিনা একোছা লাইফুল তাই চিঙি আনিলে। এচপিৰিণৰ টেবলেট এটা ফুলদানিৰ পানীত ভাঙি দি তাতে লাইফুলজোপা সজাই থ'লে। ফুলদানিত সজাই থোৱা ফুলবোৰৰ আয়ুস মাথোঁ চাৰি-পাঁচদিন। তথাপি ভাল লাগে তাইৰ। তাই ভাবে, তাইৰো এদিন নিউজ ৰিডাৰ হোৱাৰ সপোন পূৰা হ'ব। সপোনবোৰত কোমল পাখি গজে। আহ! বেদাৰ্কো এদিন সংবাদ জগতখনত সুপ্ৰতিষ্ঠিত হ'ব। দুয়ো মিলি এটি ফ্লেট কিনিব, সৰুকৈ পৰিয়াল এটা হ'ব। মানুহে চিনি পাব সিহঁতক। ভাবিয়েই ভাল লাগে। তাই ফ'নত তাৰ ফ'ট' এখন উলিয়াই চুমা এটি খায়।

ইফালে চাকৰি ইস্তাফা দি বেপৰোৱা ভাৰত চেনেলৰ অফিচৰপৰা ওলাই আহে বেদাৰ্ক। ভোকত আছিল, তাতে সম্পাদকৰ গালা-গালি। সহকৰ্মীৰ নীৰৱতা। ধৈৰ্যৰ সীমা পাৰ হৈ গ'ল তাৰ। মুখেদি চিএৱৰ এটা ওলাই আহিল তাৰ। বহুদিনৰ পৰা ভিতৰত দবাই থোৱা চিএৱৰটো।

ইয়াৰ পিছত কি হ'ব, সি নাজানে। কিন্তু এই মুহূৰ্তত সি যৌনতাড়না অনুভৱ কৰিলে। লগতে প্ৰচণ্ড ভোকো লাগিল তাৰ। এই দুয়োটা ভোক নিৰ্বাপিত কৰিব পৰা এটা নামেই মনলৈ আহিল তাৰ। লগে লগে সি ফ'নটো উলিয়ালে,

—ৰুমতে আছানে? গৈ আছো মই। গা ধুম। ভাত খাম।

খৰধৰকৈ মিনাৰ্ভাই বেচিনত পৰি থকা বাচনবোৰ ধুই পেলায়। ৰাস্তালৈ ওলাই গৈ গোঁহাই দাৰ দোকানৰ পৰা গাহৰি মাংস অকণ আনেগৈ। লাইশাক দুডালমান মেটেক মেটেককৈ ভাঙি কেৰাহীত দি দিয়ে। ভোটজলকীয়া এটা কুটি দিয়ে। আদা-নহৰু থেতেলিয়াই দিয়ে। গুণগুণাই থাকে মৌচুমী ভৌমিকৰ গান। গাহৰি ৰান্ধিবলৈ অকণো আমনি নাপায় তাই। তাইৰ ৰুমমেট ঘৰলৈ গৈছে। সেয়ে কামৰ মাজে মাজে দুয়োখন বিচনা লগ লগাই ধুনীয়াকৈ হালধীয়া বেডশ্বিট পাৰে তাই।

ভবাতকৈ সোনকালে বেদাৰ্ক আহে। আহিয়েই গা ধুবলৈ সোমায় সি। তাই টাৱেল এখন লৈ ৰৈ থাকে বাহিৰত। সি বাথৰুমৰ পৰা ওলাই আহিয়েই তাইক নিজৰ কাষলৈ লাহেকৈ টানি নিয়ে। লাহে লাহে প্ৰেমাকূল ওঁঠেৰে সি চুমি যায়. তাইৰ গ্ৰীৱা, ডিঙি, বুকুৰ উঠন অংশ। মিলনাকাংক্ষী দুটি শৰীৰ পূৰ্বৰাগত মজি থাকে। খুলি দলিয়াই দিয়ে তাইৰ বক্ষবন্ধনী। একেটা কেম্পাচতে মালিকৰ ঘৰত কোনোবাই দ্ৰুত আঙুলি-চালনাৰে চেতাৰ বজাইছে। কিবা এটা বুজাব নোৱাৰা পুলকত বেদাৰ্কে পাহৰি পলাইছে তাৰ ক্লেশ-ক্লান্তি, দুৰ্ভাৱনা-যন্ত্ৰণা। কিন্তু, কিন্তু... হঠাতে তাৰ মূৰে কাম নকৰা হৈ যায়। দপকৈ নুমাই যায় উত্তেজনাৰ জুই। শিথিল হৈ পৰে সংগমকামী লিংগ।

— আবে, কি হৈছে বে! আকৌ সেইটো গোন্ধ।

— কি? কি গোন্ধ?? কি কৈছা, মই বুজা নাই।

— তোমাৰ গাটো...

সচকিত হৈ উঠিল মিনাৰ্ভা। বেদাৰ্ক অহাৰ আগে আগে তাই নিজৰ গাত সুগন্ধি চটিয়াইছে, ব'ডী লোশ্বন লগাইছে। মিলনোন্মুখ তাই সেয়ে দস্তুৰমত বিৰক্ত হ'ল তাৰ আচৰণত।

— কি হৈছে? কোৱা।

— লাইশাকৰ ফুলবোৰৰ দৰে গোন্ধাইছা দেখোন। কি জানো হৈছে মোৰ। অনবৰতে এই গোন্ধটো পাই থকা হৈছোঁ।

খিলখিলাই হাঁহি দিলে তাই।

— বুদ্ধু, লাইশাকেৰে গাহৰি ৰান্ধিছোঁ তোমাৰ বাবে। আৰু চোৱা ৰুমত আজি সঁচাকৈয়ে লাইফুল আছে।

তাই তাক হাতত ধৰি ফুলদানিটোৰ ওচৰলৈ লৈ গ'ল। লগতে তাই অনৰ্গলি কৈ গ'ল সপোনবোৰৰ কথা। তাৰ অস্বস্তিৰ মাত্ৰা বাঢ়ি গ'ল। এইজনী ছোৱালীক কোন স'তে বাৰু ক'ব সি চাকৰি এৰি অহাৰ কথা! মহানগৰীত এটা সপোনৰ ইমান দাম। প্ৰতিটো খোজতে ইমান চলনা। ইমানবিলাক অৰ্ধসত্যৰ জাল। পদে পদে পাতি থোৱা চিটিকা। আপোচৰ বাদে ৰাস্তা নাই। খালী পকেট!

চেনচেছ'নেল নিউজ লিখিব নোৱাৰিলে, ফেচবুক-

টুইটাৰত ট্ৰেণ্ডিং কৰাব নোৱাৰিলে সম্পাদকৰ গালি। ইফালে চ'ছিয়েল মিডিয়াত ৰাইজৰ কুকুৰে কাঁইট নোখোৱা গালি! মাজতে খালী পকেট বাল! নিজৰ ওপৰতে তাৰ ধিক্কাৰ ওপজে।

আজি ওলাই অহাৰ সময়ত সি গেটৰ মুখত ৰৈ নিউজ চেনেলৰ প্ৰকাণ্ড অফিচটোলৈ শেষবাৰৰ বাবে মূৰ তুলি চাইছিল। সহাস্যবদনে হাতসাবটি প'জ দিয়া প্ৰধান সম্পাদকজনৰ ডাঙৰ কাট আউট এটা লগাই থোৱা আছে। কিমান দৰমহা পায় তেখেতে বাৰু? চেনেল মালিকৰটো টকাই টকা। সি ঢুকি নোপোৱা কথা এইবিলাক। যিটো প্ৰতিষ্ঠানৰ বাবে সি দিন-ৰাতি একাকাৰ কৰি দিছিল, প্ৰায়েই লঘোণতে থাকি ডিউটি কৰিছিল, তাৰ পৰা মন গ'লেই লাঠ মাৰি উলিয়াই দিব পাৰি।

তাৰ দৰে অপাংক্তেয় প্ৰাণীবোৰ আচলতে ক্লিচ্ছে। সিহঁতৰ জীৱনবোৰো ক্লিচ্ছে।

বৰ অসহায়বোধ হয় তাৰ। বৰ অপৰাধবোধ হয় মিনাৰ্ভাৰ ওচৰতো। বেচেৰী! এদিন তাইৰ সপোনবোৰ পূৰা হওক। কিন্তু তাইৰ আশে আশে ইমান হালধীয়া। এই মোহ বৰ ভাল নহয়। আকৌ তাৰ উশাহ বন্ধ হৈ যাব যেন বোধ হয়।

সন্ধিয়াৰ লগে লগে সি ওলাই আহে। ইচ্ছা কৰিয়েই পাৰ্চ আৰু ফ'নটো তাইৰ কোঠাত এৰি থৈ আহে সি। অ'ট' এখনত উঠি সি কামাখ্যা গেটৰ ফালে কোলাহলবোৰৰ পৰা দূৰলৈ গৈ থাকিল। আলোকোজ্জ্বল মহানগৰখনত সি এতিয়া বেকাৰ সপোন। এটা মস্ত জিৰ'। তাৰ জীৱনটো ক্লিচ্ছেৰ বাদে আন একো নহয়।

— এই ভাইটি, এই কণতে ৰখাই দিয়া। অ'ট' চলোৱা ল'ৰাজন কিছু আচৰিত হ'ল।

— এইখিনিতে কিয় নামে দাদা? একো নাইচোন।

বেদাৰ্কে হাঁহিলে মাথোঁ।

—জীৱনটোত আচলতে একো নাই জানানে, ভাইটি। চব ক্লিচ্ছে। তুমি মই কোনো এই দুনীয়াত অপৰিহাৰ্য নহয়। তোমাক লাঠ মৰাৰ আগেয়ে সেয়ে তুমি লাঠ মাৰি দিব লাগে।

অ'ট'খন গুছি গ'ল। সি নিচাত আবোল-তাবোল বকা বুলি ধৰি ল'লে চাগে'।

এইবাৰ বেদাৰ্কে ৰেললাইনে ৰেললাইনে খোজকাঢ়িবলৈ ধৰিলে। সি দেখিলে, চ'ডিয়াম লাইটৰ পোহৰে গুৱাহাটীখন হালধীয়া কৰি তুলিছে। আকাশখনো ক'লা-হালধীয়া। তাৰ আঙুলিবোৰো হালধীয়া। ৰেললাইনৰ শিলৰ ফাঁকে ফাঁকে লাহে লাহে হালধীয়া ফুল কিছুমানে মূৰ দাঙি উঠিছে। সি বুজিলে, তাৰ আৰু নিস্তাৰ নাই। সি পৃথিৱীখনক লাঠ মাৰিবলৈ সাজু হ'ল।

দূৰৈত ৰেলৰ উকি। এইবাৰ সি পথালি হৈ ৰেললাইনত শুই দিলে।

ঝক্ ঝক্কৈ আঠ বাজি ত্ৰিশ মিনিটৰ ৰেলখন পাৰ হৈ গ'ল।

মিনাৰ্ভাই তেতিয়া ফুলদানিৰ পানী সলাবলৈ লৈছিল। তাই দেখিলে, টেবুলতে তাৰ ম'বাইল আৰু পাৰ্চটো থাকি গ'ল।❑

ভাগি যোৱা ডেউকা

দিপালী হাজৰিকা

পক্ষীৰ কলৰৱ, পাহাৰীয়া নিজৰাৰ কূল কূল শব্দ হাতীৰ চিঞৰ বেলি লহিওৱাৰ লগে লগে শৰালী জাকে জাক পাতি উৰি যোৱা এইবোৰ দৃশ্য পাঞ্চালীৰ চিনাকী নাছিল। বন বিভাগত চাকৰিটো পোৱাৰ পিছত তাইৰ বৰ আপোন হৈ পৰিল। সেয়ে তাই কৰ্তব্যৰ পৰা আহি উপলব্ধ হোৱা অপৰূপ দৃশ্যাৱলী চাই চকু শাত পেলাই হাতী পোৱালীটোক মাকে কিদৰে মূৰেৰে চম্ভালি ৰাখে এই দৃশ্যবোৰ চাই তাই নিজৰ সৰু কালছোৱালৈ মনত কৰি যায়। সৰুতেই দেউতাকে মাকক এৰি যোৱা পিছৰ পৰাই আলফুলীয়া বাল্যকাল ধুনীয়া গোলাপ নাহৰ পাহীবোৰ দৰে পাহীবোৰৰ দৰে অজানিতে সৰি গ'ল। ঘনাই সলাই থকা সাজবোৰ লাহে লাহে এসাজলৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল।

বাইদেউ আপুনি অকলে ৰাষ্টাত খোজকাঢ়ি আছে। এতিয়া জীৱ-জন্তু পাইচাৰি কৰাৰ সময়। আপুনি ঘৰলৈ যাওঁক বন কৰ্মী এজনৰ মাতত পাঞ্চালী চক্ খাই উঠিল। কি যে অতীত ইমান আমনি দি থাকে পাঞ্চালীয়ে ভাবিলে। এৰি অহা দিনবোৰ বৰ্তমানলৈ আনিব নিবিচাৰে তথাপি দেখোন ভুমুকি মাৰি থাকে। মোবাইল ফোনটো বাজি উঠিল মাকৰ ফোন দিনটোত কিমানবাৰ আহে নকৰিব বা কিয়। মাকেই তাইৰ আশা ভৰষাৰ থল। মাকে মাথোন নিজৰ জীৱনটোৰ সপোন দেখিলে বাস্তৱ নহ'ল।

পাঞ্চালীৰ চকু পৰিল এহাল কপৌ। ইটোৱে-সিটোক ওঠ দুটা লগাই আছে তাইৰ হাঁহি উঠি গ'ল কি যে আৱেগিক। তাই ভাল পোৱা এনেবোৰৰ পৰা সদায় দূৰত থাকিব বুলিয়েই কথাবোৰ ভাবি তাই কেতিয়া কোঠা পালেহি গমেই নাপালে। কৰিবলগীয়া কামৰ তালিকাখন চালে। জীৱনটো কামৰ মাজেদিয়েই পাঞ্চালীয়ে পাৰ কৰিব বিচাৰে। নিশাৰ নিস্তব্ধতাত কুলি-কেতেকীৰ মাততহে ব'হাগ অহাৰ জাননী পালে। বিভিন্ন উৎসৱ-পাৰ্বন তাই মনৰ পৰা কেতিয়াবাই মচ্ খুৱাই পেলাইছে।

এটা সময় আছিল যেতিয়া তাই মাক-দেউতাকৰ লগত বিহু চাবলৈ যোৱাৰ কথা ৰিনিকি ৰিনিকি তাইৰ মনৰ মনিকোঠাত সোমাই আছিল। কিন্তু সেই আনন্দ বৰ ক্ষণস্থায়ী। তাৰ পিছত অচিন ধুমুহা আহিল। মাক-দেউতাকৰ দাম্পত্য জীৱন ছাৰখাৰ হ'ল। এই ধুমুহাত বিধ্বস্ত হ'ল পাঞ্চালী নামৰ কণমানিজনী সৰু সৰু কথাবোৰত আমি একো গুৰুত্ব নাই বুলি ভাবো। কিন্তু সময়ত সিয়ে একোখন প্ৰাচীৰ হয়। বুজি পোৱা নোপোৱা বয়সতে তাই বহু ঘটনা চকুৰ আগত দেখিলে সেয়ে তাইৰ মনটো বিদ্ৰোহী হৈ পৰিল।

তেল বিভাগত দেউতাকে চাকৰি কৰিছিল। মাকে খুব লাহ-বিলাহৰ মাজেদিয়েই জীৱনটো পাৰ কৰিছিল। হঠাৎ মাকৰ কক্ষচ্যুত হ'ল। মাক-দেউতাকৰ জীৱনত আউল লাগিবলৈ ধৰিলে। নৈশপাৰ্টি দুয়োৰে বেছি হ'ল। পাঞ্চালী সৰু হ'লেও তাই এইবোৰ ভাল নাপাইছিল। চুবুৰীৰ গিৰিজা জেঠাই ঘৰত থৈ গৈছিল। জেঠায়ে শাক-পাত দি ৰন্ধা ভাতকেইটা বৰ তৃপ্তিৰে খাইছিল। আজিও তাইৰ মুখত লাগি আছে। সময় বাগৰাৰ লগে লগে মাক-দেউতাকৰ মাজত এটা ফাঁক হ'বলৈ ধৰিলে, দুয়ো দুয়োৰে ভাল লগা কথাবোৰ কৰিবলৈ অপ্ৰস্তুত হ'ল। দেউতাকৰ কাণত কোনোবাই বসন্তৰ বতৰা দিলে আৰু মাকে চেষ্টা নকৰিলে দেউতাকক মৰমৰ বান্ধোনেৰে বান্ধিবলৈ। তেওঁলোকৰ দুয়োৰো মাজত দূৰত্ব বাঢ়ি আছিল। সৰু-সুৰা কথাবোৰ যদি আমি এৰা-ধৰাকৈ সময়ত ইয়াৰ পৰিণাম ভূগিব লগা হয়। পাঞ্চালী খোৱা-বোৱাৰ সময় নোহোৱা হ'ল। মাজৰাতি মাক-দেউতাকৰ কাজিয়াত ভয় খাই সাৰ পাই উঠে। পাছলৈ এই ভয় ভাব প্ৰায়ে হ'বলৈ ধৰিলে। সময়ত নোখোৱাৰ বাবে তাইৰ খাবলৈ মন নোযোৱা হ'ল আৰু এদিন ভাবিব নোৱাৰাকৈ মাকে পাঞ্চালীক লৈ বৈবাহিক জীৱনৰ ইতি পেলাই বিপৰীত দিশে গতি কৰিব লগা হ'ল।

মাকৰ মাক-দেউতাকে সহায়ৰ হাতখন আগবঢ়াই নিদিয়া হ'লে পাঞ্চালীয়ে নিজৰ ভৰিত থিয় হ'ব নোৱাৰিলে হয়। মাকৰ শিক্ষাগত অৰ্হতা থকা বাবে মূৰ গুজিবলৈ চাকৰি এটা পালে। কষ্টৰে সিহঁতৰ দিনবোৰ পাৰ হ'ল। এতিয়াহে মাকে বুজি পালে বস্তুৰ মূল্য কিমান আগৰ কিমান বস্তু নষ্ট হৈছে এইদৰে খোৱা বস্তুৰ অপচয় কৰিলে পিছত তাকে লৈ হায় হায় কৰি থাকিব লগা হয়।

পাঞ্চালীয়ে নিজৰ ভৰিত থিয় হোৱাৰ চেষ্টাৰ পঢ়া-শুনা কৰি প্ৰতিযোগিতামূলক পৰীক্ষা ইত্যাদিৰ মাজতে ছাত্ৰ জীৱন

পাৰ কৰিলে। বন বিভাগত চাকৰি পোৱাৰ পিছত মাকলৈ পাঞ্চালীয়ে নিয়মিত টকা পঠিয়াই তাকে। মাক যেন পিছৰ জীৱনটো আনন্দৰে কটায়। বনকৰ্মী দিবাকৰে ক'লে— "সিদিনা গড় পোৱালী এটা চোৰাং চিকাৰীৰ কবলত পৰিছিল প্ৰাঞ্জল দত্তইহে চালে'। কোন প্ৰাঞ্জল দিবাকৰ পাঞ্চালী বাইদেউ বৰ ভাল লগা বহৰি স্কুলত শিক্ষকতা কৰে এনে মানুহ থাকিলে আমাৰ কাৰণে ভাল পাঞ্চালীয়ে ক'লে তেনেতে কলিং বেলটো বাজি উঠিল "আপুনি পাঞ্চালী দত্ত নেকি মই দুজন চোৰাং চিকাৰীৰ অনুসন্ধান পাইছো আপুনি দুজন বনকৰ্মীক পঠিয়াই দিব। মই আপোনাক খবৰটো দিবলৈ আহিলো আপোনাৰ দৰে এনে লোক থাকিলে আমি চোৰাং চিকাৰীৰ পৰা বহু পৰিমাণে ৰক্ষা পালো হয়, এই সম্পদবোৰৰ প্ৰতি দায়বদ্ধতা প্ৰতিজন নাগৰিকৰে নহয় জানো পাঞ্চালীয়ে একে উশাহে কথাখিনি কৈ গ'ল।

পাঞ্চালীয়ে প্ৰাঞ্জল গুচি যোৱাৰ পিছতো দেৰিলৈকে বাহিৰলৈ চাই থাকিল। সঁচা অৰ্থত এজন ভাল মানুহৰ লগত মুখামুখি হ'লো নেকি দিবাকৰে কথাটো সাক্ষাৎ কৰিলে।

আবেলি তাই সদায় জিন্‌চ পেণ্টটোৰ ঠাইত এজোৰ ধুনীয়া মেখেলা-চাদৰ পিন্ধিলে। সামান্য প্ৰসাধন কৰিলে। আইনাখনৰ সন্মুখত নিজকে চালে আৰু ফুৰিবলৈ ওলাই আহিল। দিবাকৰে বাটতে পালে 'বাইদেউ আপুনি প্ৰাঞ্জলদা হঁতৰ ঘৰৰ ফালে যায় নেকি মানে আপুনি সদায় পিন্ধা পোছাক জোৰ পিন্ধাৰ বাইয়ে সেইবাবেই সুধিলো। পাঞ্চালী যেন ধৰা পৰি গ'ল। এইবোৰ কথাটো তাই কোনোদিন প্ৰশয় দিয়া নাছিল। এয়া তাই কাৰ মুখামুখি হ'ল এয়াচোন প্ৰাঞ্জল তাইৰ কাণ-মূৰ গৰম হৈ গ'ল। এইফালে আপুনি কলৈ যায় সৌৱা আমাৰ ঘৰখনক। মাৃদেউতাৰ লগত পৰিচয় কৰাই দিওঁ। যন্ত্ৰচালিতৰ দৰে পাঞ্চালী কেতিয়া প্ৰাঞ্জলহঁতৰ ঘৰ পালে চা-চিনাকি চাহৰ পৰ্ব শেষ কৰি ঘৰ পালেহি তাই নিজেই ক'ব নোৱাৰে। প্ৰাঞ্জলহঁতৰ ঘৰখন ইমান সাধাৰণ কোনো কথাৰ জটিলতা নাই। লাহে লাহে প্ৰাঞ্জলৰ প্ৰতি কোনোবাখিনিত ভালপোৱাৰ অনুভূতি জাগি উঠিছে। নাই নাই তাই এনে মেৰপেচত কেতিয়াও নোসোমাই। এদিন মাকে তাইৰ অনুভৱবোৰ বুজি পোৱা হ'ল। মাকে জীৱনৰ শেষ বয়সত উপলব্ধি কৰিছে নিজে কৰা ভুলবোৰ ছোৱালীজনীয়ে নকৰক। বাহ্যিকতাক আগস্থান দিয়া বাবেই তেওঁৰ সংসাৰখন ভাগি গছল। ভালপোৱাত আন্তৰিকতা লাগে। মাজনী প্ৰাঞ্জল সঁচা অৰ্থত এটা ভাল ল'ৰা-সুখ-দুখৰে শান্তিৰে এমুঠি খাই থাকিব পৰাটোৱেই বৈবাহিক জীৱন। মাকৰ কথক পাঞ্চালীৰ মনটো ফৰকাল হ'ল।

প্ৰাঞ্জলক আজি চাহৰ বাবে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব আৰু তাইৰ মনৰ কথাও জনাব। যথাসময়ত প্ৰাঞ্জল আহিল নাটকীয় নকৰাকৈ প্ৰাঞ্জলে সুধিলে কিবা আপোনাৰ উদ্দেশ্য আছিল নেকি? পাঞ্চালীয়ে চাহ কাপ প্ৰাঞ্জলৰ ফালে আগবঢ়াই ক'লে— 'আপোনাক মোৰ জীৱন সঙ্গী কৰিব বিচাৰো"। প্ৰাঞ্জলক কোনোবাই যেন বুকুত ভুকু মাৰি দিলে। অতীত পুনৰ ৰোমন্থন।

আপুনি একো নকলে যে মোৰ প্ৰস্তাৱটো ভাল লগা নাই নেকি। মই আপোনাক পোনপটীয়াকৈ কোৱাত বেয়া পালে নেকি। মই আপোনাক আজি আপুনি বিচৰাৰ উত্তৰটো দিব নোৱাৰিম। আবেলি কোনোবাই অচিনাকী আগন্তুকে বন্ধ কাম এটা দি গ'ল আপোনাক আপুনি বিচৰাৰ দৰে উত্তৰটো দিব নোৱাৰিলো আপোনাৰ দৰে ৰিয়া নামৰ ছোৱালী এজনীয়ে একে প্ৰস্তাৱকে দিছিল আৰু তাইৰ প্ৰস্তাৱত মই সন্মতি জনাইছিলোঁ দিন বাগৰাৰ লগে লগে তাইৰ প্ৰতি মোৰ ভলোপৰা গভীৰ হ'বলৈ ধৰিলে। কিন্তু সময়ত মাষ্টৰ মানুহৰ লগত বিয়া হ'লে তাইৰ জীৱনটো অথলে যাব। গতিকে ৰিয়াই মোৰ ভালপোৱা মূল্যহীন কৰি গুচি গ'ল। ৰিয়াক হৃদয়ত আজিও সজীৱ কৰি ৰাখিছো সেয়ে মই আপোনাৰ উত্তৰটো দিব নোৱাৰিলো।

ইতি প্ৰাঞ্জল

পাঞ্চালীয়ে চিঠিখন লৈ হুক্‌হুক্‌কৈ কান্দি পেলালে। তাই প্ৰথম প্ৰেম নিবেদনতে ব্যৰ্থ। বন বিভাগৰ কামৰ মাজতে তাই ভালপোৱা সৰ্পি দিব পশু-পক্ষীৰ সুমধুৰ মাতে আনি দিব শান্তিৰ বতৰা পিছলৈ প্ৰাঞ্জলে বিভিন্ন ধৰণে সহায়ৰ হাত আগবঢ়ালে। পাঞ্চালীয়ে নিষ্ঠাৰে কাম কৰাৰ বাবে চৰকাৰৰ পৰা মেডেল পালে প্ৰাঞ্জলে প্ৰথম পাঞ্চালিক অভিনন্দন জনালে। পাঞ্চালীৰ লোতক বৈ আহিল বিষাদৰ নে আনন্দৰ।❑

গল্পকাৰৰ ঠিকনা ঃ ধনুৱা নগৰ, তেজপুৰ, শোণিতপুৰ

শেষৰ আগত

ইলামণি শইকীয়া

আজি ১ মে', শ্ৰমিক দিৱস। অৱসৰী বিনোদনৰ বাবে এটা দিন। আজি নিজৰ সৈতে নিজে কথা পতাৰ এটা সুযোগ...

ওহো আজি নয়নাই শ্ৰমিকৰ কথা পাতিব খোজা নাই কাৰো লগত। ইতিহাস খুঁচৰি উলিয়াই আনিব খোজা নাই লাঞ্ছনা-বঞ্চনাৰ দীৰ্ঘম্যাদী লক্ষ্মণৰেখা অতিক্ৰমি উদয় হোৱা এটা বিপ্লৱী দিনৰ অতীত গাথা। আজি তাইৰ কলেজ বন্ধ শ্ৰমিক দিৱসৰ বাবে। সেয়ে আজি তাই নিজৰ সৈতে উদ্‌যাপন কৰিব খুজিছে এটা দিন। এই মুহূৰ্তত শ্ৰমিক দিৱসক তাই মুখ্য স্থান দিয়া নাই। আজি তায়ে তাইৰ বাবে এক মুখ্য চৰিত্ৰ। কালিলৈকে কথাবোৰ কিমান ৰঙীন আছিল, সহজ আছিল, বৈধ আছিল! আজি ফেচবুক, ৱাটচ এপ, মেচেনজাৰ, ইনষ্টাগাম একাষৰীয়াকৈ থৈছে তাই। ম'বাইলৰ ডাটা অফ। নাই ম'বাইলৰ চুইটচ্ অফ কৰি থোৱাই ভাল।

পুৱা ৯-৩০ বজাত সাৰ পাইছে আজি নয়নাই। ৰাতি ৩টা লৈকে ফোনত ৰঙীন বাৰ্তালাপত মজি আছিল তাই আৰু প্ৰিন্স। যিহেতু কলেজ বন্ধ সিহঁতৰ। পলমকৈ উঠিব পাৰিব। ৰাতিপুৱা ভাগলৈ অহা গভীৰ টোপনিত তাই এটা সপোন দেখিছিল। খোজকাঢ়িলে আগলৈ হাওলি যোৱা এজন মানুহ... এজন শ্ৰমিক দিৱস বুজি নোপোৱা শ্ৰমিক। দেউতাকৰ পিছে পিছে নৈৰ পাৰত কঁচু-ঢেঁকীয়া বুটলি ফুৰা এজনী ৰঙা-বগা জাপৰী ছোৱালী। দেউতাকৰ হিয়াৰ আমঠু...দেউতাকৰ সহায়কাৰী।

'ব'ল তোক আজি নামদাঙত সাঁতোৰ শিকাম...'

টুপুংকৈ পানীৰ তলত বুৰ গৈ ভুটুংকৈ অলপ আঁতৰত ওলোৱা ছোৱালীকণক দেউতাকে কোনোদিন আৰু সাঁতোৰ নিশিকালে। আস্! জলকুৱঁৰীয়ে টানি লৈ যোৱা হ'লে কলিজাকণক তেওঁ কাৰ মুখ চাই জীয়াই থাকিল হয়! সেই মানুহজনৰ দুচকুৰেদি নিগৰি অহা চকুপানীয়ে তাইৰ দুগাল তিয়াই পেলাইছিল সপোনতে। দেউতাকৰ হিয়াৰ আমঠু ছোৱালীজনী এতিয়া ডাঙৰ হ'ল। বহু সিদ্ধান্ত নিজে ল'ব পৰা হ'ল। অথচ সকলো সিদ্ধান্ত জানো তাই শুদ্ধকৈ ল'ব পাৰিছে বা পাৰিব! ভালপোৱাজনক (?) একাত্মকৈ পোৱাৰ হেঁপাহে ইতিমধ্যে প্ৰিন্স আৰু তাই দুয়োটাকে কাবু কৰি আনিছে। বন্ধনহীন জীৱনৰ পাৰভঙা যৌৱনৰ উপভোগ সিহঁতেও কৰিব বিচাৰে লগৰবোৰৰ দৰে। "জীৱন দুদিনীয়া" এই আপ্তবাক্যশাৰী নিতৌ আওৰাই এই দুদিনীয়া জীৱনটো অকণো নষ্ট নকৰাকৈ পকা আমৰ গুটিটোত লাগি থকা শেষৰকণ ৰসো চুহি চুহি খোৱাৰ দৰে জীৱনৰ সমস্ত ৰস সিহঁতে পিব বিচাৰে।

যোৱা এসপ্তাহ মানৰ আগত তাই আৰু প্ৰিন্সে প্ৰায় অপমান কৰি অহা, তাইৰ মাকৰ বয়সৰ মানুহগৰাকীৰ কথাবোৰ যিবোৰ তাই আৰু প্ৰিন্সে ইতিমধ্যে পাহৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল আকৌ হঠাতে বিজুলী চমকাৰ দৰে তাই মনত ভুমুকি মাৰিলে। "বুজিছা ভাইটি-ভণ্টিহঁত, তোমালোক আলট্ৰা মডাৰ্ণ বুজি পাইছোঁ। আৰু তোমালোকে কোৱাৰ দৰে নিজৰ জীৱন তোমালোকৰ নিজৰ কথা। কিন্তু সকলো ভাৰাঘৰৰ মালিককে তোমালোকে বিবেকহীন, নৈতিকতাবিহীন, লুভীয়া বুলি নাভাৱিবা। লাগিলে ঘৰ বছৰ বছৰ ধৰি এনেয়ে পৰি থাকিব। কিন্তু 'লিভ ইন'ৰ দৰে অসমীয়া সনাতন সংস্কৃতিৰ পৰিপন্থী দুস্কৃতি, ব্যভিচাৰ মোৰ তেজ-ঘাম মিহলি হৈ থকা ঘৰৰ চাৰিসীমাত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ নিদিওঁ..."

প্ৰিন্সে মানুহগৰাকীৰ লগত সমানে তৰ্ক কৰিছিল। (কিন্তু যুক্তিবোৰ কিমান যে দুৰ্বল আছিল তাৰ তাইৰ আজিহে ভালকৈ বোধগম্য হ'ল।) নয়নাই তাক ৰখাই মানুহগৰাকীক কৈছিল— "আপুনি কোন যুগত বাস কৰিছে বাৰু...আমি এতিয়া সাবালক। এতিয়া আইনৰ মতেও আমি একেলগে থাকিব পাৰো, যি মন যায় কৰিব পাৰোঁ..."

মানুহগৰাকীয়ে সিহঁতলৈ শান্ত দৃষ্টি দি কৈ উঠিছিল— "বুজিছা মইনাজনী, আইন আৰু আৱেগ একে নহয়। যৌৱনৰ এচোৱা সময় আমিও কটাই আহিছোঁ। বয়সৰ চঞ্চলতাই আমাকো চুইছিল। তথাপি আমি মা, দেউতাৰ সন্মানৰ কথা ভাৱিছিলোঁ। সমাজৰ প্ৰতি থকা আমাৰ দায়িত্বৰ কথা ভাৱিছিলোঁ। জন্ম দি, লালন-পালন কৰি, আমাক লৈ সপোন দেখা মা-দেউতাক কষ্ট দি ক্ষণিকৰ সুখৰ বাবে আমি লালায়িত হোৱা নাছিলোঁ। আৰু তুমিটো ছোৱালী। ভৱিষ্যতৰ এখন ঘৰৰ দায়িত্ব তোমাৰ ওপৰত

থাকিব। এখন সমাজৰ সুস্থিৰতা তুমি সংস্কাৰ দি ডাঙৰ কৰা সন্তানে নিৰ্ধাৰণ কৰিব। শুনিবলৈ বেয়া যদিও কওঁ যাক, তোমালোকে মৰ্ডাণ ৰূপত 'লিভ ইন' নাম দিছা সেয়া আগতেও আছিল।নামটো এইমুহূৰ্তত তোমালোকৰ আগত মই ল'ব বিচৰা নাই। তেতিয়া মাত্ৰ বেলেগ নাম আছিল তাৰ। সেই কু-প্ৰথাই আকৌ নতুন ৰূপত ভুমুকি মাৰিছেহি। প্ৰথমতে প্ৰেম কি শিকি-বুজি লোৱা, প্ৰেমৰ মাজেৰে ইজনে সিজনক আগবঢ়াই নিয়া। বাকীবোৰ সময়ে নিজে দি যাব। মানুহক সদায় বেয়া কাম, বেয়া পথে প্ৰলোভিত কৰে। তাক জয় কৰিব পৰাটোহে আচল কথা। আধুনিকতা মানে উশৃঙ্খলতা নহয়, আধুনিকতাই আমাক কুসংস্কাৰমুক্ত কৰে, সত্যক ন ৰূপত চাবলৈ শিকায়। তোমালোক তথাকথিত মৰ্ডাণ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰ ইমান নিজস্বতাবিহীন যে ক্ষণিকৰ উত্তেজনা, সুখকে পৰম প্ৰাপ্তি বুলি ধৰি লৈছা। মই এগৰাকী শিক্ষয়িত্ৰী। সদায় ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পোহৰৰ বাট দেখুৱাবলৈ যত্ন কৰি আহিছোঁ। গতিকে সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ ধামখুমীয়াত উটি গ'লেও মই মোৰ সিদ্ধান্ত উটি যাবলৈ নিদিওঁ...”

মানুগৰাকীৰ ওচৰত একপ্ৰকাৰ বাকৰুদ্ধ হৈ পৰিছিল সিহঁত। গেটৰ বাহিৰ হৈয়ে...মাই ফুট এডভাইচ, ননচেন্স মেণ্টেলিটি...আদি বিভিন্ন কথা কৈ প্ৰিন্সে ওৰে বাটটো ভোৰভোৰাই আহিছিল। তাৰ পাছত ব্যস্ততাৰ অজুহাতত সিহঁতে কথাবোৰ পাহৰিবলৈ যত্ন কৰিছিল। সেই কথাবোৰে নয়নাৰ বুকুৰ ক'ৰবাত আজি আকৌ খুন্দিয়াইছে। মৃত দেউতাকৰ মুখখন মন চক্ষুৰ আগেদি অহা-যোৱা কৰি আছে।

প্ৰিন্সে অভিমান কৰিব আজি নয়নাৰ ওপৰত। তাৰ সৈতে তাই আজি চেণ্ট্ৰেল মললৈ যোৱাৰ কথা আছিল। শেহতীয়া ডিজাইনৰ ফ্ৰকটো আগৰবাৰ লগৰ নিহাৰিকাৰ সৈতে পচন্দ কৰি আহিছে নয়নাই। ওহো তাই এইবোৰ কথা আৰু বেছি ভাৱি নাথাকে। আজি তাই ভাৱিব নিজৰ কথা, পাতিব নিজৰ সৈতে কথা। ফেচবুকৰ লাইক, কমেণ্ট, মেচেঞ্জাৰত গুপ্ত কথাৰ সৰৱ চৰ্চা কৰিবলৈ সদা উন্মুখ প্ৰেমিকবোৰ, ৱাটচ এপৰ নিৰন্তৰ শুভাকাংক্ষী...আজি কাৰোলৈ তাইৰ বুকুত বেথা বা আগ্ৰহ নাই।

চাইক্লনৰ দৰে দুৰ্বাৰ গতিৰে অতদিনে শুই থকা অতীত এটাই তাইক বিবশ কৰি আনিছে...দামুৰি হেৰুওৱা মুনিচুনি বেলিকাৰ সৌজনী মামন, সৌটো বাবুল। তেলৌকন দ'তিৰ চোতালত এজাক ল'ৰা-ছোৱালীৰ আনন্দ, উল্লাস, কিৰিলি...কেতিয়াবা সন্ধিয়া ভাঙে খেলি থাকোঁতে। মাকৰ হাতৰ সাৰৌপ সাৰৌপ এচাৰিৰ কোব। আসহু তাই আকৌ কেনেকৈ পালেগৈ সেই ল'ৰালিৰ পদুলি...

“নয়না গধুলি নামঘৰৰ চোতাললৈ আহিবি। আজিৰ পৰা বিহুৰ আখৰা হ'ব...” সেয়া দেখোন হেমকাইৰ মাত... “উস! নাকান্দিবি উঠচোন উঠ। চাইকেলৰ পৰা পৰিলে ইমান দুখ নাপায় দে। ৰাতি ৰাতি মোক তই দুখৰ যিখন ভৰা নৈত উটুৱাই দিছ...তাতকৈ তোৰ এই পৰাৰ দুখ, মুগাৰ মেখেলাখন ফটাৰ দুখ বহুত কম।”

সেইটো নৰ...তাইৰ যৌৱনৰ প্ৰথম শিহৰণ।

আসহু নিজৰ সৈতে কিছু ক্ষণ কটাব খুজিলেই ক'ৰপৰা ইমানবোৰ চৰিত্ৰ, ইমানবোৰ এন্ধাৰ, ইমানবোৰ পোহৰ তাইৰ কাষ পায়হিহি নিজৰ সৈতে অলপ হাঁহিব খুজিলে, অলপ কান্দিব খুজিলেও মামন, বাবুল, বুবু, অকণি, সমতল বুকুৰ আইজনী, নুমাব খোজা চাকিটোৰ শেষ উজ্জ্বল পোহৰকণ, এহাল বিষাদভৰা চকু আৰু এজনী সপোন দেখি ভালপোৱা চঞ্চলা কিশোৰী তাইৰ সন্মুখত অগাদেৱা কৰেহি। তাইক লৈ টনা-আঁজোৰা কৰেহি...।

আজি ছাগে প্ৰিন্সে তাইক বহুত বেয়া পাব। তাইক ভাড়াঘৰৰ ৰূমৰ পৰা সি পিক আপ কৰাৰ কথা ৰটা মান বজাত। প্ৰথম চেণ্ট্ৰেল মল। তাৰ পাছত চালে চকুৰোৱা সুন্দৰী, তাৰ প্ৰেয়সীৰ একুত্ৰী গৰাকী হোৱাৰ গৌৰৱত ফুলি উঠা বুকুৰ সৈতে উজ্জ্বলি উঠা মুখেৰে সিহঁত প্ৰায়ে যোৱা ডিস্ক'ত যাব।

কি সুন্দৰ জীৱন...কি মায়াময় যৌৱন...কি অবাধ স্বাধীনতা...!

আজি যেন নয়নাই ক'ৰবাত হেৰাই যাবলৈ ধৰা তাইজনীক বিচাৰি পাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। শিপাৰ খামোছন এৰি আকাশলৈ হাত মেলা তাইৰ হাতখনে জানো আকাশ চুকি পাবগৈ কেতিয়াবা! যদি তাই আকাশ চুবগৈ নোৱাৰে তেন্তে ক'লৈ উভতি আহিব তাই! না তাই মাটিৰ হ'ব পাৰিব নাই আকাশৰ।

অথচ তাইতো তেনে হোৱাৰ কথা নাছিল। কি সুতীব্ৰ আছিল তাইৰ জীৱনবোধ! কি দুৰন্ত আছিল তাইৰ চিন্তন-মননৰ গতি! আগলৈ হাওলি যোৱা মানুহজনেতো তাইক কেৱল বাটেৰে যাবলৈ কৈছিল...ক'ৰবাত তাই বাট এৰি অবাটে খোজ দিয়া নাইতো!

ইতিমধ্যে প্ৰায় ৬ বাৰমান ৰৈ ৰৈ বাজি উঠিল কলিংবেলটো। আস্ কোন বাৰু...এই সময়ত যম আহিলেও মাত দিব নোৱাৰে তাই আজি।

...নেনা নেনা...

খিৰিকীৰে তাই দেখিলে সেয়া প্ৰিন্স। তাইৰ ম'বাইলটো যে অফ সেয়ে, সি অস্থিৰভাৱে কলিংবেল বজাইছে। মুখখন চিন্তা আৰু বিৰক্তিত ৰঙা পৰিছে। খুলিবনে দৰ্জাখন তাইহু আৰু কি ক'ব তাক

...মই মোৰ সৈতে কটাইছো আজি দিনটো...তুমি যোৰাগৈ...।

তাইক হাফ্ পাগল বুলি ভৰা প্ৰিন্সে ফুল পাগল হ'ল বুলি জবৰদস্তি তাইক বাহিৰলৈ উলিয়াই নিব খুজিব। তায়ো মৰমৰ আন্দাৰত তাৰ গলি যাব...ওহো তাই আজি কেৰল নিজৰ ...।

"প্ৰিন্স...মই এতিয়া ক'তো যাব নোৱাৰিম।"

দৰজাখন সামান্য খুলি তাই কৈ উঠিল।

"কি হ'ল তোমাৰ? আমি ইমান প্লেনিং কৰিলোঁ। হাজাৰ কাম এৰি ধপলিয়াই আহিছোঁ আৰু তুমি হঠাতে সিদ্ধান্ত সলনি কৰি পেলাইছা। আৰু আমাৰ বস্তু বহুত কিনিব লগা আছে দেখোন। ডিক্স'ও যাম ব'লা। ভাড়াঘৰ নিবিচাৰো এইবাৰ আমি ফ্লেট এটা ল'ম।"

"ছ'ৰী প্ৰিন্স। আই এম এ'ট্ৰিমলি ছ'ৰী। কিন্তু মই আজি সঁচাকৈ ওলাই যাব নোৱাৰোঁ। বৰঞ্চ তুমিও উভতি যোৱা নিজৰ ৰূমলৈ।নিজৰ লগত অলপ কথা পাতা। নিজকো এবাৰ ভালপাই চোৱা, অলপ সময় দিয়া...

"উস্ নেনা ব'ৰ নকৰিবা প্লিজ। আহানা ...ব'লা ওলাই যাওঁ।

"আৰু শুনা প্ৰিন্স, তোমাতকৈ মোক বেছি ভাল নাপাবা। ময়ো আচলতে তোমাতকৈ নিজকহে বেছি ভালপাওঁ...

ধ ৰ ম্

দৰজাখন জোৰকৈ বন্ধ কৰি দিলে নয়নাই। কেতিয়াবা ভাল কিবা এটাৰ আৰম্ভণিৰ বাবে মানুহে কিছু এৰিব লগা হয়। তাইয়ো সেই ত্যাগৰ বাবে সাজু। তাই যৌৱনৰ আদি অনুৰাগ নৰ এতিয়া বেলেগৰ। সেই অতীত খুঁচৰিবলৈ তাই নাযায় এতিয়া। চহৰত ডাঙৰ হোৱা অভাৱ আৰু জীৱন কি নুবুজা প্ৰিন্সক জীৱনৰ আন এক সমৃদ্ধিশালী দিশৰ কথা ক'ব নয়নাই। আগবঢ়াই নিবলৈ যত্ন কৰিব সেই পোহৰময় পথেৰে। যদি ভাগ্যত আছে প্ৰিন্স তাইৰ, যদি ভাগ্যত নাই তেন্তে তাই অকলে তাইৰ...।❑

বহাগী

পূজা কপিঞ্জল

ৰোহিনী খ'ত্তেৰ (নামনি অসম, বিশেষকৈ নলবাৰী অঞ্চলত খুৰাক খ'ত্তে বুলি সম্বোধন কৰা হয়) আজি ফুৰ্তিৰ সীমা নাই। বিয়াৰ ১৮ বছৰ পাছত তেওঁ পিতৃ হ'ব ওলাইছে। কিমান পূজা অৰ্চনা, দান দাক্ষিণাৰ ফলত এই দিন দেখিছে যে তেওঁ, এইকথা তেওঁ ভালদৰে উপলব্ধি কৰে। আজি খুৰীৰ পঞ্চমৃত খোৱাৰ আয়োজন কৰা হৈছে। খ'ত্তে জমিদাৰ মানুহ। ঘৰত পইচা থব জেগা কম। গাঁৱৰ সকলো মানুহক আজিৰ অনুষ্ঠানলৈ নিমন্ত্ৰণ জনোৱা হৈছে। কিমান সুস্বাদু ব্যঞ্জন আছে খাদ্য তালিকাত তাৰ হিচাপ নাই। খানা চলি থকাৰ সময়ত হঠাৎ গাঁওৰ পাগলী জনী আহি ওলাল, "বহাগী"। খোৱা খবৰ পালেই হাজিৰ হয় তাই। বহাগীয়ে নিজৰ জেগা এটুকুৰা বাছি লৈ খাবলৈ বহি গ'ল ৰাইজৰ লগত একেলগে। এনেতে খ'ত্তে প্ৰবল ধুমুহাৰ বেগত ক'ৰ'বাৰ পৰা আহি তাইক খোৱা জেগাৰ পৰা টানি আজুৰি উঠাই দিলে।

"কৰ পাই আইহলি এ তই। চালি পাগলী আজিৰ এই দিনটো তই হেন কুফা এটাক ধংস কৈৰবা নেদাও। উঠ এৰ পাই!!"

কথা খিনি কৈয়ে উধাই মুধাই বহাগীক খ'ত্তেই কোবাবলৈ ধৰিলে। ব'হাগীৰ আৰ্তনাদত যেন প্ৰত্যক্ষ কৰা প্ৰত্যেকজন অতিথিৰ বুকু কঁপি উঠিল। ৰোহিনী খ'ত্তেৰ এনে ৰূপ কোনেও কাম্য কৰা নাছিল, কেতিয়াও!

মুখ ফাটি ওঠেৰে তেজ বৈ আহিছিল বেচেৰীৰ। ককবকাই কিবাকৈ উঠি যোৱাৰ সময়ত এটা বিকত হাঁহি মাৰি খ'ত্তেৰ ফালে চাই তাই কৈ গল—

"আহি আছো দা বহাগী তুনহাৰ ঘৰত"

খঙত অগ্নিশৰ্মা হৈ থকা খ'ত্তে এইবাৰ তাইক টানি কাষৰ পুখুৰিটোত ধকীয়াই পেলাই দিলে।

৪ মাহ পাছৰ কাহিনী......

"আপোনাৰ ছোৱালী এজনী জন্ম হৈছে"

কথাষাৰ নাৰ্চ এগৰাকীয়ে খত্তেক জনালে আহি। আনন্দিত হৈ খ'ত্তে জুম বান্ধি হাস্পিটেলৰ বাহিৰত ৰৈ থকা আধা গাঁওখনক সুখবৰ তো জনালে আৰু খৰধৰকৈ মৰমৰ জীয়ৰীক চাবলৈ ৰুমৰ ভিতৰত সোমাই গ'ল।

অচেতন অৱস্থাত পত্নী আৰু হয়তো এতিয়া অৰ্দ্ধঅচেতন অৱস্থান খ'ত্তেও। জোখতকৈ ডাঙৰ শিৰ, ২টা আঙুলি এখন হাতৰ, এখন ভৰি চুটি আৰু মুখখন বিকৃত অৱস্থাৰ এটি শিশু। সম্পূৰ্ণ অচেতন হোৱাৰ আগত খ'ত্তেৰ কাণত পুনৰ বাৰৰ বাবে বাজি উঠিল ঃ

"আহি আছো দা বহাগী তুনহাৰ ঘৰত"❑

গল্পকাৰ ঃ শিক্ষয়িত্ৰী (ইংৰাজী), শ্ৰীমন্ত শংকৰ একাডেমী, দিছপুৰ, গুৱাহাটী, অসম।

ভিন্ন ছন্দ

গগণা বজাব কোনে...

দেবাংগ ভূষণ হাজৰিকা

১

পীৰিতি সুদা গুণ, মহঙৰ কেঁচা লোণ...

"গেৰগুৰা পাতেৰে
বিহুঘৰ সাজিলোং
মাৰলি নেখালে জোৰা..."

ৰাতি বিহুৰ বাবে সজা বিহুঘৰটো প্ৰায় সম্পূৰ্ণ।

–"ঐ বৈকুণ্ঠ। চাওঁ কোৰ এখন আনি দিনডাল টানি দেছোন। গধূলিলৈ নাচনী গোনাবলৈ যাব লাগিব।.."

দিনডাল টানিবলৈযে বৈকুণ্ঠৰ সত যোৰা নাই। জেতুকীৰ বাবে তাক এইবাৰ দিনডালৰ প্ৰয়োজন নাই। পাৰিলে এই বহাগতে দুয়োটাই মিলি ঘৰ এখন সজাৰ মনে মনে পণ লৈছে।

–"আমাৰ পাখী লগা মইনা চৰাইক বান্ধত ৰাখিব পাৰিবি জানো?"

–"পাৰিম।.."

ছোৱালী গোনাবলৈ যাওঁতে জেতুকীৰ বাপেকে ডেকাহঁতক সুধা প্ৰশ্নৰ উত্তৰটো আনে দিয়াৰ আগতে বৈকুণ্ঠই অলপ জোৰকৈয়ে দিলে। চকুকেইটা তাৰ উজ্জ্বলি উঠিছে। কপালত ঘাম।..

বেৰৰ সিফালে জুহালত জেতুকীয়ে চাহ বনাই আছিল। বৈকুণ্ঠই সাহসেৰে দিয়া উত্তৰটো শুনি তাইৰ বুকুৰেদি এটা শিহৰণ পাৰ হৈ গ'ল। যেন চাহৰ উতলখিনি তাইৰ বুকুৰেদিহে প্ৰৱাহিত হৈ গৈছে।..

চোতালত দুটামান ডেকাই তেতিয়া আন্ধাৰতে ঠিয় দি ঢোলত চাপৰ মাৰিছে।

...তাকিতিঘেন খিতিঘেন তাকিতিঘেন খিততাক
তাকিতিঘেন খিতিঘেন তাকিতিঘেন খিততাক..

(টোকা- মৰাণ জনগোষ্ঠীৰ গাঁৱৰ ডেকা ল'ৰাবোৰে পৰম্পৰাগত ৰাতি বিহু গাবলৈ বাঁহ-কাঠেৰে গেৰগুৰা পাত, জেঙুপাত, টকৌপাত আদিৰে চাউনি এটা কৰি এটা বেৰহীন দুটা কোঠাযুক্ত ঘৰ সাজে। সেয়াই বিহুঘৰ। মাজত এটা বান্দৰ চ'তি দি তাৰ ওপৰত বহিখোৰা বা চমলাৰে কোঠা দুটা বিভক্ত কৰা হয়। মাটিত কোৰেৰে দিন এডালো দিয়া হয়। তাৰে বাওঁ কোঠাটোত গাভৰুসকলে আৰু সোঁ-ফালৰ কোঠাটোত ডেকাসকলে বিহু মাৰে। ৰাতিবিহুত গাভৰু ছোৱালীয়ে একেলগে বিহু নাচিবলৈ ডেকা সকলে নিয়মানুসৰি তামোল পাণ আগবঢ়াই অভিভাৱকক ছোৱালী খোজে (গোনায়)।

২

বিহুটি আঁচলৰ **ধন..**

"মোৰ ধন কলীয়া আলাসৰ দেৱতা
নিলগত আছিলা বৈ।
কলীমতিক লগ পাই ৰঙালীৰ লগে হৈ
কলিয়াবৰতে ৰলি না ঐ।।.."

ঘোষা ফাকি গাই গাই সোণেশ্বৰে ডলাখনত কাটি লোৱা লাউ, বেঙেনা, কেৰেলা, থেকেৰা, হালধি এই আটাইবোৰ তিনিডাল চাটমাৰিত সি ল'লে। ইয়াৰে চাৰিডলীয়াডাল চাৰিমুঠি জীৰ বুলি, তিনিডলীয়াডাল তিনিবিহু বুলি আৰু দুডলীয়াডাল পুৰুষ আৰু প্ৰকৃতিলৈ বুলি।

–"শুনিছনে। গামোচাখন লৈ আহ। মই যাওঁ। .."

–"চাহপানী এবাতি খাই যাওক। "

গামোচাখন আগবঢ়াই দি সোনপাহীয়ে মাত লগালে।

–"নেলাগে দে। বেলি হ'ব। আহোঁতে গধূলি যাগ দিবলৈ বুলি ভাং, টিকনি বৰুৱা, বনমৰা আৰু বিহলঙনি দুডালমান লৈ আহিম। তই শাক তুলিবলৈ যাওঁতে পাৰ যদি কেঞা কঠাল দুটামান ছিঙি থবি। .." গামোচাখনেৰে মূৰত পাগ এটা মাৰি সোণেশ্বৰে উত্তৰ দিলে।

–"হ'ব। নিজৰ গৰু-ম'হ নাই। মনটোছোন কেনেবাখন লাগে। .." সোণপাহী উচুপি উঠিল।

–"এহ্। সেইবুলি বছৰৰ বিহুটো নেপাতিমনে!.ৰাইজখন জানো নাই?....হ'ব দেছোন। নদৰামে এইবেলি তাৰ খেতিখন উঠাই দিব পাৰিলে বলধহাল একেবাৰে দিম বুলিছে। বুঢ়াগৰু হ'লেও চাৰিবছৰ মান নেটানিবনে!.."

কথাকেইটা কৈ কৈ সোণেশ্বৰ উকা গোহালিঘৰটোৰ ওচৰ পালেগৈ। হুমুনিয়াহ এটা কাঢ়ি বাঁহৰ খুটিটোত লাগি থকা পুৰণি পঘাডাল খুলি হাতত লৈ সি মনৰ ভিতৰতে আওঁৰালে, "বাঁহৰ দং এৰাদি পুৰণা ব্যাধি আঁতৰ হওঁক।"..

যোৱা বেলি বাৰিষা দিখৌৰ বানে তাৰ বলধহাল লৈ গ'ল। গোহালিটো উকা হ'ল যদিও ৰঙা বলধটোৰ পঘাডাল সি পেলাই দিয়া নাছিল। ক'ৰবাত যেন প্ৰাণ এটা সোমাই আছে। আজি নদৰামে দিম বোলা বলধহালৰ গা ধুৱাই সেইডাল দিখৌতে উটুৱাই দিব।..

–"সোনকালে আহিব। পুখুৰীৰ পাৰৰ আমৰলি বাহটোও ভাঙিবহি লাগিব। গৰু বিহুৰ দিনাই খাম বুলি ইহঁত দুটাই বৰকৈ আশা পালি আছে।.."

মাখিয়তিৰ ডালটো আগবঢ়াই দি সোনপাহীয়ে মাত লগালে।

–"হ'ব দেছোন।.." বুলি কৈ দিখৌ পাৰলৈ বুলি সোণেশ্বৰ আগবাঢ়িল। হাতত চাটমাৰি,মাখিয়তিৰ ডালটো আৰু পুৰণি পঘাডাল। মানুহবোৰৰ কিৰিলিবোৰ ইতিমধ্যে আৰম্ভ হৈছেই।
...

কোনোবাই সেইয়া বিহুনাম এফাকিও জুৰিছে–

"ম'হ মেলি গুৱালটি চাপৰি পালেগৈ
বাটত চিঙি খালে কলা।
পাচৰটি গুৱালে উকিটি মাৰিলে
নুঘূৰে যঁতৰৰ শলা।।"

(টোকা-সোনোৱাল কছাৰী সকলৰ গৰু বিহুৰ পৰম্পৰা)

৩

অময়া পীৰিতিৰ জৰী...

"বাৰীৰ আমে গছে তিনি ফেৰেঙীয়া
তাতে বহি মাতিলে কুলি।
গধূলি বেলিকা আহিবা লাহৰী
চালনি আনোগৈ বুলি।।"

–"ইমান দেৰি কৰিলি নে?"

বৈকুণ্ঠৰ মুখত অভিমান। নৈৰ পাৰত জেতুকীৰ বাবে বৈ বৈ তাৰ আমনি লাগিছিল। বেলি লহিয়ালেই। ইফালে সন্ধিয়াৰ পৰা ডেকাহঁতে নামঘৰৰ সমুখত বিহু জুৰাৰ কথা। প্ৰতিবছৰে ৰাইজখনে নামঘৰৰ সমুখৰপৰাই হুঁচৰি গোৱা আৰম্ভ কৰে। বৈকুণ্ঠ গাঁৱৰ মূল ঢুলীয়া। সি ঢোলত ৰগৰ নুতুলিলে গাঁৱৰ বিহুৱে নপকে। সোনকালে পাবগৈ লাগে।

–"পিতাইয়ে নঙলামুখত জাক দিয়াৰ যো জা কৰি আছে। কেনেকৈনো আহোঁ।..

জেতুকীয়ে উত্তৰ দিলে।

–"চা ছোন এইফালে" বুলি কৈ কঁকালৰ খুচনিত লুকুৱাই অনা ভমকা ফুলীয়া বিহুৱানখন জেতুকীয়ে বৈকুণ্ঠৰ ডিঙিত পিন্ধাই চকু কেইটা তললৈ নমাই দিলে।

–"তই মোৰ সতে বিয়া সুমাবিনে!".. আবেগিক হৈ অলপ পৰ মুক হৈ পৰা বৈকুণ্ঠই জেতুকীৰ দুবাহুত ধৰি প্ৰশ্ন কৰিলে।

–"ৰাতিক দিন কৰি চ'ত শেষ নৌহৌওঁতেই এই বিহুৱান কেৱল তোৰ বাবেই বৈছো। আৰুনো মই কি ক'ম!পিতাইক এবাৰ সুধিবিগৈ.."

জেতুকীৰ উত্তৰ শুনি বৈকুণ্ঠই তাইক জোৰেৰে সাৱটি ধৰিলে। তেতিয়া সন্ধিয়া নামিছিল।

–"চাওঁ এৰি দে। মই সেউতীহঁতৰ ঘৰলৈ যাওঁ বুলিহে আহিছো। দু পৰীয়া পিঠা খুন্দিছিলো। তাকে আনোগৈ বুলিহে..,"জেতুকীয়ে ক'লে।

বৈকুণ্ঠই জেতুকীক আৰু অলপ জোৰেৰে সাৱটি ধৰিলে।

–"আহ ঐ বৈকুণ্ঠ। বেলি হ'ব।.."

আলিমূৰত ৰৈ থকা হেমকান্তৰ মাতত দুয়োটাৰে যেন তন্দ্ৰা ভাগিল।

অলপ দূৰৈত কোনো গোৱালে ম'হ কেইটা লৈ ঘৰমুৱা হৈছে। তাৰ কণ্ঠত দূৰৈৰ পৰা ভাঁহি আহিছে এটা বিহুগীতৰ কলি–

"তোমাৰ বতৰা পাই মোৰে গাত ততে নাই
পথাৰত নবহে মন।
কমোৰা তুলাবোৰ যেনেকৈ উৰিছে
তেনেকৈ উৰিবৰ মন।।"..

(টোকা-লোকবিশ্বাস অনুসৰি শিপিনীসকলে বিহু বুলি বোৱা কাপোৰ চ'ত মাহৰ ভিতৰতে বৈ-কাটি উলিয়ায়।)

লেখকঃ জ্যেষ্ঠ প্ৰৱন্ধক পঞ্জাব নেশ্যনেল বেংক, সন্তোষপুৰ শাখা, কলকাতা

কৰ্চন পক্ষী আৰু খিচান গাওঁবাসীৰ মধুৰ সম্পৰ্কৰ কাহিনী

ময়ূৰী ভাগৰতী ভট্টাচাৰ্য

"আগতে কেতিয়াও নোযোৱা ঠাইলৈ বছৰত এবাৰ যাওক।"— দালাই লামা

পৃথিৱীৰ বুকুত জানিবলগীয়া, চিনিবলগীয়া অপাৰ সম্ভাৰ আছে। আমাৰ অসীম আগ্ৰহ আৰু উৎকণ্ঠা পৰিতৃপ্ত কৰিবলৈ আমি সেয়েহে ভ্ৰমণ কাহিনী অধ্যয়ন কৰোঁ। কিন্তু প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতা লাভৰ বাবে ভ্ৰমণৰ অতিকৈ প্ৰয়োজন। ভিন্ন লোকৰ ভ্ৰমণৰ উদ্দেশ্যও ভিন্ন ভিন্ন। কোনোৱে চকুৰ তৃপ্তিৰ বাবে, কোনোৱে শিক্ষা আৰু জ্ঞান লাভৰ বাবে, কোনোৱে পুণ্য অৰ্জনৰ বাবে আৰু কোনোৱে কেৱল ভ্ৰমণৰ হেঁপাহত ভ্ৰমণ কৰে। ফটো তোলাৰ চখ থকাৰ হেতুকে মই ফটো তোলাৰ বাবে ভ্ৰমন কৰো। ভ্ৰমণে আমাক বিভিন্ন সংস্কৃতি আৰু প্ৰাচীন পৰম্পৰাৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই দিয়ে। ভ্ৰমণে আমাক মানৱতাৰ বিষয়ে শিকাই আৰু বিভিন্ন দৃষ্টিভংগী আৰু জীৱন-ধাৰণৰ প্ৰতি বুজাবুজি আৰু সন্মান প্ৰদান কৰে।

স্বামীৰ চাকৰিসুত্ৰে তিনি বছৰ জয়পুৰত থকাৰ সময়ত ৰাজস্থানৰে এখন গাৱৰ বিষয়ে জানিব পাৰিছিলো য'ত গাঁওবাসীয়ে পক্ষী আৰু প্ৰকৃতিৰ উন্নতিৰ বাবে অবিৰত ভাৱে কাম কৰি আছে। কেতিয়াবা সময় সুবিধা পালে সেই গাঁওখন চোৱাৰ এটা প্ৰৱল হেপাহ পুহি ৰাখিছিলোঁ। এই বছৰৰ (২০২৪) ফেব্ৰুৱাৰী মাহত মোৰ সেই আশা পুৰণ হ'ল।

গাঁওখনৰ নাম খিচান গাঁও। ৰাজস্থান ৰাজ্যৰ যোধপুৰৰ পৰা প্ৰায় ১৭০ কিলোমিটাৰ উত্তৰ-পশ্চিম দিশত অৱস্থিত এই গাঁও খন প্ৰথম দৃষ্টিত থৰ মৰুভূমিৰ শুকান প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰে একেবাৰে সাধাৰন এখন গাঁও যেন লাগে যদিও মধ্য এছিয়াৰ পৰা ইয়ালৈ প্ৰব্ৰজন কৰা বাৰ্ষিক অতিথি ডেম'ইজেল ক্ৰেনৰ (Demoiselle cranes) বাবে গাঁওখন বিখ্যাত। ক্ৰেনক অসমত কৰ্চন পক্ষী আৰু ৰাজস্থানত কুৰ্জা পক্ষী বুলি কয়। আমি গৈ পোৱাৰ পিছত স্থানীয় লোক এজনে আমাক ফুলৰ মালাৰে স্বাগতম জনাই আথে -বেথে নি নিজৰ ঘৰৰ ছাদত বহিবলৈ দিলে। ঘৰটোৰ গাতে লাগি থকা মুকলি ঠাইখিনিত গাঁওবাসীয়ে ছটিয়াই দিয়া শস্য খাবলৈ জাকে জাকে ডেম'ইজেল ক্ৰেনবোৰ আহিছে। ছাদৰ পৰা সেই দৃশ্যৰাজী সুন্দৰকৈ দেখা যায়।হাজাৰ পক্ষীৰ কলৰৱত ঠাইখিনি মুখৰ হৈ পৰিছে। ডেম'ইজেল ক্ৰেন, ক্ৰেন প্ৰজাতিৰ ভিতৰত আটাইতকৈ সৰু প্ৰজাতি ক্ৰেন। প্ৰাপ্তবয়স্ক ক্ৰেনসমূহ প্ৰায় ৭৫ ছেঃ মি উচ্চতাৰ হয়। চৰাই সমুহ দেখাত ধূসৰ ৰঙৰ। ৰঙা চকু, ডিঙি আৰু ঠেং দীঘল আৰু ডিঙিৰ আগফালে ক'লা পাখিবোৰ তললৈকে বিয়পি থাকে। লাহি গাৰে সৈতে ক্ৰেনসমুহ দেখাত বৰ ধুনীয়া। সুন্দৰী মহিলাসকলক স্থানীয় লোকে এই পক্ষীৰ সৌন্দৰ্য্যৰ সৈতে তুলনা কৰে। বহুত সময় মন্ত্ৰমুগ্ধ হৈ পক্ষীবোৰকে চাই থাকিলোঁ। এনে লাগিল যেন কোনোবা বেলেগ জগততহে বহি আছো। ভাষাৰে বুজাব নোৱাৰা এক সুন্দৰ পৰিৱেশ!

ক্ৰেনবোৰৰ বিষয়ে জানিবলৈ মন যোৱাত স্থানীয় লোকজনক ইমানবোৰ পক্ষী কেতিয়াৰ পৰা সেই গাঁওলৈ আহিবলৈ ল'লে সুধিলো। তেঁও জনালে যে, বৰ্তমানৰ এই পৰিবেশৰ বাবে সকলো কৃতিত্ব প্ৰয়াত ৰতন লাল মালু দেৱলৈ যায়। তেঁওৰ একক প্ৰচেষ্টাত এসময়ৰ সাধাৰণ খিচান গাঁওখন বৰ্তমান পক্ষী অভয়াৰণ্যলৈ পৰিণত হৈছে। জৈন সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে পশু-পক্ষীক খাদ্য আৰু পানী যোগান ধৰাটো পুণ্যৰ কাম বুলি গণ্য কৰে। সেয়ে সত্তৰৰ দশকত জৈন ধৰ্মী ৰতনলাল মালু আৰু তেওঁৰ নৱবিবাহিত পত্নী সুন্দৰবাইয়ে পক্ষীক দানা দিয়া কামটো খুব নিষ্ঠাৰে কৰিবলৈ লয়। প্ৰথমে শস্য খাবলৈ কপৌ, পাৰ, ঘনচিৰিকা আদি বিভিন্ন ধৰনৰ চৰাই আহিবলৈ ধৰিলে। এবাৰ ছেপ্তেম্বৰ মাহত কিছু সংখ্যক ডেম'ইজেল ক্ৰেন শস্য খাবলৈ আহি আন চৰাইবোৰৰ লগত লগ লাগেহি। পিছৰ বছৰবোৰত লাহে লাহে পৰিভ্ৰমী ক্ৰেনৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিলে। প্ৰথম অৱস্থাত কেই ডজনমান চৰাইয়ে পৰিভ্ৰমণ কৰিছিল যদিও এতিয়া প্ৰতি বছৰে আগষ্টৰ পৰা মাৰ্চ মাহলৈকে হাজাৰ

হাজাৰ ক্ৰেনে পৰিভ্ৰমণ কৰে । বৰ্তমানৰ পৰিভ্ৰমী পক্ষীৰ সংখ্যা প্ৰায় ৩৫, ০০০ বুলি অনুমান কৰা হৈছে। ক্ৰেনৰ সংখ্যা বঢ়াৰ লগে লগে স্থানীয় কুকুৰবোৰে চিকাৰ কৰি খাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। পক্ষীৰ সুৰক্ষাৰ কথা চিন্তা কৰি শ্ৰীমান মালুয়ে গাঁও পঞ্চায়তক গাঁৱৰ বাহিৰৰ কিছু মুকলি মাটি আবণ্টন দিবলৈ অনুৰোধ কৰে, যাতে সেই মাটি পক্ষীসমুহৰ কল্যাণৰ হকে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। তেঁওৰ অনুৰোধ মৰ্মে পঞ্চায়তৰ পৰা প্ৰায় ৫০০০বৰ্গ মিটাৰ মাটিৰ আবণ্টন দিয়ে। গাঁৱৰ কিছু লোক একত্ৰিত হৈ সেই মাটিত চাৰিওফালে বেৰ দি চৰাইয়ে শস্য খোৱা ঘৰ (চুগ্গা ঘৰ) আৰু এটা শস্যৰ ভঁৰাল সাজি উলিয়ায়। ক্ৰেন পক্ষীৰ কল্যাণৰ হকে নিস্বাৰ্থ ভাৱে আগবঢ়োৱা অৱদানৰ বাবে ২০০৯ চনত ৰতন লাল মালুক চেলিম আলী প্ৰকৃতি সংৰক্ষণ বঁটা প্ৰদান কৰে। তেঁও খিচান গাঁওৰ পক্ষী মানৱ বুলি পৰিচিত।

ক্ৰেনৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাই অহাত ৰাতিপুৱা আৰু আবেলি দুই বেলা মিলি প্ৰতিদিনে প্ৰয়োজন হোৱা চৰাইৰ খাদ্য (প্ৰায় ১৫০০ কেজি শস্য) যোগাৰ কৰাটো মালুৰ বাবে কঠিন হৈ পৰিল। স্থানীয় জৈন সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে সেই দায়িত্ব লয় আৰু আজি পৰ্যন্ত খাদ্য যোগান ধৰি আহিছে। ক্ৰেনবোৰে নিয়মানুবৰ্তিতা বজায় ৰাখি খাদ্য গ্ৰহন কৰে। ক্ৰেনসমুহৰ ভিতৰৰ মুৰব্বী ক্ৰেনে খাদ্য গ্ৰহন নকৰালৈকে বাকী কোনো ক্ৰেনে খাদ্য মুখত নিদিয়ে। যিহেতু চুগ্গা ঘৰটো খুব ডাঙৰ নহয় সেয়ে প্ৰথম জাকটোৱে খাই উৰি যোৱাৰ পাছতহে পিছৰ জাকটো খাবলৈ আহে। যেন কোনোবাই তেনেকুৱা কৰিবলৈ শিকাইহে দিছে। ইমান শৃংখলাবদ্ধতা! দেখি আচৰিত হৈ গ'লো।খাদ্য খোৱাৰ পিছত ক্ৰেনবোৰে পানী খাবলৈ জাক পাতি উত্তৰ দিশৰ বৰষুণৰ পানী জমা হৈ সৃষ্টি হোৱা পুখুৰী সদৃশ জলাশয়লৈ উৰি যায় আৰু পিছত বালিৰ টিলাত জিৰনি লয়।

ৰতন লাল মালুৰ মৃত্যুৰ (২০১১) পিছত ক্ৰেনসমুহৰ কল্যাণৰ দায়িত্ব সেৱাৰাম মালিয়ে গ্ৰহন কৰে। আমি যিজন স্থানীয় লোকৰ লগত কথা পাতি আছিলোঁ, তেঁওৱেই সেৱাৰাম মালি। ক্ৰেনৰ প্ৰব্ৰজন বিষয়ে কবলৈ গৈ তেঁও ক'লে যে, ডেম'ইজেল ক্ৰেনৰ প্ৰব্ৰজন অতি কষ্টকৰ। প্ৰায় ৫০০০ কিঃ মিঃ অতিক্ৰম কৰোতে হিমালয়ৰ পৰ্বতমালা পাৰ হ'বলগীয়া হয়। হিমালয় পৰ্বতমালা পাৰ হওতে অনুমানিক ১৬,০০০ — ২৬,০০০ মিটাৰ পৰ্যন্ত উচ্চতাতো উৰিব লগা হয়। মধ্য এচিয়াৰ পৰা উৰি আহি খিচান গাঁও পোৱালৈ ভোকে ভাগৰে বহুত ক্ৰেনৰ মৃত্যু হয় তাৰোপৰি সোণালী ঈগলৰ চিকাৰৰ বলিও হয়। প্ৰায় ৪০০ পক্ষীৰ প্ৰথম জাকটো আগষ্ট মাহৰ শেষৰ সপ্তাহত আহি খিচান গাঁওত প্ৰবেশ কৰে। এই দূৰত্ব দুসপ্তাহত অতিক্ৰম কৰে। তাৰ পিছে পিছে বাকী পক্ষীৰ জাকবোৰ আহিবলৈ লয়। এই ক্ৰেণৰ পৰিভ্ৰমণৰ বৰ্ণনা ৰাজস্থানী লোকগীতত শুনিবলৈ পোৱা যায়।

শ্ৰীমান সেৱাৰাম মালিয়ে কৈ থকা কথাখিনি মোৰ কৰ্চন পক্ষীৰ সাধু শুনি থকাৰ নিচিনা লাগিল। আগষ্ট মাহত হাজাৰ হাজাৰ কিঃ মিঃ দুৰৰ পৰা হাজাৰ হাজাৰ কৰ্চন পক্ষী নানা বাধা বিঘিনি পাৰ হৈ উৰি আহি ছয় মাহৰ কাৰণে খিচান গাঁওবাসীৰ আতিথ্য গ্ৰহন কৰে। মাৰ্চ মাহ সোমালে পিছৰ বছৰ আকৌ অহাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে অহা বাটেৰে উভতি যায়গৈ, যেন এটা জীৱন্ত সাধুকথাহে।

চৰাইসমুহৰ কল্যাণৰ কাৰণে কি কি পদক্ষেপ লোৱা হয় সেই বিষয়েও তেঁও আমাক জনালে। সেই গাঁওত থকাৰ সময়ছোৱাত যিকোনো ক্ৰেন অসুস্থ বা আঘাতপ্ৰাপ্ত হ'লে শুশ্ৰূষা কৰা হয়। ইয়াৰ উপৰিও পক্ষীসমুহৰ গতিবিধিৰ ল'গবুক ৰখা হয়। ক্ৰমবৰ্ধমান উন্নয়নৰ বাবে গাৱত প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড বিদ্যুতৰ খুঁটা স্থাপন কৰা হৈছে, যাৰ ফলত বহু ক্ৰেন বিদ্যুতৰ লাইনত আবদ্ধ হৈ পৰাৰ বাবে মৃত্যুমুখত পৰিছে আৰু বহুতো আঘাতপ্ৰাপ্ত হৈছে। শ্ৰীমান মালিৰ অনুৰোধ মৰ্মে চৰকাৰে পঞ্চায়তখনক পক্ষীৰ এম্বুলেন্সৰ ব্যৱস্থা কৰি দিছে যাতে আঘাতপ্ৰাপ্ত ক্ৰেনসমুহক চিকিৎসাৰ বাবে শীঘ্ৰে পশু চিকিৎসালয়লৈ লৈ যাব পাৰে। শ্ৰীমান সেৱাৰাম মালিৰ ক্ৰেনসমুহৰ কল্যাণৰ কাৰণে কৰি যোৱা অবিৰত প্ৰচেষ্টাক মানৱ- পক্ষীৰ সম্পৰ্কৰ এক উল্লেখনীয় আৰু প্ৰশংসনীয় উদাহৰণ হিচাপে স্থানীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সংবাদ মাধ্যমে যথেষ্ট শলাগ লৈছে। বাৰ্ডিং ৱৰ্ল্ড আলোচনীত (Birding World magazine) "খীচন— দ্য ডেম'ইজেল ক্ৰেন ভিলেজ" (Khichan- the Demoiselle Crane village). শীৰ্ষক এটা প্ৰবন্ধত খিচান গাঁওৰ বিষয়ে প্ৰকাশ পোৱাৰ লগে লগে গাঁওখনে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় স্বীকৃতি লাভ কৰে। ই মানৱ আৰু পক্ষীৰ মাজত থকা অনন্য বন্ধনৰ সাক্ষ্য বহন কৰিছে। খিচান গাঁওৰ ডেম'ইজেল ক্ৰেনৰ আৰু গাঁওবাসীৰ মধুৰ সম্পৰ্কৰ এনেকুৱা ইতিবাচক কাহিনীয়ে মনটো ভাল লগাই যায়। গাঁওবাসীয়ে 'অতিথি দেৱো ভৱ'ৰ পৰম্পৰা অনুসৰণ কৰি বিদেশী অতিথিসকলক কৰা শুশ্ৰূষা খুবেই প্ৰশংসনীয়। এই পৰম্পৰায়ে খিচান গাঁওখনক প্ৰকৃতিপ্ৰেমীসকলৰ বাবে এক জনপ্ৰিয় পৰ্যটনস্থলীলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিছে।

খিচান গাঁওৰ বাসিন্দাসকলক আৰু লগতে সেৱাৰাম মালিলৈ এই মহান কামৰ কাৰণে অন্তৰৰ পৰা ধন্যবাদ জনালোঁ। এই কৰ্মৰাজী পৃথিৱীবাসীৰ বাবে আদৰ্শ হৈ ৰ'ব।❑

বানীবদ্ধ অসমীয়া গীতৰ দোকমোকালি

মনোজ কুমাৰ শ্ৰুতিকৰ

১৯১৪ চনতে শিৱসাগৰৰ সঙ্গীতাচাৰ্য্য প্ৰয়াত লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাই কলিকতাত অসমীয়া গীত বাণীবদ্ধ কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰিছিল যদিও অসুস্থতাৰ কাৰণে তেওঁৰ সপোন বাস্তৱত পৰিণত নহল। দহবছৰৰ পিছত তেওঁৰে সুযোগ্য পুত্ৰ প্ৰয়াত প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ বৰুৱাই ১৯২৪ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহত কলিকতালৈ গৈ, প্ৰথম অসমীয়া চাৰিটা গীত বাণীবদ্ধ কৰে। ২০২৪ চনত আমি বাণীবদ্ধ অসমীয়া গীতৰ শতবৰ্ষ পূৰ্ণ কৰিম। শতবৰ্ষ পূৰণৰ আগমূহুৰ্ত্তত সমূহ অসমীয়া সঙ্গীত প্ৰেমী ৰাইজক এই প্ৰবন্ধটোৰ যোগে শতবৰ্ষ পালনৰ বাবে যথাযোগ্য আয়োজন কৰিবৰ বাবে অনুৰোধ কৰিলো। ২০২৪ চনটোত আমি বিভিন্ন কাৰ্য্যক্ৰমেৰে ৰূপায়িত কৰি, শতবৰ্ষটো যেন মহীয়ান কৰি তুলিব পাৰো, তাৰ বাবে সকলোকে অনুৰোধ কৰিলো।

আজিৰ যুগত ঘৰতে বহি বিভিন্ন কাৰিকৰী প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ দ্বাৰা গান বানীবদ্ধ কৰি সাত সাগৰ তেৰনদীৰ সিপাৰলৈ মূহুৰ্তৰ ভিতৰতে পঠাব পাৰি। কিন্তু ১৯২০ চন বা তাৰো ত্ৰিশবছৰমান পাছলৈকে, অসমৰ পৰা কলিকতালৈ যোৱাটোৱে দূৰহ আছিল। ৰেলেৰে গ'লে দুই তিনিঠাইত নামি ফেৰীৰে নদী পাৰহৈ পুনৰ ৰেলযাত্ৰা কৰি দুই তিনিদিনৰ পিছতহে কলিকতা পাইছিলগৈ। সেয়া হ'ল যাত্ৰাৰ বৰ্ণনা। ইয়াৰ লগতে আহিল থকা খোৱাৰ ব্যয়বহুল ব্যৱস্থাটো। তাৰপিছত আছিল অ'ডিশ্যনৰ কথা। যদি অ'ডিশ্যনত অকৃতকাৰ্য্য (ফেইল) হয়, তেনেহলে পুনঃমূৰ্ষিকাভৱ। গ্ৰামোফোন ৰেকৰ্ডত মাত্ৰ তিনিটা বা চাৰিতামান গান বানীবদ্ধ কৰাটোৱে, কিমান কৃষ্টসাধ্য আছিল, আজিৰ প্ৰজন্মই সেইবোৰ কথা অনুভৱ কৰিব পৰাটোৱেই এটা সপোন। কিন্তু, বহুতো অসম্ভৱক সম্ভৱ কৰি দেউতাক লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ সপোনক বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিলে, তেতিয়াৰ ২৪ বছৰীয়া যুৱক প্ৰয়াত প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ বৰুৱাই।

১৯১৪ চনতে প্ৰয়াত লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাই কলিকতাৰ ত্ৰিনিটি সঙ্গীত কলেজত সঙ্গীতৰ পৰীক্ষা দিয়াৰ যোজা চলাইছিল। নিজে অসমীয়া, ভাৰতীয় আৰু পশ্চিমীয়া সঙ্গীতৰ তুলনামূলক অধ্যয়ন নামৰ গ্ৰন্থ এখন প্ৰকাশৰো আয়োজন কৰিছিল। কিন্তু অসুখ হৈ মৃত্যুৰ মুখত পৰা প্ৰয়াত বৰুৱাই তেওঁ ৰচনা কৰা গীতসমূহ আৰু ৰচনাৱলী প্ৰকাশৰ বাবে পুত্ৰ প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰৰ ওচৰত অন্তিম ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰি থৈ যায়।

ইতিমধ্যে ১৯২০ চনৰ চেপ্তেম্বৰ মাহত তেতিয়াৰ যুৱক প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই জাতিৰ পিতা মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্বত আৰম্ভ হোৱা অসহযোগ আন্দোলনত জঁপিয়াই পৰে। বৃটিশ প্ৰসাসনে তেওঁক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি তেজপুৰ জে'লত বন্দী কৰি ৰাখে। ১৯২২ চনত তেজপুৰ জে'লৰ পৰা মুকলি আকাশৰ তললৈ অহা প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ আৰ্থিক দৈন্যতাত ভূগিবলৈ ধৰিলে। তেওঁ তেজপুৰৰ বান থিয়েটাৰৰ মুখ্যসম্পাদক ৰাধিকা মোহন দাসৰ সান্নিধ্যত ভাতৃপ্ৰতীম জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালাৰ শোণিত কুৱঁৰী নাটৰ সঙ্গীত ৰচনা কৰে। সঙ্গীতৰ গভীৰ জ্ঞান থকা প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই এই গীতসমূহক বাণীবদ্ধ ৰূপত প্ৰকাশ কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰে। সেই উদ্দেশ্যেৰে কলিকতা যাত্ৰাৰ কল্পনা কৰে।

১৯২৪ চনত তেওঁ কলিকতালৈ যাত্ৰা কৰে। কলিকতাৰ দৰে ব্যয় বহুল চহৰত জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে কিছু অতিৰিক্ত ধনৰ প্ৰয়োজন। সেই অতিৰিক্ত ধন অৰ্জনৰ বাবে, তেওঁ বেলিয়াঘাটাত অৱস্থিত ইষ্টবেঙ্গল ৰেলৱেৰ ফেক্টৰী এটাত মাত্ৰ ৩০ টকাৰ মাহিলী বৃত্তিত শিক্ষানবিচ পদত যোগদান কৰে। শিয়ালদহ ৰেলষ্টেশ্যনৰ পৰা বেলিয়াঘাটাৰ ফেক্টৰী লৈ যোৱাৰ পথত হিত্য মাষ্টাৰত ভইচ গ্ৰামোফোন কোম্পানীৰ অফিচটো প্ৰত্যক্ষ কৰে। এদিন তেওঁ চাকৰিলৈ যাওঁতে বাটত সেই কোম্পানীৰ মেনেজাৰক লগ কৰিবৰ বাবে গেটত থকা নিৰাপত্তাৰক্ষীক অনুৰোধ কৰে। তেওঁ প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰক যাবতীয় প্ৰপত্ৰ এখন আনি ভৰ্ত্তি কৰিবলৈ দিলে। ৰেলৱে ফেক্টৰীৰ থাকী হাফপেন্ট আৰু জধলা কামিজেৰে তেওঁৰ চেহেৰা বা অবয়বত সঙ্গীতজ্ঞৰ কোনো চিন মোকাম পোৱা নগল। তথাপি, কিছুসময়ৰ বিৰতিৰ পিছত জেনেৰেল মেনেজাৰৰ কক্ষলৈ তেওঁক মাতিলে। মেনেজাৰৰ লগত হোৱা কথোপকথনখিনি পঢুৱৈ সকলৰ জ্ঞাতাৰ্থে দিয়া হ'ল।

মেনেজাৰে সুধিলে - অসমীয়া মানুহে বেঙ্গলীগীত

গাই ভাল পাই, কিন্তু তুমি অসমীয়া গানৰ ৰেকডিংৰ কাৰণে আহিছা। ইমান কম জনসংখ্যাৰ অসমীয়া মানুহে, গ্ৰামোফোন ৰেকৰ্ড কিনিব জানো? তাৰ উত্তৰত প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই ক'লে - "আজিকালি অসমত অসমীয়া গীত খুব জনপ্ৰিয় হৈছে, আপুনি এবাৰ ৰেকৰ্ড কৰি চাওকচোন বাৰু" শেষত মেনেজাৰ চাহাবে সুধিলে - "পিছে গায়ক ক'ত? যদি গায়কজনে নিজৰ খৰছত বিমানেৰে কলিকতালৈ আহে, মই কথাটো বিবেচনা কৰি চাম বাৰু। উত্তৰত প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই লগে লগেই ক'লে"- চাহাৰ, ময়েই সেই গায়কজন আৰু ময়েই ৰেকৰ্ডত গান গাম। তেতিয়া চাহাবে ক'লে - "ঠিক আছে, তোমাৰ কণ্ঠৰ পৰীক্ষা লোৱা যাব আৰু পৰীক্ষাৰ ফলাফল আমি তোমাক চিঠিৰে জনাম"

সেইদিনা, প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰৰ আৰু ৰেলৰ ফেক্টৰীলৈ যোৱা নহল। ঘৰতে বহি চুটীৰ বাবে আবেদন জনালে। দুদিনমানৰ পিছতে গ্ৰামোফোন কোম্পানীৰ পৰা অহা চিঠিৰে তেওঁক ১০৬, আপাৰ চিটপুৰ ৰোডত অৱস্থিত ৰিহাৰচেল ৰুমলৈ যাবলৈ নিৰ্দ্দেশ দিলে। তেওঁ চিটপুৰ ৰোডৰ তিনিমহলীয়া ঘৰটোৰ দ্বিতীয় মহলা পোৱাৰ পিছত জিৰণি কক্ষত অপেক্ষা কৰিবলৈ ক'লে। তেনেসময়তে, এজন আদবয়সীমা মানুহ আহি প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰৰ লগত চিনাকি হৈ, তেওঁক তেওঁৰ সঙ্গীতৰ জ্ঞান আৰু সাধনাৰ বিষয়ে পুংখানুপুংখভাৱে প্ৰশ্ন কৰি সম্যক জ্ঞান আহৰণ কৰিলে। ইতিমধ্যে সেই সময়ত ৰুমটোলৈ আন আন ৰুমৰ পৰা সঙ্গীতজ্ঞ সকল সোমাই আহিল ২৪ বছৰীয়া প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰৰ গান শুনিবলৈ প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই হাৰমনিয়মত সুৰ ধৰিলে আৰু আদবয়সীয়া মানুহজনে তবলা সঙ্গত কৰিলে। "অসমা নিৰুপমা জননী ঐ, অলংঘ্যগিৰি দূৰ্গাৰাণী" গীতটোৰে আৰম্ভ কৰিলে। গীতৰ শেষত উপস্থিত সকলোৱে হাত চাপৰি বজাই প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰক উৎসাহিত কৰিলে।

এই আদবয়সীয়া মানুহজন আছিল গ্ৰামোফোন কোম্পানীৰ প্ৰশিক্ষক বিখ্যাত সঙ্গীতজ্ঞ মন্টু ঘোষ। তাৰপিছতেই প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই এটি বাঙালী গীত পৰিবেশন কৰি, সমবেত শ্ৰোতাৰ পৰা প্ৰবল হাত চাপৰি পাবলৈ সমৰ্থ হ'ল। গীতৰ শেষত ৰুমত থকা সঙ্গীতজ্ঞ সকলে এজন এজনকৈ তাৰ পৰা বিদায় ল'লে। মন্টু ঘোষে সকলো সঙ্গীতজ্ঞ যোৱাৰ পিছত ব্যক্তিগতভাবে প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰক চাহ বিস্কুটেৰে আপ্যায়িত কৰিলে।

চাৰিদিনৰ পিছত, গ্ৰামোফোন কোম্পানীৰ চাৰিটা অসমীয়া গীত ৰেকডিং কৰিব বুলি প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰক চিঠিৰে জনালে। চিঠিখন পোৱাৰ পিছদিনাই, তেওঁ চিটপুৰ ৰোডৰ ৰিহাৰচেল ৰুম পালেগৈ আৰু তাতে তেওঁ যি চাৰিটা গীত বাণীবদ্ধ কৰিব, সেই গীতসমূহৰ নিৰ্বাচন কৰিলে। নিৰ্ব্বাচিত গীতসমূহক আধুনিক অসমীয়া সুৰেৰে অলংকৃত কৰিলে। প্ৰত্যেকটো গীতৰ সময়সীমা তিনিমিনিটকৈ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিয়া হৈছিল। তেওঁ সেইমতে প্ৰত্যেকটো গীত সেই সময়সীমাৰ ভিতৰত গাবৰ বাবে, কেইবাবাৰো প্ৰেকটিচ (অভ্যাস) কৰিলে।

গানৰ ৰেৰ্কডিং আকৌ, এজন ইংৰাজ ভদ্ৰলোকে অকলে নিয়ন্ত্ৰণ আৰু সম্পাদন কৰে। ৰেকডিং ৰুমৰ ভিতৰলৈ প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ আৰু মন্টু ঘোৰ হাৰমনিয়ম, তবলাসহ প্ৰবেশ কৰিলে। ৰঙালাইট জ্বলা মাত্ৰকে গীত আৰম্ভ হল আৰু প্ৰথমগীতটো শেষ হোৱাৰ, পাঁচ চেকেণ্ড মানৰ বিৰতিৰ পিছতে দ্বিতীয়টো গীত আৰম্ভ কৰা হল। এনেকৈয়ে, বাকী গীত দুটাৰো ৰেকডিং সম্পূৰ্ণ হল। গান সমূহৰ ৰেকডিংৰ পিছত, ৰেকডিং বা কেনে হল, কিবা ভূল ভ্ৰান্তি থাকি গ'ল নেকি, এনে এশ একুৰি চিন্তাৰে প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই বিনীদ্ৰ ৰজনী পাৰ কৰিলে।

এদিন হথাতে প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰই গ্ৰামোফোন কোম্পানীৰ পৰা এখন চিঠি পালে য'ত তেওঁক ফেক্টৰী লৈ গৈ চাৰিখন বিনামূলীয়া শুভেচ্ছাজ্ঞাপক (Complimentary) ৰেকৰ্ড সংগ্ৰহ কৰিবৰ বাবে নিৰ্দ্দেশ দিলে।

১৯০২ চনৰ পৰা **১৯৫০** চনলৈকে গীতসমূহ এখন ৰেকৰ্ডত মাত্ৰ দুটাকৈহে বাণীবদ্ধ কৰা হৈছিল। এপিঠিত এটা আৰু সিপিঠিত এটা।

সঙ্গীতাচাৰ্য্য প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ বৰুৱাই কণ্ঠদান কৰা চাৰিওটা গীতৰ বিৰৰণ পাঠকসকলৰ জ্ঞাতাৰ্থে দিয়া হ'ল।

<u>১ম খন ৰেকৰ্ডত</u>

(১) ফুলো ফুলিলে, জোনেও হাঁহিলে, কথাঃ প্ৰসন্ন লাল চৌধুৰী

(২) হৃদয় বিদাৰি উঠে শতবেদনা, কথাঃ প্ৰসন্ন লাল চৌধুৰী

<u>২য় খন ৰেকৰ্ডত</u>

(১) কিয়নো পাহৰা অসমীয়া হেৰা, কথাঃ ৰাধানাথ ফুকন

(২) অসমো নিৰুপমা জননী, কথাঃ উমেশ চন্দ্ৰ চৌধুৰী

প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ পিছত এই এইচ.এম.ভি কোম্পানীতে বহুতো গায়ক গায়িকাই অসমীয়া গীতমাত বাণীবদ্ধ কৰি অসমৰ সঙ্গীত জগতখনক অকল সমৃদ্ধ কৰাই নহয়, এটা নতুন যুগৰ অৱতাৰণা কৰিলে।

১৯৩৮ চনত আৱিস্কাৰ হোৱা আৰু ষাঠিৰ দশকৰ পিছত জনপ্ৰিয় হোৱা টেইপ ৰেকৰ্ডাৰে গ্ৰামোফোন ৰেকৰ্ডৰ ক্ৰমান্বয়ে জনপ্ৰিয়তা হ্ৰাস কৰিবলৈ ধৰিলে। আজিৰ প্ৰজন্মৰ বাবে গ্ৰামোফোন বা গ্ৰামোফোন ৰেকৰ্ড এটা দৃস্পাপ্য আৰু

সংগ্ৰাহালয়ত সংগ্ৰহ কৰাৰ হে এবিধ সম্পদ হল।

এই ক্ষেত্ৰত বৰ্ত্তমান চৰাইদেউ জিলাৰ মৰাণহাট নিবাসী শ্ৰীযুত উমানন্দ দুৱৰাই ১৯২৪ চনৰ প্ৰথমখন অসমীয়া ৰেকৰ্ডৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ১৯৮৯ চনলৈকে, প্ৰায় ৫০০০ অসমীয়া বাণীবদ্ধ গীতৰ ৰেকৰ্ড সংগ্ৰহে কৰে। তেওঁ প্ৰায় কলেজীয়া জীৱনৰ পৰাই অৰ্থাৎ ১৯৮৩ চনৰ পৰা প্ৰথম সংগ্ৰহৰ কাম আৰম্ভ কৰে। ১৯৯৩ চনৰ পৰা ২০০৩ চনলৈকে, এই দহবছৰ কাল, পুৰণি অসমীয়া ৰেকৰ্ডৰ কামটো এটা অভিযান (Project) হিচাবে লৈ, এক বৃহৎসংখ্যক ৰেকৰ্ড সংগ্ৰহ কৰে। ২০০৩ চনত মৰাণহাটত এটা স্থায়ী সংগ্ৰাহালয় নিৰ্মাণ কৰে। ২০০৭ চনৰ ২৩ মাৰ্চত সংগ্ৰাহালয়ৰ এই স্থায়ী ভৱনটোৰ শুভাৰাম্ভ কৰে অসমৰ বিশিষ্ট গায়িকা শ্ৰীযুত মণিষা হাজৰিকাই তেওঁৰে সুযোগ্য ভতিজাক পেছাত উকীল শ্ৰীতেজস্বী দুৱৰাই, ৰেকৰ্ডত থকা বাণীবদ্ধ গীতসমূহ, পুৰণি গ্ৰামোফোনেৰে বজাই কাৰিকৰী প্ৰযুক্তিৰে ডিজিটেল পদ্ধতিলৈ পৰিবৰ্ত্তন কৰি আছে। অসমবাসী সঙ্গীত প্ৰেমী ৰাইজৰ বাবে এই সংগ্ৰাহালয়, এক অমূল্য সম্পদ আৰু ইয়াক সংৰক্ষণ কৰাতো প্ৰত্যেকজন অসমীয়া সঙ্গীত প্ৰেমীৰ কৰ্ত্তব্য। ❑

সুখাদ্যৰ মধুৰ স্মৃতি

ড° নৰজিৎ দেউৰী

সৰুতে যিবোৰ খাদ্য খাই বেয়া পাইছিলো, জীৱনৰ মধ্যবয়সত সেইবোৰকে সোঁৱৰি জিভা টুপলি থাকোঁ। হাবিতলীয়া এখন জনজাতীয় গাঁৱৰ বাসিন্দা হিচাপে আমাক দৈনিক খাদ্যৰ তালিকাখন তেনেই সংক্ষিপ্ত আৰু সাধাৰণ মানৰ আছিল। বিশেষকৈ বাৰিষা কালত সকলো খেতি পথাৰত ব্যস্ত থকাৰ বাবে ভাতৰ লগত নামমাত্ৰ পাচলি আৰু মাজে-মধ্যে পথাৰ, খাল, ডোং, জান-জুৰিৰ পৰা ধৰি অনা সৰু মাছ, কেকোঁৰা, জেবাংকৰি, লিংকৰি ইত্যাদিৰে পাকঘৰ চলিছিল। পাচলিৰ ভিতৰত সাঁচিৰখা ৰঙালাউ, সৰু আলু আৰু বাৰীৰ কল পচলা, লগতে ঢেঁকীয়া শাক। এইখিনি পাচলিৰে এপ্ৰিলৰ শেষৰ পৰা অক্টোবৰলৈকে এই সামগ্ৰীৰে আমাৰ পাকঘৰ চলিছিল। তাৰ মাজতে আলহি-অতিথি আহিলে কাৎচিৎ ঘৰতে পুহি ৰখা মুৰ্গী মৰা হৈছিল আৰু সপ্তাহিক বজাৰৰ পৰা বিশেষকৈ গাহৰিৰ মাংস অনা হৈছিল। দূৰণিবটীয়া আলহি থকাকৈ আহিলে মুৰ্গী মৰা হৈছিল। ঘাই মতা আৰু বচা বচা দুজনীমান মাইকী কুকুৰাক বংশ বৃদ্ধিৰ বাবে ৰখা হৈছিল। সেই সময়ত ঘৰত পোহা মুৰ্গীৰ মাংস অত্যন্ত সোৱাদপূৰ্ণ আছিল। বাৰীৰ কেচু-কুমতি, পোক-পৰুৱা খাই ডাঙৰ হোৱা নোদোকা মুৰ্গী। আজি-কালি গুৱাহাটীৰ বজাৰত লকেল মুৰ্গীৰ নামত কৃত্ৰিম খাদ্য খুৱাই ডাঙৰ কৰা মুৰ্গীৰ একো সোৱাদেই নাই। আলহি অহাৰ সন্ধিয়া মুৰ্গীটো মৰাৰ মুহূৰ্তৰে পৰা আমাৰ সৰুবোৰৰ মনত অপাৰ আনন্দ হৈছিল। একপ্ৰকাৰে সেই মুহূৰ্তৰ পৰাই খোৱাৰ আনন্দ আৰম্ভ হৈ গৈছিল। বাবা, দদাইদেউ অথবা ককাদেউতাই মৃত মুৰ্গীটো এবাল্টি পানীত জুবুৰীয়াই নোমবোৰ পুৰিবৰ বাবে জ্বলি থকা জুইৰ ওপৰত ৰাখিছিল। বতাহত ভাঁহি আহিছিল কুকুৰাৰ নোম জ্বলাৰ লোভনীয় গোন্ধ। আমি ভাই-ভনীহঁতে জুইকুৰাৰ চালিওফালে বহি পৰিছিলো। নোমবোৰ গুচুৱাৰ পিচত লঠঙা মুৰ্গীটোৰ চালবোৰো সামান্য ৰঙচুৱাকৈ পোৰা হৈছিল। মুৰ্গীটোৰ গোটেই শৰীৰটোৰে বৃহৎ উপাদেয় মঙহৰ টুকুৰালৈ পৰিণত হৈছিল। এটা মন মদিৰ কৰা সুস্বাদু গোন্ধে আমাৰ ভোক বঢ়াই তুলিছিল।

মুৰ্গীটো ধৰাৰ পৰা কাটি-বাচি ৰন্ধালৈকে আমি সৰুবোৰে কিবা নহয় কিবা প্ৰকাৰে প্ৰক্ৰিয়াটোত জড়িত থাকো। মুৰ্গীটো কটাৰ সময়ত দুখন ঠেং পৃথক কৰি নখবোৰ কাটি মিটদাৰে গদিয়াই কিছু কোমল কৰি আমাক পুৰি খাবলৈ দিছিল। ঠেং দুখনত লিকটিয়া কাৰ্টিলেজডালৰ বাহিৰে সামান্য মাংস আৰু ছালহে বাকী ৰৈছিল। আওঠাত প্ৰায় জ্বলি যোৱা ঠেং দুখন ভাগ কৰি আমি ভাই-ভনী সকলোৰে এটুকুৰাকৈ মুখত ভৰাইছিলো আৰু অনুভৱ কৰিছিলো অনাবিল তৃপ্তি আৰু আনন্দ। বহুপৰ মুখত ৰাখি চুহি চুহি ঠেঙৰ টুকুৰাবোৰ খাইছিলো। আনন্দত আমাৰ কণমানি চকুবোৰ মুদখাই গৈছিল। সৰুতে তেনেকৈ জ্বলি যোৱা মুৰ্গীৰ ঠেং খোৱাটো মোৰ জীৱনৰ সুখাদ্যৰ মধুৰতম স্মৃতি। ঠেঙটোৰ বাহিৰেও মুৰ্গীটোৰ শৰীৰৰ পৰা এটা অংশ আমাৰ সৰুবোৰৰ ভাগত পৰিছিল। সেয়া আছিল মুৰ্গীটোৰ পেটু। ডাঙৰ ভণ্টিয়ে এডাল বাঁহৰ চেঁচুৰে সযতনে পেটুবোৰ ফালি মল বাহিৰ কৰি নিমখ সানি পানীৰে ধুই চাফা কৰিছিল। পেটুবোৰত হালধি অকণমান আৰু মিঠাতেল সানি কলপাতত মেৰিয়াই আওঠাৰ তলৰ ফুটচাইত ভৰাই সিদ্ধ কৰিছিল। মুৰ্গীৰ ঠেঙ খোৱাৰ আধা ঘণ্টামানৰ পিচত কলপাতত সিদ্ধ কৰা পেটু খোৱাৰ বাবে প্ৰস্তুত হৈ উঠিছিল। আধা জ্বলা কলপাতৰ টোপোলাটো খুলি দিওতে মন মতলীয়া এটা সুঘ্ৰাণ বিয়পি পৰিছিল। প্ৰায় ৭০/৭৫ গ্ৰাম মানৰ পেটু আমি আটাইকেইটা ভাই-ভনীয়ে কলপাতত সমানে ভগাই খাইছিলো। কিযে জুতিলগা আছিল সেই ভাগত পৰা অকণমান মুৰ্গীৰ পেটুৰ সোঁৱাদ। আজিও সোঁৱৰি আনন্দ পাওঁ। বিভিন্ন বনৰীয়া শাক-পাতৰ সতে মুৰ্গীৰ মাংস, তেলত অথবা বইল কৰি ৰন্ধা হৈছিল। মই আটাইতকৈ ভাল পাইছিলো পিঠাৰ সৈতে ৰন্ধা মুৰ্গীৰ ঠপঠপীয়া 'খাজি' খন। দেউৰীসকলে বিভিন্ন উৎসৱ, পৰ্ব, সকামৰ বাবে মৰা কুকুৰা-গাহৰি ইত্যাদিৰ ঠেঙ, পেটু, আমঠু, কলিজা, মূৰ ইত্যাদিৰে এখন বিশেষ ভাজি প্ৰস্তুত কৰিছিল যাক 'খাজি' বুলি কোৱা হয়। ঘৰতে প্ৰস্তুত কৰা সুৰা বা চুঁজেৰ সৈতে সেই খাজি মূল আহাৰ খোৱাৰ আধাঘণ্টামান আগতে পৰিবেশন কৰা হয়। সেই খাজিখনৰ সমান সোৱাদভৰা খাদ্য মই জীৱনত খুব কমেই খাইছোঁ। চাউলৰ পিঠাগুৰিৰে ৰন্ধা খাজি আৰু বেছি সোৱাদলগা। মুৰ্গীৰ মাংস উৰিয়াম কাঠৰ জুইত লোহাৰ কেৰাহীত ঘৰতে পেৰা মিঠাতেলত ভাজি পাত্ৰটোৰ

দুই তৃতীয়াশংলৈ পানী ঢালি উতলোৱা হয়। উতলি থাকোতে বাৰীত বনৰীয়াকৈ গজা মাৰচাঙ নামৰ জিভাত দিলে সামান্য জ্বলা যেন লগা শাকবিধৰ পাত আগটোৰে সৈতে প্ৰয়োজন অনুসৰি কেৰাহীত দিয়া হয়। সেই মাৰচাঙ শাকবোৰ সিজো-নিসিজো হওতে পিঠাগুৰিবোৰ অলপ অলপকৈ উতলি থকা মাংসৰ জোলত ঢালি দিয়া হয়। তাৰপিচত কিছু সময় উতলাই জোলখন ডাঠ হ'লে নমাই কলৰ পাতত গৰমে গৰমে পৰিৱেশন কৰা হয়। চাউলৰ গুৰিৰে সৈতে লোকেল মুৰ্গীৰ সেই 'খাজি' খোৱাটো মোৰ জীৱনৰ সুখাদ্যৰ শ্ৰেষ্ঠতম স্মৃতি। খাজিৰ ৰন্ধন প্ৰক্ৰিয়াৰ সৈতে দেউৰীসকলৰ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য আৰু ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰ কিছু টাবু জড়িত হৈ আছে। বিশেষ সকাম বা উৎসৱ পাৰ্বনৰ বাহিৰে বছৰটোৰ আন সময়ত সাধাৰণতে সেই খাজি প্ৰস্তুত কৰা নহয়। বিশেষকৈ শাওন মাহত আহুধানৰ 'ন' ভাত খাওতে অথবা লখিমী সকামৰ দিনা সেই খাজি প্ৰস্তুত কৰা হয়।

সপ্তাহিক বজাৰৰ পৰা দেউতাই মাজে মাজে গাহৰিৰ মাংস কিনি আনে। বেছিকৈ চৰ্বী থকা ডাঙৰ আকৃতিৰ এটুকুৰা মাংস তেখেতে নিজহাতে এটা নিৰ্দিষ্ট জোখত টুকুৰা টুকুৰিকৈ কাটি লয়। বাহৰ শলা এডালত মাংসবোৰ সীলৈ প্ৰায় আধাঘণ্টামান পোৰে, খুটিয়াই বগৰাই। মাংসৰ পৰা চৰ্বীৰ টোপাল গলি ভমককৈ জুইকুৰা জ্বলি উঠে। চাৰিওফালে বহি অপেক্ষা কৰি থকা আমাৰ সৰুবোৰৰ পেটত থকা ভোক আৰু লোভৰ জুইকুৰাও সমানে জ্বলি উঠে। এটা সময়ত গাহৰিৰ মাংসবোৰ সিজি খাবৰ বাবে প্ৰস্তুত হৈ উঠে। দেউতাই নিজলৈ কিছু ৰাখি বাকীবোৰ মাংস আমাক ভগাই দিয়ে। ডাঙৰ চাই তেলাল মাংস এটুকুৰা মই মুখত ভৰাই লও। কি অদ্ভুত তৃপ্তীকৰ দেউতাই পোৰা গাহৰিৰ সেই মাংস। জিভাত নিজে নিজে গলি উঠে, আইচক্ৰীমৰ দৰে পমি যাব ধৰে মুখত। অনিবৰ্চনীয় আনন্দ আৰু তৃপ্তীত চকু মুদ খাই আহে, কি অমৃতময় সোৱাদ, চিৰকাললৈ মনত থাকি যোৱা। বহুত বছৰৰ পিচত বাস্কিন-ৰবিনচনৰ আইচক্ৰীম খাওতে মনলৈ আহিছিল দেউতাই প্ৰস্তুত কৰা পোৰা গাহৰিৰ দৰে একে ধৰণে মুখত পমি যোৱা সোৱাদ আৰু তৃপ্তী সঞ্চাৰিত অভিজ্ঞতাৰ কথা।

শীতকালত আমাৰ পাকঘৰত শাকপাচলিৰ প্ৰয়োভৰ হৈছিল। ন'দিহিঙৰ চাপৰিৰ সাৰুৱা মাটিত উৎপন্ন হোৱা সতেজ মূলা, লাই শাক, লফা আৰু ধনীয়া আমাৰ ঘৰলৈ আহিছিল। ককাদেউতাই ৰাতিপুৱা আৰু সন্ধিয়া সাজ বা চুজে নিয়মিয়াকৈ পান কৰিছিল। খামটি লাহি চাউলৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা গোন্ধে মলমলাই থকা উৎকৃষ্ট মানৰ সাজ। সাজ খাবৰ বাবে যতনাই দিয়াৰ দায়িত্ব আছিল আইতাৰ। ককাদেউতাৰ ৰুটিনত সামান্য হীন দেটী হ'লে তেখেত সামান্য উত্তেজিত হৈছিল আৰু আইতাক কৃত্ৰিম গালি এজাওৰি দিছিল। গতিকে আইতায়ে নিৰ্দিষ্ট সময়ত সকলো কাৰ্য্য সমাধা কৰিছিল। সাজৰ লগত মাছ-মাংসৰ সলনি তেখেতে সিজোৱা শাক খাইছিল। সৰুতে প্ৰায়ে দেখিছিলো আমাৰ দেউৰী গাঁওবোৰত বয়োজ্যেষ্ঠ সকলে সাজখাওঁতে মাছ-মাংসৰ সলনি সিজোৱা শাক প্ৰচুৰ পৰিমাণে খাইছিল। পাক ঘৰটোৰ আগতে থকা চাংঘৰটোৰ এটা বৃহৎ কোঠাত আইতা আৰু ককা শোৱে। তাতে এখন সৰু জুইশাল। সেই জুইশালত আইতাই কেৰাহী এটাত সামান্য পানী ঢালি দিয়ে। পানী উতলিলে দুটামান কেচা জলকীয়া ভাঙি দিয়ে, তাৰ পাচত বাহৰ চুঙাৰ পৰা উলিয়াই এলডা শুকতি (শুকান মাচ আৰু কলা কচুৰ ঠাৰি খুন্দি প্ৰস্তুত কৰা এক উপাদেয় মিশ্ৰন) উতলা পানীত ভাঙি দিয়ে। এক লোভনীয় গোন্ধ বতাহত উপঙি উঠে তেতিয়া। কিছু সময় পিচত সেই শুকতি মিশ্ৰিত উতলা পানীত দীঘল লফা শাক দি কিছু সময় সিজাই কেৰাহীটো নমাই আনে জুইৰ পৰা। কাহৰ বাতিত ককাক খাবলৈ দিয়ে সাজৰ সতে। সেই সিজোৱা লফা শাকৰ স্বাদ আমাৰ ভাগতো পৰে, আমাৰ জিভাতো লাগে। কেতিয়াবা লফাৰ সলনি লাইৰ কোমল আগ, সৰিয়হ শাক ইত্যাদি সিজোৱা হয় শুকতিৰ লগত। প্ৰত্যেক বিধ শাকৰে সোৱাদ ভিন্ন। খাবলৈ অতি সুস্বাদু, তৃপ্তীদায়ক, সদায় মনত থাকি যোৱা বিধৰ। আইতাই মাজে মাজে পাকঘৰত সোমাই তেলী কচুৰ ঠোৰৰ সৈতে শিঙিমাছৰ এখন ঠুপঠুপীয়া আঞ্জা ৰান্ধিছিল, যাৰ সোৱাদ পাহৰিব নোৱাৰা। চাপৰিত কৰা নতুন মাটিমাহ নিজহাতে ডলাত দলি আইতাই আঞ্জা বনাইছিল। মাটি মাহৰ আঞ্জাত তিতা ভেঁকুৰী কিছু পৰিমাণে দিয়াত আমি সামান্য বেয়া পাইছিলো, তাৰ বাহিৰে অতি উপাদেয় আছিল সেই আঞ্জাখন। বাৰীত নিজে কৰা নহৰুৰ পাত আৰু ধনীয়াই আঞ্জাখনৰ সোৱাদ বৃদ্ধি কৰিছিল। আইতাই ৰন্ধা সেই সিজোৱা শাক, কচুঠোৰ আৰু মাটিমাহৰ আঞ্জা মোৰ জীৱনৰ মধুৰতম সুখাদ্যৰ স্মৃতি। মাজে মাজে সপোনতে উদ্বাউল হৈ উঠো, এই যেন আইতাই আমাক কাঁহৰ বাতি ভৰাই দিছে শুকতিৰ গোন্ধ সনা শকত শকত লফা শাক। মই গোটে গোটে এডাল দীঘল সিজোৱা লফা মুখত ভৰাই লৈছো। অনাবিল সোৱাদ আৰু তৃপ্তিত পূৰ্ণ হৈ উঠিছো।

এদিন বিশেষভাৱে প্ৰস্তুত কৰা এক খাদ্যৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিব বিচাৰিছো। এদিন ককাদেউতাই গাঁৱৰ পৰা ৩ কিঃ মিঃ দূৰৰ বিলখনলৈ কুচিয়া ধৰিবলৈ বুলি মোকো সংগী কৰিলে। দুখন চাইকেলত গৈ আমি বিলৰ পাৰত উপস্থিত হ'লো। ককাই কুচীয়া ধৰিবৰ বাবে দীঘল লোৰ যাঠীৰ দৰে সঁজুলি এবিধ, যাক আমি কুচিয়া কালি বুলি কওঁ লগত নিছিল। মাৰ্চ মাহ, মহঙ বিলৰ পানী কিছু তললৈ নামি গৈছে। বিলখনৰ গৰাৰ কাষে

কাষে কুচীয়াৰ গাত বিচাৰি ককাদেউতাই সন্তৰ্পণে চাব ধৰিলে। তেখেতৰ অভিজ্ঞ চকুৱে কম সময়ৰ ভিতৰতে বোকাৰ ভিতৰত থকা কুচিয়াৰ গাতবোৰ চিনাক্ত কৰিলে আৰু গাতবোৰৰ চৌপাশে কুচিয়া কালিডাল এক নিৰ্দিষ্ট চন্দেৰে চলাই গ'ল। মাজে মাজে কিছুপৰ ৰৈ গম লয়। হঠাতে এবাৰ কুচিয়াৰ কালিডাল লৰি উঠিল। ককাদেউতাই লোৰ শলাডালৰ কাষেৰে বোকাত হাত ভৰাই প্ৰায় আধাকেজিমান ওজনৰ প্ৰকাণ্ড কুচিয়া এটা বাহিৰলৈ উলিয়াই আনিলে। মই আনন্দত চিঞৰি দিলো। মোৰ মনত আছে আমি সেইদিনা সৰু-বৰ ৫ টা কুচিয়া ধৰিছিলো। ককাদেউতাই একেৰাহে ৩ ঘণ্টামান কুচিয়া ধৰি সামান্য ক্লান্ত হৈ পৰিছিল। ইতিমধ্যে বেলি উঠি আহিছিল, গতিকে অলপ বিলৰ পাৰতে জীৰণি লৈ দুপৰীয়াৰ ভাতসাঁজৰ আয়োজন চলিল। ককাই ঘৰৰ পৰাই দিনৰ আহাৰৰ বাবে কিছু সামগ্ৰী লৈ গৈছিল। তেখেতে বিলৰ পাৰত গজা কাকবাঁহৰ দুটামান কুমলীয়া চুঙা কাটি আনিলে লগতে এবোজা তৰাপাত। গছৰ শুকান ডালেৰে জুই একুৰা ধৰা হ'ল। ককাই ডাঙৰ কুচিয়া এটা ধুনীয়াকৈ কুটি-বাচি চাফা কৰিলে। ঘৰৰপৰা লৈ যোৱা এমুঠি জালুকৰ গুৰি, দুটা নহৰু, সামান্য মিঠাতেল আৰু কেঁচা হালধিৰ গুৰি কুচিয়াৰ মাংসৰ সতে ভালকৈ সানি কাকবাহৰ চুঙাত ভৰাই তৰাপাতেৰে সোপা এটা দি জুইৰ ওপৰত তুলি দিলে। আন এটা চুঙাত ৰঙা বাও চাউলৰ ভাত বহাই দিলে। লগত লৈ যোৱা ফুল আলু জুইত পুৰি মানধনিয়াৰ পাত আৰু কনবিলাহীৰ পিতিকা এখন কৰা হ'ল। যথা সময়ত কুচিয়াৰ মাংস সিদ্ধ হ'ল, ককাই চুঙাটো ফালি মাংসবোৰ বাহিৰ কৰিলে। চুঙাটোৰ তলীত সামান্য জোল জমা হৈছিল, সেইখিনি মোক পি খাবলৈ দিলে। কি আচৰ্য্যকৰ সোৱাদ। তৃপ্তী আৰু আনন্দত মোৰ চকু মুদ খাই গ'ল। তৰাপাতত ভাত বাঢ়ি আমি দুয়ো কুচিয়া মাংস আৰু আলুপিতিকাৰে সেইদিনা ভাৰি-ভূৰি ভোজন কৰিলো। মোৰ ভাৱ হয় সিমান তৃপ্তিদায়ক খাদ্য মই এইটো জনমত খোৱা নাই, হয়তো খাবলৈও নাপাম।

গাঁও এৰি নগৰে-চহৰে ঘূৰি ফুৰা আজি ৩ দশকৰো অধিক কাল হ'ল। দেশে-বিদেশে বিভিন্ন সুস্বাদু খাদ্য খোৱাৰ অভিজ্ঞতাও হৈছে, কিন্তু শৈশৱতে জুতি লোৱা যৎসামান্য আহাৰবোৰে আমাৰ হৃদয় ভৰাই ৰাখিছে। দেওশালৰ ৰাতিৰ পাকঘৰত ৰন্ধা মুৰ্গী অথবা পাৰৰ মাংস মেচাকি পাতৰ লগত কোনো মচলা নিদিয়াকৈ ৰন্ধা জলকীয়া আঞ্জা, শ্ৰাদ্ধ অথবা ন-পুৰুষীয়া সকামত গাহৰিৰ তেজ আৰু পেটৰ চৰ্বীৰ লগতে কোমোৰা দি ৰন্ধা 'খৰমৰ' নামৰ আঞ্জাখনৰ উত্তেজনা আৰু সোৱাদ, শুকতিৰ লগত পিয়াজ আৰু সামান্য ভাত মিহলাই স্কুল টাইমত ৫ মিনিটত তৈয়াৰ কৰি দিয়া থুপথুপিয়া ভাজিখন, পথাৰত হালবাই থাকোতে কলপাতত বান্ধি অনা জনপান ভাতৰ মধুৰ গোন্ধ, ব'হাগ বিহুত সাতদিন সাতৰাতি একেৰাহে বিহু মাৰি ফুৰোতে কোনো মাহী-পেহীয়ে মৰমতে যাচি দিয়া এবাতি চুঁজে, এইবোৰেই আমাক চিৰদিন আচ্ছন্ন কৰি ৰাখিছে, আমাৰ তৃষ্ণাৰ্ত আত্মাক দিছে সঞ্জীৱনী সুধা।

কেৱল জনজাতীয় বুলি নহয়, অসমৰ গাঁৱলীয়া খাদ্যৰ সোৱাদ, গুণাগুণ আৰু ভিন্নতা অতি বিস্ময়কৰ। সামান্য উপকৰণেৰে ৰন্ধা অসমীয়া খাদ্য সম্ভাৰ আমাৰ চহকী সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য আৰু ৰুচিবোধৰ পৰিচায়ক। চহৰীয়া অদ্ভুত ৰেচিপিবোৰৰ মাজত আমাৰ প্ৰিয়তম খাদ্যবস্তু, আমাৰ সহজ-সৰল ৰন্ধন উপকৰণ ক্ৰমে হেৰাই গৈছে। এইবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা বা লিখা-মেলা কৰাও আজি-কালি বিশেষ চকুত নপৰে। এসময়ত হোমেন বৰগোহাঞি, ড° মুক্তিপ্ৰসাদ গগৈ, গৌতম প্ৰসাদ বৰুৱা আদিয়ে অসমীয়া খাদ্যৰ বিষয়ে সৰস আলোচনা কৰিছিল, বিভিন্ন আগশাৰীৰ কাকত-আলোচনীত। অসমীয়া খাদ্য পৰম্পৰাৰ বৈচিত্ৰ, গুণাগুণ আৰু ৰুচিকৰ উপাদানৰ বিষয়ে সাহিত্যিক মান সম্পন্ন লিখনি আৰু আলোচনাই মানুহক ইবোৰৰ প্ৰতি পুনৰাসক্ত কৰিব বুলি অনুভৱ হয়। পেটটোক মানুহৰ দ্বিতীয় মগজু বুলি অভিহিত কৰা হয়। কোন জাতি কিমান চহকী সেই অনুমান কৰিবলৈ তেওঁলোকৰ খাদ্য সম্ভাৰ আৰু খাদ্যবস্তু অধ্যয়ন কৰিলেই ধৰিব পাৰি। অসমীয়া পৰম্পৰাগত খাদ্যশৈলী, ৰন্ধন প্ৰকৰণ, বিচিত্ৰতা আৰু বিস্ময়কৰ সোৱাদেই অন্যান্য ভাৰতীয় খাদ্যতকৈ আমাক স্বকীয়তা প্ৰদান কৰিছে। আহক ইবোৰৰ অনুসন্ধান, সঘন চৰ্চা আৰু ৰন্ধন-প্ৰকৰণৰ অভ্যাসৰ যোগেদি অসমৰ থলুৱা খাদ্য সম্ভাৰক বিস্তাৰিত কৰোঁ, জনপ্ৰিয় কৰোঁ আৰু নিজকে পৰিণত কৰোঁ এজন খাদ্যৰসিকলৈ।❑

কবিতা-চ'ৰা

নীলিম কুমাৰ

কবিতাৰ বহী আৰু কলম

ওখ দলংখন পোৱাৰ সময়ত
তুমি মোৰ পিঠিত ধৰি ঠেলিছিলা
দলংখনৰ মাজ নোপোৱালৈকে

তোমাৰ হাতত আছিল
কবিতাৰ বহী,
মোৰ হাতত আছিল
সাঁফৰ নথকা কলম।

তুমি ভাবিছিলা—
তুমি মোক ঠেলিছা।
মই জানিছিলোঁ
কবিতাৰ বহীয়ে
কলম এটাক ঠেলিছে।

দুয়ো দলঙৰ ৰেলিঙত বহিছিলো,
ঠিক তেনেদৰে
যিদৰে এটা কলমে
বহী এখনৰ মাজত বহে।

দলংখনৰ তলেৰে বৈ আছিল
কোনোদিনে নেদেখা স্ৰোতৰ নিচিনা কিবা।
কলম আৰু কবিতাৰ বহী
হৈ পৰিছিল নিশ্চুপ, থৰ।
তেতিয়া

'তুমি' বুলি কোনো 'তুমি' নাছিলা
'মই' বুলি কোনো 'মই' নাছিলোঁ।
দলংখনৰ ৰেলিঙত বহিছিল
কেৱল কবিতাৰ বহী আৰু কলম।

গধূলিয়ে আমাক এৰি গৈছিল।
কবিতাৰ বহীয়ে কলম কৈছিল
— কিবা লিখা।

কলমে কবিতাৰ বহীক বুজাইছিল
শব্দবোৰে লিপিবদ্ধ নোহোৱাকৈ থাকিব খোজে,
শব্দবোৰ কেৱল বৈ থাকিব খোজে
দলঙৰ তলৰ স্ৰোতৰ দৰে।

কলমটোৱে সদায়
এটা জপাই থোৱা বহীৰ উমৰ মাজত
এটা আধালিখা কবিতাৰ অনিশ্চয়তাৰ স'তে
যাপন কৰিব খোজে
তাৰ দিন ৰাতি।

কাৰণ কলমটোৱে জানে
লিখি পেলালেই কবিতাৰ মৃত্যু!
কবিতাৰ বহীয়ে সেই কথা নাজানে!❑

জীৱন নৰহ

কবিতা

ঢোলৰ চেৰত বাঢ়ি অহা এটা দুখ
তুমি নৈখনৰ সিপাৰে থাকিলা

চৰাইৰ দৰে গছবোৰৰ
বিনন্দীয়া ৰঙৰ পাত বুলি জানিও
তুমি পাতবোৰকে চৰাই বুলি ভাবিছা

চৰাইবোৰ গছ নহয় বুলি জানিও
তুমি চৰাই একোজনী ৰুইছোঁ

তুমি সিপাৰে থকা বুলি জানিও
সৰু সৰু নাওবোৰে
ঢৌৰ মাজত ডুব যাবলৈ এৰা নাই

তুমি নিতিতা বুলি জানিও
আকাশে বৰষুণ দিবলৈ এৰা নাই

বৰষুণৰ দৰে ক্ৰমে বাঢ়ি অহা এটা বিষ
ক্ৰমে মৰি অহা এজনী চৰাই
ক্ৰমে হালধীয়া হ'বলৈ ধৰা এযোৰ চকু❑

সৌৰভ শইকীয়া

মায়াবী অৰণ্য

প্ৰকৃতিৰ মাজতো এখন ভেন্‌গগ
লুকাই থাকে সন্তৰ্পণে।

মই ভেন্‌গগক বিচাৰিম প্ৰকৃতিৰ মাজত
দুৰ্দান্ত, নিৰ্জন সেই ধুনীয়া শাল গছবোৰৰ মাজত
শালগছবোৰেই হ'ব মোৰ ঈশ্বৰ
মই বিচাৰিম সেইজন ঈশ্বৰক
টোপাটোপে তেজ পিন্ধা আৰু হৃদয়খন হেৰুৱাই থকা
কোনজন ঈশ্বৰ
যিয়ে জ্বলন্ত বেলিটো মূৰত লৈ
বিশাল বিশাল আকাশৰ তলত
চাঁহীৰ কামোৰ খাই ঘূৰি ফুৰে, যিয়ে...
আৰু প্ৰহেলিকা নহয়,
নিস্তব্ধ হাবিখনৰ মাজৰ পৰা কিবা এটা উৰি গ'ল
ক'ৰবাত লুকাই থকা গছ এডালৰ বিননি
আঃ সি হ'ব সেই গভীৰ গছ
মোৰ আত্মাৰ চটফটনিত বাঢ়ি আহি বিনন্দীয়া
দীৰ্ঘতৰ, চোকা
খিল্ খিল্ খিল্
খিল্ খিল্ খিল্
কিন্তু গছজোপাই নাটক কৰিবলৈ ধৰিলে
প্ৰতিজোপা গছ বেলেগে বেলেগে থিয় দি আছে
মোৰ লগত উৰিবানে?
মোৰ লগত উৰিবানে?
যদিও এতিয়া ৰাতি হৈ আহিল।❑

অনুপমা বসুমতাৰী

হেমন্তৰ সৰা পাতবোৰ

হেমন্তৰ সৰা পাতবোৰ
খিৰিকীৰে উৰি আহিছে
ৰঙা-হালধীয়া এই পাতবোৰে
তোমাৰ কথাকেই সোঁৱৰাই দিছে
পুখুৰীৰ পাৰত সৰি থকা
হালধীয়া পাতবোৰক
পুৰাৰ ৰ'দজাকে চুমা খাইছে
মোৰ আজি বৰকৈ মনত পৰিছে
পাহাৰীয়া বাট এটাৰে
তোমাৰ স'তে একেলগে গৈ থকা
হেমন্তৰ দুপৰীয়াটোলৈ
তোমাক কাষত নাপালোঁৱেইবা
মোৰ খিৰিকীৰে উৰি অহা
ৰঙা-হালধীয়া পাতবোৰৰ স'তে
মই আজি আবেলিলৈকে
বেলকনিখনতে বহিম
ৰাতিৰ আকাশত
জোনটোৱে ভুমুকি মাৰিলেই
বতাহজাকৰ পিঠিত বান্ধি পঠিয়াম
বুকুৰ সমস্ত ভালপোৱা
তোমাৰ কাষলৈ❑

গংগামোহন মিলি

বৰদৈচিলা

মাকৰ ঘৰলৈ কোন আহিছে
বৰদৈচিলা নে তেজীমলা
কোনে জানো কাণে কাণে ক'লে
তুমি কি অঁকৰা কবিহে
তেজীমলাৰ মাহীমাকহে আছে
কিনো স্নেহৰ আশাত আহিব?

দূৰ-দুৰণিৰ
অচিন পাহাৰৰ সিপাৰে
সম্ভৱতঃ বৰদৈচিলাৰ ঘৰ
আহো বুলি নিতৌ আহিব নোৱাৰে।

ব'হাগতে বৰদৈচিলাৰ
ঘনে ঘনে মাকলৈ মনত পৰে
বৰযাত্ৰীৰ দৰে অজস্ৰ লগৰী
এই ঘৰমুৰা আগমনৰ সহযাত্ৰী।

বৰদৈচিলা অহাৰ দিনা
বেলিয়ে আন্ধাৰ আঁচলেৰে
মুখ ঢাকি আঁতৰি যায়
নিদ্ৰাত মগ্ন ৰাতিৰ উজ্বল তৰা
পুৰণি গছৰ শিপা, ডালে-পাতে
স্বাগতম জনাই চিৰ-বিদায় মাগে।

আয়ে চোতালত ডুখৰী পীৰা পাৰি
এফাঁকি ঘোষা গায়
অ' ঢুলীয়া মেঘ,
অ' বিজুলী নাচনী
অলপ ক্ষান্ত হোৱা
ইমান অস্থিৰ অশান্ত
কিয় ইমান উত্ৰাৱল বৰদৈচিলা
নিমিষতে কিমান যে অঘৰী হ'ল চৰাই, মানুহ...❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ গৌৰব নগৰ, শিৱসাগৰ

নীলিমা ঠাকুৰীয়া হক

অনুৰাগ অনুবাদ

কিনকিনীয়া বৰষুণত উজাই অহা ভিজা মাটিৰ
খাৰ খাৰ গোন্ধটো কলিজা পালেগৈ
ৰঙা জিঞাটোৱে পুখুৰীৰ ভেটফুলৰ পাহে পাহে
আজিও চিঠি লিখি আছে তোমালৈ
অনুৰাগ অনুবাদ
তাঁতশালৰ ৰঙা আঁচু সূতাত
ফুলচিৰিয়ে লিখে তোমাৰ নাম

সৰাপাতৰ বাটটো অৰণ্যলৈ সোমাই গক্সল
ওঁঠত হেমন্তৰ গান
কুঁহিপাতৰ বাটটো গছে গছে
ওঁঠে ওঁঠে বসন্তৰ চিত্ৰ, জেতুকাৰ ঘ্ৰাণ

তুমি শুনিছা নে অ' ব'হাগ
মন গহনত কেতেকীৰ মাতে
খলকনি তোলে, দোভাগ ৰাতি
কুলিৰ মাতে ৰেপি থাকে
ক'ব নোৱাৰা কথাবোৰৰ তাঁৰ
ঢোল-পেঁপাৰ মাজে মাজে বেহেলাৰ বিষাদ
নেপথ্যৰ অদেখা বসন্ত

আৰু বৰষুণৰ আঙুলিবোৰ দীঘল হৈ গৈ থাকে
চুই চুই তোমাৰ খৰাং বুকু, কামিহাড়ৰ বিষ
বৰষুণৰ তাঁতশালত কোনেও নুশুনাকৈ
মাকো মাৰি থাকে কলিজাই ।❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ ছানফ্লাৱাৰ পথ, ঘৰ নং-৬০,
হাতীগাওঁ চাৰিআলি

প্ৰণৱ কুমাৰ বৰ্মন

তুমি যদি নোশোৱা

তুমি যদি নোশোৱা

আজিৰাতি আত্মহত্যা কৰিব আকাশে
তুমি যদি নোশোৱা
আজিৰাতি নৈখন বৈ যাব পাহাৰৰ নামনিত
তুমি যদি নোশোৱা
জোনটো ভাগি চিগি যাব শূন্যতাত
তুমি নোশোলে চৰাইবোৰে অনশন কৰিব
নিদ্ৰাহীনতাত

তুমি কিয় নুবুজা
সকলোৱে তোমাক শুৱাই থ'ব খোজে
মোৰ বুকুতহু❑

অজিৎ গগৈ

বিহু

তুমি জোকাৰি লাই তুলিছিলা তুমি হাউলি তুলিছিলা নাদৰ পানী
আমি আছিলো মাটিৰ আখৰ পোহৰত তোমাৰ নাম লিখিছিলো
আমি আছিলো পানীৰ দাপোন আকাশত তোমাক উজ্বলাইছিলো
(আমাৰ ধন চেনাই ঐ....হু)
ডেউকা পিন্ধাইছিলা...
শৰীলত ফুলাইছিলা ভেবেলি লতা.....
ৰঙা আঁচুৰ কঁপনিৰে কলিজা কঁপাইছিলা......
আগলি কলাপাতৰ পবিত্ৰতাৰে
আমাৰ গোপন উত্তেজনা ঢাকিছিলাহু
(আমাৰ ধন চেনাই ঐ...)
এনে লাগে যেন ঃ
বণিকবোৰে তোমাক ধৰি লৈ যাব,
সাত ঘাটত বেচিব,
গছ-তলৰ সাধুবোৰ তুমি পাহৰি যাবা
বণিকৰ আখৰ হোৱাৰ আগতে -
বণিকৰ দাপোণ হোৱাৰ আগতে -
আমাৰো এনে লাগে যেন ঃ
আমাৰ সাঁচতীয়া পৰ্বত-পাহাৰ, নদী-পুখুৰী, শস্য-মৎস্য, গছ-গছনি,
চৰাই-চিৰিকতিৰে তোমাক আজিয়েই বান্ধি থওহু❑

মৈত্ৰেয়ী পাটৰ

হয়তো অৰণ্য মানুহৰ

হয়তো অৰণ্য মানুহৰ প্ৰথম কবিতা
চৰাইৰ প্ৰথমটো বিননিয়ে ফাঁট মেলাইছিল
মানুহৰ ভিতৰৰ কিবা এটাত

প্ৰথম বৰষুণে শাঁত পেলাওতে মনৰ ভিতৰৰ মন
মানুহে হয়তো চুইছিল
নিজৰ বুকুৰ মাটিত গজা প্ৰথম শইচ

প্ৰথম গছজোপাৰ ছাঁত অহা প্ৰথম টোপনিয়ে
হয়তো কৈছিল-

এই পৃথিৱী অৰণ্য আৰু মানুহৰ পৃথিৱী
এই পৃথিৱী অৰণ্য আৰু মানুহৰ প্ৰেমৰ পৃথিৱী

সেই প্ৰথম টোপনিতে নিজৰ মাজত
ক্ৰমে বাঢ়ি অহা অৰণ্যত
মানুহে প্ৰথম দেখিছিল নিজৰেই নিদান

হয়তো অৰণ্যই আছিল মানুহৰ প্ৰথম,
কঢ়িয়াই ফুৰা সকলো প্ৰথমৰ দৰে
যাৰ সৈতে মানুহৰ থকা নহ'ল

হয়তো অৰণ্যই সেই প্ৰথম কবিতা,
নিজৰেই নিদানত যাৰ পৰা আঁতৰি আহে মানুহ
আৰু চিচিফাছৰ দৰে ঠেলি থাকে
প্ৰেমৰ এটা খালী গোলক।❑

লুইত কিৰণ দাস

মৰমৰ নৈ

(যোগেন টাইড শ্ৰদ্ধাৰ্ঘ)

মৰমৰ নৈ, মৰম ল'বা...

যোগেন টাইড জী থকা হ'লে আৰু সুৱলাকৈ লিখিলেহেঁতেন
তোমালৈ এখন পানীৰ চিঠি
পুনি খাই থকা পুঠিকেইটাৰ চিলচিলিয়া পিঠি আৰু ৰ'দালিচমক
নৈ কিনাৰৰ বাঁহনিডৰাত পলাই পিৰীতি কৰা ল'ৰা-ছোৱালীহালৰ কথা
সলসলীয়াকৈ, তোমাৰ কোমল ঢৌবোৰৰ দৰে লিখিলেহেঁতেনে।

কবি আজি নাইহু
কলমৌডৰাৰ আঁৰত শুই আছে ।
ৰাতি ৰাতি তোমাৰ স'তে কাবান জুৰিছে
কবি নথকাত তুমি বোলে সৰিয়হডৰাৰ কাষলৈ গৈ উচুপিছা
এই কথা কাণে কাণে উদাস হালধীয়াই মোক কৈছে।

মৰমৰ নৈ,
মইয়ো তোমাৰ দৰে হ'ব পৰাহ'লে
আমৃত্যু উচুপি পালন কৰিলোহেঁতেন জীৱনৰ উছৱ আৰু
ওৰে ৰাতি তোমাৰ স'তে চুপটি কৰি কৰি পুৱাই দিলোহেঁতেন
সৰিয়হবেলিৰ ৰাতি।

কান্দানে তুমি অ' চেনেহৰ নৈ?
গৰা খহি যেতিয়া বুকুত ঘৃণা হৈ সৰে
ধাননিডৰা অসহায় হৈ যেতিয়া তোমাৰ বাউসীত শুই পৰে
চিঞৰ আৰু মৃত শৰীৰবোৰ তোমাৰ কম্পিত আঙুলিত
পাক খাই গলি যোৱাৰ পৰত
কঁপেনে হিয়াহু
হালধীয়াই কৈছেহি কাণে কাণে এই কথা

তোমাৰ কৰুণ উচুপনিবোৰ সংগোপনে শুনিবলৈ আজি ৰাতি
বাঁহনিডৰালৈ আহিম, বুঢ়াডাঙৰীয়াৰ স'তে তোমাৰ বাবে
প্ৰাৰ্থনা কৰিম আৰু আপঙৰ ৰাগিত এবেলি নাচিম
নিচা শেষ হোৱাৰ পিছত এচলু তোমাৰ চকুলোৰে পিয়াহ পলুৱাম

নৈ,
আমিও দেখোন তোমাৰ বুকুৰেদি
এদিন হুমুনিয়াহ এটা হৈ গৈ থাকিম
ক'ৰবালৈ।❑

কবিৰ পৰিচয় ঃ সহকাৰী অধ্যাপক,
অসমীয়া বিভাগ,
দক্ষিণ কামৰূপ ছোৱালী মহাবিদ্যালয়,
মিৰ্জা

টম মেদাক

ফাগুন

শুকান সৰাপাত উৰি গৈ আকাশ চুব নোৱাৰে
কিন্তু বননিত সৰিও থিৰে থাকিব নোৱাৰে।
এছাটি মলয়াই আকৌ এবাৰ আধা বাটতে
পাখি কাটি দিয়ে ।
চাপৰিৰ সৰাপাত এইবাৰ ঘৰৰ চাল আৰু
চোতালৰ ঘৰচিৰিকা
ঘৰচিৰিকা, খেৰৰ পঁজাত বাহ সাজে
কিন্তু এতিয়া পকীঘৰ হ'ল
চাপৰিবোৰ মুকলি পথাৰ
আহ, অৰণ্য থাকিলেহে সৰাপাতক লৈ
এটি সাধু ক'বলৈ ভাল... ।

জয়ন্ত দে

ব'হাগলৈ আৰু নো কিমান দিন

ব'হাগলৈ আৰু নো কিমান দিন
বিহুলৈ আৰু নো কিমান ৰাতি।
বিহুৰ বন্ধত ঘৰলৈকে যাম
বছৰ মূৰকত
দূৰৰ চহৰ এৰি
মোৰ ঘৰলৈকে যাম
মোৰ গাঁৱৰ ঘৰলৈ
মৰমৰ মোৰ গাঁৱত।
চোতালত ৰৈ থাকিব মোৰ মা
চকুত অশ্ৰু লৈ হাঁহি মুখেৰে
ভাইটি ভণ্টি দুটিৰ লগত।
দেউতাই নিজৰ আবেগ ৰুধিব
কৃত্ৰিম কঠোৰতাৰে
মোৰ অতি ভাল লাগিব
বিহুৰ নতুন কাপোৰ উপহাৰ দিবলৈ।
মই আকৌ গাঁৱলীয়া হম।
দীঘলীয়া বিৰতিৰ পাছত
মাৰ হাতৰ টেঙা মাছ
আৰু খৰিছাৰে ভাত এসাঁজ খাম।
আবেলিতে বুড়িজানৰ পাৰত
লগ পাম মোৰ সোণটিক
মোৰ উপহাৰ হাতত লৈ
তাইৰ আৱেগৰ বাৰিষা
অশ্ৰু হৈ বৈ যাব বুড়িজানৰ বুকুত।
হিয়া নিগৰি অহা কাথাত
হেৰাই যাব বহুত কথা।
লেনদেন হ'ব ৰংচঙীয়া সপোনৰ।
হুঁচৰিৰ মতলীয়া দিনবোৰৰ শেষত
সময় আহিব বিদায় লোৱাৰ।
মাৰ হিয়া ভগা বেদনা
দেউতাৰ গোপন কান্দোনেৰে
মোৰ যাত্ৰা হ'ব চহৰলৈকে।
সমাজৰ নিয়মত আৱদ্ধ হৈ
তাই নাহিব মোক দিয়া দিবলৈ।
বুড়িজানৰ পাৰত বহি
মোৰ সোণটি ভাবিব
ব'হাগলৈ আৰু নো কিমান দিন
বিহুলৈ আৰু নো কিমান ৰাতি।❑

ডেনী গাম

কনেং

প্ৰথম কুকুৰা ডাকতে
তাইৰ উৰু কঁপে উৰালত
স্পৰ্শত সাৰ পাই উঠে
শইচৰ পথাৰ
বেলি চাই স্কুললৈ যায়
তাঁতশালত উৰি থাকে
ঐনিঃতমৰ সুৰ এটা
ব'হাগ তই আহিবি
পঢ়িম পঢ়ি চাম
নোৱাৰিলে পলাই যাম
সুখে-দুখে ঘৰ এখন সাঁজিম
পাৰ হ'ব জীৱন যৌৱন
নাতি এটা হ'ব
আই, তই ক'বি
ঐ ঐ কলৈ যাবলৈ ওলাইছ
ৰ তোৰ পিতায়েৰক কৈ দিওঁ
আকঁৰী ছোৱালী তাই
চাঙত বহি সপোন দেখে
গাঁৱলীয়া।❑

অংকুৰজ্যোতি বুঢ়াগোহাঁই

দুৱাৰখন নুখুলিব

দুৱাৰখন নুখুলিব
খুলিলেই দেখিব মৃত এখন চহৰ!
দুৱাৰ বন্ধ ৰাখক
মুখত সোপা দিয়ক,
কোনোৱে আহি
আপোনাৰ দুৱাৰত টোকৰ দিলে
ভেন্টিলেটাৰত জীয়াই আছোঁ বুলি ক'ব।

দুৱাৰখন নুখুলিব
খুলিলেই দেখিব মৃত এখন চহৰ,
পাহাৰ নদী সেউজীয়াৰ
কথা পাহৰি যাওঁক,
এমুঠি ভাতৰ কথা ভাবক।
পাৰিব, যত্ন কৰক,
দুৱাৰখন বন্ধ ৰাখক।

গাঁৱৰ কেঁকুৰিটোত কোনোবা
মৰিছে - মৰক।
চকুৰ তলত চাৰিটা চিলাই,
তলপেটত বুটজোতাৰ গোৰ
নপৰাকৈ থাকক।
দুৱাৰখন নুখুলিব
খুলিলেই দেখিব মৃত এখন চহৰ!!❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ তিতাবৰ বেবেজীয়া গাওঁ,
ডাক: পুৰণা তিতাবৰ, যোৰহাট
পিন :- ৭৮৫৬৩২

ডাঃ মৃণাল দাস

ফাগুন

"ফাগুন" বতাহজাক মাতি আহিলোঁ,
কপৌ ফুলত সুবাস বিচাৰিলোঁ।
কুলিৰ গীতত সপোন জাগিলে,
বসন্তৰ সুৰ হৃদয়ত বাজিলে।

শিমলুত জ্বলি উঠিল ৰঙীন জুই,
সেউজ পাতত পৰিলে বৈ ।
ঢোল-খোলৰ তালে উঠিল উল্লাস,
আকাশে সিঁচিলে ৰঙৰ বিকাশ।

আবিৰ উৰা আকাশখনত,
মন মেলি নাচে বসন্তৰ গানে
ফাগুন আহিলে উমাল হেঁপাহ জাগে,
হৃদয়ৰ সুৰত পাখি মেলে ।

ধূলিয়ৰি পাতত প্ৰেম উমলিছে,
বতাহে কাণে কাণে ক'লে-
"তুমি যে মোৰ ফাগুন - বসন্ত,
তুমি যে মোৰ সপোনৰ ৰং!"❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ পাঠশালা,

শ্ৰী পাৰ্থপ্ৰতিম শইকীয়া

সৌ যে মানুহজন

সৌ যে মানুহ জন তেওঁ চকুলোৰ কথা কৈছিল
আমি হৃদয় বিগলিত হোৱাৰ কথাহে ক'লো ।
তেওঁ আকৌ পথাৰৰ পতানৰ কথা ক'লে
আমি ক'লো অহা বাৰলৈ ধান ভাল হ'ব ।

সৌ যে মানুহ জন তেওঁ গাওঁৰ ৰাষ্টাৰ কথা ক'লে
আমি ক'লো গাওঁখন আজিও সেউজীয়া ।
তেওঁ আকৌ ক'লে গাওঁত ফলৰ গছ হ্ৰাস হৈছে
আমি ক'লো তথাপিও তাত দৰৰৰ প্ৰয়োগ নাই ।

সৌ যে মানুহ জন তেওঁ বৃদ্ধাশ্ৰমৰ কথা ক'লে ।
আমি ক'লো গাওঁৰ লোকে চিনি নাপায় আশ্ৰম ।
তেওঁ আকৌ ক'লে গাওঁত অট্টালিকা নাই ।
আমি ক'লো গাওঁৰ ক্ষুদ্ৰ ঘৰত মৰম থাকে ।

সৌ যে মানুহ জন তেওঁ ৰ মুখমণ্ডল খন
আনৰ বাবে কেনে কাৰণ হ'ব বাৰু ?
সৌ যে মানুহ জন।
মানুহজন যে আৰু নহ'ব নে ?❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ ডাক/গাওঁ- হাতীয়ে খোৰা
গোলাঘাট অসম পিন ঃ ৭৮৫৬২৬

রুবি কণা চৌধুরী

অর্থ-অনর্থ

ক্ষমতা, অধিকার, অর্থ-- সম্পত্তি
এ নিয়েই হানাহানি।
যত দিন জীবন থাকবে
এসব লড়াই নিয়ে-
লড়াই করে মরবে।
তার পর সব যাবে ফেলে,
কানা কড়িও পারবে না নিতে।
বেঁচে থাকতে যতটুকু লাগে
সেটা হিসেবে করে দিয়েছেন তিনি,
সেটুকু নিয়ে খুশি থাকলে
থাকতে পারবে আনন্দে,
নইলে জ্বলে-পুড়ে মরতে হবে অশান্তিতে।
পড়তে তো হবেই
দাহ নাম করে
শূন্য হাতে।
‘‘টাকা মাটি
মাটি টাকা’
শ্রীশ্রী রাম কৃষ্ণ বলেছেন এ কথা।
বেঁচে থাকতে এ কথা
একটু হলেও মানতে পারা,
যত সামান্য নয়গো এটা।
একটু মানতে পারলে
জানবে, ঠাকুরের আশীর্বাদ আছে।
এর চাইতে বড় কিছু আর নেই জগতে।❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ Gopal Bhawan
P.O. Ashwini Nagar, Pin 70059
Kolkata

সুৰভি বৰপাত্ৰ গোহাঁই

তুমি অহাৰ বাতৰি

শেষৰ জাক পছোৱাই
ধূসৰিত সাজযোৰ সোলোকাই
কাণে কাণে কৈ গ'ল
তেওঁ আহিব আজি
নিজান দূপৰ ৰাতি
ৰুণজুন নূপুৰ পিন্ধি।

শুই পৰিল বাটৰ ধূলি
জীপাল হৈ উঠে
হিয়াৰ পদূলি
উদুলি মুদুলি,
ভোমোৰাৰ মধু গুঞ্জনে দিলে
তুমি অহাৰ বাতৰি।

গছে গছে বিৰিঙে সেউজী হাঁহি
কুউ কুউ কৈ
ডালে পাতে পাতে পাতে
মৌমিঠা মাত
শিহৰিত কৰে অবুজ শিহৰণে।

কপালৰ চোতালত আশাৰ সপোন ফুলে
জাঁই জুতি মালতী হৈ
গোলাপ তগৰ খৰিকাজাঁই
গাত তৎ নাই
উলাহতে সুগন্ধি ছটিয়াই।

চৌদিশে মহাৰোল
আকাশে বতাহে
জ্বলে স্থলে,
ঢোলে ডগৰে কঁপি উঠে,
অসমী আইৰ সেউজী বুকু
নতুন দিনৰ নৱ প্ৰভাতৰ সুমঙ্গল ধ্বনি।

খিতি খিতি সৰে
হাতৰ মাকোঁ,
উলাহত উছাহত
মনৰ আবেগত থৌকি বাথৌ
লয়লাস ভংগীৰে সোণালী জখলাৰে
আহিছে নামি,
হিয়াৰ আমঠু আমাৰ মৰমৰ ব'হাগীজনী।❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ হাঁহচৰা কুজিবালি, শিৱসাগৰ

জেচমিন হুছেইন

নিৰ্বাক

বেসুৰাকৈ গাই যোৱা গীতটো থমকি ৰ'ল
খালি পৰি ৰোৱা চকীবোৰেও কাহিনী কয়
অকণমান আগতে ভিৰত উচপিচাই থকা
জীৱটোৱে উশাহ পালে
খালী হৈ ৰোৱা চকীবোৰত
আপোনবোৰক বিচাৰি চকুযুৰিয়ে হাহাকাৰ কৰিছে।
উশাহে সুধিলে— কাক বিচাৰিছা?
চকুযুৰিয়ে ক'লে— ভীৰত মতলীয়া আপোনবোৰক
উশাহ অবাক -আপোন নে পৰ?❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ নলবাৰী (অসম)

অভিষেক কুমাৰ শৰ্মা

চাহ পুৰাণ

অহৰহ ব্যস্ততাৰ মাজেদি
হঠাৎ উৎপন্ন হোৱা একাপ চাহ।
হাতৰ দৃঢ় মুঠিৰে উত্তোলিত এটা কাগজী কাপ।
খাওঁ নে নাখাওঁ কৈ খাই যোৱা একাপ দুকাপ চাহ
কওঁ নে নকওঁকৈ কৈ যোৱা প্ৰতিটো কথা।
কেতিয়াও আঁতৰি যাব নলগীয়া সখীৰ বাবে
বাকি থোৱাৰ একাপ চেঁচা চাহ।
চাহ খাবলৈ উধাও হোৱা মানুহজনে
চাহ ৰপৰাই ধাৰ খোজে
সমস্ত উষ্ণতা
আৰু আৰ্দ্ৰতা।
চাহ খোৱা মানুহবোৰো চাহৰ দৰেই
কেতিয়াবা আধাসিজা
কেতিয়াবা বেছি মিঠা ।
চাহে কিন্তু বেয়া পায় মানুহক
যেতিয়াই চাহ খাবলৈ উদ্যত হোৱা হাতবোৰে
বুটলে বাৰুদ
বা আদায় কৰে যৌতুক।
তথাপিতো প্ৰতিটো আৰম্ভণি
কিম্বা বিৰতিৰ লগৰী হ'বলৈ
ৰৈ থাকে চাহপাতবোৰ চাহ হ'বলৈ।
যিদৰে ৰৈ থাকে তৰাবোৰ ৰাতিৰ বাবে
কিন্তু ৰৈ নাথাকে সময়
আপোনাৰ বা মোৰ বাবে।❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ টালিগঞ্জ, কলকাতা

তুষার কান্তি চৌধুরী

অরণ্যে

অরণ্যের মাঝে ঘর রয়েছে,
দেখেছো কি?
সেখানে চার দেয়ালে
মধুবনী চিত্রকল্পে আছে আঁকা
চলমান চালচিত্র।
সকালে সন্ধ্যায়,
আমজাদ রবিশঙ্করের বন্দিস্ মেশে
হরিপ্রসাদের বাঁশির সুরে।
বিরজু মহারাজের পদচারণায়
হেঁটে যায় দন্ত ভাল্লুক।
জাকির হোসেনের ঝাঁকড়া চুলের মতো
পেখম তোলে বন ময়ূরেরা
লহরার তালে উদ্দাম হয় হরিণ-শিশু।
দেখেছো কি কোন দিন ভালোবেসে!
যেখানে রয়েছে নিমন্ত্রণ,
এক দুখী মানুষের
অরণ্যের আরোগ্য নিকেতনে।❑

মানস জ্যোতি দাস

এটি প্ৰেমৰ কবিতা

প্ৰেমৰ কবিতা এটি লিখিব লৈছো
তাত লিখিছো হৃদয়ৰ কথা
আৰু
প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰা
নীৰৱ দুখবোধহ্ল

মনৰ ভিতৰত
গুজুৰি থকা কথাবোৰ
ক'বলৈ সাহস নহ'বহ্ল

হৃদয়ৰ ভাষা
আৰু মৌনতাৰ শব্দ শুনিবা
নীৰৱে তোমাক
বহু কথা ক'ব পাৰিছে
যি কথা দিঠকত ক'ব সাহস নহ'ব
বুকুত গুপুতে ৰ'ব
বহু কথা

প্ৰেমাস্পদ
মোৰ দুচকুলৈ চাবা
তোমাৰেই ছবি দেখিবা।। ❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ Vill.- বুদৰুৰটুপ(Budarurtup),
ৰাখাল থানৰ কাষত, W/N.13, বৰপেটা টাউন,

অবিনাশ কলিতা

To

মনোজ,

Manchester, England

ঐ ল'ৰা,
কি খবৰ তোৰ?
ভালে আছ' নে...
বিহুত ঘৰলৈ আহিবিনে এইবাৰ??
নহাই ভাল বুজিছ....
পেকেটৰ পিঠাচোন বিলাতত পাবিয়েই
ইডিএম ৰ তালে তালে বিহুগীতো শুনিবি
ম'হৰ নহলেও Muller ৰ দৈ পাই যাবি
আহিনো কি কৰিবি.....
হুচৰি খেদিবলৈ ডেকাৰ নাটনি
কপৌ পাহ গুজিবলৈ খোপাৰ নাটনি
লাও-বেঙেনা দিবলৈ গৰুৰ নাটনি
গামোছা বুবলৈ তাঁতৰ নাটনি.....
তাতেই থাক অ', কুশলে থাক
পাৰিলে.....
বগা মেম-চাহাবক এপাক নাচি দেখাবি
দুজন মানক হ'লেও চিৰা গুৰ যাচিবি
ওচৰৰ ককা জনৰ আশীষ ল'বি
বিহুটো জীয়াই ৰাখিবি
নহ'লে জী-পুতেৰ হতক কি দেখাবি
ইতি,
অবিনাশ
নলবাৰী, অসম❑

মৃদুল হাঁলৈ

গাহৰি

শীতে চহ কৰা মাটিত লাইশাকৰ গুটি
সিচি সিচি
বিভোৰ ভাবনাত বুৰ যায় এটা গাহৰি

তাৰ সপোনত লহপহকৈ বাঢ়ি আহে
লাইপুলিবোৰ
নিকাই দিয়া গুৰিবোৰেৰে সৰকি গৈ নিয়ৰ
কোমলাই তোলে লাইশাকৰ পাত-ঠাৰি
বাগি দি বতাহক জোকায়-- লাইপাতে

এটা গাহৰিৰ সপোনত গজি উঠি

বাঢ়ি অহা লাইপাতবোৰত গা ঢাকি
গাহৰিটোৱে গুণি থাকে অনন্ত যেন লগা
এই প্ৰবাহৰ যতি বা বিৰতি
আৰু আটাইতকৈ সতেজ পাতবোৰৰ সৈতে
মিহলি হৈ গলি যোৱা জীৱনৰ সোৱাদ মনতে গুণে

এই জীৱন মায়াৰ বাহিৰেনো কি
ভাবে গাহৰিটোৱে
এই জীৱন কচুৰনিৰ মোহ আৰু
সৰ্বদা প্ৰজ্বলিত ক্ষুধাৰ অগনি
এই জীৱন ক্লেদ-ক্লিষ্ট প্ৰবাহ আৰু
ত্বৰিত তাড়নাত অহৰহ অন্তৰধ্বনী

চহোৱা শীতত লাইশাকৰ গুটি সিচি সিচি
বিভোৰ ভাবনাত লেটি লৈ থাকে
এটা গাহৰি

আটাইতকৈ সতেজ লাইশাকবোৰৰ
ৰখীয়া হ'ব খোজে গাহৰিটো
আটাইতকৈ কোমল লাইশাকডৰা গজাই
গাহৰিটোৱে নিজেই লিখি যাব খোজে নিজৰ
মৰণ-লিপি

চহোৱা জীৱন লাইশাকৰ গুটি সিঁচি সিঁচি
আমিও সাইলাখ যেন
একোটা গাহৰি
আমি মাথোঁ মৰণৰ বিভংগ বিচিত্ৰতাৰ কথা জানো

সেকি-পুৰি, সিজাই-বখলিয়াই
তপত তেলত নিজকে লুটিয়াই-বগৰাই

তেলসানি-নিমখ ছটিয়াই
আমি মৰণৰো জুটি বুধি কৰোঁ
তথাপি আমিওতো একেটা মৰণকে মৰোঁ...❑

দ্বীপজ্যোতি শইকীয়া

অনুভূতি

অৰ্নগল কোলাহলৰ মাজতো,
অচিন ৰাগ বাজি উঠে হৃদয়ত।
অস্পষ্ট অনুভৱবোৰে যেন শব্দ বিচাৰে,
কিন্তু ওঁঠযোৰি যে তেতিয়াও নীৰৱ।
সি নিজকেই সোধে-
“শব্দবোৰ কত হেৰাল?”

কিয় বাৰু ?
নিৰ্জনতাৰ নৈ বৈ যায় হৃদয়ত,
আঁকোৱালি ধৰে নীৰৱ হুমুনিয়াহ
আৰু সি হাঁহিৰ মুখা পিন্ধি
নিজকেই বিচাৰি ফুৰে -
এক নিঃশব্দ চিৎকাৰৰ মাজত।❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ অসম ভৱন, কলকাতা

বৰ্ণালী ভৰালী

লংতৰাই

আজিকালি
মোৰ অগোচৰে মই
বহু কথাই ভাবোঁ
মই মোক এৰি প্ৰায়ে
বহুদূৰলৈ গুচি যাওঁ
এখন বিবৰ্ণ দেৱাল পাৰ হৈ
মই যাওঁ পাহাৰটোৰ কাষলৈ
সেউজীয়া-অকল বুকুৰ ৰং বিচাৰি
লংতৰাই, মই বাৰে বাৰে
তোমাৰ কাষ পাওঁ
চকুত তোমাৰ একেই ছাঁ
যোৱা হেমন্তৰ বাকী আৰু কোনো নাই-
নাই ওপৰৰ আকাশ
নাই ভৰিৰ তলৰ পৃথিৱী
অকল শূন্যত ওপঙি আছোঁ মই
যেন জীৱন নেওচি
এক গভীৰ নিস্তব্ধতা বহলাই বহিছে
দীঘল ৰাতি এটাৰ অপেক্ষাত
যেন হেমন্তৰ বহু কথা ক'বলৈ আছে
দুই ভৰিত ভৰ দি
নাজানো আৰু কিমান দূৰলৈ যাম
তোমাৰ পৰিত্ৰ শিখৰত মূৰ থ'ম
অনন্ত ৰাতি অনন্ত পিয়াহ
ঝুম ঘৰত মোৰ অনন্ত নিদ্ৰা
নিদ্ৰাত বাঢ়ি আহিছে সপোন
সপোনত আৰু এটি ঘৰ
চাৰিওফালে সেউজীয়া 'জুম-চাষ'
মই বান্ধ খাই আছোঁ
এই শিলৰেই মৰমত
শিলতেই মই সোমাই আছোঁ
ডুব গৈ আছোঁ
অ' লংতৰাই অহাটো জনমত
মই তোমাৰ টিঙত হয়তো
এজোপা সৰু গছ হৈ গজিম
কিন্তু কাইলৈ এৰাএৰি হ'বই লাগিব
হেমন্ত যে কুঁৱলীৰ হাতত ধৰি
লৰালৰিকৈ গ'ল
যেন তাৰ ক'বলৈ একোৱেই নাছিল
চুটি ৰাতি লংতৰাই
চুটি ৰাতি।

টোকা ঃ
জুম-চাষ: একধৰণৰ স্থানান্তৰিত কৃষি পদ্ধতি
লংতৰাই : ত্ৰিপুৰাৰ এটা পাহাৰ❑

কৰবী লিগিৰা

অপেক্ষাৰত

প্ৰেমৰ পৃথিৱীত মই বৰ অকলশৰীয়া
আঁউসীৰ সিপাৰৰ জোনটিৰো তোমাক পোৱাৰ হেঁপাহ
তুমি আহিলে মই মোৰ সমস্ত সুখকেই তোমাত বিলীন কৰিম।
জোনগলা পোহৰত তোমাক পোৱাৰ কামনা
এই বিশাল শস্যৰ সেউজত অনুভূত হয় তোমাৰ আগমন
গৰ্ভিনী ধানৰ থোক, মৎস্য ভৰা পথাৰ, টুণী চৰাই খেদা টঙীঘৰ দেখি ভাবো তুমি মোৰ আঁৰতে ৰৈ
লুকাভাকু খেলিছা।
মই তোমাৰ বাবে বাউল
মোক এবাৰ দেখা দিয়া সংগ দিয়া সখী
মোৰ সনাতনী হিয়াঁক জীপাল কৰা এবাৰ।
তোমাৰ প্ৰেমৰ কেঁচা সুবাসে মোক বাউল কৰে,
শৰতৰ বিশাল বক্ষত তোমাৰ উপস্থিতি দেখি
মই হাৰি যাওঁ ঋতুৰে ঋতুৰে।
কি যে ভাল লাগে তোমাৰ কথা ভাবি,
বিশাল শাৰদীয় আকাশৰ তুমি পোহৰ, কুৱলীৰ আচ্ছাদন! যেন চামিয়ানা শুভ অনুষ্ঠানৰ।
পৰে পৰে দেখো তুমি অহাৰেই পোহৰ।
আঁতৰি নাযাবা সখী।
মই আশাকৰোঁ তোমাৰ সংগ ই মোক সফলতা দিব,
তুমিতো নহয় কেৱল কামাতুৰা,
নহয় এটি নাম উন্মাদনা।
ধীৰস্থিৰ তুমি প্ৰকৃতি শতৰূপা।
মই হেৰুৱাই পেলাব পাৰোঁ মোৰ সৰ্বস্ব সম্পদশালী শৰীৰ তোমাৰ জোনাক বৰ্জিত অৱহেলাৰ গোপন বক্ষত।
তুমি মোৰ শাওন, তুমি মোৰ আঘোণ, তুমি মোৰ ৰঙীন
ফাগুনৰ পূৰ্ণিমা ৰাতিৰ ৰঙা নীলা আবীৰৰ মুক্ত প্ৰকাশ তুমি আহিবা প্ৰাণতৃষ্ণা আকাশ হেঙুলীয়াৰে।।❑

মানস প্ৰতীম শৰ্ম্মা

বিহুৰ হাতবাউল

১৩৩৯ কিউ ষ্ট্ৰিট,
বিশ্ব মহাশক্তি আমেৰিকা
তাৰ বুকুৰ এটি অট্টালিকা
আৰু এটি শীতল সন্ধ্যা।

শীতল সন্ধ্যাহ্ন
কিমান শীতলক বাৰু শীতল বুলি কয়?

সৰুতে আইৰ জুহালৰ কাষত
দুই ভৰিত জুইৰ উমাল তাপত
হাতে বনোৱা কঠাখন গাত লোৱাকৈ
তাইৰ বাবে শীত আহিছিল।

আৰু আজি, এই অজান দেশত
য'ত শূণ্য ডিগ্ৰীৰ সমীপত উষ্ণতা,
পিছে কাষত নাই তাইৰ মৰমৰ
জননীৰ হাতৰ স্নেহভৰা কোমলতা।

জীৱনৰ চাকনৈয়াত
নিজকে মানুহ বনোৱাৰ উন্মাদনাত
আজি তাই বহাগৰ প্ৰথম নিশাত চোন
তেনেই অকলশৰীয়া।

আনটো প্ৰান্তত থকা মৰমৰ গাঁৱখনৰ
মানুহখিনিয়ে হয়তো আজি বিহু পাতিলে।
ৰিমা হিমাহঁতে হয়টো কঁকাল ঘূৰাই
ঢুলীয়া ডেকাকেইটাৰ সমানে ফেৰ মাৰিলে।

তাইৰ বাবে বিহুৰ নামত আহিল
কেইটামান মেচেজ,
বিৰক্তিকৰ মবাইলটোৰ কৃত্ৰিমতাত
বাজি উঠিল কেইটিমান বিহুগীতৰ ক্লিপেজ।

শীতৰ শুভ্ৰ আঁচলৰ মাজত
কৰ্মৰ দুৰ্বাৰ প্ৰতিদন্দিতাৰ মেৰপাচত
নিজকে হেৰুৱাই পেলোৱা
তাই জনীক অসমৰ বসন্তই হাত বাউল দিলে।

ৰিক্ত হৃদয়ৰ গোপন কোণত
লুকাই ৰখা স্মৃতিৰ পৰশত
প্ৰাণ পাই উঠিল অসমীয়া গাভৰুৰ
বুকুৰ পূৰ্ণাংগ প্ৰেম।

কি প্ৰেমক বাৰু পূৰ্ণাংগ প্ৰেম বুলি কয়?

যি প্ৰেমে সদায় নিজৰ দেশলৈ হাত বাউলি দিয়ে
আই মাতৃৰ চৰণ চুমে,
যি প্ৰেমে আধুনিকতাৰ শিকলি চিঙি
নিভাঁজ ভালপোৱা বোৰক আলিংগণ কৰে।
আৰু যি প্ৰেমৰ বাবে
অসমীয়া ডেকা-গাভৰুক
বাপতিসাহোন বিহুটিয়ে হাতবাউলি দিয়ে ❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ Assam Bhawan,

Rajdeep Satta

Seashore Soliloquy

Then was not copious ago
Canopy of everlasting mellow and tranquil, I lived
Thick as thieves' blues and greens now missed,
Agonise only their lucidity, the more I resist.
Also did, fragrance in sun and smoky evenings,
Treading shaken feet to abode so new
Said hello to faces, eyes never recall
Souls, bag and baggage whilst seen sprawl,
distressed wits when feared to speak along.
Murky I, until spark of a wander ignited
To balmy blue breeze, sand so golden and seas
They utter true if calm triumphs,
it does here only if this paradise be any near.
Waves afar then embraced pedestals
Dying light of dusk taken over by lighthouse
Dimmed vessels shared twinkle with stars
magically they healed most o' my scars.
Tides waited for none
So, time from dusk to minutes past ten splashes,
as we sat hit every now and then
But like a souvenir my feebly wet shirt retraced
I to settle for rest of the dark
And words to let their feet kiss fading
waves soon again, as you and
I in the golden shine take air along familiar shoreline.❑

পূৰবী শইকীয়া

জোনাক ৰাতিৰ ৰ'দ

সেই ভালপোৱা গীতৰ ধ্বনি
আজিও মোৰ বুকুত বাজি উঠে
মৰম লগা জোনাকবোৰে
মোক সুধে
তুমি কতহ্ল
মই লুকাও মৰঞ্জত্যৰ মেঘৰ আৰত
মোক বিচাৰি নাপাই
সাগৰকে সুধে
মোৰ কথা
পৃথিৱীৰ আশ্ৰয়ত
মই আশ্ৰিতা
নাপাহৰা সুৰবোৰেও
থমকি এবাৰ মোক বিচাৰে
মই আইৰ আঁচলত লুকাও
তেতিয়া কোনেও নেদেখে
আইৰ আঁচলটো
আইৰ গৰ্ভ
তাতেই মই সকলো পাম
জুন, বেলি, তৰা সমস্ত পৃথিৱী❑

কুঁহিপাত

প্ৰিয়াক্ষী কোঁৱৰ বড়া

পিঠাৰ নাম

আহাচোন অকণিহঁত, তোমালোকক আজি,
পিঠাবোৰ নাম ক'ম কবিতাৰে সাজি।
তিলপিঠা দিঘলীয়া ঘিলাপিঠা গোল,
বিহুৰ বতৰত খাম বজাই এটা ঢোল।
জোনবাইৰ দৰে গোল ভুৰুকিয়া পিঠা,
টেকেলী মুখত দিয়া পিঠা খাবলৈ মিঠা।
ভাদমাহৰ ভাতপিঠা আৰু মুঠিয়াপিঠা,
তৰাপিঠাৰ আন এটা নাম নাঙলধোৱা পিঠা।
কলপিঠা, কঠালপিঠা আৰু লাওপুলি,
বিহুবাদ্যৰ লগত সংগতি থকা পিঠা সুতুলী।
আৰু এবিধ পিঠা আছে নাম লুথুৰি,
চুঙাপিঠাৰ নামটো মই গৈছিলোঁ পাহৰি
ফেনিপিঠা, ককালচিঞা আৰু ঢোপপিঠা,
চেৰাপিঠা, জোনপিঠাৰ নাম নক'লে লাগিব লেঠা
আজিকালি অকণিহঁতে নাপাই পিঠাক চিনি,
চাওমিন, য'য খাই দোকানৰ পৰা আনি।
হেৰা অকণিহঁত আহাচোন আমি পিঠাবোৰক দিওঁ
সন্মান,
তেতিয়াহে থাকিব আমাৰ অসমীয়াৰ মান।❑

কবিৰ ঠিকনা ঃ ত'তাপাৰা চাহ বাগিছা, জলপাইগুৰি

Anaya Bharali

The Journey Of A Nymph

She, the Nymph, escaping the deep, Runs in the cold, with her little safekeep.

Taking small breaths from the caliginous sky,
Sprinting and thinking of the pellucid flies.

Thinking of the ground being unknowingly capricious,
She looks at the thorns with roses most precious.

- Anaya Bharali 13 Years, Class 8
Rajarhat, Kolkata
Missing the teeth of the viny crops,
She trips and falls against the fluffy grass and drops.

When she finally arrives in her wake,
She trots to the shiny clear spheres flying up from the lake.

She then hits a little light that descended from the black ink,
Warming up her heart and holding her cloak’s strings.
She sprints and sits under the Apple
Blossom tree, knelt, Holds the fallen flower and gleams as it melts.

Now she resides, in the tree hollow, and
Holds the melted bud under the shrub she followed.❑

Poet : 13 Years, Class 8, Rajarhat, Kolkata

চিত্রকল্প

The Lady
By Anavi Bhattacharyya
Class 12, Kolkata
Water Colour on Paper
8 X 11 In
Year 2025

Bihu Dance
By Aayansh Raj Garg
Class 1, Kolkata
Crayon on Drawing Paper
Year 2025

The Sun
By Asin Joonak
Class 7, Majuli
Acrylic on Cavas
13 X 18 In
Year 2020

The Rhino
By Anukarsh Bhattacharyya
Class 7, Kolkata
Crayon on Paper
8 X 11 In
Year 2025

Bihu
By Mezangkori Ngatey
Class 3, Kolkata
Colour Pencil on Paper
Size: 8 X 10 In
Year 2025

Dancers
By Aepahi Aicheng
5 Year, Guwahati
Crayon on Paper
Size: 8 X 11 In
Year 2022

Sunflower
By Miihin Jyotish
Class 2, VKV Majuli
Oil Crayon on Paper
Size: 8 X 10 In
Year 2022

৪ মে'ত কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থাৰ ৰঙালী বিহু

জয়া শীল ঘোষৰ তত্ত্বাৱধানত কলকাতাত বিহুনাচৰ কৰ্মশালা আৰম্ভ

ওপজা দিনত গীত-নৃত্য-গল্পৰে সুধাকণ্ঠক সোঁৱৰণ

Moments from 2024-25

CMO Assam
2 Mar ·

মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰী ডº হিমন্ত বিশ্ব শৰ্মাই আজি কলকাতা অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থাৰ প্ৰতিনিধিসকলৰ সৈতে সাক্ষাতত মিলিত হয়। কলকাতাৰ অসমীয়া সমাজক প্ৰতিনিধিত্ব প্ৰদানৰ লগতে অসমৰ সংস্কৃতিৰ সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰৰ দিশত তেওঁলোকে আগবঢ়োৱা ভূমিকাক মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰীয়ে শলাগ লয় ।

HCM Dr. Himanta Biswa Sarma interacted with representatives of the Kolkata Assamese Cultural Association (KACA), which is dedicated to preserving and promoting Assamese culture among the Assamese community in Kolkata.

Ramen Deka · Follow
16 Feb ·

আজি কলকাতাৰ অসম ভৱনত অসমীয়া সাংস্কৃতিক সংস্থা,কলকাতাৰ বিষয়ববীয়া সকলে মোক সৌজন্যমূলক সাক্ষাত কৰে।

A delegation from the Kolkata Assamese Cultural Association met the Honourable Chief Minister of Assam and the Honourable Governor of Chhattisgarh during their visit to Kolkata. The meeting focused on promoting Assamese culture and strengthening community unity

During a meeting with the Chairman-cum-Managing Director of Coal India Ltd. in Kolkata, a delegation from the Kolkata Assamese Cultural Association discussed potential partnerships to promote cultural exchange and collaborative development initiatives

With Mr. Satyendra Kumar Singh, Chief General Manager, Local Head Office, State Bank of India, Kolkata, along with the delegation from the Kolkata Assamese Cultural Association.

The Lady
By Anavi Bhattacharyya
Class 12, Kolkata
Water Colour on Paper
8 X 11 In
Year 2025

Bihu Dance
By Aayansh Raj Garg
Class 1, Kolkata
Crayon on Drawing Paper
Year 2025

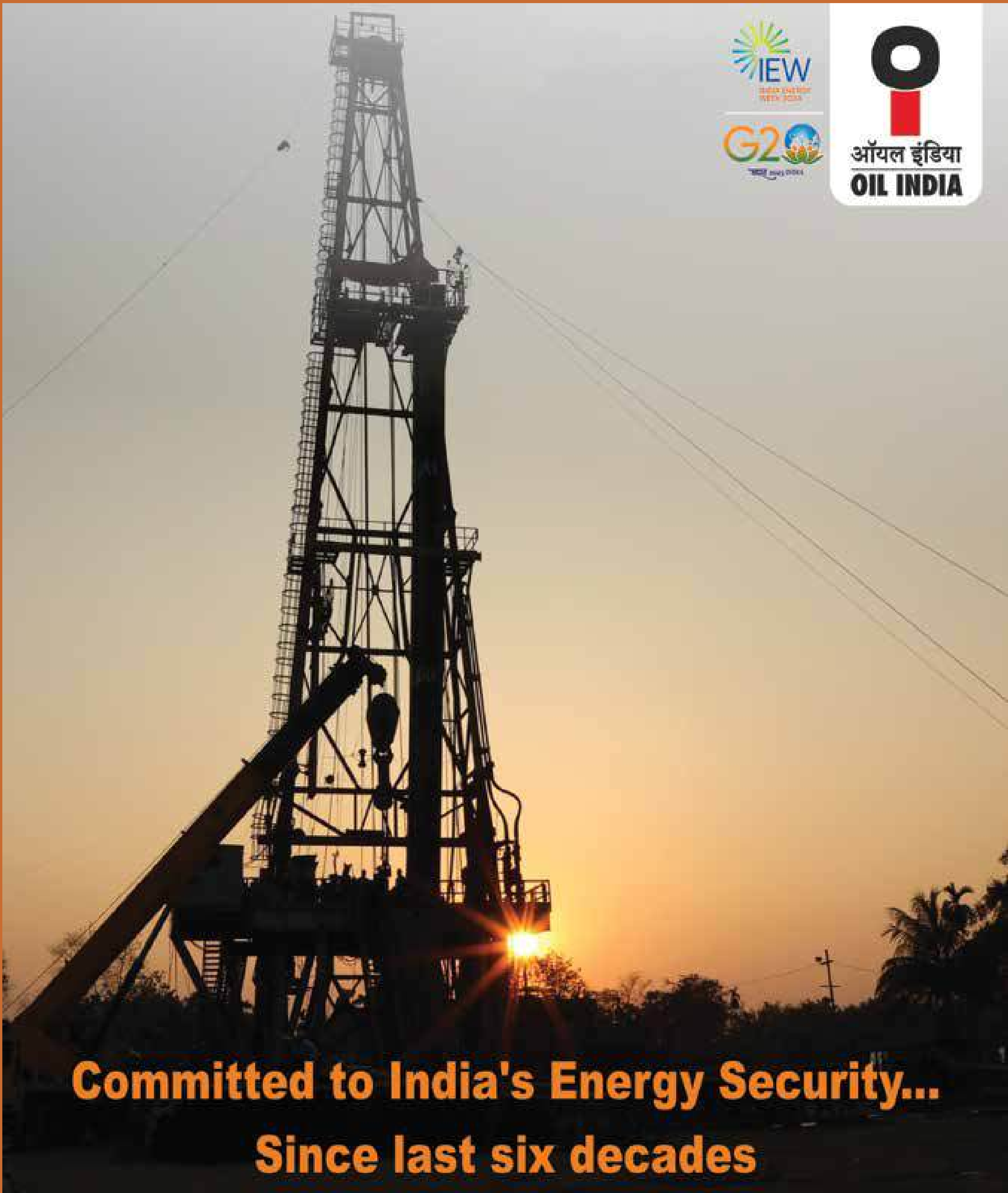

Follow us on:

OilIndiaLtd OilIndiaLtd oilindialtd oilindialtd OilindiaLtdPR

www.oilindia-.in

Demattrie Hotel

Unit of Demattrie Hospitality Pvt Ltd.

Experience

WORLD-CLASS STAYS AT ICONIC

Dharmatala, Kolkata

Where Heritage Meets Luxury!

- Luxurious Rooms & Suites
- 24x7 Concierge & Support
- Doctor on Call
- Travel Desk
- Laundry & Dry Cleaning
- Complimentary Wi-Fi

8981006215

hospitality@demattrie.in

12/1, Nellie Sengupta Sarani, (Lindsay Street) 1st Floor, Back Building, Kolkata- 700087

YOUnique IMPRESSION

Manufacturer & Wholesaler

98540 18001, 86386 70956

H. No. 1, Bishnu Rabha Path, Beltola Tiniali
Guwahati (Assam) - 781028

WELCOME TO

Crystaal Wisdom
Pre School & Daycare

WHERE LITTLE STARS SHINE BRIGHTER

WHY CHOOSE US?

- SAFE & SECURE CAMPUS WITH CCTV IN CLASSROOMS
- CARING & EXPERIENCED EDUCATORS
- SPECIAL EDUCATORS
- PLAY-BASED, HANDS-ON LEARNING
- SMALL CLASS SIZES FOR PERSONAL ATTENTION
- CREATIVE ARTS, STORYTELLING , MUSIC AND YOGA
- INDOOR & OUTDOOR PLAY AREAS
- ADVANCED CLASSROOMS & HYGIENIC SPACES
- DAYCARE FACILITY FOR WORKING PARENTS
- BIANNUAL DENTAL CHECK-UPS FOR KIDS

REGISTRATION OPEN

LOCATION:
HOUSE NO30, PRINCIPAL J B RD, & KK BHATTA ROAD,
CHENIKUTHI GUWAHATI, ASSAM 781003
CALL US: 8135988236 EMAIL: CRYSTAALWISHDOMSCHOOL@GMAIL.COM

With Best Compliments

Enter a village for fun & food

১৬ আনা বাঙালি Sholo Ana Bangali ®

এসো বসো আহারে

With Best Compliments

Cakes

With Best Compliments

Enduring Value

With Best Compliments

KARUKRIT®

DPG® group

Say
Good Morning
to Freshnes

The journey of the esteemed DPG Group started with a dream. Shri Pawan Kumar Goyal migrated to Assam from Village Hansi (Haryana) in the year 1980 with a dream of making a mark in the country.

Group of **Companies**

- Borbil Tea Company
- Jagunbari Tea Company
- Chandraawati Tea LLP
- DPG Energy Ltd.

500+
Happy Customers

Why **Choose Us**

For Transparency
Manufacturing CTC Assam Black Tea the brand DPG Group has become a favoured choice of tea lovers- for its quality and consistency.

Pure Taste
Great tea will have a strong, recognizable taste and mouthfeel

For a Ready Solution
We are devoted towards offering a wide assortment of the best in class CTC Assam Black Tea.

+91 8697818181
exe.ast@dpggroup.com

AJC Tower , 204 , AJC Bose Road,
3rd Floor, Kolkata,
West Bengal 700017

ओएनजीसी
ONGC
ONGC
ENERGY: Now AND Next
পশ্চিমবঙ্গের জ্বালানি বিপ্লবে নতুন অধ্যায়!
অশোকনগর তেল ও গ্যাস ক্ষেত্রের জন্য ওএনজিসি-কে মাইনিং লিজের অনুমোদন
তেল ও গ্যাস উৎপাদনের জন্য ১৩.৪৯ একর জমি বরাদ্দ
পশ্চিমবঙ্গে তেল ও গ্যাস উৎপাদনে নতুন গতি আনার জন্য মাননীয় মুখ্যমন্ত্রী শ্রীমতি মমতা বন্দ্যোপাধ্যায় এবং পশ্চিমবঙ্গ সরকারকে আন্তরিক কৃতজ্ঞতা!
রাজ্যের উন্নতি, দেশের জ্বালানি নিরাপত্তা – ওএনজিসি অঙ্গীকারবদ্ধ!

Coal India
5 DECADES OF UNEARTHING ENERGY
हम दे रहे हैं सपनों को उड़ान...
सतत कोयला खनन
उत्कृष्ट पर्यावरण प्रबंधन
सौर परियोजनाएं
• विश्व की सबसे बड़ी कोयला उत्पादक कंपनी • उत्कृष्टता की ओर बढ़ते कदम...

SBI
The banker to every indian

HASSLE-FREE BANKING, SIRF EK CALL MEIN.

TOLL-FREE NO.
1800 1234 / 1800 2100

SERVICES AVAILABLE

- Balance enquiry & Last 5 Transactions
- Account Statement
- Generate / Change ATM PIN
- Block ATM Card / Reissue ATM Card / Dispatch Status of ATM Card
- Home / Education Loan Interest Certificate
- Deposit Interest Certificate / TDS Details
- CIF and Home Branch information
- YONO / INB related queries
- Cheque Book Issuance / Stop Cheque
- Internet Banking User ID / UPI ID Blocking
- Deposit and Loan Products Feature

and many more services...